

אור הלבנה

דרשות
על סדר הפרשיות

ד"ר ירון ראובן שליט"א

אור הלבנה

שיחות
ודרשות

על
התורה

"חזיה אור הלבנה כאור החמה..."

(ישעיהו פרק
ל פסוק כו)

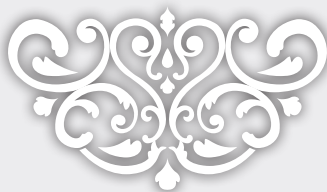
והיה אור הלבנה שהיא תחלת הישועה שיבא אחרי הצרות הגדולות והלילה האפלור הזאת, תאיר באור גדול כאור החמה, עד שישכחו הצרות תיכף ויהיה דומה כאילו לא היה לילה וצרה כלל (מלבי"ם שם)

בעזרה"ת

ספר

אזר הַלְבָנָה

שיחות על סדר פרשיות
השבוע

הרב ירון ראובן שליט"א
הוצאת ארגון "בעזרת השם"

©

כל הזכויות שמורות

BeEzratHaShem.org

Yitzchak Yosef
The Rishon LeZion Chief Rabbi of Israel

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל

ב"ה. כ"ז תמוז תשפ"א

דברי ברכה

הובאו לפני גליונות אחדים מתוך הספר "ישם מדבר לאגם מים" תוכו רצוף דברי מוסר והשקפה, מפי סופרים ומפי ספרים, מעשה ידי מזכה הרבים אשר בדברו מעריב ערכים כש"ת הר"ר ירון ראובן שליט"א, ובו יבואו ברינה דברי חיזוק והתעוררות אשר השמיע במקהלות עם, לעורר ישנים ולהקיץ נרדמים, לשוב בתשובה שלימה, לאהבה את השם, ולעבדו כלב שלם ונפש חפצה, לשקוד על התורה ולהתחזק בקיום המצוות, בד כבוד עם תיקון המדות ותיקון המעשים, כי זה כל האדם. והגד הוגד לנו שבחו של המחבר, שעוב חיי שעה על מנת לעסוק בחיי עולם, והשליך מעליו עול החשבונות הרבים אשר חשבו בני האדם, וזיכהו השם לישב באהלה של תורה, ולישב בין ברכי תלמידי חכמים, להתבטל לגדולי הדור, ואחרי זמן זמנים זמניהם הפך בס"ד לכלי מלא ברכת השם, החל להשקות ערדי צאן קדשים מינו הטוב שעלה על גדותיו, בעיקר בקרב אחב"י בגולה אשר לדאבון הלב רחוק מתורה ומצוות, ולא ידעו ולא יבינו בחשיכה יתהלכו, ומיגו דוכי נפשיה זכי נמי לאחריני. ורבריו קילורין לעינים כי מן המקדש המה יוצאים, וזכה להשיב רבים מעון, אשרי חלקו. גם זיכהו השי"ת להקים אירגון 'בעזרת השם' לתורה וגמילות חסדים בארץ הקודש ובגולה, לזיכוי הרבים ולחזק ברכי דרבנן דשליה, ועמו בעצה אחת הגי תרי צנתרי דדהבא תלמידי חכמים מופלגים ומרביצי תורה לעדרים מארצנו הקדושה, הלא המה הרה"ג רבי אפרים כחלון שליט"א, מחבר ספרים נכבדים בהלכה, והגאון רבי יוסף חיים מזרחי שליט"א, דיין ומו"צ בעיר ביתר. וזו הדרך ישכון אור, שיהיה האדם מרבה מקנתו בתורה, ובידאת השם טהורה, ויתמיד בלימוד המוסר ותיקון המידות. ומתיעץ בעונה עם חכמי התורה, ולא תזוז ידו מתוך ידם, ורק בהגיע עיתו עת דודים יצא להרביץ תורה וללמדה לאחרים. ואז נכון ליבו בטוח שלא תצא תקלה מתחת ידו. בניגוד למה שמצוי בדורינו דור יתום שישנם שטרם קרו וטרם שנו כדבעי, ובעיקר לא שימשו תלמידי חכמים כל צרכם, והם מקהילים קהילות ברבים, ופוסעים על ראשי עם קודש. ואחרון הכביד שהם מתנשאים לומר אני אמלוך. וחולקים על תלמידי חכמים אשר קטנם עבה ממתניהם, ויש שהרהיבו עוז לחלוק ברמות רוחא על גדולי הדור, אשר משאתם יגרוו אילים, הן בענייני הלכה והן בענייני השקפה, השם הטוב יכפר בעדם.

ולא נצרכה אלא לברכה להרב המחבר שליט"א, כי יזכה לברך על המוגמר בקרב ימים, ופוצו מענותיו חוצה, לאורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, שובע שמחות וכל טוב אמץ
בברכת התורה

יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ואב"ד ביה"ד הגדול

Rabbinical Court
New York

בית דין צדק
ניו יורק

7102 Main Street Flushing NY 11367 - 347-415-5681

י"ח תמוז תשפ"א

אל כבוד ידידי הנכבד והיקר הרב רבי ירון ראובן שליט"א המוכר וידוע בבית דיננו זה שנים רבות על פעולותיו התורניות הנרחבות, שא ברכה רבה על הוצאת הספר החשוב "אגם מים" המאיר עיניהם של בני ישראל, הספר כולל בתוכו מכלול נושאים ויסודות ביהדות המובאים בטוב טעם ובצורה קלה להבנה. הרב ירון ידוע ומפורסם בכל רחבי העולם כאחד מגדולי המחזירים בתשובה בזמננו, עם עבר עשיר ונסיון רב בחיים יהודיים עם ידיעותיו המופלגות בתורה משתדל הרב ירון לקרב את אחינו בני ישראל לאבינו שבשמיים, וכפי שאומר הנביא(הושע) "מי הכם ויבן אלה נבון וידעם, כי ישרים דרכי ה וצדיקים ילכו במ ופושעים יכשלו במ". הנני לברכו שיפוצו מעינותיו ההוצאה וישיב רבים מעוון ושלא יכשל בדבר הלכה.

בכבוד רב

אליהו בן-חיים

הרה"ג הרב אליהו בן חיים שליט"א
אב"ד צדק מקור חיים

rabbi Yaakov zamir
member of supreme rabbinical court
Jerusalem

תאריך: ה'תמוז ה'תשע"א

בס"ד
הרב יעקב זמיר
חבר בית הדין הרבני הגדול
ירושלים

ה מ ל צ ה

אני רוצה לבוא בברכה ובהמלצה חמה למפעל הקדוש והגדול הנקרא "בעזרת השם".
מפעל זה נוסד בשנת תשע"ו על ידי שני "צנתרי דדהבא" הרבנים הגאונים והחשובים הרב ירון ראובן שליט"א והרב אפרים כחלון שליט"א.
הקב"ה זיכה אותם בלשון לימודים, פה מפיק מרגליות, ובמסגרת המפעל הזה הם מוסרים שיעורי תורה בהלכה ובאגדה וכן בפרשת השבוע.
כמו כן הם מוסרים הרצאות בענייני יהדות ומוסר בארץ ישראל ובחוץ לארץ.
בסייעתא דשמיא הם משפיעים ומקריבים יהודים לתורה ולמצוות בדרכי נועם וב"ה הם רואים פירות בעמלם.
מלבד מסירת שיעורים והרצאות בעל פה, הרבנים מוציאים לאור דיסקים המכילים שיעורי תורה, וכן מוציאים לאור ספרי הלכה, פוסטרים הקשורים לנושאים תורניים וערכות קירוב המכילות ספרים ושיעורי תורה. בנוסף, אירגון "בעזרת השם" מלווה אנשים בתהליך גיור לאורך כל הדרך, בנתינת שיעורים, הדרכה. תמיכה רגשית ואף מימון כלכלי כדי לעזור לבעלי תשובה וגרי צדק להתקרב לתורה ולמצוות.
כמו כן הארגון מסייע למשפחות אברכים לומדי תורה ולמשפחות נזקקות על ידי חלוקת מוצרי מזון בחגים.
וכן מלחמה במסיון, הדפסת והוצאת ספרי קודש ועוד,
כידוע כמה הפליגו חז"ל במעלת השכר של מזכי הרבים כמו שאמרו "כל המזכה את הרבים זכות הרבים תלו בו". (אבות ה, יח).
וגדולה מזו אמרו (שם, יט) "כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו".
וידוע כמה הפליגו בזוהר הקדוש (שמות דף קכח) בעצם שכר ומה נעשה יקר וגדולה למאן דמזכי לחיביא, הפלא ופלא, וכמו שהאר"ך בענין זה בספר פלא יועץ (ערך "מזכה"). ע"ש.
ולכן אני קורא לכל אחינו בני ישראל לבוא ל"עזרת השם" בגיבורים, לסייע בסיוע כספי שיש בו ממש, בידי הרבנים הגאונים הנזכרים כדי שיוכלו להמשיך הלאה ביתר שאת וביתר עוז בפעולות הקדושות הנ"ל.
וכל העוזרים והתומכים יבורכו מן השמים בכל מילי דמיטב וימלא השם את כל משאלותיהם לטובה. אמן.
ואני מברך את הרבנים הגאונים הרב ירון ראובן והרב אפרים כחלון שליט"א שהקב"ה זיכה אותם להמשיך הלאה עוד רבות בשנים בפעולות הקדושות הנ"ל, לקדש שם שמים ברבים בבריאות איתנה ונהורא מעליא עד מאה ועשרים שנה אמן.
בהזדמנות זו אני מברך את הרה"ג רבי ירון ראובן שליט"א על הוצאת ספרו החדש הכי קרא שמו "ישם מדבר לאגם מים" ובו שיחות מוסר בענייני תורה ובענייני מצוות.
זיכה הקב"ה להמשיך להוציא לאור את כל חידושי תורתו שקיבלה נשמתו בהר סיני.

בברכת התורה.

יעקב זמיר - חבר ביה"ד הגדול בירושלים.

בס"ד

בית הוראה ירושלמי

בראשות הרב הגאון גדעון בן משה שליט"א

תאריך: י"ג ט"ו תשפ"ד

יקר סהדותא

באתי בשורות אלה להגיד לאדם יושרו מר ניהו הר"ר ירון ראובן שליט"א מארה"ב אשר זכה מן שמיא והשליך אחרי גוו כל הבלי העוה"ז וזכה לקרבה אל המלאכה מלאכת הקודש ונעשה כמעייין המתגבר, וברוך ה' מזכה את הרבים בדרשותיו הנהלבות, בבחינת דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, ועוד כהנה פעולות רבות ונשגבות, לקירוב רחוקים, הפצת תורה, ופעולות חסד למכביר.

והן עתה איוותה נפשו להוציא לאור עולם את דרשותיו ודברי החיזוק שנאמרו על ידו בקהל עם, על הספר ועל הדיפתרא, אשר בשם "ישם מדבר לאגם מים" יקובנו. למען ישותתו בו הרבים, ולמען תרבה הדעת. אשריו ואשרי חלקו. זכה ומזכה את הרבים, וזכות הרבים תלוי בו. ורבים השיב מעוון.

לא נצרכה אלא לברכה כי חפץ ה' בידו יצלח, ויזכה להוציא לאור עולם עוד חידושים רבים, תפוחי זהב במשכיות כסף, מתוך הרחבה שמחה ויישוב הדעת, בבריאות איתנא ונהורא מעליא. אמן.

בברכת התורה
כעתירת
ע"ה גדעון בן משה שליט"א
ראש כולל ובית הוראה "ירושלמי" משפטי
ואב"ד למונות ברבנות ירושלים ת"י

**RABBI YOSEF CHAIM
MIZRACHI**

**Chief Rabbinate Qualified
Dayan**

Betar Eilith

TEL. 054-8465872

Email: ravyosefcmokmail.co.il

הרב יוסף חיים מזרחי

הוסמך לדיינות על ידי הרבנות הראשית לישראל
מח"ס מעשה חושב וש"ת משפטי יוסף וספר

תורת יוסף

ביתר עילית

טל' 054-8465872

דוא"ל: ravyosefcmokmail.co.il

בס"ד

י"ג סיון תשפ"א

דברי ברכה

שמח לבי ויגל כבודי בראותי את הספר היקר הנותן אמרי שפר "ישם מדבר לאגם מים" בענייני מוסר והשקפה, של כבוד ידיד נפשי וחביבי, ליש ולביא, מזכה הרבים הגדול והמובהק ואור לו כברק, כש"ת מהר"ר ירון ראובן שליט"א, אשר זכה להוציא לאור את דברותיו הקדושים, דברים החוצבים להבים, ואת לבם של ישראל מקרבים אל שוכן מרומים.

ודאי שזו זכות גדולה שהדברים שדרש הרב הנ"ל ישארו חקוקים בספר למען יעמדו ימים רבים, ובפרט שזה הספר נכתב בשפה עברית, וגם ערוך בטוב טעם ודעת ובכינה יתירה, ויביא תועלת גדולה להעוסקים בו לקרבם לעבודת ה' וליתן להם השקפה נכונה ודרך ישרה אל המסילה העולה בית אל.

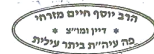
ולא נצרכה אלא לברכה להרה"ג המחבר שליט"א, שיזכה שיפוצו מעינותיו חוצה, הן בדרוש שבכתב והן בדרוש שבעל פה, ויזכה להמשיך במפעליו הכבירים להגדיל תורה ולהאדירה מתוך נחת ושלווה עד ביאת גואל צדק, והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח. אמן.

הכותב וחותם לכבודה של תורה

יוסף חיים מזרחי

דיין ומו"ץ

ביתר עילית

דברי חיזוק והמלצה לרב ירון ראובן על הוצאת הספר "אגם מים"

"זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו", ברוך שהחינו וקיימנו והגענו לזמן הזה. ברכת מזל טוב ל"ראש המשביר", הרב ירון ראובן שליט"א על הוצאת הספר "אגם-מים", על שם הפסוק: "ישם מדבר לאגם-מים, וארץ ציה למוצאי מים" (תהלים קז, לה).

ארגון "בעזרת השם" בראשותו של הרב ירון ראובן שליט"א, ובני היקר: "הבן יקר לי" - הרב אפרים כחלון שליט"א, משלבים תלמוד-תורה וחסד במשך כל השנה, "ורבים השיבו מעוון", והיו מבחינת "עזר ואחיסמך" לעשרות ולמאות משפחות של אברכים ומשפחות נזקקות.

קראתי חלק מהשיחות שנהפכו למאמרים תורניים, וראיתי שהמאמרים נכתבו בשפה ברורה השווה לכל נפש.

חלק מהמאמרים מתאימים לאחינו הרחוקים, שעדיין שקועים במ"ט שערי טומאה, שמטרתם להרחיק אותם מהרע, דוגמת המאמרים "שמירת הברית", "התבוללות-הסרטן שבעם ישראל", "עומק הדין ועונשי הגהינום".

מאמרים אחרים, שמטרתם לחזק בעלי תשובה ולזרום בעבודת השם. דוגמת המאמרים "שמירת שבת מעלתה וחומרתה", "השכר בעולם הזה ובעולם הבא", "התורה, לימודה ומעלותיה", וכן מאמרים של השקפה - יהודית תורנית, מה שנקרא "דעת תורה". דוגמת המאמרים: "אמונה אמיתית וגדלות הבורא", "שיעור מן השמים".

הרב ירון ראובן שליט"א, עשה "מהפך" בחייו כמו שעשה יתרו: יתרו חותן משה היה "יושב בכבודו של עולם", כהן לעבודה זרה, דוגמת האפיפיור, שעבד את כל סוגי העבודות הזרות שהיו אז,

הרב חיים כחלון

מגיד שיעור בישיבת מאור ישראל

מדריך חתנים
מח"ס כח מעשיו

שמע על קריעת ים סוף, ועל מלחמת עמלק, עזב את הכל והלך אל משה למדבר, והצהיר: "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים" (שמות יח, יא) - וקיבל עליו עול תורה ומצוות.

הרב ירון ראובן היה 'בוול - סטריט' בעולם העסקים החשוב בעולם, נחשב למיליונר צעיר מצליח בקנה מידה עולמי [ניעיד על כך הסרט הנפלא והמחזק: 'השם לקח את המיליונים שלו']. וכאשר שמע על "אמת תורתנו הקדושה", מפיו הטהור של בני היקר לי, הרב אפרים כחלון שליט"א, עזב את עולם העסקים והתחיל לחיות חיים אמיתיים כבעל תשובה שמקפיד על "קלה כבחמורה", במשך זמן קצר קיבל הסמכת רב 'יורה יורה', הקים את ארגון "בעזרת השם" ביחד עם הרב אפרים כחלון, ונהפך לאחד מהרבנים המחזרים בתשובה הגדולים ביותר בארצות הברית, ומצודתו פרוסה "מהודו ועד כוש".

לא נותר לי אלא לאחל לו ובת זוגו הרבנית, שיזכו לראות דור ישרים מבורך, הולכים בדרך השם. שיפוצו מעיונתיו החוצה, שיזכה להוציא לאור את כל חידושי התורה שקיבלה נשמתו מסיני, ושבימיו ובימנו יתקיימו דברי הנביא ישעיהו (יא, ט): "לא יריעו ולא ישחיתו בכל הר קודשי, כי מלאה הארץ דעת את ה' כמים לים מכסים".

בהוקרה ובהערכה רבה
דודך הרב חיים כחלון
מגיד שיעור בישיבת
"מאור ישראל" נתניה.

מוסדות תורה וחסד "זכרון יעקב"
"ZICHRON YAAKOV" INSTITUTIONS
 ע"ש הרב יעקב זכאים זצ"ל

כ"ה, כ"ז חמון תשפ"א

דברי ברכה והערכה

הנה 'אני רואה מגילה עפה' שלוחה אלי ממדינת הים, זה שמה הטוב ישם מדבר לאנש מים, אשר כוננו ידי יודינו היקר והנעלה, מיוחדי סגולה, אוצר כלי חמדה, טור אודם מטרה, והוא בתוך הגולה, עטרת זהב גדולה, הרב ירון ראובן שליט"א. ובו נקבצו ובאו מהני מילי מעלייתא אשר השמיע לקהל שומעי לקחו, השותים בצמא את דבריו. ובעברי בין בתרין אחת הנה ואחת הנה, נוכחתי כי שיביל את ידיו בהשכל ובודעת לכבוד אוכל מתוך אוכל, ולהגיש לפני אחינו בני ישראל הרחוקים והקרובים, דברים נכוחים ועריבים, לדעת את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון.

ביהמ"ד גבוה להבשרת רבנים ודיינים

כולל אברכים

כולל בעלי בתים

כולל נצי החמה

ישיבה גדולה

שיעורי תורה והרצאות

בית הוראה

קרן צדקה וחסד

תומכי תורה

קירוב רחוקים

ספריה תורנית

קרן הבנין

ושם הספר נאה לו והוא נאה לשמו, כי ידעתי ביני ידעתי שרבי ירון דגן, בעברו עסוק היה ראשו ורובו כבולו בפרקמטיא, ועשה חיל באמרתה. אך משזכה בחסדי שמים להכיר באור האמת, נרבה רוחו אותו והבינו מדעו לסלק ולהעביר מעליו כל טרדות העולם הזה החולף והרגעי, להחליפם ולהמירם בטוב הקבוע והנצחי, אין טוב אלא תורת ואחרי שנים בהן ראה את האור כי טוב, זכה והפך למעיין המתגבר, לחשקות ממימי הדעת עדרי צאן קדושים, התועים במדבר כצאן אשר אין להם רועה, רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף, והוא שם מדבר וצייה לאנש מים חיים, והשקה את נפשותם ממשקה ישראל, ממימי הנצח של תורתנו הקדושה, וכבר זכה להציל נפשות מצמא ומיתה רוחנית, ושם חלקם בארץ החיים, וקיים בנפשיה 'בורא נפשות רבות'.

ומקרא מלא צוות. "לא תרָאָה אֶת שׁוֹר אֶחָיִךְ אוֹ אֶת שׁוֹי נְדָחִים [התפלקת מקם קשב תשיבם לאחיך] (דברים כב, א) וכה דיבר בקדוש קדוש השם מבובר רבינו חיים ך עטר ויעא בפרושו: פרשה זו באה לרמוז בפרטות חיוב התוכחות שצריכין בני אל חי צדיקי עולם לעשות לעם ה', והם אלה צדיקים יקראו לעד מעלתם. 'אחים', כמו שהעירתיך שכיני זה הוא מדינה היותר מעולה שבכל כינויים אשר יתכנו בהם יחירי עם, ואותם צוה ה' כי תראה את שור' אלה הם בני ארם שנמשלו ככהמות והם צאן קדשים ולזה קראם שור ושת, 'אחיך' שהוא הקדוש ברוך הוא, ויחס לו שם זה להעיר אל מי מקדושו הוא מצווה שהם הצדיקים כמו שכתבנו.

ואמרו 'נדחים' על דרך אומרו (לעל ד) 'זנרחת והשתחית להם וגו' ש'ועבר פי ה' יקרא נדח, ויצו ה' להל 'תעלם' אלא ישיבם לאחיו הוא אלהי עולם וכפל לומר 'חשב תשיבם', נתבונן כי מתחילה ישיבם לדרך הטוב וזכה יתקרבו אל אביהם שבשמים, והוא אמרו 'תשיבם לאחיך'.

ואמרו 'זאם לא קרוב אחיך', בזה העיר כי הוא מדבר על זמן גלות האחרון כי לא קרוב בדרך אומרו (במדבר כ"ד) 'אשורנו ולא קרוב, עוד לו 'זלא ידעתו' שנסתם הקץ ואין יודע מתי קץ הפלאות, וזה יסובב הרחקת הלכות מהאמונה ונטויה רגל כאשר עיינו רואת בורות הללו, עם כל זה יצו ה' 'זאספתו אל תוך ביתך' זה בית המדרש וילמדו

כתובת: המרכז הרוחני "יד שמעון" רחוב פנינה 4 ירושלים

מעון למוכתבים: רחוב הַטְּקָה 48 מניסה ב דירה 3

טל': 050-4188132 | 052-7146628 דוא"ל: a0545642702@gmail.com

מוסדות תורה וחסד "זכרון יעקב"
"ZICHRON YAAKOV" INSTITUTIONS
ע"ש הרב יעקב זכאים זצ"ל

2

ביהמ"ד גבוה להכשרת רבנים ודיינים

כולל אברכים

כולל בעלי בתים

כולל נשׁ החמה

ישיבה גדולה

שיעורי תורה והורצאות

בית הוראה

קרן צדקה וחסד

תומכי תורה

קירוב רחוקים

ספריה תורנית

קרן הבנין

אורחות חיים ודרך ישכון אור לכל יטה מני אורח ולא ימצאחו אויבו במחשבות וטענות כוזבות כי אור תורה תצילהו, וזה יהיה ער שיתרצה ה וירששו, והוא אומרו ער דרוש אחיך אותך, זהשבותו לר פירוש מעלה עליו הכתוב כאילו הוא משיבו מני אובר וכו, עכל קרשו, עיש עוד דברי אלהים חיים.

ותאזני שמחה כפולה ומכופלת בשמעי על האירגון הקדוש בעזרת השם אשר הוקם ואשר הורם על ידו בארצות הגולה, ומצורתו פרושה ער לארצנו הקדושה, צבי היא לכל הארצות, לעורר לבבות, במדבר בערבות, ולחיווק לומרי התורה וברכי דרבנן בעון יפה ורוח נריכה. ומה רבה זכותו הגדולה של יודינו ואור עינינו, מזכה הרבים בארץ ובעולם הרהג רבי אפרים כחלון שליט"א, מחבר שרת א"ך טוב לישראל, כשמו כן הוא. בן ליירנו מרביץ תורה לעדרים הרהג רבי חיים כחלון, יחזק השם כריאותו כאלה וכאלון, אשר רב חלקו בפעולותיו הכבירות של רבי ירון שליט"א מראשית הדרך ועד עתה, וטוב אחיות דבר מראשית!

ואסיים בברכה מעומקא דליבא כי יזכה הרב המחבר להפיץ מעינותיו חוצה, ויהיו דבריו היוצאים מן הלב נבנסים אל הלב, ויזכה להשיב אחינו התועים לאבינו שבשמים בשובה ונחת, את כל ונוכחת, ויזכה ונוכה במהרה לקיום היעד האלוכי בפי נביאו מלאכי (ג, כנ"כד). "הנה אנכי שלח לך את אליה הקביא לפני בוא יום יתה הקדול ותהנך. והשיב לב-אבות על-קנים ולב קנים על-אבותם", בעגלא ובזמן קרוב, אכרר

בברכת התורה

ראובן זכאים

רב ומרצ וראש ביהמ"ד, ומרבי אירגון ה'ודברות'

כתובת: המרכז הרוחני "יד שמעון" רחוב פנינה 4 ירושלים

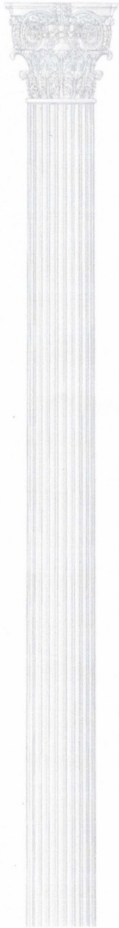
מען למכתבים: רחוב הנטקה 48 כניסה ב דירה 3

טל': 052-4188132 | 052-7146628 דוא"ל: a0545642702@gmail.com

הישיבה הגדולה
"אוהל יוסף"
שע" מוסדות התורה היכל צבי

סיון תשפ"א

בס"ד

מכתב ברכה

לכבוד הרב ירון ראובן ראש ומיסד האירגון הקדוש "בעזרת השם" הי"ו.
הובאו לפני מספר קטעים מהספר "ישם מדבר לאגם מים" ובעיוני בו ניראה כי
נכתב בטוב טעם ודעת בצורה מקיפה ויסודית בהירה ומאירה, להשיב את עמך בית
ישראל לאביהם שבשמים.
כמו ששמעתי על פעלכם הרב בענין קירוב הרחוקים בקרב תפוצות ישראל שדברים
מגיעים לנישמתם כמים קרים לנפש עיפה ומעירה הניצוץ היהודי שבהם וכך זוכים
להתקרב לקב"ה.
הנני מברך אותכם בברכת הדיוט על פעלכם הרב בכלל הענינים הקשורים לכלל ולפרט
בין פעולות החסד ובין פעולות הקירוב שאתם זוכים לעשות בס"ד.
מי יתן ויפוצו מעינותיכם חוצה ותזכו לשפע רב בכל העולמות כמאמר חז"ל:
"אלו הם דברים שאדם אוכל מפירותהם בעולם הזה והקרן קימת לעולם הבא
"גמילות חסדים" "ותלמוד תורה כנגד כולם".
בזכות פעלכם הרב זוכים כלל עמך להתקרב לתורה ולידבק במצוות.
בעצם הגמילות חסדים שלכם שאתם עושים ללא קבלת פרס זוכים אתם
שישבו עמלי תורה ותלמדי חכמים ועוסקים בתורה בשלוה ובשקיעות.
מי יתן ויפוצו מעינותכם חוצה.

המברך בכלל הברכות
והחותם בידידות ובהערכה רבה
יוסף עבאדי

מוסדות היכל צבי טל: 6772374-03 פקס: 5743990-03

דוא"ל 6770171@gmail.com

מען למכתבים ת.ד. 277 בני ברק

Yosef Mizrachi
Monsey New York

יוסף מזרחי
מונסי ניו יורק

לכבוד ידידי היקר מזכה הרבים הגדול

הרב ירון ראובן שליט"א הי"ו

ברוך השם יתברך שזיכנו בדור הזה לדרשן חוצב
הרים ולבבות, רב פעלים איש אמת אשר לא יסור
ממנה ימין ושמאל, ורבים השיב מעוון והורה להם
את דרך האמת אשר יילכו בה.

יהי רצון שיזכה תמיד להגדיל תורה ולהאדירה
בסיעתא דשמיא ויפוצו מעיינותיו חוצה לכל קצוות
תבל ויזכה להצלחה בכל מפעליו הרבים.

בברכת התורה חזק ואמץ אל תערץ ואל תחת כי עמך
ה' אלקיך בכל אשר תלך

מוקירך בזה ובבא

יוסף מזרחי
מונסי ניו יורק

הרב שלמה בר כוכבא
מו"צ בעיה"ק ירושלים תובכ"א

לכבוד ידיד ה' ידידי היקר מזכה הרבים רבי ירון ראובן הי"ו

שלמה המלך כותב בספר משלי (כו, כא): "מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו". וביאר רבנו המאירי עליו השלום, בפרושו למסכת אבות (פרק ה) וזה לשונו: "כלומר, כמו שהכסף והזהב יש להם מצרף לבחינת עניינם, כך יבחן האיש לפי מהללו, כלומר לפי המידות שתראה שהוא משבחם ויועץ בהם, תכיר בו שהוא בעל המדה ההיא, כי הלשון שליח הלב. עד כאן לשון קדשו.

כל הקורא בספרך ישם מדבר לאגם מים, ישים מיד אל ליבו - כי הדברים נכתבו היישר מתוך לב טהור, לב שבוער לכבוד ה' יתברך ולעבודתו, לב הכואב את העדרות האמת והתפשטות השקר בעולם, ואת מצבם הרוחני של רבים מאחינו בני ישראל המסולאים בפז.

בטוחני, כי ספר זה יעורר רבים לשום אורחותם ולשוב אל ה', ולהתחזק באמונה ובביטחון באלקי ישראל. וכבר מקובלים אנו מפי רבותינו עליהם השלום: כי דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב.

יהי רצון שחפץ ה' בידך יצלה, ויפוצו מעינותיך חוצה לזכות את הרבים ולהשיב לב בנים על אבותם. ויקוים בכם הפסוק: "כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך" (משלי ג, ב). ובימיכם ובימינו תושע יהודה וישראל ישכון לבטח. ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד. ותחזינה עינינו בשוב ה' לציון ברחמים. בב"א.

הכותב וחותם לכבוד התורה הקדושה ולכבוד מזכי הרבים די בכל אתר ואתר

הצב"י שלמה משה בר כוכבא

תִּכּוֹן הָעֲנִינִים

17.....הַקְּדָמָה

בְּרֵאשִׁית

70.....	פְּרֻשֶׁת וַיֵּצֵא	23.....	פְּרֻשֶׁת בְּרֵאשִׁית
78.....	פְּרֻשֶׁת וַיִּשְׁלַח	31.....	פְּרֻשֶׁת נֹחַ
85.....	פְּרֻשֶׁת וַיֵּשֶׁב	39.....	פְּרֻשֶׁת לֶךְ-לְךָ
90.....	פְּרֻשֶׁת מִקֵּץ	49.....	פְּרֻשֶׁת וַיִּרְא
99.....	פְּרֻשֶׁת וַיִּגְשׁ	57.....	פְּרֻשֶׁת חַיֵּי שָׂרָה
106.....	פְּרֻשֶׁת וַיְחִי	64.....	פְּרֻשֶׁת תּוֹלְדוֹת

שְׁמוֹת

153.....	פְּרֻשֶׁת מְשֻׁפָּטִים	121.....	פְּרֻשֶׁת שְׁמוֹת
160.....	פְּרֻשֶׁת תְּרוּמָה	127.....	פְּרֻשֶׁת וְאָרָא
166.....	פְּרֻשֶׁת תְּצַוֶּה	133.....	פְּרֻשֶׁת בֵּא
171.....	פְּרֻשֶׁת כִּי תִשָּׂא	138.....	פְּרֻשֶׁת בְּשִׁלַּח
178.....	פְּרֻשֶׁת וַיִּקְהַל	147.....	פְּרֻשֶׁת יִתְרוֹ
186.....	פְּרֻשֶׁת פְּקוּדֵי		

וַיִּקְרָא

228.....	פְּרֻשֶׁת אַחֲרֵי מוֹת	193.....	פְּרֻשֶׁת וַיִּקְרָא
238.....	פְּרֻשֶׁת קְדוּשִׁים	199.....	פְּרֻשֶׁת צוֹ
250.....	פְּרֻשֶׁת אֱמֹר	206.....	פְּרֻשֶׁת שְׁמִינִי
258.....	פְּרֻשֶׁת בְּהֵר	213.....	פְּרֻשֶׁת תִּזְרִיעַ
271.....	פְּרֻשֶׁת בְּחֻקֹּתַי	222.....	פְּרֻשֶׁת מִצְרַע

במדבר

321.....	פְּרִשְׁת חֻקֹּת	283.....	פְּרִשְׁת בְּמִדְבָּר
328.....	פְּרִשְׁת בְּלֶק	291.....	פְּרִשְׁת נְשֵׂא
336.....	פְּרִשְׁת פְּנֹחַס	297.....	פְּרִשְׁת בְּהַעֲלֹתְךָ
343.....	פְּרִשְׁת מִטּוֹת	307.....	פְּרִשְׁת שְׁלַח
349.....	פְּרִשְׁת מִסְעֵי	313.....	פְּרִשְׁת קָרַח

דברים

389.....	פְּרִשְׁת כִּי תֵצֵא	357.....	פְּרִשְׁת דְּבָרִים
398.....	פְּרִשְׁת כִּי תבּוֹא	364.....	פְּרִשְׁת וְאֶתְחַנֵּן
410.....	פְּרִשְׁת נִצְבִים	370.....	פְּרִשְׁת עֵקֶב
418.....	פְּרִשְׁת וַיִּלֶּךְ	377.....	פְּרִשְׁת רְאָה
426.....	פְּרִשְׁת הָאֲזִינוּ	382.....	פְּרִשְׁת שׁוֹפְטִים
434.....	פְּרִשְׁת וְזֹאת הַבְּרָכָה		

הקדמה

ישתבח שמך לעד מלכנו האל המלך הגדול והקדוש בשמים ובארץ, שנתן ונתן לנו חיים יום ביומו, ומקבל את תפלותינו ובקשותינו לזכות להיות שופר הולך להפצת שמו יתברך, ולהפצת אור תורתו הקדושה, תורת אמת ללא כחל וללא סרק כרצון נותנה ברוך הוא.

והן אמת, שידיעת מעוט ערכי, שאין בי לא תורה ולא מצוות ומעשים טובים, אך כבר אמר הכתוב "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" (ישעיהו מ, ז) והינו שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא בראו אלא לכבודו, ואם זכינו להיות מהכלים המשמשים להגדלת והאדרת שמו יתברך, מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו, יראו עינינו וישמח לבנו והיה זה שכרנו.

ברכת שמים ממעל תחול על הורי היקרים מד דוד ודורים ראובן שיחיו על כל הטובה והשפע שמשפיעים עלינו תמיד. ועל אין סוף תפלות עם דמעות ומסירות נפש שמסרו גופם, נפשם, רוחם ונשמתם כדי לגדל ולעזר לנו עד היום, ואין אנחנו מספיקים להודות על כל הטוב והחסד שעשו ושעושים אתנו בכל עת ובכל שעה.

ואני תפלה אשא לפני מלך רם ונשא, אגא אלקי, התמד בריאותם, והצלחתם הרוחנית והגשמית, ויזכו לשפע הברכות הכתובות בתורה אמן כן יהי רצון.

ובכלל הברכה יברכו כל אחי החשובים והאהובים והיקרים: אושרי, גבריאל, אלעד, ובני ביתם. יתן ה' שיזכו לנחת רוח יהודית מכל יוצאי חלציהם, בשפע רוחני וגשמי, וחיים ארכים שלמים ומלאים תורה מצוות וגמילות חסדים בזה ובבא אמן כן יהי רצון.

התודה והברכה לידידי וידיד השם המזכה הרבים הגדול, הגאון רבי יוסף מזרחי שליט"א המקים עלה של תורה בארץ ובעולם, שבזכות תורתו התחזקנו ומתחזקים בתורה וזכוי הרבים הלאה והלאה, כה יתן ה' וכה יוסיף לו ולכל בני ביתו אריכות ימים ושנים, נחת יהודית ובריאות ושלום, וירבה גבולו בתלמידים, ויתקדש שם שמים ברבים על ידו, הון ועשר בביתו וצדקתו עמדת לעד.

וכאן עלי להודות לכבוד מורנו ורבנו ועטרת ראשנו הרב הגאון הגדול רבי אפרים כהלון שליט"א, ידיד נפשי ורעי שליח השם הנאמן, שהוציא אותנו משאול תחתית בעולם החולני וגדל אותנו כתינוקות של בית רבן בעולם התורה, וזכה אותנו להיות שתפים להקמת ארגון "בעזרת השם" להפיץ תורה ולזכות את הרבים בכל העולם. יהי רצון שיתן ה' לו ולכל משפחתו, אריכות ימים ושנים, בבריאות והצלחה בלמוד תורה וזכוי הרבים מעל ומעבר לגדר הטבע האנושי, ושיזכו לכל הברכות הכתובות בתורה. ושתפלותיו וברכותיו ודבריו יתקבלו בשמים ובארץ. ושכל ספריו וחדושייו יתפרסמו בכל בית בישראל ובעולם, ויתקדש שם שמים ברבים על ידו, אמן.

חובה ונעימה קדושה להזכיר את ידידי היקר ממזכי הרבים הרב הגאון רבי אהרן זאב שליט"א הרב הראשי של קהלת 'אור תורה' - הקהלה הספרדית וחבר באגוד הרבנים דאמריקה, שתמיד היה תומך ומסיע לנו בכל דבר שבקדשה בעין יפה ובנפש חפצה, בשמחה ובמאור פנים. יהי רצון שיזכה שיפוצו מעינותיו חוצה, וירבה גבולו בתלמידים. ויראה נחת מכל יוצאי חלציו אמן.

ואזכיר לברכה את ידידי היקר איש חיל רב פעלים לתורה ולתעודה הרב מגדל מיראטשניק שליט"א סגן נשיא אגדת הרבנים דאמריקה, אשר ידיו רב לו בזכוי הרבים והגדלת התורה, כה יתן ה' וכה יוסיף לו ולכל בני ביתו חיים שלווים ושמחים המלאים בתורה וגמילות חסדים כשאיפת לבו, ויזכה להגדיל תורה ולהאדירה אמן.

כן אברך את כל המשתדלים והמשתדלות המסיעים והמסיעות לארגון הקדוש "בעזרת השם", שיזכו לראות ברכה בכל מעשי ידיהם וישכילו ויצליחו בכל אשר יפנו, ויראו שתפלתם מתקבלת "ומעדיקי הרבים

ככוכבים לעולם ועד" (דניאל יב, א) ואומר "אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה" (ירמיה טו, יט) ויזכו שיתקדש שם שמים על ידם אמן.

ואודה לך השם יתברך על אשת החיל שנתת עמדי שהיא לעזר ולא כנגדי, הרבנית לבנה בת שרה תחיה שעליה נכון לומר "חכמות נשים בנתה ביתה" (משלי יד, א) - אשה בונה - בית של תורה בקדושה ובטהרה, חסד אהבה ושמחה, ואשה הורסת - כל מה שלא שייך לבית השם.

אברך את אשתי הרבנית היקרה, שגזכה יחד לחיים ארכים שלמים בתורה ובמצות בבריאות והצלחה מעבר לגדר הטבע האנושי, ושותפותינו יתקבלו בשמים, ויהא שכרנו שלם מאת ה' יתברך בעולם הזה ובעולם הבא, ונזכה לראות יחד את צאצאינו וצאצאי צאצאינו כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה. ובכללם גם התלמידים והתלמידות שהם כבנים וכבנות, שילכו תמיד בדרך השם ובמסלה העולה בית אל, ויהיו תמיד מעובדי השם יתברך ועוסקים בתורה וגמילות חסדים ביראה ואהבת השם. ומסייעים לכלל הדור שיהיה דור שכלו זכאי עד ביאת הגואל אמן כן יהי רצון.

ואזכיר לטובה וברכה את כבוד הרב אוהב התורה ולומדיה, רבי יעקב דוד ספיוואק זצ"ל נשיא אגוד הרבנים באמריקה, שתמך בפעילות הארגון, וגם שלח מכתב סמיכה ותמיכה. יהיו הדברים הנלמדים גם לעלוי נשמתו הטהורה.

בְּרֵאשִׁית

פְּרָשָׁת בְּרֵאשִׁית

בְּחִירָה חֲפְזִית

בְּשֵׁם ה' נַעֲשֶׂה וְנִצְלִיחַ, אֲנַחְנוּ בְּפִרְשֵׁת בְּרֵאשִׁית. סְפוּר הַבְּרִיאָה הוּא מְדֻהִים. אַחֲרֵי שֶׁהִקְבִּ"ה בְּרָא אֶת הָעוֹלָם הוּא נָתַן לָנוּ אֶת כָּל הַכֹּלִים וְהָאֲפֻשְׁרִיּוֹת שְׂנוּכָל לַעֲשׂוֹת טוֹב בְּשִׁבִיל עֲצִמְנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְהַבְּחִירָה הַחֲפְזִית בְּיָדֵינוּ שְׂלָנוּ.

חֲטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן

כְּבָר בְּתַחֲלֵת הַפְּרָשָׁה אֲנַחְנוּ נַחֲשָׁפִים לְסְפוּר שֶׁל 'חֲטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן'. אֲנָשִׁים לֹא יוֹדְעִים מִי הִיא אָדָם הָרֵאשׁוֹן יִצִּיר כְּפִיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהִיא הָאָדָם הַשְּׁלֵם בְּיוֹתֵר, וְהִיפָּהּ בְּיוֹתֵר (בְּבֹא בְּתָרָא דָף נח עמוד א), וְהַקְּדוֹשׁ בְּיוֹתֵר, עַד שֶׁטָּעוּ בּוֹ מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת וְחִשְׁבוּהוּ לְאֱלֹקִים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פְּרָשָׁה ח סִימָן י, וְעֵין בְּשִׁל"ה תּוֹלְדוֹת אָדָם בֵּית יִשְׂרָאֵל תַּנְיִנָא אוֹת קַנַּח בְּאוּר הַדְּבָרִים).

וְאָדָם הָרֵאשׁוֹן שֶׁרָצָה לַעֲבֹד אֶת ה' בְּכָל לְבוֹ נֶפֶל בְּחֲטָא הַנּוֹרָא וְנִגְזְרָה עָלָיו מִיתָה (בְּרֵאשִׁית ב, יז) וְגֵרַשׁ מִגֵּן עֵדֶן (בְּרֵאשִׁית ג, כד).

עמק חטאו

ננסה להבין בשכלנו הדל, את עמק החטא של אדם הראשון. כיצד יתכן שהקב"ה אומר לו במפרש לא לאכל מעץ הדעת (בראשית ב, ז), והאדם החכם והשלם נופל בחטא נורא שכזה?

וכך מסביר הרדב"ז בתשובה (חלק א סימן רנו) שמהפסוקים למדנו שידע האדם היכן עץ הדעת, שהרי נצטוה שלא לאכל ממנו, אבל הוא לא ידע היכן עץ החיים, וכמו שמזכר בתורה "ועץ החיים בתוך הגן" (בראשית ב, ט), ואדם הראשון שהיה חכם עד מאד, ידע, שלמרות כל גדלותו הרוחנית, מכיון שנועשה מחמר גשמי וכמזכר בתורה "ויצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה" (בראשית ב, ז), החמר הזה לא יחזיק לעולם, ובנדאי יום אחד הוא ימות. וחשב מחשבות כיצד יוכל לחיות לעולם כדי לעבד את ה' לעולם.

וכשהגיע אליו הנסיון לאכל מעץ הדעת, חשב אדם הראשון בדעתו, שהנה הגיע הרגע והגיעה השעה וההזדמנות לגלות את עץ החיים ולאכל ממנו ולחיות לעולם ולעבד את ה' לעולם. ולכן בחר לאכל מעץ הדעת כדי לאכל מעץ החיים.

זה היה טעמו של האדם השלם.

הוכחה מהפסוקים

הדברים האלה הם מבארים בפסוקים, שהרי מיד לאחר שאכל מעץ הדעת מבאר בתורה "ויאמר ה' אלקים הן

הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֵּנוּ לְדַעַת טוֹב וְרָע וְעֵתָהּ פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וְחַי לְעֹלָם. וַיִּשְׁלַח־הוּא ה' אֱלֹהִים מִגֵּן עֵדֶן לְעַבְדֹת אֶת הָאָדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם. וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְגֵן עֵדֶן אֶת הַכְּרִבִּים וְאֶת לֶהֱט הַחֲרִב הַמְתֵּהֶפֶכֶת לְשִׁמּוֹר אֶת דְּרָף עֵץ הַחַיִּים" (בראשית ג, כב - כד). הַרִי שְׂמֵת־בְּאָר בְּכַתּוּב מָה הֵיטָה תְּכַלִּית אֲכִילַת אָדָם הָרֵאשׁוֹן מֵעֵץ הַדַּעַת, לֹא שִׁסְתָּם הַתְּחַשֵּׁק לוֹ לְטַעַם עֲנָבִים אוֹ תְּאֵנִים אוֹ כָּל סוּג פְּרִי אַחֵר (עֵץ בְּבִרְכוֹת דָּף מ עמוד א, וּבְבִרְאשִׁית רַבָּה פְּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית פְּרָשָׁה טו סִימָן ז), אֶלֶּא שְׂרָצָה לְאָכֹל מֵעֵץ הַחַיִּים, וְלַחֲיוֹת לְעוֹלָם. וְדוֹקָא מֵהַחֲשָׁשׁ הַזֶּה, שְׂיֵאֲכַל מֵעֵץ הַחַיִּים וַיְחִיָּה לְעוֹלָם, סִלְקוּ הַקַּב"ה מִגֵּן עֵדֶן.

"לְרִיחַ נִיחוּחַ"

וְהִשְׂאֵלָה מִתְּבַקְּשֵׁת לְמָה???

לְמָה לְהַעֲנִישׁ אֶת אָדָם הָרֵאשׁוֹן בְּמוֹת, אִם הָרָצוֹן שָׁלוֹ כָּל כֶּן טוֹב וְטָהוֹר לְעַבְדֹת אֶת ה' לְעוֹלָם?

לְמָה לְסַלֵּק אֶת אָדָם הָרֵאשׁוֹן מִגֵּן עֵדֶן, שְׂלֵא יֵאֲכַל מֵעֵץ הַחַיִּים? וְכִי הַקַּב"ה לֹא רוֹצֵה שְׂיַעֲבֹדוּ אוֹתוֹ לְעוֹלָם?

וְהַתְּשׁוּבָה פְּשׁוּטָה, כְּשֶׁהַקַּב"ה מְצַוֶּה אֶת הָאָדָם בְּצוּי כָּל שֶׁהוּא הוּא חָיֵב לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת אֶת הַצְּוִי כְּפִשׁוּטוֹ, לִלֵּא שׁוּם הַתְּחַכְּמִיּוֹת וְרָצוֹנוֹת אֶפְלוּ אִם הֵם נִרְאִים בְּעֵינָיו טוֹבִים יוֹתֵר! כָּל מֵהוּת הַקְּרִבָּנוֹת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הָיוּ "לְרִיחַ נִיחוּחַ" (שְׁמוֹת כט, כה וְעוֹד) שְׂאֵמֶרְתִּי וְנַעֲשֶׂה רָצוֹנִי (סְפָרִי בַּמִּדְבָּר פְּרָשַׁת

שיחות על סדר הפרשיות

שֶׁלַח פִּיטְקָא קֹז, וְהוּבָא גַם בְּרִשׁ"י שְׁמוֹת פֶּרֶק כֵּט פְּסוּק יח). אֱלֹקִים מְצִוָּה וְאַתָּה עוֹשֶׂה! זֶה נַחַת הַרוּחַ וְהַרְצוֹן הָאֱלֹקִי הַשָּׁלֵם, וְרַק מִי שֶׁעוֹשֶׂה אֶת זֶה בְּתַמְיִמוֹת - נִקְרָא עֶבֶד ה'. "הוֹלֵךְ בְּתֵם יֵלֶךְ בְּטוֹח" (מְשָׁלִי י, ט)!

אֶת זֶה יָדַע גַּם הַנְּחָשׁ שֶׁהִתְלַבֵּשׁ בּוֹ הַשָּׂטָן (פְּרָקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פֶּרֶק יג), שֶׁבָּא לְפָתוֹת אֶת חַוָּה, הוּא יָדַע שֶׁאָדָם וְחַוָּה הֵם אֲנָשִׁים קְדוּשִׁים וְאֵי אֶפְשָׁר לְפָתוֹת אוֹתָם בְּכּוֹס יַיִן (עֵינֵי בְּרֵאשִׁית רַבָּה פְּרָשָׁה יט סִימָן ח), אוֹ בְּכָל חֲשֶׁק גְּשָׁמִי אַחֵר, וְלָכֵן הוּא נִדְמָה לָהֶם כְּתַלְמִיד חֶכֶם (עֵינֵי חֲלִינֵי דְרַף צֵא עֲמוּד א) וְהִתְפַּלְּל אִתָּם אֵינִי לְעֵבֶר עַל רְצוֹן ה' בְּשִׁבִיל ה'.

הנחש המודרני

"רִיחַ הַנִּיחּוֹחַ" לִקְב"ה הוּא, כְּשֶׁאֲנַחְנוּ עוֹשִׂים אֶת רְצוֹנוֹ כְּרְצוֹנוֹ, לֹא לְפִי רְצוֹנֵנוּ וְדַעְתָּנוּ. הַבְּעִיָּה הִיא שֶׁלְפַעֲמִים יֵשׁ אִיזָה 'נַחֲשׁ' בְּסָבִיבָה שֶׁלָּנוּ שֵׁיִשׁ לוֹ רְעִיּוֹנוֹת לֹא טוֹבִים אֲבָל הוּא נִשְׁמָע טוֹב, כִּי הוּא יוֹדֵעַ לְדַבֵּר וַיֵּשׁ לוֹ כֶּשֶׁר שֶׁכְּנוֹעַ, הוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמַלְיָם גְּבוּהוֹת וַיְפֹת, יֵשׁ לוֹ מְשַׁקְפִים וְעֵנִיבָה, וּמִפְּנֵי שֶׁהוּא כָּל כֶּף מְטַעָה, אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים אֶת מָה שֶׁהוּא אוֹמֵר לָנוּ בְּלִי לְבַדֵּק אֶת בְּסִיס הַדְּבָרִים שֶׁלּוֹ, הָאֵם בְּאֶמֶת זֶה רְצוֹן ה'? וְאֲנַחְנוּ פְּשׁוּט מְאֻמִּינִים! אֵלּוֹ זֶה הִיָּה 'יוֹעֵץ פִּינֹסִי' שֶׁמְשַׁכְּנֵעַ לְהִשְׁקִיעַ מִיְלִיּוֹן דּוֹלָר, הֵיִינוּ בּוֹדְקִים שֶׁבַע בְּדִיקוֹת וְחִקִּירוֹת, כְּדִי שֶׁחֲלִילָה הַהִשְׁקָעָה לֹא תִרָד לְטַמְיוֹן. הֵיִינוּ גַם בּוֹדְקִים הָאֵם 'הַיּוֹעֵץ הַפִּינֹסִי' הִזָּה הוּא אָדָם נְאֻמָּן אוֹ שְׂאוּלִי הוּא 'שֶׁקֶרֶן בְּתַחֲפֻשֶׁת', אֲבָל מִשׁוֹם

מָה בְּעֵינֵינוּ שֶׁל עֲבוֹדַת ה' אֲנַחְנוּ נוֹחִים לְהִתְפַּתּוֹת עַל יְדֵי
'הַנְּחֹשׁ' הַתּוֹרָן שֶׁמִּתְכוּוֵּן הַרְבֵּה לְפָנֵי שֶׁהוּא בָּא אֵלֵינוּ, וַיֵּשׁ
לוֹ תְּכַנִּית בְּשִׁבְלֵנוּ, וְלֹא בּוֹדְקִים אֶת הַדְּבָרִים. כָּל אֶחָד עִם
זָקוּ וְכִפָּה אֲנַחְנוּ בּוֹטְחִים בּוֹ, כְּשֶׁזֶה נוֹגֵעַ לְרִצּוֹן ה' אֲנַחְנוּ
מִתְנַהֲגִים בְּטִפְשׁוֹת.

וכוח עם היצר הרע

וְכִדֵּי לְהִזְהַר מִדַּרְכֵי הַיֵּצֵר הָרָע אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְלַמַּד אֶת
דַּרְכֵי הַפְּעֻלָּה שְׁלוֹ, הוּא מְנַסֶּה תְּמִיד לְמַצֵּא דוֹ שֵׁיחַ מִשְׁתַּף,
לְעִשׂוֹת 'דִּיבִיט' וְכוּחַ אֲתָהּ, כְּדֵי לְהִרְאוֹת לָךְ אֶת הַצַּד שְׁלוֹ
וְכִמָּה הַצַּד שְׁלָךְ הוּא אָסוּר וְשָׁחַר. וְכִמּוֹ שֶׁאָמַר הַנְּחֹשׁ "אֵף כִּי
אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכֹּל עֵץ הַגֵּן" (בְּרֵאשִׁית ג, א), הוּא יָדַע
אֶת צוּוֵי ה', אָבֵל הוּא רָצָה לְהַכְנִס אֲתָהּ לְדוֹ שֵׁיחַ, לְהִרְאוֹת
לָהּ אֵיךְ הַכֹּל שָׁחַר, אֲצַלְכֶם הַכֹּל אָסוּר.

הַהִנָּהֶגָה שֶׁל הַנְּחֹשׁ גַּם מְזַכֶּרָה אֶת הַהִתְנַהֲגוֹת הַלֹּא רְאוּיָה
שֶׁל אֲנָשִׁים שְׂבָאִים לְבַחֵן אֶת הָרֵב, הוּא יוֹדֵעַ אֶת הַתְּשׁוּבָה
וְשׂוֹאֵל רַק כְּדֵי לְדַעַת אִם הָרֵב גַּם יוֹדֵעַ, זֶה מְדָה גְרוּעָה
שֶׁנוֹבַעַת מִגֵּאוּהוּ, וְזֶה מִרְאֵה שֶׁהָאָדָם הַזֶּה לֹא כָּל כֹּף רְחוּק
מִהַנְּחֹשׁ הַקְּדָמוֹנִי.

חִנּוּהַ שֶׁלֹּא הִבִּינָה אֶת הַפֶּחַ שֶׁטָּמֵן לָהּ הַנְּחֹשׁ מִהֲרָה לְהִתְגַּוֵּן
וּלְטַהֵר אֶת מִרְאֵה הַחֲרָדִים בְּעֵינֵי הַנְּחֹשׁ "וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֵל
הַנְּחֹשׁ מִפְּרִי עֵץ הַגֵּן נֹאכַל וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן אָמַר
אֱלֹקִים לֹא תֹאכְלוּ וְלֹא תִגְעוּ בּוֹ פֶּן תָּמָתוּ" (בְּרֵאשִׁית ג, ג),

מתר לנו הכל, רק עץ אחד אסור.

אלו חנה היתה מתעלמת מטענות הנחש, ולא נכנסת אתו לזכוח בכלל, ואומרת בלבה: "אם הנחש רוצה לחשב שיהייתם של שומרי המצוות הם חשוכים והכל אסור, שייחשב, זו לא בעיה שלי" - הוא לא היה מחטיא אותה. ובזה היא נכשלה.

"לא תספו על הדבר"

נקדה נוספת שנקשלה בה מלמדים אותנו רבותינו (בראשית רבה פרשת בראשית פרשה יט סימן א), שהיא הוסיפה ואמרה מדעתה שאסור גם לגעת בעץ "ולא תגעו בו פן תמתו". הקב"ה באמת אמר רק לא לאכל, אבל היא הוסיפה קצת לפי ההגיון שלה, אם אסור לאכל בטח שאסור לגעת! ופה היא נפלה, אל תוסיף הגיון משלך על צווי ה'. רק תז"ל הקדושים שידעו והפירו את רצון ה' והיתה להם דעת עליון, שהרי ראשונים כמלאכים (שבת דף קיב עמוד ב), עשו על פי רצונו גדרים וסיגים וכמו שלומדים מהפסוק "ושמרתם את משמרתתי" (ויקרא יח, ל) - עשו משמרת למשמרתתי (מועד קטן דף ה עמוד א), אבל סתם להוסיף על רצון ה' אסור, "לא תספו על הדבר" (דברים ד, ב).

את הטעות הזו נצל הנחש, שידע את צווי ה' המקורי שלא צוה שלא יגעו בעץ הדעת, ודחף את חנה על העץ, והוכיח לה שהיא לא מתה (בראשית רבה פרשת בראשית פרשה יט סימן א), ומכאן היתה הדרך קצרה להכשיל אותה באכילה מעץ הדעת.

"מחלליה מות יומת"

וגם זו דרך היצר הרע עד היום, הוא אומר לאנשים: "למרות שפכתוב בתורה שמי שמחלל שבת ענשו מות (שמות לא, יד), תראה איך פלוני מחלל שבת ולא מת, תחלל גם אתה ולא יקרה לך כלום!". ואם האדם מתפתה בזה הוא נופל ברשת היצר הרע. כי האמת שהקב"ה לא מעניש מיד והורג את החיב מיתה על פי התורה, אלא הוא מאריך אפה וגבי דילה (בראשית רבה פרשת תולדות פרשה סז סימן ד) - מאריך אפו וגובה את שלו. הוא נותן צ'אנס לאדם שיחזור בתשובה טוב ושוב, ורק כשכלו כל הקצין, הוא נותן רשות ליצר הרע שהחטיא את האדם ומשטין עליו ומקטרג עליו, לטל את נשמת החוטא, שהוא היצר הרע הוא השטן הוא מלאך המות (בבא בתרא דף טז עמוד א).

שלוחי השטן

חברים יקרים, יש אנשים שהם שלוחי השטן ומחפשים כל מיני דרכים להחטיא אתכם ולהסית אתכם לדברים זרים, לאמונה ביש"ו ימח שמו, לתועבות נוראות בענייני קדושה, והם מנסים לגרר אתכם לזכוח כדי להפיל אתכם, הם לפעמים אפלו נראים דתיים עם כפה וזקן, ומדברים יפה ורהוט, אבל הם שלוחי השטן שרוצה לאבד אתכם מן העולם, ממש כמו שעשה לחוה ואדם הראשון לפני 5781 שנים.

"הסתרת פניו"

אבל האדם צריך להיות חכם, ולבדוק האם זה כדאי לעבר עברה ולהסתכן בסלוק שמירת הקב"ה ממני? הלא דוד המלך עליו השלום אומר "הסתרת פניו הייתי נבהל" (תהלים ל, ח), ועל ידי עברות יש הסתרת פנים של הקב"ה כמו שהוא מזהיר בפירוש התוכחה "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" (דברים לא, יח), וכשיש הסתרת פנים מהקב"ה כל הצרות והזעזועות מגיעות כמו שהיה בשואה, אז למה להתחיל עם זה בכלל? עלינו להיות חכמים, אל תאמינו לכל אדם עם זקן, גם לי אל תאמינו, רק אחרי שתבדקו בספרים, תראו שיש לזה מקורות בתורה, בספרי ההלכה והפוסקים, אז יש לכם על מה לסמוך.

זהירות

היום יש הרבה ערמומיים, הרבה נחשים, תזקרו, תזקרו בדיוק כמו בבזנס ובהנשקות, צריכים לבדק טוב טוב, איפה כן ואיפה לא, מי ערום ומי ישר. ברוך השם ביהדות יש את כל התשובות שאתם רוצים, אבל האדם חייב ללמוד, זה לא יבוא לבד, אתה תלמד, תעשה ותצליח, תעשי ותצליח, ותראה איך חייב מלאים בטוב טעם, במתיקות ובקדושה וטהרה וכל הדברים הטובים שבעולם.

פְּרָשָׁת נח

המבול

אֲנַחְנוּ בְּפִרְשַׁת נח. "נח איש צדיק תמים היה בדורתו" (בראשית ו, ט) כְּלָם מְכִירִים אֶת הַסְּפֹר שֶׁהַקֵּב"ה הִחְלִיט לְהַחְרִיב אֶת הָעוֹלָם אַחֲרֵי כָּל הָעֲבֵרוֹת וְהַתּוֹעֵבוֹת שֶׁעָשׂוּ בֵּינֵי הָאָדָם (בראשית ו, יא - יג).

דור המבול ודורנו

וּבְאֵמַת צָרִיף לְהַתְּבוֹנֵן אִם יֵשׁ הַבְּדֵל בֵּין יָמֵי נח לְיָמֵינוּ מִלְּבַד 4,000 שָׁנָה?

בְּסוֹף פְּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית אוֹמֵר הַקֵּב"ה "וַיֵּרָא ה' כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל יֶצֶר מַחְשְׁבַת לְבוֹ רָק רָע כָּל הַיּוֹם" (בראשית ו, ה) זֹאת אוֹמֵרֵת שֶׁהָעוֹלָם הִגִּיעַ לְמִצְבַּ שְׁאֲנָשִׁים כָּל הַיּוֹם חָשְׁבוּ רָע! וְאִם זֶה כְּתוּב בַּתּוֹרָה זֹאת לֹא הִגְזַמָּה אֶלָּא מְצִיאוֹת כּוֹאֲבֹת!

וְהַשְּׂאֵלָה הַמַּתְּבַקֶּשֶׁת הִיא, אֵיךְ יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׂאָדָם כָּל הַיּוֹם חוֹשֵׁב רָע, חוֹשֵׁב עַל טִנְפֹת, חוֹשֵׁב עַל כָּל מִיּוֹנֵי דְרָכִים אֵיךְ לְלַכֵּת נֶגֶד ה'?

שלבֵי הקלוקול

הדרֵךְ לְקלוקול הולכת בשלבים, לא בבת אחת נהפכים למשחתיים. דרכו של היצר הרע: היום אומר לו עשה כן ומחר אומר לו עשה כן עד שאומר לו לך לעבד עבודה זרה (שבת דף קה עמוד ב). וזה מה שהיה אצל דור המבול, הם נתנו דרור וחספשויות לתאוות שלהם. בהתחלה חשבו למה צריך להתחתן? אפשר לחיות גם ללא חתנה עם 'חברה', וכשזה לא הספיק אז הם עברו לשתי חברות ואחר כך שלש, וזה לא מספיק לאדם התאוותן אז הוא כבר רוצה 'חבר'... למה? כי בשעה שהאדם מתרגל למשהו ומקבל את כל מה שהוא חושב שהגוף שלו צריך, זה לא מספיק לו והוא רוצה משהו יותר מרגש, יותר מעניין.

תאוות משבשות

הגמרא מספרת לנו, על נבוכדנאצר שהיה חוטא במשכב זכור (שבת דף קמט עמוד ב), ועל דרינוש שהיתה לו כלבה שאתה היה חוטא (ראש השנה דף ד עמוד א), ועל בלעם שהיה מקיים יחסי אישות עם אתונו (סנהדרין דף קה עמוד ב), איך הם הגיעו לטנפת הזו? הלא הם יכלו להשיג כל אשה בעולם, למה הם בחרו בכלב ואתו? והתשובה לזה, בהתחלה הם היו עם נשים בלי הגבלה, וכשזה לא הספיק עברו צד לגברים, וכשגם זה לא הספיק להם פנו לבהמות וחיות השדה. שכן דרכה של 'רבי התאוה', בהתחלה היא בעניינים הגיוניים ואחר כך עוברת לדברים נוראים ומאוסים ומשבשת את

מִן הָאָדָם (רמב"ן דְּבָרִים כט, יח).

"קְדוּשִׁים תִּהְיוּ"

אֶת הַדָּבָר הַזֶּה כָּל אֶחָד וְאֶחָד צָרִיךְ לְדַעַת, שְׂיֵשׁ צְוִי בַתּוֹרָה שֶׁל "קְדוּשִׁים תִּהְיוּ" (ויקרא יט, ב) קִדְּשׁ עֲצֻמְךָ בְּמִתָּר לֶךָ (יְבִמוֹת דף כ עמוד א), שְׂכֵן אִם הָאָדָם יִרְבֶּה בַתְּאֻוֹת אֶפְלוּ מִתְרוֹת, מִהֵתֵר יִתְגַלְּגַל אֶל הָאָסוּר, עַד שְׂיֵעֵבֵר לְאָסוּרִים שֶׁהֵם גַּם נֶגְדַּת הַשְּׂכָל הַיָּשׁוּר כְּמוֹ מִשְׁכָּב זָכָר שֶׁהִיא בְּדוֹר הַמְּבּוּל (ערוך לַנֶּר מִסְכַּת סָפָה דף כט עמוד א דְּבוּר הַמִּתְחִיל וְעַל מִשְׁכָּב זָכוֹר), וְעוֹד תְּאֻוֹת וְטוֹנוּפוֹת שְׂאֵי אֶפְשָׁר אֶפְלוּ לְחַשֵּׁב עָלֵיהֶן בְּמִן אֲנוּשֵׁי.

כְּשֶׁאָדָם נִמְצָא בְּמִצָּב כְּזֶה כָּל הַמִּן שֶׁלוֹ מִתְעַנֵּת, וְהוּא נִהְפֵּךְ לְהִיּוֹת יוֹתֵר גְּרוּעַ מִחִיּוֹת הַשְּׂדֵה, וּמְחַפֵּשׁ רַק אֶת הַתְּאֻוֹת שֶׁלוֹ כָּל הַזְּמַן - "רַק רַע כָּל הַיּוֹם".

רַע - בָּנִים

לְצַעֲרָנוּ הָרַב הַיּוֹם יֵשׁ הַרְבֵּה אֲנוּשִׁים כְּאֵלֶּה, כָּל שָׁבוּעַ אֲנַחְנוּ נִתְקַלִּים בְּרִשְׁעִים חֲדָשִׁים, וְצָרִיכִים לְדַעַת מִי הֵם. יֵצֵא אֵיזָה 'רַב' אָרוּר בְּשֵׁם בְּנֵימִין לָאוּ, שְׂאוּמֵר שְׂכָל הַתּוֹעֵבוֹת שֶׁל מִשְׁכָּב זָכוֹר זֶה לֹא כָּף רַע, וְיֵשׁ עָלֵיהֶם מִצּוֹת "וְאֶהְבֵּת לְרַעַךְ כְּמוֹךְ", וְצָרִיךְ לְהַכִּיל אוֹתָם וּלְקַרֵּב אוֹתָם. הַתּוֹרָה זּוֹעֵקֶת עָלֵיהֶם שֶׁהֵם "תּוֹעֵבָה" (ויקרא יח, כב) וְהוּא מְקַבֵּל אוֹתָם בְּחִיּוּכִים וְחִבּוּקִים. הַתּוֹרָה מְחִיבֶת אוֹתָם מוֹת (ויקרא

כ, יג), והוא מחמיא ומפרגן להם. לא אני קורא לו ארוה, התורה קוראת לו ארוה שניאמר "ארוה אשר לא יקים את דברי התורה הזאת" (דברים כז, כו). הוא יותר גרווע מהחוטאים בעצמם, כי בהם יש אנשים שלא יודעים את החמרה של האסור, אבל הוא כאלו 'רב', ומדבר בשם התורה. כמה חלול השם יוצא מזה...

והוא לא הראשון שהשתבש, קדם לו עוד 'ערב רב' אחד אפרים מרוויס שם רשעים ירקב שהוא הרב הראשי לאנגליה, שכתב על התועבה הזו ספר, איך צריך לאהב אותם ולקרוב אותם ולקבל אותם כי אין בזה בעיה בדורנו. הקב"ה אמר שיש בעיה? והוא כופר באחד מי"ג עקרי האמונה שזאת התורה לא תהיה מחלפת, ואומר שהיום אין בעיה, כי הדורות משתנים, והמציאות השתנתה.

כל המחשבות הללו המשבשות מגיעות מהשבוש שהאדם הכניס לעצמו ברדיפה אחרי התאוות.

גאווה מביאה לנאוף

ורבי נחמן מברסלב בלקוטי מוהר"ן (תורה יא אות ג) מוסיף ואומר שהאדם בהתחלה נכשל בגאווה, והתאוה הזו מביאה אותו לידי נאוף, שכן הגאווה היא במחשבה והיא משבשת את המוח של האדם עד שהוא כל היום מחפש תאוות וטנופות.

החכמה מסתלקת מבעלי התאוות

צריך לדעת שכל האנשים הללו שטופים בתאוות, המוח שלהם ריק מפל חכמה. את זה לא אני אומר אלא הרמב"ם הקדוש שכל העולם, אפלו הגוים, מעריכים את חכמתו - אומר. בוושנינגטון יש פסל של הרמב"ם, והם אומרים שהוא אחד מ-18 האנשים הכי חשובים בהיסטוריה בני האדם. והרמב"ם הקדוש הזה לפני כ-850 שנה אומר (הלכות אסורי ביאה פרק כב הלכה כא), שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב הפנוי מן החכמה. שאדם שאין לו שום חכמה, ממילא כל מה שיש לו במחו זה רק תאוות ותועבות, ואפלו שהאדם הזה נראה חכם, או מפרסם כחכם, אבל הלב שלו פנוי מן החכמה.

משחתים בעברות

נחזר לדור המבול ונראה שהתורה מעידה: "ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס" (בראשית ו, יא), אנשים נהיו משחתים, לא רק בעברות של בין אדם למקום אלא גם בעברות של בין אדם לחברו.

חז"ל מבארים (מדרש רבה פרשת נח פרשה לא אות ה) שגם בדרך הגנבה שלהם שבש אותם היצר הרע, שכן הם לא היו גונבים אחד את השני כמו ששודדים גונבים, אלא בדרך מיחדת. כשאחד היה פותח חנות, היו נכנסים אליו לחנות וכל אחד רק לוקח דבר אחד קטן לטעימה, טועם מהזיתים, כאלו הוא רוצה לקנות. אחר כך מהענבים, ומשם הולך לטעם רק

תפוח אחד, וככה היו גומרים לו את כל הסחורה. והדבר הזה גם היום הוא גזל גמור. יש אנשים שהם רעבים, והם נכנסים לסופר לעשות 'קניות' והם טועמים מכל הבא ליד, ולא קונים כלום, זה גזל! אף אחד לא היה נותן להם לטעם אם היו יודעים בברור שאתה לא קונה. האדם צריך להזהר שדבר החיים שלו לא תהיה דרך חטאים משחחת כמו אנשי דור המבול.

דור הפלגה

יש עוד דבר מענין, בסוף פרשת נח אחרי שהקב"ה החריב את העולם, לא עברו 135 שנה והגענו למגדל בבל (סדר הדורות חלק א האלף השני שנת אלף תשפ"ח), דור הפלגה, היו אנשים חכמים בדברים רגילים, לבנות, למכר, אבל טפשים ברוחניות, מה עשו? אמרו: אם הקב"ה החריב את העולם עם המים אחרי 1656 שנים (רש"י בראשית פרק יא פסוק א, ועין סדר הדורות חלק א האלף השני שנת אלף תרנ"ו), כנראה שהוא מחריב את העולם כל זמן כזה. ולכן נבנה מגדל שיגיע עד השמים ונלחם אתו (רש"י בראשית פרק יא פסוק א). במקום לזכר את תוכחות נח שהוכיח במשך מאה ועשרים שנה את אנשי דורו שיבא מבול וימחה אותם בגלל עונותיהם (מדרש רבה פרשת נח פרשה ל סימן ז), הם בחרו להלחם עם הקב"ה כדי שלא יחזור ויעשה מבול.

מה יותר קל?

ונשאל שאלה, הרי יותר קל לשמור את רצון השם ולחיות חיים נורמליים, וממילא לא יבא המבול שוב, למה לבחור בחיים קשים של עבודה אינטנסיבית אין סופית לבנות מגדל "וראשו בשמים" (בראשית יא, ד) כדי להלחם עם אלקים והתשובה הפשוטה לזה, שהם העדיפו להלחם באלקים מלחיות כבני אדם על פי רצונו יתברך. והענש הגיע! חז"ל מספרים לנו (סנהדרין דף קט עמוד א ובסדר הדורות חלק א שנת אף תתקע"ג, ובספר הישר פרשת נח) שהקב"ה הפך אותם לקופים ולפילים, [וזו אחת הסבות שרק על חיות אלו מברכים כשרואים אותן פעם בשלשים יום "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם משנה הבריות וכמו שנפסק בגמרא (ברכות דף נח עמוד ב) ובשלחן ערוך (ארח חיים סימן רכה סעיף ח), שייש בהם מעין חכמת האדם (מלאכת שלמה כלאים פרק ח משנה ו)], אם רציתם לחיות כמו חיות תהיו חיות. והאדם נהפך לקוף, ממש ההפך מהתאוריה השטותית של צ'ארלס דרווין.

אל תשחקו עם אלקים!

המסקנה שאנחנו צריכים ללמד מהפרשה הזו שלא לשחק עם ה', ונשחייבים לעשות את רצונו, וזו באמת דרך הרבה יותר קלה, אלא שזה רק נראה קשה כיון שהיצר הרע שהוא השטן והוא מלאך המות (בבא בתרא דף טז עמוד א), זה שלמדנו עליו בפרשת בראשית, הוא מנסה להסית ולהדיח את האדם, ולבלבל את מוחו במחשבות רעות ושטיות, והפתרון

הוא להכניס כמה שיותר תורה בראש. וכמו שמובא בתנא דבי אליהו (זוטא פרשה טז), אמר רבי שמעון בן יוחאי כל הנותן דברי תורה על לבו, מעבירין ממנו הרהורי עברה, הרהורי חרב, הרהורי מלכות, הרהורי שטות, הרהורי יצר הרע, הרהורי זנות, הרהורי אשה רעה, הרהורי עבודה זרה, הרהורי על בשר ודם, הרהורי דברים בטלים.

ויהי רצון שנזכר להתגבר על התאוות ולהדבק ברצון השם, ולעשות את הטוב והישר בעיני ה'.

פְּרָשָׁה לֶךְ-לֶךְ

נסיונות אברהם

בפְּרָשָׁה לֶךְ לֶךְ, הקב"ה מכיר לנו את האיש הגדול, המדהים, הצדיק והקדוש, "ויאמר ה' אל אברהם לֶךְ לֶךְ מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" (בראשית יב, א), הקב"ה אומר לאברהם לעשות מסירות נפש, לעזוב את המקום שהוא מכיר וללכת למקום שהוא לא מכיר, בלי לדעת לאיפה, ובלי לדעת מה יהיה. ואברהם בוטח בה'.

בהמשך הפרשה אברהם הולך למצרים (בראשית יב, יד - יח) ועובר את הטסט הגדול שפרעה לוקח את אשתו כי הוא חושב שהיא אחותו. הוא נותן לאברהם שכר גדול ומתנות (בראשית יב, יז), ותוך רגע אברהם אבינו נהפך לעשיר גדול. אחרי שהקב"ה מעניש את פרעה הוא מבין שהכל בא לו כענש על שלקח את שרה אשתו של אברהם, היא לו מסע הסברים רחב וכמספר במדרש (ילקוט שמעוני תורה פרשת לך לך רמז 100): אמר רבי לוי כל אותה הלילה היה המלאך עומד ושוט בידו, ואם הייתה אומרת לו שרה הפה, היה מכה. ואם הייתה אומרת לו שיפסיק היה מפסיק. וכל כך למה? שהיתה אומרת לפרעה אשת איש אני, ולא היה פורש.

לוט מתעשר

אחרי שאברהם עוזב את מצרים "ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו ולוט עמו הנגבה, ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב" (בראשית יג, ב), מספרת לנו התורה דבר נוסף - "וגם ללוט ההלך את אברם היה צאן ובקר ואהלים" (שם פסוק ה), גם לוט הרויח מכל הענין הזה. לוט זכה לכל העשר הזה מכיון שהלך עם אברהם וסמך על הצדיק העושה רצון ה', ולכן זכה והתעשר (פסיקתא זוטרותא פרשת לך לך פרק יג סימן ה).

זהירות עשירות

אבל אחרי הפסוק הזה, כשאנחנו רואים שגם ללוט ההולך עם אברהם יש כסף זהב ויהלומים, הוא נהיה עשיר "ועשיר יענה עזות" (משלי יח, כג), וכמוהו כן משרתיו היו עזים, והיו משתלטים על שדות של אנשים עם הצאן שלהם, וכששאלו אותם: "מה אתם גונבים?" הם ענו: "הרי אלקים הבטיח לאברהם את כל הארץ והרי אין לו יורשים, ולכן לוט שהוא בן אחיו כבר עכשו יורש ומקבל את הכל" (רש"י בראשית פרק יג פסוק ז).

הם המציאו פלפול מעות כדי לגנב את כל הארץ.

רגע, מה עם האמונת חכמים שהיתה לבוס שלכם? הלא אברהם אבינו חי, תשאל אותו האם זה מתר? במיוחד שאתה רואה שרועי אברהם בכל מקום הולכים עם הצאן שלהם

עם פֶּה מְכֻסָּה וְקָשׁוּר שְׁלֵא יֵאָכְלוּ מִהַגִּזְל (מדרש רבָּה פְּרָשַׁת חֲיִי שָׁרָה פְּרָשָׁה נט סִימָן יא), אִזּוּ לְמָה אֶתָּה לֹא נוֹהֵג כְּמוֹ הָרֵב שְׁלֵךְ? וְזֶה מֵה שְׁמֻסְפֶּרֶת לָנוּ הַתּוֹרָה "וַיְהִי רִיב בֵּין רַעֲיִי מִקְנֵה אֲבָרָם וּבֵין רַעֲיִי מִקְנֵה לוֹט" (בראשית יג, ז).

תְּלַמִּיד עֶצְמָאִי

אֲבָרָהִם אָבִינוּ כָּבָר לֹא רוֹצֵה 'תְּלַמִּיד' כִּזֶּה שֶׁהוּא עֶצְמָאִי מְדִי וּמְחַלִּיט דְּבָרִים עַל דַּעַת עֶצְמוֹ, וְלִכֵּן אוֹמֵר לוֹ: "אֵל נָא תְּהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶיךָ וּבֵין רַעֲיִי וּבֵין רַעֲיֶיךָ כִּי אֲנָשִׁים אֲחִים אֲנַחְנוּ, הֲלֹא כָּל הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ הִפְרֵד נָא מֵעָלַי אִם הַשְׂמָאל וְאִימְנָה וְאִם הַיָּמִין וְאִשְׁמְאִילָה" (בראשית יג, ט) אֲבָרָהִם אוֹמֵר לְלוֹט: אֵין מָה לְרִיב, אֶתָּה רוֹצֵה שְׁהַצֵּאֵן שְׁלֵךְ יְהִיָּה פֶּה אִזּוּ אֲנִי אֵלֶיךָ לְשֵׁם, אֶתָּה רוֹצֵה שָׁם? אִזּוּ אֲנִי אֲשָׂאֵר פֶּה, אֲבָל בּוֹא נִפְרֵד, עַד עֲכָשׁוּ שְׁנַיִם רַבּוֹת הָיָה הַכֹּל בְּסִדְרָה, עֲכָשׁוּ שְׁנַיִם לְלוֹט כְּמָה שְׁקָלִים בְּכִיס וּפְתָאוֹם תּוֹפֵס גְּבֵה "וַיִּשְׁמֹן יִשְׂרוּן וַיִּבְעֹט" (דְּבָרִים ב, טו), הַדָּבָר הַזֶּה לֹא מִתְאִים לְהַנְהַגוֹתָיו שֶׁל אֲבָרָהִם אָבִינוּ בְּעַל הַנְּפֹשׁ הַנְּמוּכָה וְהָעֵין הַטּוֹבָה (אָבוֹת פֶּרֶק הַ מְשֻׁנָּה יט).

לְצַעֲרָנוּ כִּכָּה קוֹרָה הַרְבֵּה פְּעָמִים גַּם בְּעוֹלָם הַבְּיּוֹזָס, כְּשֶׁמִּתְחִילִים לְהַרְוִיחַ סְכוּמִים גְּדוֹלִים, פְּתָאוֹם רוֹצִים הַשְׁתַּפְּסִים שֶׁהָיוּ אוֹהֲבִים לְפָרֵק אֶת הַשְׁתַּפּוֹת וְזֶה אוֹמֵר כְּלָה שְׁלֵי וְזֶה אוֹמֵר כְּלָה שְׁלֵי (עֵין בְּבֹא מְצִיעָא דְּרַב ב עמוד א).

"הפרד נא מעלי"

ולכן העצה של אברהם אבינו "הפרד נא מעלי" (בראשית יג, ט), הייתה העצה הנכונה בזמן הנכון, כדי שְלוֹט לא ימשיך להשתלט על הארץ בתרוץ שהוא היורש של אברהם אבינו. במעשה הפרדה הזו גלה אברהם אבינו את דעתו ואת רצונו, שהוא לא מעוניין בקשור אפילו עם בני משפחה אם אין להם יראת שמים והם יכולים להשפיע ולקלקל על אנשי קהלתו, משפחתו ובני ביתו.

חסרון ביראת שמים

הסבה היותר עמקה לפרדה המהירה של אברהם מלוט, מכיון שאברהם אבינו זכה בחושיו הרוחניים, שְלוֹט כָּר אבד את היראת שמים שלו, וכשאינו לאדם יראת שמים אי אפשר לסמוך עליו בכלום, הוא יכול גם להיות מסוכן אם לא יתנו לו את תאוותיו ורצונותיו, וכפי שנלמד בשבוע הבא בעזרת השם עם מה שקרה עם אבימלך שלקח את שרה, ונענש, ואמרו לו מן השמים שהיא אשתו של אברהם. וכשבא אבימלך להתלונן לאברהם למה אמרת לי שהיא אחותך? (בראשית כ, י) ענה לו אברהם "כי אמרתי רק אין יראת אלקים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי" (שם פסוק יא). אנשים בלי יראת שמים אפילו ירגו, ובודאי לא כדאי לגור לידם אם יש חשש שישפיעו לרעה, ולכן הדבר הטוב ביותר הוא פ-ר-ד-ה!!!

זו העצה לכל אחד ואחת שרוצים להקים עסק של שתפות

או אָפְלוּ לְבַחַר בֶּן אוּבֵת זֹוג לַחַיִּים, הַדְּבַר הָרֵאשׁוֹן שֶׁצָּרִיכִים לְבַדֵּק, הָאֵם יֵשׁ לוֹ אוּ לֵה יִרְאֵת שָׁמַיִם.

מִבְּחֹן לִירְאֵת שָׁמַיִם

אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְדַעַת מִי יִרָא שָׁמַיִם?

דְּבַר רֵאשׁוֹן - צָרִיךְ לִרְאוֹת שֶׁהֵם שׁוֹמְרִים תּוֹרָה וּמִצְוֹת, לֹא יִתְכַן שֶׁיְהִיָּה מִיִּשְׁהוּ יִרָא שָׁמַיִם וְהוּא לֹא שׁוֹמֵר מִצְוֹת אוּ שֶׁהוּא לֹא יוֹדֵעַ אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, וְכִמְאֹמֵר רַבּוֹתֵינוּ אֵין בּוֹר יִרָא חֲטָא (אָבוֹת פָּרָק ב מִשְׁנָה ה).

דְּבַר שֵׁנִי - צָרִיךְ לִרְאוֹת שֶׁהַחֲלָטוֹת שֶׁלּוֹ נַעֲשׂוֹת לֹא עַל פִּי רְצוֹנוֹתָיו הָאִישִׁיִּים, אֶלָּא רַק עַל פִּי רְצוֹן ה'. וּבְרוּר רְצוֹן ה' הוּא כְּשֶׁאָדָם שׁוֹאֵל תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים כָּל דְּבַר וְדְבַר וְעוֹשֶׂה עַל פִּיהֶם, "וְעֲשִׂיתָ עַל פִּי הַדְּבַר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ... וְשִׁמְרַתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יוֹרֶךְ. עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרֶךְ וְעַל הַמְּשֻׁפָּט אֲשֶׁר יֵאמְרוּ לָךְ תַּעֲשֶׂה לֹא תִסּוֹר מִן הַדְּבַר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ יִמִּין וּשְׂמָאל" (שׁוֹפְטִים יז, י - יא).

מִיֵּהוּ רַב?

לְצַעֲרֵנוּ בְּדוֹרֵנוּ הַיִּצָּר הָרַע עוֹבֵד 'שְׁעוֹת נוֹסְפוֹת' כְּדֵי לְפָרֶסֶם רַבְּנֵי שְׁקֵר. לֹא כָּל אֶחָד שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל מִינֵי בְּרָכוֹת שֶׁהוּא מְבַרֵךְ וְטְלִית מִפְּאָרֶת וְכוּבֵע מִפְּאָר, הוּא רַב, אֶלָּא רַק אָדָם שֶׁשְׁקוּעַ

בתורה כל היום, והתשובות שהוא עונה לה הן ללא שקול אישי, אלא רק נטו 'דעת תורה' - הוא הרב האמתי.

ולכן כל אחד צריך לדעת ולבדק לבחור רב אמתי ולעשות לו רב (אבות פרק א משנה ו). כי כל עוד שהוא לא מצא רב טוב הוא עוד לא מצא חיים, עוד לא מצא את האמת, אין לו כלום באמת.

'העובד' המפטר

ונספר שני ספורים מפתיעים על תשובות הלכתיות, שאדם שאין לו דעת תורה לא היה מגיע אליהן לבד.

באחת החברות הגדולות במשק, היה מנהל קשוח במיוחד. הוא לא היה סובל בטלה, כלם היו יודעים שכשהוא מגיע לבקור בחברה, צריך להזהר לא לנוח לידו, הוא אוהב רק את העובדים שעובדים, מי שלא עובד - מפטר!

באחת הפעמים שהוא הגיע לבקור הוא רואה בחור צעיר שעומד בצד ורק מסתכל על כלם, הוא החליט לראות מתי הוא יתחיל לעבוד, והוא רואה שהוא לא עושה כלום חוץ מלעמוד בצד עם ידים בכיסים ולהסתכל על כלם.

הוא פעם מאד על הפועל הזה והחליט ללמד אותו לקח לפני כלם, הוא התקרב אליו והתחיל לצעק עליו: "כמה המשכרת שלך בחדש?", הבחור ההמום גמגם לו: אלפים שקל. המנהל הוציא אלפים שקל וזרק עליו אותם ואמר לו: אל תחזור לכאן לעולם, כאן רק עובדים ולא עומדים עם

יָדִים בְּכִיסִים”.

הַבְּחוּר יֵצֵא מִבֵּיַשׁ עִם הָאֲלֹפִים שְׁקֵל, וְנָסַע לַעֲשׂוֹת וְשָׂאֵלֶת רַב, הָאֵם מִתָּר לוֹ לְקַחֵת אֶת אוֹתָם הָאֲלֹפִים שְׁקֵל?

הָרַב שָׁלוּ הַתְּפִלָּא: “לָמָּה לֹא? עֲבַדְתָּ שָׁם, הוּא פָּטַר אוֹתָהּ, וְהוּא נָתַן לָהּ מִרְצוֹנוֹ!”.

הַבְּחוּר חִיָּהּ וְאָמַר: “כְּבוֹד הָרַב, אֲנִי לֹא עֲבַדְתִּי שָׁם, אֲנִי עוֹבֵד כְּשִׁלְיָח פִּיצָה, וְהֵם הִזְמִינוּ פִּיצָה, הִבֵּאתִי לָהֶם וְנִשְׂאָרְתִי לְנוֹחַ כְּמָה דְקוֹת, מָה אֲנִי אֶעֱשֶׂה שֶׁהַבּוֹס נִכְנָס וְחָשַׁב שְׂאֲנִי עוֹבֵד שָׁלוּ וְצָעַק עָלַי, וְזָרַק עָלַי אֲלֹפִים שְׁקֵל...”

מָה כָּל אֶחָד הָיָה אוֹמֵר עַל מִקְרָה כְּזֶה?

“אֲלֹקִים נָתַן לָהּ - תַּקַּח”

“מַגִּיעַ לַמְּנַהֵל הַזֶּה הַקְּשׁוּיָה, שְׁשִׁילְמֵד לְקַח”

“הוּא בֵּיַשׁ אוֹתָהּ, קַח לְפָחוֹת אֶת הַכֶּסֶף כְּפִצּוּי”

אָבֵל תְּשׁוּבַת הָרַב הִיָּתָה בְּרוּרָה: “טְעוֹת הַיִּשְׂרָאֵל אֲסוּרָה, וְלָכֵן מָה שֶׁהוּא טְעָה וְנָתַן לָהּ אֲלֹפִים שְׁקֵל, אֲסוּר לָהּ לְקַחֵת וְזֶה גָזֵל. וְלִמְרוֹת שֶׁהוּא בֵּיַשׁ אוֹתָהּ, וַיֵּשׁ חֵיּוֹב תְּשׁוּלוּמִים עַל בִּשְׁת (עֵינֵי שְׁלִחוֹ עָרוּף חֲשׂוֹן מִשְׁפָּט סִימּוֹן תְּכָא), הָרִי נִפְסַק לְהִלָּכָה “הַמְּבִיַשׁ אֶת חֲבֵרוֹ בְּדַבְרִים אוֹ שְׁרָקַק עַל בְּגִדָיו פְּטוּר מִן הַתְּשׁוּלוּמִין, וַיֵּשׁ לְבֵית דִּין לְגִדֵר בְּדַבָּר בְּכָל מְקוֹם וּבְכָל זְמַן כְּמוֹ שִׁירָאוֹ” (רַמְבַּ”ם הַלְכוֹת חוֹבֵל וּמִזִּיק פָּרָק ג הַלְכָה ה) וְלָכֵן צָרִיף לְבַדֵּק אִם גַּם בְּעֵנָיו הַזֶּה בֵּית דִּין צָרִיכִים לְגִדֵר, וְגַם אִם יִחְלִיטוּ שֶׁהוּא כֵּן צָרִיף לְשַׁלֵּם לָהּ עַל הַבִּשְׁת, זֶה לֹא אוֹמֵר שְׁקֵל הָאֲלֹפִים שְׁקֵל מַגִּיעִים לָהּ, אֲלֵא צָרִיף לְאַמֵּד אֶת גְּדֵל

הבושָׁה, וְהַכֹּל לְפִי הַמְּבִישׁ וְהַמְּתַבֵּישׁ (כתבות דף מ עמוד א),
וְרַק אֲזַי יִתְּכּוּ וַיִּגְיַע לְךָ חֵלֶק מֵהַכֶּסֶף, וְאֵת הַשָּׂאֵר אֶתָּה צָרִיף
לְהַחְזִיר לַמְּנַהֵל הַקְּשׁוּיִחַ.”

מי הִיָּה חוֹשֵׁב עַל זֶה לֹא דַעַת תּוֹרָה?

העוף המסריח

ספור שְׁנֵי, אֶחָד עֲצַר טְרַמֵּפ בְּיוֹם שְׁשִׁי. הִנֵּהג הָאָדִיב הַסְּכִים
לְהַכְנִיס אוֹתוֹ עִם כָּל הַקְּנִיּוֹת שְׁלוֹ וְלְהַסִּיעַ אוֹתוֹ לְאֵן שֶׁהוּא
צָרִיף.

בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, הִנֵּהג פּוֹתַח אֶת הָרֶכֶב לְנִסְעַ וּמְרִיחַ רִיחַ
נּוֹרָא מִהַמוֹשֵׁב הָאֶחָזִרִי. מִתְּבַרַר שְׁאוֹתוֹ 'טְרַמֵּפִיסְט' שֶׁהוּא
לְקַח בְּיוֹם שְׁשִׁי שְׂכַח עַל הָרְפוּד אֶת הָעוֹף הַטְּרִי שֶׁהוּא
קָנָה, שֶׁבְּמִשְׁוֹ הַשַּׁבָּת הַתְּקַלְקַל וְהַסְּרִיחַ. הָרְפוּד וְהָרֶכֶב הֵיוּ
צָרִיכִים נְקוּי יְסוּדֵי שְׁעוֹלָה כְּמָה מְאוֹת שְׁקָלִים. הוּא הַצְּלִיחַ
לְהַשִּׁיג אֶת 'הַטְּרַמֵּפִיסְט' הַזֶּה, וּבִקְשׁ מִמֶּנּוּ לְשֵׁלֵם עַל הַנְּקוּי.

מָה הֵייתָם אוֹמְרִים?

יֵשׁ כָּאן צְדָדִים לְכָאן וּלְכָאן. מִצַּד אֶחָד הוּא שְׂכַח, עַל שְׂכַחָה
צָרִיף לְשֵׁלֵם כָּל כּוֹ הַרְבֵּה כֶּסֶף? מָה אֲנִשְׁמַתוֹ שְׁזָה הִיָּה עוֹף?
בְּמִיחָד שֶׁהוּא לֹא עָשָׂה מְשֻׁהוּ בִּידָים בְּכּוֹנָה אֶלָּא רַק בְּשׁוּגַג.
מִצַּד שְׁנֵי מָה הִנֵּהג הַמְּסַכֵּן אֲשֶׁם, הוּא נָתַן לוֹ טְרַמֵּפ וַיִּצָּא
מִפְּסוֹד. הַשְּׂאֵלָה הַזֹּאת הִגִּיעָה לְמֶרֶן הָרַב אֶלְיָשִׁיב זצ"ל, וְהוּא
חִדַּשׁ, שֶׁהַטְּרַמֵּפִיסְט חָיֵב לְשֵׁלֵם עַל הַנְּקִיוֹן, וְלָמָּה? הֲרִי הוּא
לֹא עָשָׂה נֹזֵק בִּידָים? וְהַתְּשׁוּבָה לָזֶה, מִכִּיּוֹן שֶׁכְּפֹאֶשֶׁר הִנֵּהג

הסכים לקחת אותו טרמפ, זה היה בודאי על דעת זה שהוא לא ישכח שם את העוף ויסריח לו את הרכב. והעוף הרי לא מתקלקל בבת אחת אלא לאט לאט עד שהוא מגיע למצב שאי אפשר לאכל אותו, וזה מה שהיה בעוף הזה, שפבר בשנייה הראשונה שהוא נכנס לרכב עם העוף הטרי ביום חם שכזה, כבר העוף יש בו קלקול קטן שאמנם הוא לא מרגש, אבל הוא התחיל את התהליך של קלקול הרכב בעצם הכנסת העוף לרכב, ולכן הוא חיב [כמובן שכל מקרה לגופו ואין ללמוד מזה להלכה ולמעשה]. הפסקים האלו מראים לנו עד כמה האדם חיב שיהיה לו רב, ולא יסמוך על עצמו.

יראה וחכמה

וכמו שאמרנו והזכרנו, שצריה שיהיה רב תלמיד חכם שיש לו יראת שמים, כי בלי יראת שמים, לא משנה כמה תורה הוא יודע אין חכמתו מתקימת (אבות פרק ג משנה ט), והוא לא יהיה באמת רב טוב שיוביל אותה לחיי העולם הבא. כי הוא ינסה למצא חן בעיניו, והוא לא כל כך יטרח שאתה תמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם (משלי ג, ד). אם יש לרב יראת שמים, הוא לא חונש למצא חן בעיניו אלא רק למצא חן בעיני ה' יתברך, והתשובות שאתה מקבל הן תשובות נקיות וטהורות על פי רצון ה'.

במדת היראת שמים שבח הקב"ה את אברהם אבינו אחרי נסיון העקדה, ואמר לו: "כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה"

(בראשית כב, יב) עֲכָשׁוּ אֲנִי יוֹדַע שְׂיֵישׁ לְךָ יִרְאֵת שָׁמַיִם! הוּא לֹא אָמַר לוֹ עֲכָשׁוּ אֲנִי יוֹדַע שְׂאֵתָה לְמַדּוֹן גְּדוֹל, אוֹ תִלְמִיד חֶכֶם גְּדוֹל, אוֹ צְדִיק גְּדוֹל, אֶלָּא רַק "כִּי יִרְאֵ אֱלֹקִים אֶתָּה".
יְהִי רְצוֹן שְׁנִזְכָּה כָּלֵנוּ לְהַגִּיעַ לְדַרְגָּה שֶׁל יִרְאֵת שָׁמַיִם אֲמִתִּית, וְשְׁנִזְכָּה שְׁגָם לְכֹל הַסּוֹבְבִים אוֹתָנוּ תְּהִיָּה יִרְאֵת שָׁמַיִם.

פְּרָשָׁת וַיְרָא

עולם הפוך ראיתי

הפְּרָשָׁה שְׁלָנוּ מְלֵאָה בְּסִפּוּרִים, אָבֵל אֲנִי רוֹצֵה לְהִתְבּוֹנֵן בְּנִקְדָּה מְעַנֵּינָת שְׂאֵפֶשֶׁר לְקַשֵּׁר אוֹתָהּ לַחַיִּי הַיּוֹם יוֹם שֶׁל הָאָדָם.

כְּשֵׁאָדָם חַי בְּעוֹלָם וּמְסַתְּפֵל עַל אֲנָשִׁים שְׂעוּשִׁים הַהֶפֶךְ מִמָּה שֶׁהַתּוֹרָה אוֹמְרָת, הַתּוֹרָה אוֹמְרָת לְאָכֵל כָּשֶׁר וְאֲנָשִׁים דְּיוֹקָא אוֹכְלִים לֹא כָשֶׁר. הַתּוֹרָה אוֹמְרָת לְשָׂמֹר שִׁבְתַּת "כִּי אוֹת הִיא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדוֹרֵיכֶם" (שְׁמוֹת ל"א, יג) וְהֵם מְחַלְלִים אֶת הָאוֹת, וּמְחַלְלִים שִׁבְתַּת. הַיְדְּעוֹת שֶׁל הָאֲנָשִׁים הַפּוֹכוֹת מֵהַרְצוֹן הָאֱלֹקִי, וְכִפִּי שְׂאוּמְרִים בְּיָדֵי בַּיּוֹם כְּפוּר - אֶת אֲנֶשֶׁר אֶסְרֶת הַתְּרַתִּי, וְאֶת אֲנֶשֶׁר הַתְּרַתִּי אֶסְרֶתִּי. עוֹלָם הַפּוֹךְ רָאִיתִי (פְּסוּחִים דף נ עמוד א).

לְפַעֲמִים אֲשֶׁה רוֹצֵה לְלַכֵּת בְּצַנִּיעוֹת אָבֵל בְּעֵלָה "הַיְקָר" הוּא זֶה שְׂמִיבְקֵשׁ מִמֶּנָּה לֹא לְלַכֵּת בְּצַנִּיעוֹת. אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְהִתְמוּדֵד עִם דְּבַר כֵּזֶה? אוֹ שֶׁהַחֲבֵרוֹת שְׁלָהּ רוֹאוֹת אוֹתָהּ עִם בְּגָד צָנוּעַ וְצוּחֻקוֹת עָלֶיהָ: "מָה אַתְּ סִבְתָּא?" אִזּוֹ בּוֹאוּ נִרְאָה מִי זֹאת הִיְתָה סִבְתָּא שְׁלָנוּ וּמָה הִיא עֲשֵׂתָה.

הכנסת אורחים של אברהם אבינו

התורה בפרשת וירא מספרת לנו שכשהגיעו המלאכים לאברהם אבינו הוא חשב שהם ערבים עובדי עבודה זרה ומשתחוים לאבק שיעל רגליהם (בבא מציעא דף פו עמוד ב, ורש"י בראשית פרק יח פסוק ד), הוא לא ידע בכלל שהם מלאכים. ואברהם היה ביום השלישי למילתו, ולא רצה הקב"ה שייטריחו אותו אורחים, ולכן הוא הוציא חמה מנרתיקה כדי שלא יצאו אנשים לדרה, ולא יגיעו אל אברהם אורחים שייטריחו אותו (בבא מציעא דף פו עמוד ב).

אבל אברהם אבינו כל כך אהב לעשות הכנסת אורחים, שהוא התפלל לה' שיתן לו אורחים גם ביום חם וכואב שכזה.

שרה אמנו באהל ואת איפה?

כשהגיעו אליו המלאכים, ויושבים אצלו ואוכלים, הם שואלים אותו "איה שרה אשתך? ויאמר הנה באהל" (בראשית יח, ט). שרה אמנו הסבתא שלנו הקדושה, שטרחה לארח אותם, לא מציגה את עצמה בפני האורחים, היא לא מתראה בפני זרים, ולא שהיא חס ושלום היתה מכערת ולכן היא התביישה שיראו אותה, להפך! הגמרא אומרת (בבא בתרא דף נח עמוד א) הכל בפני שרה כקוף בפני אדם, והכונה שהאשה הכי יפה בעולם - אם נעמיד אותה לפני שרה היא תראה כקוף ליד אדם מרב יפיה המיוחד של שרה אמנו. ולמרות שהיא היתה בת תשעים כמבאר בכתוב (בראשית יז, יז) ואיזה

כְּשֶׁלֹּן כָּבֵד יָכוֹל לָצֵאת עִם אִשָּׁה מִבְּגֵרַת שְׁכֹזוֹ, הִיא נְשִׁמְרָה
עַל עֲצָמָהּ.

כִּכָּה הִתְנַהֲגָה הַסַּבְתָּא הַקְּדוּשָׁה שְׁלָנוּ.

וּבְהַנְשׂוּאָה לְהַיּוֹם זֶה כָּבֵד נִרְאָה מוֹזֵר, הַיּוֹם הַנְּשִׁים יוֹשְׁבוֹת
יַחַד עִם הַגְּבָרִים וּמְפַטְפוֹטוֹת וְצוֹחֲקוֹת, וְהַתַּנָּא רַבִּי עֲקִיבָא
זוֹעֵק וְאוֹמֵר: שְׁחֹק וְקִלּוֹת רֵאשׁ מְרַגְלִים אֶת הָאָדָם לְעֶרְוָה
(אָבוֹת פָּרָק ג מִשְׁנָה יג). וְעוֹד הִזְהִירוּ רַבּוֹתֵינוּ וְאָמְרוּ: אֵל תִּרְבֶּה
שׁוֹחֵה עִם הָאִשָּׁה (אָבוֹת פָּרָק א מִשְׁנָה ה), וְלַצִּעְרָנוּ עִבְרָה גּוֹרֶרֶת
עִבְרָה (אָבוֹת פָּרָק ד מִשְׁנָה ב), וְהַכְּשֶׁלֹּן מַגִּיעַ, בְּגִידוֹת, פְּרוּק
מִשְׁפָּחוֹת וְעוֹד זְוָעוֹת, בְּגִלְל מָה? בְּגִלְל רָגַע אֶחָד שֶׁל חֲטָא,
שְׁנַגְרָם בְּעַקְבוֹת הַהִתְנַהֲלוֹת וְהַהִתְנַהֲגוֹת הַקְּלוּקֶלֶת שֶׁל הַדּוֹר
שְׁלָנוּ.

צְנִיעוֹת כְּלִית

אֲנָשִׁים לֹא יוֹדְעִים מַה זֶה צְנִיעוֹת, הֵם חוֹשְׁבִים שֶׁצְנִיעוֹת זֶה
רַק בְּבָגְדִים, אָבֵל מִשְׁרָה אֲמֵנוּ אֶפְשָׁר לְלַמֵּד שֶׁצְנִיעוֹת זֶה
לֹא רַק בְּבָגְדִים, שְׁהָרֵי שְׂרָה אֲמֵנוּ הִיָּתָה צְנוּעָה וְקְדוּשָׁה, וְעַם
כֹּל זֶה הִיא הִבִּינָה שְׂאִין לָהּ מָה לְשַׁבֵּת וּלְהִיּוֹת עִם הַגְּבָרִים
הַזֵּרִים שֶׁהִגִּיעוּ.

בְּמִדְרָשׁ (רַבָּה בְּרֵאשִׁית פְּרָשָׁה יח סִימָן ב), חֲזוֹל מְגַלִּים לָנוּ מַה הִיָּתָה
הַהוֹרָאָה שֶׁל הַקַּב"ה לְחַוָּה אִם כָּל חַי, בְּכָל אִבֵּר וְאִבֵּר שֶׁהִיא
בוֹרָא בָּהּ הִיא אוֹמֵר לָהּ: תְּהִי אִשָּׁה צְנוּעָה, תְּהִי אִשָּׁה צְנוּעָה!

משיכת תשומת לב

ועוד אומר המדרש, אומר הקב"ה לא בראתי אותה מהראש והרי היא מעקמת ראשה, שנגמר "ותלכנה נטויות גרון" (ישעיה ג, טז) הקב"ה אומר: לא בראתי את האשה מהראש של האדם, כדי שלא תלך נטוית גרון, כמו אשה שרוצה שכלם יסתכלו עליה וישמעו אותה, היא מגביהה את הראש והצואר שלה, וזה לא צנוע! ולא מן העין והרי היא סקרנית, שנגמר "ומשקרות עינים" (ישעיה ג, טז) הקב"ה אומר: גם לא בראתי את חוה מהעין של אדם הראשון, שלא תהיה כמו הנשים שהכתוב מתמרמר עליהן בחרבן בית ראשון שהיו רומזות בעינים לגברים וקורצות להם, שהדבר הזה היה מגיע לידי עברה. ולא מן האין והרי היא צינתנית, שלא תהיה בה תכונה של 'מכשיר צתות והקלטה', יש הרבה אנשים שאוהבים לשמע שיחות שלא שיכות אליהם. חוץ מבזבז הזמן שיש בזה, זה גורם להרבה תקלות והמבין יבין.

דבורים ופטריות

ולא מן הפה והרי היא דברנית, אומר הקב"ה: לא בראתי אותה מהפה של אדם הראשון, כי בפה יש את האפטרות לדבר, ודבור מרבה מביא תקלות, "ברב דברים לא יחדל פטע" (משלי י, יט), ונכשלים בלשון הרע ורכילות ודבורים אסורים. וגם אם נזהרים מדבורים אסורים, הקב"ה לא רוצה שהאשה תבזבז הרבה זמן על דבורי חליו, שכן גם

לְאִשָּׁה יֵשׁ חַיִּיב לְלַמֵּד אֶת הַהֲלָכוֹת וְהַדְּבָרִים שֶׁהִיא צָרִיכָה לְדַעַת כְּדֵי לִהְיוֹת 'יְהוּדִיָּה טוֹבָה', וּלְצַעֲרָנוּ כְּשֶׁלֹּא חַיִּים עַל פִּי דַעַת תּוֹרָה וּמִצְוֹת, הָאִשָּׁה לֹא חוֹשֶׁבֶת שֶׁהִיא צָרִיכָה לְלַמֵּד מִשָּׁהוּ. וּבְאֵמֶת יֵשׁ הַרְבֵּה חֲלָקִים בַּתּוֹרָה שֶׁהָאִשָּׁה חַיִּבֶת לְלַמֵּד אוֹתָם כְּמוֹ הַלְכוֹת צְנִיעוּת, הַלְכוֹת שִׁבְת, כְּשֵׁרוֹת הַמְטַבָּח, אֵיךְ לְנַהֵל אֶת הַבַּיִת וּלְגַדֵּל יְלָדִים תְּלַמְּדֵי חֲכָמִים וְצַדִּיקִים. וְאִם הָאִשָּׁה 'עֶסוּקָה' כָּל הַיּוֹם בַּלְדִּיבַר שְׁטִיּוֹת עִם חֲבֵרוֹת אֵיךְ יִהְיֶה לָּהּ זְמַן לְלַמֵּד? וְזוֹ הַסְּבָה שֶׁהַקַּב"ה לֹא בָּרָא אֶת הָאִשָּׁה מִהַפָּה, שֶׁלֹּא תִהְיֶה דְבַרְנִית כָּל כֶּף גְּדוֹלָה.

קְנִיּוֹת וּבְזֻבוּזִים

עוֹד אוֹמֵר הַמְדַרְשׁ שֶׁהָאִשָּׁה גַם לֹא נִבְרָאָה מִהַלֵּב, שֶׁלֹּא תִהְיֶה קְנֵאִית וּתִקְנֵא בְּאֲנָשִׁים אֲחֵרִים. וְלֹא מִן הַיָּד שֶׁלֹּא תִקַּח דְּבָרִים שֶׁלֹּא שִׁלָּה. וְזֶה לֹא בְּהִכָּרַח לְגַב, כְּשֶׁאִשָּׁה בָּאָה וְקוֹנָה לְעִצְמָהּ מוֹתְרוֹת וּמְשַׁלֶּמֶת בְּכַרְטִיס אֲשֶׁרֶאֱי, וְהִיא לֹא יוֹדַעַת מֵאִיפֹה הִיא בְּאֵמֶת תִּשְׁלַם אֶת זֶה, הַדְּבָר אָסוּר, זֶה הוֹרֵס אֶת שְׁלוֹם הַבַּיִת וּמְכַנֵּס אֶת הַזּוּג לְמַלְחָמַת קִיּוּם וּטְרָדוֹת וּבְצוּרָה כְּזוֹ אֵי אֲפֻשֶׁר לְעַבֵּד אֶת ה'.

יֵשׁ לָּהּ 10 אוֹ 20 זֹגוֹת נְעָלִים, וְעַכְשָׁו הִיא קוֹנָה עוֹד זֹג, כִּי הִיא 'חַיִּבֶת' – זֶה עֲצַת הַיִּצָּר הָרַע.

יציאה מהבית

ולא מן הרגל שלא תהיה יצאנית - אחת שאוהבת לצאת ולטייל סתם בכל מיני מקומות, שהרי כל "כבודיה בת מלך פנימה" (תהלים מה, יד). כשדינה בת יעקב יצאה לראות בבנות הארץ, והיא הייתה צדיקה וצנועה, היא הבת של יעקב אבינו עליו השלום, תפס אותה שכם בן חמור ואנס אותה (בראשית לד, א - ב) ה' יצילנו, וחז"ל מבקרים אותה על עצם היציאה שלא לצורך (רש"י בראשית פרק לד פסוק א). לפני כל יציאה מהבית לרחוב צריך לחשב האם היציאה הזו חשובה? האם אפשר למנע אותה ולהסתדר בלעדיה!!!

ובסוף החליט הקב"ה לברא אותה מהצלע כמבאר בכתוב (בראשית ב, כא), שהוא החלק המכסה והצנוע באדם, כדי שיהיו לה תכונות של צניעות (בראשית רבה פרשה יח סימן ב).

אבינו אב הרחמן

ואם אבינו אב הרחמן, הבורא האוהב את עמו ישראל, ואת כלל המין האנושי, בחר במעלה הזו בצורה מיחדת, נבין עד כמה חשוב לו הדבר הזה, וכמה אחריות מוטלת על כל אשה ואשה לעמוד בזה.

ובזכות ששורה שמרה על צניעותה, היא חזרה לימי נערוּתה (בבא מציעא דף פז עמוד א), והיא ילדה את יצחק אבינו שהיה קדוש קדשים, ויפיה של שרה לא פסק ממנה לעולם, וכלשון חז"ל בת ק' כבת כ' לחטא, ובת כ' כבת ז'

לִיפִי (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פְּרָשָׁה נח סִימָן א), לְהוֹרוֹת שְׁזָה תְּלוּי בְּזָה, הִיא שְׁמֵרָה אֶת עֲצֻמָּה מִן הַחֲטָא, וְהִיא זְכָתָה לִיפִי תְּמִידִי שְׁגָם כְּשֶׁהִיא הִיְתָה מְבַגֶּרֶת הִיא נִשְׁאַרָה בְּיַפְיָה הַקְּדוּשׁ וְהִטְהוֹר.

יְהוָה אוֹ זָבֵל?

כָּל אִשָּׁה צְרִיכָה לְזָכֵר תְּמִיד, שְׁפָכֵל שֶׁהִיא תִּשְׁמֹר עַל הַצְּנִיעוּת שְׁלָה בְּלְבוּשׁ, בְּדַבּוּר, בְּמַעֲשֵׂה וּבְכָל דְּרוֹךְ הַחַיִּים שְׁלָה, הִיא תִּהְיֶה יוֹתֵר מְכַבֶּדֶת. עַל פַּח זָבֵל לֹא שׁוֹמְרִים, כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה יְכוּל לְבוֹא וְלָשִׁים שָׁם אֶת הַפְּסֻלֹת שְׁלוֹ, הוּא לֹא מְכַסֶּה וְלֹא מוֹגֵן, וְאֵלּוּ עַל יְהוָה שֶׁשׁוּה מֵאוֹת מְלִיוֹנִים, שׁוֹמְרִים בְּכָל הַכַּח. בֵּת יִשְׂרָאֵל הִיא יְהוָה נוֹצֵץ, וְאִם הִיא מְשֻׁכְּלָה לְשִׁמּוֹר עַל הַיְהוָה הַזֶּה, עַל גּוֹפָה וְנִשְׁמָתָה בְּקִדּוּשָׁה וְטְהוּרָה, אֵין חֲשׁוֹב מְמֻנָה, וְאֵין מְכַבֵּד מְמֻנָה. אֲבָל אִם הִיא לֹא מְשֻׁכְּלָה לְהַבִּין אֶת זֶה וְהִיא לֹא שׁוֹמְרֶת עַל עֲצֻמָּה, הִיא דוֹמָה בְּזָה מִמֶּשׁ לְפַח זָבֵל, שֶׁהוּא לֹא צָרִיךְ שְׁמִירָה וְכָל מִי שֶׁרוֹצֶה מְשִׁתְּמֵשׁ בּוֹ.

דְּבוּרִים קִיצוֹנִיִּים

הַדְּבָרִים שֶׁדְּבַרְנוּ עֲלֵיהֶם אוֹלֵי נִשְׁמָעִים קִיצוֹנִיִּים, אֲבָל זוֹ הַמַּחֲשָׁבָה הָאֱלֹקִית, וְזוֹ דְּרוֹךְ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. וְכָל שֶׁהָאָדָם מִתְּבוֹנֵן בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הוּא מִבִּין שֶׁהַתּוֹרָה הִיא סֵפֶר

החקים הטובים ביותר והמכרחים ביותר שיש בעולם, כי
הקב"ה שהוא טוב ומיטיב הוא כתב את התורה וברור שהוא
רוצה רק את טובתנו. זכרו, אתם כלכם יהלומים, תשמרו
על עצמכם, ועל עצמכון!

פְּרָשָׁת חַיֵּי שָׂרָה

צְדָקוֹת שָׂרָה אֱמָנוּ

פְּרָשַׁת הַשְּׁבוּעַ מִתְחִילָה בַּפְּסוּק "וַיְהִי־וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה" (בְּרֵאשִׁית כג, א). חֲזו"ל (בְּרֵאשִׁית רבָּה פְּרָשַׁת חַיֵּי שָׂרָה פְּרָשָׁה נח סִימָן א) מְסַבְּרִים לָנוּ שֶׁהַקַּב"ה הִרְבֵּה בְּמַלְיָם לְפָרֵשׁ אֶת הַגִּיל שֶׁל שָׂרָה כְּדִי לְלַמְּדֵנוּ כַּמָּה וְכַמָּה דְּבָרִים: קִדְּם כָּל שְׂשׂוּרָה אֱמָנוּ הֵיטָה בַּת ק' כְּבַת כ' לְחֵטָא, וּבַת כ' כְּבַת ז' לְיֹפִי, וּפְרוּשׁ הַדְּבָרִים, שֶׁהִיא הֵיטָה צְדִיקָה גְּדוּלָּה וְכִמוּ שֶׁלֹּא דָּנִים בְּשִׂמְיָם עַל עֲוֹנוֹת לְפָנֵי גֵיל עֶשְׂרִים, כִּכָּה הֵיטָה הַמְּצָב שֶׁל שָׂרָה בְּגִיל מֵאָה שֶׁלֹּא הֵיטָה עַל מָה לְדוֹן אוֹתָהּ.

תְּמִימוּתָהּ

עוֹד מְשַׁבַּח הַמְּדַרְשׁ (בְּרֵאשִׁית רבָּה פְּרָשַׁת חַיֵּי שָׂרָה פְּרָשָׁה נח סִימָן א) שֶׁשְׂשׂוּרָה אֱמָנוּ הֵיטָה תְּמִימָה עִם ה', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב עַל נֹחַ "אִישׁ צְדִיק תְּמִים" (בְּרֵאשִׁית ו, ט) - שְׁלֵם, כָּל מָה שֶׁה' הֵיטָה אוֹמֵר לוֹ הֵיטָה עוֹשָׂה פְּרִפְקוּט, וְכִכָּה הֵיטָה שָׂרָה. הַמְּעַלָּה הַכִּי גְּדוּלָּה שֶׁיֵּשׁ זֶה תְּמִימוּת עִם ה', לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹן ה' בְּלִי

שאלות. זה לא נאסור לשאל שאלות, פשוט צריך להבין שיש זמן לשאלות ויש זמן למעשים. כשאתה רוצה לשאל שאלות זה רק בזמן שאתה לומד תורה, אבל בזמן המעשה אסור לשאל שאלות, הקב"ה אמר - עושים! ככה האדם צריך לחיות.

עפרון בלי ו'

בהמשך הפרשה אנחנו רואים ששורה אמנו נפטר ואתה ואתה מחפש לה קבר (בראשית כג, ג והלאה), הוא רואה את מערת המכפלה ורוצה לקבר אותה שם. כבר היו שם אדם וחוה (פרקי דרבי אליעזר הוצאת היגר פרק לה), אז הוא נפגש עם כל אנשי העיר ואתה שואל אותם מי יכול לעזור לו לשכנע את עפרון שישמך את מערת המכפלה בכסף מלא (בראשית כג, ט). עפרון רואה שכלם מעריצים את אתה איש האלקים, אז הוא מנסה לעשות רשם על כלם ואומר לו: מערת המכפלה היא כבר שלך, אין לה מה לבקש, קח הכל בחנם (בראשית כג, יא). אבל כמה פסוקים אחר כך כתוב שעפרון חזר בו ומבקש מאתה "ארבע מאת שקל עובר לסוחר" (בראשית כג, טו), מה קרה? אמרת שאתה נותן הכל בחנם.

התשלום הזה היה מעל ומעבר למה שבאמת הייתה שוה מערת המכפלה (רמב"ן בראשית פרשת חיי שרה פרק כג פסוק טו), ולא רק זה אלא הוא היה עוד גונב מהכסף שאתה שיקל לו (מדרש אגדה פרשת חיי שרה פרק כג סימן טו) ומכיון שהוא נהג

בְּמִנְהַג הַרְשָׁעִים שְׂאוּמְרִים הַרְבֵּה וְאַפְלוּ מֵעַט לֹא עוֹשִׂים,
 הוּא נִזְכָּר לְגַנְאֵי בַתּוֹרָה וּבְשֵׁמוֹ חֲסֵרָה הָאוֹת ו' (פְּסִיקְתָּא זוֹטְרֵתָא
 פְּרָשַׁת חַיֵּי שָׂרָה פָּרָק כג סִימָן טו).

חַיֵּי שָׂקָר

לְצַעֲרָנוּ אֲנַחְנוּ בְּדוֹר שֶׁהַשָּׂקָר הֶפֶךְ לְדָבָר שֶׁבִשְׂגָרָה, לְכָל
 אֶחָד יֵשׁ תְּרוּצִים אִיךָ לְשָׂקָר וּמִתִּי, בְּעוֹלָם הָעֶסְקִים שָׂקָר זֶה
 אֶחָד הַדְּבָרִים הַבְּסִיסִיִּים. אֲנִי זֹכֵר בְּאַחַת הַפְּעָמִים בְּעֶבֶר
 שֶׁעֲבַדְתִּי בְּאִיזָה מְשֻׁרָד, וְהָיָה שֵׁם פּוֹעֵל חֲדָשׁ שֶׁבִקְשִׁי חֲלִיפָה
 מִשְׁלוֹ הָיְתָה לוֹ, וְכִשְׁהוּא הָיָה מְדַבֵּר בְּטוֹלְפוֹן לְשִׁכְנַע אֲנָשִׁים
 שֶׁיִּשְׁתַּקִּיעוּ בַּחֲבָרָה, הוּא הָיָה מְסַפֵּר לָהֶם: יֵשׁ לִי אֲנִיָּה וּמָטוֹס
 וְזֶה וְזֶה... כְּדִי לְהִרְאוֹת שֶׁהוּא עֹשִׂיר כְּמוֹהֶם, כִּכָּה הוּא חָשַׁב
 לְהַצְלִיחַ אִתָּם בְּעֶסְקִים. וְהָיָה עוֹד אֶחָד שֶׁלֹּא עָשָׂה מִשְׁחָקִים
 וְאָמַר לְאֲנָשִׁים בְּדִיוֹק מִי הוּא וּמָה הוּא, וּבְעוֹלָם הַשָּׂקָר מִי
 יוֹתֵר מְצָלִיחַ? זֶה נִרְאָה לְפְעָמִים שֶׁזֶה שֶׁמְשַׂקֵּר מְרוֹיַח יוֹתֵר.
 וְהַקֵּב"ה אוֹמֵר "לֹא יֵשֵׁב בְּקֶרֶב בֵּיתִי עֹשֶׂה רְמִיָּה דֹבֵר שְׂקָרִים
 לֹא יִכּוֹן לְנַגֵּד עֵינָי" (תְּהִלִּים קא, ז), הַקֵּב"ה לֹא מוֹכֵן שֶׁשֶׁקֶרן
 יֵשֵׁב בְּבֵית שְׁלוֹ, וְאַפְלוּ לֹא רוֹצֵה לְהִסְתַּכֵּל עָלָיו. וְכִשְׁהַקֵּב"ה
 מִסְתַּלֵּק מִהָאָדָם אֵין לוֹ בְּרָכָה, כְּמוֹ שְׂאוּמֵר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו
 הַשְּׁלוֹם "הִסְתַּרְתָּ פְּנִיךָ הָיִיתִי נִבְהָל" (תְּהִלִּים ל, ח) אֲפְלוּ אִם
 רַק רָגַע אֶחָד תִּסְתִּיר אֶת פְּנִיךָ מִמֶּנִּי תִּאָּחַז אוֹתִי בְּהֵלָה (רד"ק
 תְּהִלִּים פָּרָק ל פְּסוּק ח), קַל וְחֹמֶר אִם הַשֵּׁם מִסְתַּלֵּק מִהָאָדָם
 לְגַמְרֵי כְּמוֹ מְאָדָם שֶׁקֶרן. וְלִכֵּן צְרִיךְ לְחַכּוֹת לְסוּף הַסְּפּוּר
 וְזֶה בְּאַמַּת מַה שֶׁקָּרָה לְבַחֲוֹר הַהוּא, הַשָּׂקָרן, בְּהַתְחַלָּה

הִיָּה נִרְאָה שֶׁהוּא מְצַלִּיחַ וּבִסוּף נִכְשֵׁל בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדָיו עַד שֶׁתִּבְעוּ אוֹתוֹ וְהוּא הִסְתַּבֵּף בְּהִרְבֵּה בְּעֵינֹת. וְהַעוֹבֵד הַשְּׂנִי שֶׁאָמַר אָמֵת נִהְיָה מְלִיזֹנֵר! אֲנָשִׁים אָהָבוּ אֶת הָאָמֵת שְׁלוֹ.

”מְדַבֵּר שֶׁקָּר תִּרְחַק”

וּבְאָמֵת הַתּוֹרָה עֲצָמָה מְזַהֵרָה ”מְדַבֵּר שֶׁקָּר תִּרְחַק” (שְׁמוֹת כג, ז), זֶה לֹא כְמוֹ עֲבָרָה אַחֲרֵת, זֶה כָּל כֶּף שְׂנוּי בְּעֵינֵי הַשֵּׁם, שֶׁרַק עַל זֶה הוּא מְזַהֵר וּמְצַוָּה לְהִתְרַחֵק, כָּל שֶׁקָּר שֶׁסְּבִיבָהּ תִּתְרַחַק מִמֶּנּוּ שֶׁלֹּא תִדְבַּק מִמֶּנּוּ. וּמִכֵּיּוֹן שֶׁחֹתְמוֹ שֶׁל הַקַּב”ה אָמֵת (יְרוּשָׁלַיִם סִנְהֶדְרִין פָּרַק א הֶלְכָה א), מִמִּילָא בְּכֹל מְקוֹם שֶׁיֵּשׁ שֶׁקָּר הַקַּב”ה לֹא נִמְצָא שֵׁם. וַיֵּשׁ לְאָדָם בְּחִירָה, הָאֵם לִהְיוֹת עִם מִדַּת הָאָמֵת וְעִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אוֹ עִם מִדַּת הַשֶּׁקֶר וְהוּא יִשְׁאָר לֵלֵא קִשְׁר עִם הַשֵּׁם.

מִי לֹא מְקַבֵּל פְּנֵי שְׂכִינָה

הַגְּמָרָא אוֹמְרֵת (סוֹטָה דף מב עמוד א וְסִנְהֶדְרִין דף קג עמוד א) אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה בַּר אֲבָא: אֲרַבַּע כְּתוּת אֵין מְקַבְּלִים פְּנֵי שְׂכִינָה, אֲרַבַּע סוּגִים שֶׁל אֲנָשִׁים שֶׁעוֹשִׂים עֲבֵרוֹת לֹא מְקַבְּלִים פְּנֵי שְׂכִינָה, וּמִסְבִּירִים הַמְּפָרְשִׁים (יְד רָמָה בְּסִנְהֶדְרִין דף קג עמוד א) שֶׁמְדַבֵּר עַל אֲנָשִׁים שֶׁהֵם שׁוֹמְרֵי תּוֹרָה וּמְצִוֹת אֲבָל יֵשׁ לָהֶם מִדּוֹת רָעוֹת שֶׁבְּגִלְלוֹן הֵם מְאַבְּדִים אֶת הַזְּכוּת לְזָכוֹת לְרֵאוֹת בְּאוֹר הָאֱלֹקִי פְּנֵי שְׂכִינָה. מִי הֵם הַמְּסַכְּנִים הָאֵלֶּה? כֵּת לְצִיִּם

- אֲנָשִׁים שְׂצוֹחֲקִים עַל הַתּוֹרָה, צוֹחֲקִים עַל הַרְבָּנִים. כֵּת חֲנָפְנִים - אֲנָשִׁים שְׂאוֹמְרִים לְרָשָׁע שֶׁהוּא צְדִיק, נוֹתְנִים לוֹ הַרְגָּשָׁה שֶׁהוּא גָדוֹל הַדּוֹר, אֶתָּה יָכוֹל לְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ, לָמָּה אֶתָּה נוֹתֵן לוֹ הַרְגָּשָׁה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּסֹדֵר עִם הַחֲלוּל שֶׁבֶת שְׁלוֹ? כֵּת שְׂקָרְנִים - אֲנָשִׁים שֶׁהֵם שְׂקָרְנִים. וְכֵת מְסַפְרֵי לְשׁוֹן הָרַע - כְּאֵלֶּה שְׁכָל יוֹם יֵשׁ לָהֶם סְפוּר עֶסֶיִסִי וּמְדַהִים לְרַצַּח מִיִּשְׁהוּ אַחֵר עִם הַלְשׁוֹן הָרַע שֶׁלָּהֶם. הַקֵּב"ה אוֹמֵר: אֶתָּה אוֹהֵב לְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע, לְסַפֵּר, אֶתָּה חֲנָפֵן, אֶתָּה לִיִצֹן, אֶתָּה שְׂקָרָן, אִף פְּעַם לֹא תִרְאֶה אֶת הַשְּׂכִינָה, אָדָם כְּזֶה הוּא מִתְעַב, הַקֵּב"ה לֹא סוֹבֵל אוֹתוֹ.

הַשְּׂקָר שֶׁרֶשׁ הָרַע

וְאִם נָשִׁים לֵב נִרְאָה שֶׁהַשְּׂרָשׁ שֶׁל שְׁלֹשׁ מִתּוֹךְ אַרְבַּע הַכֹּתוֹת הִלְלוּ זֶה הַשְּׂקָר, שֶׁהָרִי כֵת לִיִצְנִים זֶה לְצַחֵק עַל כָּל דְּבָר, אֶפְלוּ שֶׁהַדְּבָר לֹא מְצַחֵיק, אֲבָל לְהַפְּךְ אוֹתוֹ לְמְצַחֵיק וּמְזַלְזֵל בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת. גַּם חֲנָפֵן זֶה סוּג שֶׁל שְׂקָר, רַבְּנוּ יוֹנָה בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (שַׁעַר ג' סִימָן קפ"ז) כְּשֶׁדְּבַר עַל כֵּת חֲנָפְנִים, הוּא מְסַבֵּיר שֶׁחֲנָפֵן זֶה הָאוֹמֵר לְאָדָם רָשָׁע שֶׁהוּא צְדִיק, כְּשֶׁהוּא רוֹאֶה אֶת חֲבֵרוֹ מְחַלֵּל שֶׁבֶת וְאוֹכֵל טְרֵפוֹת הוּא לֹא מוֹכִיחַ אוֹתוֹ, הוּא אוֹמֵר לָךְ הֶעֱקַר הַלֵּב שֶׁלָּךְ, וַיֵּשׁ לָךְ לֵב זָהָב. אֵיזֶה זָהָב? לֵב חֲלָדָה יֵשׁ לוֹ! הָאָדָם הַזֶּה הוֹלֵךְ נֶגֶד ה' בְּאֶפֶן קְבוּעַ, לָמָּה אֶתָּה מְשַׁקֵּר? וְעוֹד אוֹמֵר רַבְּנוּ יוֹנָה (ש"ס): לֹא רַק שֶׁהַחֲנָפֵן לֹא מְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת "הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא" (ויקרא יט, יז), אֲלָא הוּא מוֹסִיף חֲטָא עַל פְּשָׁע שֶׁהוּא

מחזק את ידי החוטאים וזה עון פלילי. במיוחד אם הוא רב הקהלה, שעליו מוטלת אחריות הקהלה, אם הוא לא מוכיח את בני עדתו הוא נענש עבור כלם (שבת דף נד עמוד ב).

הדרדרות

הדבר הזה גורם שלפעמים אותם רבנים לא עומדים בלחץ של הקהלה שלהם, וגם הם יורדים לאט לאט מדרך התורה, ועברה גוררת עברה (אבות פרק ד משנה ב), כדי לתרץ את המעשים שלהם הם מתחילים להתיר אסורים, ולומר שזה בכלל לא אסור, ומזה נהיית תקלה גדולה כי ההוראות שלהם פושטות בצבור שמתיחסים אליהם כרבנים, והם בעצם רשעים.

חמרת הצבור שחוטא

רבי יצחק עראמה (עקדת יצחק בראשית שער כ פרשת וירא) כותב שהעברה הכי קלה שהצבור מתיר אותה, היא חמורה אלה פועמים מהעברה הכי חמורה שאדם עושה לבדו, ומי שלא מבין את הדבר הזה אין לו תחלת ידע בהבנת תורת האלקים.

במידה כשזה מגיע מאחד שמחשיבים אותו כרב ומיצג את הדת ואת השם, כמה חלול השם יוצא מזה. הוא הופך את כל התורה לשקר, ומי שלא מבין את זה הוא לא מבין כלום מהתורה.

הָאָדָם צָרִיךְ לְהִזְהָר שֶׁהוּא לֹא יִהְיֶה כְּמוֹ עֶפְרוֹן הַרְשָׁע
שֶׁאֹמֵר הַרְבֵּה וְעוֹשֶׂה מְעַט, אוֹ חֲלִילָה בְּבַחֲיַנַּת הַכְּתוּב "בְּפִיו
וּבְשִׁפְטָיו כְּבִדּוּנֵי וְלִבּוֹ רַחֵק מִמֶּנִּי" (יִשְׁעִיָּה כט, יג), שֶׁבִּפְנֵי שָׁלוֹ
הוּא מְכַבֵּד אֶת ה' וְנֶשֶׁר כָּל הַיּוֹם: הַקֵּב"ה אֲנַחְנוּ אוֹהֲבִים אוֹתָהּ!
אָבֵל לְבוֹ נִמְצָא בְּמָקוֹם אַחֵר.

מי אוהב את ה'?

אָדָם שְׂרוּצָה לְהִרְאוֹת לְהַקֵּב"ה בְּאֵמֶת שֶׁהוּא אוֹהֵב אוֹתוֹ הוּא
מְדַקְדֵּק בְּמִצְוֹת, וְהוּא הַנִּקְרָא חֲסִיד הַמִּתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ, כְּמוֹ
שֶׁכָּתַב הַרְמַח"ל (מְסֵלַת יִשְׂרָאֵל פָּרָק יח) שֶׁכָּלֵל הַחֲסִידוֹת הֵיא
הַרְחֵבַת קִיּוּם כָּל הַמִּצְוֹת בְּכָל הַצְּדָדִין וְהַתְּנָאִים שֶׁאֵפְשָׁר.
וְגַם כִּשְׁהוּא לֹמֵד אֶת הַתּוֹרָה הוּא עוֹשֶׂה אֶת זֶה עִם כְּוִנָּה
לְשִׂמְחָה לְכָבוֹד הַשֵּׁם לְלֹא פְּנִיּוֹת (עֵין מְסֵלַת יִשְׂרָאֵל פָּרָק יז),
וְכִשְׁהוּא עוֹשֶׂה אֶת רְצוֹן הַשֵּׁם הוּא עוֹשֶׂה אוֹתוֹ עַד הַסּוֹף
בְּלִי שׂוּם שְׂאֵלוֹת. וְכִבֵּר קִבְּעוּ חַז"ל (אֲבוֹת פָּרָק ב מִשְׁנָה ד): עֲשֵׂה
רְצוֹנוֹ כְּרְצוֹנִי, כְּדִי שִׁיעֲשֶׂה רְצוֹנִי כְּרְצוֹנוֹ. מָה אֶתָּה צָרִיךְ?
בֵּית? רֶכֶב? אִשָּׁה? יְלָדִים? אֶתָּה תִּקְבֵּל אֶת כָּל רְצוֹנוֹתֶיךָ, אָבֵל
לְפָנַי כִּן תַּעֲשֶׂה אֶת רְצוֹן הַשֵּׁם בְּאֵמֶת.

פרשת המולדות

לדת יצחק

"ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק" (בראשית כה, יט) נתחיל בדברי רש"י הקדוש שמביא את דברי רבותינו (בבא מציעא דף פז עמוד א) שאמרו: "אברהם הוליד את יצחק" - לפי שכתב הכתוב "יצחק בן אברהם" הזקק לומר "אברהם הוליד את יצחק", לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו, מה עשה הקדוש ברוך הוא? צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל "אברהם הוליד את יצחק", וזהו שכתב כאן "יצחק בן אברהם" ה"ה, שהרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק.

הגנה על כבוד הצדיקים

מדברי רבותינו הללו אנחנו לומדים קדם כל איך צריכים להגן על כבודם של הצדיקים, ועד כמה הקב"ה מדקדק על כבוד הצדיקים עד שהסכים לשנות את הטבע, ושנה את פניו של יצחק שיהיו ממש כפניו של אברהם, רק כדי שלא

יאמרו: ליצני הדור, שמאבימלך נתעברה שרה.

זהירות ליצנות

דבר נוסף שנלמד מדברי רבותינו, עד כמה צריכים להזהר מלהיות ליצנים ולהתחבר אליהם, כי הקב"ה מתרחק מהם, ועליהם אמרו (סוטה דף מב עמוד א) שכת לצים לא מקבלת פני שכנה.

הליצנות ותוצאותיה

וכבר הזהירו חז"ל ואמרו: (עבודה זרה דף יח עמוד ב) דרש רבי שמעון בן פזי: מהו באור הכתוב "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב" (תהלים א, א), וכי מאחר שלא הלך, היכן עמד? ומאחר שלא עמד, היכן ישב? ומאחר שלא הלך, היכן לך? אלא לומר לה, שאם הלך - סופו לעמד, ואם עמד - סופו לישוב, ואם ישב - סופו ללוי, ואם לך - עליו הכתוב אומר: "ולצת לבדך תשא" (משלי ט, יב), והכונה שהמתלוצץ הוא אחראי על כל התוצאות של הליצנות שלו, ואין לו עזרה משמים שתגן עליו. וזה הטעם שאמרו בגמרא (שם) אמר רבי אלעזר: כל המתלוצץ - יסורין באין עליו. ואמר רב קטינא: כל המתלוצץ - מזונותיו מתמעטין. ואמר רבי שמעון בן לקיש: כל המתלוצץ נופל בגיהנם. אמר רבי חנילאי בר חנילאי: כל

המתלוצץ גורם כליה לעולם. כמה סבל אדם יכול לקבל רק מפני שהוא מתלוצץ.

אזהרת דוד המלך

ועל זה מזהיר דוד המלך עליו השלום בפסוק הראשון בספר תהלים, אטרי האיטש שלא הלך בעצת הרשעים, וגם בדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב, שלא הלך למקומות בעייתיים כאלה שיש שם כל מיני ליצנים שצוחקים על התורה, על הרבנים, עושים מכל דבר קומדיה, ומתהדרים 'בחפש הבטוי'. והם מסכנים כי יש להם הבטחה מחז"ל שייבואו עליהם יסורים, זו חותמת מחז"ל שאדם ליצן מביא עליו יסורים. וזה בעולם הזה, חוץ ממה שמבטח לו לעולם הבא שהוא נופל בגיהנום.

"עת לשחק"

זה לא אומר שאסור לצחק ולשמח, אלא זה אומר שלכל זמן ועת (קהלת ג, א) ובנדאי שיש עת לשחק (קהלת ג, ד), אבל זה רק בזמן מסוים, והדבר היותר חשוב, על מה אתה צוחק. יש צוחקים על אחרים ומבישים אותם, והם נופלים בעון של הלבנת פנים, והמלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא (אבות פ"ק ג משנה יא). ויש כאלה שצוחקים

מְדַבְּרִים גְּסִים, וְהֵם לֹא מְבִינִים שְׁהֵם מַחְרִיבִים אֶת הָעוֹלָם, וּבַעֲוֹן נְבִלוֹת פָּה בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל מֵתִים (שְׁבַת דָּף לַג עַמּוּד א). עַם הַצְּחוּקִים שְׁלָף אֶתְהָ הוֹרֵס אֶת הָעוֹלָם.

אל תהיה עמלקי

אָבֵל יֵשׁ צְחוּק שֶׁהוּא גְרוּעַ מֵהַכֹּל, כְּשֶׁצְחוּקִים עַל מִישׁוּהוּ שְׁמֵתְחִיל לְהִתְחַזֵּק, אֶת רוּאָה אֶת חֲבֵרָה שְׁלָף הַנְּשׂוּאָה שֶׁהַחֲלִיטָה לְשֵׁים מְטַפַּחַת עַל הָרֹאשׁ, אוֹ לְהִתְחַזֵּק בְּצַנִּיעוּת, וְאֵת צוּחֻקָת עָלֶיהָ, "מָה אֶת סִבְתָּא? מָה שְׁמֵת עַל הָרֹאשׁ?", וְאֵת מְקַרְרַת אוֹתָהּ מִהִתְחַזְּקוֹת הַזֶּה. הַדְּבָר הַזֶּה חֲמוּר עַד מְאֹד, כִּי חוּץ מִהִלְצִנּוֹת עֲצָמָה יֵשׁ כָּאֵן קֶלְקוּל, אֶת הוֹרְדָת אוֹתָהּ מִהַמְצָוָה הַזֶּה, וְכֹל הַחֲטָאִים שֶׁהֵיא תַעֲשֶׂה הֵם יִגְרְמוּ בַּגְּלָלָהּ, וְזוֹ אַחַת הַדְּרָכִים הַמְצוּיֹת שֶׁל הַיִּצָר הָרַע שֶׁשׁוֹלַח אֵיזָה לַיִצָן שֶׁהוּא בְּדָרְךְ כָּלֵל מִהַמְשַׁפָּחָה הַקְרוּבָה, שֶׁצְחוּק עַל הַמְתַחַזְּקִים וְהַמְתַחַזְּקוֹת, וְהָאָדָם חוֹזֵר לְסוּרוֹ. כָּבֵר אֵין לוֹ אֲמֵץ לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה.

הַהֲנָהגָה הַקְלוּקָלָת הַזֶּה לְקַרֵּר אֶת הָאָדָם מִהָאֲמוּנָה וּמִהַמְצוֹת הֵיא הַהֲנָהגָה שֶׁל עַמְלֵק, שֶׁעָלֶיהָ אָמַר הַכְּתוּב "זְכוּר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עַמְלֵק בְּדָרְךְ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם. אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדָרְךְ" (דְּבָרִים כה, יח) עַמְלֵק קָרַר אֶת הָאֲמוּנָה הַכְּלִלִית בְּהַשֵּׁם שֶׁהֵיָתָה לְכֹל הַמִּין הָאֲנוּשִׁי בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן (עֵינֵי פְּסִיקָתָא דְרַב כְּהֵנָּה מִנְּדִלְבוּסִים פְּסָקָא ג סִימָן י, "וַיִּזְנֵב בְּךָ כָּל הַנְּחֻשָׁלִים אַחֲרֶיךָ" (דְּבָרִים כה, יח), הוּא הוֹרִיד אֶת הַחֲלָשִׁים מִדְּרָךְ הַתּוֹרָה וְהַמְצוֹת.

זכירת מעשה עמלק

לא סתם התורה מזהירה אותנו לזכור את עמלק בכל דרכנו, הזכרון הזה יועיל לנו שאנחנו לא נתנהג כמו עמלק, שלא נקרר את המתחזקים באמונה. וגם שלא נתרגש מאותם 'עמלקים' שמנסים לקרר אותנו, אלא אדרבה נלחם בהם וכצווי "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח" (דברים כה, יט), לא רק שלא נתרגש מאלה שצוחקים עלינו שמתחזקנו, עוד נמשיך בכל הכח ונמחה את התופעה השלילית הזו מהעולם.

עמלק גימטריא ספק

לא תמיד עמלק הצליח להוריד לגמרי את ההתחזקות, לפעמים הוא רק עשה ספק לאותו אדם המאמין, ולכן עמלק עולה בגימטריא ספק (שיחת הרבי מליובאוויטש זצ"ל פורים תשל"א, והובא בבאורי החמש שניאורסון כרך ג עמוד שלה), ללמדנו שאפילו אם לא הורדת לגמרי את מי שמתחזק בתורה ובמצוות מהדרך שלו, אלא רק גרמת לו ספקות לחזר בו, כבר אתה שתפסו של 'עמלק'.

"בכל דרכיך דעהו"

לא חסרים רבנים שמצחיקים על פי כללי ההלכה, ללא לשון הרע, ללא רכילות, ללא הלבנת פנים, וללא ליצנות

אָסוּרָה וּדְבָרִים אָסוּרִים, וְהָאָדָם יָכוֹל לְשָׁמַע אוֹתָם וּלְצַחֵק
וּלְשַׂמֵּחַ. גַּם צָחוּק צָרִיךְ לִהְיוֹת עִם הַכֶּשֶׁר, וְלֹא רַק אֲכָל, כִּכָּה
זֶה יְהוּדִי, בְּכָל פְּעֻלָּה וּפְעֻלָּה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הוּא צָרִיךְ לְבַדֵּק
הָאֵם זֶה רְצוֹן הַשָּׁם, הָאֵם זֶה בְּסִדְרָה, "בְּכָל דְּרָכֶיךָ דַּעְהוּ"
(משלי ג, ו).

פרשת ויצא

יציאת צדיק עושה רשם

"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה" (בראשית כח, י). רש"י מביא בנשם המדרש (בראשית רבה פרשת ויצא פרשה סח סימן ו) שיציאת הצדיק מהמקום עושה רשם. מרגישים שהוא עזב את העיר. ההרגשה הזו היא לא רק הרגשה רוחנית, אלא שהתפקיד של הצדיק לעורר את האחרים שילמדו ממעשיו, מה עשה אותו צדיק, וכיצד נתן להתמודד עם הנסיונות הרבים.

יעקב ולבן שני הפכים

יעקב אבינו הולך לחרוץ אל הרשע הגדול ביותר שהיה בדורו - לבן, אפלו עשו פחד מלבן (עין רבנו בחיי בראשית פרק כח פסוק א, ובספר חכמת המצפון להרב משה איבגי כרך ג פרשת וישלח עמוד י) ולכן יעקב הלך לשם להתחבא מפניו. ויעקב אבינו שהוא סמל מדת האמת, "תתן אמת ליעקב" (מיכה ז, כ) מתמודד עם הרשע והשקרן הכי גדול בדרכו המיוחדת, למרות שהוא משקר לו ומחליף את נשיו (בראשית כט, כג), ומחליף את

מִשְׁכַּרְתּוֹ "עֲשֹׂרֶת מַנִּים" (בראשית לא, ז) מֵאָה פְּעָמִים (בראשית
רבה פְּרָשַׁת וַיֵּצֵא פְּרָשָׁה עַג סִימָן ט), הוּא לֹא מִחֲפָז לְנִקְמָה וְלַחֲזִיר,
הוּא הוֹלֵךְ בְּתַמִּימוֹתוֹ, "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֱהָלִים" (בראשית
כה, כז), וְלֹא מִשְׁנֵה בְּדַבּוּרוֹ אֶפְלוּ לֹא פָעַם אַחַת.

יַעֲקֹב הַצַּדִּיק

לְצַעֲרָנוּ כִּיּוֹם בְּעוֹלָם הָעֶסְקִים, אִין הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שְׂדוּבְרֵי
אָמֶת, שְׁהַמְלָה שְׁלָהֶם זֹ מְלָה, הֵם אוֹמְרִים מְלָה וְחוֹזְרִים
בָּהֶם, הַכֹּל לְפִי הַנּוֹחוֹת שְׁלָהֶם. אֶפְלוּ אִם אֵתָה כָּבֵר מְשַׁלֵּם
עַל עֲבוּדָה, אִם שְׁלֵמֶת מְרֹאֵשׁ, יֵשׁ סְכוּי גְדוֹל שְׁתַּצְטַרֵּף
לְחַכּוֹת הַרְבֵּה זְמָן. וְזֶה כָּבֵר נִהְיָ נוֹרְמָלִי! וְאִם הָאָדָם לֹא
צַדִּיק הוּא לּוֹמֵד לְהִיּוֹת כְּמוֹהֶם. זֹ הַסְּבָה שְׁהַרְמַבְ"ם עֲצָמוּ
מִכְנָה אֶת יַעֲקֹב אָבִינוּ בְּתֹאֵר 'צַדִּיק' (רמב"ם הַלְכוֹת שְׁכִירוֹת פָּרָק
יג הַלְכָה ז), שֶׁהוּא הַתְּמוּד בְּנִסְיוֹנוֹת רַבִּים כָּל כֶּף בְּעִנְיָי מִמּוֹן
וְעַמֵּד בְּכָלֶם, וְהַעוֹמֵד בְּנִסְיוֹנוֹת הוּא צַדִּיק, וְכַמְּאֵמֵר הַכְּתוּב
"ה' צַדִּיק יִבְחַן" (תְּהִלִּים יא, ה).

מִחְשְׁבוֹת הַיֵּצֵר

וּלְפַעְעָמִים נִכְנָסֶת מִחְשְׁבָה מִהַיֵּצֵר הָרַע בְּלִבּוֹ שֶׁל אָדָם, וְכִי
מִפְּנֵי שְׂאֵנֵי צַדִּיק אֲנִי אֶפְסִיד, וְלֹא אוּכַל לְהַחֲזִיר וְלַהֲשִׁיב
לָהֶם כְּגִמּוּלָם? אָבֵל זֹ בְּדִיוֹק הַנִּקְדָּה, אִם אֵתָה צַדִּיק אֵתָה
יֹדַע שְׁאֵלְקִים מִצְּוָה עֲלֶיךָ "לֹא תִקֵּם וְלֹא תִטּוֹר" (וַיִּקְרָא יט, יח),

כי אם האדם נוקם ונוטר זה מראה שהוא חושב שהאדם עשה לו את זה, וזו כפירה, שהאדם שעשה לו את זה הוא רק שליח, ומגלגלים חובה על ידי חיב (שבת דף לב עמוד א), ומה שנעשה לו זה מחמת מעשיו על פי רצון ה', וזה הטעם באסור נקימה ונטירה (ספר החנוך מצוה רמא). זו הדרך של הצדיק וזו הדרך של יעקב אבינו שעשתה רשם בכל מקום ומקום שהיה נמצא.

הצלחת יעקב

ומה הייתה התוצאה?

למרות כל מה שלבן השקרן והערמומי עושה ליעקב הצדיק ומשקר לו וגונב אותו, הקב"ה עוזר ליעקב בכפלי כפלים: "ויפרץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמרים" (בראשית ל, מג).

כשראו את זה הבנים הרשעים של לבן, שגם הם היו שקרנים ורשעים, "ומשרש נחש יצא צפע" (ישעיה יד, כט), זה לא עוזר אותם להתבוננות אף השם שומר על יעקב אבינו מאביהם הרשע, אלא הם ממשיכים ברשעים ואומרים "ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה" (בראשית לא, א), ויעקב אבינו מקבל נבואה מהשם: "שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך" (בראשית לא, א) זהו, נגמרו עשרים ואחת שנה של כפרת עונות והוא מחליט לברח.

בְּרִיחַת יַעֲקֹב מִלְבָּן

וְכֹאן אֲנַחְנוּ רוֹאִים דְּבַר פְּלֵאִי, יַעֲקֹב אָבִינוּ מִתְחִיל לְשַׁכְנֵעַ אֶת נַפְשׁוֹ שִׁיבֹאוּ אִתּוֹ, וַיְבָרְחוּ מֵהַבַּיִת שֶׁל אָבָא שְׁלֵהֶן. הוּא מְסַפֵּר לָהֶן כַּמָּה הוּא טָרַח בְּעִבּוּדָה "כִּי בְּכָל כַּחֲזִי עֲבַדְתִּי אֶת אָבִיכֶן" (בראשית לא, ו) וְכַמָּה הוּא שֶׁקָּר לוֹ וְגַנֵּב אוֹתוֹ, וְהַשְׂאֵלָה מִתְבַּקְּשֵׁת: לָמָּה הוּא צָרִיךְ לְסַפֵּר לָהֶן אֶת כָּל זֶה, וְכִי הֵן לֹא הִכִּירוּ אֶת אָבָא שְׁלֵהֶן? הֲלֹא מוֹבָא בְּגַמְרָא (מְגִלָּה דִּף יג עֲמוּד ב) שֶׁרַחֵל אֲמָרָה לִיעֲקֹב שִׁיזְהַר מֵאֲבִיָּה שֶׁהוּא רַמְאִי וְהוּא יְכוּל לְהַחֲלִיף אוֹתָהּ בְּיוֹם הַחֲתָנָה, כְּפִי שֶׁאֲכֹן הִיָּה. מִבַּיִת כְּזֶה לֹא צָרִיךְ לְשַׁכְנֵעַ לְבָרַח, וַיַּעֲקֹב עֹמֵד וְדוֹרֵשׁ לָהֶן דְּרִשָּׁה שְׁלֵמָה וּמְסַפֵּר לָהֶן כָּל מַה שֶׁהוּא עָבַר, לָמָּה הִיָּה צָרִיךְ אֶת זֶה?

הַשְּׂגָחָה פְּרֻטִית

וְהַתְּשׁוּבָה שֶׁרְאִיתִי לְפָנַי כַּמָּה שָׁנִים הִיא מְפֹלְאָה וּמִיחֻדָּת כָּל כָּהֵן: יַעֲקֹב אָבִינוּ בְּכָל עֲשׂוּרִים הַשָּׁנִים מֵעוֹלָם לֹא הִתְלוּוֹן, הוּא הָאֱמִין שֶׁהַכֹּל זֶה הַשְּׂגָחָה פְּרֻטִית, וְאִין אָדָם נוֹקֵף אֲצַבְעוֹ מִלְמַטָּה עַד שֶׁמְכַרְיָזִים עָלָיו מִלְמַעְלָה (חֲלִין דִּף ז עֲמוּד ב), שֶׁאֲפֹלוּ מַחֲט לֹא דוֹקֶרֶת אֶת הָאֲצַבֵּעַ שֶׁל הָאָדָם אִם לֹא מַגִּיעַ מִשָּׁמַיִם, יֵשׁ בַּיִת דִּין בְּשָׁמַיִם שֶׁדָּנִים אִם מַגִּיעַ לוֹ אוֹ לֹא, אֲפֹלוּ הָאֲצַבֵּעַ הַקְּטָנָה שֶׁל הָאָדָם אִם הִיא נִדְקֶרֶת זֶה מִשׁוֹם שֶׁהִיָּה פֶסֶק דִּין בְּשָׁמַיִם שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ, וְאִם הַכֹּל זֶה רְצוֹן הַשָּׁמַיִם הוּא מְקַבֵּל אֶת דִּין שָׁמַיִם בְּאַהֲבָה.

נסיונות יעקב

רחל גונבת את התרפים (בראשית לא, יט) כדי להציל את אביה מאסור עבודה זרה שגם בני נח מצוים בו (סנהדרין דף נו עמוד ב), ולבן רודף אחריהם ורוצה להרג אותם (זהר פרשת ויצא דף קסד עמוד ב), הקב"ה נגלה ללבן ואומר לו "השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע" (בראשית לא, כד), וכשהוא נפגש עם חתנו ובנותיו, הוא אומר להם "יש לאל ידי לעשות עמכם רע" (בראשית לא, כט) אני יכול להרג אתכם ולהזיק לכם, רק אלקים צוה שאני לא אעשה את זה, כמה אכזריות היתה לו. ויעקב אבינו עומד בכל הנסיונות ובכל הטסטים, וגם כשמעיד הפתוב שיעקב אבינו בא לריב עם לבן על כל מה שיש הוא הזיק לו, הוא לא אומר שום מלה חריפה או מבזה, הוא רק אומר מעמקי לבו "מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי" (בראשית לא, לו), למה אתה רודף אחרי, מה עשיתי לך? כאן אנחנו עומדים נפעמים מול הדמות המפלאה הזו של יעקב אבינו, שלעולם לא מאבד את העשתונות, והוא יודע וזוכר בכל רגע "שהשם הוא האלקים" (דברים ד, לה), וזה מה שנותן לו את ההצלחה לעמד בכל נסיון שכוה.

מצות מעשר

ובאמת עוד לפני שהוא הגיע ללבן הוא עמד בנסיון קשה, אליפז בנו של עשו בא להרג אותו בשליחות אביו, בסוף הוא מתפטר רק לקחת את כל ממונו (מדרש אגדה פרשת ויצא פרק כח סימן כ), ויעקב אבינו נודר נדר: "וידר יעקב נדר לאמר

אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש ושבתתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים וכל אשר תתן לי עשור אעשרנו לך" (בראשית כח, כב) הוא אומר לקב"ה: אני נודר שאם אתה תהיה אתי ולפחות תתן לי לאכל ותשמר עלי שלא יזיקו אותי, תן לי קצת בגדים שאני לא אלוך ערום ברחוב, ותחזיר אותי בשלום לבית אבי, וזהו, הוא לא מבקש מליונים, לא מבקש יותר, אני אתן עשרים אחוז ממה שיש לי. יש אומרים עשרה אחוזים, אבל הגאון מוילנא אומר (כתר ראש הלכות צדקה ומעשה סימן קכג) "עשור אעשרנו" זה עשור ועוד עשור - שזה עשרים אחוז. אדם שרוצה הגנה על הכסף שלו שיתן מעשור - עשרה אחוזים, אבל אם אדם רוצה להתעשר שיתן עשרים אחוז מהמשכורת שלו לתורה ולזכוי הרבים, לא לאיזה גן חיות או למוזאונים אלא למקום שמפיץ תורה, וכמאמר רבותינו: אם רצית לעשות צדקה עשה עם עמלי תורה (קהלת רבה פרשה יא סימן א) ובאותה אמונה ובטחון בידיעה המחלטת ש"אין עוד מלבדו" (דברים ד, לה), הוא מבטיח את ההבטחה הזו, כי הוא יודע שהכל מגיע מהשם יתברך ואם אתה מכיר בעבודה שהוא נתן לך מאה אחוז, לא יהיה לך קשה לתת לצדקה עשרים אחוז.

סגלה בדוקה לעשירות

ראיתי בספר פז רב על התורה (פרשת וזאת הברכה עמוד רו) של הרב הגאון רבי פנחס זביחי שליט"א שהביא דבר מדהים,

בַּשֵּׁם הָאֵר"י ז"ל (בַּשֵּׁעַר הַכְּנֻסוֹת בְּפְרוּשׁ תַּפְּלַת הַשִּׁחַר עֲמוּד פֶּט),
שְׂאָדָם שְׂמִשְׁתַּמֵּשׁ בַּכֶּסֶף שְׁלוֹ לְזִכּוֹת אֶת הָרַבִּים הוּא נֶחְשָׁב
כְּמִקְטִיר קִטְרֶת. וְכִמוֹ שְׂאָמְרוּ בַּגְּמָרָא (יֹמָא דִּף כּו עֲמוּד א)
שְׂהַקְטִירַת הִיְתָה מֵעֲשֻׁרֵת אֶת עוֹשִׁיָּהּ, כִּכְּה גַם הַדָּבָר הַזֶּה
שְׂאָדָם שְׂמִשְׁתַּמֵּשׁ בַּכֶּסֶף שְׁלוֹ לְזִכּוֹי הָרַבִּים יִזְכֶּה לְהִיּוֹת
עֲשִׂיר! זֶה לֹא קוֹרָה תוֹךְ יוֹם אוֹ שְׁבוּעָה, אֲבָל זֶה בְּטוּחַ יְקָרָה.
הַרִי לָנוּ שְׁלֵתַת אֶת הַכֶּסֶף לְתַלְמִיּוֹדֵי חֲכָמִים וְלְזִכּוֹי הָרַבִּים זֶה
סִגְלָה נִפְלְאָה לְעֲשִׁירוֹת וְלִפְרִנְסָה. וְאִם אָדָם מִשְׁקִיעַ כָּל כֶּף
הַרְבֵּה בַּשְּׂבִיל פְּרִנְסָה, וְלֹא תַמִּיד מִצְּלִיחַ לְהַגִּיעַ לְתוֹצְאוֹת
שֶׁהוּא רָצָה, שְׁלִפְחוֹת יִנְסֶה אֶת הַסִּגְלָה הַבְּדוּקָה הַזֹּאת וְיִרְאֶה
יְשׁוּעוֹת, וְכִמּוֹבֵן שְׁכָל הַסִּגְלוֹת הָאֵלוּ מוֹעִילוֹת אִם הָאָדָם
שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת, כִּי אִם לֹא הוּא בּוֹרָא עִם הָעֲבֵרוֹת שְׁלוֹ
מִזִּיקִים אַחֲרֵיהֶם שֶׁהֵם לֹקְחִים מִמֶּנּוּ אֶת הַנְּשִׁפֵּעַ (עֵינֵי בַּשֵּׁעַר
הַכְּנֻסוֹת דְּרוֹשׁ ז דְּקִרְיָאֵת שְׁמַע שְׁעַל הַמְּטָה).

אָמוּנָה מַחְלֶטֶת

נִחְזֵר לְאָמוּנָה הַמַּחְלֶטֶת שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ בַּקִּב"ה. הָאָמוּנָה
הַזֹּאת נִתְּנָה לוֹ כַּח לְהִתְמוֹדֵד עִם כָּל הַנְּסִיווֹנוֹת וְהַשְּׁקָרִים שֶׁל
לָבֵן, וְלָכֵן גַּם כְּשֶׁלָּבֵן רָמָה אוֹתוֹ וְשָׁנָה לוֹ אֶת הָעֵסֶקִים וְאֶת
הַמְּשֻׁכְּרֵת הוּא לֹא אָמַר כְּלוּם, כִּי הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַקִּב"ה אֶתוֹ
וְהוּא רוֹאֶה אֶת הַכֹּל. הַקִּב"ה כִּבֵּר הַחֲלִיט בַּשְּׂבִילֹו כִּמְה הוּא
יְקַבֵּל, הַגְּמָרָא (בִּיצָה דִּף טו עֲמוּד א) אוֹמְרַת שְׁכִבְרָ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה
הַקִּב"ה מַחְלִיט כִּמְה כֶּסֶף הָאָדָם יַעֲשֶׂה, וְכִמְה הוּא יְרוּיַח
בְּאוֹתָהּ שָׁנָה. וְלָכֵן אִם יֵשׁ לוֹ אֲנָשִׁים רְשָׁעִים בְּדַרְךְ כְּמוֹ לָבֵן
הוּא לֹא צָרִיךְ לְהִלָּחֵם אִתָּם, לְמָה? הַקִּב"ה מְנַהֵל אֶת הָעוֹלָם,

וְזֶה מֵה שְׁיַעֲקֹב הִבִּין, וּכְפִי שְׂאֵמֵר לוֹ הַקַּב"ה "רְאִיתִי אֶת כָּל
אֲשֶׁר לָבֵן עֲשָׂה לָךְ" (בְּרֵאשִׁית לֵא, יב).

לא להתרגש מהסביבה

אָדָם שְׁיִלֵךְ בְּדַרְךְ שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם בְּתַמִּימוֹת
עִם ה', וּבִידְעָה שֶׁהַכֹּל מִגִּיעַ מֵהַשֵּׁם, הוּא יִצְלִיחַ. כִּי הוּא לֹא
יִתְרַגֵּשׁ מֵאֲנָשִׁים, הוּא עוֹבֵד אֶת ה' לֹא אֶת הָאֲנָשִׁים, וְכִמוֹ
שְׁיַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא הִתְרַגֵּשׁ מִלָּבֵן, אֲלֵא אֲדַרְבָּה עִם לָבֵן גְּרָתִי
וְתִי"ג מְצוֹת שְׂמֵרָתִי וְלֹא לְמִדָּתִי מִמַּעֲשֵׂיו הָרָעִים (רַש"י
בְּרֵאשִׁית פָּרָק לֵב פְּסוּק ה), כִּכָּה הָאָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת.

לְצַעֲרֵנוּ שְׂמֵעֵנוּ עַל הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁרְאוּ אֵיזָה דָּתִי אוֹ חֲרָדִי
שֶׁעָשָׂה מִשְׁהוּוֹ שְׁלֵא רְאוּי וְזֶה הַחֲלִישׁ אוֹתָם בְּעֵינַי הַתּוֹרָה
וְהַמְצוֹת, וְזֶה לֹא נִכוֹן! אָדָם לִפְעָמִים נִרְאֶה דָּתִי עִם כֹּפֶה
וְזָקוּן אָבֵל זֶה לֹא אוֹמֵר שֶׁהוּא דָּתִי, זָקוּן גָּדֵל לְבַד וְכֹפֶה
אֲפֹשֶׁר לְהַשִּׁיג בַּחֲנֹם, דָּתִי זֶה אֶחָד שֶׁמִּתְנַהֵג כְּמוֹ דָּתִי, עַל פִּי
הַתּוֹרָה. וְאִם הוּא חוֹטֵא לָמָּה זֶה מִשְׁפִּיעַ עָלֶיךָ? אֵתָּה צָרִיךְ
לִהְיוֹת עוֹבֵד הַשֵּׁם, וְלֹא עוֹבֵד אֶת בְּנֵי הָאָדָם. אֲדַרְבָּה, אִם
אֵתָּה רוֹאֶה שֶׁהוּא נִכְשָׁל בְּעֵבֶרָה, תִּזְכֶּה אוֹתוֹ, תוֹכִיחַ אוֹתוֹ
בְּצוּרָה מְכַבֶּדֶת שְׁלֵא יִתְבַּיֵּשׁ (עֲרִכּוֹ דָף טז עֲמוּד ב), וְתַהַפֵּךְ אֵתָּה
לִהְיוֹת מִמְּזִכֵּי הַרְבִּים, "וּמִצְדִּיקֵי הַרְבִּים כְּכּוֹכְבִים לְעוֹלָם
וָעֶד" (דְּנִיָּאל יב, ג).

פְּרֵשֶׁת זִישְׁלַח

מְלָאכִים מִמֶּשׁ

"וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאכִים לְפָנָיו אֶל עֵשׂוֹ אָחִיו" (בְּרֵאשִׁית לב, ד) וּבְאֲרוֹ חֲז"ל שֶׁשְׁלַח מְלָאכִים מִמֶּשׁ. אִיךָ זֹכָה יְלוּד אֲנִשָּׁה שֶׁמְלָאכִים מְשַׁרְתִּים אוֹתוֹ? כָּל אֶחָד הֵיא רֹצֵחַ שְׂיֵהִיו לוֹ מְלָאכִים שֶׁמְשַׁרְתִּים אוֹתוֹ, וְנִשְׁהוּא יָכוֹל לְשַׁלַּח אוֹתָם לְכָל הָעוֹלָם, אִיךָ זֹכִים לָזֶה?

תְּקָצִיר חַיֵּי יַעֲקֹב אָבִינוּ

בוֹאוּ נִתְבוֹנֵן לְרַגַע בְּחַיֵּיו שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ. לִיעֲקֹב אָבִינוּ לֹא הָיוּ חַיִּים קָלִים, הוּא גָדַל בְּבֵית אֶחָד עִם אָחִיו הָרָשָׁע שֶׁבִּגְלִיל חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה עֶשֶׂה אֶת חֲמֵשׁ הָעֵבְרוֹת הַכִּי חֲמוּרוֹת בְּתוֹרַה בְּיוֹם אֶחָד (בְּבֹא בְּתָרָא דִּף טז עֲמוּד ב, וּתְרַגּוּם יוֹנְתָן בְּרֵאשִׁית פָּרָק כה פְּסוּק כט, וְיִלְקוּט מֵעַם לַעֲזוֹ פְּרִשְׁת תּוֹלְדוֹת עֲמוּד תְּקָא), וְכִשְׁהוּא גָדַל אָחִיו עֵשׂוֹ רֹצֵחַ לְהַרְגֵּ אוֹתוֹ (בְּרֵאשִׁית כז, מא), וְהוּא בּוֹרַח מִבֵּית אָבִיו אֶל לָבָן (עֵין בְּרֵאשִׁית מז, כג, וּבַהוֹשַׁע יב, יג) שֶׁהֵיא הָרַמְאִי וְהָרָשָׁע וְהַמְכַשֵּׁף הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר (זֶהר פְּרִשְׁת וַיֵּצֵא דִּף קסד עֲמוּד ב), יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁלָּבָן זֶה בְּלַעַם (תְּרַגּוּם יוֹנְתָן בְּמִדְבָּר פָּרָק לא פְּסוּק ח), וְכִדִּי לְהִיּוֹת מוֹכֵן לְגוֹר בְּבֵית עִם רָשָׁע טְמֵא שֶׁכֻּזָּה הוּא לּוֹמֵד

אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה רָצוּף תּוֹרָה בְּבֵית עֶבֶר (עֵין מַגְלָה דף יז עמוד א וּבְזֶהר כָּרָךְ א בַּהֲשִׁמְטוֹת דָּף רְנָה עֲמוּד ב), וְאַחֲרֵי אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה שָׁל מְסִירוֹת נִפְשׁ עַל הַתּוֹרָה, כְּשֶׁהוּא לֹא יָשׁוּן עַל מְטָה, הַקֵּב"ה הֶעֱלָה אוֹתוֹ דִּרְגָה, וּבַפְּעַם הָרֵאשׁוֹנָה אַחֲרֵי אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנִים אָלוֹ כְּשֶׁהוּא יָשׁוּן הוּא חוֹלֵם עַל מְלֶאכִים "וְהִנֵּה סֵלֶם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוּ מִגִּיעַ הַשְּׂמִימָה וּמְלֶאכִי אֱלֹהִים עֲלִים וְיִרְדִּים בּוֹ" (בְּרֵאשִׁית כח, יב), חֲזוֹ"ל מְבַאֲרִים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פְּרָשַׁת וַיֵּצֵא פְּרָשָׁה סח סִימָן יב) שֶׁהַמְּלֶאכִים עָלוּ וְרֵאוּ אֶת דַּמּוֹת יַעֲקֹב חֲקוּקָה בְּכֶסֶף הַכְּבוֹד, וְשׁוֹב יָרְדוּ לְרֵאוֹת אֵיף הוּא נִמְצָא כְּאִן בְּעוֹלָם הַשְּׁפָל. וְאַחֲרֵי הַמְּרָאָה הַנְּבוֹאִי הַזֶּה, הוּא הוֹלֵךְ לְעֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה שָׁל נְסִיווֹת קְשִׁים יוֹם יוֹם, עִם הַרְשָׁע הַכִּי גְדוֹל "לָבוֹן בֶּן בְּתוֹאֵל" (בְּרֵאשִׁית כח, ה) לָבוֹן שֶׁהָיָה מְלַבֵּין אֶת הַשְּׂקָרִים שָׁלוֹ, "בֶּן בְּתוֹאֵל" הֵבִין שָׁל הַנּוֹאֵף הַכִּי גְדוֹל (יִלְקוּט שְׂמַעוֹנֵי תּוֹרָה פְּרָשַׁת חֲזִי שָׂרָה רְמֹז קט) וְהַשְּׂקָרָן הַכִּי גְדוֹל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פְּרָשַׁת וַיֵּצֵא פְּרָשָׁה ע סִימָן יט), וְהוּא עוֹמֵד בְּנְסִיווֹת הַלָּלוֹ יוֹם יוֹם וְכִפִּי שֶׁהוּא אוֹמֵר לְעֵשׂוֹ "עִם לָבוֹן גִּרְתִּי" (בְּרֵאשִׁית לב, ה) וּפְרָשׁוֹ חֲזוֹ"ל: וְתִרְי"ג מְצוֹת שְׂמֵרְתִי וְלֹא לְמִדְתִּי מִמַּעֲשֵׂיו הַרְעִים (רש"י שם). וְאַחֲרֵי עֲמִידָה רְצוּפָה בְּנְסִיווֹת כְּאֵלָה הָאָדָם עֲצָמוֹ הוֹפֵךְ לְהִיּוֹת הַמְּרַכָּבָה לְשִׁכְיָנָה, וְכִמוֹ שְׂאֲמָרוֹ שֶׁהָאֲבוֹת הֵם הַמְּרַכָּבָה לְשִׁכְיָנָה (עֵין זֶהר פְּרָשַׁת וַיֵּצֵא דָף קנד עמוד ב), וְהַמְּלֶאכִים מְתַאֲוִים לְעֵשׂוֹת אֶת רְצוֹנוֹ, וְלִהְיוֹת הַשְּׂלִיחִים שָׁלוֹ.

הַנְּסִיווֹת מְרוֹמְמִים

הַנְּסִיווֹת הַקְּשִׁים הֵם אֵלָה שְׂבָנוֹ אֶת יַעֲקֹב שָׁלֵב אַחֲרֵי שָׁלֵב
עַד שֶׁהִגִּיעַ לְדִרְגָה הַגְּבוּהָה הַזֹּאת!

הרבה אנשים רוצים ישר את התוצאות - את החלומות על מלאכים, ומראות אלקים, שמהמלאכים ישרתו אותו, אבל הם פחות מוכנים לעמד בנסיונות או ללמד תורה ברציפות כמה שנים טובות. וזו הטעות שלהם! אי אפשר להגיע לשום דרגה רוחנית ללא עמל או עמידה בנסיונות, הנסיון הוא זה שמגדל את האדם (בראשית רבה פרשת וירא פרשה נה סימן א). השם לא נותן לאדם סתם מתנות רוחניות, כל דרגה רוחנית צריך לקנות בעמל ויזע וטרח רב.

קשיים בעבודת השם

כשהקב"ה נותן לאדם קשיים זה מראה קדם כל שהקב"ה חושב עליו, אם כל חיי האדם אין לו קשיים והכל אצלו חלק וטוב זה אומר שהקב"ה כבר התיאש ממנו ונותן לו את כל השכר שלו בעולם הזה, בבחינת "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו" (דברים ז, י) - מחיי העולם הבא (עין ערובין דף כב עמוד א, מדרש זוטא - רות (בוגר) פרשה א סימן ח). והקשיים הם הנסיונות של כל אחד ואחת בעבודת השם לראות אם עומדים בהם, וכשעומדים בהם מתעלים בדרגות רוחניות שלב אחרי שלב. כמו שאנחנו רואים שהקפיצה הכי גדולה ברוחניות של יעקב הגיעה דוקא אחרי הנסיונות שהיו לו של לבן, ומהדרגה שהוא רק חלם על מלאכים, נהפך החלום למציאות ומלאכים ממש נהיו המשרתים שלו. וככל שהעמידה בנסיון יותר קשה ככה הדרגה הרוחנית שאפשר להגיע אליה יותר גבוהה, "את זה לעמת זה עשה האלקים" (קהלת ז, יד).

לפְּעָמִים הַקִּב"ה נוֹתֵן לָהּ נִסְיוֹן קָשֶׁה בְּמִיָּחַד, נִסְיוֹן עִם אֲנָשִׁים קָשִׁים וּדְבָרִים קָשִׁים, וְזוֹ גַם מִתְּנָה, כִּי הַקִּב"ה רוֹצֵה לַתֵּת לָהּ מִתְּנָה גְדוֹלָה.

מִלְחַמַּת יַעֲקֹב עִם הַמְּלֹאָךְ

בְּהַמְשֹׁךְ הַפְּרָשָׁה אֲנַחְנוּ רוֹאִים שְׂמֵגִיעַ הַמְּלֹאָךְ שֶׁהוּא שָׂרוּ נָטַל יַעֲשֹׂו (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פְּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח פְּרָשָׁה עו סִמּוֹן א) וְנִלְחָם עִם יַעֲקֹב אָבִינוּ, "וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ" (בְּרֵאשִׁית לב, כו), הַמְּלֹאָךְ רוֹצֵה שֶׁהוּא לֹא מִצְּלִיחַ לְגַבֵּר עַל יַעֲקֹב אָבִינוּ, יַעֲקֹב אָבִינוּ שֶׁהוּא יְלוּד אִשָּׁה, עִם בָּשָׂר, גִּידִים וְעֶצְמוֹת, מִצְּלִיחַ לְגַבֵּר עַל מְלֹאָךְ שֶׁהוּא כָּלוּ רוּחָנִיּוֹת, רוּחַ וְאֵשׁ, "עֲשֵׂה מְלֹאָכְיוֹ רוּחוֹת מִשְׂרָתָיו אֵשׁ לַהֵט" (תְּהִלִּים קד, ד), עַד שֶׁהַמְּלֹאָךְ רוֹצֵה שֶׁהוּא לֹא יִכּוֹל לְהַחֲזִיק מֵעַמָּד, וּמִתְחַנֵּן עַל נַפְשׁוֹ, "שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר" (בְּרֵאשִׁית לב, כז) וּבְאֵרוֹ חֲז"ל (חֲלִין דָּף צא עמוּד ב) שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ לומר שִׁירָה לְפָנֵי הַקִּב"ה. וַיַּעֲקֹב אָבִינוּ אָמַר לוֹ "לֹא אֲשַׁלַּחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי" (בְּרֵאשִׁית לב, כז), אִיזָה כַּח שָׁל קִדְשָׁה יֵשׁ לַיַּעֲקֹב אָבִינוּ.

וְכָל הַדְּרָגוֹת הֵלְלוּ בְּזִכּוֹת הָעַמִּידָה הַמְּחַלֶּטֶת בְּנִסְיוֹנוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ בְּכָל יְמֵי חַיָּיו.

שֵׁם הָאָדָם

בְּהַמְשֹׁךְ יַעֲקֹב אָבִינוּ אָמַר לְמֹלָךְ "הִגִּידָה נָא שְׂמֹךְ" (בְּרֵאשִׁית לב, לו) תֹּאמַר לִי מָה הַשֵּׁם שֶׁלָּךְ, וְהַמְּלֹאָךְ עוֹנֶה לוֹ "לְמָה זֶה

תִּשְׁאַל לְשִׁמִּי” (בראשית לב, ל) וּמִבָּאָר רַשׁ”י בְּשֵׁם הַמְדַרְשׁ
(בראשית רבה פרשת וישלח פרשה עח סימן ל) אֵין לָנוּ שֵׁם קְבוּעַ,
מִשְׁתַּנֵּינִן שְׁמוֹתֵינוּ, הַכֹּל לְפִי מִצְוֹת עֲבוֹדַת הַשְּׁלִיחוֹת שְׁאֵנוּ
מִשְׁתַּלְחִים.

בְּדַבְרֵי חַז”ל הִלְלוּ אֲנַחְנוּ לּוֹמְדִים דְּבַר מִפְּלֵא, הַשֵּׁם מוֹרָה עַל
שְׁלִיחוֹת מְסֻיָּמָת, וְהַמְלֻאָכִים שֵׁישׁ לָהֶם כָּל הַזְּמַן שְׁלִיחוֹת
מִשְׁתַּנּוֹת, אֵין לָהֶם שֵׁם קְבוּעַ.

גַּם בְּשִׁמוֹת הָאָדָם הַשֵּׁם מוֹרָה עַל שְׁלִיחוֹת וְעַל מַהוּת, הַשֵּׁם
שֶׁל הָאָדָם הוּא דְבַר חָשׁוּב מְאֹד.

הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת (בְּרִכּוֹת דף ז עמוד ב), שֶׁהַשֵּׁם גּוֹרֵם הַרְבֵּה דְּבָרִים
לְאָדָם. וְכֵכָה גַם מִפְּרִשׁ בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ (פְּרֻשׁת בְּרֵאשִׁית דף נח
עמוד ב). הַשֵּׁם גַּם מוֹרָה אֶת הַתְּכוּנּוֹת שֶׁל הָאָדָם, וְלָכֵן רַבִּי
מֵאִיר הָיָה בּוֹדֵק בְּשִׁמוֹת הָאָדָם וּלְפִי זֶה הָיָה יוֹדֵעַ אִם הָאָדָם
שֶׁלְּפָנָיו צָדִיק אוֹ רָשָׁע (יוֹמָא דף פג עמוד ב), וְלָכֵן הָאָדָם צָרִיךְ
לְהַזְהֵר אֵיךְ לְקַרֵּא לְיְלָדִים שֶׁלוֹ כְּמִבְּאָר בְּמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא
(פְּרֻשׁת הַאֲזִינוּ פְּרֻשָׁה לֵב סִימָן ז), לְעוֹלָם יְבַדֵּק הָאָדָם בְּשִׁמוֹת
לְקַרֵּא לְבָנוּ הַרְאֹוֹי לְהִיּוֹת צָדִיק, כִּי לְפַעְמִים הַשֵּׁם גּוֹרֵם
טוֹב אוֹ גּוֹרֵם רָע. וְכִבָּר בָּאָר רַבֵּנוּ הָאָר”י ז”ל (שַׁעַר הַגְּלֻגּוּלִים
הַקְּדָמָה דף כד עמוד ב), כִּי כְּשֶׁנּוֹלָד הָאָדָם וְאָבִיו וְאִמּוֹ קוֹרְאִים
לוֹ שֵׁם הָעוֹלָה בְּדַעְתָּם, אֵינוֹ בְּאֶקְרָאִי וּבְהַזְדַּמּוֹ כְּאֲשֶׁר יַעֲלֶה
הַמְּזֻלָּג, אֶלָּא הַקַּב”ה שֵׁם בְּפִיהֶם הַשֵּׁם הַהוּא הַמְּכַרְח אֶל
הַנְּשֻׁמָה הַהִיא כְּפִי הַמְּקוֹם אֲשֶׁר חִצַּב מִשְׁרַשׁ אָדָם הָעֵלְיוֹן,
וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּבְרִכּוֹת (דף ז ע”ב), שְׁמָא גְרִים שְׁנֹאָמַר ”אֲשֶׁר
שֵׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ” (תְּהִלִּים מו, ט) וְהַשֵּׁם הַזֶּה נִרְשָׁם לְמַעַלָּה
בְּכֹסֵא הַכְּבוֹד. [וּבְשׁו”ת אַף טוֹב לִישְׂרָאֵל חֵלֶק א סִימָן טז

הָאָרֶץ בְּזָה]. וְלָכֵן גַּם הִזְהִירוּ שְׁהָאָדָם לֹא יִקְצֹר אֶת שְׁמוֹ, כִּי זֶה מִקְצֹר וּמִזְרִיד לוֹ אֶת הַשָּׂפַע (שו"ת מְבַשְׂרֵת צִיּוֹן לְהַגָּאוֹן רַבִּי בֶן צִיּוֹן מוֹצְפֵי שְׁלִיט"א חֶלֶק יוֹרֵה דְעָה סִימָן יג עֲמוּד רַמב - רַמג, וּבִקְנֻטְרִס מְרִיחַ נִיחוּחַ וְאֵלֶּה שְׁמוֹת עֲמוּד עַ הָאָרֶץ בְּזָה), וְגַם שְׁהָאָדָם לֹא יִקְרָא לִילְדוֹ בְּשֵׁמוֹת שֶׁל רְשָׁעִים שְׁזָה אָסוּר (יוֹמָא דִּף לַח עֲמוּד ב), וְזֶה גַם מִשְׁפִּיעַ הַשְּׂפָעוֹת רְעוֹת עַל הַיֶּלֶד אוֹ הַיֶּלְדָּה. גַּם שֵׁם בְּלִי מִשְׁמָעוֹת לֹא כְדַאי לְקָרָא, לְפָנֵי כַּמָּה שָׁנִים הָיוּ זוּג הוֹרִים שֶׁהַחֲלִיטוֹ לְקָרָא לַיֶּלֶד שְׁלֵהֶם לֵיּיֵק עַל שֵׁם הַלֵּיִיק שֶׁל הַפִּיִּסְבּוּק. כַּמָּה טְפָשׁוֹת יֵשׁ בְּזָה, הֵם לֹא מְבִינִים שֶׁהַשֵּׁם זֶה לֹא שִׁיָּד רַק לְגוֹף אֲלָא גַם לְנַשְׁמָה שֶׁל הָאָדָם. וְלָכֵן צָרִיךְ לְהִזְהֵר מְאֹד בְּעִנְיַי הַשְּׁמוֹת.

הַחֲלֶפֶת שֵׁם

גַּם לְהַחֲלִיף שֵׁם זֶה לֹא פָשׁוּט, צָרִיךְ שְׁיַעֲשׂוּ אֶת זֶה תַלְמִידֵי חֲכָמִים שְׁמְבִינִים בְּעִנְיַי הַשְּׁמוֹת, וּלְתוֹעֵלַת גְּדוּלָּה כְּמוֹ חֲלִי אוֹ סִכְנָה, וְזֶה גַם אַחֲרֵי שֶׁעָשׂוּ כְּבָר אֶת הַדְּבָרִים הַחֲשׁוּבִים יוֹתֵר שְׁקוֹדְמִים לָזֶה, שֶׁהֵם תְּשׁוּבָה, תַּפְּלָה וְצַדִּיקָה שְׁמַעְבִּירִים אֶת רַע הַגְּזֵרָה (עֵין בְּמַהְרֵשׁ"א חֲדוּשֵׁי אֲגָדוֹת מְסַכֶּת רֹאשׁ הַשָּׁנָה דִּף טז עֲמוּד ב דְּבוּר הַמַּתְחִיל ד' דְּבָרִים). וַיֵּשׁ שְׁנוֹזְהָרִים לֹא לְהַחֲלִיף אֶת הַשֵּׁם, רַק לְהוֹסִיף שֵׁם, כִּי כְּבָר כָּתַב הַמַּגִּיד מִזְלָא טְשׁוּבָה (בְּסִפְרֵי יְשׁוּעוֹת מְלָכוֹ עַל הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית פָּרָק ב פְּסוּק יח) בְּשֵׁם סִפְרֵי בְּאֵר מֵיִם חַיִּים, כִּי חֲלִילָה לְשַׁנּוֹת שֵׁם הָאָדָם הַחוּלָּה אִם לֹא בְּאָדָם שְׁכָל מַעֲשָׂיו כְּמַעֲט בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, כִּי שֵׁם הַנְּבִרָא לְאָדָם בְּעַת הַלְדָּתוֹ, הוּא חַיּוּתוֹ. וְאֵלּוֹ שְׁבָאָמֶת מְבִינִים בְּזָה

נזְהָרִים, כִּי הֵם יוֹדְעִים וּמְבִינִים שְׂזָה עֵסֶק עִם הַנְּשָׂמָה
שֶׁל הָאָדָם, וְזֶה לֹא סֵתֵם כְּנֹוֹי אֹו תֹאֵר לְאָדָם כְּמוֹ שְׁקוֹרָאִים
לְהַבְדִּיל לְכָלֵב אֹו חֲתוּל.

זְהִירוֹת בְּשִׁמוֹת

וְלָכֵן גַּם בְּזֶה צָרִיךְ לְהִזָּהֵר שֶׁלֹא לְקַרֵּא עַל שֵׁם אִיזָה שֶׁחֲקוֹן
טִמָּא אֹו אֲשֶׁה פְּרוּצָה גּוֹזִיה לִילָדִים שְׁלֵף, כִּי זֶה מְשַׁפִּיעַ עַל
הַנְּשָׂמָה שֶׁל הָאָדָם (עֵינֹו חֲתֵם סוֹפֵר עַל הַתּוֹרָה בְּתַחֲלַת פְּרִשְׁת קֶרַח,
וּבִשְׁוִי"ת חֲתֵם סוֹפֵר אָבֹו הָעֵזֶר חֶלֶק ב סִימֹו כב) לְמָה לְהַבִּיא לָהֶם
טִמְאָה מִגִּיל קֶטָן? אֲלֵא לְקַרֵּא לָהֶם בְּשִׁמוֹת יְהוּדִיִּים שֶׁל
צְדִיקִים וְצְדִיקוֹת, וְלְהַתְּפִיל עֲלֵיהֶם שְׂיִזְכּוּ לְהִיּוֹת כְּמוֹ אוֹתָם
הַצְדִיקִים וְהַצְדִיקוֹת שְׂעַל שְׂמֵם הֵם נִקְרָאִים.

יְהִי רְצוֹן שֶׁהַקב"ה יִתֵּן לָנוּ בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדִינוּ,
יִתֵּן לָנוּ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים וְהַקְדוּשִׁים שְׂיִשֵּׁ, וְאֶת הַכֹּחַ
לְהַתְּמוּדָד עִם הַנְּסִיוֹנוֹת שֶׁהֵם מִתְּנוֹת.

פְּרָשָׁה וַיָּשָׁב

"אלה תלדות יעקב - יוסף"

"וַיָּשָׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְוֵרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן אֵלֶּה תִּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עָשָׂרָה שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת אָחִיו בְּצֹאן וְהוּא נָעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתָּם רָעָה אֶל אָבִיהֶם" (בראשית לו, א - ב). בפרשיות הקודמות סקרנו קצת את החיים של יעקב אבינו. היו בהם הרבה נסיונות, והוא עמד בכלם. וכאן בפרשה אנחנו נחשפים לנסיונות וקשיים נוספים שהגיעו ליעקב אבינו.

"אלה תלדות יעקב יוסף" - כאן נהיה נסיון נוסף בין התולדות של יעקב שהם שאר השבטים, ליוסף הצדיק. חז"ל מסבירים שיוסף ראה אותם אוכלים בהמה ללא שחיטה, והוא לא ידע שהם מקבלים צדיקים והם השתמשו בספר יצירה של סבא רבא שלהם אברהם אבינו, ויצרו בהמה בשמות הקדוש שלא צריכה שחיטה (עין בפתחי תשובה יורה דעה סימן סב סעיף קטן ב בשם הש"ה דף שג). וכשהוא הגיע אליהם עם החלומות שלו שמראים שכלם משתחוים אליו (בראשית לו, ה והלאה), וחשבו שהוא מנסה לגנוב את המלכות מיהודה.

דינו את יוסף כרודף

האחים מגיעים למצב שהם מחפשים מה לעשות עם האח הזה, הם הולכים לדתינה, מה זה דתו? אומרים חז"ל (עי' ברמב"ו בראשית פרק לו פסוק יז) לפי פשוטו זה שם מקום. ומדרשו, שהם הלכו לעשות דין תורה ביוסף הצדיק, מכיון שהם החשיבו אותו כרודף, שהם הכירו בכחו וקדשתו של אביהם, וידעו שגרימת צער הכי קטנה לאבא שלהם יכולה לעלות בחייהם, משמשים יענישו אותם גם אם הם לא אשמים, מעצם זה שנגרם הצער בגללם הם יענישו [כמו שמספר בגמרא (בבא קמא דף ק"ז עמוד א) על רב כהנא שרבי יוחנן חשב שהוא צוחק עליו, ומחמת זה נפטר רב כהנא, למרות שהאמת הייתה שהשפה של רב כהנא הייתה חתוכה והיה נראה כמחיה] ולכן גזרו את דינו למיתה.

במדרש (פרקי דרבי אליעזר פרק לו) מבאר שהם צרפו את השכינה אתם, והכונה שהיתה לזה הסכמה משמים.

השגחה פרטית ליוסף

יוסף הולך לחפש אותם והוא "תועה בשדה" (בראשית לו, 10) אבד את דרכו. הקב"ה שולח מלאכים מהשמים, לא אחד אלא שלשה (בראשית רבה פרשת וישב פרשה פד סימן יד) שמובילים אותו ומדריכים אותו. הדבר הזה מלמד אותנו את ההשגחה הפרטית, כשנער בן שבע עשרה תועה בדרך, הוא מקבל מלאך משמים שמדריך אותו לאן שהוא רוצה ללכת. יוסף מגיע אל האחים שכבר מרחוק מתכננים

מה לעשות לו על פי פֶּסֶק הַדִּין שֶׁהֵם פָּסְקוּ, וְגַם הַמְּלֶאךָה שֶׁנִּשְׁלַח מִשְׁמִים לְהַרְאוֹת לוֹ אֶת הַדֶּרֶךְ יֵשֶׁר אֶל הָאֲחִים הֲיִהְיֶה שֶׁתִּפֹּף בְּהִסְכָּמָה הַשְּׂמִימִית לְמַה שֶׁקָּרָה אַחַר כָּךְ. וְגַם זֶה בָּא לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאִם הָאָדָם צָרִיךְ לְהִגִּיעַ לְאִיזָה מְקוֹם אוֹ שֶׁיִּקְרָה לוֹ אִיזָה דְּבָר טוֹב אוֹ רָע, זֶה יִקְרָה בְּסוֹף, הַרְבֵּה שְׁלוֹחִים לְמְקוֹם (עֵין תַּעֲנִית דָּף יח עמ' ב).

הַצֵּלַת רְאוּבֵן

יוֹסֵף מִגִּיעַ אֶל הָאֲחִים וְהֵם רוֹצִים לְהַרְגוֹ אוֹתוֹ כְּמִתְכַנֵּן, וְאוֹמְרִים זֶה לָזֶה "וְעַתָּה לָכֵן וְנַהַרְגֶהוּ וְנִשְׁלַכְהוּ בְּאֶחָד הַבְּרוֹת וְאִמְרֵנוּ חַיָּה רָעָה אֶכְלָתָהּ וְנִרְאָה מֶה יִהְיֶה חֵלְמֵתֵינוּ" (בְּרֵאשִׁית לז, ט). רְאוּבֵן הַבְּכוֹר, מִחֲלִיט לְהַצִּיל אוֹתוֹ. הוּא יוֹדֵעַ שֶׁאִם הוּא יֹאמֵר לְאֲחִים שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ לוֹ כְּלוּם זֶה לֹא יַעֲזֹר, הֵם כּוֹעֲסִים וּבֹצְדִיק, וּכְשֶׁאָדָם כּוֹעֵס אֵי אֶפְשֶׁר לְפִיֵּס אוֹתוֹ, וְגַם לֹא כִּדְאֵי לְפִיֵּס אוֹתוֹ (עֵין אֲבוֹת פָּרָק ד מִשְׁנֵה יח), וְהוּא מִחֲלִיט לְשִׁנוֹת אֶת פֶּסֶק הַדִּין וְאוֹמֵר לָהֶם "אֵל תִּשְׁפְּכוּ דָם הַשְּׁלִיכוּ אוֹתוֹ אֶל הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בְּמִדְבָּר וְיָד אֵל תִּשְׁלַחוּ בוֹ" (בְּרֵאשִׁית לז, כב). הָאֲחִים מְקַבְּלִים אֶת הָעֲצָה וְזוֹרְקִים אֶת יוֹסֵף לְבוֹר.

מַחְשְׁבוֹת רְאוּבֵן

עַל מַעֲשֵׂה הַהֲצֵלָה שֶׁל רְאוּבֵן הַתּוֹרָה מוֹסִיפָה עוֹד שְׁבַע מְלִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן לְקַח גְּדוֹל לְלַמֵּד אוֹתָנוּ: "לְמַעַן הַצִּיל אוֹתוֹ

מיידם להשיבו אל אביו, והשאלה מתבקשת, למה התורה כותבת במפרש שזו הייתה הכוונה של ראובן, וכי לא היינו יודעים את זה לבד? המלים הללו כל כן חשובות שאם הן לא נכתבות בספר התורה ספר התורה פסול, וצריך להבין את חשיבותן!!!

שֹׁכֵר מְשָׁמִים עַל כָּל דָּבָר

והתשובה לזה נראית אמתית, ונבאר: חז"ל אומרים (ילקוט שמעוני תורה פרשת וישב רמז קמא) שאלו היה יודע ראובן שהתורה תכתב עליו כן היה טוענו בכתפיו אל אביו. להיות כתוב בספר התורה שהיא אילו החיים לדורי דורות זה השוכר הכי גדול בעולם, שאין לנו שום הבנה בזה, וראובן הצדיק שכן הייתה לו הבנה בזה, אם היה יודע שהתורה תכתב עליו ככה, הוא היה נלחם עם כל האחים, וסוחר אותו לבית על הכתפים. ולמרות שהוא לא עשה את זה התורה כתבה במפרש שכל מעשה ההצלה שלו היה "למען הציל את מיידם להשיבו אל אביו" - וזה נכתב בתורה שבכתב ללא פרושים או מחלקת, שכלם יכירו וידעו שזו הייתה הסבה שראובן שנה את פסק הדין ואמר להשליף אותו לבור.

שֹׁכֵר עַל מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת

כאן אנחנו רואים איך הקב"ה שהוא חוקר כליות ולב, לא מקפח שוכר ברירה (זהו חדש פרשת וישב דף נ עמוד א), שאפלו

הַמְחֻשְׁבָּה וְהָרְצוֹן שֶׁל רְאוּבֵן לְהַצִּיל אֶת יוֹסֵף, מִזְכֶּרֶת בְּתוֹרָה, וְרְאוּבֵן מְקַבֵּל אֶת שְׂכָרוֹ הַרְבֵּה מֵעֵבֶר לְמָה שֶׁהוּא צָפָה עֲבוֹר מְחֻשְׁבוֹתָיו וְרְצוֹנוֹתָיו לְמָרוֹת שֶׁהוּא לֹא הִצְלִיחַ.

וּבְאַמֶּת חַז"ל כָּבַר אָמְרוּ (בְּרֵכוֹת דף ו עמוד א) חֲשֹׁב לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וְנֶאֱמָר וְלֹא עֲשָׂאָה מֵעֵלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאִלּוּ עֲשָׂאָה, הַקַּב"ה מְשַׁלֵּם שְׂכָר טוֹב גַּם עַל רְצוֹן וּמְחֻשְׁבָּה לַעֲשׂוֹת טוֹב.

כַּמָּה הַשְּׂכָר יִהְיֶה גָדוֹל לְאָדָם שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַל רְצוֹנוֹתָיו הַבְּהֻמָּיִים וְעַל הַתְּאוֹוֹת שֶׁלוֹ לְכָבוֹד הַנֶּשֶׁם, הַקַּב"ה מְכַרִּיז בְּרִקְיעַ כָּל יוֹם עַל רִנָּה הַדָּר בְּכַרְךָ וְאֵינִי חוֹטֵא (פְּסָחִים דף קיג עמוד א), וְהוּא מְכַרִּיז שֶׁהוּא לֹא חוֹטֵא לֹא מִכֵּיִן שֶׁלֹּא יוֹצֵא לוֹ לְחַטָּא, אִם שֶׁלֹּא מִסְתַּדֵּר לוֹ, אֲלֵא מִכֵּיִן שֶׁהוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹן הַנֶּשֶׁם, "לְהַשִּׁיבוֹ אֶל אָבִיו", לְשׁוֹב אֶל אָבִא שֶׁבְּשָׂמַיִם וּלְהִתְקַרֵּב אֵלָיו, כַּמָּה שֶׁמְחָה תִּהְיֶה לְאָדָם כְּשִׁירָאָה פְּרוֹת וּפִירֵי פְּרוֹת מִמַּעֲשָׂיו הַטּוֹבִים וְהַתְּגַבְּרוֹת שֶׁלוֹ.

"בְּרוּךְ מְשַׁלֵּם שְׂכָר טוֹב לִירְאָיו".

פרשת מקץ

הסוף לצרות

"וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וּפְרַעַה חָלַם" (בראשית מא, א), הפרשה שלנו היא ספור השגחה מפלא ואנחנו נלך על פי סדר הפסוקים ונראה איך הקב"ה ישתבח שמו לעד מנהל את האדם בדיוק לפי מה שמגיע לו, ובדרך הטובה ביותר.

התורה מציגת לנו שהחלום של פרעה היה "מקץ שנתים". קץ זה סוף, סוף של מה היו השנות הללו?

חז"ל מבארים (פסיקתא זוטרותא פרשת וישב פרק מ סימן כג) שזה המשך למה שמספר בפרשה שעברה, כשפטר יוסף את החלום לשר האופים ושר המשקים, הוא בקש משר המשקים שכשיצא מבית האסורים ויראה שהפתרון של החלום שהוא פטר לו אמת, שיזכיר אותו לרחמים לפני פרעה. והקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה (בבא קמא דף נ עמוד א) ולכן העניש אותו על זה שתלה תקותו בשר ודם, שפנגד מה שאמר יוסף לשר המשקים "כי אם זכרתני והזכרתני" (עין בראשית מ, יד), נענש להיות בבית האסורים עוד שנתים.

הפסוק מעיד "ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכח" - אם הוא לא זכר בודאי שהוא שכח? אלא בכל יום הוא

הָיָה עוֹשֶׂה לְעַצְמוֹ סִמְנִים לְזִכֹּר אֶת יוֹסֵף וּמִשְׁמִים הָיוּ מִשְׁכִּיחִים מִמֶּנּוּ, וּמִבְּלִבָּלִים אֶת הַסִּמְנִים שֶׁעָשָׂה, וּבְעַל כָּרְחוֹ הָיָה שׁוֹכַח אֶת יוֹסֵף מִכִּיּוֹן שֶׁעָדִין לֹא הִגִּיעָה הַשְּׁעָה שֶׁל יוֹסֵף לְצֵאת (פְּסִיקְתָּא זוּטְרָתָא פְּרָשַׁת וַיֵּשֶׁב פָּרָק מ סִמָּן כג).

וּכְשֶׁהִגִּיעָה הַשְּׁעָה "קִץ שָׁם לַחֲשׁוֹךְ" (איוב כח, א), וְהַקִּב"ה הַחֲלִיט לְהוֹצִיאָו מִבֵּית הָאֲסוּרִים.

נסתרות דרכי ה'

פְּרָעָה מִתְעוֹרָר מִבְּעַת וּמִטֹּרֵף מֵהַחֲלוּם (מִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא פְּרָשַׁת מִקֵּץ סִמָּן ד) וּמִחֲפָשׁ פְּתָרוֹן, וְאִין פְּתָרוֹן שֶׁעוֹלָה עַל לְבוֹ. אָז נִזְכָּר סוֹף סוֹף שׁוֹר הַמִּשְׁקִים בְּיוֹסֵף וּמִסְפָּר לְפְרָעָה עָלָיו.

שׁוֹר הַמִּשְׁקִים הַזֶּה לֹא הָיָה מִחֲסִידֵי אַמּוֹת הָעוֹלָם, וְגַם כְּשֶׁהוּא מִסְפָּר עַל יוֹסֵף הוּא מְנַסֶּה לְהַמְעִיט בְּעֶרְפוֹ בְּכָל דֶּרֶךְ וְאוֹמֵר לְפְרָעָה שֶׁכְּשֶׁהוּא הָיָה בְּכֹלָא הָיָה אִתּוֹ "נֶעַר עֵבְרִי עֹבֵד לְשׁוֹר הַטְּבָחִים" (בְּרַאשִׁית מֵא, יב). חַז"ל מְבַאֲרִים (פְּרָשַׁת מִקֵּץ פְּרָשָׁה פט סִמָּן ז) שֶׁכָּל הַתְּאוּר הַזֶּה הָיָה לְבִזּוֹת אֶת יוֹסֵף כְּדֵי שֶׁלֹּא יִזְכָּה יוֹסֵף לְגִדְלָה. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן: אַרְוִירִים הֵם הַרְשָׁעִים שֶׁאִין עוֹשִׂים טוֹבָה שְׁלֵמָה, "נֶעַר" - שׁוֹטָה, "עֵבְרִי" - שׁוֹנָא, "עֹבֵד" - שֶׁכָּתוּב בַּחֵק מִצְרַיִם שֶׁעֹבֵד לֹא יִכּוֹל לְהִיּוֹת מְלֹךְ.

וְגַם כָּאִן רוֹאִים דְּבַר מְפֹלָא: לְמֵרוֹת כָּל הַהִשְׁתַּדְּלוּת הַהַפּוּכָה שֶׁל שׁוֹר הַמִּשְׁקִים לְזַלֹּל בְּיוֹסֵף, הַדְּבָרִים לֹא מִתְקַבְּלִים אֲצֵל פְּרָעָה וְהוּא מַצְוָה לְהַבִּיא אֶת יוֹסֵף אֵלָיו בְּמַהֲרָת.

המהירות בישיעה

"וישלח פרעה ויקרא את יוסף וירצהו מן הבור" - ברגע שמגיעה הישיעה האדם לא יסבל רגע נוסף, וזה מה שהיה אצל יוסף הצדיק, כשהחליט הקב"ה שנגמר דינו והוא כפר על זה שבטח באדם, באותו הרגע מריצים אותו מהבור ומחליפים את בגדיו ומספרים אותו כדי שיבא כראוי לפני המלך והכל במהירות עצומה. והכל בגלל חלום. ללמדנו שכשמגיעה לאדם הישיעה גם ממקום לא צפוי שלא חשבת תבא הישיעה, "כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי" (ישעיה נה, ח) אומר ה', ועלינו לבטח שהישיעה תבא גם אם היא לא בדרך הגיונית, ולא לחפש דרכים הגיוניות לישיעת השם.

הישיעה הפלאית

וזה מזכיר לי ספור שקראתי בספר על הרב זילבר זצ"ל, היה יהודי פשוט במרוקו שרצה לעלות לארץ ישראל, וכמו כל דבר טוב תמיד יש הפרעות. אחד החברים שלו הכניס לו חששות: "איך אתה הולך לארץ, הרי אתה אפלו לא יודע לקרא ולכתב, מי יקבל אותך לעבודה?"

אותו יהודי החליט לעשות שאלת רב והלך לשאל את רבי מאיר אבוהצירא 'הבבא מאיר' בנו של 'הבבא סאלי' האם באמת כדאי לעלות לארץ ישראל אפלו לא יודע לקרא ולכתב.

הַבָּבֶא מֵאִיר שְׂאֵל אוֹתוֹ, מֶה הַסִּבָּה שֶׁהוּא רוֹצֵה לַעֲלוֹת?
הִיהוּדִי הַשֵּׁיב בְּתַמִּימוֹתוֹ: כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוֹת יְשׁוּב אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל. הַבָּבֶא מֵאִיר עֲנָה לוֹ שְׂאֵם זֶה הַסִּבָּה הוּא יָכוֹל לַעֲלוֹת
בְּלִי כָּל חֲשָׁשׁ, וְהִישׁוּעָה שֶׁלוֹ תֵּבֵא דוֹקָא מִפְּנֵי שֶׁהוּא לֹא
יֹדֵעַ לְקַרְא, וְכִמוֹ שֶׁהַשֵּׁם מֵאֲכִיל אֶת הַפָּרָה לַמְרוֹת שֶׁהִיא
לֹא יוֹדַעַת לְקַרְא כִּי יִהְיֶה גַם אֲצֻלוֹ.

הַעֲבוּדָה שֶׁהַתְּאִימָה

אוֹתוֹ יִהוּדִי שֶׁהִיָּתָה לוֹ אֲמוּנַת חֲכָמִים עָלָה מִיַּד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
וְהִגִּיעַ לְלִשְׁכַּת הָעֲבוּדָה וּבִקֵּשׁ עֲבוּדָה. הִבִּיאוּ לוֹ מִסְמָכִים
לְמִלָּא וְהוּא אָמַר לָהֶם: "אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ לְקַרְא וְלִכְתֹּב".
לְקַחוּ מִמֶּנּוּ פָּרְטִים וְלִמְחַרְתֵּי הַתְּקַשְׁרוֹ אֲלֵיו, "יֵשׁ לָךְ רֵאיוֹן
עֲבוּדָה". הוּא הִגִּיעַ לְשָׁם, הוּא רוֹאֶה מְשֻׁרְדִים וְחֹדֵר הַמְּתַנָּה
מְלֵא עֵתוֹנִים וְסִפְרִים, וְהוּא מְחַפֶּה וּמְחַכֶּה, שְׁעָה, שְׁעֵתִים,
שְׁלֹשׁ, אַחֲרֵי שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת נִמְאַס לוֹ לְחַכּוֹת, הוּא לוֹקֵחַ עֵתוֹן,
מִסְתַּכֵּל בּוֹ, וְאַחֲרֵי שְׁתֵּי דַקּוֹת הוּא מַנִּיחַ אֶת הָעֵתוֹן, הֵרִי
הוּא לֹא יוֹדֵעַ לְקַרְא. לְפִתְעַ יוֹצֵא אֶחָד הָאֲנָשִׁים שֶׁבַּמְשֻׁרְד
וְאוֹמֵר לוֹ: הַתְּקַבֵּלְתָּ לְעֲבוּדָה. הוּא הִתְפַּלֵּא: "מָה? לֹא עֲשִׂיתָם
לִי רֵאיוֹן עֲבוּדָה". וְהָאִישׁ מְסַבֵּיר לוֹ: "לֹא צָרִיךְ רֵאיוֹן וְלֹא
כְּלוּם, הָעֲבוּדָה שְׁלָךְ מֵהַיּוֹם תִּהְיֶה לְגִרְסַ מִסְמָכִים סוּדֵיִם
שֶׁל צֶה"ל, וְחִפְשָׁנוּ מִיִּשְׁהוּ שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ לְקַרְא בְּכֻלּוֹ, כְּשֶׁאֲמַרְתָּ
שֶׁאַתָּה לֹא יוֹדֵעַ לְקַרְא חֲשֵׁשָׁנוּ אוֹלֵי אַתָּה בְּאֲמַת יוֹדֵעַ לְקַרְא,
וְלָכֵן הִזְמַנּוּ אוֹתְךָ לְרֵאיוֹן, וְנִתְּנוּ לָךְ שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת לְהִיּוֹת בְּחֹדֵר
הַהַמְּתַנָּה עִם סִפְרִים וְעֵתוֹנִים. בְּרַגַע שֶׁלְקַחְתָּ אֶת הָעֵתוֹן

החלטנו לקבל אותך לעבודה, כי החזקת את העתון הפוך, וראינו שאתה באמת לא יודע לקרוא". הברכה של הבבא מאיר התקימה! הוא התפרנס מזה יפה מאד, וגם כשהגיע לגיל פנסיה לא רצו לשחרר אותו, כי אין עוד אחד כמוהו שלא יודע לקרוא כלום, והחליטו להעלות לו את המשכורת העקר שישכים להשאיר בעבודה הזו.

"וְשִׁמְעַתְּ לְעֵצָה חָכָם"

זה הכח של אדם שהולך בתמימות ושומע לעצת חכם. וכבר אמרו חז"ל (שמות רבה (וילנא) פרשת שמות פרשה ג סימן ח) כל הנוטל עצה מן הזקנים לא נכשל. זו המסורת של עם ישראל שעברה לנו בדם, גם יהודי שלא יודע לקרוא, יודע שברגע שיש ליהודי שאלה הוא הולך לרב, לתלמיד חכם, לצדיק, והרב בכח התורה שלו פועל ישועות, "ותגזר אומר ויקם לו" (איוב כב, כח), "וְשִׁמְעַתְּ לְעֵצָה חָכָם" (משלי יב, טו).

נמשיך בפרשה. "ויגלח ויחלף שמלתיו" (בראשית מא, יד) יוסף מקבל טפול מיחד שמסירים ממנו את הבגדים המלכלכים שהיו אתו בכלא, ומכינים אותו שיהיה ראוי לעמד לפני פרעה. גם מזה צריך ללמד, לפני מלך בשר ודם לא ראוי לבא בבגדים מטונפים ומלכלכים, וקל וחומר לפני מלך המלכים הקב"ה שכשואדם מתפלל צריך לבא נקי ומסדר וכראוי לעמד לפני מלך (עין שלחו ערוך ארח חיים סימן צא סעיף ה). כל בית כנסת זה בית של ה', זה בית מקדש מעט (עין מגלה דף כט עמוד א), ואדם צריך להראות כמו בנאדם, לא לבא

לתפלה עם מכנסים קצרים וגופיה, לא ראוי להתפלל ככה, ובמיחד לא להיות שליח צבור (עין בשו"ת יחנה דעת חלק ד סימן ח). וכמו שלא הייתה מגיע לפגישה חשובה בצורה כזו, קל וחומר לתפלה לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שלא ראוי לבא בצורה כזו.

המשפט הראשון של יוסף

המשפט הראשון שיוסף אומר לפרעה הוא "בלעדי אלהים יענה את שלום פרעה" (בראשית מא, טז) אדם שהיה בכלא שנים עשרה שנה, סוף סוף מוציאים אותו כדי לפתור חלום, לא רק שהוא לא לוקח קרדיט לעצמו, עוד הוא אומר לפרעה שעשה את עצמו אלוה (מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דשירה פרשה ח), הכל מגיע מאלקים, אני לא יודע כלום!!! איזו ענוה עם עזות דקדושה, אבל זה היה סוד הצלחתו.

ספור השבועות

פרעה לא היה אדם טפוש, הוא היה גם מכשף וגם חכם, וידע שבועים שפוח, והחק במצרים היה שמי שהיה יודע הכי הרבה שפוח הוא יהיה מלך, ופרעה ידע שבועים שפוח חוץ מלשון הקדוש. בלילה הגיע מלאך ולמד את יוסף שבועים שפוח (סוטה דף לו עמוד ב), וכשהוא נפגש עם פרעה הוא דבר אתו בכל השפוח וגם בשפה העברית, מה שהוא למד בבית

אָבָא יַעֲקֹב אָבִינוּ, וּפְרַעַה חָנֵשׁ שְׁעַכְשָׁו יִמְנֹו אוֹתוֹ לְמַלְכָּה, וְלָכֵן הַשְּׂבִיעַ אוֹתוֹ שְׁלֵא יִגְלֶה שֶׁהוּא יוֹדֵעַ עוֹד שְׁפָה יוֹתֵר מִמֶּנּוּ (פְּסִיקְתָא זוֹטְרָתָא בְּרֵאשִׁית פְּרָשְׁת וַיְחִי פֶּרֶק נ סִימָן ה).

וגם בזה התגלתה יד ה', שבעוד שתי פרשיות כשננקרא על יוסף שםבקש מפרעה לצאת לקבר את יעקב מחוץ למצרים במערת המכפלה, יוסף מזכיר ואומר "אבי השביעיני לאמר הנה אנכי מת בקברי אשר פריתי לי בארץ כנען שמה תקברני ועתה אעלה נא ואקברה את אבי ואשובה" (בראשית ג. ה). ומבארים חז"ל (פסיקתא זוטרותא בראשית פרשת ויחי פרק נ סימן ה) שפרעה לא רצה שיעקב אבינו יקבר מחוץ למצרים. הוא האמין בקדשתו של יעקב ולכן לא הסכים לזה, ולמרות שיוסף אמר לו שאביו השביעו על זה, אמר לו פרעה שייחזר בו משבועתו! ליוסף היתה תשובה מוכנה, והוא אמר לפרעה: "אם אני חוזר בי מהשבועה הזו שאבי השביע אותי, אחזור גם משבועה שנשבעתני לה שלא אגלה שאני יודע שפה אחת יותר ממך". פרעה, שחשש לרדת מכסאו, מיד אמר לו "עלה וקבר את אביך כאשר השביעך" (בראשית ג. ו), הוא מדגיש ואומר לו שישמר על שבועתו שלא יתיר גם את השבועה שלו!

"איש אשר רוח בו"

פרעה גם בדיק לראות האם יוסף באמת "איש אשר רוח בו" (בראשית מא, לח) אם הוא יודע את הנסתרות, או שהוא סתם ממציא דברים מדעתו, ולכן הוא שנה את החלום

ובְּכֹל פְּעַם יוֹסֵף הָיָה מְתַקֵּן אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ "לֹא כָכָה חָלַמְתָּ, חָלַמְתָּ אַחֲרַי" (בְּרֵאשִׁית רַבִּית פְּרָשַׁת מִקֶּץ עֲמוּד 198 פָּרָק מֵא פְּסוּק ב), זֶה הָרָאָה לְפָרְעָה שֶׁהַפְּתוּחוֹת שֶׁל יוֹסֵף הֵם פְּתוּחוֹת נְבוֹאִיִּים וְאִמְתִּיִּים, וּמִיָּד הוּא קִבֵּל אֶת כָּל הַפְּתוּחוֹת שֶׁלוֹ.

הַעֲשֵׂר הָאֲגָדִי שֶׁל יוֹסֵף

לְאַחַר שֶׁפָּרְעָה מְקַבֵּל אֶת הַפְּתוּחוֹת שֶׁל יוֹסֵף וּמִמְנָה אוֹתוֹ לְמוֹשֵׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם (בְּרֵאשִׁית מֵא, מג) הוּא נָתַן לְיוֹסֵף עֲשֵׂר אֲגָדִי כְּבָר בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה מוֹשֵׁל, וְזֶה הָיָה כְּאִין וּכְאִפֹּס לְעֵמֶת מֵה שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו אַחַר כֵּן (מַעַם לוֹעֵז פְּרָשַׁת מִקֶּץ עֲמוּד תּשֵׁלד), וְלְמֵרוֹת שִׁיּוֹסֵף כְּבָר הִתְמַנָּה לְמַלְךְ הוּא לֹא שָׁלַח לְקָרָא לְאָבִיו, מִכֵּיּוֹן שֶׁהוּא פָּחַד שֶׁאָבִיו יִשְׁאַל אוֹתוֹ אִיפֹה הוּא הָיָה כָּל הַשָּׁנִים, וְלִפְנֵי שֶׁמְכָרוּ אוֹתוֹ הִחְרִימוּ שֶׁלֹּא יִגְלוּ אֶת הַמְּכִירָה (פָּרָק דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פָּרָק לו) וְהַחֲרָם חָל גַּם עַל יוֹסֵף, וְלָכֵן הוּא לֹא הָיָה יָכוֹל גַּם לִיצֹר קֶשֶׁר עִם בֵּית אָבִיו שֶׁיִּשְׁלַחוּ לוֹ אִשָּׁה כִּדִּי שִׁיּוּכַל לְהִתְחַתֵּן אִתָּהּ. אָבֵל גַּם לְזֶה הַקַּב"ה דָּאָג מְרֵאשׁ.

הַזּוּג שֶׁל יוֹסֵף

חַז"ל מְסַפְּרִים לָנוּ בַּמַּעֲשָׂה שֶׁל שְׂכָם בֶּן חֲמוּר, שֶׁדִּינָה הִתְעַבְּרָה מִשְׂכָּם וּמִזֶּה נוֹלְדָה אֶסְנַת, וַיַּעֲקֹב אָבִינוּ קֶשֶׁר לָהּ שֵׁם קְדוּשׁ עַל הַצָּאָר עִם הַיְחוּס שְׁלָה וְשֵׁם אוֹתָהּ בְּמִצְרַיִם

(ילקוט מעם לועז פְּרַשְׁת מְקַץ עֲמוּד תְּשֻׁלָּה), וְהִתְכַשִּׁיט הַזֶּה הַגִּיעַ לְיוֹסֵף וְכִשָּׁהוּא גָּלָה אוֹתָהּ שֶׁהִיא מִבֵּית אָבִיו הוּא הִתְחַמֵּן אֶתָּה. הַקֵּב"ה בְּרַב רַחֲמָיו וְחֶסֶדְיוֹ סִדֵּר לוֹ אֶת הָאִשָּׁה הַמִּיחַדֶּת וְהַמֵּיעֵדֶת לוֹ שֶׁתִּגִּיעַ עַד אֵלָיו בְּתוֹךְ טַמְאָת מִצְרַיִם.

התהליך האלקי

וְאִם נִתְבַּוְּנֵן הַלָּאָה בְּתַכְנוּן הָאֱלֹקִי נִרְאָה דְּבַר מִפְּלֵא נּוֹסֵף, שֶׁכְּשֶׁמִּגִּיעוֹת שְׁנוֹת הָרָעַב "וְיוֹסֵף הוּא הַמְּשֻׁבֵּר" (ע"ו בְּרֵאשִׁית מ"ב, ו), כָּל הָעוֹלָם יוֹרֵד לְמִצְרַיִם, וּמִצְרַיִם נִהְיִית הַמְּדִינָה הָעֲשִׂירָה בְּיִתְרָה בְּעוֹלָם, וְכֵן זֶה כְּדֵי שֶׁכְּשֶׁעַם יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִהַשְּׁעָבוֹד תִּתְקַיֵּם בָּהֶם הַבְּטָחַת הַשֵּׁם לְאַבְרָהָם "וְאַחֲרַי כֵּן יֵצְאוּ בְּרִכְשׁ גָּדוֹל" (בְּרֵאשִׁית טו, יד).

הַשְּׁלֵב הַבָּא זֶה מֵה שֶׁנִּקְרָא בְּתַחֲלַת סֵפֶר שְׁמוֹת "וַיִּקַּם מִלֶּךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף" (שְׁמוֹת א, ח), הוּא שׁוֹכַח אֶת הַמִּיטִיב הַכִּי גָּדוֹל שָׁלוֹ, זֶה שֶׁהֲצִיל לוֹ אֶת הַמְּדִינָה וְהַפְּךָ אוֹתָהּ לְאִימְפֵּרְיָה הַגְּדוֹלָה בְּעוֹלָם. כָּל הַתְּהִלָּה הַזֶּה כְּדֵי לְהוֹרִיד אֶת יַעֲקֹב אָבִינוּ לְמִצְרַיִם בְּדֶרֶךְ נֹחַה וְלֹא בְּשִׁלְשָׁאוֹת שָׁל בְּרָזֶל (מִדְּרַשׁ תְּהִלִּים מִזְמוֹר ק"ה סִימָן ה'), כִּיֵּן שֶׁהָיוּ בְּנֵי בְּנָיו חִיָּבִים לְהִשְׁתַּעֲבֵד בְּמִצְרַיִם.

פְּרָשָׁת וַיְגֵשׁ

וכוח יוסף ויהודה

בפְּרָשָׁה אֲנַחְנוּ לומדים את הוֹכּוּחַ הַנּוֹפֵל וְהַמִּיחָד שֶׁהִיָּה בֵּין יהודה לְבִין יוֹסֵף.

יהודה לָקַח חֲסוֹת עַל בְּנֵימִין (בְּרֵאשִׁית מג, ט), וְהוּא אֹמֵר אֵת זֶה לְיוֹסֵף: כִּי עֲבָדְךָ עָרַב אֶת הַנַּעַר מֵעַם אָבִי לֵאמֹר אִם לֹא אָבִיאֲנוּ אֵלַיךָ וְחָטְאֲתִי לְאָבִי כָּל הַיָּמִים (בְּרֵאשִׁית מד, לב), וְלִכְּן כְּשֶׁנִּמְצָא אֶצֶל בְּנֵימִין הַגְּבִיעַ שִׁיּוֹסֵף צָוָה לְהַכְנִיס בְּאִמְתַּחַת בְּנֵימִין (בְּרֵאשִׁית מד, ב) כִּדֵּי לְבַדֵּק אִם הָאֲחִים מוֹכְנִים לְמִסֹּר נֶפֶשׁ בְּשִׁבִיל בְּנֵימִין שְׂגָם הוּא בְּנֵה שָׁל רַחֵל כְּמֹהוּ, וּבָזָה יְהִיָּה הַתְּקוּן לַעֲוֹן הַמְּכִירָה (יִלְקוּט מֵעַם לועז פְּרָשַׁת מִקֵּץ עֲמוּד תשסג), יהודה מוֹסֵר נֶפֶשׁ לְהַצִּיל אֵת בְּנֵימִין.

כָּאן בְּפְרָשָׁה אֲנַחְנוּ רואים דָּבָר מְפֹלֵא, לְמִרּוֹת שֶׁהַשְּׂבָטִים נִתְּפָסִים בְּגִנְבָה, הֵם לֹא מְשׁוּנִים מִהָאֲמֶת, וְזֶה מֵה שִׁיְהוּדָה מְסַפֵּר לְיוֹסֵף אֵת כָּל הַהִסְטוֹרִיָּה "אֲדֹנָי שְׂאֵל אֵת עֲבָדְךָ לֵאמֹר הֲיֵשׁ לָכֶם אָב אוֹ אָח" (בְּרֵאשִׁית מד, יט) וְכֵן הִלָּאָה בְּכָל הַפְּסוּקִים, לְהִרְאוֹת לְיוֹסֵף אֵיךְ הֵם לֹא שִׁקְרוּ אֵף פְּעַם.

הַהֲרֵגֶל הַיּוֹם שֶׁכְּשֶׁאָדָם נִמְצָא בְּשַׁעַת לַחֵץ יָשָׁר הוּא מְשִׁקֵּר, רַק עוֹצֵר אוֹתוֹ שׁוֹטֵר הוּא כָּבֵד מִתְחִיל בְּשִׁקְרִים, לֹא יִדְעֵתִי שֶׁהַמְהִירוֹת פֹּה עַד שְׂבָעִים קָמ"ש, וְהַיְהוּדָה שְׁלִי בְּבֵית

חולים - ואין לו דודה בכלל, והבן שלי ככה, והוא בכלל לא נשוי ואין לו ילדים. ולפעמים בנסיעה אחת הוא הורג כמה פעמים את סבתא שלו 'שבדיוק נפטרה והוא ממחר ללוייה', למה? מפחדים מהשוטר, מהקנס. פה אפלו שיהודה חושש מהענש שאחיו יהיה עבד, הוא לא משנה מהאמת.

המדות הטובות של יוסף הצדיק

כשיוסף רואה את מסירות הנפש של יהודה והשבטים, מעידה התורה "ולא יכל יוסף להתאפק" (בראשית מה, א), והוא מחליט לגלות את עצמו לפני האחים.

הגלוי המבהיל והמרגש הזה עד שהאחים לא יכלו לדבר (בראשית מה, ג), לא מסתים בהאשמות או צעקות או וכוחים אלא בדברי עדוד של יוסף לאחים: "ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנזה כי למחיה שלחני אלהים לפניכם" (בראשית מה, ה). נתבונן מה קורה כאן, יוסף שנמכר לעבד למצרים, עברו עליו שתיים עשרה שנות כלא, נסיונות, צרות ובעיות, וכשסוף סוף מגיע הרגע והוא מתגלה לאחים, לא רק שהוא לא מקפיד עליהם, עוד הוא מרגיע אותם שלא יתעצבו על זה שהם מכרו אותו, למה? "כי למחיה שלחני אלהים לפניכם" - אלקים שלח אותי כדי שאני אוכל לדאג לכם, הכל נעשה בשבילכם ולטובתכם.

כמה צדקות, כמה ענוה, וכמה רחמנות.

הַמִּדּוֹת הַרְעוֹת שֶׁל פְּרָעָה

וּכְנָגַד הַמִּדּוֹת הַנִּפְלְאוֹת הִלְלוּ שֶׁל הַשְּׂבָטִים, אֲנַחְנוּ נִרְאֶה בְּפִרְשַׁת שְׁמוֹת דְּבַר מִפְּלֵא, "וַיִּקָּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף" (שְׁמוֹת א, ח), חֲזוֹ"ל מִבְּאָרִים שֶׁזֶה אוֹתוֹ מֶלֶךְ שֵׁי יוֹסֵף גִּדַּל אוֹתוֹ וְאֵת כָּל עַמּוֹ, וְרַק שֶׁהִתְחַדְּשׁוּ גִזְרוֹתָיו.

פְּרָעָה שֶׁהִבְטִיחַ כָּל כֶּף לְיוֹסֵף הִגְנָה וְשִׁמְרָה וְכָל טוֹב לְאֶחָיו, רַק שֶׁיָּבֹאוּ לָגוּר בְּמִצְרַיִם (בְּרֵאשִׁית מו, ד), הִפְךָ אֶת עוֹרוֹ, וּבִעֲצָה אַחַת עִם נִתְיָנוּי הוּא מַחְלִיט לְהִתְעַלֵּל וּלְשַׁעֲבֵד אֶת בְּנֵי בְנֵיהֶם שֶׁל הַשְּׂבָטִים וְשֶׁל יוֹסֵף, בְּצוּרָה אַכְזָרִית וְנוֹרָאָה. כָּל הַהִבְטָחוֹת שֶׁלוֹ לֹא הָיוּ שׁוֹת כְּלוּם.

גִּאֲוָה וְכִפְיָה

חֲזוֹ"ל הַקְּדוּשִׁים בְּאֵמַת מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ שֶׁכָּל הַכּוֹפֵר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ סוֹפוֹ שֶׁיִּכְפֹּר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל מְקוֹם, כְּמוֹ שֶׁפְּרָעָה כִּפְרָה בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף, וּבִסּוּף כִּפְרָה בְּאֵלְקִים (מִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא פְּרָשַׁת שְׁמוֹת סִימָן ה), וְאָמַר "מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקִלּוֹ" (שְׁמוֹת ה, ב). כְּפִיּוֹת הַטּוֹבָה הַגְּדוּלָה שֶׁל פְּרָעָה, נִבְעָה מִגִּאֲוָה וְחִסְרָה יִרְאַת שָׁמַיִם. כְּנִשְׂאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהַכֹּל מִגִּיעַ לוֹ, הוּא לֹא מַכִּיר טוֹבָה, וְגִאֲוָתוֹ הַגְּדוּלָה מְבִיאָה אוֹתוֹ גַּם לְכִפְיָה בְּהֵשֵׁם, שֶׁגַּם לְהֵשֵׁם הוּא לֹא מַכִּיר טוֹבָה.

וּפְרָעָה הִגְאֲוָתָהּ הַנּוֹרָאָה הַזֶּה שֶׁעָשָׂה אֶת עֲצָמוֹ אֱלוֹהִים (שְׁמוֹת רַבָּה פְּרָשַׁת וְאָרָא פְּרָשָׁה ח סִימָן א), לֹא מְרַגֵּשׁ שׁוּם בְּעֵינָה עִם זֶה שֶׁהוּא לֹא שׁוֹמֵר עַל הַמְּלִים שֶׁלוֹ וְהַהִבְטָחוֹת שֶׁלוֹ. וְגַם

שיחות על סדר הפרשיות

כִּשְׁהוּא קָבַל אֶת הַמַּכּוֹת מִמִּשָּׁה רַבְּנֵי כְּדֵי לְשַׁחֲרַר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, הוּא לֹא עוֹמֵד בְּמִלָּה שְׁלוֹ, וְכִשְׁהַמַּכּוֹת לוֹחֲצוֹת עָלָיו הוּא אֹמֵר שֶׁהוּא מוֹכֵן לְשִׁלַּח (עֵינֵי שְׁמוֹת ח, כד ועוד) אֲבָל בְּרָגַע שְׁעוֹבְרוֹת מִמֶּנּוּ הַמַּכּוֹת הוּא בְּכָל פַּעַם חוֹזֵר בּוֹ וּמְהֵתֵל בְּמִשָּׁה רַבְּנֵי (עֵינֵי שְׁמוֹת ח, כה).

זֶה הַהֶבְדֵּל הַמַּהוּתִי בֵּין הַשְּׂבָטִים הַצְּדִיקִים שֶׁהֵיְתָה לָהֶם יְרֵאת שְׁמַיִם, רַחֲמָנוּת וְצַדִּיקוּת, לְבִין פְּרַעָה הַרְשָׁע.

הַנְּהִגַת יְהוּדֵי אֲמָתִי

הַנְּהִיגָה שֶׁל הַשְּׂבָטִים הִיא הַנְּהִיגָה שֶׁל יְהוּדֵי שְׂזוּכָר שֵׁשׁ אֱלֻקִּים בְּשָׂמַיִם שְׁמִנְהֵל אֶת הָעוֹלָם. הַנְּהִיגָה שֶׁל פְּרַעָה הִיא הַנְּהִיגָה שֶׁל אֶחָד שְׁחוֹשֵׁב שֶׁהוּא מְנַהֵל אֶת הָעוֹלָם. הוּא וְאִין בְּלִתּוֹ!

לְפַעְמִים יֵשׁ אֲנָשִׁים שׁוֹמְרֵי מִצְוֹת, אוֹכְלִים כֶּשֶׁר וְהוֹלְכִים לְבֵית כְּנֶסֶת, אֲבָל חֲסֵרָה לָהֶם הַיְדִיעָה הַבְּרוּרָה שֶׁאֱלֻקִּים מְנַהֵל אֶת הָעוֹלָם, הֵם לְפַעְמִים חוֹשְׁבִים שֶׁהֵם מְנַהֲלִים אֶת הָעוֹלָם. זֶה מַחְשְׁבָה שֶׁל פְּרַעָה, שֶׁהַתּוֹצְאָה הַבָּאָה שְׁלָה הִיא כְּפִיּוֹת טוֹבָה, וְכִפְיָהּ בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וּבִסּוּף בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל מְקוֹם, שֶׁהֵרִי עֲבָרָה גּוֹרֶרֶת עֲבָרָה (אֲבוֹת פָּרָק ד מִשְׁנָה ב).

הֵאֵם כְּדַאי לִהְיוֹת פּוֹלִיטִיקָאִי?

נְחֹזֵר אֶל יוֹסֵף הַצְּדִיק, הוּא מִמְּשִׁיב לְהַרְגִיעַ אֶת הַשְּׂבָטִים

בְּדַבְרֵי נַחֲמָה וְעֵדוּד, וּמִזְמִין אֶת כָּל הַשְּׁבֻטִים וְאֵת כָּל
הַמְּשֻׁפָּחָה הַגְּדוּלָה שֶׁיִּרְדּוּ לְמִצְרַיִם. אַחֲרֵי שֶׁהוּא דוֹאֵג לְשׁוֹן
אוֹתָם בְּאֶרֶץ גִּשְׁוֹן (בְּרֵאשִׁית מו, ו) הַתּוֹרָה מְסַפֶּרֶת לָנוּ שֶׁיּוֹסֵף
מִמְּשִׁיב לָנֶהַל אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְלִדְאֹג לְכָל הָרַעֲבִים בְּעוֹלָם.

אֲנָשִׁים שֶׁאִין לָהֶם יְרֵאת שָׁמַיִם, בְּרָגַע שֶׁהֵם עוֹלִים לְגִדְלָה
הֵם מְסַדְרִים אֶת הַמְּקַרְבִּים שֶׁלָּהֶם וְאֵת הַמְּשֻׁפָּחָה שֶׁלָּהֶם
וְזֶהוּ, לֹא מְעַנֵּין אוֹתָם שְׂאֵר הָעָם. יוֹסֵף לֹא מְמַנֶּה אֶף אֶחָד
מִהָאֲחִים לְאִיזָה תַּפְקִיד מְמַשְׁלֵתִי, גַּם יַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא רָצָה
שֶׁהֵם יִהְיוּ פּוֹלִיטִיקָאִים, וְזוֹ הַסְּבָה שֶׁיַּעֲקֹב רָצָה לְגוֹר בְּאֶרֶץ
גִּשְׁוֹן וְלֹא בְּמִצְרַיִם מִמֶּנֶּשׁ (רַבֵּנוּ בַּחַיִּי בְּרֵאשִׁית פְּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ פָּרָק מו
פְּסוּק כז). וְיוֹסֵף בְּעֶצְמוֹ מִמְּשִׁיב לְדֹאֵג לְכָל הָעָם בַּחוּן וְחֶסֶד
וְרַחֲמִים.

מֵדַת הַרַחֲמִים שֶׁל יוֹסֵף

וְהַתּוֹרָה מְסַפֶּרֶת שֶׁכְּשׁוֹנְגָמַר כָּל הַכֶּסֶף שֶׁל הַמִּצְרַיִם - הֵם
מְכָרוּ אֶת הַשְּׂדוֹת שֶׁלָּהֶם לְיוֹסֵף כְּדֵי לְקַנּוֹת בָּהֶם אֶכְל. וְכִשְׁגָּם
כָּל אֲדָמוֹת מִצְרַיִם נִגְמְרוּ הוּא מַעֲסִיק אוֹתָם לְפָנִים מִשׁוֹרֶת
הַדִּין וְנוֹתֵן לָהֶם 80% רוֹחַ, וְרַק 20% הוּא נוֹתֵן לְפָרְעָה.

הַהֲאֻשְׁמָה עַל הַשְּׁבֻטִים

הַפְּרָשָׁה מְסַתְּיֶמֶת בְּפְסוּק "וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ
גִּשְׁוֹן וַיִּאָחֲזוּ בָּהּ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד (בְּרֵאשִׁית מו, כז), וּבִתְרַגּוּם

יוֹנְתָן (בְּכֶתֶר יוֹנְתָן שָׁם) בָּאָר: וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ שָׁל מִצְרַיִם וַיִּבְנוּ לָהֶם בְּתֵי מִדְרָשׁוֹת וְאַרְמוֹנוֹת בְּאֶרֶץ שָׁל גִּשְׁוֹ, וַיֵּאֲחָזוּ בָּהּ אַחֲזֵת שְׁדוּתָם וְכַרְמֵיהֶם וַיִּפְרוּ וַיִּרְבוּ מְאֹד. הֵם הִתְחִילוּ לְהִשְׁתַּקֵּעַ וּלְגַדֵּל וּלְבַנוֹת אַרְמוֹנוֹת וְזוֹ הִיְתָה אֲשֶׁמָּה גְדוֹלָה, וְכִפִּי שְׁכֹוֹתָב בְּכָלִי יָקָר (בְּרֵאשִׁית פָּרָק מִז פְּסוּק כֹּז) "וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ גִּשְׁוֹ וְגו'" - כָּל הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֲשֶׁמָּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּא מְדַבֵּר, כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גָזַר עֲלֵיהֶם כִּי גַר יִהְיֶה זְרָעָה, וְהֵמָּה בִקְשׁוּ לִהְיוֹת תּוֹשְׁבִים בְּמָקוֹם שֶׁנִּגְזַר עֲלֵיהֶם גְּרוּת, וְהַפְּסוּק מְאֲשִׁימָם עַל יְשִׁיבָה זֹז שֶׁבִקְשׁוּ אַחֲזָה בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם, וְלֹא כֹּף אָמְרוּ אֶל פְּרַעַה "לְגוֹר בְּאֶרֶץ בְּאֵנו" (בְּרֵאשִׁית מִז, ד), מִלְּמִד שֶׁמִּתְחִלָּה לֹא יָרְדוּ לְהִשְׁתַּקֵּעַ שְׁמָה אֶלָּא לְגוֹר, וְעִכְשָׁו חֲזְרוּ מִדְּבַרֵיהֶם, וְכָל כֹּף נִשְׁתַּקְּעוּ שְׁמָה עַד שֶׁלֹּא רָצוּ לְצֵאת מִמִּצְרַיִם, עַד שֶׁהֲצַרָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיאָם מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה, וְאוֹתָן שֶׁלֹּא רָצוּ לְצֵאת מִתּוֹ בְּשִׁלְשֵׁת יָמֵי אֶפְלָה.

הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁמִשׁוֹן רַפְּאֵל הִירֵשׁ (בְּרֵאשִׁית פָּרָק מִז פְּסוּק כֹּז) מְחַדֵּד אֶת הַהֲאֲשָׁמָה עֲלֵיהֶם וְאוֹמֵר "וַיֵּאֲחָזוּ בָּהּ" - נֵאֲחָזוּ וְנֵאֲסָרוּ לְקַרְקַע. הִרִי כָּאֵן רָמְזוּ לְאוֹתוֹ חֲטָא, שֶׁבְּחֶרֶוֹ לְהִתְיָשֵׁב וּלְהִשְׁתַּקֵּעַ כָּאֵן, וּבָזָה הִיְתָה קְרוּבָה הַסְכָּנָה בְּמִשְׁוֹ הַזְּמַן לְבַגֵּד בְּמִסְרֵת הַשְּׁבִט וּלְהִתְנַכֵּר לְתַעֲוִידָתוֹ הַגְּדוֹלָה.

אַזְרָחוֹת אוֹ גְרוּת

אַנְחָנוּ רוֹאִים דְּבַר מְפֹלָא, הַשְּׁבִטִים נִתְפָּסוּ עַל זֶה שֶׁהֵם לֹא עִמְדוּ בְּדַבּוּרֵם שֶׁהֵם רַק בָּאוּ לְגוֹר, וְהִחְלִיטוּ לִהְיוֹת תּוֹשְׁבֵי

קִבַּע, וְלִהְשִׁיג אֲזָרוֹת, וְלִהְאָחֵז בְּאָרְץ. וְהִתּוֹרָה מִלְמַדְת
אוֹתָנוּ שְׁאֲחִיזָה בְּאָרְץ הִיא הִיְתָה תְּחִלַּת הַסְּכָנָה בְּמִשְׁוֹ הַזְּמַן
לְבָגֵד בְּמִסְרַת הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַשְּׂבָטִים, כִּי כְּשֶׁעֲסוּקִים בְּבִנְיַת
אֲרָמוֹנוֹת וְכָל הַזְּמַן רוֹצִים עוֹד וְעוֹד, מִמִּילָא מְשַׁקִּיעִים פְּחוֹת
בְּעִנְיָנִים רוֹחֲנִיִּים.

הַהֲנָהֳגָה הַזֹּאת לֹא הִיְתָה הַתְּקוּהָ הַגְּדוֹלָה שֶׁל הַסְּבָא קְדִישָׁא
יַעֲקֹב, שֶׁבָחַר לְגוֹר בְּגִשׁוֹן בְּדוֹקָא כְּדִי לְהִתְרַחֵק מִהָעָם הַמְּצָרִי
וְלֹא לְהִיּוֹת אֲזָרַח תּוֹשֵׁב קִבַּע. וְחִזְ"ל אָמְרוּ עַל זֶה (סְנֵהֲדָרִין
דף קו עמוד א) אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּשֶׁב אֵינּוּ
אֶלָּא לְשׁוֹן צַעַר, "וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאָרְץ גִּישׁוֹן", סָמוּךְ לָזֶה נִכְתָּב
"וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת" (בְּרֵאשִׁית מו, כח), הֲרִי שֶׁהִיְשִׁיבָה
בְּאָרְץ גִּישׁוֹן וְהִהָאֲחִיזוֹת בְּאָרְץ לֹא הִיְתָה בְּשׁוֹרָה מְשֻׁמַּחַת
אֶלָּא לְשׁוֹן צַעַר, וְאוּלַּי גַּם הִיְתָה הַסְּבָא לְ"וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל
לְמוֹת".

פרשת ויחי

צדיקים במיתתם קרויים חיים

"ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה" (בראשית מז, כח). כאן הפרשה פותחת במלה "ויחי", שיעקב אבינו חי בכל השנים האלו חיים אמתיים. יש הרבה אנשים שהם חיים אבל הם באמת מתים מהלכים, רשעים בחייהם קרויים מתים (ברכות דף יח עמוד ב, תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ב הלכה ג), וכאן התורה מעידה על יעקב אבינו שהוא חי את כל החיים שלו, ואפלו אחרי שהוא נפטר, אמרו בגמרא (תענית דף ה עמוד ב) יעקב אבינו לא מת, מכיון שצדיקים במיתתם קרויים חיים (ברכות דף יח עמוד א).

יעקב אבינו היה סמל הענוה

בפרשה הקודמת כשיעקב אבינו מגיע לפרעה ופרעה שואל אותו "כמה ימי שני חייך?" (בראשית מז, ח) "ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבתי בימי מגוריהם" (בראשית מז, ט). ויש להתבונן למה יעקב

אָבִינוּ מְסַפֵּר לוֹ שֶׁהֲגִיל שָׁלוֹם הוּא צָעִיר בְּיַחַס לְאַבוֹתָיו, "וְלֹא הִשְׁיִגוּ אֶת יְמֵי שְׁנַיִ חַיֵּי אֲבֹתַי בְּיַמֵּי מְגוּרֵיהֶם", הֲלֹא פְרָעָה רַק שָׁאֵל אוֹתוֹ "כִּמָּה יְמֵי שְׁנַיִ חַיֶּיךָ"? (בְּרֵאשִׁית מו, ח).

הַבְּאוּר בְּזֶה שֵׁיֶעֱקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לְמֵרוֹת כָּל גְּדֻלוֹתָיו הִיָּה סִמּוֹל הָעֲנֻנָּה (עֵינֵינוּ בְּשִׁכְל טוֹב בְּרֵאשִׁית פְּרָשַׁת חַיֵּי שְׁרָה - תּוֹלְדוֹת פָּרֶק כה סימן לא, וּבְסִפֵּר פְּנִימֵי יָפוֹת בְּרֵאשִׁית פָּרֶק כח פְּסוּק יא דְבִּוּר הַמִּתְחִיל אֵינֶנּוּ), כְּשֶׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה בְּאֶמֶת הוּא נִהְיֶה עֲנֻ גְדוֹל, וְלִכֵּן אֶפְלוּ שֶׁהַקַּב"ה הִבְטִיחַ לוֹ "וְשִׁמְרָתִיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תִּלְכֶּךָ" (בְּרֵאשִׁית כח, טו), הוּא הִיָּה יָרָא שְׁמָא יִגְרַם הַחֲטָא (בְּרֵכּוֹת דף ד עמוד א), וְהָעֲנֻנָּה שָׁלוֹם הִיָּתָה בְּכֹל צַעַד וְשַׁעַל, וְלִכֵּן גַּם כְּשֶׁפְרָעָה שָׁאֵל אוֹתוֹ עַל הַגִּיל שָׁלוֹם, הוּא יָשָׁר רִמְזוֹ לוֹ וְאָמַר לוֹ, עֲדִין לֹא הִגַּעְתִּי לְשָׁנִים שֶׁל אֲבוֹתַי לְמֵרוֹת שְׁאֲנִי נִרְאָה זָקֵן, כִּי אֲבוֹתַי הָיוּ צְדִיקִים וְהַשֵּׁם נָתַן לָהֶם אֲרִיכוֹת יָמִים יוֹתֵר מִמֶּנִּי, אָבֵל אֲנִי בְּעוֹנוֹתַי "מֵעַט וְרַעִים הָיוּ יְמֵי שְׁנַיִ חַיֵּי".

הַמְדָּה הַנִּפְלְאָה

הַמְדָּה הַזֹּאת שֶׁל הָעֲנֻנָּה הִיא הַמְדָּה הַנִּפְלְאָה בְּיוֹתֵר וְהַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר מִכָּל הַמְדוֹת הַטּוֹבוֹת. וְאֵת זֶה לֹא אֲנִי אוֹמֵר, הַרְמַבְּרִין שֶׁהָיָה לְפָנָיו כֶּ - 850 שָׁנָה שׁוֹלַח אֲגָרַת חִזּוּק לִבֵּן שָׁלוֹם, הוּא לֹא שׁוֹאֵל אוֹתוֹ מָה נִשְׁמָע וּמָה שְׁלוֹמָךְ? מָה עִם הַפְּרָנְסָה אוֹ כָּל שְׁאֵלָה גְּשָׁמִית אַחֲרַת, הוּא שׁוֹלַח לוֹ דְּבָרֵי חִזּוּק שֶׁיִּבְיָאוּ אוֹתוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהוּא כּוֹתֵב לוֹ שֶׁם בְּשִׁבַח מֵדַת הָעֲנֻנָּה שֶׁהִיא הַמְדָּה הַטּוֹבָה מִכָּל הַמְדוֹת הַטּוֹבוֹת.

המטרה של הצום

השבוע הזה עשרה בטבת, יום צום שבאפן הסטורי הוא קשה מאד לעם ישראל, ביום הזה התחיל המצור על ירושלים (עין ראש השנה דף יח עמוד ב). כמו צום עשרה בטבת יש עוד כמה צומות במשך השנה, חלקם מהתורה כמו יום כפור וחלקם מדרבנן כמו שאר הצומות, והשאלה המתבקשת, למה צריך צומות? מה המטרה של הצום?

ברור שהמטרה של הצום זה לא שנהיה רעבים, כי אם הקב"ה רוצה שנהיה רעבים הוא יכול לעשות את זה ברגע אחד ולהביא רעב לעולם. עכשו יש מצב קשה בקליפורניה שאין להם מספיק גשם כבר חמש שנים, ואומרים שאם גם בשנה הבאה יהיה ככה, לא יהיה לכל קליפורניה מים, ובאמת זו לא בעיה מקומית רק למדינת קליפורניה [שהיא מבחינת הגדל המדינה ה - 8 בעולם] אלא זו בעיה לכל ארצות הברית כי 80% מהפרות והירקות של כל ארצות הברית מגיעים משם. ככה שאין בעיה לקב"ה ברגע אחד לעצור את השמים ולהביא רעב לעולם. ולכן ברור שהמטרה היא לא הרעב שמגיע מהצום...

הכנעה

והסבה האמתית היא ההכנעה, כשאדם לא אוכל ושונה, והוא מתחיל להרגיש קצת חלש, זה מוביל אותו למחשבות של הכנעה וענוה, כי שגרת החיים היא לרוץ כסוס שוטף במלחמה (ירמיה ח, ו), לא להתבונן, לא לעצור, והצום גורם

לְאָדָם לְהָאֵט אֶת מְרוֹץ הַחַיִּים וּלְהַכְנִיעַ, כִּי בָרָגַע שְׁיִישׁ פְּחוֹת
גְּשָׁמִיּוֹת הָרוֹחַנִּיּוֹת עוֹלָה וּגְדֻלָּה, וְהַתּוֹצֵאָה מְזֵהָ, זֶה שְׁפוֹר
הַמַּעֲשִׂים. זוֹ הַתְּכָלִית שֶׁל הַצּוּם.

אֶת זֶה אוֹמֵר הַנְּבִיא יִשְׁעִיָּה כְּשֶׁהוּא מוֹכִיחַ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל
שֶׁהִתְלוֹנְנוּ עַל זֶה שֶׁהֵם צָמִים וְלֹא רוֹאִים שֶׁהַשֵּׁם שׁוֹמֵעַ
לְתַפְּלָתָם אוֹ מְתִיחַס לַצּוּם שֶׁלָּהֶם וְהֵם אוֹמְרִים לַנְּבִיא: "לְמָה
צָמְנוּ וְלֹא רָאִיתָ עֲנִינוּ נִפְשָׁנוּ וְלֹא תִדְעַ" (יִשְׁעִיָּהוּ: נח, ג)

וְהַנְּבִיא עוֹנֶה לָּהֶם בְּשֵׁם הַשֵּׁם: "הֵן בְּיוֹם צַמְכֶם תִּמְצְאוּ
חֶפֶץ וְכָל עַצְבֵיכֶם תִּנְגְּשׁוּ" (שם) שֶׁבְּיוֹם הַצּוּם שֶׁלְּכֶם אַתֶּם
לֹא מִתְבוֹנְנִים אִיךָ לְשַׁפֵּר אֶת הַמַּעֲשִׂים שֶׁלְּכֶם, אֲלֵא אַתֶּם
מִחֻפְּשִׁים 'אִיךָ לְהַעֲבִיר אֶת הַצּוּם' וְכָל אֶחָד מִחֻפְּשֵׁי דְבָרִים
מַעֲנִינִים כְּדִי לְהַסִּיחַ אֶת הַדַּעַת מִהַצּוּם וְלֹא שֵׁם לְבוֹ
לְשׁוֹב לֵה' (מְצוּדַת דָּוִד שָׁם). וּמִמְשִׁיב וְאוֹמֵר "הִכְזֶה יִהְיֶה צוּם
אֲבַחְרֶהוּ? הֲלִזָּה תִקְרָא צוּם וְיוֹם רְצוֹן לֵה' (שָׁם פְּסוּקַ ה). הֲרִי
שֶׁהַנְּבִיא מוֹכִיחַ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַתְּכָלִית שֶׁל הַצּוּם הִיא
שְׁפוֹר הַמַּעֲשִׂים שֶׁמְגִיעִים מִהַהֲכָנְעָה וְהַעֲנָה שֶׁבַצּוּם (וַעֲיֹ
שָׁם בְּפָסוּקִים 1 - n).

חֶסֶד וְאַמֶּת

בְּהַמְשֹׁךְ הַפְּרָשָׁה יַעֲקֹב אוֹמֵר לְיוֹסֵף "שֵׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרִכִי
וְעֲשִׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וְאַמֶּת" (בְּרָאשִׁית מז, כט), לְמָה הוּא אוֹמֵר
לוֹ חֶסֶד וְאַמֶּת, שְׁיִגִּיד חֶסֶד? אֲלֵא חֶסֶד וְאַמֶּת הַכּוֹנֵה לְחֶסֶד
אַמֶּתִי, וּנְבָאֵר:

הרבה פעמים אֲנַחְנוּ שׁוֹמְעִים עַל אֲנָשִׁים שֶׁעוֹשִׂים חֶסֶד, חֲלָקִים לְצַעֲרֵנוּ גַם מִפְּרָסְמִים אֶת הַחֶסֶד שֶׁהֵם עוֹשִׂים וְהֵם מְסַכְּנִים גְּדוֹלִים, כִּי הֵם לֹא יוֹדְעִים שֶׁהַכְּבוֹד שֶׁהֵם מְקַבְּלִים מִזֶּה מוֹרִיד לָהֶם אֶת הַשָּׂכָר בְּעוֹלָם הַבָּא, וְלִפְעָמִים אֲפֹלוּ מַעֲנִיִּשִׁים אוֹתוֹ עַל הַצְּדָקָה הַזֹּאת (שִׁלְחוּ עֲרוּךְ יוֹרֵה דָעָה סִימָן רמט סע"ף ג). הֵם עוֹשִׂים אֶת הַחֶסֶד מִשְׂקוּלֵי כְבוֹד, פְּרָסוּם, יְקָרָה, אוֹ כִּדֵי שֶׁגַם אֲתָם יַעֲשׂוּ חֶסֶד. הֵם הוֹפְכִים אֶת הַחֶסֶד לְבִיזוּס. כָּאֵן יַעֲקֹב אָבִינוּ שֶׁהָיָה סִמְלֵי הָעֲנוּוָה, פּוֹנֵה לְיוֹסֵף הַצְּדִיק שֶׁהָיָה הַתְּלָמִיד הַמְּבָהֵק שֶׁלוֹ שֶׁכָּל מָה שֶׁלָּמַד מִשָּׁם וַעֲבָר מִסֵּר לוֹ (רש"י בְּרֵאשִׁית פָּרָק לז פְּסוּק ג), וַיִּנְקֵ אֶת הָעֲנוּוָה מִיְּנִקוֹת מֵאֲבִיו יַעֲקֹב (עֵין בְּפִרְוֵשׁ הַכֶּתֵב וְהַקְּבָלָה בְּרֵאשִׁית פָּרָק לז פְּסוּק ב דְּבֹר הַמִּתְחִיל וְהוּא נֶעֱרָ), וְהַהוֹכָחָה לְכֹךָ שֶׁכָּשֶׁהוּא עֹמֵד לִפְנֵי פְרָעָה לִפְתוֹר לוֹ אֶת הַחֲלוּם הוּא אָמַר "בְּלַעֲדֵי אֱלֹקִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פְּרָעָה" (בְּרֵאשִׁית מֵא, טז), אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ כְּלוּם, הַכֹּל מִהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ (עֵין בְּבֵאוֹר ר' חַיִּים פִּלְטִיָּאל בְּרֵאשִׁית פְּרִשְׁת מִקֵּץ פָּרָק מֵא פְּסוּק טז), וּמֵאָדָם כִּזֶּה אֲפָשָׁר לְבַקֵּשׁ "חֶסֶד וְאַמֶּת" – חֶסֶד אֲמֶתִי לְלֹא שִׁקוּלִים שֶׁל יְקָרָה, כְּבוֹד אוֹ תְמוּרָה כָּל שֶׁהִיא, בְּקִשָּׁה כְּזוֹ מִבְּקָשִׁים רַק מֵאָדָם עֲנֵנוּ כִּיֹּסֵף הַצְּדִיק.

דְּבַר נוֹסֵף יֵשׁ לְאָדָם עֲנֵנוּ שֶׁעוֹשֶׂה חֶסֶד, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה חֶסֶד לֹא מִגְּבָל, מָה שֶׁהוּא יָכוֹל הוּא עוֹשֶׂה, כִּי הוּא לֹא מְצַפֶּה לְתַמּוּנָה כָּל שֶׁהִיא. הוּא עוֹשֶׂה מְצוּה לְשִׁמָּה כְּמֵאֲמָרָה (עֵין שִׁבְת דָּף סג עֲמוּד א וּבַמְהַרְש"א בְּחִדוּשֵׁי אֲגָדוֹת שָׁם דְּבֹר הַמִּתְחִיל הָעוֹשֶׂה מְצוּה), עֲשֵׂה דְבָרִים לְשֵׁם פּוֹעֵלִים (נְדָרִים דָּף סב עֲמוּד א), וְלִכּוֹ הָעֲשִׂיָה שֶׁלוֹ הִיא לֹא מִגְּבָלָת. מָה שֶׁאֵין כֵּן אָדָם שֶׁהוּא גֹאֲתוֹ, הָעֲשִׂיָה שֶׁלוֹ וְהַחֶסֶדִים שֶׁלוֹ הֵם מִגְּבָלִים, כִּי אִם הוּא

לא מקבל את התמורה שהוא צפה לה, את הכבוד והפרסום, הוא עוצר, הוא לא ממשיך לפעל.

לאן כדאי לתרם?

יש אנשים שתורמים לכל מיני מקומות, הם מוכנים לתרם בנין, כדי שהשם שלהם יהיה חקוק על הבנין בגדול, או לתרם ספר תורה יקר, כדי שבכל פעם שיגביהו אותו כלם יראו את השם שלהם מתנוסס. ואם תציע להם לתרם לאיזה אברך להחזיק אותו יום יום, הם לא רוצים, כי אין בזה יקרה וכבוד, "למה לשלם לאברך על מטרונה וטיטולים, איזה כבוד יצא לי מזה?"

וזו המחשבה המעוותת שלהם שהם לא מבינים שעקר הצדקה צריך לתת לעמלי תורה, זה יותר חשוב מלעשות הכנסת ספרי תורה, וזה גם יותר כדאי. כי כמה מצות אפטר לזכות בספר תורה ונגד זה כמה מצות אפטר לזכות כשאדם תומך בתלמיד חכם, ונעשה ביחד את החשבון.

כמה מצות תלמיד חכם עושה ביום? החפץ חיים זצ"ל עשה חשבון (ספר תורת הבית פרק ב) שבממצע אדם אומר 200 מלים בדקה, בכל מלה בממצע יש 4 אותיות, וכל אות זו מצוה, נמצא שבדקה האדם שלומד זוכה ל - 800 מצות עשה של תלמוד תורה, שהן שקולות כנגד כל מצות התורה (מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה יח), ואם נכפיל את זה בשעה יצא 48,000 מצות, ואברך לומד בממצע כ - 8-10 שעות ביום לפחות, נמצא שביום אחד יש לאברך בין

384,000 מצות ל' - 480,000 מצות. נמצא שמי שמחזיק את האברך הוא שתף אתו בכל המצות האלו. לעמת זאת נחשבו בקריאת ספר תורה כמה מצות יש לאדם שתורם, כל שבוע בדרך כלל קוראים בתורה 4 פעמים (שני וחמישי, שבת בבקר, ובמנחה של שבת), בחדש זה 16 פעמים כל פעם זה מצוה, זה סך המצות שיש לה בחדש ובשנה בערך כ- 200 מצות. גם אם נכפיל את זה כפול כל האנשים ששמעו והשתמשו בספר התורה, עדין זה יהיה רחוק מהסך של המצות שאברך עושה בשנה רק ממצות התלמוד תורה שלו, וכשאתה תומך באברך עמל בתורה, אתה שתף אתו בכל המצות והלמוד שלו (עין בשלחו ערוך יורה דעה סימן רמו סעיף א ובש"ף שם סעיף קטן ב, והאריה בכל זה בשו"ת עטרת פז חלק א כרך ג - חשו משפט סימן טז) כי עכשו בזכותך הוא יכול ללמוד בישוב הדעת, בנחת בלי טרדות או חובות.

'הסכם יששכר וזבולון'

ובאמת יש הסכם שנקרא 'הסכם יששכר וזבולון' - ההסכם הזה השתבש במשך השנים וכיום כל אחד שתורם 100 דולר כבר רוצה לחתם על הסכם כזה, וזה לא אמתי, כי השתפכות שלך היא בלי ההשקעה. אם אתה משלם לאברך את כל ההוצאות שלו ואת כל מה שהוא צריך כדי לחיות בכבוד אז אתה שתף אמתי, אבל אם אתה נותן רק כמה דולרים, זה מה ששנחשב לה ותו לא (עין בשו"ת מנחת יצחק חלק ז סימן פז דבור המתחיל ועוד פשיטא).

לא חסרים ספרי תורה, חסרים ספרי תורה חיים שהם תלמידי החכמים עמלי התורה (עין במכות דף כב עמוד ב), ולכן הדין הוא שאפלו מי שנדר ממון לכתיבת ספר תורה ראוי שיעשה התרה, ויתן את הממון להחזקת אברו עמל בתורה שישב ללמד מהבקר עד הערב בנחת ללא טרדות (שו"ת משנת רבי אהרן להגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל חלק א סימן קנב).

מצות כתיבת ספר תורה

כל יהודי מחיב לכתב ספר תורה בחייו, זו המצוה האחרונה בתורה (עין דברים לא, יט וברמב"ם הלכות תפלין ומזוזה וספר תורה פרק ז הלכה א), אבל, למה זה אחרון? כי יש הרבה לפניו, יותר חשוב ללמד תורה, ומי שקונה ספרי למוד גם כן מקיים מצות עשה מהתורה של כתיבת ספר תורה (טור יורה דעה סימן ער בשם אביו הרא"ש), יותר חשוב לקנות גמרא לאנשים שילמדו יותר מספר תורה שכמעט ולא קוראים בו (עין בדרישה יורה דעה סימן ער אות ד). את הדברים האלו רב העם לא מבין, כי הם לא לומדים תורה ולא מבינים 'בעסקים רוחניים'. רק מי שלומד תורה הוא מבין מה ההשקעה הרוחנית הכי טובה שיש.

הטעם בהקדמת זבולון לישיב

ובאמת בפרשה שלנו אנחנו רואים שיעקב אבינו מברך את כל האחים לפי סדר גדלם, ראובן ואחר כך שמעון וכן הלאה.

משום מה אֶנְחֵנוּ רוֹאִים נְשֹׂאת זְבוּלוֹן (בְּרֵאשִׁית מט, יג) הוּא מְבַרֵךְ לִפְנֵי יִשְׁשַׁכָּר (בְּרֵאשִׁית ט, יד), וְכִבֵּר עֲמָדוֹ עַל כֶּף הַמִּפְרָשִׁים, לָמָּה הַקָּדִים יַעֲקֹב אָבִינוּ אֶת זְבוּלוֹן שֶׁהוּא קָטָן יוֹתֵר לִפְנֵי יִשְׁשַׁכָּר הַגָּדוֹל מִמֶּנּוּ (עֵין מִדְרַשׁ אַגְדָּה בְּרֵאשִׁית פְּרָשַׁת וַיְחִי פָּרָק מֵט סִימָן יג)?

וְהַסֵּבֵר בָּזָה, כִּי זְבוּלוֹן הַחֲלִיט לְדַאֵג לִישְׁשַׁכָּר שֶׁיּוּכַל לְשַׁבֵּת וּלְלַמֵּד מִהַבְּקָר עַד הָעֶרֶב בְּכָל כַּחוֹ לְלֵא טְרֵדוֹת, וְכָל הַלְמוּד שֶׁל יִשְׁשַׁכָּר הָיָה בְּזִכּוֹת זְבוּלוֹן, וְלָכֵן זָכָה זְבוּלוֹן וְהַתְּבַרֵךְ עוֹד לִפְנֵי יִשְׁשַׁכָּר, כִּי הוּא הָיָה דוֹאֵג לַתּוֹרָה וּלְתַלְמִידֵי חֲכָמִים בְּכָל כַּחוֹ, וְכִפִּי שֶׁאִמְרָנוּ שֶׁרַק אָדָם עָנּוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת חֶסֶד אֲמַתִּי וּמִשְׁלָם וְלֹא מַגְבֵּל, וְזְבוּלוֹן לְמֵרוֹת שֶׁהָיָה סוֹחֵר מִצְּלִיחַ וְהָיָה לוֹ אֲנִיּוֹת וּסְפִינוֹת וְהוּא "לְחוּף יָמִים יִשְׁכֹּן" (בְּרֵאשִׁית מט, יג), הִיָּתָה לוֹ מִדַּת הָעֲנָוָה שֶׁלְמַד מֵאָבִיו יַעֲקֹב, וְהַשְׁכִּיל לְתַת חֲצִי מִכָּל הָרוּחִים שֶׁלוֹ לִישְׁשַׁכָּר אוֹ לְפָחוֹת כָּל הַהוֹצָאוֹת שֶׁיִשְׁשַׁכָּר הָיָה צָרִיף (עֵין בְּשׁו"ת אַגְרוֹת מֹשֶׁה יוֹרֵה דְעָה חֶלֶק ד סִימָן לו) וְלָכֵן זָכָה וְהַתְּבַרֵךְ לִפְנֵינוּ (רד"ק בְּרֵאשִׁית פְּרָשַׁת וַיְחִי פָּרָק מֵט פְּסוּק יג).

זוֹ הַסֵּבָה שֶׁגַם בְּפָרְקֵי אַבוֹת (פָּרָק ג מִשְׁנָה יז) שָׁנָה הַתְּנָא וְאָמַר: אִם אֵין קַמַּח אֵין תּוֹרָה, וְאַחַר כֵּן אִם אֵין תּוֹרָה אֵין קַמַּח, לְלַמֵּד אוֹתָנוּ שֶׁזֶה שְׁנוֹתָן אֶת הַקַּמַּח, הוּא הַזְבוּלוֹן, צָרִיף לְתַת בְּשִׁפְעַ וְכָל הַזְמָן יַחֲשֵׁשׁ שְׁאוּלֵי הוּא לֹא נוֹתֵן מִסְפִּיק וּבִגְלַל זֶה הִישְׁשַׁכָּר לֹא לוֹמֵד תּוֹרָה, וְלָכֵן הַזְכִּירוּ לוֹ תְּזַהֵר וְתִשְׁמַר שֶׁתִּתֵּן בְּשִׁפְעַ כְּמוֹ שֶׁצָּרִיף כִּי אִם אֵין קַמַּח אֵין תּוֹרָה. וְאִם יָבֵא הַיָּצָר הָרַע וַיֹּאמֶר לָהּ: לָמָּה אַתָּה צָרִיף לְתַת לִישְׁשַׁכָּר כָּל כֶּף הַרְבֵּה?, וְאַתָּה חוֹשֵׁב לְהַתְקַמְצֵן, תִּזְכֹּר גַּם שֶׁאִם אֵין תּוֹרָה אֵין קַמַּח, אִם תִּפְסִיק לְתַרֵם לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, הַקַּב"ה יַקַּח

לָהּ אֶת הַשִּׁפְעַה וְהוּא בְּעַצְמוֹ יִצְטָרֵף לְקַבֵּל צְדָקָה (עֵין בְּרֻכּוֹת דף סג עמוד א).

”צָאִי לָךְ בְּעַקְבֵי הַצֹּאן”

כַּמָּה עָלֵינוּ לְהַדְמוֹת לְאַבוֹתֵינוּ וּלְהַתְנַהֵג כְּמוֹהֶם, וּכְמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲזוֹ”ל (תְּנָא דְבֵי אֱלֹהֵי רַבָּא פְּרָק כה) חֲזִיב אָדָם לֹמַר מְתִי יִגִיעוּ מַעֲשֵׂי לְמַעֲשֵׂה אַבוֹתַי. זֶה הַצֹּאֵן הַמְקָרְאִי ”צָאִי לָךְ בְּעַקְבֵי הַצֹּאן” (שִׁיר הַשִּׁירִים א, ח), בְּמִסְלוֹל שְׁאָבוֹתֵינוּ הִלְכוּ וְהִצְלִיחוּ, בְּנִדְיבוֹת הַלֵּב שְׁלָהֶם, בְּעֵנְוָה, בְּדִבְקוֹת לַעֲשׂוֹת רְצוֹן הַשֵּׁם.

וְגַם לָזֶה מְצָאנוּ סִמּוֹךְ בַּפְּרָשָׁה: ”וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מְצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי וְעֲשִׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וְאַמֶּת אֵל נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרָיִם” (בְּרָאשִׁית מו, כט), ”שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי” מְבֹאָרִים חֲזוֹ”ל שֶׁהוּא הַשְּׂבִיעַ אוֹתוֹ בְּמִילָה, שֶׁהַנְּשִׁבַע צָרִיף לְאַחֲזוֹ דְבַר שֵׁל מְצוּהָ.

וְהַשְּׂאֵלָה מִתְבַּקֶּשֶׁת, לָמָּה אֶת הַמְצוּהָ הַזֹּאת הוּא בָּחַר? וְכִי חֲסָרִים לוֹ דְבָרֵי מְצוּהָ וּקְדוּשָׁה לְהַשְּׂבִיעַ בָּהֶם אֶת בְּנוֹ יוֹסֵף?

וּבְאַמֶּת מְצָאנוּ שֶׁהִיא כְּבָר לְעוֹלָמִים, שְׁאֲבָרָהֶם אָבִינוּ הַשְּׂבִיעַ אֶת אֱלִיעֶזֶר וְאָמַר לוֹ: ”וַיֹּאמֶר אֲבָרָהֶם אֵל עַבְדּוֹ זְקוֹ בֵּיתוֹ הַמְשִׁיל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי. וְאֵשְׂבִיעֶךָ בַּה’ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבְנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ” (בְּרָאשִׁית כד, ב - ג), וְגַם שֵׁם פְּרִשׁוֹ חֲזוֹ”ל (עֵין רִשׁ”י בְּרָאשִׁית פְּרָק כד פְּסוּק ב) שֶׁהוּא

שיחות על סדר הפרשיות

אָחוּז בַּמִּילָה. אָבֵל שָׁם כָּבֵר מִפְּרֵשׁ הַטַּעַם בַּמִּדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית
 רַבָּה פְּרָשֵׁת חֲמֵי שָׂרָה פְּרָשָׁה נֹט סִימָן ח וּבְרֵשׁ"י בְּרֵאשִׁית פֶּרֶק כֹּד פְּסוּק
 ב) שְׁלֹפֵי שְׁהַמִּילָה הֵיטָה מְצוּה רֵאשׁוֹנָה לוֹ, וּבָאָה לוֹ עַל
 יָדֵי צַעַר וְהֵיטָה חֲבִיבָה עָלָיו - נִטְלָה. אָבֵל לָמָּה יַעֲקֹב אָבִינוּ
 בָּחַר בְּזֶה?

וּחֲשַׁבְתִּי בְּסִיעָתָא דְנִשְׁמִיָּא שְׁהִסְבָּה שְׁבַחַר יַעֲקֹב אָבִינוּ
 לְהַשְׁבִּיעַ אוֹתוֹ דְּוָקֵא בְּצוּרָה הַזֹּאת שְׁבָה בָּחַר הַסָּבֵא אֲבָרְהָם
 לְהַשְׁבִּיעַ אֶת אֱלִיעֶזֶר, וְרָצָה לְהֵרֵאות לְבֹן שְׁלוֹ יוֹסֵף, כַּמָּה
 חָשׁוּב לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ הָאֲבוֹת, וּבְכֻלָּל הַשְׁבוּעָה הַזֹּאת הֵיטָה בָּהּ
 רָמַז גָּלוּי שֶׁיִּשְׁמֹר אֶת הַמְּסֻרֶת שֶׁקִּבֵּל יַעֲקֹב אָבִינוּ מֵאֲבוֹתָיו,
 מְסֻרֶת הַקְּדוּשָׁה, הַצְּדָקוֹת וְהַעֲנוּה.

בְּדֶרֶךְ הַזֶּה גַּם אֲנַחְנוּ בְּנֵי בְּנֵי שְׁלֵ יַעֲקֹב אָבִינוּ צְרִיכִים
 לְלַכֵּת, אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְזַכֵּר אֶת הַמְּסֻרֶת הַיְהוּדִית, הַקְּדוּשָׁה
 וְהָאֲמִתִּיּוֹת, וְהַעֲנוּה, שֶׁל סָבֵא יַעֲקֹב שֶׁקִּדַּשׁ שָׁם שְׁמִים בְּכָל
 דְּרָכָיו, וּלְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ הַקְּדוּשָׁה וְהַנִּפְלְאוֹת הַזֵּה.

"וְאֶהְבֶּתְּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ"

זֶה הַצְּוִי שֶׁל הַתּוֹרָה "וְאֶהְבֶּתְּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ" (דְּבָרִים ו, ה),
 וּפְרָשׁוֹ חֲז"ל (יוֹמָא דְּף פו עֲמוּד א) שֶׁיְהִיָּה שָׁם שְׁמִים מִתְּאֵהָב
 עַל יָדֶהּ, שֶׁיְהִיָּה קוֹרָא וְשׁוֹנָה, וּמִשְׁמֵשׁ תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים -
 שֶׁיַּעֲזֹר לְרַבָּנִים, שֶׁיִּמְצָא אֵיזָה תְּלַמִּיד חָכֵם וְיִתְמָךְ בּוֹ, אִם זֶה
 בְּמַעֲשָׂוֹת, בְּזִמּוֹ, בִּיכְלֵת, בְּכָל דְּבָר וְדָבָר, שֶׁיִּרְאֶה לְהַקְבִּי
 שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהַדְבִּיק בּוֹ, הַקְבִּי הוּא אֵשׁ, אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהַדְבִּיק
 בּוֹ? אוֹמֶרֶת הַגְּמָרָא (כְּתוּבוֹת דְּף קיא עֲמוּד ב) לְהַדְבִּיק בְּתַלְמִידֵי

חֲכָמִים. שְׁצַרְיָהּ גַם לְלַמַּד אֶת הַתּוֹרָה שְׁלֵהֶם וְגַם לְשַׁמֵּשׁ
אוֹתָם, אִם הוּא רוֹצֵה לְמַסֵּר שְׁעוֹר, לְהַזְמִין אֲנָשִׁים, כָּל מֵה
שֶׁהֵם צְרִיכִים, כָּל זֶה נִכְלָל בְּאַהֲבַת הַשֵּׁם.

וְעוֹד מִמְּנִשְׂיָהּ הַגְּמָרָא (יוֹמָא דְּפו עֲמוּד א): שְׂיִהִיָּה מְשֻׁאָו
וּמְתָנּוּ בְּנַחַת עִם הַבְּרִיּוֹת, שְׂיִהִיָּה אָדָם שֶׁהַעוֹלָם יֵאָהֵב אוֹתוֹ,
אִי? בְּכָל עֲנִינֵי הַפְּרָנְסָה תְּנַהֵג תְּמִיד בְּנַחַת וּבְדֶרֶךְ הָאֱמֶת.
תַּעֲשֶׂה בִּיזְנָס בְּלִי שְׁקָרִים, בְּלִי רַמְאוֹת, בְּלִי עֲבֵרוֹת, אֵל
תַּחֲפֹשׁ קוֹמְבִּינוֹת, קוֹמְבִּינוֹת זֶה לְרִשְׁעִים, תַּחֲפֹשׁ אֶת הָאֱמֶת.
וְעַל אָדָם כִּזֶּה מָה הַבְּרִיּוֹת אוֹמְרוֹת עָלָיו? אֲשֶׁרִי אָבִיו שֶׁלְּמַדוֹ
תּוֹרָה וְאֲשֶׁרִי רַבּוֹ שֶׁלְּמַדוֹ תּוֹרָה.

יְהִי רְצוֹן שְׁנִצְּכָה.

שמורת

:

פְּרָשָׁה שְׁמוֹת

שְׁעֲבוּד מִצְרַיִם

הַפְּרָשָׁה שְׁלֵנוּ מִתְחִילָה בְּסִפּוּר שְׁל שְׁעֲבוּד עַם יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, "וַיִּקָּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף" (שְׁמוֹת א, ח) בְּגִמְרָא (סוּטָה דף יא עמוד א) נִחְלָקוּ אִם זֶה מֶלֶךְ חָדָשׁ מִמֶּשׁ אוֹ רַק שֶׁהִתְחַדְּשׁוּ גְזֵרוֹתָיו. אֲבָל גַּם אִם זֶה הָיָה מֶלֶךְ חָדָשׁ, הוּא בְּטוּחַ שְׁמַע עַל יוֹסֵף שֶׁהֵקִים אֶת כָּל הָאוֹמָה הַמִּצְרַיִת וְעָשָׂה אוֹתָהּ לְמַעֲצָמָה. אֲבָל הוּא וּשְׂאֵר הַמִּצְרַיִם הַחֲלִיטוּ לְכַפֵּר בְּטוֹבָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּה, וְזֶה מֵה שֶׁהִבִּיא אוֹתָם אַחֵר כִּי לְכַפֵּר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל מְקוֹם (מִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא פְּרָשַׁת שְׁמוֹת פְּרָשָׁה ה) וְכִמוֹ שֶׁאָמַר פְּרָעָה "מִי ה' אֲשֶׁר אֲנִשְׁמַע בְּקִלּוֹ" (שְׁמוֹת ה, ב).

שֶׁרֶשׁ הַקְּלָקוּל

לְצַעֲרֵנוּ לְפַעֲמִים רוֹאִים אָדָם שֶׁהִיא נִרְאָה כְּשׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁמִּחֲלִיט לְעַזֵּב אֶת דְּרֹךְ הַנֶּשֶׁם וּלְלַכֵּת לַחֲצֵב בּוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא יָכֻלוּ הַמַּיִם (עֵינֵי יִרְמְיָה ב, יג), הוּא נִהְפֵּךְ לְהִיּוֹת מְחַלֵּל שֶׁבֶת וְכוּפֵר. וְאֲנָשִׁים מִתְּפִלְאִים אֵיךְ זֶה יָכוֹל לְהִיּוֹת?

והתשובה הזו כתובה כאן בפרשה שלנו, הוא היה כפוי טובה לחבריו, הוא לא העריך את כל מה שעשו בשבילו ההורים, המשפחה והחברים, וזה גרם לו לכפר גם בטובתו של מקום. אלו דברי אלקים חיים שחז"ל הקדושים מלמדים אותנו.

האנטישמיות העתיקה

דבר נוסף צריך לדעת, שאדם שלא התרגל לחנך את המדות שלו כשהיה לו טפח גשמי הוא יהפך להיות רשע, "וישמך ישרון ויבעט" (דברים לב, טו), זה מה שהיה עם המצרים ש"שכחו" את המיטיב הכי גדול שלהם, מחמת רבוי השפעה הגשמי האדיר שהביא להם יוסף, הם נהפכו לרעים וחטאים יותר ממה שהם היו. והם אמרו "הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו" (שמות א, י). הם ראו שעם ישראל הוא מצלח, הם פחדו שישתלטו על מצרים ומשם על כל העולם, ממש כמו דבריו האנטישמיים של היטלר שכתב בספרו 'מיין קאמפף' שזו התכנית של היהודים להשתלט על העולם. וכששונאי ישראל חוששים מ'השתלטות יהודית' הם מוצאים פתרונות מהירים, מחנות עבודה, ענויים והרג - וזה מה שהיה במצרים.

"הבה נתחכמה לו"

פרעה יודע שעם ישראל לא יכנס מרצונו למלכות, ושהם

חֲכָמִים מְכַדִּי לְהַפּוֹ לַעֲבָדִים, וְלִכֵּן הֵם חוֹקְרִים וּבוֹדְקִים
בְּצוּרָה חֲכָמָה - "הִבֵּה נִתְחַכְמָה לוֹ", כְּדִי לְהִבִּיא אֶת עַם
יִשְׂרָאֵל לְמַצֵּב שֶׁל שְׁעָבוֹד תַּחְתָּם.

הֵם רְאוּ שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל מְנוֹסָה לְהִתְאַזְרַח, וּלְהִיּוֹת פְּטְרִיוֹטִי,
וְשֶׁהֵם הוֹלְכִים וְגֹדְלִים וּבוֹנִים בְּנִינִים, וְהֵם נִדְבְּקוּ בְּחִידוֹק
הַחֲמִרִיּוֹת שֶׁל מִצְרַיִם (עֵינֵינוּ בְּשִׂיחָה הַשְּׁבוּעִית לְפָרֶשֶׁת וַיִּגַּשׁ מֶה שֶׁהֶאֱרָכְנוּ
בְּזֶה), וְהֵם הִחְלִיטוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשָׁנֵי הָעֲנִינִים הָאֵלוּ, וְכָכָה
מְבֹאָר בַּמְדָּרָשׁ (שְׁמוֹת רַבָּה פְּרָשַׁת שְׁמוֹת פְּרָשָׁה א סִימָן י), שֶׁפְּרָעוּהָ
עֲצָמוֹ יֵצֵא לַעֲבֹד אֶתְּם בְּיַחַד כְּדִי לְהִרְאוֹת אֶת הַמְּסִירוֹת שֶׁלוֹ
לְאַרְץ מִצְרַיִם וּמְמוֹנוֹ לְמַדּוֹ כָּלָם. וּבְמִיָּחַד שֶׁהָיָה תְּשׁוּלוֹם מְכַבֵּד
עַל כָּל אֶבֶן וְאֶבֶן שֶׁהֵם בָּנוּ (עֵינֵינוּ רַש"י בַּפְּסָחִים דָּף לט עֲמוּד א דְּבוּר
הַמִּתְחִיל תַּחֲלָה רַבָּה). וְהַכֵּל הָיָה נִרְשָׁם כִּמְהָ מִתְכַּנֶּת הַלְּבָנִים כָּל
אֶחָד עֵשָׂה, לְאֵט לְאֵט הוֹרִידוּ אֶת הַמְּשַׁכֶּרֶת עֲבוּר הָעֲבוֹדָה,
עַד שֶׁהִפְסִיקוּ לְשֵׁלֵם לָהֶם וְהִכְרִיחוּ אוֹתָם לַעֲבֹד כְּרָגִיל וְלַעֲמֹד
בְּאוֹתָהּ מִתְכַּנֶּת הַלְּבָנִים הַקּוֹדֶמֶת שֶׁעָשׂוּ.

הִיחִידִים שֶׁנִּצְלוּ מִשְׁעָבוֹד מִצְרַיִם הָיוּ שִׁבְט לְוִי (שְׁמוֹת רַבָּה
פְּרָשַׁת שְׁמוֹת פְּרָשָׁה ה סִימָן טז), הֵם לֹא חִפְּשׂוּ לְהִיּוֹת פְּטְרִיוֹטִים,
אוּ לְמַצֵּא חֵן בְּעֵינֵי אַמּוֹת הָעוֹלָם. הֵם גַּם לֹא חִפְּשׂוּ כֶּסֶף,
הֵם נִשְׁאָרוּ בְּבֵית הַמְּדָרָשׁ לְלַמֵּד תּוֹרָה, וְעַל יְדֵי זֶה הֵם נִצְלוּ.

וּלְצַעֲרָנוּ בְּאוֹתָן הַטְּקָטִיקוֹת גַּם הַיּוֹם יֵצֵר הָרַע מְשַׁכְּנֵעַ
אֶת הָאָדָם, עַד שֶׁמִּפִּיל אוֹתוֹ לְשְׁעָבוֹד נוֹרָא אַחֲרֵי הַחֲמָר,
שֶׁבְּקִשְׁתִּי אֶפְשָׁר לְצֵאת מִמֶּנּוּ. וְגַם הַיּוֹם, שִׁבְט לְוִי שֶׁבְּכָל דּוֹר
וְדוֹר שֶׁהֵם לוֹמְדֵי הַתּוֹרָה (רַמְבַּ"ם הַלְּכוֹת שְׁמִטָּה וַיּוֹבֵל פָּרָק יג הַלְּכָה
יג), הֵם נִצְלִים מִהַשְׁעָבוֹד הַנוֹרָא הַזֶּה.

ימי השובבי"ם

הפרשה הזו היא התחלה של שבועות שנקראים ימי השובבי"ם, שהם ראשי תבות של פרשיות שמות וארא בא' בשלח יתרו משפטים, שהם ימים שמסגלים לתקון בעון פגם הברית (עין ברפי יוסף ארח חיים סימן תרפה אות א).

מה המיוחד בימים האלו? הבאור בזה שעכשו עם ישראל התחיל את השעבוד הנורא במצרים, ולמרות כל טמאת מצרים הם שמרו שם על הברית (בגדי השרד לרבי יעקב אבוחצירא זצ"ל פרוש על ההגדה דף ל עמוד א), שבטי יה עדות לישראל, הם לא נאפו, ורק בזכות הצדקנות של הנשים הצדיקות ששמרו את עצמן ואת בעליהן נגאלנו ממצרים (ילקוט שמעוני תהלים רמז תשצה). והדבר הזה צריך ללמד אותנו שלפעמים אדם גר בסביבה כמו מצרים שהיא "ערות הארץ" (עין בראשית מב, ט, ובספר בני יששכר מאמרי חדש כסלו - טבת מאמר ד), הוא חייב לשמר את עצמו מאד בעניני הברית כי זה קשר הברית שיש לו עם הקב"ה, ומי ששומר את הברית הקב"ה יציל אותו מכל הצרות והבעיות שיש לו (עין בספר טהרת הקדש חלק א מאמר מעלות נוטרי היסוד מעלה נח).

ככה נהפכים לרוצחים

הרבה אנשים לא מבינים את עמק הפגם שאדם פוגם בברית, ולא רק בעולמות העליונים אלא גם בעולם הזה. בכל פעלה של עברה שאדם עושה, הוא פוגם באותו אבר שהוא חטא בו (עין בחיי אדם בהקדמה, ובבן איש חי שנה ראשונה

פְּרָשַׁת וְאֶתְחַנּוּ , אֲבָל כְּשֶׁאָדָם פּוֹגֵם בְּקִדְשֵׁי הַבְּרִית הוּא פּוֹגֵם בְּכָל־לוֹת כָּל הָאֲבָרִים (עַיֵן בְּסֵפֶר קִדְשֵׁי יַעֲקֹב לְרַבִּי יַעֲקֹב אֲבוּחַצִירָא בְּפָאָר אִוֵר הַתַּקּוּן אוֹת נו, וּבְאֲדַרְתֵי יַעֲקֹב שָׁם) מִכִּיּוֹן שֶׁהַבְּרִית שֶׁנִּקְרָא 'יְסוּד' (הוֹסְפִיּוֹת לַזְהָר שְׁמוֹת דָּף רַעו עַמּוּד א), הוּא הַיְסוּד שֶׁל כָּל הַמִּצְוֹת וְהַעֲנִינִים. וְכִשֶׁהוּא פּוֹגֵם בַּיְסוּד, הוּא פּוֹגֵם בְּכָל הַבְּנִין, וְהוּא קוֹרֵס אֶל עוֹלָם שֶׁל רַע, אֲכִזְרִיּוֹת וְטִנְפֹת אֵין סוֹפִית.

לְפָנֵי כֵּמָה זְמַן הַתְּפָרֶסֶם אֵיךְ גְּדוּלֵי הָרוֹצְחִים בְּעוֹלָם הַתְּחִילוּ בְּמַסַּע הָרֹצַח שְׁלֵהֶם, רָאִינוּ אוֹתָם וְשָׂאֵלוּ אוֹתָם, אֵיךְ הַתְּחַלְתֶּם לְרֹצַח, מֵהֵיכַן הִגִּיעָה הַתְּאֵוָה וְהִרְעִיוֹן לְרֹצַח?

וְכֵלָם עָנוּ וְאָמְרוּ שֶׁכָּל שֶׁהֵם הָיוּ שְׁטוּפִים בְּזָמָה - כִּכָּה תְּאֵוֹת הָרֹצַח שְׁלֵהֶם גְּדֵלָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. [עֲשִׂינוּ עַל זֶה בְּסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא סְרַט שְׁלָם - סְרַט 'תַּקּוּן הַבְּרִית', וְהַבְּאֵנוּ אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלוּ שָׁם] וְהָאֵמַת שֶׁזֶה פְּסוּק מִפְּרָשׁ: "כִּי נֵאֱפוּ וְדָם בִּידֵיהֶן" (יִחְזַקְאֵל כג, לז). וְהַכֵּלֵל הַזֶּה שֶׁקִּבְּעוּ חֲזו"ל שֶׁעֲבָרָה גּוֹרֶרֶת עֲבָרָה (אֲבוֹת פָּרָק ד מִשְׁנָה ב) מִתְחַזֵּק וְעוֹלָה בְּכָל תְּאֵוֹת נֶאֱפוּ וְרֹצַח שֶׁהֵם מְבַצְעִים עַד שֶׁהֵם נִהְפָּכִים לְהִיּוֹת הַגְּרוּעִים שֶׁבְּעוֹלָם, אֲפִלּוּ יוֹתֵר מִחֵיוֹת הַשְּׂדֵה.

אֲכִזְרִיּוֹת הַמִּצְרִים

וְנִרְאָה שֶׁגַם הִרְעִיוֹן הַזֶּה מְבֹאָר בְּפְרָשַׁת הַשְּׁבוּעַ. בְּמִדְרָשׁ (פְּסִיקְתָא זוֹטְרָתָא פְּרָשַׁת שְׁמוֹת פָּרָק א סִימָן כב) מְבֹאָר שֶׁהַחֲרֻטִּים שֶׁל מִצְרַיִם רָאוּ שֶׁהוֹלֵךְ לְהוֹלִיד מוֹנְשִׁיעַן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְלִהְיוֹצִיא אוֹתָם מִמִּצְרַיִם, הֵם יַעֲצוּ לְפָרְעָה לְהַרְגֵם אֵת כָּל הַתִּינוּקוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ, גַּם מֵעַם יִשְׂרָאֵל וְגַם מֵהָעַם הַמִּצְרִי, כִּי הֵם לֹא יָדְעוּ

היכן יגלד מושיעו של ישראל. ופרעה כף עשה, "ויצו פרעה לְכָל עַמּוֹ לְאֹמֶר כָּל הַבֶּן הַיְלֹוד הַיִּאֲרָה תִשְׁלִיכוּהוּ וְכָל הַבַּת תַּחֲיוּן" – אֵת הַבְּנוֹת הֵם רָצוּ לְשַׁמֵּר לְעֵצְמָם, כִּי הֵם רָאוּ שֶׁהִגְזַע שָׁל עִם יִשְׂרָאֵל הוּא מְשַׁבַּח וּמְבִיאִים שִׁשָּׁה בְּכָרִס אֶחָד (מְכִילְתָּא דְרַבִּי יִשְׁמְעֵאל בֶּא - מִסְכְּתָא דְפִסְחָא פְרָשָׁה יב), אָבֵל אֵת הַיְלָדִים הַזְּכָרִים צִוּוּ לְהַרְג. וְאַף אֶחָד מֵהָעַם הַמִּצְרִי לֹא הִתְנַגַּד לְגִזְרָה הַזֹּאת, כְּלָם הִסְכִּימוּ לְהַקְרִיב אֵת הַיְלָדִים שְׁלֵהֶם בְּגִלְל הַצְּוִי הַמִּפְקֶפֶק שֶׁל פְּרָעָה. לָאן נִעְלְמוּ הַרְגָּשׁוֹת הָאֲנוּשִׁים? אֵיךְ כָּלֵם נִהְפְּכוּ לְהִיּוֹת אֲכֻזָּרִים כָּל כֹּף אֶפְלוּ עַל הַיְלָדִים שְׁלֵהֶם?

והתשובה היא פשוטה, חז"ל במדרשים רבים (פסיקתא זוטרותא בראשית פרשת לך לך פרק יב סימן יב, ועין במה שכתב רבי צדוק הכהן מלוברין - קמץ המנחה חלק ב אות נט, שכיון שהיה מקום כשוי ממילא היה מקום זמה, שזה תלוי בזה) גלו לנו את טמאת מצרים שהיו שקועים בכל תאות זנות שיכולה להיות, יותר מכל שאר האמות. התאוה הגדולה הזו שבשה להם את הדעת והפקה אותם לרוצחים ללא רגשי רחמים.

לא סתם אמרו חז"ל (נדה דף יג עמוד א) שאדם שמוציא זרע לבטלה הרי הוא שופך דמים, שכן בזרע יש את כח החיות להביא אתו חיים לעולם, וכשאדם שטוף אחרי זה הוא נהפך להיות ממש שופך דמים, ומנואף הוא הופך לרוצח.

פְּרָשָׁת וַאֲרָא

"אני ה'"

הַפְּרָשָׁה מִתְחִילָה בַּפְּסוּק "וַיְדַבֵּר אֱלֹקִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי הַשֵּׁם" (שמות ו, ב), וְהַשְּׂאֵלָה מִתְבַּקְּשֶׁת, וְכִי לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ, אֲדוֹן כָּל הַנְּבִיאִים (כִּי מִכְנֵהוּ רַבֵּנוּ בְּחַיֵּי בְּבֵאוּרוֹ לַתּוֹרָה כְּמָה וְכִמָּה פְּעָמִים, עַיִן בַּפְּרוּשׁוֹ בְּרֵאשִׁית פְּרָק א פְּסוּק א בַּפְּתִיחָה לְפָרֶשֶׁת בְּרֵאשִׁית וְעוֹד), הִיָּה צָרִיךְ לֹמַר לוֹ "אֲנִי ה'", הֲלֵא הוּא הַכִּיר וַיַּדַּע אֶת הַשֵּׁם בַּדְּרָגָה הַגְּבוּהָה בְּיוֹתֵר (עַיִן רַמְבַּ"ם הַלְכוֹת יְסוּדֵי הַתּוֹרָה פְּרָק א הַלְכָה ז)?

רַש"י כָּאן מְבַאֵר אֶת הָעֲנָן וְנִבִּיא אֶת לְשׁוֹנוֹ: "וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה'" - נֶאֱמַר לְשֵׁלֶם שְׂכָר טוֹב לְמַתְהַלְכִים לְפָנָי. וְלֵא לְחֻנָּם שְׂלַחְתִּיךָ כִּי אִם לְקִיָּם דְּבָרֵי שְׂדֵבְרֵתִי לְאַבּוֹת הָרֵאשׁוּנִים.

בְּאוֹר הַדְּבָרִים, שֶׁהַקַּב"ה אֹמֵר לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ, כִּיִּן שֶׁהִבְטַחְתִּי לְאַבּוֹת אֲנִי ה' לְקִיָּים אֶת דְּבָרֵי, וְלֵא לְחֻנָּם נִשְׁלַחְתִּי, וְאַפְלוּ שֶׁאֲתָה רוֹאָה שֶׁפְּרָעָה לֵא מוֹכֵן לְשַׁחֲרֵר, בְּסוֹף תְּרָאָה שְׂלֵא נִשְׁלַחְתִּי לְחֻנָּם.

אֵל מְלֹךְ נֶאֱמַר

וּמִמְשִׁיךְ רַש"י וַאֲמֵר: וּבְלִשׁוֹן הַזֶּה מְצִינּוֹ שֶׁהוּא נִדְרָשׁ בְּכִמָּה

מקומות אָנִי ה' נֶאֱמָן לְפָרַע, כְּשֶׁהוּא אָמַר אֶצֶל עֲנָשׁ, כְּגוֹן
 "וְחִלַּלְתָּ אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אָנִי ה'" (ויקרא יט, יב), וְכִשֶּׁהוּא אָמַר
 אֶצֶל קִיּוֹם מִצּוֹת, כְּגוֹן "וַיִּשְׁמְרֶתֶם מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אָנִי
 ה'" (ויקרא כב, לא), נֶאֱמָן לִתּוֹ שָׂכָר.

בּוֹאוֹ נֶעֱמִיק בְּדַבְרֵי רַש"י וְנִבִּין אֶת הָעֵמֶק שֶׁל הַמְּלִים "אָנִי
 ה'". כְּבָר אָמְרוּ חַז"ל (בִּירוּשְׁלַיִם סְנֵהֲדָרִיו פָּרַק א הֶלְכָה א) שְׁחֹתְמוּ
 שֶׁל הַקַּב"ה אֶמֶת, וְהוּא אֵל מְלֹךְ נֶאֱמָן. וְכִשֶּׁהֲקַב"ה אֹמֵר
 דָּבָר הוּא עוֹמֵד עַל זֶה "לֹא אֵישׁ אֵל וְיִכְזָב וְכֵן אָדָם וַיִּתְנַחֵם
 הֵהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדָבָר וְלֹא יִקְיַמְנָה" (בַּמִּדְבָּר כג, יט), בֵּן
 אָדָם בְּמִיחָד אִם הוּא פּוֹלִיטִיקָאִי, הוּא אֹמֵר דָּבָר וְאַחַר כֵּן
 חוֹזֵר בּוֹ, לְפָנָי הַבְּחִירוֹת הַקִּירוֹת מְדַבְּרִים אֵלָיךְ - הַכֹּל מֵלֵא
 שְׁלֹטִים תִּבְחָרוּ בִּי, אָנִי מִבְּטִיחַ. אֲבָל אַחֲרֵי הַבְּחִירוֹת - אֶתְּהַ
 מְדַבֵּר לְקִירוֹת, כֹּל הַהִבְטָחוֹת נֶעֱלְמוּ. אֲבָל אֶצֶל הַבּוֹרָא בְּרוּךְ
 הוּא זֶה לֹא כֵּן, מֵה שֶׁהוּא אָמַר הוּא עוֹשֶׂה - "בְּרוּךְ אֹמֵר
 וְעוֹשֶׂה, בְּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם".

שָׂכָר וְעֲנָשׁ

וַיְדוּעַ שְׂאָחַד מִי"ג עֲקָרֵי הָאָמוּנָה זֶה שָׂכָר וְעֲנָשׁ, שֶׁהַקַּב"ה
 מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לִירְאָיו, וְעֵתִיד לְהַפְרֵעַ מֵהַחוּטָאִים. כֹּל יְהוּדִי
 חֵיב לְהֵאֱמִין בְּזֶה. אֲבָל הַיִּצָּר הָרַע מְסִית אֶת הָאָדָם וְאֹמֵר
 לוֹ: "אֱלֹקִים יְבִין אוֹתָךְ, לֹא נֹרָא אִם נִכְשַׁלְתָּ". "אֱלֹקִים יוֹתֵר
 לָךְ", וְכֹל הַשְּׂקָרִים הָאֵלֶּה גּוֹרְמִים לְאָדָם לְהַשְׁאֵר בְּטִמְאֵת
 עוֹנוֹ וְלֹא לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה. וְחַז"ל כְּבָר הִזְהִירוּ וְאָמְרוּ (בְּבֵא קמ"א
 דף נ עמוד א), כֹּל הָאוֹמֵר הַקַּב"ה וְתָרַן יִתְרוֹ מַעֲיוֹ. לֹא יִתְכַּן

שִׁיחָהּ וְתוֹר אֶפְלוּ לֹא עַל פְּסִיק קֶטוּ, "כִּי אֵת כָּל מַעֲשֵׂה
הָאֱלֹהִים יָבֹא בְּמִשְׁפָּט" (קהלת יב, יד), וְאֶפְלוּ דְבָרֵי שִׁיחָה
בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ אִם הוּא לֹא דִבֵּר לְעֵנִין - הָאָדָם יַעֲנֵשׁ עַל
זֶה (תְּחִיבָה דָּף ה' עֲמוּד ב), וְעֵין רוּאָה וְאֵין שׁוֹמַעַת וְכָל מַעֲשֵׂיךָ
בְּסֵפֶר וְכִתְבִּים (אָבוֹת פָּרָק ב' מִשְׁנָה א). וְלִכֵּן כְּשֶׁהִקְבִּ"ה מִבְּטִיחַ
שְׂכָר אוֹ עֲנֵשׁ, הוּא מְזָכִיר וְאוֹמֵר "אֲנִי ה'" תִּזְכֹּר שֶׁ"אֲנִי ה'" לֹא
שְׁנִיתִי" (מִלְאָכֵי ג, ו), אֲנִי ה' שְׁחֹתְמֵי אָמַת, וְאֲנִי מְשַׁלֵּם שְׂכָר
טוֹב לְשׁוֹמְרֵי מִצְוֹתַי, וּמַעֲנִישׁ אֵת עוֹבְרֵי הָעֲבָרָה.

נִחְזֹר לְעֵנִינֵי הַפְּרָשָׁה, הִקְבִּ"ה מְצַוָּה אֵת מִשָּׁה רִבְנוּ וְאֶהְרֹן
לְלַכֵּת לִפְנֵי פְרַעֲוֹה (שְׁמוֹת ז, א וְהִלָּאָה), וְהַכְּתוּב יַמְעִיד וְאוֹמֵר
"וַיַּעַשׂ מִשָּׁה וְאֶהְרֹן כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתָם כִּן עָשׂוּ" (שְׁמוֹת ז, י).
הֵם שָׁמְעוּ בְּקוֹל ה' וַעֲשׂוּ אֵת מַה שֶּׁהֵם הִצְטִיחוּ, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת
אֵת הַשְּׁתִדְּלוּתָם בְּגֵאֻלַּת עַם יִשְׂרָאֵל.

טַעֲנַת מִשָּׁה רִבְנוּ

וְכַשְׁנִתְּבוּנוּ נִרְאָה שֶׁבַּפְּרָשָׁה הַקּוֹדֶמֶת מִשָּׁה רִבְנוּ בְּכָאֵב לֵב
מִתְלוֹנֵן לִקְבִ"ה וְאוֹמֵר לוֹ "לָמָּה הִרְעַתָּה לָעָם הַזֶּה לָמָּה זֶה
שְׁלַחְתָּנִי. וּמֵאִזּוּ בְּאִתִּי אֵל פְּרַעֲוֹה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע לָעָם הַזֶּה
וְהִצֵּל לֹא הִצֵּלְתָּ אֵת עַמֶּךָ" (שְׁמוֹת ה, כב - כג), הוּא רוּאָה שֶׁכָּל
שֶׁהוּא מְפָצִיר בְּפְרַעֲוֹה לְשַׁלַּח אֵת עַם יִשְׂרָאֵל פְּרַעֲוֹה מְכַבֵּיד
עֲלֵיהֶם אֵת עַלּוֹ, עַם יִשְׂרָאֵל מְכִים וְנֹאנְחִים (שְׁמוֹת ה, טז), וְכֻלָּם
כּוֹעֲסִים עַל מִשָּׁה רִבְנוּ שֶׁבָּא לְנִסּוֹת לְהִצִּיל אֵת עַם יִשְׂרָאֵל
(שְׁמוֹת ה, כא). וְהִקְבִּ"ה אוֹמֵר לְמִשָּׁה רִבְנוּ שׁוֹב פְּעַם: תִּלְךָ
לְפְרַעֲוֹה הַטֵּמְאָה הַזֶּה, שֶׁלֹּא מִתִּיחַס אֲלֵיכֶם מִחַמַּת גְּאוּתָנוּתוֹ,

שיחות על סדר הפרשיות

שִׁמְחִיזִיק אֶת עֲצָמוֹ אֱלוֹהַּ (מְכִילָתָא דְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּשֵׁלַח - מִסְכְּתָא דְשִׁירָה פְּרָשָׁה ח), וְתַפְצִירוּ בּוֹ שִׁישְׁלַח אֶת עִם יִשְׂרָאֵל מֵאֲרָצוֹ.

לא צריך להיות חכם גדול כדי לדעת שהשליחות הזו נועדה לכשלוון, ונשארין שום סכוי שפרעה ישלח את עם ישראל ויותר על מאות אלפי עבדים, סתם ככה כי ה' מבקש. ואם כן מה התועלת לשלח את משה רבנו ואהרן עוד פעם לפני פרעה, להפציר בו שוב ושוב?

התעלמות מהשקולים

למרות שמשה רבנו ואהרן ידעו את כל השקולים הללו והכירו בהם, הם לא נתנו לעצמם שום הסחת דעת מהצווי האלקי, ללכת לעשות את רצון ה' אך ורק משום שהוא צוה, ללא שום תועלת הנראית לעין, ולא לצפות לשום תוצאות, אלא אך ורק כדי לעשות את רצון השם ותו לא.

זה מה שבאו המלים "כן עשו" ללמד אותנו, את הכלל בעבודת ה', לעשות את המצות ללא שום כוונת רוח, אלא משום שזה רצון השם, ואז זה עולה לנחת רוח לפני ה' שאמרתי ונעשתי רצוני (ספרי במדבר פרשת שלח פסקא קז).

העושה מצוה כמאמרה

וזה מה שאמרו חז"ל בגמרא (שבת דף סג עמוד א), אמר רב חיינא בר אבדי: כל העושה מצוה כמאמרה אין מבשרין

אותו בשורות רעות, שְׁנַאָמַר "שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יֵדַע דְּבַר רַע" (קהלת ח, ה). מִצְוָה כְּמֵאמְרָה פְּרוּשׁוֹ - לְשֵׁם אֹמְרָה וּכְפִי שְׁהֶרְצוֹן הָאֱלֹקִי שְׁאָמַר אוֹתָהּ הִתְכַּוֵּן, לְשִׁמְהָ! וְלֹא רַק שְׁזוֹכָה לָזֶה שְׁאִין מִבְּשָׂרִין אוֹתוֹ בְּשׁוֹרֹת רַעוֹת, עוֹד אֹמֵר רַב אֲסִי בְּגִמְרָא שָׁם: אֶפְלוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר גְּזֵרָה - הוּא מִבְּטָלָהּ, שְׁנַאָמַר "בְּאֲשֶׁר דְּבַר מֶלֶךְ שְׁלִטוֹן וּמִי יֹאמֵר לוֹ מֶה תַּעֲשֶׂה" (קהלת ח, ד) וְסָמוּךְ לוֹ הַפְּסוּק "שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יֵדַע דְּבַר רַע" (קהלת ח, ה).

כְּמָה מַעֲלָה גְדוֹלָה יֵשׁ בָּזֶה שְׁעוֹשָׂה וּמְקִיִּים אֶת הַמִּצְוֹת לְלֵאלֹהִים, "כִּן עָשׂוּ" - כְּמוֹ הַצּוּי הָאֱלֹקִי.

עֲשֵׂה לָךְ רַב

הַהֲנַהֲגָה הַזֹּאת נְכוֹנָה גַם כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה שְׂאֵלֶת רַב, וְהוּא הוֹלֵךְ וְשׁוֹאֵל אֶת רַבּוֹ אֵיזוֹ שְׂאֵלָה בְּהִלְכָהּ, בְּהִשְׁקָפָהּ אוֹ בְּהִנְהָגָהּ וְהוּא בְּטוֹחַ שְׁהֶרֶב שְׁלוֹ יַעֲנֶה לוֹ כְּמוֹ שֶׁהוּא חוֹשֵׁב, וּפְתָאוֹם הוּא רוֹאֶה שְׁהֶרֶב עֲנָה לוֹ הַפּוֹךְ, אָדָם שְׁאִין לוֹ יִרְאֵת שְׂמִים אוֹ שְׂמִתְעַלֵּם מִמָּה שְׁהֶרֶב עֲנָה לוֹ, וְלֹא שׁוֹמֵעַ לְעֵצָתוֹ וּפְסִיקָתוֹ, וּבִמְצָב הַגְּרוּעַ הוּא מִתְחִיל לְבַקֵּר אֶת הָרַב, וְלִהְרֹאוֹת שְׁהֶרֶב טְעָה בְּהִלְכָהּ אוֹ בְּשִׁקוּל הַדַּעַת, וְלִהְמַצִּיא עָלָיו לַעֲזוֹ. אָדָם כְּזֶה מְרָאֶה שְׂבָאָמַת מַעוֹלָם לֹא קִיִּים אֶת הַצּוּי עֲשֵׂה לָךְ רַב (אָבוֹת פְּרָק א מִשְׁנָה ו), כִּי הוּא הָיָה תְּמִיד הָרַב שֶׁל עַצְמוֹ, וּבְרָגַע שְׁלֵא הִסְתַּדֵּר לוֹ הוּא פְּשׁוּט עֲזַב אֶת הָרַב, וְהִתְחִיל לְצֵאת נִגְדוֹ.

הגאָוה שרש הרע

השרש של ההתנהגות הזו היא כמובן גאָוה, שהוא בטוח
שהוא הכי חכם והכי מבין, ולכן הוא לא מוכן לקבל שום
דעה הפוכה מדעתו, ואפלו אם הידעה הזו של הרב שלו,
הוא לא מקבל אותה. ועברה גוררת עברה, שהוא מתחיל
לבזות את אותו חכם, ואין לו רפואה למכתו (שבת דף קיט
עמוד ב), ומפסיד את חלקו לעולם הבא (סנהדרין דף צט עמוד
ב). מסכן הנה ומסכן יהיה עד סוף ימיו וגם בעולם הבא, אם
לא יחזר בתשובה.

מורא רבך

וחז"ל כבר השווו ואמרו "מורא רבך כמורא שמים" (אבות פרק
ד משנה יב), והצווי האלקי "ולדבקה בו" (דברים יא, כב), התפרש
בגמרא (עין כתבות דף קיא עמוד ב) להדיק בתלמידי חכמים,
לכבד אותם ולשמע לדבריהם.

יש הרבה אנשים שהולכים לרבנים, מנשקים להם את
הידיים ואפלו נותנים צדקה, אבל ברגע שהרב אומר להם
משהו שלא מתאים להם פתאום כל הכבוד שלהם לתורה
בורח!

זה לא כבוד התורה, זה כבוד עצמה, וצריכים להזהר מזה...

פְּרָשָׁה בֵּאֵל

פְּרֵעָה מִתְאַבְּדוּ!

בפְּרָשָׁה שְׁלָנוּ אֲנַחְנוּ לומדים על הַמִּשְׁךְ מִכּוֹת מִצְרַיִם, וְהַמִּצְרַיִם כָּבֵר מֵיִאֲנָשִׁים וְכִמוֹ שִׁמְעִיד הַכְּתוּב וְאוֹמֵר: "וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי פְרֵעָה אֵלֵינוּ עַד מָתִי יִהְיֶה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ שֶׁלַח אֶת הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲבְדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם הֵטֵרִם תִּדַע כִּי אֲבָדָה מִצְרַיִם" (שְׁמוֹת י, ז), הֵם אוֹמְרִים לוֹ שְׁכָל מִצְרַיִם נַחֲרַבָּה, לָמָּה אַתָּה מִמְּשִׁיךְ לְהַחֲזִיק אֶת עַם יִשְׂרָאֵל? אַתָּה מִתְאַבְּדוּ!!!

וּפְרֵעָה עֲדִין מְסֻרָב, הַגְּאֹה שְׁלוֹ לֹא נוֹתֶנֶת, הֵרִי הוּא הַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ אֵלֹהֵי (מִדְרַשׁ רַבָּה פְּרָשָׁת וְאֵרָא פְּרָשָׁה ח סוֹף סִימָן א), אֲזַ לָמָּה שֶׁהוּא יִקְשִׁיב לְמִיִּשְׁהוּ? (וְעֵין בְּבֵאוֹר הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ שְׁמוֹת פָּרָק י פְּסוּק ז, שֶׁהַסְּבִיר אֶת מַחֲשַׁבַת הַמִּצְרַיִם וּפְרֵעָה).

בּוֹאוּ חֲשִׁבוֹן

אֲף אֶחָד לֹא יֵאָהֵב אִם יִקְרָאוּ לוֹ פְּרֵעָה, פְּרֵעָה הָרָשָׁע שֶׁאֶפְלוּ שְׁמוֹ הוּא רָע כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַכְּתוּב "וְשֵׁם רָשָׁעִים יִרְקֵב" (מִשְׁלֵי י, ז), וְאִסּוֹר לְקַרְא בְּשֵׁם שֶׁל רָשָׁע (יִזְמַא דָּף לַח עֲמוּד ב), אֲבָל

לְצַעֲרֵנוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים מִתְנַהֲגִים כְּמָהוּ. אֶחָד מִי"ג עֲקָרֵי
אֲמוּנָה שְׂמֹנְאָם הַרְמַב"ם (בְּפִרוּשׁ הַמְשֻׁנִּיּוֹת בְּמַסְכַּת סְנֵהֲדָרִיו בְּפָרָק
חֶלֶק) הוּא שָׂכָר וְעֵנֶשׁ - שֶׁהַקַּב"ה נוֹתֵן שָׂכָר טוֹב לִירְאָיו
וּמִעֵנֶשׁ לְעוֹבְרֵי מִצְוֹתָיו. וּכְשֶׁאָדָם מְקַבֵּל אֵיזָה עֵנֶשׁ אוֹ אֵיזוֹ
בַּעֲיָה, בְּמָקוֹם לַעֲשׂוֹת חֻשְׁבוֹן נֶפֶשׁ וְלוֹמֵר "בּוֹאוּ חֻשְׁבוֹן"
(בְּמִדְבַר כ"א, כ"ז) בּוֹא נִחְשֵׁב חֻשְׁבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם (בְּבֹא בְתָרָא דָף ע"ח
עמוד ב'), וְלִפְנֵיפֶי שֶׁוֹלְמִשְׁמֵשׁ בְּמִעֵשֵׂיו (ערוֹבִין דָף יג עמוד ב'),
הוּא בּוֹחֵר לְהֶאֱשִׁים אֶת כָּל הָעוֹלָם, רַק לֹא אֶת עֲצָמוֹ.

הַלְקַח מִהַקּוֹרוֹנָה

זֶה מֵה שֶׁאֲנַחֲנוּ רוֹאִים עֲכָשׁוּ בְזִמְנוֹ הַקּוֹרוֹנָה, כָּל הָעוֹלָם נֶעְנֶשׁ
וְכֹלָם צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת חֻשְׁבוֹן נֶפֶשׁ, אֲבָל בּוֹחֲרִים לְהֶאֱשִׁים
אֵיזָה עֵטִלֶף מְסִין, אוֹ אֵיזָה מַעֲבָדָה שֶׁהַמְצִיאָה אֶת הַנְּגִיף.
שְׂכִחוּ שֶׁאֲלֵקִים הוּא זֶה שֶׁמְנַהֵל אֶת הָעוֹלָם, הוּא גַם זֶן אֶת
כָּל הַבְּרִיאָה מִבִּיצֵי כְּנִים וְעַד קֶרְנֵי רְאֵמִים (שֶׁבַת דָף ק"ז עמוד
ב'), וְאִם הוּא הַחֲלִיט לְזוֹן אֶת הַנְּגִיף, סִימָן שֶׁהוּא רוֹצֵה שֶׁהוּא
יִהְיֶה בְּעוֹלָם, וְלֹא רַק שֶׁהוּא רוֹצֵה, הוּא יִתְבָּרַךְ עֲשֵׂה אֶת זֶה.

אֵל תְּהִי פִרְעָה

וְאִם יֹאמֵר הָאָדָם שְׂכָל זֶה מְקַרָּה, הֲלֹא כָּבֵר הַכְּתוּב מִזְהִיר
וְאוֹמֵר: "וְאִם בָּזֹאת לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי.
וְהִלַּכְתִּי עִמָּכֶם בְּחֶמֶת קָרִי וְיִסְרַתִּי אֶתְכֶם אֲף אֲנִי שֶׁבַע עַל

חטאתיכם" (ויקרא כו, כז - כח), קרי פרושוו במקרה (עי' פתח יונתו בבאורו על הפסוק שם), והפסוק בא ללמדנו שאין מקרה בעולם, הכל מחשב.

גם פרעה והחרטמים אמרו שכל מכות מצרים הן מקרה (עי' אבן עזרא שמות פרק ח פסוק טו), אל תהיה פרעה.

עלבונה של תורה

וכמו שהקב"ה שלח את משה לומר לפרעה "עד מתי מאנת לענת מפני שלח עמי ויעבדני" (שמות י, ג), כן הקב"ה פונה אל כל אחד ואחד ואומר לו "עד מתי מאנת לענת מפני" - עד מתי אתה מסרב לשמע בקולי, וכיום שאין נביאים היסורים הם המעוררים את האדם, שאם רואה אדם שבאים עליו יסורים יפשפש במעשיו (ברכות דף ה עמוד א), ובכל יום ויום יוצאת בת קול מהר חורב ואומרת "אוי להם לבריות מעלבונה של תורה" (אבות פרק ו משנה ב), כפמה מבזים את התורה, יש כאלה מסכנים שלספר בשול הם מתיחסים יותר ברצינות, הם לא עוברים על כללי הבשול והאפיה, אבל הם כן עוברים על כללי התורה. התורה מזוהרת על חלול שבת "מחלליה מות יומת" (שמות לא, יד), והם לא מפחדים לחלל שבת.

"כי דבר ה' בזה"

ואם נתבונן נראה דבר מבהיל, שהפתוב אומר "כי דבר ה'

בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת הנפש ההוא עונה בה" (במדבר טו, לא), על מי הדברים אמורים? חז"ל (סנהדרין דף צט עמוד א, ובפסיקתא זוטרתא פרשת שלח לך דף קיב עמוד א) מביאים כמה באורים בזה: תנ"א, היה רבי מאיר אומר: הלומד תורה ואינו מלמדה - זה הוא "דבר ה' בזה". רבי נהוראי אומר: כל שאפשר לעסק בתורה ואינו עוסק.

וכבר כתב הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל בספרו נפש החיים (שער ד פרק כד) שצריך באמת כל אדם להתבונן ולחפש דרכיו אולי הוא מאותן שאין להם חלק לעולם הבא, חס וחלילה, כי הנה כל אחד שמח בחלקו וסומך על המשנה (סנהדרין דף צ עמוד א) האומרת: "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא", אבל לא יתבוננו בסוף המשנה הזאת שאמרה: "ואלו שאין להם חלק לעולם הבא", והיא מונה שם "אפיקורוס", ומפרשת הגמרא: "מאי אפיקורוס? רבי נהוראי אומר: כל שאפשר לו לעסק בתורה ואינו עוסק", והוא בכלל: "כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר - הכרת תכרת הנפש ההיא", ודורשים: "הכרת" - בעולם הזה; "תכרת" - לעולם הבא. ומכאן שמי שאפשר לו לעסק בתורה ואינו עוסק, אין לו חלק לעולם הבא. על כן יש לכל אדם לחפש דרכיו ולחקר במעשיו אולי הוא מאותן שאין להם חלק לעולם הבא, חס וחלילה. כי אף העוסקים בתורה תמיד אולי עברו עליהם כמה שעות ביום [בכתב יד: שעה אחת] שהיו יכולים לעסק בתורה ולא עסקו, והוא בכלל "כי דבר ה' בזה".

רבי חיים ויטאל (שערי קדשה שער ח חלק ב) מונה בין המדרגות התחתונות, שאף מי שיש בידו כל המעשים הטובים, אין

לו חלק לעולם הבא, אם אֶפְשֶׁר לוֹ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וְאִינוּ עוֹסְקִים.

יסורים מְכַעְרִין

וּלְצַעֲרָנוּ אֲנָשִׁים חַיִּים בְּבִזְבוּז זְמַן תְּמִידִי, וּמִבְטָלִים תּוֹרָה וְזֶה מֵה שְׁגָם מִבֵּיא עֲלֵיהֶם אֶת הַיְסוּרִים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל בְּבִרְכוֹת (דף ה עמוד א) כֹּל שֶׁאֶפְשֶׁר לוֹ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וְאִינוּ עוֹסְקִים - הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִבֵּיא עָלָיו יְסוּרֵין מְכַעְרִין וְעוֹכְרִין אוֹתוֹ.

יסורים מְכַעְרִין יְכוּל לְהִיּוֹת כָּל סוּג שֶׁל זְוָעָה, גַּם הַקּוֹרוֹנָה יְכוּלָה בְּוַדַּאי לְהִיּוֹת יְסוּרִים מְכַעְרִים, אֲנָשִׁים אֲבָדוּ אֶת הַחַיִּים, וְאֵלוּ שֶׁנִּצְלוּ אֲבָדוּ אֶת פְּרִנְסָתָם, אֲנָשִׁים בּוֹכִים עַל מִצָּבָם, וְעֵדִין לֹא מִתְעוֹרְרִים. לֹא מִתְבוֹנְנִים וּמְבִינִים שֶׁכָּל זֶה עֲנֵשׁ עַל חֹסֶר הַנְּהֻגָה מִתְאַיְמָה בְּעוֹלָמוֹ שֶׁל הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ.

יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּשְׁנוּב בַּתְּשׁוּבָה וְיִתְקַיֵּם בְּנוֹ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב "בְּשׁוּבָה וְנִחַת תִּנְשָׁעוּן" (ישעיה ל, טו) אָמֵן.

פרשת בשלח

השוואה השקטה שהיתה במצרים

"וַיְהִי בְשַׁלַּח פְּרַעְוֵה אֶת הָעָם" (שמות יג, יז), בכל מקום שכתוב בתנ"ך "וַיְהִי" הוא לשון צער (עי' במגלה דף י עמוד ב, ובמדרש רבה פרשת נשא פרשה י סימן ה), וגם כאן צריך להבין איזה צער היה כשעם ישראל יצאו ממצרים? (עי' בדברי האור החיים שמות פרק יג פסוק יז שהאריך בזה).

אחד הבאורים בזה הוא, על פי מה שאמרו במדרש (מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי שמות פרק יג פסוק יח) "וחמשים עלו" - שלא עלו עמם אחד מחמשה. ויש אומרים אחד מחמשים. ויש אומרים אחד מחמש מאות. רבי נהוראי אומר: העבודה, אפלו לא אחד מחמשת אלפים. ואימתי מתו? בימי האפלה שהיו מצרים שרויין בחשוך וישראל מקברין מתיקה, והודו ושבחו לשם שלא ראו שונאיהן ושמחו בפרענותן.

ואם נעשה חשבון נדעזע, שהרי עם ישראל יצאו רק הגברים הגדולים שש מאות אלף (שמות יב, לו) ולדעה המקלה ביותר שעלו אחד מחמשה זאת אומרת שלפחות שלשה מליון מתו במכת חשוך מעם ישראל, וזו היתה 'שוואה שקטה' כדי שהמצרים לא ישימו לב. וכל אותם שמתו היו רשעים שלא רצו לצאת מארץ מצרים והעדיפו להישאר בטמאת מצרים מלצאת ולעבד את השם (מדרש אגדה בפרשת בא פרקי סימוןא).

הַדָּבָר הַזֶּה אָמַר לְעֹרֵר אוֹתָנוּ מְאֹד מְאֹד. יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁהֵם קוֹרְאִים אֶת מֵה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה עַל מַחְלַל שַׁבָּת "וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא" (שְׁמוֹת ל"א י"ד), אוֹ "מַחְלְלֵי מוֹת יוּמָת" (שְׁמוֹת ל"א י"ד), וְהֵם לֹא מְבִינִים אִיךָ יִתְכַן שֶׁכָּל כֶּן הַרְבֵּה אֲנָשִׁים יִקְבְּלוּ עַנְשֵׁים אוֹ גִּיהֲנוּם, הֲרִי הַרְבֵּה אֲנָשִׁים מַחְלְלֵי שַׁבָּת.

וְהַתְּשׁוּבָה הִיא פְּשׁוּטָה וּמְבִהִילָה, כֵּן! כָּל מִי שֶׁחֹטֵא לְפִי דְרָגָתוֹ אִם זֶה בְּמִזִּיד אוֹ בְּשׁוּגֵג יַעֲנֹשׁ, אִם הוּא לֹא יִחְזֹר בַּתְּשׁוּבָה. אֵינִי וְתוֹרִים! זֶה הַסֵּבָה שֶׁבְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲנַחְנוּ וְרַבִּים טוֹבִים אַחֲרֵים מְשֻׁקִיעִים כַּמָּה שִׁיּוֹתֵר לְהַחְזִיר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בַּתְּשׁוּבָה, לְהַצִּיל אוֹתָם מִמִּיתָה גְּשָׁמִית וְרוּחָנִית, וְשָׁלֵא יֵאבְדוּ לְנֶצַח.

קְרִיעַת יַם סוּף

בְּהַמְשָׁךְ הַפְּרָשָׁה שָׁלַנּוּ אָנּוּ לוֹמְדִים עַל קְרִיעַת יַם סוּף שֶׁהִיְתָה נֶס אֱלֹקֵי מִצְרָיִם, וְכָל הַיָּמִים שֶׁבָּעוֹלָם נִבְקְעוּ (מִדְרַשׁ רַבָּה פְּרָשַׁת בְּשַׁלַּח פְּרָשָׁה כ"א סִימָן ו'), וְהַתְּגַדֵּל וְהַתְּקַדֵּשׁ שִׁמּוֹ שֶׁל הַשֵּׁם, וְזוֹ הִיְתָה אַחַת הַסְּבוֹת שֶׁיִּתְרוּ חֲזַר בַּתְּשׁוּבָה וּבָא לְהַסְתוֹפֵף תַּחַת כַּנְּפֵי הַשָּׁכִינָה (זְבַחִים דף קט"ז עמוד א').

הַיָּם לֹא נִקְרַע יִשָּׂר, הַמְּקַטְרֵג קַטְרֵג וְאָמַר: הִלְלוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה וְהִלְלוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה (מִדְרַשׁ רַבָּה פְּרָשַׁת בְּשַׁלַּח פְּרָשָׁה כ"א סִימָן ז'), עִם יִשְׂרָאֵל עֲדִין לֹא נִטְהָרוּ מִטְּמֵאֵת עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם, וְהֵם לֹא הָיוּ רְחוּקִים בְּטְמֵאָתָם מִהַמְּצָרִים, הָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה שֶׁל מְסִירוֹת נֶפֶשׁ, וְלָכֵן אָמַר הַקַּב"ה לְמִשָּׁה רַבֵּנוּ "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְעוּ"

(שמות יד, טו), שיתחילו להכניס לתוך המים, שיראו לי מסירות נפש.

לא כל עם ישראל היו בדרגה הזו בכלל, אבל הקב"ה דרש את זה מכלם, בסוף הראשון שזכה למסר את נפשו היה נחשון בן עמינדב שנכנס לתוך הים וכשהגיעו לו מים עד נפש - עד מקום הנשימה, נבקע הים (עין במדרש רבה פרשת נשא פרשה יג סימן ד וסימן ז), ובזכותו זכו עם ישראל לקריעת ים סוף. שמעתי מהרב נסים יגן זצ"ל שזה בדיוק מה שהקב"ה רוצה מאתנו גם היום, "דבר אל בני ישראל ויסעו" - תעשה מסירות נפש, תקפץ לים, גם אם אתה לא חושב שאתה מסגל תתחיל לעלות בעבודת השם, כמה שאתה יכול, ואז תראה איך יבקע לך הים, הבא להטהר מסייעין בידו (יומא דף לח עמוד ב). רק ככה האדם יתקדם בעבודת השם. אם הוא יחכה שיבקע לו הים ורק אחר כך הוא יעבר, הים לא יבקע לו לעולם.

העקר זה יראת שמים

אחרי שכל המצרים טבעו אומר הכתוב "וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו" (שמות יד, לא) והתרגום אונקלוס מפרש "ודחילו עמא מן קדם ה'" דחילו פרושו פחד, זה הטיא טעים ישראל הגיע אליו אחרי קריעת ים סוף שהיתה עם מראות נבואה גדולים, כמו שאמרו רבותינו (מכילתא דרבי ישמעאל פרשת בשלח - מסכתא דשירה פרשה ג דבור המתחיל "זה אלי"), ראתה שפחה על הים מה שלא ראו ישעיה ויחזקאל

בן בוזי שראו מראות אלקים. וְכָל הַנְּסִים וְהַנִּפְלְאוֹת הַגְּדוֹלִים
הָאֵלֶּה הָיוּ בְּשִׁבִיל שִׁיגִיעוּ לַתְּכֵלִית הַגְּדוֹלָה - 'יִרְאֵת שָׁמַיִם'.

היום חסרה מאד היראת שמים אצל כלם, הרי זה כל מה
שהקב"ה רוצה מאתנו, אין לקב"ה בעולמו אלא אוצר של
יראת שמים בלבד (ברכות דף לג עמוד ב), והסבה שחסרה
היראה הזו מכיון שלא מדברים עליה, מעדיפים לא לדבר
על ענינים של שֹׁכֵר וְעֹנֵשׁ, או להזכיר את עֹנְשֵׁי הַגִּיהֶנֶם,
הם מעדיפים לחיות בגן עדן של שוטים, שכלם יזכו לגן
עדן, ואין בכלל עֹנֵשׁ, דבר שהוא כמובן כפירה גמורה, וכל
האומר הקב"ה וְתָרוּן יִתְרוּ מֵעִיו (בבא קמא דף נ עמוד א).

למה פרעה נצל?

עוד לומדים בפרשה מה קרה אחרי קריעת ים סוף, והכתוב
מספר: "וַיֵּשְׁבוּ הַמִּיִּם וַיִּכְסּוּ אֶת הָרֶכֶב וְאֶת הַפָּרָשִׁים לְכָל חֵיל
פְּרֹעֹה הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם בַּיָּם לֹא נִשְׂאָר בָּהֶם עַד אֶחָד" (שמות
יד, כח), וְאָמְרוּ חַז"ל בַּמִּדְרָשׁ (אגדה בופר פרשת בשלח פרק יד
סימן כח ובפסיקתא זוטרותא פרשת בשלח פרק יד סימן כח), עַד אֶחָד
לֹא נִשְׂאָר מֵהֶם, אָבֵל אֶחָד נִשְׂאָר נִשְׂאָר, זֶה פְּרֹעֹה שֶׁנִּשְׂאָר
מֵהֶם וְלֹא מֵת, כְּדִי לְסַפֵּר גְּדֻלַּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר "וְאוֹלָם בַּעֲבוּר זֹאת הָעֵמֶדְתִּיךָ בַּעֲבוּר הָרֵאֲתָךְ אֶת
כַּחַי וְלִמְעַן סִפֵּר שָׁמַיִ בְּכָל הָאָרֶץ" (שמות ט, טז), וְהָיָה בַּמִּיִּם
עַד גְּרוֹנוֹ וְאָמַר "מִי כְמוֹךָ" (שמות טו, יא) בְּרַפְיוֹן הַכ"ף (אלשיך
שמות פרק טו דבור המתחיל "תבאמו ותטעמו"), וּבֹא גְּבִרְיָאֵל וְהַחֲזִיק
אֶת פְּרֹעֹה בְּתֵהוֹם שֶׁל יָם חֲמֵשִׁים יוֹם, כְּנֶגֶד שֶׁאָמַר "מִי ה' "

שיחות על סדר הפרשיות

אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקִלּוֹ" (שמות ה, ב). כַּמְנַן מ"י הִיָּה בְּתֵהוֹם שָׁל יָם
(הדר זקנים שמות פרק יד פסוק כח).

פְּרַעָה הִבִּין אֶת הַלְקַח הַזֶּה לְכָל הַחַיִּים, וְכִשְׁנֹצֵל הֶלֶךְ וְנִהְיָה
הַמֶּלֶךְ שֶׁל הָעִיר נִינּוּה, וְכִשְׁהֲגִיעַ יוֹנָה הַנְּבִיא בְּשְׁלִיחוֹת ה'
לוֹמֵר לָהֶם "בְּעוֹד אַרְבָּעִים יוֹם וְנִינּוּה נִהְפָּכֶת" (יונה ג, ד), מִיָּד
נִזְכָּר בָּמָה שֶׁהוּא עֹבֵר וְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה יַחַד עִם כָּל עַמּוֹ (עין
מִדְרָשׁ שׁוֹחֵר טוֹב עַל הַתְּהִלִּים מִזְמוֹר קו פְּסוּק יא, וּבְפָרְקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
פָּרַק מג, וּבַבְּעַל הַטּוֹרִים שְׁמוֹת פָּרַק יד פְּסוּק לא) וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב
"וַיֵּאמְרוּ אֲנָשֵׁי נִינּוּה בְּאַלֵּהִים" (יונה ג, ה).

הַרִי שֶׁהַקַּב"ה נָתַן לְפְרַעָה הַזְדַּמְנוֹת נּוֹסֶפֶת לַהִיּוֹת מֶלֶךְ וְגִדְלוֹ
וְרוֹמְמוֹ מִכִּיּוֹן שֶׁהִכִּיר בּוֹ שֶׁלְמַד אֶת הַלְקַח.

הַחֻבָּה לְהַרְבוֹת כְּבוֹד ה' בְּעוֹלָם

לְהַרְבֶּה אֲנָשִׁים יֵשׁ הַזְדַּמְנוֹת לְקַדֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם, וּלְכַבֵּד אֶת
הַשֵּׁם, וְהֵם מְפַסְפְּסִים אֶת הַזְדַּמְנוֹת הַזֹּאת. "כָּל פֶּעַל ה'
לְמַעַנְהוּ" (משלי טז, ד), וְאָמְרוּ חַז"ל (אבות פָּרַק ו מְשֻׁנָּה יא) כָּל
מִה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ לֹא בָּרָא אֶלָּא לְכַבּוֹדוֹ,
שֶׁנֶּאמַר "כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלְכַבּוֹדִי בְּרֵאתִיו יִצְרָתִיו אֶף
עֲשִׂיתִיו" (ישעיהו מג, ז). וְגַם אֶת מִדַּת הַכְּבוֹד הוּא בָּרָא לְכַבּוֹדוֹ,
וְכִמוֹ שֶׁאֲדַמְרִים בְּתַפְּלָה בְּ"וּבֵא לְצִיּוֹן" - "בְּרוּךְ הוּא אֱלֹהֵינוּ
שֶׁבָּרָאנוּ לְכַבּוֹדוֹ", וְזוֹ כָּל תְּכֵלִית חַיֵּי הָאָדָם עָלֵי אֲדָמוֹת,
לְדַאֵג לְכַבּוֹד הַשֵּׁם, וְלִהְשַׁתְּמֵשׁ בְּמִדַּת הַכְּבוֹד לְהַגְדִּיל
שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ.

כִּמָּה אֲנָשִׁים בְּעוֹלָם אַתֶּם מְכִירִים שְׂמִשְׁתַּמְּשִׁים בְּמִדַּת
הַכְּבוֹד לְכְבוֹדוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלֹא לְכְבוֹדָם?

יותר חמור מזה יש, שחולקים את מידת הכבוד לשונאי ה' ולכופרים, שהדבר הזה אסור באסור חמור (עין אריכות בזה בשו"ת דברי יציב לקוטים והשמטות סימן קיב), ומי שעושה ככה הוא בכלל כת החנפנים שאינם מקבלים פניי שכינה (בסוטה דף מב עמוד א, ומה שאמרו בגמרא בסוטה דף מא עמוד ב מתר להתחנף לרשעים, הינו רק במקום סנה כמו שכתבו התוספות בסוטה דף מא עמוד ב דבור המתחיל כל המחניף, ובקרו אורה שם).

למה מצאו ספר תורה בשרותים?

בקהלה של רבי יעקב ניימן זצ"ל שהיה תלמיד חכם עצום, יום אחד מצאו דבר מזעזע, בית הכנסת נפרץ ואתו גם ארון הקודש, והפורץ חיל את כבוד ספר התורה וזרק אותו על הרצפה בשרותים.

כל הקהלה הייתה מזעזעת מחלול הקודש, ועשו כנס התעוררות. ושם דרש הרב ניימן ואמר: אנחנו כלנו חייבים לפשפש במעשינו (עין ברכות דף ה עמוד א), "מה זאת עשה אלקים לנו" (בראשית מב, כח), והדבר הזה נוגע לכלל כל הקהלה, והדבר הוא שאם אתם זוכרים לפניי כמה שבועות הגיע לכאן לבית הכנסת איזה יהודי כופר ואפיקורוס, אבל עשיר גדול, וחלקתם לו כבוד, ופתחתם לכבודו את ארון הקודש והוצאתם לכבודו את ספרי התורה. על בזיון תורה שפזה לא סלחו לנו בשמים ורצו לעורר אותנו, ולכן נשלח

הפורץ הָזֶה וְשָׁם אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה בְּשֵׁרוּתִים כְּדִי שְׁאַנְחֵנוּ
נִתְעוֹרֵר בְּמַעֲשֵׂה הָזֶה שְׁעֵשִׂיתֶם."

חובת הכבוד לתלמידי חכמים

ובכלל כבוד השם הצטוינו לכבד את לומדי התורה ואת
תלמידי החכמים (ספר המצוות מצוה ר"ט), כמה הקב"ה מקפיד
על כבודם של תלמידי החכמים עד שאמרו חז"ל (שבט דף
קיט עמוד ב) שמי שמבזה תלמיד חכם אין לו רפואה למכתו.
ועוד אמרו (סנהדרין דף צט עמוד ב) שאין לו חלק לעולם הבא,
שהוא בכלל אפיקורוס. מספן מי שנופל בחטא ובעון הזה.
וכבוד החכמים צריך חזק גדול בדורנו, שאנשים לא מבינים
מה זה גדולי התורה, ומה כחם הגדול, ושהקב"ה עושה את
רצונם, וכמו שאמרו חז"ל (מועד קטן דף טז עמוד ב) "אמר אלהי
ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם, צדיק מושל יראת
אלהים" וביארו אמר רבי אבהו, אמר אלהי ישראל – "לי
דבר צור ישראל", אני "מושל באדם", מי מושל בי? – צדיק!
שאני גוזר גזרה ומבטלה.

והענין הזה קשור ושייך למה שפיתחנו בתחלה, ויתבאר על
פי מה שכתב הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א בספרו
תשובות והנהגות (פרק ה סימן רעו) ונצטט את לשונו: אמרו
חז"ל שחמישית מעם ישראל יצאו ממצרים, וארבע
חמישיות (שמונים ארבע) היו רשעים ומתו במכת חשך (ולפי
חשבון שני מליון יצאו, ומתו בחשך כשמונה מליון). ויש לתמוה, שהרי
מכת חשך הייתה המכה האחרונה לפני מכת בכורות, וראו

עד אז כל כַּף הַרְבֵּה נָסִים, דָּם, צַפְרִידֵי, כְּנִים וְכוּ', וְהִיאֲךָ יִתְכַּן שְׁבַעִם ה' שָׂרְאוּ נָסִים וַיֵּד ה' הִיוּ עֲדִין שֶׁהֲחִזִּיקוּ בְּרִשְׁעָם וְחִיבִים מִיָּתֶה? שֶׁהָרִי אֶפְלוּ פְרָעָה נִשְׂאָר אָטוּם רַק מִשׁוּם שֶׁהַקֶּב"ה הַכְּבִיד אֶת לְבוֹ (שְׁמוֹת י, א), וְנִרְאָה, שֶׁהֵם לֹא הִיוּ מִיָּנִים הַכּוֹפְרִים בְּהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲלֵא שֶׁרַק לֹא רָצוּ שִׁמְשָׁה רַבְּנוּ שֶׁגָּדַל בְּבֵית פְּרָעָה וּבְמִדְיָן, יִהְיֶה רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְכִיוֹן שֶׁכָּל הַתּוֹרָה קִבְּלָנוּ עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבְּנוּ, הָרִי שֶׁאֵלוֹ הִרְשָׁעִים הָאֲפִיקוֹרְסִים שֶׁמְרָדוּ בְּמֹשֶׁה, הִיוּ מִפְּרִיעִים לְקַבֵּל הַתּוֹרָה, וּלְפִיכֹךְ סִלְקָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בִּימֵי מַכַּת חֲשׂוֹן, וְרוֹאִים כְּמָה חֲמוּר וְנוֹרָא הַדָּבָר, שֶׁהַקֶּב"ה סִּלַּק בְּעוֹן זֶה ד' חֲמִישִׁיּוֹת מֵעַם יִשְׂרָאֵל. וְהָאֲמַת, שֶׁהָאֲפִיקוֹרְסִים לְדוֹרוֹתֵיהֶם, רֹאשֵׁיתָם הִיָּה שְׁבַעִי תִּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּטַעֲנָה שְׂאִינָם חֲכָמִים וּנְבוֹנִים בְּמַלְי דְּעִלְמָא, וְכֹךְ הִדְרָדְרוּ מִטָּה מִטָּה עַד שֶׁבְּמִשְׁכַּח הַזְּמַן הֵם אִוּ צְאָצְאֵיהֶם עָזְבוּ רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ אֶת הַדָּת, וְשִׁרְשׁ טְמָאָתָם הִיָּה בְּזוּי תִּלְמִידֵי חֲכָמִים שְׂאִין עוֹן חֲמוּר כְּמָהוּ. עַד כָּאן דְּבָרֵינוּ הַנוֹרָאִים.

סופו של כופר

הִיָּה אִישׁ קְדוֹשׁ לְפָנֵי פְּחוֹת מִמָּאֲתִים שְׁנָה, הוּא הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ רַבִּי עֶקִיבָא אִיגְר וְצ"ל (נִפְטָר בִּי"ג בְּתַשְׁרֵי הַתְּקַצ"ח), הוּא הִיָּה כָּל כְּלוֹ תּוֹרָה, לוֹמֵד, מְזַכֶּה אֶת הַרְבִּים, עוֹשֶׂה כָּל מָה שֶׁצָּרִיךְ בְּשִׁבִיל לְפָרְסָם אֶת הָאֲמַת. וּמִסְפָּר עָלָיו שֶׁהִיָּה בְּזִמְנוֹ בְּאִיזוֹ עֵינָה רָשָׁע אֶחָד אֲפִיקוֹרְס שֶׁיִּצָּא מִכָּלֵל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא דִי בְּכֹךְ, הוּא גַם רָצָה לְהַכְּאִיב לְאִשְׁתּוֹ אִזּוֹ הוּא עָזַב אוֹתָהּ וְלֹא נָתַן לָהּ גִּט, עֲגָן אוֹתָהּ שְׁנַיִם רַבּוֹת. כְּמָה שֶׁנִּסּוּ לְשַׁכְּנֵעַ אוֹתוֹ

הוא נשאר ברשעותו.

הספור הזה הגיע לרבי עקיבא איגר, והוא בקש שיביאו אותו אליו.

האיש הגיע אליו בגאווה וחספא, ורבי עקיבא איגר אמר לו: אתה בודאי זוכר את המשנה הראשונה שלמדת בילדותך במסכת קדושין, שהאשה קונה את עצמה בגט או במיתת הבעל (קדושין פ"ק א' משנה א), יש לה בררה או לתת גט, ואם לא, היא תצא מעגינותה באפטרות השניה - במיתת הבעל.

הבעל הרשע התחיל לצחק על הדברים, וזלזל בהם. הוא קם לצאת מהחדר. כשיצא מהחדר הוא נפל ומת...

הרב נתן לו שתי בררות, והוא בחר במות!

כמה לקחים גדולים וטובים למדנו, ויש עוד ללמד מהפרשה הזו, "והחי יתן אל לבו" (קהלת ז, ב).

פְּרָשָׁה יְתוּזָה

עֲשֻׂרַת הַדְּבָרוֹת

בפְּרָשָׁה שְׁלֹנּוּ אֲנַחְנוּ קוֹרְאִים עַל מַעֲמַד הַר סִינַי, מַעֲמַד שֶׁלֹּא הָיָה וְלֹא יִהְיֶה כְּמֹהוּ, וְכִמוֹ שֶׁמַּעֲיֵדָה הַתּוֹרָה וְאוֹמְרָת: "כִּי שָׂאֵל נָא לְיָמִים רֵאשׁוֹנִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֶיךָ לְמוֹ הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם עַל הָאָרֶץ וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד קִצְהַ הַשָּׁמַיִם הַנְּהִיָּה כַּדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אוֹ הַנִּשְׁמַע כְּמֹהוּ. הַשְּׁמַע עִם קוֹל אֱלֹהִים מִדְּבַר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ אֶתְּהָ וַיִּחֲיִי" (דְּבָרִים ד, לב - ג), וּבַמַּעֲמַד הַר סִינַי נֶאֱמָרוּ לָהֶם עֲשֻׂרַת הַדְּבָרוֹת שֶׁהֵם כּוֹלְלִים אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה (רש"י שְׁמוֹת פָּרָק כד פְּסוּק יב). וּבְאִמַּת מִי שֶׁיִּתְבּוֹנֵן יִרְאֶה שֶׁבְּעֲשֻׂרַת הַדְּבָרוֹת יֵשׁ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הַקְּרִיטִיִּים, הָאֲמוּנָה בְּה' בְּצוּי "אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים" (שְׁמוֹת כ, ב), וְשֶׁלֹּא לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה בְּצוּי "לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי" (שְׁמוֹת כ, ג) לֹא לְשֹׂאת שֵׁם הַשֵּׁם לְשׂוֹא בְּצוּי הַמְּקַרְאִי "לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׂוֹא" (שְׁמוֹת כ, ז) שֶׁזֶּה צוּי חֲמוּר מְאִין כְּמֹהוּ שֶׁלֹּא לְהִשָּׁבַע לְשֶׁקֶר, וְלַחֲלֹל אֶת שְׁמוֹ שֶׁל ה'; שֶׁהַעוֹלָם הַזֶּה עוֹלָם שֶׁנֶּאֱמָר צוּי זֶה (שְׁבוּעוֹת דָּף לט עֲמוּד א), שֶׁמִּירַת הַשְּׁבַת בְּצוּי "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשְּׁבַת לְקַדְּשׁוֹ" (שְׁמוֹת כ, ח), כְּבוֹד אָב וְאִם בְּצוּי כְּבֹד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ" (שְׁמוֹת כ, יב) אֲסוּר רְצִיחָה, נֹאֵף, גְּנֵבָה, וְעֵדוּת שֶׁקֶר בְּצוּיִם

"לא תרצח, לא תנאף, לא תגנב, לא תענה ברעך עד שקר" (שמות כ, יג), שהם הבסיס לעולם מתקן. כל הדברות הנזכרים מובנים למה נבחרו להאמר בעשרת הדברות, במארע ההסטורי הגדול ביותר.

"לא תחמד"

אבל הדבר האחרון בעשרת הדברות האוסר לקנא ולרצות מה שיש לך, וכנאמר "לא תחמד בית רעה, לא תחמד אשת רעה ועבדו ואמתו ושורו וחסו וכל אשר לרעה" (שמות כ, יד), לא כל כך מובן, למה דוקא צווי זה נבחר להכלל בתוך עשרת הדברות, הרי לא מדבר באדם שעושה כן פעולה שונאית אסורה, הוא רק חומד בלב, ומפציר בבגלים שימכרו לו את החפץ (עיו רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק א הלכה ט), ולמה זה דבר כל כך חמור?

המרצה מעות מידו לידה

ראיתי באור נפלא בספר זרע שמשון (בפרשת אחרי מות עניני תשובה אות ג), שמבאר את דברי חז"ל בגמרא (ברכות דף סא עמוד א) תנו רבנן: המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתפל בה - אפלו יש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבנו - לא ינקה מדינה של גיהנם, שנאמר "יד ליד לא ינקה רע" (משלי יא, כא) - לא ינקה מדינה של גיהנם.

באור הדברים: יש אדם שעושה עסקים עם אשה, והיא קנתה ממנו משהו והוא צריך לתת לה עֶדְף, והוא רואה שהיא אשה נאה ויפה אבל היא לא אשתו, אז הוא אומר 'טוב, בוא נהנה קצת, לא חס ושלום לגעת רק להסתכל על הידיים שלך'. ומה הוא עושה? הוא לוקח את הכסף ולאט לאט מעביר ליד שלך, ובינתיים הוא מסתכל על הידיים שלך ונהנה. אדם כזה אפילו אם הוא יהיה עם מצות כמו משה רבנו הוא ישרף בגיהנם!

תוצאת ההסתכלות בנשים

ושואל הזרע שמשוון: למה זה כל כך חמור ההסתכלות הקצרה הזו, עד כדי כך שכל התורה והמצוות שלו לא עוזרים לו להמלט מענש הגיהנם?

כמוכן שבפשוטות הדברים מלבד האסור של "ולא תתרו אחר ללבכם ואחרי עיניכם" (במדבר טו, לו), יש כאן כפולון תמידי של הרהורי עברה הקשים מעברה (יומא דף כט עמוד א), שגם אחר כך הוא ירהר באשה הזו. והתוצאה הבאה שהיא יגיע מזה לידי הוצאת זרע לבטלה, כמו שאמרו חז"ל בגמרא (עבודה זרה דף כ עמוד ב) שלא ירהר אדם ביום ויבא לידי טמאת קרי בלילה. אם אתה מסתכל על דברים לא צנועים, זה אחר כך עולה לאדם בשנה, ומביא אותו לידי 'טמאת קרי', והוא הגורם להוצאת הזרע לבטלה הזו, על ידי מחשבותיו וראיותיו. וכמה החמירו חז"ל על הדבר הזה של זרע לבטלה, עד שאמרו עליו שהוא כאלו שופך דמים

(נדה דף יג עמוד א), ושאין לו חלק לעולם הבא (מסכת פלה פרק א הלכה יט), וכל הדברים הללו יכולים לצאת מהסתכלות אחת.

עמק חמרת ההסתכלות בנשים

אלו הדברים כפשוטם, אבל הזרע שמשון הולך כדרכו בעמקות גדולה יותר, ומבאר את הדברים על פי הצווי התורני לגדע את עצי האשרה שהיו מיעדים לעבודה זרה (דברים ז, ה), והשאלה מתבקשת, מה עשה העין? מה הוא אשם שצריך לחתך אותו? והתשובה פשוטה, מכיון שהעין גרם לתקלה והשתמשו בו לעבודה זרה ולדבר רע, באותו הרגע הפסיד העין את זכות קיומו בעולם וחיבים לעקר אותו ולהרס אותו, כיון שהוא נהפך למכשול.

אומר הזרע שמשון שהוא הדין כשאדם מסתכל על אשת רעהו וחומד אותה, באותו הרגע היא נהיית התקלה שלו, על ידיה נעשתה עברה בעולם, והיא דומה לעצי אשרה שאין להם זכות קיום.

זהו עמק המעשה המספר בגמרא (תענית דף כד עמוד א) על רבי יוסי דמן יוקרת, שהיתה לו בת יפה מאד ויום אחד הוא ראה אדם זר שמציץ לתוך הבית ומסתכל על בתו.

שאל אותו רבי יוסי: מה אתה עושה? וענה לו האישי: רבי, אם ללקחה לא זכיתי, לראותה לא אזכה?

הלך רבי יוסי ואמר לבתו: בתי, את מצערת את הבריות, שובי לעפרך ואל יכשלו בך בני אדם. וכך היה, שבתו נפטרה ולכן אדם שחומד ומסתכל הוא בעצם גורם לקרב את

מִיַּתַּת הָאִשָּׁה, וְלִכֵּן הַדְּבָר הַזֶּה כָּל כֶּף חֲמוּר, וְזוֹ הַסִּבָּה
שֶׁנִּכְתַּב בְּעֵשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת.

מָה הַנְּשִׁים אֲשֶׁמוֹת?

וְכֵן הַשְּׂאֵלָה מִתְעַצְמֶת וְגִדְלָה, מָה הָאִשָּׁה אֲשֶׁמָּה? וְכֵן
בְּגִלְל אָדָם שֶׁלֹּא יִכּוֹל לְשַׁלֵּט עַל עֲצָמוֹ, וְנוֹתֵן דְּרוֹר לְעֵינָיו
וְתֹאזְתִּיו, הִיא צְרִיכָה לְמוֹת?

אֵת הַתְּשׁוּבָה לַדְּבָר הַזֶּה נִבִּין עַל פִּי הַמַּעֲשֵׂה הַמְּבֹאָר בְּגִמְרָא
(עֲבוּדָה זָרָה דָּף יח עמ"ד א) עַל בְּתוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא בֶן תְּרַדְיוֹן
שֶׁנִּגְזַר עָלֶיהָ לִישֵׁב בְּקִבְּהָ שֶׁל זֹנוֹת, וְזֶה הָיָה כְּעֵנֶשׁ עַל זֶה
שֶׁפָּעַם אַחַת הָיְתָה מֵהַלְּכַת לְפָנָי גְּדוּלֵי רוּמִי, אָמְרוּ: כִּמָּה
נְאוֹת פְּסִיעוֹתֶיהָ שֶׁל רִיבָה זו, מִיָּד דִּקְדָּקָה בְּפִסְיעוֹתֶיהָ. וּבְגִלְל
הַדְּקִדּוּק הַזֶּה בְּפִסְיעוֹתֶיהָ, נִעְנְשָׁה לְשִׁבְתָּ בְּבֵית פְּרִיצוֹת שֶׁל
רוּמִי, שֶׁלְצַדִּיקָה כְּמוֹהָ הִעֲנִישׁ הַזֶּה יוֹתֵר קָשָׁה מִמּוֹת. וְאַל
תַּחֲשְׁבוּ שֶׁהִיא הִיְתָה סֶתֶם אִשָּׁה, שֶׁכֵּן בְּתוֹסְפָתָא (צוּקְרֵמַאנְדֵל
פְּלִים בְּבֵא קמ"א פָּרָק ד' הַלְּכָה יז) מוּבָאֵת הַלְּכָה מִשְׁמָה שֶׁהִיא
חוֹלְקַת עַל אָבִיהָ הַתֵּנָא הַקְּדוּשׁ וְהַלְּכָה כְּמוֹתָהּ. וְלִמְרוֹת כָּל
גְּדוּלוֹתָהּ, הִיא נִהְנֶתָה מֵהַמְּחִמָּאוֹת שֶׁאָמְרוּ עָלֶיהָ, וְדִקְדָּקָה
בְּפִסְיעוֹתֶיהָ. זֶה הַטֵּבַע שֶׁל הָאִשָּׁה, אֵין אִשָּׁה שֶׁלֹּא נִהְנֶיִת
שֶׁמִּחְמִיאִים לָהּ, אוֹ שֶׁמִּסְתַּכְּלִים עָלֶיהָ, וּמְכִינּוּ שֶׁהָאִשָּׁה
נִהְנֶיִת מִמַּעֲשֵׂה הָעֵבֶרָה הַזֶּה, הִיא נִעְנְשָׁת. וּמִי גֵרָם לָהּ
לְהַעֲנִישׁ? אוֹתוֹ אַחַד שָׂרָק חֲמֵד אוֹתָהּ בְּלָבוֹ וְהִרְהִר עָלֶיהָ,
וְהִפָּךְ אוֹתָהּ כְּדָבָר רַע, הַשֵּׁם יִשְׁמְרֵנוּ וְיִצִּילֵנוּ.

שמירת הצניעות

ובאמת לא כל אשה מחמיאים לה גברים ומסתכלים עליה, אשה ששומרת על עצמה בצניעות הקב"ה שומר אותה מהחוטאים שלא יתקרבו אליה, "ונגע לא יקרב באהלך" (תהלים צא, י) ואהל זה כנזי לאשה (רבו בחיי שמות פרק יא פסוק ה), ואם היא שומרת על עצמה היא נצלת מכל הדברים הללו.

ואם נתבונן נראה כמה הקב"ה אוהב את הצניעות, אפלו בפרשת השבוע שלנו הצטוו עם ישראל "ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו" (שמות כ, כג), והכונה שאלו היו מדרגות במזבח לבוש הכהנים היה יכול להתרומם, והקב"ה שאוהב צניעות מצוה שמטעם זה יעשו כפש למזבח, שלא יצטרכו להרים את הרגלים אלא ללכת רגיל כדי שלא יראה אפלו מעט מהגוף של הכהנים. והצניעות הזו לכהנים זה לא כי יש שם מישהו שרואה אותם, אלא עצם הצניעות חביבה בעיני ה'. על אחת כמה וכמה לאשה שיש גברים שרואים אותה כמה היא צריכה להזהר ולהשמר ושלא תצא תקלה מתחת ידיה.

פְּרָשָׁה מִשְׁפָּטִים

עֶבֶד או אֲדוֹן?

בפְּרָשָׁה שְׁלֹנוּ הַתּוֹרָה פּוֹתַחַת בְּצוּוֵי שֵׁל "כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָדִי" (שְׁמוֹת כ"א, ב), כִּיּוֹם שֶׁלֹא מִצְוִיִּים כָּל כֹּף עֲבָדִים אֲנַחְנוּ לֹא מְבִינִים מֵה זֶה בְּאֵמַת עֶבֶד, שֶׁכֵּלּוּ מִשְׁעֶבֶד לְאֲדוֹנוֹ בְּיוֹם וּבְלֵילָה (עִי' קִדּוּשֵׁי ד' טו עֲמוּד א). וְעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ מְאֵתִים וְעֶשֶׂר שָׁנִים עֲבָדִים בְּמִצְרַיִם, זָכְרוּ וַיִּדְעוּ מֵה זֶה לֵהִיּוֹת עֲבָדִים, וְהַתּוֹרָה בָּאָה וּמִזְהִירָה אוֹתָנוּ שֶׁגַם בְּעֶבֶד צָרִיף לְהַתְנַהֵג בְּהַתְחַשְׁבוֹת גְּדוֹלָה. עַד כִּדִּי כֹף שֶׁחֲזו"ל אָמְרוּ (קִדּוּשֵׁי ד' כ עֲמוּד א) שֶׁהַקּוֹנֶה עֶבֶד עֲבָרִי כְּקוֹנֶה אֲדוֹן לְעֶצְמוֹ. שֶׁהָרִי אִם יֵשׁ לָהּ רַק כְּרִית אַחַת אֶתָּה צָרִיף לָתֵת לוֹ אֶת הַכְּרִית וְלִישׁוֹן בְּלִי כְרִית, עַד כִּדִּי כֹף הַתּוֹרָה מְרַחֶמֶת עַל אֵלוֹ שֶׁיִּרְדוּ לְמַצֵּב כָּל כֹּף קִטְשָׁה בְּחִיָּהֶם.

עֶבֶד לְעֲבָדִים

וְכַמּוֹבֵן עֶבֶד כְּזֶה שֶׁמְרַגֵּשׁ שֶׁכָּל כֹּף אוֹהֲבִים אוֹתוֹ וּמְכַבְּדִים אוֹתוֹ הוּא לֹא רוֹצֵה לְהַשְׁתַּחֲרַר מֵהָר, וְעַל זֶה אוֹמְרַת הַתּוֹרָה: "וְאִם אָמַר יֹאמֵר הָעֶבֶד אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנָי אֶת אֲנִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי

לא אצא חפשי: והגישו אֲדָנָיו אֶל הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוּ אֶל הַדֹּלֶת אוֹ אֶל הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדָנָיו אֶת אֲזָנוֹ בַּמְרָצַע וְעָבְדוּ לְעֵלָם" (שמות כא, ה - ו). חז"ל מְבַאֲרִים (קדושין דף כב עמוד ב) שְׁהִסְבָּה לְרִצְיַעַת הָאֲזָן דְּוִקָא, מְכִיּוֹן שְׁהָאֲזָן הַזֶּה שְׁמַעָה בְּהַר סִינַי "כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים" (ויקרא כה, נה) עֲבָדֵי אֲתָם - וְלֹא עֲבָדִים לְעֲבָדִים, וְהִלֵּךְ וּמָכַר עֲצָמוֹ לְעֶבֶד - תִּרְצַע.

הַתּוֹרָה מְלַמֶּדֶת אוֹתָנוּ בְּזֶה, שְׁהַקְבָ"ה לֹא רוֹצֶה שְׁנִהְיֶה עֲבָדִים שֶׁל מִיִּשְׁהוּ אַחֵר, אֲלֵא רַק הָעֲבָדִים שְׁלוֹ, שְׁנַעֲשֶׂה אֶת רְצוֹנוֹ, וְהוּא כָּבֵד יְדָאג לָנוּ. וְכִמְאֹמֵר רַבּוֹתֵינוּ (אבות פֶּרֶק ב מִשְׁנָה ד) עֲשֵׂה רְצוֹנוֹ כְּרְצוֹנָה, כְּדִי שְׁיַעֲשֶׂה רְצוֹנָה כְּרְצוֹנוֹ.

עֶבֶד לְשִׁטּוֹן

הַבְּעִיָּה הַגְּדוֹלָה הִיא כְּשֶׁאָדָם לֹא זוֹכֵר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ, וּמְחַפֵּשׁ לִהְיוֹת עֶבֶד שֶׁל כָּל מִינֵי דְבָרִים בְּעוֹלָם חוּץ מֵאֲשֶׁר לִקְב"ה. יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁהֵם עֲבָדֵי הַמָּמוֹן, הֵם עוֹבְדִים בְּלִי הַפְּסָקָה מִצֵּאת הַחֲמָה עַד צֵאת הַנֶּשֶׁמָה, וּמְשַׁקִּיעִים אֶת כָּל כְּלָם בְּזֶה. יֵשׁ כְּאֵלֶּה שֶׁהֵם עֲבָדִים לְתַאֲוֹת אַחֲרוֹת כְּמוֹ תַאֲוֹת אֲכִילָה, תַאֲוֹת הַכְּבוֹד וּשְׂאֵר תַאֲוֹת שֶׁהַשְׁתִּיקָה יָפָה לָהֶן... וְיוֹצֵא שֶׁבְּמִקוֹם לְעֶבֶד אֶת הַשֵּׁם וּלְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אֶת שְׂכָרָם הַשָּׁלֵם, הֵם עוֹבְדִים אֶת הַיִּצָּר הָרַע, וּמְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ שְׂכָר מִתְעַתֵּעַ, כְּדִי שְׁיִמְשִׁיכוּ לְחֵטְא.

הַמְּזִיקִים שְׁלָךְ

וְיָמָה שֶׁהָאָדָם לֹא יוֹדֵעַ הוּא שֶׁבְּכָל חֵטְא וְעוֹן שֶׁהוּא עוֹשֶׂה

הוא בורא מזיקים שְׂבָאִים וְתוֹבְעִים אֶת פְּרֹנְסָתָם וְהַקֵּב"ה זן וּמְפָרְנֵס אוֹתָם כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹאוּ לְהִתְנַקֵּם מֵהָאָדָם שֶׁבָרָא אוֹתָם (תָּמַר דְּבוּרָה פָּרָק א מִדָּה ב), בְּמִיָּחַד בְּעֵינֵי זָרַע לְבִטְלָה שֶׁהָאָדָם בּוֹרָא מִזִּיקִים נוֹרָאִים, שֶׁלִּפְעָמִים יֵשׁ לָהֶם רְשׁוֹת לְקַחַת מֵהַשְּׁפַע שֶׁל הָאָדָם. וְדָרְשׁוּ כֵן עַל הַפְּסוּק "הַכְּפִירִים שֶׁאֵגִים לְטָרְף וּלְבִקֵּשׁ מֵאֵל אֲכָלָם" (תְּהִלִּים קד, כא), שֶׁהַכְּנָה עַל אוֹתָם הַמְקַטְרְגִים שֶׁנִּבְרְאוּ מֵעוֹן זֶה, וְהֵם מִבְּקֻשִׁים מֵהַקֵּב"ה שֶׁיִּפְרְנֵס אוֹתָם, וְהַקֵּב"ה נוֹתֵן לָהֶם מֵהַשְּׁפַע הָרְאוּי לָאָדָם (עֵינֵי בִשְׁל"ה הַקְּדוֹשׁ תּוֹלְדוֹת אָדָם הַשַּׁעַר הַגָּדוֹל אוֹת שֶׁלַח, וּבְפָרְדֵס רְמוֹנִים שַׁעַר כַּג פָּרָק ג) וּפְתָאוֹם אָדָם מִפְּסִיד מְלִיּוֹן דּוֹלָר בְּמִנְיֹת, פְּתָאוֹם נִהְיָה לוֹ נֶזֶק גָּדוֹל, וְלִמְרוֹת שֶׁהוּא עוֹבֵד קִשָּׁה וּמְרוֹיַח טוֹב הוּא לֹא מִבִּין אֵיפֹה הַכֶּסֶף?, וְהַתְּשׁוּבָה לָזֶה, שֶׁאֵת הַשְּׁפַע יוֹנְקִים אוֹתָם הַחִיצוֹנִים שֶׁהוּא בָּרָא, וְלֹא שָׁב עַל זֶה בַּתְּשׁוּבָה.

הַזֵּק הַמִּזִּיקִים

אוֹתָם הַחִיצוֹנִים שֶׁהֵם שְׁלוּחֵי הַיֵּצֵר הָרָע שֶׁהוּא הַשְּׁטָן וְהוּא מְלַאֵךְ הַמְּנוֹת (בְּבָא בְּתָרָא דָף טז עַמּוּד א), גַּם גּוֹרְמִים לָאָדָם פְּחָדִים לֹא מוֹבְנִים, מַחְלוֹת וְיִסּוּרִים, וְכִמוֹ שֶׁאֲמָרוּ בְּגִמְרָא (בְּרַכּוֹת דָף ס עַמּוּד א) שֶׁרַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּרַבִּי יוֹסִי הֵלֵךְ בְּשׁוּק שֶׁל צִיּוֹן וְאֲחָרָיו הֵלֵךְ אַחַד מִתְּלַמִּידָיו. רָאָה רַבִּי יִשְׁמַעֵאל שֶׁהוּא מְפָחַד, אָמַר לוֹ: אֵתָּה אָדָם חוֹטֵא! שֶׁהָרִי כְּתוּב "פְּחָדֵי בְּצִיּוֹן חֲטָאִים" (יִשְׁעַיָּה לַג, יד). וְהַתּוֹרָה אוֹמְרַת: "וַיֹּאמֶר אִם תִּשְׁמָעוּ תִּשְׁמָע לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ וְהִיָּשֵׁר בְּעֵינֶיךָ תַעֲשֶׂה וְהִיאֲזַנְתָּ לְמַצוֹתָיו וְשִׁמְרַתְּ כָּל חֻקָּיו כָּל הַמִּחְלָה אֲשֶׁר שִׁמַּתִּי בְּמִצְרַיִם

שיחות על סדר הפרשיות

לא אֲשִׁים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רַפְּאֵךְ" (שְׁמוֹת טו, כו), וְעַמְּךָ הַדְּבָרִים, שְׁמַכְיֹון שְׁהָאָדָם יַעֲשֶׂה אֶת רְצוֹן הַשֵּׁם מִמִּילָא לֹא יִבְרָא מִזִּיקִים וּמִשְׁטֵינִים וּמִקְטָרְגִים שְׁתוֹבְעִים אֶת עַנְשׁוֹ וְרוֹצִים לְהַרְעֵ לּוֹ, וְהוּא יִהְיֶה מוֹגֵן וְשָׁמוֹר.

המקבל על עצמו על תורה

בְּכָל־עֶבֶד הַשֵּׁם זֶה אֶחָד שְׁמַקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ עַל תּוֹרָה, וְגַם עַל זֶה הַבְּטִיחוּ חַז"ל וְאָמְרוּ (אֲבוֹת פָּרָק ג מִשְׁנָה ה) רַבִּי נְחוֹנְיָא בֶן הַקָּנָה אוֹמֵר, כָּל הַמְּקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ עַל תּוֹרָה מִעֲבִירִים מִמֶּנּוּ עַל מַלְכוּת וְעַל דִּרְוֹ אֶרֶץ. כַּמָּה שְׂאָדָם יוֹתֵר שְׁקוּעַ בַּתּוֹרָה וּפּוֹרֵק מֵעַל צְוָאוֹ עַל חֲשֻׁבוֹנוֹת הַרְבִּים שֵׁיט לְכָל הָעוֹלָם, הוּא זוֹכֵה שֶׁהַקִּב"ה מְסַדֵּר לוֹ אֶת הַחַיִּים. וְזֶה נִפְסַק לְהַלְכָה בְּרַמְבַּ"ם (הַלְכוֹת שְׁמַטָּה וְיוֹבֵל פָּרָק יג הַלְכָה יג) שְׁכּוֹתֵב, שְׁכָל אִישׁ וְאִישׁ מִכָּל בְּאֵי הָעוֹלָם אֲשֶׁר נִדְּבָה רוּחוֹ אוֹתוֹ וְהִבִּינוּ מִדְּעוֹ לְהַבְדִּיל לַעֲמֹד לְפָנָי ה', לְשָׁרְתוֹ, וּלְעַבְדוֹ לְדַעָה אֶת ה', וְהַלְוֹ יִשָּׁר כָּמוֹ שֶׁעָשָׂהוּ הָאֱלֹקִים, וּפָרַק מֵעַל צְוָאוֹ עַל הַחֲשֻׁבוֹנוֹת הַרְבִּים אֲשֶׁר בְּקִשׁוֹ בְּנֵי הָאָדָם. הֲרִי זֶה נִתְקַדֵּשׁ קִדְשׁ קִדְשִׁים, וְיִהְיֶה ה' חֵלְקוֹ וְנִחַלְתּוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, וְיִזְכֶּה לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה דְּבַר הַמְּסַפֵּיק לוֹ.

מסר השקרים

הֲרִי שֶׁהַדְּבָרִים מִפְּרָשִׁים עִם הַבְּטָחוֹת בְּרוּרוֹת שֶׁשְׁנוּהָ לַהֲיוֹת עֶבֶד ה' וְלֹא עֶבֶד לְעַבְדִּים, אֲבָל הַשְּׂאוֹר שְׁבַעֲסָה, הוּא הַיִּצָּר

הָרַע - מְעַכָּב, וּמִפְרִיעַ לְאָדָם וְנוֹתֵן לוֹ חֲנֻשׁוֹת, 'אִם תִּהְיֶה בְּכוֹלֵל מֵאִיפֹה תִּהְיֶה לְךָ פְּרִנְסָה?', 'אִם לֹא תִחְיֶה בְּהַפְקָרוֹת אִיךָ תִּהְנֶה בְּחַיִּים', וְעַל מָסוֹ הַשְּׁקָרִים הַזֶּה חַיִּים רַב הָעוֹלָם.

הַבְּחִירָה וְתוֹצְאוֹתֶיהָ

דָּבָר נוֹסֵף צָרִיךְ לְדַעַת, שֶׁבְּאֲמַת לְמֵרוֹת שֵׁישׁ בְּחִירָה חֲפֹשִׁית וְכָל אָדָם יָכוֹל לְבַחַר לַעֲשׂוֹת מַה שֶׁהוּא רוֹצֵה, אָבֵל הוּא צָרִיךְ לְזַכֵּר: יֵשׁ דֶּרֶךְ ה' שֵׁישׁ בָּהּ בְּרָכָה וְיֵשׁ דֶּרֶךְ הַחֲטָאִים שֶׁהִיא דֶּרֶךְ הַקְּלָלָה, וְכִמְאֹמֶר הַתּוֹרָה "רְאֵה אֲנֹכִי נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקָלָלָה. אֵת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם. וְהַקְּלָלָה אִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְסָרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם (דְּבָרִים יא, כו - כח), וּמִכִּיּוֹן שֶׁהַתּוֹרָה הַזֶּהִירָה שֵׁישׁ דֶּרֶךְ שֶׁל קָלָלָה וְהִיא דֶּרֶךְ הַחֲטָאִים, כְּשֶׁאָדָם פְּתָאוֹם יִקְבֵּל קָלְלוֹת מִכָּל הַפּוֹנִיִּים, שֶׁלֹּא יִתְפַּלֵּא מַה זֶה? וְעַל מַה זֶה? מִכִּיּוֹן שֶׁהַתּוֹרָה בְּמִפְרָשׁ הַזֶּהִירָה עַל זֶה.

הַהִסְטוֹרְיָה שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל

לְצַעֲרֵנוּ רְאִינוּ אֵת זֶה בְּכָל הַהִסְטוֹרְיָה שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, בְּכָל פְּעַם שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בְּדֶרֶךְ הַשֵּׁם, הָיָה שֶׁקֵּט בְּאָרֶץ "וְתִשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבַּעִים שָׁנָה" (שׁוֹפְטִים ג, יא. ה, לא. ת, כח), וּבְרָגַע שֶׁשְׁטוּ וְהִלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל, הַקַּב"ה הֶעֱנִישׁ אוֹתָם

בַּעֲנָשִׁים שׁוֹנִים. וְכָבֵד הַבְּטִיחַ הַנְּבִיא יַחְזִקֶאל בְּשֵׁם ה':
 "וְהֵעֵלָה עַל רוּחְכֶם הָיָה לֹא תִהְיֶה אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים נִהְיֶה
 כְּגוּיִם כְּמִשְׁפָּחוֹת הָאָרְצוֹת לְשֵׁרֵת עֵץ וְאָבֹן. חִי אֲנִי נְאֻם ה'
 אֱלֹקִים אִם לֹא בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְוֹעַ נְטוּיָה וּבְחִמָּה שְׁפוּכָה
 אֲמַלּוֹךְ עֲלֵיכֶם" (יחזקאל כ, לב, לג), כָּל נְבוּאוֹת הַזַּעַם הַלְלוּ,
 בָּאוּ כְּדִי לְהִזְהִיר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, לֹא לְשַׁכַּח וְלֹא לְהַפְרִי אֶת
 הַבְּרִית שֶׁהִקְבִּ"ה כָּרַת אִתָּנוּ בְּהַר סִינַי (דְּבָרִים ה, ב).
 וְהַסְטוּרִיָּה הִיא הַהוֹכָחָה הַגְּדוּלָּה בְּיֹתֵר לְכֹל זֶה...

רגע של אמת

לְכֹל אָדָם בְּחַיִּים יֵשׁ רֵגַע שֶׁל אֱמֶת, רֵגַע שֶׁבוּ הַקַּב"ה נוֹתֵן
 לוֹ הַפְּרָה אֱמֵתִית בְּאֱמֶת, וַיֵּשׁ לוֹ אֶת הַיְכָלֶת לְבַחֵר בְּטוֹב
 וּבְדַרְךְ הַשֵּׁם. מִי שֶׁמִּנְצֵל אֶת הַדַּרְךְ הַזֶּה זֹכֵה לְהַדִּיבַק בְּבִרְכָה
 הַגְּדוּלָּה, בְּרִכַּת ה'.

זְכִיתִי לְהַכִּיר יְהוּדִי אֶחָד מִנֵּי רַבִּים שֶׁהָיָה לוֹ אֶת רֵגַע הָאֱמֶת
 הַזֶּה. הַיְהוּדִי הַזֶּה הָיָה מְסֻרְתִי, לֹא מְקַפֵּיד עַל כָּל הַמְצוֹת
 וְהַתּוֹרָה, הוּא הָיָה צָבֵר יִשְׂרָאֵלִי, מְלַח הָאָרֶץ, חָזַק וְסְפוּרְטִיבִי,
 שֵׁרֵת בְּצַבָּא, כָּל הַחַיִּים שָׁלוּ הָיוּ עַל מִי מְנוּחוֹת.

בְּאַחַת מִנְסִיעוֹתַי, הוּא נִרְדָּם עַל הַהֲגָה וְהִרְכָּב עָלָה עַל
 אַחַת מִגְּדֵרוֹת הַבְּרִזָּל שֶׁהָיוּ בְּצִדֵי הַכְּבִישׁ, וְהַתְּהַפּוּ וְהַשְׁתַּפְּדוּ
 עִם הַגַּג עַל הַבְּרִזָּל. אֲנָשִׁים פְּחָדוּ לְהִתְקַרֵּב לְחֵלֶץ אוֹתוֹ, כִּי
 הִרְכָּב דָּלוּק וְהַתְּחִילָה דְּלִיפָה שֶׁל דָּלֶק, אוֹתוֹ צָעִיר סְפוּרְטִיבִי
 פָּתַח אֶת הַחֲגוּרָה וְקַפֵּץ מֵהִרְכָּב. הַמְּחִזָּה שֶׁנִּגְלָה לְפָנָיו הָיָה

מִזְעֹזֵעַ, הָרֶכֶב כָּלוּ מְרֻסָּק, כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁהִתְאַסְּפוּ הָיוּ
בְּטוֹחִים שֶׁהִנָּהֵג מֵת, וְהֵם לֹא הֶאֱמִינוּ לוֹ שִׁזְהָ הוּא.

בְּאוֹתוֹ רָגַע הוּא קִבֵּל אֶת הַהֶאָרָה הַזֹּאת מִשָּׁמַיִם, הוּא קִבֵּל אֶת
הַרְגַע שֶׁל אֶמְתָּ, הוּא הָרִים אֶת הָעֵינַיִם לְשָׁמַיִם וְאָמַר לְהַנְשִׂים:
"הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֶתָּה לֹא תִתְחַרֵּט שֶׁהִצַּלְתְּ אוֹתִי!!"

הוּא חִזַּר בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁלֵמָה, וְהִקִּים מִשְׁפָּחָה לְתִפְאֵרָתוֹ.

הַיְהוּדִי הַזֶּה הוּא הַדּוֹד שְׁלִי הָרַב חַיִּים כַּחֲלוֹן שְׁלִיט"א הַיִּקָּר
וְהָאֱהוּב, שֶׁהִקִּים מִשְׁפָּחָה לְתִפְאֵרָתוֹ, וּבְרוּךְ הַנֶּשֶׁם זוֹכֵה
וּמְזוֹכֵה אֶת הָרַבִּים, וְהוּא זֶה שֶׁהִתְחִיל לְדַרְבֵּן אוֹתִי לְמִסֹּר
שְׁעוֹרִים, וּבְרוּךְ הַנֶּשֶׁם הַיּוֹם אֲלֵפִים כְּבָר חִזְרוּ בְּתִשְׁבּוּבָה בְּזָכוֹת
הַשְּׁעוֹרִים שֶׁעָשִׂינוּ.

כָּלֵם מִזְמָנִים לָבֵא וּלְצָפוֹת בְּכָל הַשְּׁעוֹרִים שֶׁל הָרַב חַיִּים
כַּחֲלוֹן, וְשֶׁל בְּנוֹ הַיִּקָּר הָרַב אֶפְרַיִם כַּחֲלוֹן וְשְׁלִי - הָרַב
יְרוֹן רְאוּבֵן, שֶׁנִּמְצְאוּ בְּכָל רַחֲבֵי הָרֶשֶׁת, הַשְּׁעוֹרִים בְּכָל
הַנוֹשְׂאִים, הַלְכָה, אֲגָדָה, מוֹסָר, סְפוּרִים, מִדָּע וַיְהִדוּת וְעוֹד,
"שְׁמַעוּ וּתְחִי נִפְשֵׁיכֶם" (יִשְׁעִיָּה נה, ג).

פְּרֵשֶׁת תְּרוּמָה

"וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה"

הפרשה פותחת בפסוק "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמַתִּי" (שמות כה, ב), הקב"ה מצווה שַׁיִקְחוּ תְרוּמָה, וְהִשְׂאֵלָה פְּשׁוּטָה: הָרִי הִיָּה צְרִיף לומר "וַיִּתְּנוּ לִי תְרוּמָה", מֵה זֶה וַיִּקְחוּ? (עַיֵן בְּמִשְׁיבַת נֶפֶשׁ שְׁמוֹת פָּרָק כה פסוק ב, צָרוּר הַמֵּר שְׁמוֹת פְּרִשְׁת תְּרוּמָה דְּבוּר הַמִּתְחִיל וְאָמַר "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה", בֵּית הַלּוֹי שְׁמוֹת פָּרָק כה פסוק א דְּבוּר הַמִּתְחִיל וְדִקְדָּק הַכְּתוּב (עוד).

וְהִבְאוּ בָזָה: לְפַעֲמִים אָדָם נוֹתֵן צְדָקָה וְהוּא בְּטוּחַ שֶׁהוּא נוֹתֵן, וְהוּא לֹא מִבִּין שֶׁהוּא בְּעֵצָם לוקח. וּנְבָאָר:

צְדָקָה תְּצִיל מִמּוֹת

הַכְּתוּב אומר "וּצְדָקָה תְּצִיל מִמּוֹת" (משלי י, ב). וּמַעֲלוֹת הַצְּדָקָה רַבּוֹת כָּל כֶּף עַד שֶׁהוּא מְשִׁים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם (עַיֵן בְּמִדְרַשׁ רַבָּה פְּרִשְׁת בְּהַר פְּרִשָּׁה לַד סִימָן טז, וּבְאוֹר הַחַיִּים שְׁמוֹת פָּרָק כג פסוק ג), וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה אֶת הַצְּדָקָה בְּסִתְר, בְּאוֹתוֹ הֶרְגַע מַעֲלָתוֹ גְּדוֹלָה מִמַּשָּׂה רַבָּנוּ (בְּבֵא בְּתָרָא דְּף ט עמ״ד ב), וְהַקֵּב"ה מִתְּנֶהֱג

אתו בְּרַחֲמִים אֶפְלוּ שְׁיֵשׁ לוֹ חֲטָאִים (עי' דְּנִיָּאל פָּרָק ד פְּסוּק כד
 "וּחֲטָאָהּ בְּצַדִּיקָה פְּרָק" וּבְפִרוּשׁ רַש"י שם), וּבַעֲצָם יוֹצֵא שְׁהַצְדִּיקָה
 שֶׁהוּא נָתַן הִיא הַהֲשָׁקְעָה הַכִּי טוֹבָה, הוּא מְקַבֵּל אֶת הַחַיִּים
 שְׁלוֹ בַחֲזָרָה, וְאִם נִגְזַר עָלָיו מוֹת הוּא נִצּוֹל, וְכִמוֹ שֶׁמִּסְפָּר
 עַל הַבַּת שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁאָמְרוּ לוֹ הַחוּזִים בְּכּוֹכְבִים שֶׁהִיא
 תְּמוֹת בְּיוֹם חֲפָתָהּ, וְרַבִּי עֲקִיבָא דָּאָג כָּל הַלֵּילָה. וְהִנֵּה בְּבִקְר
 הוּא רוֹאֶה שֶׁהִיא חַיָּה. הוּא שָׂמַח מְאֹד וְשָׁאַל אוֹתָהּ: "בְּתִי,
 שְׂמָא מַעֲשֵׂה צְדָקָה בָּא לִידְדִי", וְהִיא אָמְרָה לוֹ שֶׁהִגִּיעַ עָנִי
 רַעֲב וְאִף אֶחָד לֹא שָׂם לֵב, וְהִיא נִתְנָה לוֹ אֶת הַמָּנָה שְׁלָהּ.
 וּבְאֵמֶת כְּשֶׁהִיא בָּאָה לְהוֹצִיא אֶת סִכַּת הָרֹאשׁ שְׁלָהּ מִהַחֲרִיץ
 בְּקִיר שֶׁהִיא שְׂמָה אוֹתָהּ, יֵצֵא אֶתָּה נַחֲשׁ אֲרִסִּי שֶׁהִיָּה שְׁלִיחַ
 לְהַרְגֵּ אוֹתָהּ, וּבַעֲקֻבוֹת הַצְדָּקָה הִיא נִצְלָה (שְׁבַת דף קנו עמוד ב).
 מַה הִיא נִתְנָה? מִנֵּת אֶכָּל שְׁעוֹלָה כְּמָה עֲשׂוֹת דּוֹלָרִים... וְמַה
 הִיא קִבְּלָה? אֶת כָּל הַחַיִּים שְׁלָהּ בַחֲזָרָה.

מַחְלָה אוֹ צְדָקָה?

כְּמָה אֲנַחְנוּ רוֹאִים וְשׁוֹמְעִים עַל אֲנָשִׁים שֶׁנִּמְצְאוּ בְּמִצְבֵּ
 קִשָּׁה בְּבְרִיאוֹת שְׁלָהֶם, וְהֵם מוֹצִיאִים אֶת כָּל הַכֶּסֶף שְׁלָהֶם
 עַל הַבְּרִיאוֹת. אֲנִי מְפִיר אֶת זֶה, כִּי בְּעֶבֶר כְּשֶׁהִיָּתִי חוֹלָה,
 הוֹצֵאתִי מְאוֹת אֲלָפֵי דּוֹלָרִים עַל מַחְלָה מְסִתּוֹרִית, שֶׁאִף
 רוֹפֵא לֹא יָדַע לְאַבְחוֹן, זֹ הִיָּתָה מַחְלָה שֶׁגֵּרְמָה לִי לְהַפְסִיד
 אֶת כָּל הַכֶּסֶף שְׁלִי, אֶת כָּל הַחֲבֵרִים, וְאֶת כָּל מַה שֶׁהִיָּה לִי
 חוּץ מֵאֲשֵׁרִי, וְרָגַע לִפְנֵי שֶׁכָּבַר אֲבִדְתִי אֶת הַטַּעַם בַּחַיִּים,
 הַכֶּרֶתִי אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְחֲזַרְתִּי בְּתִשׁוּבָה. וְהַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא רָאָה שֶׁהִבְנִיתִי אֶת הַמְּסָר וְלָקַח אֶת הַכְּאֲבִים

והיסורים למקום שממנו הם באו...

ואותם האנשים שמוציאים כל כך הרבה כסף בשביל
הבריאות שלהם, אם הם היו יודעים שלפני שהמחלה או
היסורים באים עליהם, הם יכולים בקלות לסלק מהם את
כל הצער הזה על ידי צדקה, כמה הם היו נותנים ושמחים...
הבעיה שמתעוררים מאחר, אחרי שכבר מדת הדין מתוחה
על האדם, ואז הוא רוצה לתרום, אולי זה יעזור לו, וגם אז הוא
לא תורם בלב שלם, כי הוא דואג שישאר לו כסף לרופאים
ולתרופות, השם יצילנו.

טובת העשיר

ואת זה התורה באה ללמד אותנו, אל תחשב שאתה עושה
טובה עם העני שנתת לו כסף, ועזרת לו, הטובה הגדולה
שהוא עשה אתך שהסכים לקחת ממך צדקה. ובלשון חז"ל
(ויקרא רבה וילנא פרשת בהר פרשה לד סימן ח), תני רבי יהושע:
יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם
בעל הבית.

סוגי האנשים הנותני צדקה

וגם את סוגי האנשים הנותנים צדקה רמזה התורה בפרשה
בפסוק "וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף
ונחשת" (שמות כה, ג) ורמזו רבותינו (עין בספר פני דוד דברים

פְּרָשַׁת רְאֵה אֹת כח) "זָה"ב" - רֵאשִׁי תְּבוֹת זֶה הַנּוֹתֵן בְּרִיא, וְהַכֹּנֶה שֶׁהוּא נוֹתֵן לֹא מִשּׁוֹם שְׂיֵשׁ לוֹ צָרָה אִו חֲלִי אִו כְּאַבִּים, אִו יְסוּרִים. הוּא בְּרִיא וּמִכִּיר בְּעֵרֶךְ הַצְּדָקָה, וְנוֹתֵן בְּגִלְל צוּי הַשֵּׁם. הַנְּתִינָה שְׁלוֹ הִיא שְׁוֹה "זָהב", מִכִּיּוֹן שֶׁלֹא הַכְרִיחוּ אוֹתוֹ בְּיְסוּרִים אִו מַחְלוֹת לְתַת.

"כֶּסֶף" - רֵאשִׁי תְּבוֹת כְּשֶׁרֹאָה סִכָּנָה פּוֹתַח. הוּא לֹא נוֹתֵן צְדָקָה אִם הוּא לֹא רֹאָה שְׂיֵשׁ סִכָּנָה, יֵשׁ אֲנָשִׁים מִסִּכָּנִים, שְׂצָרִיכִים לְהַכְנִיס אוֹתָם מִשְׂמִים לְמַצָּבִים לֹא נְעִימִים כְּדִי שְׂיִפְתְּחוּ אֶת הַכִּיס שְׁלָהֶם. וְהַנְּתִינָה שְׁלָהֶם כְּבָר פְּחוּתָה יוֹתֵר וְשְׁוֹה רַק "כֶּסֶף".

"נַחֲשֵׁת" - רֵאשִׁי תְּבוֹת נְתִינַת ח'וֹלָה שְׂאוֹמֵר תְּנוּ. כָּאִן כְּבָר מְדַבֵּר בְּאָדָם שֶׁלֹא רַק רֹאָה סִכָּנָה, אֲלֵא הוּא כְּבָר חוֹלָה. הַרְבֵּה אֲנָשִׁים כְּשֶׁרֹאָה שֶׁהַסִּכָּנָה מִתְקַרֶּבֶת אֲלֵיהֶם, הֵם עֲדִין לֹא מִתְעוֹרְרִים לְחֹזֵר בְּתִשּׁוּבָה, עַד שֶׁהַמִּכָּה נוֹחֶתֶת עֲלֵיהֶם, וְאִזּוּ מִחֹסֵר בְּרָרָה הוּא פּוֹתַח אֶת הַכִּיס וְנוֹתֵן, הוּא מִעֲדִיף לְתַת מְלָמוֹת, הַנְּתִינָה הַזֶּה הִיא הַנְּתִינָה הַפְּחוּתָה בְּיוֹתֵר וְשְׁוֹה "נַחֲשֵׁת".

וְתוֹמְכִיהָ מְאֹשֵׁר

חז"ל מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ גַם אֶת סוּגֵי הַהִשְׁקָעָה בְּנִתְיַנַּת צְדָקָה, וְיֵשׁ הַלְכוֹת בְּסֹדֵר עֲדִיפִיּוֹת לְהִיכֵן כְּדֹאֵי וְצָרִיךְ לְתַת (עֵינֵי שְׁלֹחוֹ עֲרוּךְ יוֹרֵה דְעָה הַלְכוֹת צְדָקָה סִימָן רנא). וְאָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ (קַהֲלַת רַבָּה פְּרָשָׁה יא סִימָן א), אָמַר רַב בִּיבִי: אִם בְּקִשְׁתָּ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה עֲשֵׂה אוֹתָהּ עִם עַמְלֵי תוֹרָה. כִּי לְתַת לְתוֹרָה זֶה הַהִשְׁקָעָה

הטובה ביותר גם בעולם הזה. וכמו שאומר הכתוב "עין חיים היא למחזיקים בה ותמכיה מאשר" (משלי ג, יח).

חויץ מהאשר שהכתוב מבטיח שיהיה לאדם, יש כאן מחשבה נוספת שצריכה לגרם לאשר של הנותן, והיא, שהרי הקב"ה זן ומפרנס לכל, מביצי כנים ועד קרני ראמים (שבת דף קז עמוד ב), וגם ובמיוחד לומדי התורה, הקדוש ברוך הוא דואג לכל צרכיהם (עין רמב"ם הלכות שמטה ויובל פרק יג הלכה יג), ואם האדם זכה להיות הצנור שירד השפע לתלמידי חכמים דרכו, כמה הוא צריך להיות מאשר ושומח, שהקב"ה משתמש בו כדי להיטיב עם לומדי התורה. במיוחד שכל הוצאות מצוה שהאדם עושה הן לא בחשבון של מזונותיו שקצובין לו מראש השנה עד ראש השנה (ביצה דף טז עמוד א), ככה יוצא שהוא נותן ותומך בתורה, וזה גם לא על חשבונו ועוד הוא מקבל שכר בעולם הזה ובעולם הבא.

וכשאדם מבין את המעלה הזו, הוא מבין שהוא לא נותן תרומה, הוא לוקח את הזכות לתרם בשתי ידיים, "ויקחו לי תרומה", והוא לא מוכן לותר עליה.

לעשות מבחן להשם

והכתוב אומר על אותם המקפידים במצות מעשר "ובחנוני נא בזאת אם לא אפתח לכם את ארבות השמים, והריקתי לכם ברכה עד בלי די" (מלאכי ג, ט), ואמרו חז"ל (תענית דף ט עמוד א) "עשר תעשר" (דברים יד, כב) עשר בשביל שתתעשר. והקב"ה מסכים שנבחן אותו בדבר הזה, שזו לא סתם סגולה,

אֵלֶּא דָּבָר בְּדוּק וּמְנוּסָה שְׁמִי שְׁמַקְפִּיד עַל 10% מְכַל הַהִכָּנְסוֹת שְׁלוֹ, לְלֹא מְשֻׁחָקִים אוֹ עִגּוּלֵי פְּנּוֹת, הוּא זֹכָה שְׁמִמוֹנוֹ יִהְיֶה שְׁמוֹר. וְאִם הוּא נוֹתֵן 20% הוּא יִזְכֶּה לְעִשְׂרוֹת (כֶּתֶר רֹאשׁ לְרֵבִי חַיִּים מְוָאלוּז'וֹן הַלְכוֹת צְדָקָה וּמַעֲשֵׂר סִימּוֹן קכג).

הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אוֹמְרִים שֶׁהֵם מְאֲמִינִים בַּתּוֹרָה שְׁבִכְתָּב וּבַתּוֹרָה שְׁבִעַל פֶּה, וְהֵם גַּם רוֹצִים לִהְיוֹת עֹשֵׂי רִים, וְכֵאן יֵשׁ אֶת הַמַּתְכוּן אִיךָ לְזִכּוֹת לְעֹשֶׂר אֲמַתִּי בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

פרשת תצוה

הזית ועם ישראל

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליה שמן זית זך" (שמות כו, כ), בפסוק הזה מתחילה הפרשה. ורק על הפסוק הזה אפטר לדרש הרבה הרבה הסברים ובאורים.

המדרש (רבה פרשת תצוה פרשה לו סימן א) מביא שעם ישראל נמשלו לזית יותר מכל שאר העצים, והסבה לזה, מה הזית הזה עד שהוא באילנו מגרגרין אותו ואחר כך מורידין אותו מן הזית ונחבט, ומשחובטין אותו מעליו אותו לגת ונותנין אותו במטחן ואחר כך טוחנין אותו, ואחר כך מקיפין אותו בחבלים, ומביאין אבנים, ואחר כך נותנין את שמנו. כך ישראל באין עובדי כוכבים, וחובטין אותם ממקום למקום, וחובשים אותו, וכופתין אותם בקולרין, ומקיפין אותו טרטייטין [גדרות וחומות הסגר] ואחר כך עושין תשובה והקב"ה עונה להם.

מכות ויסורין

מה אנחנו לומדים מדברי המדרש, כמה מכות ויסורין עוברים על הזית 'המסכן' עד שהוא מוציא את השמן.

אָבֵל אַחֲרֵי שֶׁהוּא מוֹצִיא אֶת הַשֶּׁמֶן זֶה "שֶׁמֶן זַיִת זֶה כְּתִית לַמָּאֹר" - הַשֶּׁמֶן הַזֶּה רָאוּי לְהִיּוֹת הַשֶּׁמֶן שֶׁמְדַלִּיקִים מִמֶּנּוּ אֶת הַמְּנוֹרָה בַּמִּשְׁכָּן וּבַבַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ.

כִּכָּה גַם עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁלָּהֶם יֵשׁ אֶת הַיִּצָּר הַרְעֵה הַגְּדוֹל יוֹתֵר מִשְׁאָר אַמּוֹת הָעוֹלָם, כִּי כָּל הַגְּדוֹל מִחִבְרוּ יִצְרוּ גְדוֹל מִמֶּנּוּ (סְפָרָה דָף נב עמוד א), כִּי הַיִּצָּר הַרְעֵה יוֹדֵעַ אֵיפֹה לְהִשְׁקִיעַ אֶת הַכַּחוֹת שְׁלוֹ, הַקֵּב"ה כְּדֵי לְהָשִׁיב אוֹתָם בְּתִשׁוּבָה שׁוֹלַח לָהֶם יִסּוּרֵי וְצָרוֹת, וְאִזּוּ הֵם מִתְעוֹרְרִים לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, וְאַחֲרֵי שֶׁהֵם בְּתִשׁוּבָה - הֵם 'כְּשֶׁמֶן זַיִת זֶה' אֵין לְמַעְלָה מֵהֶם, שֶׁבְּמִקּוֹם שֶׁיִּבְעָלִי תִשׁוּבָה עוֹמְדִים, צְדִיקִים גְּמוּרִים לֹא יְכוּלִים לַעֲמֹד (בְּרִכּוֹת דָף לד עמוד ב).

חג הפורים

פְּרָשַׁת תְּצַוָּה סְמוּכָה בְּרַב הַשָּׁנִים לְפִנּוּיִם, וְאִם נִתְבּוֹנֵן נִרְאָה שֶׁזֶה מֵה שֶׁהָיָה בְּפִנּוּיִם, עִם יִשְׂרָאֵל חָטָא בְּמֵה שֶׁנִּהְיָה מִסְעוּדָתוֹ שֶׁל אַחֲשֵׁרוּשׁ (מְגִלָּה דָף יב עמוד א), וְגַם בְּמֵה שֶׁהִשְׁתַּחֲוּוּ לְצַלָּם בְּתִקּוּפָה שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר (מְגִלָּה דָף יב עמוד א), הָיָה לָהֶם מִסְפִּיק זְמַן לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, אָבֵל הֵם לֹא חָשְׁבוּ עַל זֶה, וְלָכֵן הִגִּיעָה הַגְּזֵרָה הַנּוֹרָאָה מִהֶמֶן הַרְשָׁע "לְהַשְׁמִיד לְהַרְגַּ וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים מִנְעַר וְעַד זָקוּ טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד וּשְׁלָלָם לְבוּז" (אֶסְתֵּר ג, יג), בְּלִי רַחֲמִים, לְרַצַּח אֶת כָּלָם אֶן וְרַק מִשׁוּם שֶׁהֵם יְהוּדִים.

הַגְּזֵרָה הַתְּפָרֶסְמָה בְּכָל הָעוֹלָם, שֶׁהָיָה אַחֲשֵׁרוּשׁ הָיָה מוֹלֵךְ עַל כָּל הָעוֹלָם (מְגִלָּה דָף יא עמוד א), וְכָל הָעוֹלָם שׁוֹתֵק, כִּי

שיחות על סדר הפרשיות

כָּל אַמּוֹת הָעוֹלָם שׁוֹנְאִים אוֹתָנוּ, חֲלָקִים בְּגֵלוֹי וְחֲלָקִים בְּסִתְּרָא (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פְּרֻשַׁת תּוֹלְדוֹת פְּרָשָׁה סג סִימָן ז) וְהֵם קִבְּלוּ אֶת זֶה בְּשִׂמְחָה.

וּמָה קָרָה אַחַר כָּךְ, מְרֻדְכֵי הַצְּדִיק וְעִמּוֹ כָּל הַצְּדִיקִים שֶׁנִּמְשְׁלוּ לְשִׁמּוֹן זֵית זָךְ (עֵין שִׁפְתֵי צְדִיק דְּרוֹשׁ לְשִׁבּוּעוֹת עִמּוּד לו), הַחֲזִיר אֶת כָּל הָעָם בְּתִשׁוּבָה, כָּלֵם חֲזָרוּ בְּתִשׁוּבָה, הִתְעַנּוּ, הִתְפַּלְּלוּ, וְהִתְקִים בָּנוּ "וְנִהְפֹּךְ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלֹטוּ הַיְהוּדִים הַמָּה בְּשׁוֹנְאֵיהֶם" (אֶסְתֵּר ט, א), וְהָמָן הִרְשָׁע נִתְּלָה עַל הָעֵץ אֲשֶׁר הֵכִין לְמֶרְדֵּכָי (אֶסְתֵּר ז, י), וְעַד הַיּוֹם אֲנַחְנוּ חוֹגְגִים וְשִׂמְחִים.

הַמְּלִיצוֹ עַל זֶה אֶת הַפָּסוּק "וַיַּעֲנֵה וַיִּרְעַב וַיֵּאָכְלֶה אֶת הַמֶּן" (דְּבָרִים ח, ג), שֶׁרַק אַחֲרֵי שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הִתְעַנּוּ וְצָמוּ וְרָעְבוּ, הַקַּב"ה הָאֵכֵיל אוֹתָם אֶת הַמֶּן הִרְשָׁע, וְהִרְגוּ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנָיו כִּפֵּי הַמַּגִּיעַ לוֹ (פְּעֻנָּח רָזָא דְּבָרִים פְּרֻשַׁת יַעֲקֹב עַל הַפָּסוּק "וַיַּעֲנֵה וַיִּרְעַב").

חובת ההתבוננות

הַחֲגִיגוֹת בְּפִוְרִים זֶה טוֹב וְיִפָּה וְנִחְמָד, אָבֵל צְרִיכִים לְשִׁים לֵב שְׁלֵא נִפְסְפֵס אֶת הָעֵקֶר - אֶת הַהִתְבּוֹנְנוֹת.

הַהִתְבּוֹנְנוֹת לְמָה עִם יִשְׂרָאֵל הִגִּיעוּ לְמִצְבַּ הַזֶּה? וְאִיךָ הִתְהַפְּךָ עֲלֵיהֶם הַגִּלְגָּל לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה.

אִם נִתְבּוֹנֵנוּ בְּכָל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת שֶׁהָיוּ לָנוּ כָּלֵם קִיְמוֹ וְהַקְפִּידוּ עַל מִצְוֹת תּוֹכְחָה, מִמַּשָּׁה רַבְּנוּ אֲדוֹן הַנְּבִיאִים הַרוּעָה הַנְּאָמָן, דְּרוֹ מְרֻדְכֵי הַיְהוּדִי וְעַד הַדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים, כָּלֵם לֵלֵא יוֹצֵא

מן הכלל גדולי הדור, ספרדים או אשכנזים, כלם שמרו והוכיחו את בני עדתם.

האור החיים הקדוש בפסוק הזה (שמות פרק כו פסוק כ) כותב שירמז באמרו "תצוה" על דרך אמרם ז"ל (תקוני הזהר תקון סט) כי כל תלמיד חכם יש לו ניצוץ מנשמת משה. ולזה רבותינו ז"ל (סכה דף לט עמוד א) היו קוראים זה לזה משה כי הוא זה המדבר בבחינת נפש הלומדת תורה. והכונה בדבריו, שבכל תלמיד חכם יש ניצוץ של משה רבנו, והצווי עליו ללכת בדרכי משה רבנו ולהיות מצוה לאחרים את חקי התורה ולהוכיח את עם ישראל, כמו שמשה רבנו בכל ית ובכל שעה הוכיח את עם ישראל והחזירם בתשובה (עין במדבר כ, י, ובמדבר לב, יד, דברים ט, ז ועוד).

לצערנו בדור האחרון, אנחנו שומעים על כל מיני דרשנים למיניהם שמנסים לסלל דרך חדשה, ולא רק שהם לא מוכיחים את העם, אלא הם נהפכים להיות 'המרגיעים הלאמיים', ונותנים לכל אחד את ההרגשה שהוא 'צדיק' אפלו שהוא רחוק מלהיות אפלו 'בינוני' (עין ברכות דף סא עמוד ב). ועיינו הרואות שהדרך הזו של 'הקרוב' לא רק שלא עובדת אלא אפלו מרחקת עוד יותר את האנשים משמירת תורה ומצוות וחזרה בתשובה.

אם נתבונן נראה שאפלו אהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום ואוהב את הבריות (אבות פרק א משנה יב), עם כל זה הדבר הזה לא פגע חלילה במה שהיה מקרבן לתורה (אבות פרק א משנה יב), לאהב שלום - זה יפה, לרדף שלום - זה מצוין, לאהב את הבריות - זה מקסים, אבל העקר זה ומקרבן לתורה, לקרב אותם לתורה, ולא את התורה אליהם.

אֲשֶׁר־י מִי שְׂזוּכָה לְהִיּוֹת כְּשֵׁמוֹ זֵית זָךְ כְּמוֹ הַצְּדִיקִים שֶׁנִּמְשְׁלוּ
לְשֵׁמוֹ זֵית (עַיֵן שִׁפְתֵי צְדִיק דְרוֹשׁ לְשִׁבְעוֹת עֲמוּד לו), וְשׁוֹמֵר עַל
עֲצָמוֹ נִשְׁלֵא יִתְעַרְבְּבוּ כָּל מִיַּי דְּבָרִים שֶׁמִּפְרִיעִים לְצִלְלוֹת
שֶׁל הַשֵּׁמוֹ.

פְּרָשָׁה כִּי תֵשָׂא

חטא העגל

בְּפְרָשֶׁת הַשְּׁבוּעַ אֲנַחְנוּ לּוֹמְדִים עַל עֵוֹן חֹטֵא הָעֵגֶל, הָעוֹן
הַקָּטָה הַזֶּה שֶׁבְּכָל פְּרָעָנוֹת שְׂבָאָה עַל יִשְׂרָאֵל אֲנַחְנוּ
מְשַׁלְּמִים חֵלֶק קָטָן מִהָעוֹן הַנּוֹרָא הַזֶּה.

וּמִסִּפְרֵת הַתּוֹרָה: "וַיֵּרָא הָעָם כִּי בִטֵשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן הַהָר"
(שְׁמוֹת לֵב, א). עַם יִשְׂרָאֵל רוֹאֶה שְׁלֹפֵי הַחֲנֻכּוֹן שֶׁלָּהֶם מֹשֶׁה
רַבְּנוּ מֵאַחַר, כְּכֹר בָּאָה הַשְּׁעָה הַשְּׁשִׁית (שְׁבַת דָּף פֶּט עֶמּוּד א)
שֶׁל הַיּוֹם הָאֲחֵרֹן לְסִפְיָה שֶׁלָּהֶם שְׁמֹשֶׁה רַבְּנוּ צָרִיךְ לְבֹא
וְעֵדִין מֹשֶׁה לֹא בָא. וְהָאֲמַת הִיְתָה שֶׁהִיָּה חָסֵר עוֹד יוֹם אֶחָד,
כִּי הַיּוֹם שְׁמֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָה לְשָׁמַיִם לֹא הִיָּה בְּמִנְיֵן הִיָּמִים
(רש"י שְׁמוֹת פָּרָק לֵב פְּסוּק א), וְלֹא הִיְתָה לָהֶם סְבָלָנוֹת.

זְהִירוֹת מִבְּלָבוּלִים

הַשְּׁטוֹן נִצַּל אֶת הַבְּלָבוּל הַזֶּה, וְהִרְאָה לָהֶם אֶת הַסֵּרֵט הָרֵאשׁוֹן
בְּהַסְטוֹרִיָה אִיךָ מֹשֶׁה רַבְּנוּ שׁוֹכֵב בְּמִטָּה מֵת וְהַמְּלָאכִים
מְרִימִים אוֹתוֹ לְקַבּוּרָה (מְדַרְשׁ תְּנַחֲוּמָא פְּרָשֶׁת כִּי תֵשָׂא סִימָן יט).

ומכאן אֲנַחְנוּ צָרִיכִים לְדַעַת וְלִלְמַד, הַשְׁטָן מְנַצֵּל אֶת הַבְּלִבוּלִים שְׁלֵף, אֶת הַחֲרָדוֹת שְׁלֵף, הוּא מַגְדִּיל וּמַעְצִיִּים אוֹתָם, וְגוֹמֵר אֶת הַבֵּן אָדָם. וְלִכֵּן אָסוּר לְאָדָם אֶפְלוּ לִפְתַּח פֶּתַח קֶטָן לְשִׁטּוֹן, בְּדוּמָה לְמָה שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (בְּרֵכוֹת דף יט עמוד א) לְעוֹלָם אֵל יִפְתַּח אָדָם אֶת פִּי לְשִׁטּוֹן. כִּי אִם אַתָּה פּוֹתַח קֶצֶת הוּא כָּבֵד מְשִׁתְּלֵט עֲלֶיךָ וּמְנַהֵל אוֹתָךְ עַד הָאֲבִדוֹן הַנּוֹרָא.

מעשה הערב רב

בְּאֵמַת בְּמִדְרָשׁ (תְּנַחֲוּמָא וְרִשָּׁא פְרֻשְׁתָּ כִּי תִשָּׂא סִימָן יט) מְסַפֵּר שְׁמַי שֶׁהִתְחִיל עִם כָּל הָעֲנִיָּן הַזֶּה הָיוּ אֲרַבְעִים אֶלֶף מְצַרִּיִּים שֶׁעָלוּ עִם יִשְׂרָאֵל - הֵם הָעֵרֶב רַב שֶׁהִכְתוּב אוֹמֵר שֶׁעָלָה אִתָּם (שְׁמוֹת יב, לח). וְזֶה מָה שֶׁאָמַר הַקַּב"ה לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ "לֵךְ רֵד כִּי שַׁחַת עִמָּךְ" (שְׁמוֹת לב, ז) שֶׁזֶּה הָעָם שְׁלֵף, כִּי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ רָצָה לְהוֹצִיא אוֹתָם כִּדִּי לְהִרְבוֹת אֶת כְּבוֹד ה', וְזֶה לֹא הָיָה עַל דַּעַת ה' (שְׁמוֹת רַבָּה פְרֻשְׁתָּ כִּי תִשָּׂא פְרֻשָּׁה מִב סִימָן ו). וְהֵם גָּרְרוּ אֶת שָׂאָר עִם יִשְׂרָאֵל אִתָּם.

הֵם בָּאוּ בְּהִתְחַלָּה לְחוּר וְאָמְרוּ לוֹ קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים, וְהוּא גָעַר בָּהֶם, עָמְדוּ עָלָיו וְהִרְגוּהוּ (וַיִּקְרָא רַבָּה פְרֻשְׁתָּ צו פְרֻשָּׁה י סִימָן א). וּמִיָּד הִלְכוּ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּבִקְשׁוּ מִמֶּנּוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה לָהֶם אֱלֹהִים, וְאַהֲרֹן חָשַׁשׁ שֶׁיִּהְרָגוּ אוֹתוֹ וְאָז לֹא תִהְיֶה לָעַם יִשְׂרָאֵל כְּפָרָה, שֶׁכֵּן הוּא גַם כֹּהֵן וְגַם נָבִיא, וְעַל הִרְיָגְתוֹ אֵין כְּפָרָה כְּמִזְכָּר בְּכַתוּבִים, וְלִכֵּן הוּא בָּחַר לְמִשְׁנֵי אֶת הַזְּמַן עַד שֶׁיָּבֵא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ.

איזה רב אתה בוחר?

וְהִרְמַבְּ"ן (שְׁמוֹת פָּרָק לֵב פָּסוּק א) מְדַקְדֵּק בַּפְּסוּק שֶׁהֵם בָּאוּ וּבְקִשׁוֹ "עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ כִּי זֶה מַטְשֵׁה הָאִישׁ לֹא יִדְעֵנוּ מַה הָיָה לוֹ" (שְׁמוֹת לֵב, א) – מָה הַקְּשֶׁר בֵּין זֶה שְׁמִטָּה רַבָּנוּ נִעְלַם, לְבֵין זֶה שֶׁהֵם רָצוּ אֱלֹקִים, הֲלֹא מַטְשֵׁה רַבָּנוּ לֹא הָיָה אֲלֵא רַק הַשְּׁלִיחַ שֶׁל אֱלֹקִים?

וּמִבְּאֵר בְּזוֹה, שְׂאֲכֹן הֵם בְּאַמַּת רָצוּ רַק שְׁלִיחַ שְׁיִתְנוּךְ בֵּינֵיהֶם לְבֵין אֱלֹקִים וְהָיוּ מִבְּקָשִׁים מַטְשֵׁה אַחַר, וְאָמְרוּ, מַטְשֵׁה שֶׁהוֹרָה לָנוּ הַדְרֹךְ מִמְצָרִים וְעַד הַנֶּה, שֶׁהָיוּ הַמַּסְעוֹת עַל פִּי ה' בִּיד מַטְשֵׁה (בְּמִדְבָר ט, כג), אֲבָד מִמֶּנּוּ. נִעְשָׂה לָנוּ מַטְשֵׁה אַחַר שְׁיִוְרָה הַדְרֹךְ לְפָנֵינוּ עַל פִּי ה' בִּידוֹ.

וְהַשְּׂאֵלָה מִתְבַּקֶּשֶׁת, הֲרֵי הָיָה לָהֶם אֶת אֶהְרֹן הַכֹּהֵן מִלֵּאָה הַשָּׁמַיִם (עֵינֵי פְּסִיקָתָא רַבְתִּי (אִישׁ שְׁלוֹם) פְּסָקָא טו דְבוּר הַמַּתְחִיל הַחֲדָשׁ), הָיָה לָהֶם אֶת חוּר, אֶת כָּל הַנְּשִׂאִים, אֶת בְּצִלְאֵל שֶׁהַשָּׁמַיִם מִלֵּא אוֹתוֹ רוּחַ אֱלֹקִים (שְׁמוֹת לֵא, ג), לָמָּה לֹא לְמִנּוֹת אַחַד מִכָּל הַקְּדוּשִׁים הָאֵלּוּ? לָמָּה לְחַפֵּשׂ מִשְׁהוּ מִבְּחוּץ?

וְהַתְּשׁוּבָה עִמָּקָה וְנִפְלְאָה: אוֹתָם עָרַב רַב הָיוּ רְגִילִים לְחַיֵּי הַפְּקוּרוֹת, כָּל זְמַן שְׁמִטָּה רַבָּנוּ הָיָה לִידָם הֵם לֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת כָּלוּם. בְּהַזְדַּמְנוֹת הָרֵאשׁוֹנָה שְׁמִטָּה רַבָּנוּ נִעְלַם, הֵם מִיָּד מְנַצְּלִים אוֹתָהּ, לְהַבִּיא מִשְׁהוּ מִבְּחוּץ, שֶׁלֹּא יוֹכִיחַ אוֹתָם וְיֹאמֵר לָהֶם מַה לַעֲשׂוֹת, וְאֶפְלוּ אִם צָרִיךְ לָתֵת אֶת כָּל הַזָּהָב בְּשִׁבְלֵי כַּמְזֹכֵר בְּכַתוּב "וַיִּתְּפְּרוּ כָּל הָעָם אֶת נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיָּבִיאוּ אֶל אֶהְרֹן" (שְׁמוֹת לֵב, ג), הֵם מוֹכְנִים, הָעֵקֶר שֶׁ'הָרַב' שֶׁלָּהֶם יְהִי אִיזָה 'עֵגֶל מְקֻרָע' (עֵינֵי מִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא וְרִשָּׁא פְּרָשַׁת כִּי תִשָּׂא סִימָן יט) אוֹכֵל עֵשֶׂב, שֶׁלֹּא אוֹמֵר לָהֶם לְשִׁמּוֹר שְׁבֵת, לְהִיּוֹת צְנוּעִים וְקְדוּשִׁים.

לצערנו ההסטוריה חוזרת על עצמה, גם היום יש אנשים שמחפשים רב מחמד שמסתפק בתרומות שלהם, ולא מוכיח אותם. הם מוכנים לשלם הרבה כסף והרבה זהב על 'רב' כזה, שהוא רק יגל מקרטע אוכל עשב - מקבל משפחת ולא עושה כלום.

מה עשית להבאת הגאולה?

כשיבא מלך המשיח, כל אחד יבדק מה הוא עשה להבאתו. במיוחד רבני קהלות ואנשים שהיתה להם השפעה, הם יבדקו האם הם היו ממזריזי הגאולה או ממעכבי הגאולה. לא מספיק לצעק ולומר "משיח נאוו" - "משיח עכשו", צריך לעשות דברים שבאמת יקרבו את הגאולה, להחזיר את עם ישראל בתשובה שאז תבא הגאולה, כמו שאומר הכתוב "ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב" (ישעיה נט, כ), מתי יבא לציון גואל? כשיהיו "שבי פשע ביעקב" - בעם ישראל (יומא דף פו עמוד ב), שאין ישראל נגאליים אלא בתשובה (רמב"ם הלכות תשובה פרק ז הלכה ה).

למי המשיח טוב?

ובאמת הרבה אנשים מתפללים על ביאת המשיח, והם אפלו לא יודעים מה יהיה שם, הרי הכתוב מלמדנו שהמשיח "ברוח שפתיו ימית רשע" (ישעיה יא, ד), הוא לא יהיה סבא נחמד שמחלק סכריות, הוא יעמיד את הדת על

תִּלְוָה (רמב"ם הלכות מלכים פָּרָק יא הִלְכָה ד), לֹא יִהְיוּ יוֹתֵר מִחֻלְלֵי שַׁבָּת, אוֹ אֲנָשִׁים שְׁחוּטָאִים, כֻּלָּם יַעֲבֹדוּ אֶת ה', "כֻּלָּם יִדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטָנָם וְעַד גְּדוּלָּם" (יִרְמְיָהּ לֵא, לג), וְעַל אוֹתָם אֲנָשִׁים שְׁמַצְפִּים סָתָם לְמַשִּׁיחַ, כִּי הֵם מְדַמְיָנִים שֶׁהוּא יִפְתֹּר לָהֶם אֶת הַבְּעִיּוֹת בְּחַיִּים, אֶת תְּשׁוּלֹם הַמִּשְׁכָּנָה לְבִנְיָן, אוֹ אֶת שְׂאֵר הַחֻבּוֹת בְּחַיִּים, עֲלֵיהֶם הַכְּתוּב אוֹמֵר "הוּא הַמִּתְאַוֶּיִם אֶת יוֹם ה' לְמָה זֶה לָכֶם יוֹם ה' הוּא חֲשׂוֹךְ וְלֹא אֹר" (עֲמוּס ה, יח) - יוֹם ה' שְׁזָה בִּיאַת הַמַּשִּׁיחַ (סְנֵהֲדִין דָּף צח עֲמוּד ב), הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה, מֵה לָכֶם וְלָזָה, אַתֶּם בְּכֻלָּ רְאוּיִים לְמַשִּׁיחַ? אַתֶּם לוֹמְדִים תּוֹרָה? שׁוֹמְרִים מִצְוֹת? הֲרִי בְּשִׁבְלֵם הַיּוֹם הַזֶּה יִהְיֶה "יוֹם חֲשׂוֹךְ וְלֹא אֹר" - הֵם כְּבָר לֹא יוֹכְלוּ לְחַיּוֹת בְּחַיִּי הַשֶּׁקֶר שְׁלָהֶם...

וּבְאַמַּת זֶה הַתְּפִקִּיד שֶׁל מְנַהֲיֵי עֵדֶת יִשְׂרָאֵל, לְבֹא וּלְהַשִּׁיב אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה, כָּל אֶחָד שְׁיִכּוֹל לְהַשְׁפִּיעַ, לְמַחּוֹת וּלְחַזֵּק אֶת הַדַּת עַל תִּלְוָה וְהוּא לֹא עוֹשֶׂה אֶת זֶה, יְבוֹאוּ אֵלָיו בְּתַבִּיעָה לְמָה לֹא עָשִׂיתָ (וַיִּקְרָא רַבָּה וַיִּלְנָא פְּרִשְׁתָּ קְדוּשִׁים פְּרִשָּׁה כה סִימָן א) וְהוּא נִתְפָּס בְּעוֹנָם (שַׁבָּת דָּף נה עֲמוּד א, עֲבוּדָה זָרָה דָּף יח עֲמוּד א). הַתְּפִקִּיד שֶׁל הָרַב זֶה כְּמוֹ רוֹפֵא שְׁיִוְדַע לְהַצִּיל חוֹלִים מִמָּוֶת. בְּזִמְן שְׁמַגְפָּה מִשְׁתַּלְּלֵת וְהוּא מִתְרַשֵּׁל בְּעֲבוּדָתוֹ, הוּא יוֹצֵא לְחַפְשׁוֹת, מְעַשֵּׂן סִיגְרִיָּה, כּוֹס קֶפֶה, וּבִינְתֵימָם אֲנָשִׁים מִתִּים.

חולֵי הַנְּפִשׁוֹת

כָּכָה צְרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עַל אוֹתָם הָרְחוּקִים מֵהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת

שהם חולים, ככה הרמב"ם (הלכות דעות פרק ב הלכה א) כותב עליהם ואומר: חולי הגוף טועמים המר מתוק ומתוק מר. ויש מן החולים מי שמתאנה למאכלות שאינם ראויים לאכילה כגון העפר והפחם ושונא המאכלים הטובים כגון הפת והבשר הכל לפי רב חליו, כך בני אדם שנפשותיהם חולות מתאנים ואוהבים הדעות הרעות ושונאים הדרך הטובה ומתעצלים ללכת בה והיא כבדה עליהם למאד לפי חללים - אם הם מעדיפים ללכת לים בשבת במקום לבית כנסת, זה מראה על חלי מסים שצריך לרפא. וכמו שאדם שחולה בגוף שלו לפעמים דבר שבאפן טבעי הוא מתוק הוא מרגיש את זה מר, ואם זה דבר שהוא מר הוא מרגיש את זה מתוק, וכשהוא ממשיך בחליו הוא מגיע למצב גרוע יותר ויותר, ככה זה בתחלואי הנפש.

ואם נשים לב, הרמב"ם לא חלק בין דתיים לחלונים, אלא כתב באפן כללי בני אדם שנפשותיהם חולות ומתאנים ואוהבים הדעות הרעות ושונאים הדרך הטובה ומתעצלים ללכת בה - זו הגדרה! ויכול להיות שיש לבן אדם העונה על ההגדרה הזו, כפה, כובע, שטריימל ופאות ארפות, אבל הוא חולה נפש, שמתאנה לדעות הרעות ומתעצל ללכת בדרך טובה.

רופאי הנפשות

והרמב"ם גם נותן פתרון וממשיך שם ואומר: ומה תקנתם? ילכו אצל החכמים שהם רופאי הנפשות וירפאו חללים בדעות

שְׁמַלְמָדִים אוֹתָם עַד שִׁיחֲזִירוּם לְדַרְךְ הַטּוֹבָה, וְהַמְכִירִים בִּדְעוֹת הָרָעוֹת שְׁלָהֶם וְאֵינָם הוֹלְכִים אֶצֶל הַחֲכָמִים שִׁירְפָאוֹ אוֹתָם עֲלֵיהֶם אָמַר שְׁלֹמֹה "חֲכָמָה וּמוֹסֵר אֲוִילִים בְּזוֹ" (משלי א, ז).

זאת אומרת: הדרך היחידה שהרמב"ם מלמד אותנו, זה ללכת לרופא הנפשיות - לתלמידי חכמים אמתיים שירפאו את האדם החולה. וזה תפקיד של הרבנים ומנהיגי הקהלות, ללמד את העם ואת בני עדתם חכמה ומוסר, "לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה" (משלי א, ב). והמוסר צריך להיות מוסר אמת, לדבר ולהזכיר את כל מה שמובא בספרי רבותינו בעניני שׂכר וענש, ולא לפחד ולחשש אולי זה לא מתאים. אנחנו לא יותר חכמים מרבותינו ומהתורה הקדושה שבעצמה באין ספור מקומות מזכירה את הענשים שוב ושוב. כמובן שהכל צריך להיות בדרך נעם, אבל את הידע הזה חייבים להעביר וללמד ללא שום שנויים. שהרי כלל גדול בינו והוא אהד מי"ג עקרי אמונה, שזאת התורה לא תהא מחלפת (הרמב"ם במסכת סנהדרין תחלת פרק חלק).

פְּרֻשֵׁת וַיִּקְהַל

שמירת השבת

הפרשה מתחילה ופותרת בצווי על שמירת השבת: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם. אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם ששבת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העשה בו מלאכה יומת. לא תבערו אש בכל משבתיתכם ביום השבת" (שמות לה, א - ג). התורה כותבת פעמים רבות את הצווי הקדוש והיקר הזה של שמירת שבת (שמות טז, כג, ושם פסוק כה, שמות כז, י, שמות לא יד - טו, ויקרא כג, ג, דברים ה, יד ועוד), ובכל פעם חוזרת התורה להזכיר ולהזהיר, להראות לנו כפנה שמירת השבת חשובה.

הענש על חלולה

החשיבות של השבת נמדדת באפן נוסף, שהתורה כותבת שעל חלול השבת הענש הוא מות (שמות לא, יד), והמות אם היה בעדים והתראה הוא בסקילה (סנהדרין דף נג עמוד א, ובזהר פרשת צו דף כט עמוד ב, וברמב"ם הלכות שבת פרק א הלכה א, והלכות סנהדרין פרק טו הלכה י), שהיא סוג המיתה הכי חמורה (סנהדרין

דף מט עמוד ב). והיום שאין סנהדרין שהורגים, למדו אותנו בגמרא (כתבות דף ל עמוד ב, סוטה דף ח עמוד ב, סנהדרין דף לו עמוד ב) שאף על פי שהסנהדרין בטלה, הענשים לא התבטלו, ומי שמתחייב סקילה, נופל מהגג או חיה דורסתו, שזה אומר תאנות דרכים ה' ירחם. וכפי שאנחנו רואים כמה תאנות דרכים יש בכל שנה וְשנה. ואם זה ללא עדים והתראָה והוא חוטא במזיד, הענש שלו כרת - שהוא נכרת וזרעו נכרת מהעולם (שמות לא, יד). ואין לו חלק לעולם הבא (רמב"ם הלכות תשובה פרק ח הלכה א).

מחיל שבת דינו כגוי

אנשים שרחוקים מתורה ומצוות לא מבינים עד כמה חלול שבת חמור, הם חושבים: "מה כבר עשיתי שנסעתי ברכב בשבת?", הוא חושב שהוא מאמין בהשם, ומחיל שבת, זה דבר שלא הולך יחד, שהמחיל שבת כופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית (רש"י מסכת חלין דף ה עמוד א דבור המתחיל אלא לאו).

ולכן גם חז"ל הקדושים החמירו כל כך על מחיל שבת וכתבו שמחיל שבת בפרהסיא הרי הוא כגוי לכל דבר (שלחן ערוך יורה דעה סימן ב סעיף ה, ובאבו העיר סימן ככ סעיף ב). מה זה אומר שהוא כגוי לכל דבר? שחיתתו פסולה (שלחן ערוך יורה דעה סימן ב סעיף ה), הוא פסול לעדות (שלחן ערוך חשו משפט הלכות עדות סימן לד סעיף א - ב) אסור לשתות מהיין שהוא נוגע בו (בית יוסף יורה דעה סימן קיט בשם הרשב"א, ובהלכות גדולות הלכות שחיתת חליו, והריב"ש סימן ד), הוא לא מצטרף למנין

בש"ת יביע אמר חלק י - ארח חיים סימן נה אות יא), אסור להעלות אותו לכתחלה לתורה להיות אחד ממנין שבעה קרואים (עין בשו"ת חכם צבי סימן לח ובשו"ת יביע אמר חלק י - ארח חיים סימן נה), ויש אומרים שאפלו מתר להלוות לו ברבית (עין בשו"ת יביע אמר חלק ה - יורה דעה סימן יג אות א), כי ליהודי אסור להלוות ברבית, אבל אחד שמחלל שבת, הוא יוצא מגדר "אחיק".

לא רק בעולם הזה אדם נענש, גם בעולם הבא הוא נכנס לגיהנם ולא יוצא משם אפלו בשבת, שאר הרשעים שהיו רשעים אבל לא חללו שבת בשבת יש להם מנוחה, אבל המחלל שבת אין לו מנוחה (זהר הקדוש פרשת תרומה דף קנא עמוד א, ורבי חיים ויטאל בשערי קדשה החלק השני השער הששי), כמו שהוא לא נח כהלכה גם בעולם הזה, מדה כנגד מדה.

דרכי היצר הרע

יש אנשים שחושבים שלשמור שבת זה רק לדתיים, או שאו רק חמרא ולא חובה, ומהמקורות שהבאנו אנחנו לומדים עד כמה הדבר הזה חמור.

והיצר הרע שרוצה לאבד את הנפש והנשמה של האדם, הוא מסית ומדיח את האדם, ונותן לו את העסקאות הכי 'טובות' בשבת, ואת הטיוילים הכי 'טובים' בשבת. ואם הוא שומע ליצר הרע הוא מאבד את חיו, ונמצא בסכנה תמידית של מות!!!

סוף הענש לבא

וזו בדיוק התשובה לכאֵלָה שמתפלאים על אנשים שמחללים שבת בפרהסיא ועדין לא מתים, הקב"ה מחכה לכם, מאריף אפן וגובה את שְׁלוֹ (בראשית רבה פרשת תולדות פרשה סז סימן ד), הוא לא מותר אם לא עושים תשובה (עין בבא קמא דף נ עמוד א), ולכן ודאי שברבות הימים הם יענשו, אם לא בעולם הזה - בגלל איזה מעשה טוב אחד שיהם עשו שהקב"ה משלם להם את שכרם בעולם הזה - הם ישלמו בעולם הבא.

מנוחה אמתית

נקודה נוספת שאנשים לא מבינים מה זה מנוחה בשבת, כל אחד ממציא לעצמו מנוחה, אחד חושב שכלכת לים זה ה"שבת וינפש" שלו, השני כשהוא יושב בבית ומשחק במחשב, והשלישי כשהוא עושה מנגל. וכאן נמצאת הטעות הגדולה, המנוחה היא ממלאכות, לא ממאמץ, והכללים במלאכות שבת הם לפי מה שחז"ל למדו אותנו על ל"ט מלאכות שבת (עין בשבת פרק ז משנה ב), שהם אסורי תורה שיוצאים מהם גם תולדות ועוד ועוד אסורים, שבודאי מי שלא ילמד אותם יכשל בחלול שבת בלי שהוא ירצה (עין בהקדמה למשנה ברורה חלק ג), הרצון שלך לנוח בצורה שלך נגד הרצון האלקי הוא רצון שגוי. וזה מה שאנחנו אומרים בתפלת שבת "מנוחה שלמה שאתה הוא רוצה בה", יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם", המנוחה צריכה להיות

מנוחה כפי הרצון האלקי.

בריאות הנפש

ואם רק תהיו בריאים בנפשכם תרגישו גם מתיקות בשמירת שבת עצמה, בלי צרוך לסממנים מבחוץ שייכניסו לכם את השלטה והמנוחה.

ולמה אמרתי שצריך שתהיו בריאים בנפשכם? כי הרמב"ם מלמד אותנו (שמונה פרקים לרמב"ם פרק ג, ובהלכות דעות פרק ב הלכה א), שכמו שחולי הגופות ידמו, להפסד הרגשותם, במה שהוא מתוק שהוא מר, ובמה שהוא מר שהוא מתוק, ויצירו הנאות בצורת בלתי נאות, ותחזק תאותם ותגדל הנאותם בדברים שאין הנאה בהם כלל לבריאים, אלא אפשר שיהיה בהם צער, פאכילת הטיט והפחם והעפר, והדברים העפוצים מאד והחמוצים מאד, וכיוצא באלו מן המזונות אשר לא יתאוו להם הבריאים אלא ימאסו אותם - כן חולי הנפשות, רצוני לומר: הרעים ובעלי החסרונות, ידמה להם במה שהן רעות שהן טובות, ובמה שהן טובות שהן רעות. והרע יתאוה תמיד לדברים הרעים, וידמה בגלל חלי נפשו שהן טובות.

ומוסיף עוד הרמב"ם (בשמונה פרקים שם) ואלו חולי הנפשות אשר לא ירגישו בחלים, וידמוהו בריאות, או ירגישו בו ולא יתרפאו - אחריתם תהיה כאחרית החולה אשר ימשך אחר הנאותיו ולא יתרפא, שהוא ימות בלי ספק.

הָרִי לָנוּ שְׂמַמָּשׁ כְּמוֹ בְּבַרְיָאוֹת הַגּוֹף, שֶׁהַבְּרִיאִים מְרַגִּישִׁים טַעַם בְּאֹכֶל וְהַחֹלִים לֹא, כִּכָּה גַם בְּחֹלֵי הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהַחֹלִים וְשִׁטּוּפִים אַחֲרֵי תְּאוּתִיהֶם בְּעֵבְרוֹת הֵם לֹא יִרְגִישׁוּ אֶת הַטַּעַם הַמְּתוֹק שֶׁל הַמִּצּוֹת. בְּשִׁבְלֵם שֶׁבַת זֶה 'סִיוֹט', וּמְחַכִּים שְׂיִגְמַר כְּמָה שְׂיִוְתֵר מֵהָר.

הַבּוֹרוֹת וְהַמְּכַשׁוּלִים

עֲכָשׁוּ אֲנַחְנוּ מְבִינִים לְמָה אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא שׁוֹמְרִים תּוֹרָה וּמִצְוֹת הֵם חֹלִים וְכָל פַּעַם נוֹפְלִים בְּבוֹר אַחַר שֶׁהֵיִצֵּר הָרַע מִפִּיל אוֹתָם, פַּעַם בְּתְּאוּת וּנְשִׁטּוּת, וְכִשְׁסוּף סוּף הֵם מְחַלִּטִּים לְלַכֵּת לְלַמֵּד מִשֶּׁהוּ הֵם מוֹצְאִים אֶת עֲצָמָם לּוֹמְדִים וְחוֹקְרִים עַל נִצְרוֹת אוֹ עַל כָּל מִינֵי כַתּוֹת מוֹזְרוֹת שֶׁבְּאַפְרִיקָה. וְאִם הֵם לּוֹמְדִים תַּנְ"ךְ הֵם מְתַפְתִּים לְבַדֵּק הָאֵם יֵשׁ הַוְּכָחוֹת מֵהַתַּנְ"ךְ לְנִצְרוֹת אוֹ לְדַת אַחֶרֶת. מֵה לֵךְ וְלִנְצְרוֹת? מֵה אֶתָּה יוֹדֵעַ תַּנְ"ךְ בְּכֻלּוֹ? לְמַדַּת תּוֹרָה פַּעַם? לְמַדַּת גְּמָרָא? סִימַתָּ אֶת הַש"ס לְפָחוֹת פַּעַם אַחַת? אֶתָּה מְכִיר אֶת הַרְמַבְד"ם? פְּתַחַתָּ שְׁלַחַן עֲרוּד? מֵה לֵךְ וְלַחְקִירוֹת מוֹזְרוֹת שֶׁכְּאַלְהָה. הַתְּשׁוּבָה לָזֶה, שֶׁהוּא פְּשׁוּט חוֹלָה נִפְשׁ וּמְחַפֵּשׁ תְּרוּצִים לַחֲלֵי הָזֶה.

גַּם כְּשֶׁסוּף סוּף הֵם נִפְגָּשִׁים עִם אֲנָשִׁים שֶׁנִּרְאִים כְּשׁוֹמְרֵי מִצְוֹת, הַרְבֵּה פְּעָמִים אוֹתָם 'הַשׁוֹמְרֵי מִצְוֹת' - לֹא כָּל כָּף אַכְפַּת לָהֶם מֵהִיָּדוּת שֶׁלָּהֶם, הֵם אוֹלֵי נְרָאִים כְּשׁוֹמְרֵי מִצְוֹת אֲבָל בְּפָנִים הַכֵּל רְקוּב, יוֹתֵר מְעַנֵּין אוֹתָם לְדָאֵג לְחֻשְׁבוֹן הַבְּנֵק שֶׁלָּהֶם, כִּכָּה שְׂאֵם הֵם נִפְגָּשִׁים עִם יְהוּדֵי

שָׁבָא לְהִתְעַנֵּן עַל יְהוּדוֹת הֵם דּוֹאֲגִים לְהִרְאוֹת לוֹ אֶת הַדָּרָךְ
לְבַנָּה, בְּמִקּוֹם לְעוֹלָם הַבָּא...

החובה העצמית ללמוד

וּלְמִרוֹת כָּל הַנְּסִיווֹנוֹת וְהַמְּכַשׁוּלִים מוֹטְלֵת עַל הָאָדָם הַחוּבָה
לְבֹא וּלְבַדֵּק בְּעֵצְמוֹ אֶת דְּבַרֵי תוֹרָה, וְלִדְעַת אֵיזָה רֵב לַעֲשׂוֹת
לְעֵצְמוֹ וְאֵיזָה חֵבֵר לְקִנּוּת (אָבוֹת פָּרָק א מִשְׁנָה ו), כְּמוֹ שֶׁכָּל
אֶחָד לָמַד אֵיךְ לַעֲבֹד, אֵיךְ לַעֲשׂוֹת כֶּסֶף, אֵיךְ לְהִתְחַתֵּן, הוּא
מְחִיב גַּם לְלַמֵּד אֵיךְ לַחֲיוֹת עַל פִּי הַתּוֹרָה, וְאִם הוּא לֹא
לוֹמֵד שֶׁגִּגַּת תְּלִמּוּד עוֹלָה זָדוֹן (אָבוֹת פָּרָק ד מִשְׁנָה ג), יֵאמְרוּ
לוֹ בְּשָׂמִים: אִם אַתָּה לֹא לְמַדְתָּ תוֹרָה, אַתָּה אַנְשִׁים בְּכָל מָה
שֶׁלֹּא לְמַדְתָּ! וּמִמֵּילָא גַם בְּמָה שֶׁנִּכְשַׁלְתָּ בְּעוֹנוֹת. מָה הָרְאִיָּה?
שֶׁהָרִי בְּרָגַע שִׁזָּה הִגִּיעַ לְעֵנִין שֶׁל כֶּסֶף אַתָּה לְמַדְתָּ עִם כָּל
הַכַּחַ, לְמַדְתָּ בְּאוּיְבִרְסִיטָה, בְּלְבָלוֹ לָךְ אֶת הַמּוֹחַ, לְקַחוּ לָךְ
כְּמָה מֵאוֹת אֲלֵפֵי דוֹלָרִים, וְהַמְשַׁכְתָּ לְלַמֵּד כִּי הָאֲמִנְתָּ שִׁזָּה
יִתֵּן לָךְ עֲבוּדָה טוֹבָה. אַחַר כֵּן כְּשֶׁרְצִיתָ לְהִתְחַתֵּן, לְמַדְתָּ עַל
אַשְׁתְּךָ מָה הִיא אוֹהֶבֶת וְאֵיךְ לְהִתְנַהֵג אֵלֶיהָ, וְאֵלּוֹ בַּתּוֹרָה לֹא
רַק שֶׁלֹּא קִיַּמְתָּ, אֲלָא גַם לֹא לְמַדְתָּ אוֹתָהּ בְּכֻלָּל. וְזֶה מָה
שֶׁשְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ עָלִיו הַשְּׁלוֹם אוֹמֵר: "אֲנֹלֵת אָדָם תְּסַלֵּף דָּרְכוֹ
וְעַל ה' יִזְעַף לְבוֹ" (מִשְׁלֵי יט, ג), אַתָּה לֹא לוֹמֵד תוֹרָה, אַתָּה
עוֹשֶׂה עֲבֵרוֹת, מִבִּיא עַל עֵצְמְךָ קִטְרוּגִים וְעֵנְשִׁים וְשׂוֹאֵל
לְמָה ה' עוֹשֶׂה לִּי אֵת זֶה? לְמָה אַתָּה מִצְפֶּה? זֶה בְּדִיוֹק כְּמוֹ
שֶׁאָדָם קוֹנֶה טֶלְפּוֹן וְיֵשׁ הוֹרְאוֹת שְׂמוּשׁ וְהוּא לֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ
כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וְקִרְתָּהּ בְּעִיָּה לְטֶלְפּוֹן, הוּא רָץ לְחִנּוֹת וְרוֹצֵה
לְהַחְזִיר אֶת זֶה. מִי יִקְבֹּל אֶת זֶה מִמֶּנּוּ, זֶה אֲשַׁמְתְּךָ שֶׁלֹּא

הִלַכְתָּ לְפִי הַהוֹרָאוֹת. מָה תִגִּיד, לֹא קִרְאתִי? זֹרֵק הַבְּעֵיָה
שָׁלָה, אִי יִדְיעַת הַחֶק אֵינָה פּוֹטְרֵת מִהֶעֱנָשׁ. וְלִכֵּן הַחוּבָה
שָׁלָנוּ לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד לְשֹׁמֵר וְלַעֲשׂוֹת, וְה' יִזְכֵּנוּ שְׁהָרֵי הַבָּא
לְהִטָּהֵר מִסִּיעִין בִּידוֹ (יוֹמָא דְף לַח עֲמוּד ב).

פְּרִשֵׁת פְּקוּדֵי

"כֵּן עָשׂוּ"

בַּפְּרִשָּׁה שְׁלָנוּ נִגְמַרְת מְלֹאכֶת הַמְשָׁכָן שֶׁהִתְפָּרְשָׁה עַל פְּנֵי חֲמֵשׁ פְּרָשִׁיּוֹת [תְּרוּמָה, תְּצַנֶּה, כִּי תִשָּׂא, וַיִּקְהַל, פְּקוּדֵי] וּמִסְפַּרְת הַתּוֹרָה "כֹּכֵל אֲשֶׁר צָנָה ה' אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הָעֲבֹדָה. וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אֹתָהּ כְּאֲשֶׁר צָנָה ה' כֵּן עָשׂוּ וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה" (שְׁמוֹת לט, מב - מג), עִם יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ אֶת כָּל הַמְּלָאכָה כְּפִי שֶׁצָּנָה אוֹתָם מֹשֶׁה. וּמֹשֶׁה רִבְּנוּ שֶׁשָּׂמַח מְאֹד בְּמַעֲשֵׂיהֶם בָּרוּךְ אוֹתָם.

בְּרַכַּת מֹשֶׁה רִבְּנוּ

חַז"ל מְגַלִּים לָנוּ מָה הַבְּרָכָה שֶׁהוּא בָּרוּךְ אוֹתָם, וְאָמְרוּ (תוֹסֵפֶתָא מִסְכַּת מְנַחוֹת צוּקְרֵמָאנְדֵל פֶּרֶק ז הַלְכָה ח) "וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה" - מָה הִיָּה בְּרָכָה שֶׁבָּרַךְ? אָמַר לָהֶם תְּנִשְׂרָה שְׂכִינָה עַל מַעֲשֵׂה יְדִיכֶם. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כֹּה בָּרַכְנוּ, ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יִסֹּף עֲלֵיכֶם כְּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים. וּכְשֶׁם שֶׁנִּתְעַסְקֶתֶם בְּמְלֹאכֶת מְשָׁכָן וְשִׁרְתָּה הַשְּׂכִינָה עַל מַעֲשֵׂה יְדִיכֶם, כֹּה תִזְכּוּ וְתִבְנוּ לְפָנָיו בֵּית הַבְּחִירָה, וְתִשְׂרָה שְׂכִינָה עַל מַעֲשֵׂה יְדִיכֶם. וְכֵלֶם עֲנוּ וְאָמְרוּ "וַיְהִי נָעַם ה' אֱלֹקֵינוּ עָלֵינוּ" (תְּהִלִּים צ, יז).

כָּאֵן אֲנַחְנוּ רוֹאִים שְׁעַקֵּר הַבְּרָכָה שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוּ הִיְתָה לֹא שְׂיִזְכוּ בְּלוֹטוֹ, אוֹ שְׂיִהְיוּ לָהֶם בְּנֵינִים, אֲלֵא שֶׁתִּשְׁרָה הַשְּׂכִינָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם. וְהַבְּרָכָה הַזֹּאת הִיא תְּלוּיָה בְּמַעֲשֵׂיהֶם, וְכִפִּי שְׂאֵמֵר אֲלֵיהֶם הַנְּבִיא (תְּנָא דְּבִי אֲלֵיהֶם רַבָּה פְּרָשָׁה י) מַעֲיֵד אֲנִי עָלֶי אֶת הַשְּׂמִים וְאֶת הָאָרֶץ, בֵּין גּוֹי וּבֵין יִשְׂרָאֵל בֵּין אִישׁ וּבֵין אִשָּׁה בֵּין עֶבֶד בֵּין שְׂפָחָה הַכֹּל לְפִי מַעֲשֵׂה שְׂעוֹשָׂה כִּי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה עָלָיו.

הַבְּרָכָה בְּשִׂמֵּי־הַמִּצּוֹת

וּבְאֵמֶת אִם נִתְבַּוְּנוּ יֵשׁ רִמּוֹז נוֹסֵף בְּפָסוּקִים, וּנְפָרֵשׁ: "וַיִּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוֹ אֶתָּה כְּאֲשֶׁר צִוִּיתָה ה' כִּי עָשׂוֹ וַיְבָרֶךְ אֶתְּם מֹשֶׁה" - מֹשֶׁה רַבְּנוּ יוֹדֵעַ שֶׁאִם אָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְךְ הַשֵּׁם, וְעוֹשֶׂה מַה שֶׁהַשֵּׁם מְצַוֶּה עָלָיו, "כְּאֲשֶׁר צִוִּיתָה ה'" - בְּלִי שְׂנוּיִים, בְּלִי הַנְּחוּת, בְּלִי תְּרוּצִים, עֵצֶם הַשְּׂמִירָה שֶׁלּוֹ זֶה הַבְּרָכָה הַכִּי גְדוּלָּה. כְּמוֹ שְׂאֵמֵרָה הַתּוֹרָה "רְאֵה אֲנֹכִי נִתֵּן לְפָנֶיךָ הַיּוֹם בְּרָכָה וְקִלְלָה. אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֵל מִצּוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְּכֶם הַיּוֹם. וְהַקִּלְלָה אִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֵל מִצּוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם" (דְּבָרִים יא, כו - כח) הַבְּרָכָה - הִיא בְּעֵצֶם הַשְּׂמִיעָה אֵל רְצוֹן ה', וְהַקִּלְלָה הִיא בְּעֵצֶם זֶה שֶׁלֹּא שׁוֹמְעִים אֵל רְצוֹן ה'.

בְּדַרְךְ זֶה יִבְאֵר פָּסוּק נוֹסֵף בְּפְרָשָׁה הַקּוּדְמַת, פְּרָשַׁת וַיִּקְהַל: "וְכָל חָכֵם לֵב בְּכֶם יִבְאוּ וַיַּעֲשׂוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתָה הַשֵּׁם" (שְׂמוֹת ל, י), אָדָם שֶׁהוּא חָכֵם הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַקִּב"ה שֶׁהוּא מְקוֹר הַחֲכָמָה (עֵינֵינוּ תְּקוּנַי זֶהֱרֵ דָּף יז עֲמוּד ב), אִם הוּא מְצַוֶּה לְלַכֵּת

בְּדַרְכֵי (דברים כח, ט, ובסוטה דף יד עמוד א), סימן שְׁוֹה הַדָּבָר הטוב ביותר בְּשִׁבִיל הָאָדָם שֶׁכֵּן הַקב"ה הוא טוב וְדָרָךְ הַטוֹב לְהִיטִיב (עין מאור ושמש בראשית פרשת תולדות דבור המִתְחִיל וְנִרְאָה לְפָרֶשֶׁת), וגם בצוויים של התורה הוא אומר לעם יִשְׂרָאֵל "כִּי לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם - תּוֹרַתִי אֵל תַּעֲזֹבוּ" (משלי ד, ב), התורה היא לָקַח טוֹב, שְׁוֹה לָכֶם לְהַחֲזִיק מֵעֵמֶד לְהִתְאַמֵּץ וּלְטַרַח שְׁלֹא לַעֲזֹב אוֹתָהּ.

הָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁבִיל עוֹבְדֵי ה'

וְכָל אָדָם שֶׁהוֹלֵךְ בְּדָרָךְ ה', כָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא בְּשִׁבִילוֹ (ברכות דף ו עמוד ב), וְהַסְבָּה לָזֶה, שֶׁכָּל הָעוֹלָם נִבְנָה מִתּוֹךְ הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (זהר פְּרִשְׁת תְּרוּמָה דף קסא עמוד א) אֶסְתַּכַּל בְּאוֹרֵי תֵּא וּבְרָא עֲלֵמָא - הַקב"ה הִסְתַּכַּל בְּתוֹרָה וּבְרָא אֶת הָעוֹלָם. הוּא רָאָה בְּתוֹרָה שֵׁיִשׁ דִּינִים שֶׁל כְּשֻׁרוֹת שֶׁל בְּהֵמוֹת, חֵיוֹת וְעוֹפוֹת, וּלְפִי זֶה הוּא בְּרָא אֶת הַמִּינִים הַשּׁוֹנִים וְהַסּוֹגִים. כְּתוּב בְּתוֹרָה "בְּחָרִישׁ וּבִקְצִיר תִּשְׁבֹּת" (שְׁמוֹת לד, כא) שֶׁצָּרִיךְ לְשַׁבֵּת בְּשִׁנַּת שְׁמֵטָה בְּכָל מְלֹאכֶת הַקְּרָקַע, וּבְגָלֵל זֶה הוּא בְּרָא קְרָקַעוֹת וְשִׁיִּצְטָרְכוּ לְחַרֵּשׁ אוֹתָן וּלְקַצֵּר אוֹתָן, וּבְרָא בְּרִזָּל, שִׁיּוּכְלוּ לְבַנוֹת מִמֶּנּוּ מַחְרְשׁוֹת, וְכֵן הִלָּאָה וְהִלָּאָה. נִמְצָא שֶׁכָּל הָעוֹלָם נֹעֵד לְשִׁמְשׁ אֶת הַתּוֹרָה. וְזוֹ הַסְבָּה שֶׁעֵד שְׁעַם יִשְׂרָאֵל קִבַּל תּוֹרָה הִיא הָעוֹלָם חוֹשֵׁשׁ אוֹלֵי הוּא יִחַרַב (שְׁבֻט דף פח עמוד א), מִכֵּיּוֹן שֶׁאֵם עִם יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ מְקַבְּלִים אֶת הַתּוֹרָה, לֹא הִיְתָה זְכוּת קִיּוּם לְעוֹלָם וְהָעוֹלָם הִיא נִחְרָב.

ואם כל העולם פלו נברא בשביל התורה, האם יש סכוי שאדם שהולך לפי התורה הוא יפסיד? הלא כל העולם נועד בשביל התורה, הרבה אנשים טועים במחשבה הזו. כל יום יש נסים, אנשים שהם "חכמי לב" רואים את זה בעיניהם.

הזמר והקורונה

שמעתי ספור מהרב אלימלך בידרמן שליט"א - ספור שקרה לפני כמה חודשים. היה איזה ילד אחד יתום, ממשפחה עניה שהגיע לבר מצוה, היו לו כמה אנשים שתמכו בו ורצו לשמח אותו, והם שאלו אותו מה אתה רוצה לכבוד הבר מצוה? והוא בקש שיזמינו לו איזה זמר חרדי אחד מיחד שישיר לו בבר מצוה. הזמר הזה יקר מאד, צריך לקחת משכנתא כדי לשלם לו על ההופעה, אבל מה הילד יודע?

הם נסו להגיע לזמר הזה, סוף סוף הצליחו להגיע אליו וספרו לו את הספור, והוא הסכים לבא ולהופיע. הם הודיעו לו: רק שתדע שזה בהתנדבות, אין למשפחה או לנו כסף לשלם...

הוא סרב. זו הפרנסה שלי, אני לא יכול לתת לכל אחד הופעה בחנם...

הם שכנעו ונשכנעו ולבסוף אמר להם: "אני אבוא! גם ככה אין עכשו הופעות בגלל הקורונה". הוא הגיע ביום של הבר מצוה, שר ושמח את החתן היתום בחנם, ובשעה מאחרת הוא חזר לביתו.

אחרי כמה ימים התקשרו החברים אל הזמר הזה, והודו לו בחם. ואמרו לו: יש לנו הודעה נוספת, החתן בר מצוה שרקדת אתו התגלה שהוא חיובי לקורונה, אולי נדבקת ממנו, תבדקי את עצמך. לא עוברים כמה ימים, והסימנים מתחילים: יש לו שיעול, הוא לא מריח, והוא מתפלא וחושב: איך נזקתי מהמצוה, עשיתי רצון ה' לשמח את החתן היתום ועוד בחנם? למה קבלתי את 'המתנה' הזו?

אחרי חדש ימים הוא יצא מזה, ונסה לחזר לשגרת החיים, אבל אין הופעות, אף אחד לא מזמין אותו, הכל סגור ומסוגר בגלל הקורונה.

יום אחד הוא מקבל טלפון מארגון גדול בארצות הברית שדואג ליתומים, שרוצים להזמין אותו לסדרת הופעות בארצות הברית, הם מוכנים לשלם לו פי כמה וכמה ממה שהוא דורש, הוא הסכים בשמחה, הוא רק שאל אותם מאיפה הם שמעו עליי? והם ענו לו: "אחד הנציגים של הארגון בארץ היה בבר מצוה של בחור יתום בארץ, ואתה שרת שם כל כך יפה ועוד בחנם, וזה גרם לו להמליץ עלייך. ובמיחד שאנחנו ארגון שדואג ליתומים, אמרנו: אם ככה עשית בשביל יתום אחד, אנחנו נזמין אותך למאות ואלפי יתומים שאנחנו דואגים להם. רק יש לנו תנאי אחד..."

מה התנאי?

שאתה תהיה מחלים מקורונה כדי שלא תדביק כפאן את הילדים....

"אודה ה' כי אָנַפְתָּ בִּי" (ישעיהו יב, א. ועין בנדה דף לא עמוד א.)

ד.י.ק.ר.א
ד.י.ק.ר.א

פְּרָשָׁת וַיִּקְרָא

ספר תורת כהנים

אֲנַחְנוּ מִתְחִילִים בְּסֵיעֵתָא דְשִׁמְיָא בְּסִפְר וַיִּקְרָא, שְׁנִקְרָא גַם תּוֹרַת כְּהֻנִּים (שְׁכָל טוֹב בּוֹבֵר וַיִּקְרָא פְּרָק א), כִּי יֵשׁ בּוֹ אֶת כָּל עֲבוֹדוֹת הַקְּרָבָנוֹת שֶׁהַכְּהֻנִּים הָיוּ מְקַרְיָבִים.

"אָדָם כִּי יִקְרִיב"

וְהַפְּרָשָׁה מִתְחִילָה בְּפָסוּק "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה' מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבָנְכֶם" (ויקרא א, א - ב). הַצֹּוֹי הָאֱלֹקִי שְׂאֵם אָדָם יִרְצֶה לְהַקְרִיב קָרְבָן יִקְרִיב רַק מִבְּהֵמוֹת מְסֻיָּמוֹת.

וַיֵּשׁ לְשֵׁים לֵב עַל מְלָה אַחַת שְׁנִנְרָאִית לְכַאוֹרָה מִיִּתְרַת בְּפָסוּק, וְהִיא מְלַת "אָדָם", הֲלֵא הַפָּסוּק הִיא יְכוּל לְהַפְתֵּב גַּם לְלֵא מְלָה זֹו, הֲרִי בְּרוּר שְׂאָדָם יִקְרִיב? (מְדַרֵּשׁ אַגְדָּה בּוֹבֵר פְּרָשַׁת וַיִּקְרָא פְּרָק א סִימָן ב, וּבַחֲזוֹנֵי שָׁם וְעוֹד).

וְאַחַד הַבְּאוּרִים, שְׁלִפְנֵי שְׂאֵתָה מְבִיא אֶת הַקָּרְבָן, תִּהְפֹּךְ לְבֹן אָדָם, כִּי הַמְקַרֵּב זֶה הַקָּרְבָן רְאוּי שְׂיִהְיֶה אָדָם (צְרוּר הַמֹּר לְרַבִּי

אברהם סבע זצ"ל פרשת ויקרא (שם).

ונסביר...

אדם דומה לחמור

רוב העולם חושב שכל תינוק שנולד הוא כבר נחשב כאדם, באמת הוא שינה למין האנושי של ההולכים על שתיים ומדברים, אבל ברמה הרוחנית הוא כמו בהמה, וכמאמר הכתוב "עיר פרא אדם יולד" (איוב יא, יב), עיר זה חמור צעיר (מצודת ציון שם), אדם נולד כמו חמור, עם תאוות ודחפים, רצונות וחשקים אסורים, ואם הוא מתמודד אתם, הוא לאט לאט יוצא מעמקי הבהמיות שלו, ונכנס אל שערי האדם שבו, שהוא חלק אלוהי ממעל "כי בצלם אלקים עשה את האדם" (בראשית ט, ו).

אתם קרויין אדם

זו גם כן עמק פונת דברי חז"ל בגמרא (יבמות דף סא עמוד א) באמרם, אתם קרויין אדם ואין אמות העולם קרויין אדם. כי אדם זה לא אחד ששינה למין האנושי ההולך על השתיים ומדבר, אלא לזה שמקדש את עצמו ומקרב את עצמו כמה שיותר לצלם אלקים שבו.

וזה מה שהתורה פתחה ואמרה "אדם כי יקריב מכם קרבן" - תהיה קדם כל בן אדם, תבין מה תכליתו בעולם, תבין מה

מוֹתֵר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה (עַיֵן קֵהֶלֶת ג, יט), לָמָּה נּוֹלַדְתָּ כְּאָדָם
שֶׁהוּא בְּחִיר הַנְּבִרָאִים, וְלֹא כְּמוֹ חֲתוּל, אֲרִיָּה, אוֹ קִפּוּד? תְּבִינִי
אֶת הַהֶבְדֵּל בֵּינָךְ לְבֵינָם.

מי מתחתן עם פרה?

הַגְּמָרָא (פְּסָחִים דף מט עמוד ב) אומרת דְּבַר מְבֵהִיל, שֶׁאָדָם
שֶׁשֶׁמֶתְחַתֵּן עִם בַּת שֵׁל עִם הָאָרֶץ עוֹבֵר עַל "אֲרוּר שְׂכִיב עִם
בְּהֵמָה" (דְּבָרִים כז, כא), חֲזוֹ"ל הַקְּצִינוּ אֶת הַדְּבָרִים בְּצוּרָה כָּל כָּף
גְּדוּלָּה, כְּדִי לְעוֹרֵר אוֹתָנוּ, שֶׁאֲנִי שֶׁגְּדָלָה בְּבֵית לֹלָא תוֹרָה
וְלֹלָא מוֹסָר, מִדּוֹת וַיִּרְאֵת שְׁמַיִם, הִיא לֹא שׁוֹנָה מְבֵהֵמָה,
וְהִרְצוֹנוֹת שְׁלָה וְהַדְּחִפִּים שְׁלָה זֶה מָה שֶׁיִּנְהַל אוֹתָהּ, וּמִמִּילָא
אִם תִּתְחַתֵּן אֶתָּה, גַּם אוֹתָךְ וְאֶת כָּל הַבַּיִת.

הריסת חלק הטוב

הַמִּדּוֹת הָרְעוֹת וְהַתְּאָאוֹת הוֹרְסִים גַּם אֶת הַחֶלֶק הַטּוֹב
הָרוּחָנִי שֶׁבָּאָדָם, וְכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזוֹ"ל (אָבוֹת פֶּרֶק ד מְשֻׁנָּה כא)
הַקְּנָאָה, הַתְּאָוָה וְהַכְּבוֹד מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם. הֵם
מוֹצִיאִים אֶת "הַבְּצֻלָּם אֱלֻקִּים עֲשֵׂה אֶת הָאָדָם", מִהָעוֹלָם
הַזֶּה, וְהוֹפְכִים אוֹתוֹ לְחִיָּה רָעָה וְנוֹרָאָה שֶׁמְזַיקָה הַרְּבֵה יוֹתֵר
מִחִיָּה טוֹרֶפֶת בְּטַבַּע.

יֵשׁ אֲנָשִׁים כָּל כָּף מְסַכְּנִים, שֶׁכָּל הַחַיִּים שֶׁלָּהֶם הֵם חַיִּים
כְּמוֹ בְּהֵמוֹת, וְגַם הַסּוֹף שֶׁלָּהֶם כְּמוֹ בְּהֵמוֹת, קוֹבְרִים אוֹתָם

כקבורת חמור, ויש כאלו שאפלו שורפים את הגופה שלהם ולא נשארו מהם זכר, ממש כמו חיה ובהמה. והם גרמו את זה לעצמם, שלכל אדם יש אין ספור הזדמנויות לחזור בתשובה, להפיר את השם, להפיר את התורה, ולהבין לעמק את התכלית למה באנו לעולם.

מצות אנשים מלמדה

אפלו אם אדם כבר מבין את חובתו בעולם, והוא כבר לומד תורה, ועושה מצות, הוא צריך להזהר שלא יעשה את זה כמצות אנשים מלמדה (עין אברבנאל דברים פרק כו פסוק טז), בצורה של משהו שצריך לגמור אתו ולהמשיך את החיים, שכן התורה והמצות הם חיינו וארוך ימינו, ואדם שמקיים אותם רק כדי להפטר מהם כמה שיותר מהר, מראה שגם הוא לא מבין את הסבה שהוא הגיע לעולם.

תפלה במקום קרבנות

כיום אין לנו קרבנות, התפלה היא במקום הקרבנות (ברכות דף כו עמוד ב) "ונשלמה פרים שפתינו" (הושע יד, ג), וגם על התפלה הזהירו רבותינו אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים (אבות פרק ב משנה יג), יש אדם שמתפלל כחק קבוע, הוא יודע שהוא צריך להתפלל והוא עושה את זה וממשיך את סדר היום. חז"ל הזהירו ואמרו, התפלה צריכה להיות

אֲצִלָּהּ בְּצוּרָה שֶׁל רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, שְׁתַּדַּע וְתִזְכֹּר לִפְנֵי מִי
אֶתָּה מִתְפַּלֵּל (בְּרִכּוֹת דף כח עמוד ב), וְלֹא כֹחַ קְבוּעַ שֶׁצָּרִיךְ
לְהַעֲבִיר כְּרִטִּים וְזֵהוּ!

מחשבת פגול

וְכִמוֹ שֶׁמִּצְאָנוּ שֵׁשׁ מִחֻשְׁבֹּת פֶּגוּל בְּקֶרֶב (עֵינֵי וַיִּקְרָא ז, יח)
כָּכָה יֵשׁ מִחֻשְׁבֹּת פֶּגוּל בַּתְּפִלָּה (עֵינֵי פְּרִי מְגִדִּים אֲגָרוֹת אֲגָרֹת ג),
כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל הוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַהִשְׁתַּדְּלוּת
שֶׁלֹּא לְהִסִּיחַ אֶת כּוֹנְתּוֹ מִהַתְּפִלָּה (שְׁלַח עֲרוּךְ אֶרֶץ חִיִּים סִימָן
צח סעיף א), לְהִתְרַכֵּז וּלְכַוֵּן בְּכָל הַמְּלִים שֶׁהוּא מוֹצִיא מִהַפֶּה
(שם), וְלִזְכֹּר לִפְנֵי מִי הוּא מִתְפַּלֵּל.

לְצַעֲרָנוּ לֹא כָלֵם זוֹכִים לְהַגִּיעַ לְהַבְנֵה הַזֶּה, שֶׁהַתְּפִלָּה הַיָּה
הַזֵּה הִיא הַגְּדוּלָה, שֶׁבְּכַחַה לְשָׁנוֹת אֶת הַטִּבֵּעַ וּלְבַטֵּל אֶת הַגְּזֵרָה
מֵעַל הַנִּגְזָר (סֵפֶר כֹּד הַקֶּמַח לְרַבֵּנוּ בַּחֲזֵי עֵרוּךְ תְּפִלָּה), וְלִכְוֹן הַיַּחֲס
שֶׁלָּהֶם לְתְּפִלָּה הוּא בְּהִתְאַמֵּם, הֵם עֲסוּקִים בְּהַרְבֵּה דִּבְרִים
בְּאֲמֻצֵּעַ הַתְּפִלָּה שֶׁמִּסִּיחִים לָהֶם אֶת הַדַּעַת, וּמִחֻשְׁבוֹת
פֶּגוּל מִתְרוֹצְצוֹת לָהֶם בְּרֹאשׁ בַּתְּפִלָּה לֵלֵא הַפְּסָקָה, וְגַם עַל
זֶה הַזֵּהִירָה הַתּוֹרָה "אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן" - הַקִּרְבָּן
הַמְּתַקַּבֵּל בִּיּוֹתֵר הוּא "מִכֶּם" - אֲתֵם בְּעֲצֻמְכֶם שֶׁמִּתְקַרְבִּים
בְּעַבְדוּת הַשֵּׁם, וְעוֹבְדִים אוֹתוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם
(דְּבָרִים יא, ג). וְאִיזוּהִי עַבְדוּתָהּ שֶׁבִּלְבָב? זוֹ תְּפִלָּה (תַּעֲנִית דף ב
עמוד א).

הסוס 'הצדיק'

הגיע יהודי אחד לרבי מקוצק זצ"ל ואמר לו שהוא שומע שממי שעושה תענית דבור ארבעים יום, ואוכל רק לחם ומים, אליהו הנביא מתגלה אליו, והוא כבר עשה את זה כמה פעמים ועדין אליהו הנביא לא התגלה אליו...

אמר לו האדמו"ר: יש כאן עוד אחד שעושה כבר עשרים שנה את מה שאתה עושה, והוא לא זוכה לגלוי אליהו, אתה יודע מי זה ה'צדיק' הזה? הסוס שלי, הוא כבר עשרים שנה בתענית דבור, אוכל רק תבן ומים, ועדין אליהו הנביא לא מתגלה אליו.

ללמדנו שרחמנא לבא בעי, הקב"ה רוצה את הלב, "תנה בני לבך לי" (משלי כג, כו) ואם האדם יעשה את כל המעשים, ללא הלב הוא ישאר ברמה רוחנית נמוכה מאד.

בואו נקבל על עצמנו להשקיע קצת יותר ברוחניות, לזכר את השם בכל מעשה ומעשה, ללמד מוסר, ובעזרת השם נתחיל לעלות ולהתעלות במעלות התורה והיראה אמן.

פְּרָשָׁת צוּ

אַהֲרֹן לֹא נִצְטוּה בַּפְּרָשֶׁת וַיִּקְרָא

הַפְּרָשָׁה הַשְּׁנֵייה בְּסֵפֶר וַיִּקְרָא מִתְחִילָה בְּצוּי לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן, שְׁלֹא הִזְכֵּר בַּפְּרָשֶׁת וַיִּקְרָא אֶלָּא בְּנֵי אַהֲרֹן (כַּדְּגַמַּת וַיִּקְרָא ו, יא), כִּיּוֹן שְׁעָשָׂה אֶת עֵזוֹ הָעֵגְל (כְּלִי יִקְרָא פְּרָשֶׁת צו פָּרָק ו פְּסוּק ב), וְכֵאֵן הַתּוֹרָה פּוֹתַחַת בְּצוּי אִישִׁי לְאַהֲרֹן "וַיִּדְבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. צו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בְּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֵלָה הוּא הָעֵלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כֹּל הַלֵּילָה עַד הַבֶּקֶר וְאִשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוֹקֵד בּוֹ" (וַיִּקְרָא ו, א - ב), וְצָרִיכִים לְהִבִּין בְּמָה הַתִּיחַד הַצּוּי הַזֶּה לְאַהֲרֹן?

הַמְּצִיאוֹת הַכּוֹאֶבֶת

וְכִדִּי לְהִבִּין אֶת הַדְּבָרִים, עָלִינוּ לְעוֹרֵר אֶת הַלְּבָבוֹת עַל מְצִיאוֹת כּוֹאֶבֶת בְּיָמֵינוּ.

הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שְׁעוֹסְקִים בְּקִרְוֵב, לִפְעָמִים בּוֹחֲרִים לְהִיֹּת 'שְׂמָאִים רוֹחֲנִיִּים' - כְּלוֹמֵר הֵם מְעַרְיָכִים כְּמָה הָאָדָם שְׂמוּלָם מְסֻגָּל לְשִׁמְעַ דְּבָרֵי תּוֹרָה וְלַעֲשׂוֹת מְצוֹת, וְלֹא רוֹצִים 'לְהַכְבִּיד' עֲלֵיהֶם.

הגישה הזו של 'להעלים' חלק מהמצוות, שלא יהיה 'כבד' מדי על האיש הישראלי, מראה חסר הבנה לכחה של הנשמה היהודית.

הדבר הזה הוביל לכוף שיש מרצים שמוסרים הרצאות שלמות 99% מההרצאה זה לא דברי תורה, יש בדיחות, דברים מעניינים, מדע, הסטוריה, ובקושי דברי תורה, וככה הם בונים את הקריירה של הדרשות שלהם על חשבון נשמות ישראל, שלא רק שלא מתעוררים, אלא שוקעים ויורדים עוד ועוד, כי עד שהם באו להרצאה תורנית מאיזה 'רב', הם שמעו בקושי דברי תורה.

והדרך הישרה והאמתית שיבר לו האדם - ללמד את כל האמת כמו שצריך, והבחינה תהיה ביד כל אחד ואחד. גם בדיחות אפשר לדבר מדי פעם כמבאר בגמרא (שבת דף ל עמוד ב), אבל יש עקר ויש טפל, ורק ככה מצליחים באמת לקרב את עם ישראל לתורה.

אוהב את הבריות ומקרבן לתורה

וכבר צונו חז"ל (אבות פרק א משנה יב) הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום את הבריות ומקרבן לתורה, והכונה שהאדם צריך להיות אוהב את הבריות ולקרבן לתורה, ולא לאהב את עצמו ובגלל זה לא להוכיח כי לא נעים להיות 'רב קיצוני', ולכן הוא משנה פאן ומוריד שם, כדי למצא חן בעיני הבריות, והוא מקרב את התורה לבריות, ולא את הבריות לתורה.

הרי שזו הדרך הטובה שהיתה של אהרן, לקרב את הבריות לתורה, ולהראות להם את התורה כנתינתה ללא כחל וסרק, ורק בזכות זה הוא זכה לכהונה וכמו שאמרו רבותינו (אבות דרבי נתן פרק מח), שאהרן לא זכה לכהונה אלא בזכות התורה, שנגאמר "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" (מלאכי ב, ז). ועוד מובא בתנא דבי אליהו (רבה איש שלום פרשה יד), יודע היה אהרן שבא דבר גדול לישראל על ידיו, והיה קונטרס חבל של ברזל במתניו, ומחזיר על כל פתחי ישראל, וכל מי שאינו יודע לקרות קריית שמע למדו קריית שמע, ומי שאינו יודע להתפלל למדו תפלה, ומי שאינו נכנס בגופה של תורה היה מלמדו. וכל זה מחמת זה שהוא אהב את הבריות והעריך אותם וידע מה הכח של הנשמה היהודית לעלות ולהתעלות עד אין חקר.

וכבר אמרו חז"ל (תלמוד ירושלמי ביומא פרק ח הלכה ז) שהעולה מכפרת על הרהור הלב, ולכן היא המעלה מכל הקרבנות. ואצל רב האנשים אסור הרהורי עברה הוא פחות חמור, מכיון שזה לא מעשה בפעל, וחז"ל באים ואומרים ההפך - הרהורי עברה קשים מעברה (יומא דף כט עמוד א). ובאמת שמירת המחשבה היא דרגה עליונה למי שכבר שומר את גופו ואת מעשיו. אבל גם אדם שלא שומר בכלל, צריך לדעת שגם על הרהורי עברה הוא יענש. שאין הנחות בשמים. וכבר באר הגר"א (ספר דברי אליהו על מסכת אבות פרק ג משנה א) שהאדם עתיד לתן דין וחשבון (אבות שם), דין זה על עצם העברה, וחשבון זה על הזמן שהיה יכול לקיים בו מצוה וללמד תורה ובמקום זה עשה עברה. ואת זה יעשו ויחשבו אפלו עם הרשע

הכי גדול, ואת זה צריך ללמד את העם, שידעו גם את זה והבוחר יבחר.

הקשר בין קרבן העולה לאהרן

נמצאנו למדים שיש קשר ישיר בין מעלת קרבן העולה, שהוא בא לכפר על הרהורי עברה, המראה לנו את גדל מעלת עם ישראל, שאפלו על מחשבות עברה צריכים כפרה, לאהרן הכהן שהיה מעלה את כל עם ישראל ומוכיח אותם לתשובה, ולא עושה להם הנחות או בוחר בשבילם, כיון שהיה מכיר בגדל מעלת עם ישראל ולכן אהבם כנפשו, וזו הסבה שעם ישראל אהב את אהרן וכלם בכו עליו לאחר שנפטר (במדבר כ, כט).

מסירות נפש של יהודים פשוטים

וכדי להכיר באמת את מעלת הנפש הישראלית, נראה איך במשך אלפי שנות גלותנו יהודים פשוטים ואפלו רחוקים מתורה ומצוות מסרו את נפשם על קדשת השם. וכמו שמספר במדרש (מדרש רבה פרשת תולדות פרשה סה סימן כב) על יוסף משיטא ועל יקום איש צרורות שהיו רשעים גמורים, ובחרו בדרך תשובה של מסירות נפש, ומסרו נפשם לכבוד השם.

ובדרך זו מבאר ר' חיים פלטיאל (פרשת צו פרק ו פסוק ב) את הפסוק האמור בפרשת העולה, "זאת תורת העלה" - זאת

תורת עם יִשְׂרָאֵל הַנִּקְרָאִים "מי זאת עלה" (שיר השירים ג, ו), "היא העלה על מוקדה" - לעולם היא נִשְׂרַפֶּת על יחוד השם, "על המִזְבֵּחַ כֹּל הַלֵּילָה" - זהו הגלות הַנִּקְרָא לֵילָה.

וְדוּקָא בַּלֵּילָה הַזֶּה, בַּגְלוּת הַזֹּאת רואים אֶת הַנֶּפֶשׁ הַיִּשְׂרָאֵלִית שְׂרוּצָה וּמְשִׁתוּקֶקֶת לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנֵה, וְעוֹמֶדֶת בְּאֲתָגְרִים בְּלִתי נִתְנִים לְתַאוּר.

מְסִירוֹת נֶפֶשׁ שֶׁל גוֹי

וּנְסִיפּוּ לָכֶם סְפוּר מְכֻלֵי רֵאשׁוֹן עַל מְסִירוֹת נֶפֶשׁ. יֵשׁ לִי תִלְמִיד בְּבוּלְגָרְיָה, בְּחוּר גוֹי שֶׁבָּא מִמְּשִׁפְחָה עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה בְּרָמָה הַכִּי גְבוּהָה, הֵם לֹא רַק מְאֲמִינִים בַּנִּצְרוּת, אֲלָא מִמֶּשׁ עוֹבְדֵי אֱלִילִים בְּצוּרָה זְעֵתִית, וּמִתְעַסְקִים עִם כַּחוֹת טְמֵאָה וְעוֹד. וְהוּא כְּבָר בְּגִיל קֶטָן גְּלָה שֶׁהַכֹּל שְׁטִיּוֹת.

הוא הֵלֶךְ וְחִפְשׁ אֶת אֱלֻקִּים בְּאֶסְלָאם וְרָאָה שְׂגָם שָׁם הַכֹּל שְׁטִיּוֹת, וְהוּא רָאָה שְׂגָם הַנִּצְרוּת וְגַם הָאֶסְלָאם בּוֹנִים אֶת הַ"תּוֹרָה" שֶׁלָּהֶם עַל הַיְהוּדוּת, אֲזִי הוּא הֵלֶךְ לְחִפְשׁ אֶת הַיְהוּדוּת וְגָלָה שֶׁזֶּאת הָאֲמִת, וְהַחֲלִיט לְהַשְׁתַּנּוֹת. הוּא מְחִפֵּשׁ עֲבוּדָה שֶׁהוּא יוֹכֵל לְשִׁמּוֹר שְׁבֵת כְּדֵי לְהַתְרַגֵּל לְאַחַר הַגִּיּוֹר, וְהוּא לֹא מוֹצֵא שׁוּם עֲבוּדָה רַק לְהִיּוֹת רוֹעֵה צֹאן, וְהוּא עוֹזֵב אֶת הָעִיר הַסּוֹאֶנֶת עִם כָּל חַיֵּי הַתְּרַבּוּת שָׁלָה, וְעוֹבֵר לְאִיזָה כְּפָר נִדָּח כְּדֵי לְהִיּוֹת רוֹעֵה צֹאן.

הוא רְחוּק מִכָּל קְהֵלָה יְהוּדִית וְהוּא לוֹמֵד בְּאִינְטִנְסִיבִיוֹת כְּדֵי לְהִיּוֹת יְהוּדִי, וְגַם מִפִּיץ חֲמֵר שֶׁל הַשְּׁעוּרִים שֶׁלָּנוּ בְּאִינְטִרְנֵט

לזכוי הרבים. כשהוא מגלה שצריך לעבר ברית מילה, הוא מחליט לעשות ברית מילה וחוסך לזה כסף. ביום שהוא עושה ברית מילה אני רואה שהוא ממשיך להפיץ את השעורים בכל מקום. שאלתי אותו 'לא עשית ברית מילה, איך אתה עובד?' והוא עונה 'בדאי שעשית! אבל אני חיב להפיץ תורה באינטרנט, כדי שעם ישראל יתחזקו!'

ותראו את הסייעתא דשמיא שקרתה לו, ספרתי את הספור שלו באחד השעורים, יצרו אתי קשר הקהלה היהודית בבולגריה, שלקחה על עצמה לעזור לו בכסף, ובקניות של כל מה שהוא צריך לכבוד הגיור, וגם לעזור לו בגיור.

ואם יש כחות כאלה לגוי שהכיר את האמת, אנחנו עם נשמה מיוחדת, נשמה של יהודים, כמה כחות יש לנו, כמה אנחנו צריכים להתחזק ולהכיר בכחות האדירים של עם ישראל שיכולים לעלות ולהתעלות עד אין סוף.

עשה לה רב! כיצד?

והדברים הללו מובילים אותנו לשאלה, איך לבחור מורה דרוך לחיים? איך לבחור רב שיידריך ושינהיג כמו שצריך? ולא יבחר בשבילה את הדרוך הרחוקנית וישאיר אותה נמוג.

ובאמת צריכים להבין, רב זה לא אכל, ונסביר, באכל אם אתה רואה שיש תעודת כשרות על האכל, מכשרות שאתה יכול לסמוך עליה, אפשר לאכל את האכל בלי חשש. אבל רב, גם אם יש לו תעודת רבנות ונשעבר מבחנים, זה לא

מראה כלום על היראת שמים שלו, ועל היחסי אנוש שלו, ולכן האדם צריך להתפלל שיזכה להכיר רב תלמיד חכם וירא שמים, שיוכל להדריך אותו שלב אחרי שלב, במסלה העולה בית השם. וגם האדם מצדו צריך להיות כנה ואמיתי עם הרב כדי שידע איך להדריך אותה. אתה לא יכול להגיד לרב: הכל טוב, הכל בסדר, ובבית אשתך בוכה שאתה חוזר כל לילה מאחר, או שלילדים אין אכל לאכל. אם אתה מסתיר את המצב הזה מהרב שלך, אז הוא לא הרב שלך. רב גם לא קשור לכסף, המשנה אומרת (אבות פרק א משנה ו) עשה לך רב וקנה לך חבר, לא וקנה לך רב. כי אם אתה קונה את הרב, איך הוא יוכל להוכיח אותך במה אתה לא בסדר? במה אתה צריך להשתפר? הקשר שלך לרב צריך שיהיה נקי בלי שום אינטרס, ומי שעושה ככה יזכה לחיים מאשרים ושמחים, כי התורה היא המדריכה אותו, וכבר אמר הכתוב "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום" (משלי ג, יז).

פְּרֶשֶׁת שְׁמִינִי

ידיעת הטבע בתורה

בפְּרֶשֶׁת השְׁבוּעַ אֲנַחְנוּ לומדים על החיות והבהמות, העופות והדגים הטהורים והטמאים מה מתר לאכלל ומה אסור לאכלל, והתורה כותבת באפון ברור את סימני החיות והבהמות הטהורות (ויקרא יא, ב - ג), ואת סימני הדגים "כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים שקץ הוא לכם" (ויקרא יא, יב), ואת כל סוגי העופות הטמאים שונאסרו באכילה, וסימניהם (שם מפסוק יג והלאה).

התאור המדיק בכל סוגי החיות, גם הנדירות ביותר, כמו חיה שיש לה שתי גבין ושתי שדראות, שגם נלמדה בתורה ששאסורה באכילה (חליו דף ס עמוד ב), אות היא לתורה מן השמים, ובלשון חז"ל בגמרא (חליו דף ס עמוד ב) וכי משה רבנו קניגי היה או בליסטרִי היה [פרושו - צד חיות בקרב ובקשת ובקי בחיות]? מפאן תשובה לאומר אין תורה מן השמים!

סימני הדגים הוכחה לתורה מן השמים

גם בסימני הדגים שכוחבת התורה, יש לנו ללמד על

ההוכחה לתורה מן השמים, שכן חז"ל הקדושים אמרו במשנה (נדה פ"ק ו משנה ט) כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר, ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת. והכונה שאין סכוי בעולם שתמצא דג שיש לו קשקשים ואין לו סנפירים, וזה חק שטבע הקב"ה בעולמו.

והשאלה הפשוטה מיד נשאלת, כיצד ידעו זאת חז"ל, וכי הכירו את כל סוגי הדגים בעולם? וכי צללו מאות קילומטרים למעמקי האוקיינוס למצא את כל סוגי הדגים, הלא כיום עם כל המכשירים המשכללים עדין לא הצליחו להפיר את כל סוגי הדגים? והתשובה פשוטה, "סוד ה' ליראיו" (תהלים כה, יד), בורא עולם שברא את עולמו גלה את הכלל הנפלא הזה לחכמי ישראל שהיו צריכים ללמד ממנו את הלכות הכשרות בדגים.

חז"ל ידעו את מספר הכוכבים בגלקסיה

ובאמת ככל שהמדע מגלה עוד גלויים חדשים, רואים שחז"ל כבר ידעו את הדברים הללו ברוח קדשם, ונתן דגמא: בגמרא (ברכות דף לב עמוד ב) מובא, שהקב"ה אמר לנו בדיוק כמה כוכבים הוא ברא, והמספר האסטרונומי ששם היה נוגד במשך כל השנים את מאמר החוקרים בשנים עברו שגלו בקשי כמה מאות בודדות של כוכבים, וככל שהמדע מתקדם הוא מגלה שהוא טעה עד היום ואי אפשר להגיע למספר הכוכבים במח אנושי. למעלה מאלף חמש מאות שנה שהיו צוחקים הכופרים על התלמוד, ועל הקטע הזה

בדברי חז"ל, ולפני כארבע מאות שנה היה אדם בשם גלילאו גלילי שהוא המציא את הטלסקופ הפופולרי, והוא גלה לעולם שהעולם טעה ויש מליונים של כוכבים. כעבור עוד 400 שנה ב 1994 נאס"א מאמריקה חברה מחשב לטלסקופ משכלל ביותר והמחשב הזה ספר כמה כוכבים יש בכל הקוסמוס, והגיע למספר של 10 בחזקת 19, [זה אומר 10 כפול 10 כפול 10 19 פעמים] כעבור עוד עשר שנים אוניברסיטה באוסטרליה בשנת 2004 חברה מחשב יותר משכלל לטלסקופ הרבה יותר משכלל והגיעו למספר הרבה יותר קרוב למספר שיש ליהודים במסרת התורה שבעל פה כבר 1500 שנה.

המחקר שהתגלה בתהלים

דגמא נוספת היא מה שמצא ד"ר וידאל מאנגליה, במחקר ארוך ותצפיות טלסקופיות, שהשמש שמאירה לנו את הכדור, מכסה בנרתיק, ובתוך הכדור החיצון יש כדור אש עצום שהוא הרבה יותר עצמתי מהכדור הגדול, והיא השמש האמתית, והסבה לנרתיק היא לסגן ולהחליש את חם השמש שבמרכזה מגיעה ל 15.7 מליון מעלות צלזיוס. והנרתיק מסנון את החם האדיר הזה ומשפיע על העולם רק 6,000 מעלות, וכל אדם שלמד קצת מדע יודע, שכדור הארץ שלנו ממקם במקום היחיד שיכול להיות, באופן שהוא לא יהיה רחוק מדי או קרוב מדי מהשמש, שאם זה היה בזוית אחרת, היינו או קופאים למות, או נשרפים מהחם הנורא.

התגלית המדעית הזו, הדהימה את עולם המדע, אבל היא כְּבֵר כְּתוּבָה בְּסֵפֶר תְּהִלִּים וּבְמִזְמוֹר יֵט דָּוִד הַמֶּלֶךְ מְשֻׁבַּח אֶת גְּרָמֵי הַשָּׁמַיִם וְאוֹמֵר "הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מְגִיד הֶרְקִיעַ" (פְּסוּק ב), וְכִשְׁמַגִּיעַ לַשָּׁמַיִם הוּא מְזַכֵּר אוֹתָהּ וְאוֹמֵר: "לַשָּׁמַיִם שָׁם אֱהֵל בְּהֵם" (פְּסוּק ה).

וְהַקֵּב"ה יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ, יָדַע וְהִכִּיר שֶׁהַדּוֹר שֶׁלָּנוּ יִצְטָרֵף הוֹכָחוֹת יוֹתֵר מִהַדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים שֶׁהָיוּ צְדִיקִים וְתַמִּימִים, וְלָכֵן לֵאמֹר לֵאמֹר הוּא מְגַלֵּה עוֹד וְעוֹד דְּבָרִים, וְהַמֶּדַע בְּעֵצָם מְשַׁמֵּשׁ כָּלֵי לְהוֹכָחוֹת הַתּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב וְשֶׁבְּעַל פִּה.

דינוזאורים

גַּם לַגְּבֵי הַגְּלוֹיִים שֶׁל הַדִּינוֹזָאוּרִים שֶׁהַמֶּדַע מְנַסֶּה לְשַׁחֲזֹר אֵיךְ הָיָה וּמָה הָיָה, הַתּוֹרָה בְּמִפְרָשׁ כּוֹתֶבֶת שֶׁהָיוּ בְּעֵלֵי חַיִּים עֲנֻקִּים, אִם זֶה הַתְּנִינִים הַגְּדוֹלִים (בְּרֵאשִׁית א, כא), וְאִם זֶה הָרֵאִם שֶׁהָיָה גְבוּהָ עַד מְאֹד וְעָנֵק כְּמִסְפָּר בְּמִדְרָשׁ (תְּהִלִּים בּוּבֵר מִזְמוֹר כב אות כח), "הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אֲרִיָּה וּמִקֶּרְנֵי רִמִּים עֲנִיתָנִי" (תְּהִלִּים כב, כב). אָמַר רַב הוֹנָא בְּרַ אִידִי, בְּשַׁעַה שֶׁהָיָה דָּוִד רוֹעֵה אֶת הַצֹּאן, הָלַךְ וּמָצָא אֶת הָרֵאִם יָשׁוּן בְּמִדְבָּר, וְהָיָה סְבוּר בּוֹ שֶׁהוּא הֵר וְעָלָה עָלָיו, וְהָיָה רוֹעֵה, נִנְעַר הָרֵאִם וְעָמַד, וְהָיָה דָּוִד רוֹכֵב עַל קֶרְנָיו, וְהָיָה גְבוּהָ עַד הַשָּׁמַיִם, בְּאוֹתָהּ שַׁעַה אָמַר דָּוִד רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם אִם אֶתָּה מוֹרִידֵנִי מִן הָרֵאִם הַזֶּה, אֲנִי בּוֹנֵה לָךְ הִיכָל שֶׁל מֵאָה אֲמָה, כְּקֶרְנֵי רֵאִם, מָה עָשָׂה לּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, זְמַן לוֹ אֲרִיָּה אֶחָד, וְכִיּוֹן שֶׁרָאָה הָרֵאִם אֶת הָאֲרִיָּה, נִתְיָרָא מִמֶּנּוּ, וְרִבֵּץ בְּפָנֵי הָאֲרִיָּה,

לפי שהאריה מלך על כל החיות והבהמות, כיון שראה דוד את האריה נתירא הימנו, זמן הקדוש ברוך הוא צבי, קפץ האריה אחריו, ודוד ירד והלך לו, לכה נאמר "הושיעני מפי אריה כשם שעניתיני מקרני ראמים". ולעניננו למדנו שהראם היה גדול מאד בצורה שלא מכרת לנו היום. כמו כן היו עוד חיות מוזרות שנכחדו במשך השנים כמו התחש שנוצר רק לכבוד המשכן (עין שבת דף כח עמוד א), הדברים הללו לא רק שלא מפריעים לאמונה, אלא ההפך, הם מחזקים את האמונה כי רואים שהכל כתוב כבר בתורה.

זהירות בכשרות

לסיום נחזר לעניני הכשרות, היום עם כל השפיע והטכנולוגיות שיש צריך להזהר יותר שלא להכניס לפה דבר שלא ידועה הכשרות שלו, כי מי שאוכל מאכלים אסורים הנפש שלו נטמאת כמו שאמרו רבותינו (יומא דף ט עמוד א). במיוחד מי שיש לו מראה של שומר תורה ומצוות אסור לו להכניס לחנייות לא כשרות, גם לא לקנות מים, כי זה גורם חלול השם, וגם אנשים יחשבו שזה באמת כשר. וזה קרה לי מנסיון...

גלוי אלקי

בתחלת הדרך שלי בחזרה בתשובה, כשהתחלתי להתפלל וללמד קצת, אני ממש חשבתני שהקב"ה ידבר אתי, זה קצת

מִצָּחִיק אֲבָל כֹּה זֶה הָיָה, הָיִיתִי קוֹרֵא תְהִלִּים וּמִמֶּשׁ בּוֹכָה לָהּ
עַל מָה שֶׁכּוֹאֵב לִי, וְהִרְגַּשְׁתִּי שָׂאֵם אֲנִי אֲבֹכָה מִסְפִּיק כְּמוֹ
מִשֶּׁה רַבְּנוּ הַקַּב"ה מִמֶּשׁ יְדַבֵּר אֵלַי. הַיּוֹם אֲנִי צוֹחֵק עַל זֶה
כִּי אֲנִי אֶפְלוּ לֹא הִנַּעַל שָׁל מִשֶּׁה רַבְּנוּ, אֲבָל פְּעַם לֹא יְדַעְתִּי
וְחִשְׁבֹתִי שֶׁהַקַּב"ה יָבוֹא וְיְדַבֵּר אֵתִי, יִגִּיד לִי: "יְרוֹן לָמָּה אָתָּה
בוֹכָה", "הַכֹּל בְּסֹדֵר תִּפְסִיק לְבָכוֹת", אֲנִי בְּאֵמֶת חִשְׁבֹתִי שֶׁזֶה
יִקְרָה וְהִתְפַּלְלֹתִי וּבְכִיתִי, וּבִהֲתַחֲלָה כְּשֶׁהוּא לֹא הָיָה עוֹנָה
לִי, יוֹתֵר נָכוֹן לֹא חִשְׁבֹתִי שֶׁהוּא עוֹנָה לִי, זֶה הָיָה הַמִּצָּב הַכִּי
קָשָׁה, כִּי אֶפְלוּ שֶׁהִרְגַּשְׁתִּי טוֹב, שְׁיֵשׁ לִי לֶאֱרוֹן לְפָנוֹת, הִרְגַּשְׁתִּי
לֹא טוֹב שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי אֶת הַתְּשׁוּבָה שֶׁרְצִיתִי. אֲנִי חוֹשֵׁב שְׁיֵשׁ
הַרְבֵּה אֲנָשִׁים כְּמִנֵּי שְׂמֵחִים וְרוֹצִים שֶׁהַקַּב"ה יְדַבֵּר אִתָּם,
אֲנִי לֹא לְבַד, יֵשׁ כְּאֵלֶּה גַם מִדְּמִינִים שֶׁחוֹשְׁבִים שֶׁהוּא עוֹנָה
לָהֶם, אֲבָל הַרְבֵּה אֲנָשִׁים לְפָחוֹת מִצָּפִים...

וְהָאֵמֶת הִיא שֶׁהַקַּב"ה עֲנָה לִי אֲבָל בְּדֶרֶךְ שְׁלוֹ, הַרְמַב"ם
בְּאֶחָד מִ"ג עֲקָרֵי הָאֱמוּנָה כּוֹתֵב: וְהִסוּד הָעֲשִׁירִי שֶׁהוּא
יִתְעַלֶּה יוֹדֵעַ מַעֲשֵׂה בְנֵי אָדָם וְלֹא הַזְנִיחַם, וְלֹא כִּדְעַת הָאוֹמֵר
עֹזֵב ה' אֶת הָאָרֶץ. וְהַכּוֹנֵה שֶׁהַקַּב"ה מִשְׁגִּיחַ בְּכֹל פְּרִט וּפְרִט,
וּמֵהִנְהִיגָתוֹ הַפְּרִטִית לְאָדָם, הָאָדָם יְכוֹל לְרַאוֹת אֶת הַשְּׂגָחַת
הַשָּׁמַיִם אֵלָיו בְּצוּרָה מִיְחָדָת. וְזֶה מָה שֶׁקָּרָה לִי...

ספור אישי

בְּאַחַת הַפְּעָמִים שֶׁיִּצְאֵתִי עִם הַמְּשַׁפָּחָה, הִגַּעְנוּ לְאָכֹל
בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה כְּתוּב בּוֹ כָּשֶׁר, בְּאִמְרֵי הַחֹק מִחֲמִיר מְאֹד
עִם הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲסוּר לְכַתֵּב סֵתֶם כָּשֶׁר אִם זֶה לֹא בְּאֵמֶת

כָּשֶׁר. כָּבֵר הַתִּישְׁבֵנוּ, וְרֵאִיתִי אֶת הַתְּעוּדָה, זֶה הָיָה הַכָּשֶׁר
 לֹא מִכָּר, אֲשֶׁתִּי הִצְדִּיקָה אֶמְרָה לִי: אֲנַחְנוּ חִיבִים לַעֲזֹב אֶת
 הַמָּקוֹם, כִּי אִם יֵשׁ אֵיזָה סָפֵק – אִין סָפֵק! מַחְמִירִים וְהוֹלְכִים,
 כִּי חֲלִילָה אֲנָשִׁים יִלְמְדוּ מֵאֲתָנוּ, שְׁהַמָּקוֹם הַזֶּה כָּשֶׁר.

חֲשַׁבְתִּי לְעֲצָמִי אוֹלִי הִיא מַחְמִירָה קֶצֶת... אָבֵל קִמְנוּ וְהִלְכְנוּ
 לְמִסְעָדָה שְׁאֲנַחְנוּ מִכִּירִים עִם הַכְּשָׁרוֹת הַיְדוּעָה, אֲנַחְנוּ
 יוֹשְׁבִים, וְאַחֲרֵי כֵּמָה דְקוֹת מַגִּיעַ בְּעַל הַבֵּית וְקוֹרָא לִי, אֲנִי
 נִגְשׁ אֵלָיו, וְהוּא מְצִיג אוֹתִי לְפָנַי שְׁנֵי אוֹרְחִים, וְאוֹמֵר לָהֶם:
 אִם הוּא אוֹכֵל פֶּה אֵז זֶה כָּשֶׁר!!! הַקֵּב"ה מִמֶּשׁ הִרְאָה לִי אֶת
 הַהוֹכְחָה, רְבַע שָׁעָה אַחֲרֵי הַמְקָרָה הַזֶּה, שְׁמָה שְׁעֲזָבְנוּ אֶת
 הַמִּסְעָדָה הִרְאִישׁוֹנָה, זֶה הַדְרָךְ הַטּוֹבָה שְׁהֵינּוּ צְרִיכִים לְנַהֵג
 וְלַעֲשׂוֹת.

וּבְאֵמֶת מִי שֶׁלֹּא מִתְבּוֹנֵן בְּפִרְטִים, הוּא יֹאמֵר לְעֲצָמוֹ זֶה סֵתֵם
 מְקָרָה וְעוֹד מְקָרָה, אָבֵל הַמַּאֲמִין חִיב לְהֶאֱמִין שֶׁהַכֹּל זֶה
 הַשְּׂגָחָה פְּרֻטִית מְדִיקָת מְבוֹרָא עוֹלָם. וְכָבֵר לְמִדְנֵו הַרְמַבָּ"ן
 (שְׁמוֹת פָּרָק יג פְּסוּק טז) שֶׁאִין לְאָדָם חֵלֶק בְּתוֹרַת מִלְשָׁה, עַד
 שֶׁיֵּאֱמִין שְׁכָל עֲנִינְיוֹ כְּלָם נְסִים אִין בְּהֵם טִבַּע וּמְנַהֵגוֹ שֶׁל
 עוֹלָם כָּלָל!

וְכַשְׁאָדָם חִי כָכָה – הוּא צְרִיךְ לְהִיּוֹת שׁוֹטֵה גְדוֹל, כְּדִי לֹא
 לְרֹאוֹת אֵיךְ הַקֵּב"ה מְדַבֵּר אֵלָיו.

פְּרָשָׁה תּוֹרֵי

נגעי הצרעת

בפְּרָשָׁה שְׁלֹנּוּ אָנוּ לומדים על הצרעת, "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר. אָדָם כִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שִׁאֵת אוֹ סִפְחַת אוֹ בַּהֲרַת וְהָיָה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֹגַע צָרַעַת" (ויקרא יג, א - ב). הצרעת היא לא סתם פצעים שיכולים לעבור עם תרופה או משחה, אלא הם מגיעים לאדם בעבור חטאיו, ורק אם הוא חוזר בתשובה הם נעלמים מעצמם, וזה היה גם אות להשראת השכינה על ישראל ואמתות התורה (עי' קנטרס ההוכחות של הרב אפרים כחלון שליט"א עמוד 30 בהוצאת ארגון 'בעזרת השם).

וככה מתבאר בדברי רמב"ן (ויקרא פרק יג פסוק מז) שכתב על הפסוק "והבגד כי יהיה בו נגע צרעת" - זה איננו בטבע כלל ולא הוזה בעולם, וכן נגעי הבתים, אבל בהיות ישראל שלמים לה' יהיה רוח השם עליהם תמיד להעמיד גופם ובגדיהם ובתיהם במראה טוב, וכאשר יקרה באחד מהם חטא ועון יתהוה כעור בבשרו או בבגדו או בביתו, להראות כי השם סר מעליו.

על מה באים הנגעים?

חז"ל מלמדים אותנו בגמרא (ערכיו דף טז עמוד א) אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן, על שבועה דברים נגעים באין: על לשון הרע, ועל שפיכות דמים, ועל שבועת שוא, ועל גלוי עריות, ועל גסות הרוח, ועל הגזל, ועל צרות העין.

הגאווה שרש הכל

ומנגד אמרו (אבות דרבי נתן נסחא ב פרק טז) שאין הצרעת באה אלא על גבה רוח - גאותו. והכונה בזה שלמרות שיש שבועה דברים שהנגעים באים, השרש של כלם זו הגאווה. ונסביר את הדברים.

לשון הרע - שרשו בגאווה, שהאדם חושב את עצמו שלם, ושהוא כבר יכול לדבר על העולם (עין פסיקתא זוטרותא פרשת מצרע דף מ עמוד ב), ולכן תקונו לקחת עץ ארז ואזוב (ויקרא יד, ד), ואמרו במדרש (ילקוט שמעוני תורה פרשת מצרע רמז תקנט), שישטבר את גאותו שהיה כארז, ויהיה כאזוב שהוא עץ נמוך ושפל.

שפיכות דמים שאדם הורג - בדרך כלל זה על משהו שעשו לו, והוא מחליט לנהל את העולם ולנקם, וכאן הגאווה כפולה, הגאווה הראשונה שהוא חושב שמה שהגיע לו, לא מגיע לו, כי הוא צדיק ישר ונאמן, והגאווה השנייה שהוא מחליט לקחת את החק לידיים, ולרצח.

שבועת שוא - כשאדם מזלזל בכבוד שמים ומוציא שם שמים לבטלה בשבועה, זה מכיון שהוא לא מחשיב את

הקב"ה, ואין לו יראת שמים, וזה מחמת הגאון שלו שלא יהיה עליו שום על והוא ה'בוס' של עצמו.

גלוי עריות - אמנם נובע מתאוה, אבל מערבת בה גם כן המון גאון, שאדם חושב שמגיע לו הכל, ולכן הוא לא מסתפק אף פעם במה שיש לו, וזו הסבה שאמרו רבותינו (לקוטי מוהר"ן תניינא פרק ה אות ו) שעל ידי הגאון מתגברת תאות נאוף כי הגאון שלו והמחשבה שהכל מגיע לו, מביאה אותו לנאוף.

גסות הרוח - זו הגאון בעצמה. ונעורר כאן ענין נוסף, אדם שהוא גאותן הוא גם כפוי טובה, כי הוא לא חושב שהוא צריך להחזיר טובה על משהו שעשו לו כי הכל מגיע לו. ולכן פרעה שעשה את עצמו אלוה (מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דשירה פרשה ח), ואמר על עצמו "לי יארי ואני עשיתני" (יחזקאל כט, ג), כפר בטובתו של חברו - של יוסף שכלל את כל מצרים, ואחר כך כפר בטובתו של מקום (עין במדרש תנחומא פרשת שמות סימן ה וברבנו בחיי שמות פרק א פסוק ח), שאמר "מי ה' אשר אנשמע בקלו" (שמות ה, ב). גדול כפויי הטובה - היה פרעה, וכשתראה כפוי טובה תבין שהוא תלמיד של פרעה.

איך הוא 'פתאום' התקלקל

אנשים לפעמים שואלים, איך זה שהיה מישהו בכולל, היה בישיבה, ופתאום הפך להיות כופר, אתאיסט, מחילל שבת, איך הוא הגיע לזה? אם תבדק את העניינים תראה שאותו

אדם היה כפוי טובה לחברו, ההורים שלו נתנו לו את הכל, תמכו בו ועזרו לו, ובסוף הוא כפר בטובה שלהם, למה? כי לא הביאו לו בדיוק כמו שהוא רצה... כפיות הטובה שלו שנובעת מגאון סרוחה, שבשה אותו והוא התפקר.

גזל - כשאדם גונב וגזל, הוא גם כן מונע מגאון כפולה, א' שהחפץ הזה מגיע לו, ב' שהוא עושה דין לעצמו, כאלו אין אלקים שופטים בארץ שמנהל את עולמו בצדק וביתר (עין דברים לב, ד).

וגזל זה לא בהכרח לשדד בנק, כשפועל במקום לעבד הוא נח, או אפלו לומד תורה ועושה מצות על חשבון העבודה שלו, הוא לא צדיק, הוא גזלן, ועל גזל חוזרים בגלגול כדי להשיב את הגזלה (עין ספר דרו אמונה לרבי יעקב דוויק הכהן חלק א אות פ סימן כו).

צרות העין, קמצנות - גם כן נובעת מאותו שרש מחשבה, שהכל מגיע לי, ולכן אמרו חז"ל (אבות פרק ה משנה י) האומר מה ששלי שלי ומה ששלקי שלי - רשע.

וכמה הקפידו חז"ל על הגאון אפלו על צדיקים שיש להם במה להתגאות, ואמרו בגמרא (פסחים דף סו עמוד ב) שחכם בתורה שיש בו גאון, החכמה מסתלקת ממנו. ועוד אמרו (סנהדרין דף כט עמוד ב) שאחד מארבעה דברים הגורמים לאדם להפסיד את כספו, זו הגאון. ובמעשיו הוא מביא כעס לעולם (תענית דף ח עמוד א). וזה מדה כנגד מדה, כי הגאותן הוא בהכרח גם כעס, והוא כועס ועצבני על כלם, שלא שומעים בקולו, שלא מכבדים אותו מספיק, ועוד הבלים. ועל הכעס אמרו (זהר פרשת בראשית דף כז עמוד ב) שכל הכועס

כָּאֵלוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת זָרָה. וְגַם הִגְאֹתָן נִחְשָׁב כְּעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
זָרָה (סוּטָה דָּף ד עמוד ב).

עֲבוֹדַת עֲצָמִית

וְלִכֵּן חָשׁוּב מְאֹד לְעַבְדֵי עַל הַמִּדָּה הַזֹּאת שֶׁלֹּא תִהְיֶה לָנוּ
גְּאוּנָה, אֵין שׁוּם דְּבָר מִמֶּנּוּ, הַכֹּל מֵהַקב"ה, אֵין עוֹד מִלְבַּדוֹ
(דְּבָרִים ד, לה), שׁוּם דְּבָר לֹא בִּידֵים שְׁלָנוּ, הַכֹּל מֵאֵה אַחוּז נִטוּ
ה', הוּא רַק נֹתֵן לָנוּ אֶת הַהֲרַגְשָׁה שֶׁאֲנִיחֵנו עוֹשִׂים, אָדָם
הוֹלֵךְ לְעַבְדֵי הוּא מְרַגֵּשׁ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִשְׁהוּ, וְהוּא הַצְּלִיחַ,
וְהוּא הִבִּיא מִשְׁכָּרְתָּ, וּבְאֵמַת זֶה לֹא הוּא - זֶה הוּא הַבוֹרָא
יִתְבָּרַךְ, שֶׁמִּתְנַהֵג אִתָּנוּ כְּמוֹ שֶׁאֲנִיחֵנו מִתְנַהֵגִים עִם הַתִּינוּק
שֶׁמִּתְחִיל לְזַחַל, וְהוּא לֹא יָכוֹל לְלַכֵּת עַל הַהֲתַחֲלָה אֲזֵי אִתָּה
מֵרִים אוֹתוֹ וְנֹתֵן לוֹ לְהִזִּיז אֶת הַרְגְּלִים, כִּכָּה נֹתֵנִים לוֹ אֶת
הַהֲרַגְשָׁה כָּאֵלוּ הוּא הוֹלֵךְ, זֶה מֵה שֶׁהַקב"ה יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ
עוֹשֶׂה לָנוּ, הוּא נֹתֵן לָנוּ אֶת הַהֲרַגְשָׁה שֶׁאֲנִיחֵנו עוֹשִׂים מִשְׁהוּ
בְּעוֹלָם הַזֶּה אֲבָל בְּאֵמַת אֲנִיחֵנו לֹא עוֹשִׂים כְּלוּם, הַדְּבָר הַיְחִיד
שֶׁבִּידֵים שְׁלָנוּ זֶה הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת וְהִירָאת שְׁמַיִם, הַכֹּל בִּידֵי
שְׁמַיִם חוּץ מִירָאת שְׁמַיִם (בְּרִכּוֹת דָּף לג ע"ב). חוּץ מִזֶּה? שׁוּם
דְּבָר לֹא בִּידֵים שְׁלָנוּ!!!

אֵיךְ לְתַקֵּן אֶת מִדַּת הַכַּעַס

וּבְאֵמַת אַחַת הַשְּׂאֵלוֹת הַבוֹעֵרוֹת בְּיֹתֵר לָמִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְחַזֵּק
הִיא אֵיךְ מִתְקַנֵּים אֶת מִדַּת הַכַּעַס?

הדבר הראשון שאדם צריך לדעת, שהוא נכר בכעסו (ערוגין דף סה עמוד ב). הרבה אנשים אומרים: כשאני כועס אני לא אני, וזו הטעות הראשונה שלהם. דוקא כשאפתה כועס אתה זה אתה, האדם נכר ונבדק מהו לפי העצבים שלו, השליטה שלו, מה מרגיז אותו, ותוך כמה זמן הוא נרגע, וכשאדם יבין את זה, הוא יתחיל להפיר מי הוא באמת, וזה יגרם לו בושה עצמית גדולה, שהוא בדרגה שפלה כזו.

הדבר השני, למוד תורה ומוסר. אם האדם לא ילמד מוסר כל יום הוא ישאר חיה רעה, הרי האדם נולד עם טבעים בהמיים "עיר פרא אדם יולד" (איוב יא, יב), ובכחות הרוחניים שבו, ובצלם אלקים שבו (בראשית ט, ו), הוא צריך להתגבר עליהם, ואת זה רק על ידי למוד תורה ומוסר הוא יכול, כמו שאמרו חז"ל (סכה דף נב עמוד ב) אם פגע בך מנוול זה - היצר הרע - משכהו לבית המדרש, אם אבן הוא נמוח ואם ברזל הוא מתפוצץ.

הדבר השלישי: הנהגות טובות שהאדם ירגיל לעצמו, וכמו שאמר הרמב"ן לבנו באגרת המפרסמת שלו "שמע בני מוסר אביך ואל תטש תורת אמה, תתנהג תמיד לדבר כל דבריה בנחת לכל אדם ובכל עת ובזה תנצל מן הכעס שהיא מדה רעה להחטיא בני אדם". אדם שלא שולט בכעס שלו זוהי המדה הכי גרועה מכל המדות, הגמרא (נדרים דף כב עמוד א) אומרת שאדם שכוועס מיני גיהנם שולטים בו.

רק בדרך האלו האדם יצליח לעקר מהשרש את המדה הרעה הזו. את הדרך הזו רב העולם לא מכירים, ולכן הם הולכים לכל מיני קורסים של שליטה עצמית, וקוראים

סִפְרִים וְהוֹלְכִים לְפְסִיכּוֹלוֹגִים, וְזֶה מַחְזִיק קֶצֶת זְמַן, עַד שֶׁמִּנְשֵׁהוּ בְּאֵמַת הַרְגִּיז אוֹתוֹ, וְאִזּוּ הוּא שׁוֹכַח מֵהַכֵּל וְהַשְּׁטוֹת שְׁלֵהֶם זֶה לְהַדְחִיק אֶת הַכַּעַס, לֹא לִפְתּוֹר אוֹתוֹ מִהַשְׁרֵשׁ, וְזֶה גוֹרֵם שֶׁהַכַּעַס מִצְטַבֵּר בְּתוֹכוֹ, וְאַחֲרֵי כֵּמָה זְמַן הוּא מִתְפּוֹצֵץ בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל. אֲבָל כְּשֶׁאָדָם עוֹבֵד עַל עֲצָמוֹ בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמוֹסָר, וְהוּא מִבִּין שֶׁהַשְׁרֵשׁ שֶׁל הַכַּעַס שָׁלוּ זֹו הַגְּאוּהָ, וּבְלִמּוּד הַמוֹסָר הוּא מְסַלֵּק אֶת הַמִּדָּה הַזֹּו, הוּא פּוֹתֵר אֶת הַבְּעִיָּה מִהַשְׁרֵשׁ.

בְּמָה אַתָּה מִתְגָּאֵה?

וּבְאֵמַת בְּמָה יֵשׁ לְאָדָם לְהִתְגָּאוֹת? אִם בְּעֵשֶׁר - הַקַּב"ה מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר, יוֹם אֶחָד אַתָּה יָכוֹל לִהְיוֹת עֹשִׂיר וְלִמְחָרֵת אַתָּה יָכוֹל לִהְיוֹת עֲנִי, אֲנִי יוֹדֵעַ אֵת זֶה מִנְסִיּוֹן בְּעֲצָמִי, עֲשִׂיתִי מִלִּיּוֹנֵי דוֹלָרִים בְּחַיִּים שְׁלִי, וְהַנֶּשֶׁם לָקַח אֶת הַמִּלְיוֹנִים שְׁלוֹ (עֲשִׂינוּ עַל זֶה סֵרֵט מִדְּהִים שֶׁחִזַּק מֵאוֹת וְאַלְפִים בְּרַחֲבֵי הָעוֹלָם). וּמִסִּפְרִים שֶׁהִיָּה אֶחָד שֶׁהִיָּה חֵבֵר שֶׁל כָּלֵם וּפְתָאוֹם הַתְּעֵשֶׂר, וּמֵאִזּוּ הוּא נִתַּק קֶשֶׁר וְלֹא רָצָה לַעֲזוֹר לְאָף אֶחָד, הָרַב שְׁלוֹ קָרָא לוֹ וְאָמַר לוֹ, תִּסְתַּכַּל בַּחֲלוֹן, מָה אַתָּה רוֹאֵה? הוּא עָנָה לוֹ: אֲנִישִׁים שֶׁהוֹלְכִים, וְהִנֵּה עֲנִי שֹׁבָא לְאֶסְף כֶּסֶף.

וְעַכְשָׁו תִּסְתַּכַּל בַּמְרָאָה, מָה אַתָּה רוֹאֵה? אֵת עֲצָמִי!

אָמַר לוֹ הָרַב: זֹו זְכוּכִית וְזֹו זְכוּכִית, רַק הַהִבְדֵּל שֶׁעַל הַמְרָאָה יֵשׁ צְפוּי 'כֶּסֶף' וְלָכֵן אַתָּה רוֹאֵה רַק אֵת עֲצָמָה! אִם זֶה מָה שֶׁמִּפְרִיעַ לָךְ לְרֹאוֹת אֶת הַסּוֹבְבִים, הַקַּב"ה יוֹרִיד מִמֶּךָ אֶת הַצְּפוּי 'כֶּסֶף' שְׁלָךְ.

ובאמת גם עשיר יכול להיות ענו. מספר על אחד מראשי שושלת רוטשילד שהיה אדם צדיק ששומר תורה ומצוות, והיה מפלג במעשי החסד שלו, והיתה לו הנהגה קבועה: כל יום הוא נעלם לשעתיים. באחת הפעמים עקבו אחריו, וראו שהוא יוצא מחוץ לעיר ומגיע ליד קבר ואומר לעצמו: "אין לה במה להתגאות, כאן יהיה הסוף שלך כמו כל אדם!", וזה היה גורם לו לא לשכח את מאמר הכתוב "לי הכסף ולי הזהב נאם ה'" (תגי ב, ח), ושהוא רק השליח. שזו אחת מהעצות של חז"ל (ברכות דף ה עמוד א), שאם מתגבר על האדם יצר הרע יזכיר לו יום המיתה.

ואם ביפי האדם מתגאה - הקב"ה יכול לקחת לו את היפי תוך רגע, תאנה קלה חס ושלום והלך לו כל היפי. ואם הוא חכם - הקב"ה יכול לקחת לו את החכמה, תא קטן במח שנסתם או זז, והאדם עם כל החכמה שלו נהפך לגרוטאה.

וככל שהאדם לומד את התורה והמוסר, הוא מבין כמה חסדי השם עליו שהוא בכלל משאיר אותו בחיים, כי הגאון העצמית גורמת לאדם לחשב כל הזמן שהוא הכי טוב והכי בסדר, והוא צדיק העולם. אפלו היטלר ימח שמו וזכרו חשב שהוא טוב, ושהוא עושה טובה לעולם שהוא מאבד את היהודים. גם המן הרשע חשב ככה, כלם חושבים ככה! ואנחנו למרות שאנחנו ברוח השם לא רשעים כמוהם, אבל גם אנחנו טועים.

הַפְּרָת הַחֲטָא

וְהִצַּעַד הָרֵאשׁוֹן בְּכָל תְּקוּן הַמִּדּוֹת זֶה לְדַעַת שְׁחָטָאנוּ וְאַנְחָנוּ
לֹא בְּסֵדֶר. הַנְּבִיא יִרְמְיָה אֹמֵר בְּשֵׁם הַשֵּׁם לְעַם יִשְׂרָאֵל
שְׁחָטָאוּ בְּזַמַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרֵאשׁוֹן "הַנְּבִי נִשְׁפָּט אוֹתְךָ עַל
אֲמָרְךָ לֹא חָטָאתִי" (יִרְמְיָה ב, לה). הַנְּבִיא יִרְמְיָה אֹמֵר לְעַם
יִשְׂרָאֵל: הַעֲנֵשׁ שְׂיָבֵא עֲלֵיכֶם וְהַמְשַׁפֵּט שְׂאֲשַׁפֵּט אֶתְכֶם, זֶה
לֹא רַק עַל עֵצֶם הָעֵבְרֹת, אֲלָא גַם וּבַעֲקָר עַל זֶה שְׂאֲתֶם
אוֹמְרִים שְׁלֹא חָטָאתֶם, כָּל אֶחָד מִחֲזִיק מַעֲצָמוֹ צְדִיק.
וְכִשְׁהוּא מְקַבֵּל יְסוּרִים הוּא שׂוֹאֵל לָמָּה זֶה מַגִּיעַ לִי לָמָּה
לֹא אָתָּה שׂוֹמֵר שְׂבֵת? שׂוֹמֵר אֶת הַבְּרִית? לוֹמֵד תּוֹרָה?
הַפֶּלֶא הוּא אֵיךְ עַד הַיּוֹם לֹא קִבַּלְתָּ עֲנָשִׁים. כְּשֶׁאָדָם חוֹלָה
וְלֹא מוֹדָה בַּמַּחֲלָה הוּא לְעוֹלָם לֹא יִרְצֶה לְקַבֵּל טְפוּל. וְהַבְּנֵת
הַמַּחֲלָה הִיא כְּבָר חֲצִי מֵהִישׁוּעָה!

פְּרֻשֵׁת מִצְרַעַ

רפואת המצרע

בפְּרֻשֵׁה שְׁלָנוּ אֲנַחְנוּ לומדים על רפואת המצרע, וכבר הזכרנו בפְּרֻשֵׁת תְּזַרִיעַ שֶׁהֲצַרְעַת הִיא לֹא מַחְלָה אֲנוּשִׁית, אֲלָא מִשְׁהוּ רִוְחָנִי, וְכֹאשֶׁר הָאָדָם מִתְקַן אֶת מֵה שֶׁהִיא צָרִיף לְתַקּוֹ בְּמַעֲשָׂיו שֶׁבְּגִלְלָם הִגִּיעָה לוֹ הֲצַרְעַת, הֲצַרְעַת הוֹלְכָת. וְאִזּוֹ מִתְחִיל תְּהִלִּיף הַהִטְהָרוֹת שְׁלוֹ כְּמוֹ שְׂאוּמָרַת הַתּוֹרָה "זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמִּצְרַע בְּיוֹם טְהָרָתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן. וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן אֶל מַחוּז לַמַּחֲנֶה וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִרְפָּא נִגַע הֲצַרְעַת מִן הַצְּרוּעַ" (ויקרא יד, ב - ג).

צרות העין

וכבר אמרו חז"ל שֶׁעַל שִׁבְעָה דְּבָרִים נִגְעִים בָּאִים עַל הָאָדָם (ערכין דף טז עמוד א), בְּפֻרְשֵׁה הַקּוּדְמַת הַזְּכָרָנוּ אוֹתָם, וְכַעַת נַעֲסֵק בְּאַחַד הַדְּבָרִים שֶׁהוּא צְרוּת הָעֵין.

הַגְּמָרָא (ערכין דף טז עמוד א) דוֹרְשֵׁת אֶת עוֹן צְרוּת הָעֵין כְּסִבָּה לְצַרְעַת בְּבִתִּים (ויקרא יד, לד) מִמֵּה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב "וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבֵּית" (ויקרא יד, לה), וְתָנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְיָל: מִי שֶׁמִּיָּחַד בֵּיתוֹ לוֹ.

מִיֶּחָד בֵּיתוֹ לוֹ – זוֹהִי הַהֲגֵדָה שֶׁל מִי שֶׁלֹּא אוֹהֵב אוֹרְחִים, מֵה שְׁשָׁלִי שְׁלִי, וְלֹא מִסְכִּים לְחַלְקוֹ, זֶה מֵעֵין הַמְשֻׁפָּט הָרוֹמִי הַעֲתִיק 'בֵּיתִי הוּא מִבְּצָרִי' – אִם הַבַּיִת שְׁלִי זֶה הַמְּבָצָר שְׁלִי, אֵין בּוֹ מָקוֹם לְאֲנָשִׁים זָרִים. וְלָכֵן הַקַּב"ה לֹא רוֹצֵה לְהִיּוֹת בְּבַיִת כָּזֶה וְהוּא מְסַתֵּלֵק, וּמַגִּיעִים לְבַיִת הַזֶּה נִגְעִים גְּדוֹלִים, וְצָרִיךְ לְשַׁבֵּר אֶת הַבַּיִת (ויקרא יד, מ).

'מַחֲלַת הַקְּמָצוֹת'

וּבִאֲמַת זֶה 'מַחֲלָה' שֶׁל הַרְבֵּה אֲנָשִׁים בְּדוֹר – 'מַחֲלַת הַקְּמָצוֹת' שֶׁנּוֹבְעַת מֵהַהֲרָגָשָׁה שֶׁהִכְסֹף שָׁלְחָם, וְהַכְּתוּב צוֹנֵחַ וְאוֹמֵר "לִי הַכְּסֹף וְלִי הַזָּהָב נָאם ה' צְבָאוֹת" (חגי ב, ח), הַקַּב"ה אוֹמֵר כָּל הַכְּסֹף וְכָל הַזָּהָב הוּא שְׁלִי, הַכֹּל שְׁלִי, אֵין דָּבָר בְּעוֹלָם שֶׁהוּא שְׁלֵף, אֶפְלוּי הַגּוֹף שֶׁאַתָּה חוֹשֵׁב שֶׁהוּא שְׁלֵף הוּא לֹא שְׁלֵף, הוּא שְׁלִי, וְכִבֵּר אָמַר הַתַּנָּא (אבות פֶּרֶק ג' מִשְׁנָה ז) רַבִּי אֶלְעָזָר אִישׁ בְּרִתּוֹתָא אוֹמֵר, תַּן לוֹ מִשְׁלוֹ שֶׁאַתָּה וְשְׁלֵף שְׁלוֹ, כְּשֶׁאָדָם מִבֵּין אֶת זֶה וְחִי אֶת זֶה, כִּבֵּר לֹא קִשָּׁה לוֹ לְהַכְנִיס אוֹרְחִים וְלִתְרָם מֵהַכְּסֹף שֶׁלוֹ לְדַבְּרִים טוֹבִים, כִּי הוּא מִבֵּין שֶׁהַכְּסֹף לֹא בִּאֲמַת שְׁלוֹ, אֶלֶּא הַכֹּל שֶׁל הַקַּב"ה וְהוּא רַק הַפְּקִיד, שֶׁמַּעֲבִיר אֶת הַכְּסָפִים מִמָּקוֹם לְמָקוֹם.

"וְתִמְכֶיָה מְאִשָּׁר"

וּבִאֲמַת אָדָם שֶׁזוֹכֶה לְתֵרֵם לְמָקוֹמוֹת טוֹבִים שֶׁל תּוֹרָה, הוּא צָרִיךְ לְהִיּוֹת מְאִשָּׁר שֶׁהוּא זָכָה לְזִכוֹת הַגְּדוּלָה הַזֹּאת, לְהִיּוֹת

מחזיק תורה, שְהָרִי הַרְבֵּה שְלוּחִים לְמָקוֹם (על פי תענית דף יח עמוד ב), וְאִם הוּא לֹא הָיָה תוֹרֵם "רוּחַ וְהִצְלָה יַעֲמוּד לְיְהוּדִים מִמָּקוֹם אַחֵר" (אסתר ד, יד), וּמִשְׁמִים גִּלְגְלוּ זְכוּת עַל יְדֵי זַכָּאי (שבת דף לב עמוד א) וְהוּא זָכָה לְתֵרֵם, עֲצָם הַמְחַשְׁבָה הַזֹּאת צְרִיכָה לַעֲשׂוֹת אֶת הָאָדָם מְאֻשֵׁר, "וְתִמְכֶיָה מְאֻשֵׁר" (משלי ג, יח).

וְאָמְרוּ בְגִמְרָא (ערובין דף פו עמוד א) רַבִּי מְכַבֵּד עֲשִׂירִים. וּבִמָּה הָיָה רַבִּי מְכַבֵּד עֲשִׂירִים? שְהָיָה מְזַכֶּה אוֹתָם שְׂיִתְרָמוּ גַם הֵם לַצְדָקָה, לְמֵרוֹת שְהוּא הָיָה עֲשִׂיר גְדוֹל (שבת דף קיג עמוד ב), וְהָיָה יָכוֹל לְתַתּוֹ וּלְתֵרֵם אֶת כָּל הַסְּכוּם, הוּא הָיָה 'מְשֻׁאֵר' גַּם לַעֲשִׂירִים זְכוּת.

וּמִי שְׂיִבְדֵק יִרְאֶה שְׂבִתוֹרָה הַצְטוּיָנוּ בְהַרְבֵּה צוּיָם לְהַעֲנִיק לְאַחֵרִים, "פְּתַח תִּפְתַּח" (דברים טו, ח), "נִתְּנוֹן תִּתֵּן" (דברים טו, י), "הַעֲנִיק תַּעֲנִיק" (דברים טו, יד), וְעוֹד וְעוֹד, וְחִזְ"ל (עין בָּא מִצִּיעָא דָּף לֹא עִמּוּד א) בְּאֵרוֹ: שְהַלְשׁוֹנוֹת הַכְּפוּלִים הִלְלוּ בָּאוּ לְלַמֵּד אוֹתָנוּ, שְהַחוּבָה עָלֵינוּ לְתַתּוֹ וּלְחִזֵּר וּלְתַתּוֹ אֶפְלוּ מֵאָה פְּעָמִים. רַב הָאֲנָשִׁים אִם הָעֵנִי יִבְקֹשׁ מֵהֶם עוֹד פְּעַם וְעוֹד פְּעַם אַחֲרֵי שֶׁהֵם כְּבָר נִתְּנוּ הֵם יִתְעַצְּבוּ, אֲבָל הַתוֹרָה אוֹמַרְתָּ תִתֵּן וְתִחְזֹר וְתִתֵּן, תְהִיָה דוּמָה בְּזֶה לְקַב"ה (דברים כח, ט), שְהוּא "נִתֵּן לְחֵם לְכָל בָּשָׂר" (תהלים קלו, כה), "וּמִשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן" (תהלים קמה, טז), וְהוּא נוֹתֵן וְחִזֵּר וְנוֹתֵן. כִּכָּה הָאָדָם מִתְרַגֵּל לְחַשֵּׁב שְהַכֶּסֶף הוּא לֹא שְלוֹ, וְהוּא עוֹקֵר מִלְבוֹ אֶת הַמְחַשְׁבָה "שְׂכַחִי וְעֲצָם יְדֵי עֲשֵׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה" (דברים ח, יז), וְהוּא מְשֻׁרֵשׁ בְּלִבּוֹ אֶת הַמְחַשְׁבָה "שֶׁה' אֶלְקִיָהּ הוּא הַנִּתֵּן לָהּ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חֵיל" (דברים ח, יח).

מעשר כספים

וּבְכֹל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת, יִשׂ אֶת מִצְוֹת מַעֲשֵׂר כֶּסֶפִים (ילקוט
 שְׁמַעוֹנֵי פְּרִשְׁת נְשֵׂא רָמֵז תְּשׁוּד), לַתַּת עֲשׂוּרָה אַחֲזוּזִים מִכָּל
 הַהִכְנָסוֹת. רָאִינוּ אֶת זֶה אֶצֶל יַעֲקֹב אָבִינוּ שֶׁאָמַר "וְכָל
 אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עֲשׂוּר אֲעֲשׂוּרְנִי לָךְ" (בְּרֵאשִׁית כח, כב), וְגַם לִפְנֵי
 כֵּן אֶצֶל אַבְרָהָם אָבִינוּ "וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכָּל" (בְּרֵאשִׁית יד, כ),
 וְהַמְהִדְרִין נוֹתְנִים עֲשָׂרִים אַחֲזוּ לְצַדִּיקָה וּמִבְטָח לָהֶם שְׁיִהְיוּ
 עֲשִׂירִים (אַרְחוֹת חַיִּים כְּתָר רֵאשׁ סִימָן קכג). וְזֶה בְּאַנְשֵׁים רְגִילִים,
 אֲבָל מִי שֶׁהוּא עֲשִׂיר גָּדוֹל חַיֵּב לַתַּת לְפִי עֲשָׂרוֹ, וְאִם הוּא
 לֹא נוֹתֵן מִסְפִּיק הוּא יַעֲנֹשׁ עַל כֵּן. כְּמוֹ שֶׁהַגְּמָרָא (כְּתוּבֹת דף
 סז עמוד א) מְסַפֶּרֶת עַל נִקְדֵימוֹן בֶּן גּוּרִיוֹן שֶׁלְמִירוֹת שֶׁהָיָה
 עֲשִׂיר גָּדוֹל, וְגַם חִתָּן אֶת בֵּיתוֹ עִם מִשְׁפָּחָה עֲשִׂירָה מְאֹד,
 הַכֹּל נִלְקַח מֵהֶם, וּבֵיתוֹ הִגִּיעָה לְשִׁפְל נּוֹרְאִי, עַד שֶׁהָיְתָה
 מְלַקֶּטֶת שְׁעוּרִים מִבֵּין גְּלִילֵי בְּהֵמוֹת גּוֹיִם. וְכָל זֶה כִּיּוֹן שֶׁהוּא
 לֹא הָיָה נוֹתֵן לְצַדִּיקָה כְּפִי עֲשָׂרוֹ. אָדָם צָרִיךְ לְהִבִּיּוֹ, כְּשֶׁהוּא
 תּוֹרֵם כֶּסֶף הוּא לֹא עוֹשֶׂה 'טוֹבָה' לְאַלְקִים, אִם אֶתָּה לֹא
 תִּתֶּן כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ לַתַּת, הַקֵּב"ה יַעֲבִיר אֶת הַתְּפִקִיד לְמִישֵׁהוּ
 אַחֵר, "וּמִלְכוּתָהּ יִתֵּן הַמֶּלֶךְ לְרַעוּתָהּ הַטּוֹבָה מִמֶּנָּה" (אַסְתֵּר א,
 יט), וּבְמִיחָד כְּשֶׁאָדָם נוֹתֵן צְדָקָה לַתּוֹרָה שֶׁהִיא מַחֲזִיקָה אֶת
 הָעוֹלָם (שְׁבֻת דף לג עמוד א), הַזְכוּת שֶׁלוֹ גְּדוֹלָה שֶׁהוּא נִהְיָה
 שֶׁתִּפֶּן בְּקִיּוּם הָעוֹלָם, וְלָכֵן חֲז"ל אָמְרוּ: (קִהְלֹת רַבָּה פְּרָשָׁה יא סִימָן
 א) אִם רָצִיתָ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה עֲשֵׂה עִם עַמְלֵי תוֹרָה. וְאֶפְלוּ
 שֶׁאָמְרוּ: לְעוֹלָם אֵל יִבְזֹבֵז אָדָם יוֹתֵר מֵחֹמֶשׁ מִנְכֶסֶיו לְצַדִּיקָה
 (כְּתוּבֹת דף נ עמוד א), זֶה לֹא נֶאֱמַר עַל תּוֹרָה (שְׁטָה מְקַבְּצַת מִסְכָּת
 כְּתוּבֹת דף נ עמוד א דְבוּר הַמִּתְחִיל הַמִּבְּזֹבֵז), כִּי עַל תּוֹרָה שֶׁהִיא
 מְקַיֶּמֶת אֶת הָעוֹלָם, שֶׁ"אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת

שמים וארץ לא שמתי" (ירמיה לג, כה), אין גבול כמה האדם צריך להשקיע ולתת.

אברכים עובדים קשה?

ובאמת בהזדמנות הזו, אני רוצה לשוב 'מיתוס' שקיים אצל הרבה אנשים שלא מכירים בערך התורה, והם אומרים למה אני צריך לעבד קשה, ולתת את הכסף שלי לאברך שיושב על הכסא עם מזגן כל היום? הם חושבים שכללמד תורה מהבקר עד הערב יותר קל מהעבודה שלהם, ולהם אני אומר: פשוט תנסו... תנסו את זה בעצמכם, יום אחד תקחו חפש ותנסו ללמד תורה מתשע בבקר ועד לפחות שמונה, בלי לשחק בפלאפון באמצע, עם הפסקות רק של אכילה ושתיה ונרותים ותפלות. ספק גדול אם הם יצליחו, וגם אם הם אולי יצליחו, לעשות את זה כל יום הם לא יהיו מסגלים, ואני אומר לכם את זה מנסיון.

שתפות בתורה

ולכן אדם שזוכה להיות שתף בתורה הוא מביא ברכה לעסק שלו, וכל העסק שלו נהיה מברך בזכות האברך שהוא מחזיק, או הארגון שהוא תורם להם. כי כשאינו ברכה לא משנה מה תעשה, הכסף יעלם. עברתי את זה על בשרי, עשיתי יותר ממליארד דולר בביזנס, אבל אף פעם לא הייתה ברכה, גם כשעשיתי מליון דולר בחדש, הכסף

נַעֲלָם, מִסֵּה הַכֹּסֶסָה, הוֹצָאוֹת, רוֹפְאִים, בְּעִיּוֹת, כָּל חֹדֶשׁ אֲתָה נִחְנֵק וְלֹא מִשְׁנָה כַּמָּה עֲשִׂיתָ, לָמָּה? כִּי אֵין בְּרָכָה.

הַיּוֹם בְּרוּךְ הַשֵּׁם יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ לְעַד, אֲנִי לֹא עוֹשֶׂה אֶת הַכֶּסֶף הַגָּדוֹל שֶׁהֵייתִי עוֹשֶׂה פְּעַם, אֲבָל יֵשׁ לִי יוֹתֵר בְּרָכָה מִמָּה שֶׁעוֹשִׂים מְלֵיאֲדָרִים, לֹא חָסַר שׁוֹם דְּבָרָא יֵשׁ בְּרָכָה בַּכֶּסֶף. הַקֵּב"ה נוֹתֵן לָךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּכֶּסֶף לְדַבְרִים טוֹבִים, וּמוֹעִילִים, בְּלִי תַקּוּנִים וְיִסּוּרִים שֶׁהַכֶּסֶף הוֹלֵךְ אֲלֵיהֶם.

וְלָכֵן כָּל מִי שֵׁיֵשׁ לוֹ דַּעַת, הוּא יוֹדֵעַ אֵיפֹה לְהִשְׁקִיעַ כְּדִי לְקַבֵּל אֶת הַבְּרָכָה הַגָּדוֹלָה. וְלִפְעָמִים יֵשׁ אֶחָד שֶׁהִמְצִיב שְׁלוֹ קֶשֶׁה, וְאֲתָה אוֹמֵר לוֹ תַעֲשֶׂה מַעֲשֵׂר תְּרַאֶה בְּרָכָה, וְהוּא מִתְפַּלֵּא, אֵיךְ יִכּוֹל לְהִיּוֹת? בְּקִשִּׁי אֲנִי מִתְפַּרְנֵס עִם מֵה שֵׁיֵשׁ לִי, אֲתָה עוֹד רוֹצֶה שֶׁאֲנִי אוֹרִיד מְזֶה עֲשֶׂרָה אַחֲזִיזִים? וְהוּא מִסְפֵּן, לֹא מִבִּין שֶׁזֶה הַבְּרָכָה שֶׁהוּא מִכְנִיס לְכֶסֶף שְׁלוֹ. וְאִם הוּא מִתְעַקֵּשׁ לֹא לְתַתּ מִכֶּסֶפוֹ לְאַחֲרִים בְּגִלְל הַמְצִיב שְׁלוֹ, עָלְיוֹ נֶאֱמַר הַכָּתוּב "וַיֵּאָהֵב קָלְלָהּ וַתְּבוֹאֶהוּ וְלֹא חָפֵץ בַּבְּרָכָה וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ" (תהלים קט, יז).

מִזּוֹנוֹתֶיךָ קְצוּבִים

דָּבָר נוֹסֵף שֶׁאֲדָם צָרִיךְ לְדַעַת הוּא שֶׁכָּל מִזּוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם קְצוּבִין לוֹ מֵרֵאשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד רֵאשִׁית הַשָּׁנָה (בִּיצָה דף טז עמוד א), חוּץ מֵהוֹצָאוֹת שֶׁל מִצְוָה (שֵׁם). וְאֲדַרְבֵּה, מוֹבָא בַּמִּדְרָשׁ (יִלְקוּט שְׁמַעוֹנֵי תוֹרָה פְּרֻשַׁת בְּהֵר רַמְזוֹ תַרְסַה), שֶׁכִּשְׁאֲדָם נוֹתֵן צְדָקָה, הַהֶפְסָדִים שֶׁנִּגְזְרוּ עָלָיו שִׁיְהִיוּ לוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה, יוֹרְדִים מְזֶה. לָכֵן כִּשְׁאֲדָם נוֹתֵן צְדָקָה זֶה הַרוּחַ הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שְׁלוֹ.

פְּרִשְׁת אֶהְרִי מִזֹּת

הקרבנות ביום הכפורים

בתחלת הפרשה אנחנו לומדים על סדר העבודה ביום כפור, עד ההכרזה הנצחית "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" (ויקרא טז, ל).

סדר העבודה לכהן הגדול היה קשה מאד, וגלת הכותרת הייתה הכניסה לקדש הקדשים, ואומרת התורה "ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הארון ולא ימות כי בענון אראה על הכפרת: בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת ואיל לעלה" (ויקרא טז, ג), הכניסה אל קדש הקדשים, הייתה חייבת להיות עם הכנה גדולה לכפר עליו ועל אחיו הכהנים (אבן עזרא פרשת אחרי מות פרק טז פסוק ג), וכמאמר הכתוב "והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו" (ויקרא טז, ו) ביתו זה שבט הכהנה (עין יומא דף מד עמוד א), "בית אהרן ברכו את ה'" (תהלים קלה, יט) ואחרי כל ההכנות הללו, אם הכהן לא היה ראוי להכנס אל הקדש פנימה - והיה נכנס, היה מת.

"ולא ימות"

מאות כהנים מתו במשך השנים בבית המקדש ביום הכפורים כיון שלא היו ראויים (עין יומא דף ט עמוד א), הנה בזה מעין הארת פנים נסית לעם ישראל ולכל באי עולם שהצווי האלקי של "ולא ימות" - שאם לא יבא אל הקדש פנימה אדם הגון וצדיק - ימות.

עבודת יום הכפורים - היום

כיום שאין לנו בית המקדש ועצומו של יום מכפר לשבים בתשובה (רמב"ם הלכות תשובה פרק א הלכה ג), אנחנו רואים שיש התעוררות גדולה ביום הכפורים בכל שכבות עם ישראל שרבים ככלם צמים בצום הזה, ובאים לבית הכנסת, חלקם אפילו זו המצוה היחידה שהם עושים בכל השנה.

לא לחנם תקנו חז"ל בפתח יום כפור להתחיל בכל נדרי הנפתח במלים "הרי אנחנו מתירים להתפלל את העבריינים..."

ובאמת דוקא משום שאין כיום את בית המקדש ואת כל עבודות הקרבנות, מוטל עלינו לעבד את עבודתנו הפנימית בדרך התשובה לפני השם, ולהשלים את החסרון.

למה מביאים קרבן חטאת?

אחת הסבות להבאת קרבן החטאת אחרי שהאדם חוטא אפילו בשוגג, זה כדי לשבר את מעגל הטמאה שהאדם יצר

לְעַצְמוֹ בְּעֵקֶב בֹּת הָעֵבֶרָה, שְׁכֵן לְמִדּוֹנוֹ חַז"ל (אבות פֶּרֶק ד מִשְׁנָה ב) שְׁמִצּוֹה גּוֹרֶרֶת מִצּוֹה, וְעֵבֶרָה גּוֹרֶרֶת עֵבֶרָה. וְהַחֵיּוֹב לְבֵא לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וּלְהַבִּיא אֶת הַקֶּרֶבֶן, כָּלּוּל בְּכַמָּה וְכַמָּה מִצְוֹת שֶׁהוּא צָרִיף לַעֲשׂוֹת לְהִטָּהֵר לְפָנָי הַהֲגָעָה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, לְמִצַּא קֶרֶבֶן שְׂאִין בּו מוּם (עֵינַ וַיִּקְרָא כֹּא, כג), לְהַתְּנִידוֹת עַל הַקֶּרֶבֶן (וַיִּקְרָא ה, ה), וּלְהַקְרִיב אֶת הַקֶּרֶבֶן (וַיִּקְרָא א, ה), וְלִתֵּת לְכַהֲנִים אֶת חֻלְקָם, וְכַהֲנִים אוֹכְלִים וּבְעֵלִים מִתְּכַפְּרִים (פְּסָחִים דָּף נט עֲמוּד ב), כִּי הָאֲכִילָה שֶׁל הַקֶּרֶבֶן לֹא הִיְתָה 'עֶרֶב בְּשׂוּרִים' חֲלִילָה, אֶלָּא אֲכִילָה בְּקִדְשָׁה לְתַקּוֹן אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים שֶׁנִּפְגְּמוּ בְּעֵקֶב בֹּת הַחֲטָא שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם. וְכַשֵּׁהכֵּהֵנִים הָיוּ צְדִיקִים לֹא הִיְתָה פִּסְלֵת כָּלֵל בְּאֲכִילָה וְהַבְּשׂוּר הָיָה נִבְלָע בְּאַבְרָיִם (שְׁמוּעוֹת מִנְחָם צִיּוֹן מִבְּעַל מְרָאָה יְחֻזְקָאֵל מְרִימְנוּב דְּבִיבּוֹר הַמִּתְחִיל פִּרְשׁ מוֹרִי).

גַּם כִּיּוֹם שְׂאִין אֶת עֲבוֹדַת הַקֶּרֶבָנוֹת, מְכַל מְקוֹם אֶת הָרַעֲיוֹן שֶׁל מִצּוֹה גּוֹרֶרֶת מִצּוֹה אֶפְשָׁר בּוֹדָאֵי לְקִיָּם, וְחוּץ מִמִּצְוֹת עֲשׂוּה שֶׁל הַתְּשׁוּבָה שֶׁהִיא מִצּוֹה מֵהַתּוֹרָה (רַמְבָּ"ו דְּבָרִים פֶּרֶק ל פֶּסוּק יא, וְעֵינַ בְּרַמְבָּ"ם הַלְכוֹת תְּשׁוּבָה פֶּרֶק א הַלְכָה א), וְשִׁיכַת כָּל הַשָּׁנָה וְאִינָה רַק בְּיוֹם כְּפוּר, יֵשׁ לָנוּ הַזְדַּמְנִיּוֹת רַבּוֹת לְזַכּוֹת אֶת הַצְּבוּר הַרְחוֹק שֶׁמִּגִּיעַ בְּזַמַּן הַזֶּה לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וּלְקַרֵב אוֹתָם לְתוֹרָה, וְכִבֵּר הַבְּטִיחוּ חַז"ל וְאָמְרוּ (אבות פֶּרֶק ה מִשְׁנָה יח), כָּל הַמְּזַכֶּה אֶת הַרְבִּים אֵין חֲטָא בָּא עַל יָדוֹ.

וְהַדָּבָר הָרֵאשׁוֹן שֶׁצָּרִיף לְעוֹרֵר אֶת הַצְּבוּר הוּא שְׁיִשׁ לָהֶם יִצֵּר הָרַע, הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אֶפְלוּ לֹא יוֹדְעִים עַל קִיּוּמוֹ, הֵם חוֹשְׁבִים שֶׁ'הֵם' רוֹצִים, וְהֵם לֹא מְבִינִים שֶׁזֶה אוֹתוֹ כֹּחַ רָע שֶׁהִשְׁתַּרְשׁ בָּהֶם כָּל כּוֹ עַד שֶׁנִּהְפְּכוּ לְהִיּוֹת מִמֶּשׁ 'הֵם', וְהוּא נִתָּן לְהִסְתָּרָה וְהַתְּגַבְּרוּת. הַדָּבָר הַכִּי טוֹב שֶׁהִשְׁטָן עָשׂוּה,

שהוא שְׁכַנֵּעַ אֶת כָּל־מִשְׁפַּחַת יִשְׂרָאֵל. וּבְרַגְעַ שְׁהָאָדָם מִבֵּין שְׁיֵישׁ יֵצֵר הָרָע, וַיֵּצֵר הָרָע רוּצָה לְשַׁכְנֵעַ אֶת הָאָדָם לַעֲשׂוֹת אֶת הַהֶפְךָ מִמָּה שֶׁהַקֹּב"ה רוּצָה, אֲזִי הָאָדָם יִבִּין שְׁיֵישׁ כָּאִן מִשְׁהוּ שְׁצָרִיךְ לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו, הוּא לֹא מִתְגַּבֵּר עַל 'הָאֲנִי' שְׁלוֹ, כִּי הָאֲנִי שֶׁל הָאָדָם הִיא הַנְּשִׁמָּה הַטְּהוֹרָה שֶׁהַקֹּב"ה הֵבִיא לָאָדָם, וְכֹל אֶחָד בְּעִמְקֵי נִשְׁמָתוֹ רוּצָה לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹן הַשֵּׁם אֲפִלּוּ אִם הוּא לֹא מוֹרְגִישׁ אֶת זֶה (עֵינֵי רַמְבַּ"ם הַלְכוֹת גְּרוּשִׁין פָּרָק ב הַלְכָה ט, וְלִכְּוֹן כְּשֶׁמִּסְבִּירִים לֹא אֶת זֶה מִתְעוֹרֵר בּוֹ הָרְצוֹן לְהִתְגַּבֵּר, וְלִנְסוֹת לַעֲשׂוֹת רְצוֹן הַשֵּׁם.

הַשְּׂיִים מְבָרְכִים

הַדָּבָר הַשְּׂנִי שְׁצָרִיךְ לְדַעַת וּלְלַמֵּד אֶת הַצְּבוּר, שְׁאִין מֵהַ לְהִתְרַגֵּשׁ מִקְשָׁיִים בְּעַבֹדַת הַשֵּׁם, כִּי הֵרִי לְפִי הַצְּעֵר כָּכָה הַשְּׁכָר (אָבוֹת פָּרָק ה מִשְׁנָה כג), וְכֹל־ל שְׁקִישָׁה לָאָדָם בְּעַבֹדַת הַשֵּׁם, אוֹת וְסִימָן שֶׁהֵיִצֵּר הָרָע מִפְּחָד מִמֶּנּוּ. וְכִמוֹ שֶׁפִּרְשׁ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב אֶת הַכְּתוּב "אִם תִּחַנֶּה עָלַי מִחַנָּה לֹא יִירָא לְבִי אִם תִּקוּם עָלַי מִלְחָמָה בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ" (תְּהִלִּים כז, ג), שְׁפָרוּשׁוֹ אִם בְּעַבֹדַת הַשֵּׁם יֵשׁ לִי קְשָׁיִים קָלִים, אֲזִי אֲנִי לֹא יִירָא מִהַקְשָׁיִים וּמִמְשִׁיחַ לְעַבֹד אֶת הַשֵּׁם, אֲבָל אִם הֵיִצֵּר הָרָע יוֹצֵא נִגְדֵי לְמִלְחָמָה וְהַקְשָׁיִים הֵם לֹא הַגִּיוֹנִיִּים, "בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ" - שְׁזוֹ הַדָּרֵךְ שְׁאֲנִי צָרִיךְ לְצַעֵד בָּהּ, וְלִלְכֹת וּלְהִלָּחֵם בַּיֵּצֵר הָרָע בְּכֹל הַכַּחַ, "וּמֵאִיבֵי תַחֲכַמְנִי" (תְּהִלִּים קיט, צח), דּוֹקָא מִהֵיִצֵּר הָרָע שֶׁהוּא נִקְרָא הָאוֹיֵב שֶׁל הָאָדָם (קִדְשֵׁת לִוִי בְּמִדְבָר פָּרָשַׁת שְׁלַח לֶךְ דְּבוֹר הַמִּתְחִיל אוֹ לְשַׁבֵּר), וְרוּצָה לְהַרְגַּ אֶת הָאָדָם

(בבא בתרא דף טז עמוד א), ממנו ילמד האדם ויחכים מהי הדירה שצריך להשקיע ולטרוח בה כל כך.

לדבר ברור

ועל הרב שדורש בבית הכנסת לדבר דברים ברורים ומהותיים דוקא בזמן הזה של יום כפור שכלם באים לבית הכנסת, ולומר להם את חמרת שמירת שבת שעונשה חמור ממי שמחלל את יום הכפורים, ושמי שמחלל שבת העונש שלו זה כרת (שמות לא, יד) - שהנשמה שלו נכרתת ממקורה, והוא נמצא בסכנה תמידית חלילה של מות בסקילה (במדבר טו, לה), כמובן החכם עיניו בראשו איך לשלב את זה בתוך הדרשה, וכמו שכתב הרמב"ם (תשובות הרמב"ם כרו ב מהדורת בלאו סימן רסח) שראוי לממנה אפלו תהיה מדרגתו גדולה, לנהג עם הצבור בנחת, וימחל על כבודו וימחה על כל דבר שראוי למחות עליו בנחת ובעדינות, שיחייב שיקבלו דבריו בנחת וברצון עד שיחזירם לעשיית הנכון בעבותות אהבה.

ולכן צריך לדבר אתם, ולא לסמוך על הזדמנות אחרת שישמעו את זה ממישהו אחר. כמה וכמה פעמים נפסק להלכה שמחלל שבת הרי הוא כגוי לכל דבר (שליחו ערוך אבו העור סדר הגט סעיף ט, ובחשו משפט הלכות אבדה ומציאה סימן רסו סעיף ב), אמרתי את זה פעם ליהודי שמחלל שבת בפרהסיא, הוא הוציא לי את תעודת הזהות שלו והראה לי שכתוב שהוא יהודי, שאלתי אותו, אתה יכול לקחת את התעודה הזאת לשמים אחרי שתמות? אמר לי: לא נראה לי.

אֶמְרָתִי לוֹ: בְּשָׂמִים הוֹלְכִים לְפִי מֵה שְׁוֹפֵסֵק בְּשִׁלְחֹן עָרוֹף, וְשֵׁם כְּתוֹב שְׂמַחֲלֵל שִׁבְת דִּינֹו כְּגוֹי לְכָל דְּבַר. [בְּרוּר שְׂאִין הַכֹּנֶה שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִתְנַהֵג כְּגוֹי וְלֹא לְהִעָנֵשׁ, אֲלֵא הַכֹּנֶה הַיָּא שְׂלֵגְבֵי קִדְשֵׁת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ צָרוּף לְמִנֶּה, אוֹ לְהִיּוֹת עַד בְּחִתְנָה וְכַדוּמָה הוּא פְּסוּל כְּגוֹי], שֵׁם זֶה עוֹלָם הָאֲמָת, אִין הַפְּקוּרוֹת, אִין קוּמְבִינוֹת. וְלִכֵּן צָרִיךְ לְהַגִּיד אֶת הַדְּבָרִים כְּהַיְוָתָם אִיךְ שֶׁהֵם כְּתוּבִים בַּתּוֹרָה.

”הוֹכַח תּוֹכִיחַ”

וְכָל אָדָם שֶׁרוֹצֵה לְהִיּוֹת דְּרָשׁוֹן וְלְהִחְזִיר בְּתִשׁוּבָה, תִּלְמַד אֶת הַפְּסוּקִים טוֹב טוֹב, תִּשְׁנֶן אוֹתָם וְתִזְכֹּר אִיפֹה הֵם כְּתוּבִים, לְפָחוֹת בְּעַל פֶּה, אוֹ שֶׁתִּקַּח אֶתְךָ אִיזָה סֵפֶר שֶׁל מְקוּרוֹת, אִם אָדָם רוֹצֵה לְרֹאוֹת מְקוּרוֹת תִּרְאֶה לוֹ. אֵל תִּדְבֹר אֶתוֹ מִיִּסְטִיקָה, זֶה לֹא יִקְרַב אֲנָשִׁים, וְאֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁזֶה אֶפְלוּ יִרְחִיק אוֹתָם, כִּי הֵם הוֹפְכִים אֶת הַתּוֹרָה לְמִיִּסְטִיקָה וְחוֹשְׁבִים שֶׁהִיא מְתַאֲמָה רַק לְמַשֶּׁה רַבֵּנוּ. תִּרְאֶה לוֹ אֶת הַפְּסוּק וְתִגִּיד לוֹ, אֲנִי לֹא שׁוֹפֵט אוֹתְךָ, אִם אַתָּה בְּעַל תִּשׁוּבָה תִּגִּיד לָהֶם אֲנִי בְּעַל תִּשׁוּבָה בְּעֶצְמִי, אֲנִי הֵייתִי יוֹתֵר גְּרוּעַ מִמֶּךָ לְפָנַי שֶׁחֲזַרְתִּי בְּתִשׁוּבָה - זֶה מֵה שֶׁאֲנִי אוֹמֵר עַל עֶצְמִי כִּי אֲנִי בְּאֲמַת חוֹשֵׁב אֶת זֶה, וְאֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁאִם אֲנִי חֲזַרְתִּי בְּתִשׁוּבָה, כָּל אָדָם יָכוֹל לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה. הֵייתִי רְחוֹק מְאֹד, וְכִשְׁגַּלִּיתִי אֶת הָאֲמַת בְּרוּךְ ה' חֲזַרְנוּ, וְכִדְבָרִים הָאֵלֶּה תֹּאמַר לְאוֹתוֹ יְהוּדֵי שְׁעוּמִד מוּלָה, אֲנִי לֹא שׁוֹפֵט אוֹתְךָ וְלֹא מְמַלֵּא אֶת מְקוֹמוֹ שֶׁל הַקַּב”ה, הַקַּב”ה לֹא שֶׁאֵל אוֹתִי וּבִקְשׁ מִמֶּנִּי אֲשׁוּר לְפָנַי כָּל מִצְוָה, אִם

הוא הִיָּה שׁוֹאֵל אוֹתִי הֵיִיתִי יְכוּל לומר לוֹ אֶת שְׁלוֹמִי וצְבִיקָה תַעֲזֹב, הם לא יַעֲמְדוּ בְּזֵה, הם עוֹשִׂים צְחוּקִים, הוֹלְכִים לַיָּם, עוֹשִׂים מֵהַחַיִּים בְּרִבְיָקִיו, אָבֵל הוּא לֹא שָׂאֵל אוֹתִי וְלֹא בִקֵּשׁ מִמֶּנִּי, הוּא רַק בִּקֵּשׁ מִמֶּנִּי שְׁכַשְׂאֲנִי קוֹרֵא אֶת הַתּוֹרָה שְׁכַתּוּב בָּהּ "הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ" (ויקרא יט, יז) אֲזֵ אֲנִי חִיָּב לְהַגִּיד לְךָ שְׂאֵתָה עוֹשֶׂה עֲבָרָה, אֲנִי לֹא שׁוֹפֵט אוֹתְךָ, רַק מוֹכִיחַ אוֹתְךָ וְזֶה לְטוֹבָתְךָ, כִּי אִם אֲנִי יוֹדֵעַ שְׂאֵתָה הוֹלֵךְ לְשִׁתּוֹת מֵהַכּוֹס שְׁלֹךְ, הִיא נִרְאֵית כּוֹס מִים תַּמְיָמָה, אָבֵל אֲנִי יוֹדֵעַ שְׂזֵה רַעַל, אָבֵל אֵתָה צָמָא מָאד, עֲכָשׁוּ חֲזָרָת מֵהַמְדַּבֵּר, לֹא שְׁתִּיתָ שְׁבוּעַ, אָבֵל אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁבָרְגַע שְׁתַּשְׁתָּה אֶת זֶה אֵתָה מִת בְּמִקּוֹם, אֲזֵ מָה אֵתָה רוֹצֵה שְׂאֲנִי אֵתָן לְךָ לְשִׁתּוֹת אֶת זֶה בְּלִי לְהַתְעַרְבֵי? בְּלִי לְהַזְהִיר? מָה נִרְאָה לְךָ יְהִיָּה נִס? לֹא, אֲנִי אָבוֹא וְאֵגִיד לְךָ, אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁקִשָּׁה לְךָ וְאֵתָה בְּצַעַר וְאֵתָה לֹא שְׁתִּיתָ הִרְבָּה זָמַן, וְאֵתָה רוֹצֵה לְנַסֵּעַ לַיָּם וְלִלְכֵת לְמִשְׁחַק בְּיִסְבוּל, אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁקִשָּׁה לְךָ אָבֵל זֶה רַעַל!

וְכָל שְׂאוּהָבִים יוֹתֵר אֶת עִם יִשְׂרָאֵל, כִּכָּה מְזַהֲרִים אוֹתָם יוֹתֵר מֵהָרַעַל הַזֶּה. וְרַק בְּדֶרֶךְ הַזֶּה הָאָדָם יִצְלִיחַ לְעוֹרֵר אֶת עִם יִשְׂרָאֵל לְתִשׁוּבָה.

תשובה מאהבה?

הִרְבָּה אֲנִישִׁים מְחַכִּים לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה מֵאֵהָבָה, הַבְּעֵיָה הִיא שְׁבִינְתִים הם חוֹטְאִים וְחוֹטְאִים וְרַק מִתְרַחֲקִים מֵהַקְּב"ה, וְנִדְבָקִים לְכַחוֹת הַטְּמָאָה, וְאֵיךְ הם יִזְכּוּ לְאֵהָבָה? צָרִיף לְהַתְחִיל אֶת הַתִּשׁוּבָה מִיְרָאָה, וּמִתּוֹךְ הִיְרָאָה לְהַגִּיעַ לְאֵהָבָה (רד"ק תהלים פָּרָק יח פְּסוּק ב).

וּכְשֶׁאָדָם מִתְעוֹרֵר לְשׁוּב בְּתַשׁוּבָה, וְעוֹשֶׂה דִין לְעַצְמוֹ, לֹא מַעֲנִינִים אוֹתוֹ בְּשָׂמִים. וְכִדִּי לַעֲשׂוֹת דִּין לְעַצְמוֹ שְׂיִדַּע בְּמָה הוּא לֹא טוֹב, צָרִיךְ לְלַמֵּד אֶת הַחַיִּיבִים שֶׁל כָּל יְהוּדֵי, וְלְהַסְתַּכֵּל כָּל הַזְּמַן עַל אַחֲרִים שֶׁכָּבֵר עָשׂוּ אֶת הַצֵּעֵד הַזֶּה וְהִתְחַזְּקוּ וְהִתְעַלּוּ שֶׁהֵם מְחַיִּיבִים אוֹתָנוּ בְּהִתְנַהֲגוֹת שְׁלֵהֶם.

חֹבֶת שְׂמִיעַת שְׁעוּרֵי תוֹרָה

וְכִדִּי שֶׁהָאָדָם יִתְמִיד בְּדַרְךְ הַתְּשׁוּבָה, הוּא צָרִיךְ לְהִקְפִּיד לְשִׁמְעַ שְׁעוּרֵי תוֹרָה עִם דְּבָרֵי מוֹסֵר מְעוֹרְרִים בְּאֵמֶת, וְלֹא סֵתָם לְשִׁמְעַ לְאֲנָשִׁים שְׂאוֹמְרִים לָהּ כָּל הַחַיִּים תוֹתִים וְכֻלָּם הוֹלְכִים לְגוֹן עֵדוֹ, לֹא לְשִׁמְעַ דְּבָרִים כְּאֵלֶּה! וְלֹא לְקֹרֵא סִפְרִים כְּאֵלֶּה! כִּיֹּן שִׂזוֹ לֹא הָאֵמֶת, הַחַיִּים הֵם לֹא תוֹתִים וְלֹא כֻלָּם הוֹלְכִים לְגוֹן עֵדוֹ. הַמְּשֻׁנָּה בְּסִנְהֶדְרִין (פָּרָק י מְשֻׁנָּה א), מוֹנָה כְּמָה וְכְמָה שְׂאִין לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. וְלָכֵן הַחֹבֶה וְהַזְּכוּת הִיא לְשִׁמְעַ אֶת הָאֵמֶת, אֶפְשָׁר לְשִׁמְעַ אֶת הַשְּׁעוּרִים שֶׁל הָרַב שְׁלִי הָרַב אֶפְרַיִם כַּחֲלוֹן שְׁלִיט"א, אִזְּ שֶׁל הָרַב יוֹסֵף מְזָרְחֵי שְׁלִיט"א, וְגַם אֶלְפֵי שְׁעוּרִים שְׁלִי שְׁנִמְצָאִים וּמְפָרְסְמִים בְּכָל מְקוֹם בְּעוֹלָם, וְכִיּוֹם הֵם מְתַרְגְּמִים לְמַעְלָה מִ- 10 שְׁפוֹת בְּרוּךְ הַשָּׁם, "שְׁפַת אֵמֶת תִּכּוֹן לְעַד" (מְשֻׁלֵי יב, יט), כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּר אֵמֶת, זֶה מְחַזֵּק מְעַמָּד, וּמוֹעִיל לוֹ וּלְכָלֶם.

לֹא יְבוֹשׁ בְּעִבּוֹדַת הַשָּׁם

הָאָדָם לֹא צָרִיךְ לְהִתְבַּיֵּשׁ בְּזֶה שֶׁהוּא אוֹמֵר אֶת הָאֵמֶת, זֶה

צריכה להיות עבודת השם שלו, ואל יבוש מפני המלעיגים
עליו בעבודת השם (שלחן ערוך ארח חיים סימן א סעיף א). וככל
שיתברר לאדם שהדרך של התורה היא דרך החיים, וכצווי
האלקי "ובחרת בחיים" (דברים ל, יט), וכל דרך אחרת היא
דרך המוות של מלאך המוות שרוצה להרג את האדם אחרי
שהוא מחטיא אותו (בבא בתרא דף טז עמוד א), ככה הוא יהיה
עם יותר עזות דקדושה, להציל את עם ישראל מצפוני
היצר הרע.

שמונה עצות לבעל תשובה

לפני שנסיים, נלמד כמה כללים פשוטים לבעלי תשובה
שמנסיון מועילים ומצליחים, ומי שילך בדרך הזו הוא
בודאי יצליח.

קביעת עתים לתורה, כל יום חק ולא יעבר.

עשה לה רב (אבות פרק א משנה ו) תלמיד חכם וירא שמים,
שדואג לה ומשקיע בזמנו בה, כדי שתתעלה.

לא להתבייש בעשית המצות, לזכר ולדעת שיש מקומות
שאתה היחיד ששומר ואתה שם הנציג של אלקים.

תקון המדות קשה יותר מכל תהליך החזרה בתשובה, ולכן
לא להתאכזב אם עדין לא מצליחים, ויחד עם למוד התורה
והמוסר, אדם ירגיש איה הוא נטהר, ושהוא מצליח לתקן
את המדות שלו.

שְׁמִירַת הַבְּרִית - בְּדַבֵּר הַזֶּה אֵין פְּשָׁרוֹת, לֹא סֵתֶם בְּזֵהר הַקְדוּשָׁה (תְּקוּנֵי זֵהר תְּקוּנָא תְּלִיסַר דְּף כח עמוד ב ועוד) קוֹרְאִים לָזֶה מִדַּת הַיְסוּד, כִּי זֶה הַיְסוּד שֶׁל הַכֹּל. וְעוֹד לִפְנֵי שֶׁהָאָדָם יַחֲפֹשׂ אִיךָ לְתַקֵּן אֶת עֲבָרוֹ, שְׂיִבְדַּק אִיךָ הוּא נֹזֵהר לֹא לְהַכְשִׁיל בְּעַתִּיד. וְגַם בְּדַרְךָ זֹו יִפְעַל עַל פִּי עֲצַת רַב תְּלַמִּיד חָכָם. וְהַעֲצָה הַכְּלָלִית הִיא לִפְעַל בְּדַרְךָ שֶׁל "סוֹר מֵרַע וְעֵשָׂה טוֹב" (תְּהִלִּים לז, טו), "סוֹר מֵרַע" - לֹא לְהִכָּנס לְנִסְיוֹנוֹת, וּלְהִזְהַר מִלְּלַכֵּת לְמַקוֹמוֹת בְּעִתֵּי יָמַי מִבְּחִינַת צְנִיעוּת. אוּ לְרֵאוֹת דְּבָרִים לֹא צְנוּעִים שְׂאֲסוּרִים. "וְעֵשָׂה טוֹב" - לְשַׁקֵּעַ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, שְׂאֵין מִחֲשַׁבֵּת עֲרִיוֹת מִתְּגַבֵּרַת אֶלֶּא בְּלֵב הַפְּנוּי מִן הַחֲכָמָה (הַרְמַב"ם הַלְכוֹת אֲסוּרֵי בִיאָה פָּרָק כב הַלְכָה כא).

הַחֲרָטָה - כָּל שֶׁהָאָדָם יוֹתֵר יִתְחַרֵּט בְּדַמְעוֹת עַל עֲבָרוֹ שֶׁזֶה חֵלֶק מִמִּצְוֹת הַתְּשׁוּבָה, כָּכָה יִהְיֶה לוֹ כֹּחַ לְהִתְגַּבֵּר עַל הַנִּסְיוֹנוֹת הַעֲתִידִיִּים, שֶׁהוּא יִזְכֹּר תָּמִיד, כְּמָה הוּא בָּכָה וְהִתְחַרֵּט עַל הָעֲבָרָה, וְזֶה יִסִּיעַ בְּיָדוֹ לְהִתְגַּבֵּר עַל הַיִּצָּר הָרָע, שֶׁמִּתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם וּמִבְּקֵשׁ לְהִמִּיתוֹ (קְדוּשֵׁי דְּף ל עמוד ב).

לְהִיּוֹת מְזַכָּה הַרְבֵּים - מֵה שֶׁהוּא יָכוֹל וּבְדַרְךָ שֶׁהוּא יָכוֹל, יֵשׁ אֶחָד שֶׁיָּכוֹל לְדַבֵּר וּלְמַסֵּר שְׁעוּרִים, וְהָאֲחֵר עֵדִין לֹא בְּרָמָה, אֲבָל הוּא יָכוֹל לְאַרְגֵּן שְׁעוֹר בְּשִׁכּוּנָה, כָּכָה הָאָדָם זוֹכֵה לְשִׁמְרָה גְּדוּלָה מְשֻׁמִּים שֶׁלֹּא יִכָּשֵׁל בַּחֲטָאִים כִּיּוֹן שֶׁהוּא מְזַכָּה הַרְבֵּים (אַבוֹת פָּרָק ה מִשְׁנָה יח).

וְהַשְׁלֵב הָאַחֲרוֹן - צָרִיךְ שִׁיתִיעֵץ עִם רַב אִיךָ לְתַקֵּן אֶת עֲבָרוֹ, אִם זֶה בְּפִדְיוֹן שֶׁל תַּעֲנִיּוֹת, אוּ בְּדַרְכֵים אַחֲרוֹת, וְהַכֹּל יַעֲשֶׂה עַל פִּי עֲצַת חָכָם, "וְשִׁמְעֵ לִי יִשְׁכֹּן בְּטוֹחַ וְשִׁאֲנוֹן מִפְּחַד רָעָה" (מִשְׁלֵי א, לג).

פְּרֵשֶׁת קִדְשֵׁים

"קִדְשֵׁים תִּהְיוּ"

בַּפְּרָשָׁה שְׁלַנּוּ אֲנַחְנוּ מְקַבְּלִים צְוֵי אֱלֹקֵי "קִדְשֵׁים תִּהְיוּ" (ויקרא יט, ב) פְּרוּשֵׁים תִּהְיוּ מִן הָעֲרִיּוֹת (רש"י ויקרא פֶּרֶק יט פֶּסוּק ב), שְׁכָל מִי שֶׁהוּא פּוֹרֵשׁ מִן הָעֲרִיּוֹת נִקְרָא קִדּוּשׁ (תלמוד ירושלמי יבמות פֶּרֶק ב הלכה ד). וְהַשְׂאֵלָה הַמְּתַבַּקֶּשֶׁת הִיא כִּיצַד לִהְיוֹת פְּרוּשֵׁים מֵעֲרִיּוֹת שֶׁנִּפְשׁוּ שֶׁל אָדָם מִחִמּוּדָתָן (מכות דף כג עמוד ב)?

הַהֲתַמּוּדוּת שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא בְּנִסְיוֹן

מִסְפָּר בְּאֲבוֹת דְּרַבִּי נֶתָן (פֶּרֶק טו) עַל הַתַּנָּא רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהָיָה הָרַב שֶׁל רַבִּי מֵאִיר בְּעַל הַיָּס וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּר יוֹחָאֵי (עין יבמות דף סב עמוד ב), שֶׁפִּעַם אַחַת הָיָה צָרִיף לְדַבֵּר עִם אֶחָד הַמְּלָכִים, וְהַמְּלֶךְ הִזָּה רָצָה לְרַצּוֹת אֶת רַבִּי עֲקִיבָא, וְלָכֵן הוּא שָׁם אוֹתוֹ בְּאִיזָה מְלוֹן מְכַבֵּד לְיַד הָאֲרָמוֹן שֶׁלוֹ, וְשָׁלַח לוֹ נְשִׁים פְּרוּצוֹת שֶׁיְהִיוּ אֵתוֹ בְּלִילָה.

בְּבִקּוּר הֵן הִגִּיעוּ אֶל הַמְּלֶךְ בּוֹכוֹת וְאוֹמְרוֹת לוֹ: "בְּבִקּוּשָׁה אֵל תִּשְׁלַח אוֹתָנוּ לְאֲנָשִׁים כְּאֵלֶּה".

הַמְלִיךְ הַתְּפִלָּא: "מָה קָרָה?"

וְהוּן סִפְרוּ לוֹ: "אֵיךְ שֶׁנִּכְנַסְנוּ לַחֲדָר רַבִּי עֲקִיבָא נִגְעַל מֵאֲתָנוּ כָּל כֹּף, הוּא אָפְלוּ לֹא הָיָה יָכוֹל לְהִסְתַּכֵּל עָלֵינוּ, וְכָל הַלֵּילָה הוּא יוֹרֵק מִגְעַל, הִרְגָּשְׁנוּ שְׂאֵם נִתְקַרַּב אֵלָיו הוּא יִקְיֵא."

קָרָא הַמְלִיךְ לְרַבִּי עֲקִיבָא וְשָׂאֵל אוֹתוֹ עַל זֶה, "אֵיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁהַנְּשִׁים הֵכִי יָפוֹת שֶׁשָּׁלַחְתִּי לָהּ, אֲתָה נִגְעַל מִהוּן?"

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: "מָה אָנִי אֶעֱשֶׂה, רִיחֹן בָּא עָלַי מִבְּשׂוֹר נִבְלוֹת וְטִרְפוֹת וְשִׁרְצִים."

עַמֵּק הַדְּבָרִים, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא כָּל כֹּף צִיר בְּדַמְיוֹנוֹ אֶת הָעֵבֶרָה כְּדָבָר מִגְעִיל, כֹּף שֶׁכְּשִׁזָּה הִגִּיעַ אֵלָיו לָעֵת נִסְיוֹן הוּא לֹא הָיָה יָכוֹל אָפְלוּ לְהִסְתַּכֵּל עָלֶיהוּ.

הַנְּסִיוֹן שֶׁל הַצְּדִיק

מִפְּרָסֵם הַסְּפוּר עַל הַצְּדִיק רַבִּי יַחִיאֵל מִיכָל מְזִלוּטְשׁוּב, שֶׁלִּפְנֵי שֶׁהִפָּךְ לְצְדִיק נוֹדַע, הָיָה מְלַמֵּד שֶׁל יְלָדִים בְּכֶפֶר אֶחָד. יוֹם אֶחָד הַחֲלִיט אָדוֹן הַכֶּפֶר הִגִּיעַ לְהַבִּיחַ אֶת הַיְהוּדִי הַצָּעִיר וּלְהַצִּיק לוֹ.

הוּא שָׁלַח אֵלָיו אִשָּׁה פְּרוּצָה שֶׁתַּחֲטִיא אוֹתוֹ, בְּכָל כַּחוֹ נֶסֶה הַצְּדִיק לְסַלְקָהּ מֵעַל פָּנָיו, וְאוּלָם הָאִשָּׁה לֹא הִרְפְּתָה מִמֶּנּוּ, וְכִשְׁהִטָּה אֶת פָּנָיו לְצַדְדִים הַטְּתָה הָאִשָּׁה אֶת עַצְמָהּ כְּנִגְדּוֹ.

כְּשֶׁרָאָה שֶׁאֵין הוּא יָכוֹל לְבָרַח מִמֶּנָּה, הִחֵל לְהִרְהַר שֶׁהִרִי הִיפִי נִמְשָׁךְ מִן הַהוֹלָדָה וּמִן הַזֶּרַע שֶׁנִּקְלַט בַּהֲרִיזוֹ, וּלְכֹן הִיפִי הִגְשָׁמִי מִגִּיעַ מִהַמְּאֻכָּלִים הַמְּרַכִּיבִים אֶת גּוֹפּוֹ שֶׁל

הָאָדָם. וּמִמֵּילָא אֲצֵל יְהוּדֵי שְׁגוּפוּ יָפָה, זֶה מִמְּאָכְלִים שְׂאָכֵל
בְּכִשְׁרוֹת וּבִרְךְ עֲלֵיהֶם כְּרָאוּי, וְאוֹלָם יָפִים שֶׁל גוֹיִם נִמְשָׁךְ
וּדְאִי מִן הַמְּאָכְלִים הַמְּאוּסִים שְׂאָכֵלוּ. בְּאוֹתוֹ הִרְגַע נִזְכָּר
הַצְּדִיק רַבִּי יַחֲיָאל מִיכָל בַּחֲזִיר הַמְּאוּס, בְּשָׂרָצִים הַדּוֹחִים,
בְּסִרְטָנֵי הַמַּיִם וְהַתּוֹלְעִים שֶׁהַגּוֹיִם אוֹכְלִים, הִרְהַר בָּהֶם
בְּדַמְיוֹנָם כִּי־צַד הֵם בּוֹנִים וּמְרַכִּיבִים אֶת הַגּוֹף הַגִּשְׁמִי וְאֶת
גּוֹפָה שֶׁל הָאִשָּׁה שְׁלֹפְנִיּוֹ, מֵרַב גַּעַל הַקִּיא הַקָּאָה גְּדוֹלָה.

כִּכָּה הַסִּתִּים הַנִּסְיוֹן כְּשִׂידוֹ עַל הָעֲלִיוֹנָה.

אִיךָ הַצְּדִיקִים הִלְלוּ הַגִּיעוּ לְרָמָה גְּדוֹלָה שֶׁל גַּעַל מֵהַעֲבָרָה?

הגעל בעברה

אֶחָד הַדְּבָרִים שְׂאֲנִי זוֹכֵר מֵהַשְּׁעוּרִים שֶׁל הָרַב יִגָּן עָלָיו
הַשְּׁלוֹם, מִלְּבַד מִדַּת הָאֱמֶת שֶׁהִיְתָה בּוֹעֶרֶת בּוֹ שֶׁהִיא תִקְיָה
וְאוֹמֵר אֶת הָאֱמֶת בְּלִי לְהַתְנַצֵּל, מֵהַ שֶׁהִיא מִיַּחַד בּוֹ זֶה
שֶׁכִּשְׁהוּא הִיא מְזַכִּיר לָהּ אִיזָה דְבַר עֲבָרָה, אִיזוֹ פְּרִיצוֹת שֶׁל
אִשָּׁה שֶׁהוֹלְכֶת בְּלִי יָדַיִם וּבְלִי רַגְלַיִם, הַכּוֹנֵה פְּרוּצָה, אִזּוֹ הוּא
כָּל הַזְּמַן הִיא מוֹסִיף 'אִיזָה מַגְעִיל', 'אִיזָה גַּעַל נֶפֶשׁ', 'הִיא
הוֹלְכֶת פְּרוּצָה - זֶה מַגְעִיל', וְעוֹד שֶׁלֵּל תַּאוּרִים לְהַמְאִיס
אֶת הָעֵנָן. בְּהַתְחַלָּה הָאָדָם לֹא חוֹשֵׁב שֶׁזֶה מַגְעִיל שְׂאִשָּׁה
הוֹלְכֶת כִּכָּה, אֲבָל כְּשִׁשׁוּמְעִים אֶת הָרַב אוֹמֵר וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר
'זֶה מַגְעִיל', 'זֶה גַּעַל נֶפֶשׁ', בְּסוֹף הַשְּׁעוּר אֶתָּה כִּכָּר מִסְכִּים
אִתּוֹ, כֵּן הָרַב, אֶתָּה צוֹדֵק, זֶה גַּעַל נֶפֶשׁ, אֶתָּה אֲפֹלוּ לֹא יוֹדַע
אִיךָ, אֲבָל הָרַב הַכֹּנִס לָהּ אֶת זֶה בְּתוֹכָהּ.

"מאיבי תחכמני"

בְּעֵדֶן שֶׁל הַיּוֹם, שֶׁל כָּל הַטֵּכְנוֹלוֹגְיָה וְהַפְּרֶסוּמוֹת, מְכַנְיָסִים לָנוּ לְתוֹךְ הַמִּלְחָמָה בְּשִׁטִּיפַת מִלְחָמָה אֵין סוֹפִית, אֶת הַגִּלְעָל הַזֶּה, "וּמְאִיבֵי תַחֲכַמְנִי" (תְּהִלִּים קיט, צח), "וְזֶה לְעַמֶּת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים" (קֹהֶלֶת ז, יד), כְּנֶגֶד שִׁטִּיפַת הַמִּלְחָמָה שֶׁל הַטְּמֵאָה הָאָדָם יַעֲשֶׂה לְעַצְמוֹ שִׁטִּיפַת מִלְחָמָה שֶׁל קִדְשָׁה וְטִהָרָה, וְעַד כִּמָּה הַטְּמֵאָה בְּכָל צוּרוֹתֶיהָ מְגַעִילָה וְדוֹחָה.

הָאֲשֶׁר הָאֲמַתִּי

עוֹד דְּבַר שְׁיֵישׁ בּוֹ שִׁטִּיפַת מִלְחָמָה שְׁלִילִית, זֶה שֶׁכָּל הַזְּמַן מְרַאֵם לָנוּ כִּמָּה הַחַיִּים שְׂמִיחִים וּמְאֻשְׁרִים אִם רַק תִּכְנִּים לָךְ עוֹד תַּאֲוֹת, וְעוֹד זֶה־מָא. וְהָאָדָם נוֹלֵד עִם תַּאֲוֹת כִּמוֹ שֶׁל בְּהֵמָה "עֵיר פָּרָא אָדָם יוֹלֵד" (אִיּוֹב יא, יב), הוּא נִמְשָׁךְ אַחֲרֵיהֶן וְנִגְרָר. וְלַעֲמַת זֶה הַכְּתוּב מִבְּטִיחַ וְאוֹמֵר "עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ וְתִמְכִּיָּה מְאֻשֵּׁר" (מִשְׁלֵי ג, יח), הָאֲשֶׁר בְּכָלֵל לֹא נִמְצָא בְּמִלּוֹי הַתַּאֲוֹת, וְהַהֶפֶךְ הוּא הַנִּכּוֹן, שֶׁהַתַּאֲוֹת כָּלֵל שֶׁהָאָדָם יוֹתֵר לֹקַח מֵהֵן וּמְשַׁתְּמֵשׁ בָּהֶן, הֵרִי זֶה כְּשׁוֹתָה מִיָּם מְלוֹחִים (אֲגָרַת הַגֶּר"א), וְכִמְאֵמֵר חֲז"ל בַּגְּמָרָא (סִפְּה דִּף נב עמוד ב) שֶׁאֲמָרוּ עַל תַּאֲוֹת בְּעֵנִינִי קִדְשָׁה וְשִׁמִּירַת הַבְּרִית "מְשֻׁבְּעוֹ רַעֲב, מְרַעֲבוֹ שְׁבַע". וְהָאֲשֶׁר הָאֲמַתִּי נִמְצָא בְּמִי שֶׁמְחַבֵּר לְתוֹרָה וְתוֹמָךְ בְּתוֹרָה כִּי הַתּוֹרָה הִיא מְקוֹר הַחַיִּים (עֵין אֹר הַחַיִּים בְּמִדְבַר פָּרֶק ד פְּסוּק יט) מְרַבֶּה תּוֹרָה מְרַבֶּה חַיִּים (אָבוֹת פָּרֶק ב מְשֻׁנָּה ז), וְכִשְׁאָדָם תּוֹמָךְ בְּתוֹרָה, וּמִבֵּין שֶׁהַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא גִלְגַּל לּוֹ אֶת הַזְּכוּת הַזֶּה עַל יְדוֹ, לְמִרוֹת שֶׁהִרְבֵּה

שלוּחִים לְמָקוֹם (עין תענית דף יח עמוד ב), סִימָן שֶׁהוּא זְכָאֵי שְׁמֹן הַשָּׁמַיִם הֵבִיאוּ לוֹ מִתְּנָה גְדוֹלָה לְזָכוֹת לְתַמְנָה וְלִהְשִׁקֵּיעַ בְּהַשְׁקָעָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר, בַּתּוֹרָה! וְהוּא חֵלֶק מִמְּקַיְמֵי הָעוֹלָם, שְׁמַגְלִגְלִין זָכוֹת עַל יְדֵי זְכָאֵי (שַׁבָּת דף לב עמוד א).

יראת שמים

נְחִזֵּר חֲזָרָה לְשִׂאלָה הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁפְּתַחְנוּ וְשִׂאלְנוּ אִיךָ לְהִתְמוּדָד עִם הַתְּאֻוֹת שֶׁנִּפְשׁוּ שֶׁל אָדָם מִחִמְדַּתָּן? מִלְּבַד הֲרַעִיּוֹן הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִזְכַּרְנוּ וְאָמַרְנוּ שֶׁהָאָדָם יַעֲשֶׂה לְעַצְמוֹ שְׁטִיפַת מַח חִיּוּבִית, צָרִיךְ עוֹד לְדַעַת, שְׁבָלִי לַמוּד מוֹסָר וְלַמוּד עֲנִשֵׁי הַגִּיהֶנֶם עַל כָּל עֲבָרָה, הָאָדָם לֹא יִצְלִיחַ לְהַחֲזִיק מִעֲמָד מְרַב הַתְּאֻוֹת שֶׁמְגִיעוֹת אֵלָיו בְּכָל רָגַע וְרָגַע. רַק יְרֵאת שָׁמַיִם שֶׁהִיא חֲמָה וְרוֹתַחַת יְכוּלָה לְהִתְמוּדָד עִם אֵשׁ הַתְּאֻוָּה (כְּלִי יָקָר וְיִקְרָא פָּרָק י פְּסוּק א).

הבושות של רב עמרם חסידא

כְּמוֹ שֶׁהִגְמָרָא (קְדוּשֵׁין דף פא עמוד א) מְסַפֶּרֶת עַל רַב עֲמָרָם חֲסִידָא שֶׁכִּמְעַט נִכְשַׁל בְּעֲבָרָה, וּבְרָגַע הָאֲחֵרוֹן צָעַק: "אֵשׁ בְּבֵית שָׁל עֲמָרָם", כָּל הַתְּלַמִּידִים הִגִּיעוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֵשׁ, וְרָאוּ אוֹתוֹ רָגַע לְפָנָי הָעֲבָרָה, אָמְרוּ לוֹ: "רַבְּנוּ בִישְׁתָּנוּ", אָמַר לָהֶם: "מוֹטָב תְּתַבְּיִשׁוּ בִּי בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא תְּתַבְּיִשׁוּ בִּי בְּעוֹלָם

הבא". אי אֶפְשֵׁר לְהִגִּיעַ לְהַצְלָחָה שְׂכֹזוּ בְּלִי שְׂרִיאַת הַשְּׂמִים וְיִרְאֵת הָעֲנֵשׁ תִּהְיֶה בּוֹעֶרֶת בְּעֲצָמוֹת שֵׁל הָאָדָם.

עֲנָשִׁים בַּתּוֹרָה

אֲנַחְנוּ לֹא צְרִיכִים לִהְיוֹת יוֹתֵר חֲכָמִים מִהַתּוֹרָה עֲצָמָה שְׂבָאָה וְכוּתְבַת עֲנָשִׁים עַל כָּל חֲטָא וְעוֹן, אִם זֶה מַלְקוּת אוֹ כְּרַת, אוֹ אַחַת מֵאַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין: סְקִילָה וְשִׂרְפָּה, הֶרֶג וְחִנּוּק, כָּל הַדְּבָרִים הַמִּפְחִידִים הָאֵלוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא צָוָה שְׂיִכְתְּבוּ בַּתּוֹרָה, נִכְתְּבוּ בְּכֹנֶנֶה עַל יַדֵי הַבוֹרָא יִתְבַּרַךְ בְּעֲצָמוֹ שְׂבָרָא אוֹתָנוּ קְרוּצֵי הַחֲמֵר וּמְלֵאֵי הַתְּאֻוֹת, וְהוּא יָדַע מָה יִכּוֹל לְהִרְגִיעַ אֶת הַתְּאֻוָּה שְׁלֵנוּ, מָה יִתֵּן לָנוּ רְגִיעָה וְהַפּוּגָה מִהַיִּצָּר הָרַע שְׂרוּשָׁף וְשׁוּצֵף בְּכָל רֶגַע נִתּוֹן לְהַאֲבִידָנוּ וְלִטְרַדָּנוּ מִן הָעוֹלָם (עֵין נְדָרִים דְּף ט עֲמוּד ב).

זוֹ הַסְּבָה שְׁגָם אָמְרוּ חֲזו"ל (בְּרִכּוֹת דְּף ה עֲמוּד א) אִם רוֹאֶה אָדָם שְׂיִצְרוּ מִתְגַּבֵּר עָלָיו, יִזְכִּיר לוֹ יוֹם הַמִּיתָה. חֲזו"ל לֹא אָמְרוּ יִזְכִּיר לוֹ 'יוֹם הַלְּדוּת', 'בְּרִית', 'חֲתָנָה', אֶלָּא דְּיֻקָּא אֶת 'יוֹם הַמִּיתָה' - הַפַּחַד מִהַמּוֹת וּמִהָעֲנָשִׁים שְׂיִבֹאוּ עַל הָאָדָם לְאַחַר שְׁנֵשְׁמָתוֹ תַּעֲלֶה לְשָׂמֵי מְרוֹמִים, הֵם יִכּוֹלִים לְהַתְּמוּדָד עִם תִּקְוָה הַתְּאֻוָּה שֶׁל הַיִּצָּר הָרַע.

הִירְאָה הִיא הַהֲתַחֲלָה

וְכָבֵר כּוֹתֵב הַרְמַב"ם שֶׁשָּׂאת רַב הָעוֹלָם צָרִיךְ לְלַמֵּד עַל הִירְאָה (עֵין בְּרַמְבַּ"ם (הַלְכוֹת תְּשׁוּבָה פָּרָק י הַלְכָה ה), וְאַפְלוּ שָׂזוּ לֹא הַדְּרָגָה

הגבוהה ביותר, מכל מקום מתוך שלא לשמה בא לשמה (פסחים דף נ עמוד ב, וברמב"ם שם). ולכן כל אדם צריך לקבוע לו סדר מוסר פעם ביום, להתחזק וללמוד על יראת הענש, ועל זה שאם הוא חוטא השם רואה אותו, עין רואה ואין שומעת וכל מעשיו בספר נכתבים (אבות פרק ב משנה א), "ואם יסתיר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'" (ירמיה כג, כד), ושאת כל המחשבות שלו והמעשים שלו השם יודע, ועל דברים טובים הוא יקבל שכר, ועל דברים רעים הוא יקבל ענש, ולכן כמה הוא צריך להזהר בכל מעשיו.

יראת הענש מתאימה לכלם

ולא רק לרשעים מועילה יראת הענש, אלא זו היא הדרך הישרה העולה בתחלתה במסלה לבית אל, וכפי שבאר בספר ערבי נחל (בראשית - דרוש יג) וזה לשונו, הנה נודע שבעבודת ה' צריך האדם לילך ממדרגה למדרגה, ולזה כאשר נדב לב האדם לגשת אל עבודת ה', צריך להרגיל את עצמו ביראת הענש, שהיא הקטנה במדרגות, וכאשר הרגל בזה איזה זמן, עד שרואה בעצמו ששוב לא יכשל בחטא בשום אופן מחמת יראה זו, ידע כי הגיע זמן לעלות למדרגה יותר גבוהה, ואז יתחיל למאס ביראה זו, ומשים אל לבו, היתכן לעבד למלך מלכי המלכות הקדוש מחמת יראה של ענש, וכי אם לא היה ענש לא היה עובדו? עד כאן דבריו. ושנה דבריו שם כמה פעמים בדרוש הנזכר. עין שם. וכן כתב בספרו ערבי נחל דברים (פרשת נצבים - דרוש ב) וזה לשונו, הנה ראוי לכל אדם להשית נגד עיניו

תמיד עֲנִשִׁי הַגִּיהֶנֶם וַיִּתֵּר הָעֲנֻשִׁים, כִּי לֹא כָּל אָדָם זֹכֶה שְׂיֻכַּל לִהְיוֹת לוֹ יְרֵאת הָרוֹמְמוֹת בְּרֵאשִׁיתוֹ, וְצָרִיךְ מִתְחִלָּה לְשַׁמֵּר אֶת עֲצָמוֹ עַל כָּל פְּנִים עֲבוּר יְרֵאת הָעֲנֻשׁ.

וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר שְׁפָתַי צְדִיקִים בְּמִדְבַּר (פְּרָשַׁת שְׁלַח) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, אִיךְ יְכוּלִים לְבֹא לִירֵאת ד' הַטְּהוֹרָה מִבְּאֵר בְּכָל הַסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁבְּתַחֲלָה יִרְגִיל אָדָם אֶת עֲצָמוֹ בִּירְאָה הַפְּשׁוּטָה שֶׁהוּא יְרֵאת הָעֲנֻשׁ, הֵינּוּ שְׂיִתְנוּ אֶת לְבוֹ עַל דְּבָרִים הַמְּפָחִידִים אוֹתוֹ, וְיֵרָא לְגִשְׁת אֲלֵיהֶם שְׁלֵא יִזְיקוּ אוֹתוֹ, כְּגוֹן נֶחֱשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וּמְכַל שֶׁכֵּן שְׂיֵרָא לְהַכְעִיסוֹ. וַיִּחְשַׁב בְּלִבּוֹ, אִם אֲנִי מִתְיָרָא מֵאוֹתוֹ הַנִּבְרָאִים מִן הָאֲדָמָה וּבִידֵי לְהַמִּיתָם וְגַם אוֹכַל לְהַסְתֵּר וּלְהַמְלִיט מֵהֶם, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה יֵשׁ לִי לְהַתְיָרָא לְפָנַי מִלֶּךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא חַי וְקַיִם לְעַד וּבִידוֹ נִפְשׁ כָּל חַי וְרוּחַ כָּל בְּשָׂר אִישׁ וְאִין מִיָּדוֹ מִצִּיל, וְגַם אִין מְקוּם לְהַסְתֵּר מִפְּנֵינוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "אִם יִסְתֵּר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ" (יִרְמְיָה כג, כד). וְכִשְׂיֵשִׁים זֹאת עַל לְבוֹ נוֹפֵל עָלָיו יְרֵאָה וְרַעְדָה מִפָּחַד ד' וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ וּמִרְחֻקָתוֹ מִן הַחֲטָא וּמִקְרַבְתּוֹ לִיד זְכוּת. אָבָל עַדִּין אִין זֶה עֵקֶר הִירְאָה, שְׂצֻנְנוּ הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ לִירְאָה אֶת ד' הַגְּדוֹל הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא, אִךְ עֵקֶר הִירְאָה הוּא יְרֵאת הָרוֹמְמוֹת הַבְּאָה מִכַּח אַהֲבַת הַשֵּׁם כְּמִבְּאֵר בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ וּבִתְקוּנָם (תְּקוּוֹן לַג דָּף עז עַמּוּד ב).

וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר צְפֻנָת פְּעִנַח שְׁמוֹת (פְּרָשַׁת בֵּא), שֶׁמִּירְאָת הָעֲנֻשׁ שֶׁהִיא יְרֵאָה חִיצוֹנִית, וַיִּתְעוֹרֵר מִמֶּנָּה לִירְאָה פְּנִימִית הַנִּקְרָאת אַהֲבָה.

האוצר של אלקים

וּכְבֹר אָמְרוּ חַז"ל (בְּרֵכוֹת דף לג עמוד ב) אֵין לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּבֵית גְּנֻזָיו אֶלָּא אוֹצֵר שֶׁל יְרֵאת שָׁמַיִם בְּלִבָּד. זֶה 'הָאוֹצֵר' הַגְּדוֹל בְּיִתֵּר שֶׁיִּכּוֹל לִהְיוֹת לְאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֲשֵׁרֵי מִי שְׂזוּכָה לְזוֹ הַמַּעֲלָה הַגְּדוֹלָה, לְהִקְרָא 'יְרֵא שָׁמַיִם'.

די עם הדמיונות

וּלְכֹן אוֹתָם הָאֲנָשִׁים שֶׁמְדַמְיָנִים שְׁכָלָם יַחְזְרוּ בְּתַשׁוּבָה מֵאֲהָבָה אֵין סְכוּי שְׂזוּה יְקָרָה, כִּי קֹדֶם לְאֲהָבָה צָרִיךְ שֶׁתִּבְאֵר הַיְרָאָה, וְרַב בְּנֵי אָדָם צָרִיכִים מִתְחַלָּה לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּיְרָאָה - יְרֵאת הָעֵנֶשׁ, וְאַחַר כֵּן יוּכַל לְבֹא לְאֲהָבָה (מֵאוֹר וְשִׁמְשׁ פֶּרֶשֶׁת תּוֹלְדוֹת) עֵקֶר הָעֵבֹדָה בְּתַחֲלָה הִיא רַק מִחֲמַת יְרֵאת הָעֵנֶשׁ, וּבְלִי יְרֵאת הָעֵנֶשׁ אֵי אֶפְשֵׁר לְהִתְחִיל כָּלֵל בְּעֵבֹדָת ה'. וְאַפְלוּ צְדִיקִים צָרִיכִים גַּם כֵּן יְרָאָה, כִּי עוֹבְדֵי מֵאֲהָבָה הֵם מוֹעֲטִים מֵאֵד מֵאֵד, וְעֵקֶר הוּא יְרֵאת הָעֵנֶשׁ (שיחות הר"ן סימן ה), וְגַם הַדָּרֵךְ בְּחִסְדוֹת הִיא כְּזוֹ שֶׁבְּתַחֲלָה יְרֵאת הָעֵנֶשׁ, [וְהוֹצֵאנוּ בְּסִיעָתָא דְשִׁמְיָא חוֹבֶרֶת מִטַּעַם הָאֲרָגוֹן הַקְּדוֹשׁ "בְּעֵזֶרֶת הַשֵּׁם" עַל זֶה, וְלִהְיוֹכִיחַ אֶת זֶה, וְנִקְרָאת 'הַגִּיהֶנֶם עַל פִּי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב'].

אל תקשיב לחנפנים

וּלְכֹן מִי שֶׁהוּא אוֹהֵב אֲמֵת, הוּא לֹא שׁוֹמֵעַ לְכָל מִינֵי אֲנָשִׁים וְחֲנֻפָּנִים שֶׁמְשׁוּם שֶׁהוּא תוֹרֵם לָהֶם הֵם קוֹרְאִים לוֹ צְדִיק,

וּמְרֵאִים לוֹ כַּמָּה יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וְשֶׁהוּא יִהְיֶה בְּגוֹן
עֵדוּן, וְעוֹד כָּל מִינֵי דְמִיוּנוֹת וְשִׁקְרִים, הָאָדָם צָרִיךְ לְבַדֵּק
בְּעֵצְמוֹ בְּאֵמֶת בְּאִיזוֹ דְרָגָה הוּא נִמְצָא, וּמָה עֲנִשׁוֹ אִם הוּא
לֹא יִחְזֹר בְּתִשׁוּבָה. וְזֶה מֵה שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (נִגְדָה דָף ל עמ״ד
ב) אָפְלוּ כָּל הָעוֹלָם יֵאמְרוּ לָךְ שֶׁאַתָּה צַדִּיק, אֵל תִּקְבֵּל
דְּבָרֵיהֶם.

עמק הדין

וְנִסִּים בְּסִפּוּר שְׁיִמְחִישׁ לָנוּ אֶת עֵמֶק הַדִּין:

שְׁנֵי תַלְמִידָיו שֶׁל רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִסְלַנְט זצ"ל, שֶׁהָיָה גָאוֹן
יִשְׂרָאֵל וּמְלֵאף ה', הִתְנוּ בֵּינֵיהֶם וְהִבְטִיחוּ זֶה לְזֶה שְׁמִי
שְׁיִמּוֹת רֵאשׁוֹן, יְבֹא בְּחִלּוֹם לְשֵׁנִי וְיִסְפֹּר לוֹ מֵה עֵמֶק הַדִּין
בְּעוֹלָם הָאֵמֶת.

כְּעִבּוֹר כַּמָּה זְמַן אֶחָד מֵהֶם נִפְטָר, עָבְרוּ שְׁבוּעַ שְׁבוּעִים,
חֲדָשׁ וְחֲדָשִׁים, וְהוּא לֹא בָּא בְּחִלּוֹם. אַחֲרֵי 11 חֲדָשִׁים הוּא
הִגִּיעַ לְחֹבֵר שֶׁלּוֹ בְּחִלּוֹם, שָׁאַל אוֹתוֹ הַחֹבֵר: "לְמָה לָקַח לָךְ
כָּל כּוֹף הַרְבֵּה זְמַן לְהִגִּיעַ?" הוּא אָמַר לוֹ: "עַד עַכְשָׁיו הֵם שִׁפְטוּ
אוֹתִי, וְלֹא יִכְלָתִי לְבֹא, וְתִדַּע לָךְ שֶׁכָּל מֵה שֶׁלְּמַדְנוּ בְּחַיִּים
שֶׁלָּנוּ, תּוֹרָה, מוֹסֵר, הַלְּכוּת, תּוֹרָה וּמִצְוֹת, עֲדִין אֵין לָנוּ מִשְׁגַּח
מֵה זֶה עֵמֶק הַדִּין בְּאֵמֶת."

וְאִם אוֹתָם תַּלְמִידִים קְדוּשִׁים חֲשִׁשׁוּ מֵעֵמֶק הַדִּין, אֵיךְ כִּיּוֹם
רַב הָעוֹלָם בְּטוֹחַ שֶׁהוּא יִזְכֶּה לְגוֹן עֵדוּן?

הפחד של רבן יוחנן בן זכאי

ובאמת מצאנו שפמה שהאדם גדול יותר ככה הוא חושש יותר על דינו, כמו שמספר על רבן יוחנן בן זכאי לפני מיתתו שראו אותו מפחד, שאלו אותו התלמידים שלו: "רבנו הקדוש והנורא, ממה אתה מפחד? אתה גדול הדור, למדת תורה ומצוות, עשית כל כף הרבה מצוות, ממה אתה מפחד? העמדת תלמידים הרבה, אחד מתלמידיו היה רבי אליעזר בן הרקנוס שהיה רבו של רבי עקיבא, ממה אתה מפחד?"

והוא אמר להם: "אם הייתי הולך ונותן דין וחשבון לפני מלך בשר ודם אז לא הייתי מתרגש, כי הכעס שלו הוא זמני, הוא רק פה בעולם הזה, בעולם הבא אני לא מכיר אותו בכלל, ואם הוא שופט אותי ונותן לי ענש הענש הוא קצר רק בעולם הזה, אבל אני לא הולך לפני מלך בשר ודם אלא לפני מלך מלכי המלכים שהכעס שלו הוא כעס נצחי והענש שלו הוא ענש נצחי, ואני יודע ששתי דרכים לפני, דרך אחת לגן עדן ודרך שנייה לגיהנם, ואני יודע באיזה דרך מוליכים אותי" (ברכות דף כח עמוד ב).

תתעוררו על החיים

נתבונן בכך שמי שאומר את זה, זה גדול הדור בדור התנאים! רבו של רבי אליעזר בן הרקנוס, שהיה רבו של רבי עקיבא, שהיה רבם של רבי מאיר בעל הנס, רבי שמעון בר יוחאי, והוא מפחד ולא יודע אם הוא הולך לגן עדן או גיהנם, אבל

אֲנַחְנוּ? אֲנַחְנוּ בְּטוּחִים שְׂיֵשׁ לָנוּ גֹן עֵדֶן. לָמָּה? כִּי הוּא נָתַן
טְרָמֶפֶּ לְאַיִזָּה רַב, אוֹ שֶׁהוּא נָתַן צְדָקָה חֲמִשׁ מֵאוֹת דּוֹלָר
בְּשָׁבוּעַ שְׁעֵבֶר, אוֹ שֶׁהוּא הִתְנַהֵג יָפָה לִילְדִים שְׁלוֹ וְשָׁלַח
אוֹתָם לִישִׁיבָה, עָשָׂה טוֹבָה לְאֲנוּשׁוֹת... כָּל אֶחָד חוֹשֵׁב שֶׁהוּא
מִיְנִימוּם בְּמַחְצָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וְאֵלּוּ רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי,
שֶׁרָדַף חֶסֶד, רָדַף תּוֹרָה וּמִצְוֹת, הָיָה מְסַפֵּק בָּזֶה. כִּמָּה אֲנַחְנוּ
צְרִיכִים לְהִתְעוֹרֵר עַל הַחַיִּים שְׁלָנוּ, וְעַל הַמְּוֹת שְׁלָנוּ, וְלִזְכֹּר
"כִּי עַל כָּל אֵלֶּה יְבִיאוּ הָאֱלֹקִים בְּמִשְׁפָּט" (קִהְלֹת יֵא, ט).

פרשת אמר

המגיד

בפרשת אמר אנחנו נחשפים לענשים בידי אדם הבודדים שהיו במדבר, "ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי בתוך בני ישראל וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי" (ויקרא כד, י). מהיכן יצא בן האשה הישראלית? מבית דינו של משה יצא והתחייב בדינו (ספרא אמר פרשה יד). וכדי להבין את כל המעשה המזעזע שקרה שם, עלינו להפליג כמה שנים אחורה, בעוד עם ישראל היו משעבדים במצרים.

סופה של החברמנית

אחת התכונות היפות ביותר שהיו לעם ישראל במצרים הייתה מדת הצניעות שהיו גדורים בעריות (מדרש רבה פרשת וישלח פרשה עט סימן ז), אלא שאחת הייתה ופרסמה הכתוב (מדרש רבה פרשת שמות פרשה א סימן כח), מי היא הייתה? "שלמית בת דברי למטה דן" (ויקרא כד, יא) – ששמה העיד עליה שהיתה אומרת שלום לכלם, ומדברת עם כלם (מדרש רבה פרשת אמר פרשה לב סימן ה), והיום קוראים לזה חברמנית.

וְחִבְרָמְנִית זֶה אוֹלֵי נִשְׁמָע נִחְמָד, אֲבָל זֶה לֹא מִתְאִים לְפִי
הַתּוֹרָה, אֲשֶׁה שְׂאוֹמֶרֶת שְׁלוֹם לְכָל אֶחָד וּמִתְחַבֶּבֶת וּמְחַיֶּכֶת
לְכָל אֶחָד הִיא נוֹתֶנֶת פֶּתַח לְכָל מִינֵי אֲנָשִׁים סוֹטִים וְחוֹטְאִים,
וְהַנּוֹגֵשׁ הַמְצָרִי הָאָרוּר הַזֶּה "אֲשֶׁר בִּשְׂרַח חֲמוּרִים בְּשֵׁרוֹ, וְזָרְמֵת
סוֹסִים זָרְמָתוֹ" (יחזקאל כג, ט) כְּשֶׁרָאָה אֶת שְׁלוֹמִית שְׂמַחֲכֶיֶת
לְכָלֵם וְאוֹמֶרֶת לְכָלֵם שְׁלוֹם, הוּא לָקַח אֶת זֶה כְּכַרְטִיס בְּקוֹר,
וְהִמְטִיף הַזֶּה אֶנְס אוֹתָהּ. אַחֲרֵי שֶׁבִעֲלָה גָלָה אֶת זֶה, הַנּוֹגֵשׁ
הַמְצָרִי הַתְּחִיל לָתֵת לוֹ מַכּוֹת רִצָּח, וּמִלְשָׁה רַבָּנוּ רָאָה אֶת
זֶה בְּרוּחַ קֹדֶשׁוֹ שֶׁהַמְצָרִי מְרַבֵּץ לַיהוּדִי כִּי הוּא רוֹצֵה לְגַמֹּר
אוֹתוֹ וְלַהֲעֵלִים עֵקְבוֹת מֵהַפְּרָשָׁה, וְהוּא הֶרַג אֶת הַמְצָרִי -
וַיִּבֶן אֶת הַמְצָרִי וַיִּטְמְנֶהוּ בַחֹל" (שְׁמוֹת ב, יב).

מְרִיבֵת דָּתוֹ וְאָבִירָם

וְהַתּוֹרָה מִמְשִׁיכָה לְסַפֵּר: "וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשְּׁנַיִם וְהִנֵּה שְׁנַיִם אֲנָשִׁים
עִבְרִים נֹצִים וַיֹּאמֶר לָרִשָׁע לָמָּה תִכֶּה רֵעֶךָ" (שְׁמוֹת ב, יג), מִי הָיוּ
אֵלּוּ הַרְשָׁעִים שֶׁרָבוּ בֵּינֵיהֶם? וְעַל מָה רָבוּ? חַז"ל מְגַלִּים לָנוּ
(עֵין אֲזִנַּיִם לַתּוֹרָה פְּרִשְׁת קָרַח עֲמוּד קִצָּא) שֶׁהָיוּ אֵלּוּ דָּתוֹ וְאָבִירָם,
וְהֵם הָיוּ גִיסִים, וְדָתוֹ שֶׁהָיָה בְעֵלְיָה שֶׁל שְׁלוֹמִית בַּת דְּבָרִי,
אַחֲרֵי שֶׁגָּלָה אֶת הַמַּעֲשֵׂה שֶׁקָּרָה עִם אִשְׁתּוֹ וְהַמְצָרִי, הוּא
רָצָה לְגַרֵשׁ אוֹתָהּ. אָח שֶׁלָּהּ אָבִירָם, שָׁמַר עַל כְּבוֹדָהּ וְלֹא
הִסְפִּים. הַתּוֹכַחוּ עַד שֶׁבָּאוּ לַיָּדִי מְרִיבָה וְתַגְרֵת יָדַיִם.

כְּשֶׁמִּטְשָׁה רַבָּנוּ רוֹאָה שֶׁמְרַבֵּצִים לַיהוּדִי, הוּא תִמָּה וְאוֹמֵר
לָרִשָׁע "לָמָּה תִכֶּה רֵעֶךָ" (שְׁמוֹת ב, יג), הֲרִי אַתָּה לֹא נוֹגֵשׁ
מְצָרִי? וְכֵּן קָרָה דְבָר מְפֹלֵא. בְּמִקּוֹם שֶׁיֵּאמְרוּ לְמִטְשָׁה רַבָּנוּ,

תודה שהציל את דתן ממות ודאי מידי הנוגש המצרי, קורה כאן משהו אחר, "ויאמר מי שמך לאיש שור ונפט עלינו הלהרגני אתה אמר כְּאִשֶׁר הִרְגַתְּ אֶת הַמִּצְרִי, וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲכֹן נֹדַע הַדְּבָר" (שם פסוק יד), לא רק שהם יוצאים נגד משה, אלא עוד הם הולכים ונהיים 'מוסרים' ומלשינים על משה רבנו לפני פרעה שהוא זה שהרג את המצרי (שמות רבה (וילנא) פרשת שמות פרשה א סימן ל).

"וישמע פרעה את הדבר הזה ויבקש להרג את משה ויברח משה מפני פרעה" (שם פסוק טו). הם לא אהבו את ההתערבות של משה רבנו בחיים שלהם, הם אהבו את הדין רק כשזה היה לטובתם.

פרי באושים

נחזר חזרה לספור האנס הנורא הזה, מהנוגש המצרי ושלומית בת דברי יצא המקלל שם ה', שאנחנו לומדים עליו בפרשה. והסבה שהביאה אותו לקלל שמכיון שאמו שלומית בת דברי הייתה משבט דן, הוא רצה להיות עם נחלת שבט דן, והם לא היו מוכנים לקבל אותו מכיון שהשבטים היו על פי האבא "למשפחתם לבית אבתם" (במדבר א, ב), וכאן אביו היה הנוגש המצרי. כשגדלה המריבה, התעצמו ובאו לבית דינו של משה רבנו, ומשה רבנו אמר להם את דבר ה' שיחוס המשפחה נקבע לפי האבא, ולכן שבט דן צודקים. כשאותו מגדף יצא מבית הדין הכעס שלו היה גדול לא רק על משה אלא בעקור על צווי ה', ולכן גדף שם השם. וזהו

שְׁאָמְרוּ "וַיֵּצֵא בֶן אִשָּׁה" - שְׁהָיָה רַק בֶּן שָׁל אִשָּׁה יְהוּדִיָּה וְלֹא שָׁל אֲבָא יְהוּדִי, "וַיִּקַּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלַל וַיְבִיאוּ אֹתוֹ אֶל מֹשֶׁה וְשֵׁם אָמוֹ שְׁלֹמִית בַּת דְּבָרִי לְמִטָּה דָּן" (ויקרא כד, יא).

כַּחַן שָׁל מְלִים

עַם יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע אֶת פֶּשֶׁר דִּינוֹ וְלָכֵן הִנִּיחוּ אוֹתוֹ בְּמִשְׁמֵר (ויקרא כד, יב) עַד שֶׁהִתְבָּרַר דִּינוֹ, "וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. הוֹצֵא אֶת הַמְּקַלְל אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וְסָמְכוּ כָּל הַשֹּׁמְעִים אֶת יְדֵיהֶם עַל רֵאשׁוֹ וְרָגְמוּ אוֹתוֹ כָּל הָעֵדָה" (שם פְּסוּקִים יג - יד). וּמִכָּאן יֵצֵא הַצְּוִי לְדוֹרוֹת "וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלַל אֱלֹהֵיו וְנִשְׂא חֲטָאוֹ. וְנִקַּב שֵׁם ה' מוֹת יוֹמָת רָגוּם יִרְגְּמוּ בוֹ כָּל הָעֵדָה כְּגַר כְּאֲזַרְח בְּנִקְבוֹ שֵׁם יוֹמָת" (שם פְּסוּקִים טו - טז).

נִתְבַּוְּנוּ רָגַע מָה קָרָה כָּאן, אַחַד שֶׁמִּתּוֹךְ כְּעֶסוֹ לֹא הָיָה יָכוֹל לְהִתְגַּבֵּר וְחָרַף שֵׁם שָׁמַיִם, אֱלֹקִים לֹא מִתְחַשֵּׁב בָּזֶה שֶׁהוּא הָיָה עֲצָבָנִי, וּמִסָּכּוֹ, וְחוֹרֵץ אֶת דִּינוֹ "הוֹצֵא אֶת הַמְּקַלְל אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וְסָמְכוּ כָּל הַשֹּׁמְעִים אֶת יְדֵיהֶם עַל רֵאשׁוֹ וְרָגְמוּ אוֹתוֹ כָּל הָעֵדָה" (שם פְּסוּקִים יד), - מָוֹת בְּסִקְלָה שֶׁהִיא הַמִּיתָה הַכִּי חֲמוּרָה (עֵינֵי סְנֵהֲדָרִין דָּף מֵט עֲמוּד ב, רַק מִשׁוּם שֶׁהוּא אָמַר כְּמָה מְלִים...

מְלִים יְכוּלוֹת לְהִרְגוּ!!!

סמיכה על ראש הרשע

אם נתבונן נראה שבצווי ה'יה' "וסמכו כל השומעים את ידיהם על ראשו". מה הענין שכל השומעים את הגדוף ישימו את ידיהם על ראשו? (ויקרא כד, יד) והבאור בזה שרצו להזכיר למגדף, עוד מעט נהרג אותך בסקילה, אתה אולי שונא אותנו בלב שלף ומאשים אותנו שאנחנו רוצים להרג אותך, אבל זה לא נכון, הדין שלף הוא על ראשך ובגללך, ואנחנו לא נענש על כך, אנחנו מקימים את הדין שאתה מרדת בו (רש"י ויקרא פ'ק כד פסוק יד).

איש באמונתו יחיה?

כמה מוסר השכל אנחנו צריכים ללמד מהספור הזה, הרבה פעמים רואים אנשים שהם מוכנים לשמור תורה ומצוות אבל רק מה שנח להם, ספגניות עם הדלקת נרות חגיגית בחנכה, משלוחי מנות מפארים בפורים, ועוד ממנהגי ישראל הנחמדים בעיניהם, ובעקרי דיני התורה כמו שמירת שבת, זה לא כל כך מתאים להם, ודוקא על עקרי התורה הקדוש ברוך הוא מעניש יותר, ודוקא שם הם מתחמקים. וכשאתה מעיר לו ומזהיר אותו הוא כועס, "מה אתה מתערב לי בחיים? איש באמונתו יחיה!!!"

זה מה שקרה עם דתן ואבירם, כל זמן שמטשה רבנו לא הוכיח אותם על מעשיהם הרעים הכל בסדר, ברגע שהוא מעיר להם ואומר לרשע "למה תכה רעה" (שמות ב, יג), מיד הם נהפכים לשונאים הכי גדולים שלו, והם רודפים

אותו עֲשׂוֹת שְׁנַיִם, וּבְכָל הַיְדֻמָּנוֹת שֶׁהֵיְתָה בַּמִּדְבָּר הֵם הָיוּ מֵרָאשֵׁי הַחֹלְקִים עַל מִטְּהָרָתָם וְהַמְּסִיתִים אֶת הָעַם נִגְדוּ, עַד שֶׁנִּבְלְעוּ עִם עֵדֶת קָרַח בְּאֲדָמָה (תְּהִלִּים קו, יז) וְאִין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא (סִנְהֵדְרִין דִּף קט עמוד ב).

הַגָּאוּה אִם כָּל חֲטָאת

וְנִרְאָה שֶׁהֵיְסוּד שֶׁל זֶה הוּא הַגָּאוּה שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל כָּף מִתְעַב (מִשְׁלֵי טז, ה), הַגָּאוּה הַסְּרוּחָה שֶׁל הָאָדָם מוֹרִידָה אוֹתוֹ לְשֵׂאוֹל תַּחֲתִית, וְהוּא כָּבֵר לֹא חוֹשֵׁב עַל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, וְאִם מִיִּשְׁהוּ מַעִיר לוֹ אוֹ עֹשֶׂה לוֹ אוֹ בֵּיטֵשׁ אוֹתוֹ הוּא לֹא יִשְׁקֹט עַד שֶׁיִּחְזֹר וְיִקָּם אֶת כְּבוֹדוֹ, שֶׁהֵרִי אִין מִתּוֹקָה כִּהִנְקָמָה (עֵינֵי מַסֶּלֶת יִשְׂרָאֵל פָּרָק יא).

לָמָּה לֹא לְנִקָּם?

וְהַתּוֹרָה מְלַמֶּדֶת אוֹתָנוּ בְּדִיּוּק הַהֶפְּךְ - "לֹא תִשָּׂנֵא אֶת אַחִיךָ בְּלִבְבְּךָ" (וִיקְרָא יט, יז), "לֹא תִקָּם וְלֹא תִטּוֹר" (וִיקְרָא יט, יח), לֹא רַק שֶׁאִסּוּר לָךְ לְנִקָּם, אֲלָא אֲפִלוּ לְשִׁמּוֹר אֵיבָה וְכַעַס בְּלִבְ עַל אוֹתוֹ אֶחָד שֶׁכָּל כָּף הַזֵּיק לָךְ הַתּוֹרָה אוֹסֶרֶת. וְטַעַם הַדְּבָר מִסְּבִיר בְּסִפְרֵי הַחֲנוּכָה (מִצְוָה רמא) שֶׁהֵרִי אִם אֶתָּה נוֹקֵם וְנוֹטֵר לְאוֹתוֹ אָדָם, זֶה מֵרָאָה שֶׁאֶתָּה מֵאֲמִין שֶׁאוֹתוֹ אָדָם הוּא זֶה שֶׁהֵרַע לָךְ, וְלֹא הַשֵּׁם שֶׁלַח אוֹתוֹ לְהֵרַע לָךְ, וְזוֹ כְּפִירָה גְמוּרָה. כְּמוֹכֵן שֶׁזֶה שֶׁהֵרַע לָךְ הוּא חַיֵּב שֶׁהֵרִי מִגְלָגְלִין חוֹבָה עַל

יְדֵי חֵיב (שבת דף לב עמוד א), אָבֵל זֶה לֹא עֲנִינוּ שְׁלָהּ לְשִׁפְט
 אֶת אוֹתוֹ הַחֵיב, בְּשִׁבִיל זֶה יֵשׁ בֵּית דִּין שְׁמֵכִים וּמַעֲנִינִים,
 וַיֵּשׁ אֱלֹקִים שׁוֹפְטִים בְּאֶרֶץ. וְכִשְׁאָחַד מִזִּיק לָהּ אוֹ פּוֹגַע בָּהּ,
 אֶתְהָ צָרִיךְ לְפִשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשֵׂיהָ (בְּרִכּוֹת דף ה עמוד א), וְלִשְׁאֹל אֶת
 עֶצְמוֹ "עַל מָה עָשָׂה ה' כָּכָה" (דְּבָרִים כט, כג) "מָה חָרִי הָאֵף
 הַגָּדוֹל הַזֶּה" (שם), וּלְתַקֵּן אֶת הַמַּעֲשִׂים שְׁלָהּ. זוֹ דַרְךְ הַתּוֹרָה,
 דְּרָכּוֹ שֶׁל מֵאֲמִין.

מי היה גלגולו של יש"ו?

וְהַסְפּוֹר עִם הַמַּגִּדֵּף לֹא הִתְחִיל וְהִסְתִּים בּוֹ, הוּא הִתְחִיל
 הִרְבֵּה לְפָנָי וְהִסְתִּים הִרְבֵּה אַחֲרַי, רִבְנוּ הָאֲרִיזִ"ל כּוֹתֵב (פְּרִי
 עֵץ חַיִּים שַׁעַר יט שַׁעַר רֵאשׁ חֹדֶשׁ פָּרָק ג), שְׁעֵשׂוּ בְּגִלְגוֹל הָרֵאשׁוֹן
 חֲזֹר וְהִיָּה נִשְׁמַת הַמְּקַלֵּל, וּבְגִלְגוֹל הַשֵּׁנִי הִיָּה נִשְׁמַת יֵשׁ"ו.
 וְהַמְּכַנֶּה הַמְּשַׁתֵּף שֶׁל שְׁלֹשְׁתָּם הִיָּה לֹא לְקַבֵּל מְרוּת, אִם
 זֶה עָשׂוּ, שְׁאֵבֵא שְׁלוֹ - יִצְחָק הִיָּה גְדוֹל הַדּוֹר, סָבֵא שְׁלוֹ -
 אֲבָרְהָם גְדוֹל הַדּוֹר, אַח שְׁלוֹ - יַעֲקֹב גְדוֹל הַדּוֹר, הוּא עֶצְמוֹ
 הִיָּה יָכוֹל לְהִיּוֹת גַּם כֵּן גְדוֹל הַדּוֹר, וְהוּא בָּחַר בְּחַיֵּי הוֹלָלוֹת
 וּפְרִיצוֹת מִכַּת חֶרֶב וְהֶרֶג וְאֲבָדוֹן (מִדְּרַשׁ תְּנַחֲוּמָא פְּרִשְׁתָּ כִּי תִצֵּא
 סִימָן ד', הָעֶקֶר לֹא לְקַבֵּל מְרוּת שְׁמַיִם עָלָיו. זֶה מָה שְׁהִיָּה
 עִם הַמַּגִּדֵּף שֶׁלֹּא הִסְכִּים לְקַבֵּל מְרוּת שְׁמַיִם, וְזֶה מָה שְׁהִיָּה
 כְּאֵלֶּף שְׁנַיִם אַחַר כֶּף עִם יֵשׁ"ו, שֶׁבַּתְחִלָּה הִיָּה תִלְמִידוֹ שֶׁל
 רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרָחִיָּה, וּמִכֵּיּוֹן שֶׁלֹּא שָׁמַר עַל עֵינָיו רַבּוֹ גָּעַר
 בּוֹ וְנָדָה אוֹתוֹ, וְהוּא פָּקַד מֵעַלְיוֹ עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם וְהִלָּךְ
 וְעָבַד עֲבוּדָה זָרָה (סוֹטָה דף מז עמוד א), וְעַד הַיּוֹם הִתְלַמְּדִים

הַרְשָׁעִים שְׁלוֹ גּוֹרָמִים בְּעִוֹת לְעַם יִשְׂרָאֵל, כִּי הֵם שׁוֹנְאִים אֶת הַדִּין, שׁוֹנְאִים אֶת הַתּוֹרָה שֶׁבַעַל פֶּה שֶׁגִּלְתָּהּ אֶת קְלוֹנוֹ. וְאִם נָשִׁים לֵב לַמִּכְנָה הַמְשַׁתֶּף, גַּם אָמוֹ שֶׁל הַמְגִדֵף שְׁלוֹמִית בַּת דְּבָרִי וְגַם אָמוֹ שֶׁל יִשׁוּ נֶהְגּוּ לֹא בְצַנִּיעוֹת (עֵין סִנְהֶדְרִין דָּף סז עמוד א, וְעֵין בְּעֵין יַעֲקֹב הַמְבַאֵר דָּף מֵג עמוד א עמוד שצד), וְהַתְנַהֲגוֹת שֶׁלָּהֶן הוֹצִיָּאָה פְּרִי בְּאוֹשִׁים שֶׁכִּפֵּר בְּמַלְכוֹת שָׁמַיִם.

הַלְקַח?

כַּמָּה עָלִינוּ לְהִזְהַר בְּכָל הַמַּעֲשִׂים שֶׁלָּנוּ וְלִזְכֹּר שֶׁלְכָל מַעֲשֵׂה יֵשׁ תּוֹצָאָה הֵרֵת אָסוֹן לְטוֹב וְלְמוֹטֵב, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (קְדוּשֵׁין דָּף מ עמוד ב) עֲשֵׂה מִצְוָה אַחַת אֲשֶׁרִיו שֶׁהַכְרִיעַ אוֹתוֹ וְאֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ לְכַף זְכוּת, עֲשֵׂה עֲבֵרָה אַחַת אוֹי לוֹ שֶׁהַכְרִיעַ אוֹתוֹ וְאֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ לְכַף חוֹבָה. וְכֵן עָלִינוּ לְהִזְהַר לֹא לְחַפֵּשׂ רַק אֶת הַמִּצְוֹת הַנוֹחוֹת לָנוּ וְאֶת רַבְּנֵי הַמַּחְמָד' שֶׁלֹּא בְּאֶמֶת מְשֻׁנָּים אֶת הָאָדָם, וּמִזְהִירִים אוֹתוֹ שֶׁיִּפְרֹשׂ מִדַּרְכּוֹ הַרְעָה, וְהֵגֵם שֶׁלְצַעֲרָנוּ יֵשׁ רַבִּים כְּאֵלֶּה "הִמָּה כָּרְעוּ וּנְפְלוּ וְאִנְחָנוּ קִמְנוּ וּנְתַעֲוֹד" (תְּהִלִּים כ, ט), "וְאִנְחָנוּ בְּנֶשֶׁם ה' אֱלֹקֵינוּ נִזְכִּיר" (תְּהִלִּים כ, ח).

פְּרֵשֶׁת בְּהַדָּר

מצות השמטה

בתחלת הפרשה אנחנו לומדים על הצווי האלקי של שנת שמטה, "וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת לה'. שש שנים תזרע שדה ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה. ובשנה השביעת שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה' שדה לא תזרע וכרמך לא תזמר. את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצר שנת שבתון יהיה לארץ" (ויקרא כה, א - ה). הצווי האדיר הזה שהאדם לא יעבד בשדה שלו, אלא יפקיר את שדהו (עין שם פסוקים ו - ז), הוא צווי שהעומד בו מקבל את התאר "גבור כח".

"גברי כח"

"ברכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו" (תהלים קג, כ), הפסוק שמקורו נאמר על המלאכים המשרתים לפני השם יתברך, בשנת השמטה מקבל משמעות אחרת,

הוא נִדְרָשׁ עַל הָאָדָם שְׂרוּאָה אֶת שְׂדֵהוּ שׁוֹמֵמָה וּבֹרָה -
וְשׁוֹתֵק (מִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא בּוֹבַר פְּרָשַׁת וַיִּקְרָא סִימָן א).

אִין אֶפְשָׁרוֹת לַעֲמֹד בְּצוּי כְּזֶה לְלֹא הָאֲמוּנָה הַמְּחַלֶּטֶת בְּמִי
שְׂאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, שֶׁהוּא הַמְּחַדֵּשׁ בְּטוֹבוֹ בְּכָל יוֹם תְּמִיד
מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, מְצוּה שְׂשֻׁנָה שְׁלֵמָה לֹא תַעֲבֹד, וְלֹא תִזְרַע
וְלֹא תִאָּסֹף אֶת הַתְּבוּאָה, וְהַבּוֹרָא מִבְּטִיחַ, "וְכִי תֹאמְרוּ מֶה
נֹאכְלִי הֵן לֹא נִזְרַע וְלֹא נִאָּסֹף אֶת תְּבוּאֲתֵינוּ, וְצוּיִתִי אֶת
בְּרַכְתֵי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשְּׁשִׁית וְעָשִׂית אֶת הַתְּבוּאָה לְשִׁלְשׁ
הַשָּׁנִים. וְזִרְעֶתֶם אֶת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת, וְאֶכְלֶתֶם מִן הַתְּבוּאָה
יִשְׁן עַד הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִת עַד בּוֹא תְּבוּאֲתָהּ תֹאכְלוּ יִשְׁן" (וַיִּקְרָא
כ"ה, כ - כ"ב), הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִבְּטִיחַ בַּתּוֹרָה אֶמֶת שְׁלֹו, אִם
תִּקְבְּלוּ עַל עֲצֻמְכֶם לְשִׁמּוֹר אֶת הַשְּׁמִטָּה אֲצִנָּה אֶת בְּרַכְתֵי
לָכֶם, וְהַבְּרָכָה תִּהְיֶה מִחוּץ לְגֵדֵר הַטְּבַע, וּבַשָּׁנָה הַשְּׁשִׁית
תַּעֲשֶׂה הָאָדָמָה תְּבוּאָה שְׁתַּסְפִּיק לְשִׁלְשׁ שָׁנִים.

מִלְבַּד הָאוֹת וְהַמוֹפֵת הֵזֶה שְׁנֵהֵג מֵאוֹת בְּשָׁנִים כָּל זְמַן שְׁעַם
יִשְׂרָאֵל שְׁמַר עַל מְצוֹת הַשְּׁמִטָּה כְּתַקְנָה שְׁיִישׁ בּוֹ הוֹכְחָה
מְחַלֶּטֶת לְאֲמַתוֹת הַתּוֹרָה, וְלִמְצִיאוֹת הַבּוֹרָא, יִישׁ כָּאֵן לַמּוֹד
לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, וּבְמִיחָד לְעַם יִשְׂרָאֵל - בְּטַחוּ בִי (עֵין אֵיכָה רַבָּה
בּוֹבַר פְּתִיחַתָּא יג), הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה שְׁנַבְטַח בּוֹ. וְלֹא יִכְלְמוּ
כָּל הַחוֹסִים בּוֹ - לֹא יִהְיֶה כְּלָמָה לְעוֹלָם לְאוֹתָם הַבְּאִים לַחֲסוֹת
בְּצֵל כְּנַפְיָהּ (פְּרוּשֵׁי סְדוּר הַתְּפִלָּה לְרוֹקַח [קַלְג] זְכוּנוֹת עַמּוּד תַּרְסוּ).

הַבּוֹטַח הַמְּאֻשֵׁר

דָּוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר "אֲשֵׁרִי אָדָם בְּטַח בָּךְ" (תְּהִלִּים פ"ד, יג), אָדָם
שְׁבוֹטַח בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲשֵׁרִיו וְאֲשֵׁרִי חֵלְקוֹ, וְתַבַּת "אֲשֵׁרִי"

נובעת מהמלה 'אֲשֶׁר', האדם שבוטח הוא מאֲשֶׁר, הוא רגוע והוא לא חושש משום דבר, וכפי שכתב רבנו בחיי בספר חובות הלבבות (שער ד - שער הבטחון פרק א): מהות הבטחון היא מנוחת נפש הבוטח ושיהיה לבו סמוך על מי שבטח עליו, שיעשה הטוב והנכון לו בענין, אֲשֶׁר יבטח עליו כפי כלתו ודעתו במה שמיפיק טובתו.

ודוד המלך שהעיד על עצמו שהוא "כגמל עלי אמו" (תהלים קלא, ב), כמו תינוק שנמצא אצל אמו והוא לא דואג ומפחד, אין לו חששות ליד אמה, ורק אם הוא לא רואה את אמה הוא נבהל, וכמו שדוד מרגיש ביחס לאלקיו ואומר להשם "הסתרת פניך הייתי נבהל" (תהלים ל, ח), זו הייתה צורת החיים של אדוננו דוד עבד השם, והוא מעיד מנסיון אישי ואומר: "אשרי אדם בטח בך" - כמה מאשר האדם שבוטח בהשם יתברך.

מצאנו פסוק נוסף שמדבר על הבטחון ואומר "ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו" (ירמיה יז, ז). כאן הכתוב מבטיח ואומר שאם תשים את הבטחון שלך בהשם, התוצאה של זה תהיה "והיה ה' מבטחו", אבל הבטחון צריך להיות מחלט, והקדוש ברוך הוא שהוא בוחן לבות וכליות (עי' משלי יז, ג), נותן לאדם את הישועה לפי מידת הבטחון שהוא בוטח בו.

מידת הבטחון מיעדת לכלם

כיום מידת הבטחון לא כל כך מכרת, וכששומעים שמישהו בוטח בהשם בצורה עזרת, יש המתפעלים ויש המתפלאים

אִיךָ יָכוֹל לְהִיּוֹת, מִדַּת הַבְּטָחוֹן נְהִיית נַחֲלַתְּם שֶׁל מְתֵי מַעַט, וְהִשְׁאָר רְחוּקִים מִזֶּה. הַסִּבָּה שֶׁהִגִּיעוּ לָזֶה הִיא, מִכֵּיּוֹן שֶׁהִיָּצַר הָרָע לֹא רַק שֶׁהוּא נוֹטֵעַ חֲשָׁשׁוֹת תְּמִידִים בְּלֵב הָאָדָם – וַיִּמָּה אִם לֹא תֵבֵא הִישׁוּעָה?, הוּא גַם מְכַנֵּס לְאָדָם שֶׁהַבְּטָחוֹן זֶה מַעֲלָה גְבוּהָה וְלֹא מְכַרַחַת, רַק צְדִיקִים גְּדוֹלִים יֵשׁ לָהֶם אֶת הַמַּעֲלָה הַזֶּה, וְאַתָּה לֹא צְדִיק!

וּמִנֶּגֶד כְּשֶׁמִּגִּיעַ הַבְּטָחוֹן לְבַנֵּי אָדָם, שָׁם הִיָּצַר הָרָע פְּתָאוֹם 'מִחֲזִיק' אֶת הָאָדָם לְבִטּוֹחַ בַּחֲבֵרוֹ, לְבִטּוֹחַ בְּבוֹס שְׁלוֹ, וְהַפְּתוּב אֹמֵר "כֹּה אָמַר ה' אֲרוּר הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם וְשָׁם בְּשׂוֹר זָרְעוֹ וַיִּמָּן ה' יְסוּר לְבוֹ" (יִרְמְיָה יז, ה), הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַלֵּל בְּאֲרוּר אֶת מִי שֶׁבוֹטֵחַ בְּאָדָם, כִּי הַתּוֹצֵאָה שֶׁל הַבְּטָחוֹן בְּאָדָם "וַיִּמָּן ה' יְסוּר לְבוֹ", אִם אֶתָּה בּוֹטֵחַ בְּבַנֵּי אָדָם, אֶתָּה מְמִילָא לֹא בּוֹטֵחַ בְּהַשָּׁם, אֶתָּה כֹּבֵר לֹא מִתְפַּלֵּל אֵלָיו בְּאוֹתָהּ אֲמוּנָה וּבְאוֹתָהּ תִּקְוָה, וְאַתָּה אֶפְלוֹ לֹא זֹכֵר אוֹתוֹ, עַד הַפְּעַם הַבָּאָה שֶׁתִּצְטָרֵךְ מִשְׁהוּ מִשְׁמִים.

רְשָׁע בּוֹטֵחַ

יֵשׁ מִדְּרָשׁ מְפֹלָא (מִדְּרָשׁ תְּהִלִּים בּוֹבֵר מִזְמוֹר לֵב אוֹת ג) עַל הַפְּסוּק "וְהַבּוֹטֵחַ בְּה' חֶסֶד יְסוּבְּבָנוּ" (תְּהִלִּים לֵב, י), אֶפְלוֹ רְשָׁע בּוֹטֵחַ חֶסֶד יְסוּבְּבָנוּ. הַבְּטָחוֹן הוּא כַח אֲדִיר שֶׁמְשַׁפִּיעַ עַל אָדָם חֶסֶד עֲצוּם מִשְׁמִים, וְלִכֵּן אֶפְלוֹ אִם יֵשׁ אָדָם רְשָׁע, שֶׁהוֹלֵךְ לְשִׂדְדַת בְּנֵק, אֲבָל יֵשׁ לוֹ בְּטָחוֹן בְּה', הַקַּב"ה יַעֲזֹר לוֹ!

וְאִם הַקַּב"ה עוֹזֵר לְרְשָׁע הַבּוֹטֵחַ, לָמָּה שָׁלַנּוּ הוּא לֹא יַעֲזֹר? אֲנַחְנוּ בְּסוֹף הַכֹּל אֲנָשִׁים שֶׁמְשַׁתְּדָלִים לְהִיּוֹת הוֹגְגִים וְטוֹבִים,

הולכים לעבד, מתפללים לה' שיתן לנו קצת כסף בשביל לקנות בית למשפחה, ונוכל לקיים יותר מצוות, נזמין אורחים, יהיה לנו יותר נוח בקיום המצוות, למה שלא יעזר לנו? ואלו רק היה לנו את מידת הבטחון, כבר מזמן היינו נושעים בכל מה שהיינו צריכים, כי רק כיון שיש לאדם בטחון, זו סבה בשביל הקדוש ברוך הוא לעזר לו.

החפץ חיים והרכבת האישית

ובאמת "אין להשם מעצור להושיע ברב או במעט" (שמואל א, יד, ו), הקדוש ברוך הוא לא צריך ממך עצות שתעזר לו לעזר לה, הוא יודע את העבודה לבד, כל מה שהוא מבקש ממך זה שתבטח בו ותעשה את רצונו, עשה רצונו כרצונה כדי שיעשה רצונה כרצונו (אבות פ"ק ב משנה ד).

אחד הספורים המפלאים והפשוטים בענין הזה הוא על רבי ישראל מאיר הכהן מראדין - 'החפץ חיים'.

החפץ חיים היה איש קדוש, והיה חי ברמה מחלטת של בטחון בהשם. באחת מנסיעותיו בעת זקנותו לחזק את עם ישראל שבתפוצות, היה צריך לחזור מורשא לראדין. תלמידיו סדרו הכל שיגיע בזמן לתחנת הרכבת כדי שלא יצטרך להמתין שם שעות רבות בקור הנורא.

כשהגיעו לרציף הרכבת רץ אחד התלמידים לראות מהיכן התחנה לראדין, הוא עבר מתחנה לתחנה עד שהגיע לתחנה האחרונה ברציף והרחוקה מאד, שם הייתה התחנה

שֶׁל רֹאדִין. הוּא כִּבֵּר שָׁמַע אֶת קוֹל הַקְּטָר שֶׁהִגִּיעַ, הוּא רָץ
 בְּמַהֲרֹת חֲזָרָה, אוֹלֵי יִסְפִּיק רַבּוֹ הִזְקֹן אֶת הַרְכַּבְתּוֹ.

הוּא רָץ לְהוֹדִיעַ בְּמַהֲרֹת לְרַבּוֹ הִזְקֹן וְנֹסָה לְזָרוּ אוֹתוֹ,
 "שֶׁהָרַב יִסְפִּיק אֶת הַרְכַּבְתּוֹ", "חִיבִים לְהִזְדַּרֵּז", וְהַחֲפִץ חִיִּים
 בְּשִׁלּוֹת נִפְשׁוֹ מִרְגִיעַ אוֹתוֹ, "לֹאט לֹאט, הַכֹּל בְּסֹדֵר".

הַצְּפִירָה הַמְתַּרְחֶקֶת שֶׁנִּשְׁמָעָה מֵהַקְּטָר הַבְּהִירָה שֶׁאֵת
 הַרְכַּבְתּוֹ הִזּוּ כִּבֵּר לֹא יִסְפִּיקוּ. הַחֲפִץ חִיִּים הָיָה עֹדֵן בְּפֶתַח
 תַּחֲנוּת הַרְכַּבְתּוֹ, פְּסִיעוֹתָיו הָאֲטִיּוֹת לֹא יִסְפִּיקוּ לְהִגִּיעַ אֶל
 הַרְכַּבְתּוֹ. בְּתַלְמִידִים אֲחֻזֵי הַיָּאוֹשׁ, וְרַבָּם הִזְקֹן מִתְנַהֵל כְּאִלוֹ
 שֵׁשׁוּם דָּבָר לֹא קָשׁוּר אֵלָיו.

לְפַתֵּעַ נִעְצָרָה רַכַּבְתּוֹ בְּפֶתַח הַתַּחֲנוּת, מִמֶּשׁ קָרוֹב לְיַד הַחֲפִץ
 חִיִּים, הַסֹּדֵר הַמְּמַנֶּה צָעֵק: "לְרֹאדִין". הַתַּלְמִידִים הַשְּׂתוּמָמִים,
 הֵם בְּדָקוֹ עִם הַסֹּדֵר וְעִם נֶהֱג הַרְכַּבְתּוֹ וְהֵם פָּה אֶחָד אָמְרוּ:
 שֶׁנִּתְנָה הוֹרָאָה לְנִסְעַ לְרֹאדִין מֵהַתַּחֲנוּת הַזֶּה.

הַחֲפִץ חִיִּים צָעֵד מִסִּפְרֵי פְּסִיעוֹת וְכִבֵּר הָיָה יוֹשֵׁב נָח בְּרַכַּבְתּוֹ
 עִם תַּלְמִידָיו. הַרְכַּבְתּוֹ הָיְתָה רִיקָה, וְנִשְׁאַרָה רִיקָה עַד סוֹף
 הַנְּסִיעָה, בְּשׁוּם תַּחֲנוּת לֹא עֲצָרָה הַרְכַּבְתּוֹ וְהַתַּלְמִידִים וְרַבָּם
 הִגִּיעוּ בְּשִׁלּוּם וּבְמַהֲרֹת לְמַחֲזֵז חֲפָצָם.

אַחֲרֵי יוֹמִים פְּרִסְמָה תַּחֲנוּת הַרְכַּבְתּוֹ 'מִכְתַּב הַתְּנַצְלוֹת' עַל
 הַתְּקֵלָה שֶׁקָּרְתָהּ, וְעַל הַפְּקֻדָּה שֶׁנִּתְנָה בְּטִעוֹת, שֶׁהַרְכַּבְתּוֹ
 לְרֹאדִין יִצָּאָה מִתַּחֲנוּת אַחֲרֵת, וְלֹא עֲצָרָה בְּשׁוּם תַּחֲנוּת.

"הַבוֹטִחַ בַּהֲשֵׁם חֶסֶד יִסּוּבְּנוּ" (תְּהִלִּים ל"ב, י).

הבטחון יסוד היסודות למצות

ואם נתבונן נראה שייסוד היסודות של כל המצות הוא מדת הבטחון, ונביא מספר דוגמאות:

שמירת שבת - אדם שאין לו בטחון בהשם, ולא ברורה לו הידיעה שהקדוש ברוך הוא, הוא זן ומפרינס לכל, יהיה קשה לו ביותר לשמור שבת, שכן בדמיונו הוא רואה את הלקוחות הרבים שיכולים להכניס בשבת לחנות, והוא עכשו מפסיד אותם.

למוד תורה - אם יש לו אפשרות ללכת לעבד ולהרויח כסף או ללמד תורה, לבוטח - זה לא נסיון, הוא יודע שהכל משמים ומה שמגיע לו הוא יקבל, ובודאי הוא לא יפסיד מזה שהוא הולך לשעור תורה, וללא בוטח - זה כשלונו, הוא נכשל פעם אחר פעם, והוא מעדיף עוד כמה דולרים או שקלים, מלבא לשעור.

כל הצוויים הממוניים - לא תגנב (שמות כ, יג), לא לקחת רבית (דברים כג, כ), לעזור לעניים ולמסכנים "וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך" (ויקרא כה, לה), כלם נובעים מהבטחון המחלט שבורא עולם הוא הזן ומפרינס לכל, ואין אדם נוגע במוכו לחברו אפלו כמלא נימה (יומא דף לח עמוד ב). זה גם הרעיון שטמון בקניית עבד עברי (שמות כא, ב), שנמכר בגנבתו (עין שמות כב, ב), שמאמיני התורה יודעים שיש כאן צווי אלקי לבא ולפדות אותו ולעזור לו להשתקם, אפלו שההשקעה הממונית גדולה מאד, ואין בה כל כף תמורה, כי הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו (קדושין דף כ עמוד א), הוא צריך לדאג לעבד שלו יותר ממה שהוא

דואג לעצמו, ועם כל זה התורה מצוה אותנו על שקומו של גנב זה, בתמיכה אין סופית, ולא רוחית. הסבה לקיום כל המצוות הללו היא הבטחון, האמונה והידיעה שאם אלקים מצוה ועושים, לא מפסידים, 'ברוך משלם שכר טוב ליראיו' (סדר רב עמרם גאון - הרפנס פסוקי דזמרה).

אנשים כחיות

בעולם של היום רואים איך אנשים שלא חיים תחת מעטה האמונה והבטחון חיים כמו חיות, הורגים ודורסים ודורכים על אנשים, כדי להשיג עוד דולר ועוד דולר. כשהם רואים מישהו שפושט רגל, לא רק שהם לא עוזרים לו, הם מחכים כבר שיעקלו לו את הבית ואת הרכב והם יוכלו לקנות את נכסיו, ממש כמו להקת זאבים מרעבת, שכשאחד נפצע ונפגע הם מתנפלים עליו ומחסלים אותו ואוכלים אותו, איש את רעהו חיים בלעו (עין אבות פרק ג משנה ב, ואם הוא מבקש הלוואה הם מוכנים להלוות לו 'בתנאים נוחים' ולוקחים ממנו רבית של עשרות אחוזים עד שהאדם מתרסק או נפשית או גופנית והם צוחקים כל הדרך אל הגיהנם).

מיאפה נובעת האכזריות הזו? מחסר האמונה והבטחון שמה ששלה - שלה, ואיש לא יוכל לקחת ממך, ומה שלא שלה לא שלה.

וכלנו צריכים לדעת שהקדוש ברוך הוא משלם שכר טוב ליראיו ומנגד גם מעניש לעוברי מצותיו. אם אתה מתנהל כחיה, ומתנהל בצורה אכזרית להשיג כסף ועוד כסף,

הקדוש ברוך הוא ישפיל אותך ויקח לך את כל הכסף. הקדוש ברוך הוא משפיל גאים ומגביה שפלים (אוצר המדרשים אייזנשטיין אצילות עמוד 68), והוא אומר לעם ישראל "לי הכסף ולי הזהב נאם ה'" (חגי ב, ח), וכשהוא רואה שאדם לא יודע להתנהל עם הכסף שלו והוא "אהב כסף לא ישבע כסף" (קהלת ה, ט), הוא לוקח את הממון מהאדם או את האדם מהממון.

הענשים

הקדוש ברוך הוא נקרא 'אל מלך נאמן' (שבת דף קיט עמוד ב), הוא אמת (עי' ירמיה י, י) וחותרמו אמת (תלמוד ירושלמי סנהדרין פרק א הלכה א), והתורה תורת אמת (עי' מלאכי ב, ו), ואם כתוב משהו בתורה זה חייב לקרות, ואם התורה כותבת שהקב"ה מעניש ומנגד נותן שכר עצום ורב לאוהביו ולשומרי מצותיו (דברים ז, ט), זה יקרה לכל אחד ואחד והבחירה בידי מה לקבל מן השמים.

וזו הסמיכות של פרשת בהר שפותחת במצות השמטה ששרשה במדת הבטחון, לפרשת בחקתי ששם מובאים כל הקללות והענשים אם לא ילכו בדרכי השם, כדי ללמד אותנו, אם אתה לא עובד על האמונה והבטחון שלך, בסוף אתה תהיה כגרועים שבאמות, תהפך לחיה רעה ומזיקה, ותבא אליה קללה גדולה עד השמדך (עי' דברים כח, כד).

גַּם זֹו לְטוֹבָה

אחת הנקודות שצריכות חזוק אצל כלם כשרואים שלא הולך להם כמו שרצו, חז"ל מלמדים אותנו (ברכות דף ס עמוד ב) שכל מה שהשם עושה הכל לטובה. לא תמיד אפשר להבין בשכל אנושי איך יכול להיות שהדבר הזה יצא לטובה. אבל זה מה שמוטל עלינו, להאמין ולחיות בצורה הזו. וכדי להקל על ההבנה נביא דגמא ונספר ספור מדהים ששמעתי מהרב נסים יגן זצ"ל:

בימי השואה היו דברים מחרידים ומזעזעים כל לב, ה' ירחם מה שקרה שם, אבל היו גם הרבה נסים ונפלאות. היה איזה כנס לפני אולי שלשים שנה של נצולי שואה, ואחד מהאנשים שהשתתפו שם היה נצול שואה שהיה ילד קטן בזמן השואה, ואחרי השואה הצליח מאד ונהיה עשיר גדול.

הוא בקש את רשות הדבור והוא קם ואמר: אני מוכן לשלם כל מחיר למישהו שיבא ויספר לי איך אני חי היום.

והוא ספר...

היינו חיים בגרמניה וכשהתחממו העניינים הגיעה קבוצה של גברים עשירים שלא רצו לעזוב את גרמניה בגלל הנכסים הרבים שלהם, ומנגד חששו על הילדים שלהם, ולכן הם החליטו לשלח אותם לאנגליה באניה.

אמרו ועשו, שכרו אניה גדולה עם אנשי צוות ושמירה והעלו עליה חמש מאות ילדים לאנגליה. כשהגיעה האניה לאנגליה האנגלים לא התלהבו מהילדים היהודים שהגיעו לארצם והם שלחו אותם למקום אחר.

בינתיים פָּרְצָה המלחמה והנאצים האוֹרִים ההצִלְחָה האִירָה לָהֶם פְּנִים, הֵם שָׁלוּטוּ בְּכָל הַמִּישׁוֹרִים, בִּיבֹשָׁה בְּאוֹר וּבֵיָם, כָּל אֲנִיָּה שֶׁלֹּא הִיְתָה שֶׁל הַצִּי הַגֶּרְמָנִי הִיְתָה מִתְקַפֶּת בְּתוֹתְחֵי הַנְּאֻצִּים וְהִיְתָה טוֹבַעַת. גַּם הַיְדִיעָה הַזֹּאת לֹא כָּל כָּךְ הַפְרִיעָה לְאַנְגְּלִים שֶׁסָּרְבוּ לְקַבֵּל אֶת הַיְלָדִים הַיְהוּדִים. יַחַד עִם כַּמָּה חִילִים אֲנֻגְלִים שֶׁעָלוּ עַל הַסְפִינָה הַפְּלִיגָה הַסְפִינָה אֶל הַיָּם הַפְּתוּחַ.

הַסְפִינָה הַפְּלִיגָה בֵּינָם הִזְרִיעַ בְּסִכְנוֹת מֵהַחִיל הַגֶּרְמָנִי, לֹלֵא כּוֹוֹן וַיַּעַד אֶלְא עַד שֶׁתִּמְצָא חָבֵל אֶרֶץ שֶׁיִּסְכְּמִים לְקַבֵּל חֲמֵשׁ מֵאוֹת יְלָדִים יְהוּדִים.

בינתיים לילדים היהודים שבספינה נמאס מההפלגה הארכה, והם החליטו להתקומם נגד החילים האנגלים, שיחזירו אותם לאנגליה. החילים התעצבנו וכעסו על ההתקוממות והם החליטו ללמד את כל הילדים לקח, בשעת לילה פָּרְצוּ הַחִילִים הַאֲנֻגְלִים לְתֵאֵי הַמַּגוּרִים שֶׁל הַיְלָדִים וּלְקַחוּ מִכָּל הַבָּא לַיָּד, אֶת כָּל הַצִּיּוֹד, הַתִּיקִים, הַמְּסַמְכִים, הַמְּזַכְּרוֹת מִבֵּית אָבִא, וְהַשְּׁלִיכוּ אֶל הַיָּם הַפְּתוּחַ. כְּשֶׁהָאִיר הַבֶּקֶר הַיְלָדִים הָיוּ מִנְשָׁלִים מִכָּל נִכְסֵיהֶם, וְנוֹתְרוּ בְּעִירָם וּבְחֹסֶר כָּל.

כְּשֶׁהָאִיר הַבֶּקֶר וְהַיְלָדִים רָאוּ מֵה שֶׁהֵם עָשׂוּ הֵם הִתְחִילוּ לְצַעֲקוּ, וְנָסוּ לַעֲשׂוֹת בְּלָגוֹ. לְפִתְעַ הִגִּיעַ חִיל אֲנֻגְלִי חוֹר וּמִבְהֵל, וְאָמַר לָהֶם, צוּלְלֵת גֶּרְמָנִית קְרוּבָה לְאַנִּיָּה שְׁלוֹנָה, כְּנֶרְאָה בְּרַגְעִים הַקְּרוּבִים הֵם יִפְצִיצוּ אֶת הָאֲנִיָּה, תִּתְכַּוְּנוּ לַגְּרִיעַ מִכָּל.

עוֹבְרַת חֲצִי שְׁעָה וְשׁוּם דָּבָר לֹא קוֹרָה, הַצוּלְלֵת מִמְּשִׁיכָה לְעֻקֵּב אַחֲרֵיהֶם, עוֹד חֲצִי שְׁעָה, עוֹד שְׁעָה, יוֹם יוֹמִים,

חֲדָשׁ שָׁלֵם הַצּוֹלֵלֶת עוֹקֶבֶת אַחֲרֵיהֶם וְלֹא עוֹשֶׂה כְּלוּם, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְחוּפֵי אוֹסְטְרָלְיָה, אָז הַצּוֹלֵלֶת הִסְתּוֹבְבָה וְחָזְרָה חָזְרָה לְמַעֲמָקֵי הַיָּם.

כָּאן סֵפֶר הַזְּקֵן אֶת סִפּוּרוֹ וְאָמַר, אֲנִי הֵייתִי אֶחָד מִחֲמֹשׁ מֵאוֹת הַיְלָדִים שֶׁהָיוּ בְּאֵנְיָה, וְאֲנִי מוֹכֵן לְשָׁלֵם הַרְבֵּה כֶּסֶף לְמִי שֶׁיִּגְלֶה לִי וְיִסְבִּיר לִי אִיךָ אֲנִי חַי הַיּוֹם? אִיךָ יִתְכַן שֶׁהַצּוֹלֵלֶת הַגְּרָמְנִית בְּמִשְׁךָ חֲדָשׁ שָׁלֵם לְוִתָּהּ אוֹתָנוּ וְלֹא הִטְבִּיעָה אוֹתָנוּ בְּמִצּוֹלוֹת הַיָּם.

לִיּוֹשְׁבֵים בְּכַנְס לֹא הִיְתָה אֶת הַתְּשׁוּבָה, וְהַסִּפּוּר הַתְּפָרֶסֶם בְּעֵתוֹנוֹת.

בְּאֶחָד הַיָּמִים הוּא מְקַבֵּל טֶלְפוֹן מֵאֶחָד שְׂרוּצָה לְהַפְגֵּשׁ אֹתוֹ. בְּיוֹם הַפְּגִישָׁה נִכְנָס זָקֵן בְּמִרְאָה גְּרָמְנִי אֵלָיו לְמִשְׁרָד וְאָמַר לוֹ, בְּאֵתִי לְגִלוֹת לָךְ אִיךָ אֵתָהּ חַי, הוּא הִרְאָה לוֹ אֶת תְּעוּדַת הַחֵיָל שֶׁלוֹ בְּחֵיל הַיָּם שֶׁל הַצָּבָא הַגְּרָמְנִי בְּעֵת מִלְחַמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנַיִת, וְסִפֵּר לוֹ, אֲנִי הֵייתִי בְּצוֹלֵלֶת הַזֶּה וּבְאֶמְת חֲשִׁבְנוּ לִירוֹת עֲלֵיכֶם וְלִהְטִבִּיעַ אֶתְכֶם. לְפֶתַע מִפְּקֹד הַצּוֹלֵלֶת הֶעֱלָה אֶפְשָׁרוֹת שֶׁיִּתְכַן וְהַסְפִּינָה מוֹבִילָה שְׂבוּיִים גְּרָמְנִים, וְלָכֵן נִחְפָּה לְבַדִּיק, לֹא הָיִינוּ צְרִיכִים לְחִכּוֹת הַרְבֵּה זְמַן, כִּי פְתָאוֹם רָאִינוּ שֶׁמֵהַסְפִּינָה נִזְרְקִים מִזְּוֹדוֹת, תִּיקִים, מִסְמָכִים, כָּל הַמְּסָמָכִים הָיוּ כְּתוֹבִים בְּגְרָמְנִית, כְּמוֹהֶם גַּם כָּל הַתִּיקִים וְהַמוֹצְרִים הָיוּ מִתּוֹצֵרֶת גְּרָמְנִית. הִבְנּוּ שֶׁבְּסְפִינָה יִשְׁנֶם חֵילִים גְּרָמְנִים. הַחֲלָטְנוּ לְשָׁמֹר עַל הַסְפִּינָה לְאַרְךָ כָּל הַהַפְלָגָה שֶׁלֹּא יִתְקַפּוּ אוֹתָהּ, וְכִשְׁהִגַּעְתֶּם לְאוֹסְטְרָלְיָה חֲזַרְנוּ בְּחָזְרָה.

”בְּרִצּוֹת ה’ דִּרְכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלֹם אֹתוֹ” (מְשָׁלִי טו, ז).

"ברצות ה' דרכי איש"

זו השאיפה התמידית שהאדם צריך לשאף להגיע אליה תמיד: "ברצות ה' דרכי איש" - שהקדוש ברוך הוא ירצה את הדרכים שהוא הולך בהן, את החיים שהוא חי בהם, ואת ההנהגות שהוא נוהג בהן. אדם שחי בצורה כזו משמים מתנהגים אותו בבחינת "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" (שמות יד, יד), הוא לא יצטרך לדאג לכלום, משמים ילחמו בשבילו ויעשו בשבילו, והוא יוכל לעבד את השם בצורה השקטה והבטוחה ביותר. זו דרגה גבוהה מאד, אבל אפטרית, וכמו שבענינים גשמיים אדם לא זוכה בבת אחת להיות מנכ"ל של חברה מצליחה, אלא הוא לאט לאט עולה בסלם הדרגות, ככה גם בענינים של עבודת השם, האדם עולה ומתעלה עד שזוכה להגיע לרום המעלה כמו גדולי ישראל שהקדוש ברוך הוא שומר ומגן עליהם מכל צרה, ומשפיע עליהם מאוצרו הטוב.

ואשרי הזוכה.

פְּרָשָׁת בְּחֻקֵי

הוֹכָחוֹת לְאִמְתוּת הַתּוֹרָה

אחת ההוכחות הפשוטות ביותר לאמתות התורה, היא הפרשה שלנו: הקדוש ברוך הוא כותב בתורה ומתחייב באפן ברור מה יזכו עם ישראל "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם" (ויקרא כו, א), והברכות נכתבות בתשעה פסוקים, שיש בהם הבטחות נדירות שרק בורא העולם מתחייב שיתקיימו ויכול לעמוד בהבטחה הזו, כמו "ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד וחרב לא תעבר בארצכם" (ויקרא כו, ו), מי יכול להתחייב שהעמים ששונאים אותנו באפן קבוע וזו הלכה שעשו שונא ליעקב (ספרי במדבר פרשת בהעלתך פסקא טו), פתאום כשנשמר תורה ומצות כבר לא ירעו ולא ישחיתו (עין ישעיה יא, ט), להיכן תעלם השנאה שלהם והרצון להשמיד ולהרג ולאבד את כל היהודים?

ההסְטוֹרִיָה מוֹכִיחָה אֶת הַתּוֹרָה

ובאמת ההסטוריה הוכיחה שזה מה שהיה, לא רק בתקופת השופטים שבכל פעם שעם ישראל עשה הישר בעיני השם

"וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ" (שופטים ג, יא, וְשָׁם פָּסוּק ל, וְשָׁם פָּרַק ה פָּסוּק לא, וְשָׁם פָּרַק ח פָּסוּק כח), וְגַם בְּתַקוּפָה מְאַחֶרֶת יוֹתֵר, בְּזִמְנוֹ מְרֻדְכִי וְאַסְתֵּר, כְּשֶׁהָמוֹן הֶרְשָׁע רָצָה "לְהַשְׁמִיד וְלַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים מִנְּעַר וְעַד זָקֵן טוֹף וְנָשִׁים בָּיוֹם אֶחָד וּשְׁלָלָם לְבוֹז" (אסתר ג, יג), כְּשֶׁאַסְתֵּר יָדְעָה עַל זֶה הַשְׁאֵלָה הֶרְאֵשׁוּנָה שֶׁהִיא שְׁאֵלָה אֶת מְרֻדְכִי "מָה זֶה וְעַל מָה זֶה" (אסתר ד, ה), וּפְרָשׁוֹ חֲזו"ל (מגלה דף טו עמוד א) שֶׁהִיא הַתְּכַוְנָה הָאֵם עִם יִשְׂרָאֵל עֵבֶר עַל הַדִּינִים הַכְּתוּבִים בְּלוּחֹת הַבְּרִית שֶׁעָלִיהֶם נֶאֱמַר "מָזָה וּמָזָה הֵם כְּתָבִים" (שמות לב, טו). וְכַשְּׁעַם יִשְׂרָאֵל יַחַד עִם גְּדוֹל הַדּוֹר מְרֻדְכִי, קִבְּלוּ עָלֵיהֶם תְּשׁוּבָה וְתַעֲנִיּוֹת וְזָעֲקוּ בַתְּפִלָּה (עין אסתר ט, לא) הַתְּהַפְּכָה הַגְּזֵרָה, "וְנִהְפְּוּ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלְטוּ הַיְּהוּדִים הַמָּה בְּשׁוֹנְאֵיהֶם" (אסתר ט, א).

הצלת חזקיה מלך יהודה

גַּם בְּתַקוּפָה קוֹדֶמֶת יוֹתֵר, בְּזִמְנוֹ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הֶרְאֵשׁוֹן, כְּשֶׁחֲזַקְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה הִיָּה נִתּוֹן בְּמַצוֹר שֶׁל סַנְחֵרִיב (עין מְלָכִים ב פָּרַק יט), הַמְּדַרְּשׁ מְסַפֵּר (סנהדרין דף צד עמוד ב, וְיִלְקוּט שְׂמֵעוּנֵי מְלָכִים ב רָמֵז רלה) שֶׁחֲזַקְיָה הַמֶּלֶךְ אָמַר לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲנִי הַגְּדֵלְתִי תוֹרָה וְעָשִׂיתִי שְׂכָלָם יִשְׁמְרוּ תוֹרָה וּמִצְוֹת, אֲתָה תַעֲשֶׂה אֶת שְׁלָה, וְהִלֵּךְ לִישׁוֹן. הוּא אֶפְלוּ לֹא הַגְּבִיר אֶת הַהֲגָנָה לְעִיר, הוּא בָּטַח בַּהֵשֵׁם, וְהֵשֵׁם יַתְּבַרֵךְ שְׁלַח אֶת גְּבַרְיָאֵל שֶׁהִכָּה בְּמַחֲנֵה אֲשׁוּר מֵאָה שְׂמוּנִים וְחִמְשָׁה אֶלְף רֵאשִׁי גִּיסוֹת (עין מְלָכִים ב, יט, לא, וְסִנְהֵדְרִין דף צה עמוד א), וְכִכָּה הַסְתִּימָה הַמְּלַחֲמָה לְלֹא שׁוּם הַשְׁתַּדְּלוּת מֵעַם יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא אַךְ וְרַק הַשְׁתַּדְּלוּת רוּחָנִית.

ואם הולכים בדרך השם לא רק שלא יהיו מלחמות, יש הבטחה שגם יהיה שפע כלכלי, "ונתתי גשמיכם בעתם" (ויקרא כו, ד), "ואכלתם לחמכם לשבע" (ויקרא כו, ה), יהיה מספיק אכל לכלם, ולא יהיה שום מחסור. מי יכול להבטיח את זה אם לא ה' ומפרנס לכל, הבורא בכבודו ובעצמו שמתחייב לעם ישראל את כל הטובות ובלבד שיעשו את רצונו.

"אם בחקתי תמאסו"

וכמו שיישנה הוכחה מחלטת על אמתות התורה מהשפע והטוב שיוזר מן השמים בשעה שעושים רצון השם, כך יושנה הוכחה מהענשים שבאו במשך ההסטוריה על עם ישראל כשלא עשו רצון השם. וגם את זה התורה כותבת באפן ברור: "ואם בחקתי תמאסו ואם את משפטי תגעל נפשכם" (ויקרא כו, טו) והתורה מתארת בפרוט רב בעשרים וחמשה פסוקים את כל הזעזע שמתעבר על עם ישראל, ומי שיודע קצת הסטוריה יכול לראות שכל מה שכתוב בתורה קרה.

והקדוש ברוך הוא מוסיף ואומר שאם תאמרו שהכל קרה במקרה, ושה לא באמת ענש משמים, "והלכתם עמי בקרי" (ויקרא כו, כג) שהכל במקרה ובזה מקשים את הלב מלחזר בתשובה (עין רש"י ויקרא פרק כו פסוק כא), "והלכתי אף אני עמכם בקרי והכיתי אתכם גם אני שבע על חטאתיכם" (ויקרא כו, כד), הקדוש ברוך הוא יגביר את הענשים, ה' יצילנו, והענש יהיה כפול ומכפל.

פחד פחדים

ומי שיתבונן בפסוקים הללו של 'פרשת הקללות' יפחד מאוד, הפסוקים האלו הם פחד פחדים, ואני בפעם הראשונה שלמדתי את הפרשה הזאת אחרי שחזרתי בתשובה, ראיתי איך כמעט כל הקללות הכתובות בפרשה הזו קרו לי, סבלתי סבל ויסורי מות, "אפפוני חבלי מות ומצרי שאול מצאונני" (תהלים קטז, ג), למה? כי הלכתי ועשיתי מה שרציתי, לא חשבתי אולי אלקים לא מסכים, אולי יבא ענש אחרי זה. הייתי בוולסטריט, והשקפת העולם שלי הייתה: מה שאני לא מרויח ממנו כסף או כבוד אני לא רוצה אותו, לא שווה לי! אם אני לא מרויח ממך, אני לא צריך אותך. ככה הסתכלתי על החיים לצערי, וככה יש עוד הרבה אנשים לצערנו, שמסתכלים על אנשים בתור קלינטים, בתור לקוחות, כמה הוא שווה? אם הוא שווה אני אדבר אתו, אם הוא לא שווה אני לא אדבר אתו. ולצערנו הרב 'הרעל' הזה נכנס גם לעולם התורה, לפעמים יש אנשים שקוראים לעצמם 'רבנים', שהם מסתכלים על אנשים לפי חשבון הבנק שלהם, כמה כסף יש לו, כמה הוא יכול לתרום, וחוזר מזה כלום. הם לא מסתכלים אם הוא שומר שבת, או שהוא נכשל בתאווה נוראות שיש בהן חיוב כרת, וחיובי מיתה בידי שמים, ושאותו עשיר יכול למות באיזו מיתה משנה באחד הימים בגלל העברות שלו, שהרי אף על פי שסנהדרין בטלה, דין ארבע מיתות לא בטלו (כתבות דף ל עמוד ב), מי שמתנהג בצורה הזו הוא לא 'רב', אין לו יראת שמים, אין לו "ואהבת לרעהו כמוך" (ויקרא יט, יח), יש לו רק תאוות ממון, השם ירחם.

מצות התוכחה

צָרִיכִים לְהִבִּין אֶת הָאִמּוּת, אֲנַחְנוּ מְחִיבִים לַעֲזֹר אֶחָד לַשְּׁנִי אֲפֹלוּ שְׂזָה נִגְד הַהֲגִיּוֹן וְאִין בְּזָה רֹוח בְּשִׁבְלֵנוּ, וְאֲפֹלוּ אִם יֵשׁ בְּזָה הַפְּסוּד! וְאֲפֹלוּ אִם מִיִּשְׁהוּ מִגִּיעַ אֵלָיךָ לְתָרֵם, אִתָּהּ צָרִיךְ לְחַשֵּׁב וְלִרְאוֹת קֹדֶם כֹּל אֵיךְ לְקָרֵב אוֹתוֹ לְתוֹרָה, אֵיךְ לְגַרֵם לוֹ לְשׁוֹמֵר שִׁבְתָּ, אֵיךְ לְגַרֵם לוֹ שְׂאֲנִשְׁתּוּ תִלְךְ בְּצַנִּיעוֹת, זוֹ דִּרְכָה שֶׁל תוֹרָה – אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמְקַרְבֵן לְתוֹרָה. וְאִף פְּעַם אָדָם לֹא יִפְסִיד מִהַמְצוּהָ, "שׁוֹמֵר מְצוּהָ לֹא יִדַע דָּבָר רָע" (קֹהֶלֶת ת, ה), אִם אִתָּהּ מְקַיֵּם מְצוּת "הוֹכֵחַ תוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ" (וִיקְרָא יט, יז), וְאִתָּהּ עוֹשֶׂה אֶת זֶה לְשֵׁם שְׁמַיִם – אִתָּהּ לֹא צָרִיךְ לְחַשֵּׁשׁ אוֹלֵי יִצְאָ מְזָה תִקְלָה, גַּם אִם אוֹתוֹ אָדָם לֹא יִרְצָה לְתָרֵם לָךְ בְּגִלְל הַמְצוּהָ שְׂקִימָתָהּ, הַרְבֵּה שְׁלוּחִים לְמָקוֹם (עֵינִי תַעֲנִית דָּף יח עַמּוּד ב), "וְרוּחַ וְהִצְלָה יַעֲמוּד לִיהוּדִים מִמְּקוֹם אַחֵר" (אֶסְתֵּר ד, יד), וְהַעֲקָר הוּא שְׂאִתָּהּ אֶת נִפְשְׁךָ הִצְלַתְּ (עֵינִי יִחְזַקְאֵל ג, יט), כִּי אִם לֹא הִיִּיתְ מוֹכִיחַ הָעוֹן הִיָּה נִתְפָּס בְּצוֹאֲרָךְ (עֵינִי שִׁבְתָּ דָף נד עַמּוּד ב).

למה לא נכתבו ענשי הגיהנם בתורה?

וּכְבָר כָּתְבוּ הַמְּפָרְשִׁים (עֵינִי כְּלִי יִקָר וִיקְרָא פָּרָק כו פְּסוּק יב) שְׁלִמְרוֹת שְׂעָנְשֵׁי הַגִּיהֵנִם קִנְשִׁים מְכֹל עֲנָשֵׁי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְיִסּוּרֵי אִיּוֹב שְׁהִיוּ קִנְשִׁים וּמְרִים שְׂבָעִים שָׁנָה עֲדִיפִים עַל שְׂעָה קְלָה בְּגִיהֵנִם (הַרְמַב"ו בַּהַקְדָּמָה לְסֵפֶר אִיּוֹב), הַתוֹרָה לֹא כָּתְבָה רַק עֲנָשִׁים בְּעוֹלָם הַזֶּה עַל הַמַּעֲשִׂים הָרָעִים וְהַחֲטָאִים שֶׁהָאָדָם יוֹכֵל לִרְאוֹת אוֹתָם בְּעֵינָיִם גְּשָׁמִיּוֹת וּלְהִבִּין אוֹתָם, וְלֹא

יִצְטָרֵף לְדַמֵּין עֲנָשִׁים שֶׁהוּא לֹא מִבִּין, כִּי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה רוֹצֶה שְׁגֵם הָאָדָם הַפְּשוּט בְּיוֹתֵר שִׁיקְרָא אֶת הַתּוֹרָה יְבִין אֶת הַצּוּוִיִּים וְאֶת הָעֲנָשִׁים, וְלִכֵּן כִּשֶׁהַתּוֹרָה כּוֹתֶבֶת "וְאִכְלַתֶּם בָּשָׂר בְּנֵיכֶם וּבָשָׂר בְּנֵיתֵיכֶם" (ויקרא כו, כט) הַזּוֹעֵה הַזֶּה בְּרוּרָה וּמְזַעְזַעֶתת וּכְבָר אֵין צָרָה לְתֹאֵר אֶת הַגִּיהֶנֶם. וְאֶפְלוּ הַקְּלָלָה הַזֶּה קִרְתָּה כְּמִסְפָּר בְּמִדְרָשׁ (מְדַרְשׁ זֹטָא - אֵיכָה בּוּבָר פְּרִשָׁה אֹתוֹ ה) שֶׁבְּזַמְנוֹ הַחֲרָבָן "נָשִׁים רַחֲמָנִיּוֹת בְּשָׁלוֹן יִלְדֵיהֶן" (אֵיכָה ד, י).

תלמוד מפרעה

וְעַלֵּינוּ לְלַמֵּד מִפְּרַעֲהַ הַרְשָׁעָה, שֶׁהַתְּכַחֵשׁ לְמִצִּיאֹת הַקְּדוּשָׁה בְּרוּרָה הוּא וְלֹא רָצָה לְשִׁמְעַ בְּקוּלוֹ, וְהַכְרִיז וְאָמַר "מִי ה' אֲשֶׁר אֲשִׁמְעַ בְּקוּלוֹ" (שְׁמוֹת ה, ב), וְהַקְּדוּשָׁה בְּרוּרָה הוּא עֹשֶׂה לוֹ 'קוּרְס' הַכְּרוּת. עֹשֶׂר מְכוֹת שֶׁבָּהֶן הַתְּעַלֵּל בְּמִצְרַיִם (עֵין שְׁמוֹת י, ב), וּבְכָל מִכָּה מְזַכֵּר "אֲנִי הַשֵּׁם" (שְׁמוֹת ו, ז, וְשֵׁם פָּרַק י פְּסוּק ב), שִׁיִּדְעוּ וְיִזְכִּירוּ וְיִבְיִנוּ מִי זֶה הַשֵּׁם, וְשִׂזוּ הַתְּנוּבָה לְשִׁאֲלַת פְּרַעֲהַ "מִי הַשֵּׁם".

בְּכָל פַּעַם שֶׁהָאָדָם חוֹטֵא, הוּא כְּבִיכּוֹל צוֹעֵק וְאוֹמֵר "מִי הַשֵּׁם אֲשֶׁר אֲשִׁמְעַ בְּקוּלוֹ" (שְׁמוֹת ה, ב), וּמִדַּת הַדִּין מְקַטְרָגֶת עַל הָאָדָם הַזֶּה שְׁגֵם יִקְבַּל קוּרְס בְּעֲנָשִׁים נוֹרָאִים שֶׁבָּהֶם הוּא יִלְמַד מִי זֶה הַשֵּׁם, וְשִׁכְחוּ וּגְבוּרָתוֹ מְלֵא עוֹלָם.

תכלית היסורים

זֶוּ הַסִּבָּה וְהַתְּכַלִּית שֶׁל הַיְסוּרִים שֶׁל הָאָדָם, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ

רבותינו (ברכות דף ה עמוד א) שאם האדם רואה שישורים באים עליו יפוש במעשיו. הפושט במעשים זה בדיקה במה לא הייתה בסדר, על מה צריך לחזור בתשובה, ואם האדם לא חזר בתשובה מעצמו, הקדוש ברוך הוא מחזיר את האדם בתשובה בדרך שלו - בישורים.

רבי עקיבא איגר והמומר

יש ספור נפלא על הגאון רבי עקיבא איגר שהיה חי לפני כמאתים שנה. הספור הזה מיחד מאד ונכתב בספר על חייו 'רבי עקיבא איגר חייו ופעלתו' (עמוד 320), ויש בו מוסר השכל גדול לענייננו, וכך מספר:

באחת העירות שהזדמן אליהן הגאון רבי עקיבא איגר, היה רשע אפיקורס אחד שיצא מכלל ישראל, ולא רק שהרשיע כל כך והמיר דתו, אלא שרצה גם להכאיב לאשתו, והוא אמר לה: אני עוזב אותך ועושה מה שאני רוצה, ובגלל שאת נשארת עם הדת אני לא נותן לך גט! הוא השאיר אותה עגונה שנים רבות.

כמה שהדינים נסו לשכנע את הבעל הרשע, הוא צחק להם בפרצוף ובזה אותם.

כשהגיע רבי עקיבא איגר לאותה העירה, הם באו להתייעץ אתו מה נתן לעשות עם הבעל הרשע והחצוף הזה? רבי עקיבא איגר בקש שיקראו לבעל, כשהביאו את הרשע הזה לבית הדין, אמר לו רבי עקיבא איגר, המשנה בתחלת

מסכת קדושין (דף ב עמוד א), כותבת שהאשה קונה את עצמה בשתי דרכים, בגט או במיתת הבעל, תבחר באיזו דרך אתה רוצה? או שתגרש או שתהיה האפטרות השנייה! הבעל התחיל לצעק ולצחק על הרבנים, ולבזות את התורה, ויצא מהחדר, איך שהוא פסע את הפסיעה הראשונה מחוץ לדלת של בית הדין הוא קבל התקף לב, נפל ומת. בדיוק כפי שפסק הרב.

שתי דרכים לפניה

הלקח שלנו מהספור המבהיל הזה הוא שגם הקדוש ברוך הוא נותן לנו שתי דרכים לחזור בתשובה, או שנשמע לדיני התורה באפן הראוי - "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום" (משלי ג, ז), ונזכה לכל טובה וברכה, מרבה תורה מרבה חיים (אבות פ"ב משנה ז), או שחלילה תהיה האפטרות השנייה, לחזור בתשובה מרב יסורים.

וזה מה שצריך להסביר לעם ישראל היום, אני יודע שהשטה הזו היא לא שטה פופולרית, אבל היא השטה האמתית, לשטה הזו קוראים 'ראת שמים', והרמב"ם (הלכות תשובה פ"ק י הלכה א) מלמד אותנו שפכה מלמדים את רב העם על שחר וענש, כי זה מה שיגרום להם לחזור בתשובה ולהתמודד עם העברות הקשות והתאוות הנוראיות והנסיונות שמקיפים אותם בכל רגע.

וכמו כן צריך ללמד אותם את ההשפעה של המעשים שלהם על כל העולם, הנפש החיים מאריך בזה הרבה (עין בשער

א, שְׁהָאָדָם יֵדַע שֶׁכָּל מַעֲשֵׂה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, יֵשׁ לוֹ תוֹצְאָה, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (קְדוּשֵׁי דָף מ עמוד ב), עֲשֵׂה מִצְוָה אַחַת אֲשֶׁרִיו שֶׁהִכְרִיעַ אוֹתוֹ וְאֵת כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ לְכַף זְכוּת. עֲשֵׂה עֲבֵרָה אַחַת אוֹי לוֹ שֶׁהִכְרִיעַ אוֹתוֹ וְאֵת כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ לְכַף חוֹבָה. וְכִשְׁאָדָם יוֹדֵעַ וּמִבִּין אֶת הַתְּכֵלִית שֶׁל הַמַּעֲשִׂים שְׁלוֹ, וְשֶׁלְּכָל דָּבָר יֵשׁ תוֹצְאָה, הוּא נִשְׁמָר יוֹתֵר וְנִזְהָר יוֹתֵר.

בְּמִדְבָּר

פְּרָשָׁת בַּמִּדְבָּר

ספר במדבר

בְּחֻסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲנַחְנוּ מִתְחִילִים אֶת סֵפֶר בַּמִּדְבָּר. עִם יִשְׂרָאֵל כְּבָר בְּשָׁנָה הַשְּׁנִיָּה שְׁלֵהֶם בַּמִּדְבָּר (עֵין בַּמִּדְבָּר א, א), וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַוֶּה "שָׂאוּ אֶת רֵאשׁ כָּל עֵדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת כָּל זָכָר לְגִלְגֻלְתָּם. מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצַבְאֹתָם אִתָּהּ וְאֶהְרֹן" (בַּמִּדְבָּר א, ב - ג). הַצְּוִי לְמִנּוֹת אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִרְאֵה עַל הַחֲבִיבוֹת שֶׁהַשֵּׁם חִבֵּב אֶת עַמּוֹ (בַּמִּדְבָּר רַבָּה פְּרָשַׁת בַּמִּדְבָּר פְּרָשָׁה ב סִימֹן יט).

בְּחִירַת הַנְּשִׂאִים

בְּהַזְדַּמְנוֹת הַזֶּה, נִבְחָרוּ רְאֵשֵׁי הַמִּטּוֹת עַל פִּי הַשֵּׁם, "וְאֹתְכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֵאשׁ לְבֵית אֲבֹתָיו הוּא" (בַּמִּדְבָּר א, ד), נְשִׂאֵי הַמִּטּוֹת שֶׁנִּבְחָרוּ עַל פִּי הַשֵּׁם הָיוּ אֲנָשִׁים צְדִיקִים, וְאֶמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (מִדְרַשׁ אֲגָדָה בּוֹבֵר פְּרָשַׁת בַּמִּדְבָּר פְּרָק א סִימֹן ה), אֲלֵה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים נִתְּנוּ לְהַדְרִישׁ. וְהַכּוֹנֵן שֵׁינֵשׁ רָמַז בְּשְׁמוֹת שְׁלֵהֶם. הַשֵּׁם שֶׁל הָאָדָם מוֹרָה עַל מִשְׁהוּ וּמְלַמֵּד עַל מִשְׁהוּ (עֵין בְּרָכוֹת דָּף ז עֵמוּד ב, וּבִיּוֹמָא דָּף פג עֵמוּד ב שְׂרָבִי מְאִיר הִיָּה בּוֹדֵק אֶת הָאָדָם לְפִי שְׁמוֹ).

נשיא שבט ראובן

היום נעסק בשלשת הנשיאים הראשונים שמזכרים בתורה, ונראה איך שאפלו בשמות הנשיאים יש רעיונות מוסריים ומעוררים מאד. והנשיא הראשון המזכר הוא הנשיא ל שבט ראובן אליצור בן שדיאור (במדבר א, ה) ואמר במדרש (אגדה בויבר פרשת במדבר פרק א סימן ה) נקרא שם נשיא ראובן אליצור על שם ראובן, שאף על פי שחטא, כמו שנאמר "וילך ראובן וינשכב וגו'" (בראשית לה, כב), לבסוף עשה תשובה ומחל לו הקדוש ברוך הוא על אותו עון, לכן נקרא "אליצור" - מה הצור (פרוש הסלע) הזה סובל כל הבית, כך סבל הקדוש ברוך הוא על עונותיהם ומחל להם. "בן שדיאור" - ממי למד ראובן לעשות תשובה? מיהודה אחיו, בעת שצוה להשליך תמר כלתו לאור, כמו שנאמר "ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף" (בראשית לח, כד), ואין שדי אלא השלכה, כדמתרגמינן "ירה בים" (שמות טו, ד), שדי בימא. וכששלחה תמר ליהודה הסימנים, ואמרה לו "הכר נא למי וגו'" (בראשית לח, כה). מיד - "ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני וגו'" (בראשית לח, כו), וכשראה ראובן כי הודה יהודה במעשה תמר, אף הוא הודה על עונו, ומחל לו הקדוש ברוך הוא.

הרי לנו שבשם נשיא השבט מגלגלת כל ההסטוריה הרוחנית של אב השבט ראובן, שחטא, וחזר בתשובה בזכות מעשה תמר.

נְשִׂיא שִׁבְט שִׁמְעוֹן

הַנְּשִׂיא הַבָּא הוּא נְשִׂיא שִׁבְט שִׁמְעוֹן שְׁלוּמִיאֵל בֶּן צוּרִי שְׂדֵי (בַּמִּדְבָּר א, ו), וְגַם עָלָיו אָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ (אֲגָדָה בּוֹבֵר פְּרֻשַׁת בַּמִּדְבָּר פָּרָק א סִימָן ו) שֵׁישׁ לְדַרְשׁ אֶת שְׁמוֹ, "לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן צוּרִי שְׂדֵי" - שֵׁאֵף עַל פִּי שֵׁיִצָּא מִמֶּנּוּ זְמָרִי, שֶׁעַל יְדוֹ מִתּוֹ עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה אֲלָף בַּמַּגֵּפָה, עָשָׂה לוֹ אֵל שְׁלוֹם, וְסָמְכוּ אֶצֶל רְאוּבֵן, שֶׁהָיָה בַעַל תְּשׁוּבָה, וּלְכָךְ נֶאֱמַר "בֶּן צוּרִי", וְכַשִּׁיבְרָךְ מִטְּשָׁה אֶת הַשִּׁבְטִים, לֹא בִרְךָ לְשִׁמְעוֹן מִפְּנֵי מַעֲשָׂה זְמָרִי, אֲבָל תִּלְּהָ אוֹתוֹ בְּבִרְכַת יְהוָה, שֶׁנֶּאֱמַר "שִׁמְעֵה ה' קוֹל יְהוָה" (דְּבָרִים ל, ז), וְעַל שֵׁם שִׁמְעֵה אָמַר שִׁמְעוֹן.

תְּקוּן לְשִׁבְט הַחוּטָא

וְגַם כָּאֵן אִם נִתְבוּנָן יֵשׁ דְּבָרֵי חֲזוֹק עֲצוּמִים, שֶׁהָרִי שִׁבְט שִׁמְעוֹן הָיָה הַשִּׁבְט שֶׁהָכִי חָטָא בַּמַּעֲשָׂה זְמָרִי בֶּן סְלוּא, וְגַם הָכִי נֶעְנַשׁ (עֵין בְּרֵאשִׁית רַבָּה פְּרֻשַׁת וַיְחִי פְּרָשָׁה צֵט סִימָן ו), וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא חָפֵץ בְּמוֹת הַמֵּת כִּי אִם בְּשׁוּבוֹ מִדֶּרֶךְ הָרָעָה וְחָיָה (עֵין יְחִזְקֵאל ל, יא) וְלָכֵן הוּא סָמַךְ אֶת שִׁבְט שִׁמְעוֹן אֶל רְאוּבֵן שֶׁהָיָה הַבַּעַל תְּשׁוּבָה הַגָּדוֹל, וּבִרְךָ אוֹתָם וְכָלֵל אוֹתָם בְּשִׁבְט יְהוָה כִּי יְהוָה הָיָה 'הָרַב' הַמְּלַמֵּד אֶת דְּרֹךְ הַתְּשׁוּבָה.

נְשִׂיא שִׁבְט יְהוּדָה

הָאֵמֶץ הַנּוֹרָא הַזֶּה שֶׁל יְהוָה לְהוֹדוֹת בְּטָעוֹת, הוּא אֵמֶץ שֶׁל קִדְשָׁה שֶׁהוֹרִישׁ לְצִאֲצָאִיו, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ (אֲגָדָה בּוֹבֵר

פרשת במדבר פרק א סימן ז) על שמו של נשיא שבט יהודה נחשון בן עמינדב (במדבר א, ז), ולמה נקרא שמו נחשון? שירד לנחשול של ים תחלה בטורם שנבקע, ונו"ן מתחלף בלמ"ד. "בן עמינדב" - לכה נעשה נדיבו של הקדוש ברוך הוא, ולכה זכה יהודה למלכות, שנאמר "בצאת ישראל ממצרים היתה יהודה" (תהלים קיד, ב), מלמד שקדש שמו של הקדוש ברוך הוא על הים, לכה "ישראל ממשלותיו" (שם), נעשה מושל לישראל, ולכה נקרא נחשון בן עמינדב.

השפעת מעשה יהודה

כמה השפיע הכח של מעשהו של יהודה שהודה בטעותו וחזר בתשובה למרות הבושה הגדולה שיש בהודאה הזו, שמלבד זה שהוא נהיה מזכה הרבים שלמדו ממנו דרך תשובה, מדת עזות הקדשה הזו ירדה בירשה לצאצאיו ונשיא שבטו קפץ הראשון לים עוד קדם שנקרע ים סוף כשיצאו ממצרים, ובזכות זה זכו למלוכה, ומהם יצא מלך המשיח.

המעשה הגדול של נחשון

ובאמת כדאי להתבונן במעשה הגדול שעשה נחשון בן עמינדב. כשהקב"ה הוציא אותנו מארץ מצרים, היינו עבדים, בעלי מומים (עין ילקוט שמעוני שיר השירים רמז

תתקפו), וְהֵינּוּ מִפְּחָדִים מֵהַצֵּל שֶׁל עֲצָמָנוּ "כִּן יִנָּחֵם הָעָם בְּרֵאתָם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ מִצְרֵימָה" (שמות יג, יז), מִחֲמַת הַשְּׁעָבוּד הַנּוֹרָא וְהַמִּכּוֹת הַגְּדוֹלוֹת בְּמִשְׁוֹ מְאֵתִים וְעֶשְׂרֵי שָׁנִים בְּמִצְרַיִם (עֵינֵי נְדָרִים דָּף לב עמוד א), וְלִמְרוֹת שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִפָּה וְהִחְרִיב אֶת מִצְרַיִם, הַמִּצָּב הַנִּפְשִׁי שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל הָיָה קִשָּׁה, חֲלָקָם רָצוּ אֶפְלוּ לַחֲזוֹר לְמִצְרַיִם כְּשִׁרְאוּ אֶת הַיָּם לִפְנֵיהֶם וְאֶת הַמִּצְרַיִם מֵאַחֲוֵרֵיהֶם, וְאָמְרוּ בַּמִּדְבָּר (תַּנְחוּמָא פְּרָשַׁת שׁוֹפְטִים סִימָן ג), לָמָּה הָיוּ יִשְׂרָאֵל דּוֹמִין בְּאוֹתָהּ שְׁעָה לִּיּוֹנָה שֶׁבְּרָחָה מִלִּפְנֵי הַנֵּץ וּבָאָה לְהַכְנִס לִפְנֵים מִן הַסֵּלַע וְהָיָה הַנַּחֲשׁ בְּתוֹכוֹ, בְּקִשָּׁה לְצֵאת - הָרִי הַנֵּץ עַל הַפְּתַח, כִּן הָיוּ יִשְׂרָאֵל, הַיָּם הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר עֲלֵיהֶם וְהַשּׁוֹנֵא רוֹדֵף אַחֲרֵיהֶם וְהַחִיּוֹת מִן הַמִּדְבָּר וְהָיוּ מִקְפִּין מֵאַרְבַּע רוּחוֹת.

וְעַם יִשְׂרָאֵל נִמְצָא בְּצָרָה וּבְצוּקָה, וּמִשָּׁה רַבְּנוּ צוּעֵק אֶל ה', הוּא בְּעֲצָמוֹ לֹא יוֹדֵעַ מָה לַעֲשׂוֹת, וְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ אוֹמֵר לוֹ "מָה תִצְעֵק אֵלַי דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ" (שמות יד, טו), תִּכְנָסוּ כָּלֵם לְתוֹךְ הַמַּיִם עִם כָּל הַמְּשֻׁפָּחָה, עִם הַתִּינּוּקוֹת הַקְּטַנִּים. מִי יַעֲזֵ לַעֲשׂוֹת מְסִירוֹת נֶפֶשׁ שְׁכּוֹז? סוֹף סוֹף הֵם יֵצְאוּ מִשְׁעָבוּד נּוֹרָא, סוֹף סוֹף יֵשׁ לָהֶם חֲשֵׁק וְרָצוֹן לַחִיּוֹת, לְמַסֵּר אֶת הַנֶּפֶשׁ כִּי מִשָּׁה אוֹמֵר שְׁכָכָה הַשֵּׁם צְוָה?

וְהַמִּצָּב בְּאַמַּת לֹא הָיָה פְּשוּט, עִם יִשְׂרָאֵל עֲדִין לֹא עָזְבוּ אֶת הָעֲבוּדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם (תַּלְמוּד יְרוּשְׁלַמִּי וְנִצְיָה מְסַכֵּת סֵפֶה פֶּרֶק ד הִלְכָה ג), וְהַמְקַטְרֵג קִטְרֵג, הָרִי גַם הַמִּצְרַיִם וְגַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵייהֶם דּוֹמִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם, אִזּוּ לָמָּה שִׁיקְרַע הַיָּם לְעַם יִשְׂרָאֵל (מִדְרַשׁ רַבָּה פְּרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת פְּרָשָׁה כג סִימָן ב). וְכִדִּי לְהַשְׁתִּיק אֶת מִדַּת הַדִּין הָיָה צָרִיךְ מְסִירוֹת נֶפֶשׁ שֶׁל "דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וַיִּסְעוּ" (שמות יד, טו) - אָבֵל אֵף אָחָד לֹא נָסַע, כָּלֶם פּוֹחֲדִים לטָבַע, מַעֲדִיפִים לְהַכְנִיעַ, לְהַלְחֵם, לְצַעֵק.

מסירות הנפש של נחשון

ובָעוֹד עִם יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים מְחַסְרֵי אוֹנִים עַל שְׁפַת הַיָּם, לְפַתַּע רוּאִים וְשׁוֹמְעִים שְׁיִשׁ אָחָד שְׁקַפֵּץ, נַחֲשׁוֹן - שְׁמוֹ, וְהוּא מִתְחִיל לְהַכְנִס לְמַעַמְקֵי הַיָּם, וְהַמִּים כִּמְעַט מַגִּיעִים לְחֻטְמוֹ, וְהוּא כִּמְעַט טוֹבַע וְזוֹעֵק אֶל ה' "הַצִּילֵנִי מִפְּטִיט וְאֵל אֲטַבְּעָה אֲנַצְּלָה מִשְׁנָאִי וּמִמַּעַמְקֵי מַיִם. אֵל תִּשְׁטַפְּנֵי שְׁבַלֹת מַיִם וְאֵל תִּבְלַעְנֵי מִצוּלָה" (תהלים סט, טו), אֵת הַתְּפִלָּה הַזֹּאת זוֹעֵק נַחֲשׁוֹן הַחֲלוּץ הָרֵאשׁוֹן (מְכִילֵתָא דְרַבִּי יִשְׁמַעְיָא בְּשַׁלַּח מִסְכָּתָא דְיִהוּי פְרָשָׁה ה), וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה נֶס וְקוֹרֵעַ אֵת הַיָּם, וְעַם יִשְׂרָאֵל עָבְרוּ "בִּיבְשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם" (שמות יד, כט), וְכָל הַמְצָרִים טָבְעוּ בַיָּם (עי' שְׁמוֹת טו, ד).

וְהַכֹּל בְּזָכוֹת מְסִירוֹת הַנְּפֹשׁ שֶׁל נַחֲשׁוֹן שֶׁהִקְנָה זְכוּיֹת לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל.

תהיה נחשון

גַּם בְּדוֹר שְׁלֵנוּ אֲנַחְנוּ מִתְמוֹדְדִים עִם דְּבָרִים לֹא הֶגְיוֹנִיִּים, כָּל אָחָד וְקִנְטִיּוֹ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבַקֵּשׁ מֵאַתְּנוּ שְׁנֵהִיָּה נַחֲשׁוֹן, לְסַמֵּךְ עַל הַשֵּׁם בְּמֵאָה אָחוֹז, וְכִשְׁסוּמְכִים עַל הַשֵּׁם בְּמֵאָה אָחוֹז יֵשׁ יְשׁוּעָה, יֵשׁ הַצְּלָחָה, יֵשׁ הַצְּלָה נֶגֶד הַהֶגְיוֹן, נֶגֶד הַמְצִיאוֹת וְנֶגֶד הַשְּׂכָל הָאֲנוּשִׁי.

אִיךָ אֲנַחְנוּ יְכוּלִים לְהִיּוֹת נְחֻשׁוֹן בְּנוֹ עִמְיַנְדָּב? נְחֻשׁוֹן בְּנוֹ עִמְיַנְדָּב לֹא הָיָה צָרִיךְ רוּבָה, הוּא לֹא הֵרֵג אֶף אֶחָד, וּבְכָל זֹאת נִצַּח אֶת כָּלָם. אִיךָ? רַק בְּדָרוֹ הַתּוֹרָה, בְּדָרוֹ מְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ, דָּרוֹ זְכוּי הַרְבֵּים לְהַפְיֵץ וּלְהֵאִיר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵעַם יִשְׂרָאֵל.

אִיךָ תְּבֵא הַגְּאֻלָּה?

הַרְבֵּה אֲנָשִׁים מִתְפַּלְלִים עַל מְשִׁיחַ, וְרוֹצִים גְּאֻלָּה, אָבֵל הַשְּׂאֵלָה הַמִּתְבַּקֶּשֶׁת מָה אַתֶּם עוֹשִׂים בְּשִׁבִיל הַגְּאֻלָּה, אַתֶּם מוֹסְרִים נֶפֶשׁ לְזִכּוֹת אֶת הַרְבֵּים? אַתֶּם מְשַׁקִּיעִים מִזְמַנְכֶם, מִכֶּסֶפְכֶם, מִכֶּשֶׁר הַדְּבוּר שְׁלַכְכֶם לְזִכּוֹת אֶת עַם יִשְׂרָאֵל? סֵתֶם לְבַקֵּשׁ מְשִׁיחַ בְּלִי רְצוֹן אֲמִתִּי שְׂיִזְכּוּ כָּלֵל יִשְׂרָאֵל לְגְאֻלָּה – זֶה לֹא חֻקְמָה. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חוֹקֵר כְּלִיּוֹת וְלֵב (יְרֵמְיָהּ י"א, כ), וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַסֶּבֶה שְׂאֵתָהּ מִבְּקֵשׁ מְשִׁיחַ, זֶה לֹא כִי אַתָּה רוֹצֵה שְׂתַתְּפָרְסֶם מַלְכוּת הַשָּׁם בְּעוֹלָם, וְשִׁיגִיעַ כְּבָר הַיּוֹם הַהוּא שְׂיִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד (זְכַרְיָה י"ד, ט), אֲלֵא רַק מִשׁוּם שְׂיִישׁ לָךְ צָרוֹת אִישִׁיּוֹת, חוּבוֹת, נוֹשִׁים, בְּעִיּוֹת שְׁלוֹם בֵּית, וְאַתָּה מְדַמֵּין שֶׁהַמְשִׁיחַ יִפְתֹּר לָךְ אוֹתוֹ. זֶה לֹא סֶבֶה מְסִפִּיק טוֹבָה לְהֵבִיא אֶת הַמְשִׁיחַ.

וְכִמוֹ שְׁעַם יִשְׂרָאֵל זָכוּ ל'אֲזוּ יִשִּׁיר מִשֶּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל' (שְׁמוֹת י"ז, א) אַחֲרַי שְׂנִקְרַע הַיָּם, הָיָה זֶה רַק בְּזִכּוֹת מְסִירוֹת נֶפֶשׁ, כְּכֹה גַם כָּל הַגְּאֻלָּה הַעֲתִידָה וְאַתָּה תַּחֲתֵי הַמִּתִּים שְׂאֲז שׁוּב יִשִּׁירוּ עַם יִשְׂרָאֵל עִם מִשֶּׁה רַבְּנוֹ אֶת הַשִּׁירָה הַזֶּה (סְנֵהֲדִרִין דף צ"א עמוד ב), תִּהְיֶה עַל יְדֵי מְסִירוֹת נֶפֶשׁ.

זכאי או חיב

וכבר למדונו רבותינו (סנהדרין דף צח עמוד א), שהמצב של הגאולה יהיה כשעם ישראל יהיו או כלם זכאים או כלם חיבים, והבאור בזה, שהקדוש ברוך הוא יעשה ברור וצרוף אחר צרוף (זכריה יג, ט) לגלות מי צדיק ומי רשע, אין באמצע, והגלוי והצרוף הזה יהיה על ידי הנסיונות של דור המנשיח שאפלו האמוראים אמרו: (סנהדרין דף צח עמוד ב) ייתי ולא אחמינה - שיבא המנשיח אבל שלא אהיה בדור שבא, מרב צרות שיהיו, ומי שיחזיק מעמד עם מסירות נפש, יזכה לגאולה.

וכמו שעם ישראל במדבר היו מאחדים במתן תורה כאיש אחד בלב אחד (עי' רש"י שמות פ"ק יט פסוק ב), ככה גם אנחנו צריכים להתאחד ולדבק בדרך השם ובה נושע תשועת עולמים.

פְּרָשָׁה נְשֵׂא

מתנות כהנה

הפְּרָשָׁה שְׁלַנּוּ מְלֵאָה בְּצוּיֵי ה', נְתַמְקֵד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם בְּכַמָּה פְּסוּקִים מִתּוֹךְ הַפְּרָשָׁה.

אֶחָד הַצּוּיִים בְּפְרָשָׁה הוּא נְתִינַת מִתְּנוֹת כְּהֵנָה לַכֹּהֵן "וְאִישׁ אֶת קִדְשָׁיו לֹא יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן לֹא יִהְיֶה" (בַּמִּדְבָּר ה, י), הַבְּאוּר בָּזֶה שְׁלֵמֵרוֹת שְׁיֵשׁ צוּי לְתַת לַכֹּהֲנִים מִתְּנוֹת כְּהֵנָה, מִכָּל מְקוֹם הַבְּעָלִים מִחֲלִיט לְאִיזָה כֹּהֵן לְתַת, וְזֶה נִקְרָא בְּלִשׁוֹן חֲזו"ל טוֹבַת הַנָּאָה לְבְעָלִים (רש"י כָּאן וּבְחֲלִינֵי דִף קִלָּא עַמּוּד א), וְזֶה שְׂאֵמֵר הַכָּתוּב "וְאִישׁ אֶת קִדְשָׁיו לֹא יִהְיֶה" - הַבְּחִירָה שְׁלוֹ לְאִיזָה כֹּהֵן לְתַת אֶת קִדְשָׁיו.

הענש למעבב מתנות כהנה

מִיָּד סָמוּךְ לְצוּי זֶה אוֹמְרַת הַתּוֹרָה "וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי תִשְׁטָה אֲשֶׁתּוֹ וּמַעְלָה בּוֹ מַעַל וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אֲשֶׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן" (בַּמִּדְבָּר ה, יא, יב, טו). וּמֵבִיא רַש"י (בַּמִּדְבָּר פָּרָק ה פְּסוּק יב) "אִישׁ אִישׁ כִּי תִשְׁטָה אֲשֶׁתּוֹ" - מָה כְּתִיב לְמַעְלָה מִן הָעֲנִין,

"ואיש את קדשיו לו יהיו", אם אתה מעכב מתנות לכהן, חייך, שתצטרך לבא אצלו להביא לו את הסוטה.

נתבונן במה דברים אמורים, הקדוש ברוך הוא נותן לאדם שפע ופרנסה, השדות נותנים את יבולם, והעצים נותנים את פריהם, והוא מבקש מהאדם שיפריש את התרומות והמעשרות לכהנים וללוים (עין דברים יד, כב), והאדם מחליט להתקמץ, לא מתאים לו ללקת ולתת מהפרות שולו ומפרי עמלו לכהן שלא עבד בכלל בשדה. זה לא שהוא לא מפריש את המתנות, הוא מפריש כדי שהוא יוכל לאכל את היבול ולא יתחייב מיתה בידי שמים על אכילת טבל (רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק י הלכה יט), אבל לתת לכהן זה קצת קשה לו ונראה לו לא כל כך הגיוני.

וזה שלוב של גאווה עם קמצנות.

אסון הגאווה והקמצנות

הקמצנות הזו מביאה עליו אסון, כי הגישה שלו מחריבה לא רק את עולמו הרוחני אלא גם את חיי הנשואין שלו, כי קמצן וגאותו נשאר ככה גם כשהוא מתנהל עם בני ביתו. וגם בני ביתו לא מסתדרים איתו (בבא בתרא דף צח עמוד א), כך שמגיע המצב שאשתו הולכת לרעות בשדות זרים, והוא חושד בה והוא מביא אותה לכהן לבדיקה.

לא רציית להביא את המתנות לכהן, חשבת את עצמך למשהו, בסוף אתה תבא ותתחנן לכהן שיבדק אם אשתך טהורה.

ואגב, אם אתה כבר מגיע אל הכהן, אל תשכח להביא אתה את המתנות שלו ששעכבת אצלה.

אזהרות התורה

עצם המחשבה הזו שאדם לא מוכן לחלק את שלו משום שהוא טרח על זה, התורה מכירה ומזהירה על זה בצוויים רבים, אם זה בצווי של התרומות ומעשרות (במדבר ה, ט, ודברים יד, כב), הבכורים (שמות כג, יט), מצות מתנות עניים: לקט (ויקרא יט, ט), שכחה (דברים כד, יט), פאה (ויקרא יט, ט), ועוד, והצוים בכל זה להזכיר לאדם: אתה רק פועל בשדה, הכל מהשם יתברך, "לה' הארץ ומלואה" (תהלים כד, א), והוא נתן לה רשות להשתמש בשדה בתנאים שלו, ולכן אפלו בנתינת הפאה יש כללים איך ליעל את הנתינה כדי שלא לבזבז את הזמן לעניים שיחכו לה עד שתגיע לסוף השדה, ולכן מראש קבעו חז"ל שהפאה תהיה בסוף השדה ובסוף הקציר, ככה העניים לא יהיו צריכים כל רגע לחשש אולי עכשו תשאיר פאה בשדה, הם יודעים שרק בסוף הקציר תשאיר פאה (שבת דף כג עמוד א) הפריזילגיה הזו של העניים מגיעה להם בצדקה, שכן כבר למדונו רבותינו (מדרש רבה פרשת בהר פרשה לד סימן ח), יותר משעשיר עושה עם העני העני עושה עם העשיר, אתה חי בזכות הנתינה שלך לעני, שהרי צדקה תציל ממות (משלי י, ב), אתה מקבל שפע בזכות הצדקה, והבטחה שלעולם אין אדם מעני מהצדקה (מדרש תנאים לדברים פרק טו סימן ט), ועוד הרבה דברים נפלאים בזכות

אותו עני, לכן גם היחס אליו צריך להיות בהתאם, כיחס
מכבד שיהי הוא מועיל לו יותר ממה שאתה מועיל לו.

הרבנית קניבסקי והאורחת 'הנחמדה'

מעטים האנשים שיודעים ומבינים את זה, ועוד יותר
מועטים האנשים שחיים על פי זה. לחיות על פי זה, שזה
הרבה יותר מלהאמין או לדעת את זה.

ונספר:

הרבנית בת שבע קניבסקי עליה השלום, הייתה ביתה פתוח
לרוחה, כל מיני אנשים חולי נפש היו מגיעים אליה, והיא
היתה עוזרת לכלם בחינוך ובשמחה. לא פעם הם היו
מעליבים אותה ופוגעים בה, על זה שהדרישות שלהם
לא התמלאו לשביעות רצונם, והרבנית היתה מרגיעה,
ומבטיחה שלהבא היא תשתדל יותר.

באחד הלילות הגיעה אשה מסכנה חולת נפש אל הרבנית
והחליטה שהיא ישנה על אחת המטות בבית, עם כל
הגרוטאות והסמרטוטים שהיו לה. הרבנית שאצלה היתה
כלל מקדש, לא מגרשים אף אחד מהבית, קבלה אותה
בסבר פנים יפות, עזרה לה להתארגן והלכה לישן.

ויהי בחצי הלילה אותה אשה צועקת לרבנית ומעירה
אותה, "מגרדות לי הרגלים, אני חייבת משחה לרגלים!".
הרבנית מתנצלת: "אין לי בבית משחה כזו, בבקר אפשר
להשיג לך".

”לא בבקר, עכשו אני רוצה, לא יכול להיות שאין לך בבית”.

והאורחת החליטה לבדוק בכל הבית איפה יש משחה. אחרי שעה ארוכה שהיא הפכה את כל הבית, היא מצאה איזו משחה, מרחתה על הרגלים ונרדמה.

השמש זורחת והצעקות מרקיעות שחקים.

מתברר שהמשחה שהיא מרחת לה על הרגלים הייתה טפופרת של דבק מגע. כל האצבעות שלה היו דבוקות למטה. וכמוכן על מי היא צועקת? את מי היא מאשימה? את הרבנית...

והרבנית הצדיקה מרגיעה, וממהרת להביא סמרטוט עם מים חמים, ומשפשפת לאט לאט את הרגלים ואת האצבעות של האורחת 'הנחמדה'.

הסבה לעמידה בנסיון

הסבה שהרבנית הצדיקה הזו זכרונה לברכה, עמדה בנסיון קשה כזה, מכיון שהיא חיה בצורה כזו, היא לא רק הבינה את זה.

כשאתם חי את העזרה לשני, ומוכן להשקיע בו בכל לבו, הוא לא רק זוכה לשפע רוחני משמים שיתנהגו גם אתו ברחמים כמדה כנגד מדה (תלמוד בבלי מסכת שבת דף קה עמוד ב), אלא הוא גם מראה דגמא אישית לילדים שלו איך צריך להתנהג עם כל יהודי ויהודיה. כשהם רואים את האבא

מוסר את הנפש, ואת האמא מוסרת את הנפש, הם גם נהיים כאלה.

מי אמר שצריך להיות נוח?

הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל אמר פעם שהוא הקים בית שכלם הבינו - כל הילדים - שאנחנו לא באנו לעולם להנות. ואם יש איזו אשה מסכנה שהיא לבד, שהיא אלמנה, אז אחת מהבנות תלך אליה, ואם היא מפחדת לישן לבד, אז אחותה תלך איתה לישן אצלה, "אבל לא נוח בבית שלה", מי אמר שצריך להיות נוח?

"אף טוב וחסד ירדפוני"

ותמיד צריך לזכור, שאם האדם משקיע בענייני מצוות למרות שקשה לו, זה מוריד ממנו יסורים וכפרת עונות' ממקום אחר, וכמו שבאר החפץ חיים את הפסוק "אף טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי" (תהלים כג, ו), שאם משהו צריך לרדף אותי, שזה יהיה "טוב וחסד" - המעשים הטובים שאני עושה, והחסד שאני עושה, שבגלל מעשים אלו לא אישן בלילה, ולא בגלל יסורים, כאבים ומחלות ושאר טרדות.

ויהי רצון שלא רק נבין את זה אלא גם נחיה את זה.

פְּרָשָׁה בְּהַעֲלֹתְךָ

עֲשִׂית הַמְּנוּרָה

מִפְּרֹשֶׁת הַשְּׁבוּעַ שְׁלֹנּוּ, כְּמוֹ בְּכֹל פְּרֹשָׁה, אֲנַחֲנוּ צְרִיכִים לְלַמֵּד דְּבָרִים לַחַיִּים, אִיךָ לְהַשְׁתַּפֵּר וְלִהְיוֹת יוֹתֵר טוֹבִים, שֶׁזֶּה תְּכַלִּיתֵנוּ בְּעוֹלָם.

וְאִם מִסְתַּכְּלִים עַל פְּרֹשֶׁת הַשְּׁבוּעַ אֲנַחֲנוּ רוֹאִים שֶׁהַפְּרֹשָׁה מִתְּחִילָה בְּפָסוּק "וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנוּרָה מִקְּשָׁה זֶהָב עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה מִקְּשָׁה הִיא כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הָרָאָה ה' אֶת מֹשֶׁה כִּן עָשָׂה אֶת הַמְּנוּרָה" (במדבר ח, ד). הַמְּנוּרָה שְׁכֵלָה הִיְתָה עֲשׂוּיָה זָהָב טָהוֹר (שְׁמוֹת כה, לא), הִיְתָה כְּלִי מִיַּחַד שֶׁהִיָּה קֶשֶׁה מְאֹד לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ עִם כָּל הַקְּנִיָּים, הַפְּרָחִים, הַגְּבִיעִים וְשֶׁאֵר חֻלְקֵי הַמְּנוּרָה, מֵה גַם שֶׁהִיא הִיְתָה צְרִיכָה לִהְיוֹת כְּלָה "מִקְּשָׁה זֶהָב" - שֶׁהַכּוֹנֵן שֶׁהִיא תִּהְיֶה עֲשׂוּיָה כְּלָה בְּבֵת אַחַת וְלֹא בְּחֻלְקִים (עֵינֵי רַש"י בְּמִדְבָר פָּרָק ח פָּסוּק ד). וְאוֹמְרִים חֲז"ל שֶׁאֶפְלוּ מֹשֶׁה רַבְּנוּ הִתְקַשָּׁה בְּעֲשׂוּיָתָהּ, אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲתָה תַעֲשֶׂה אֶת שְׁלָהּ, וְאֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת שְׁלִי. אֲתָה תְּבִיא אֶת הַזָּהָב הַטָּהוֹר וְתַכְנִיס אוֹתוֹ לְאֵשׁ, וְהַכֵּל יִסְתַּדֵּר. וְזֶה מֵה שֶׁהִיָּה, מֹשֶׁה רַבְּנוּ עָשָׂה אֶת חֻלְקוֹ, וּמִתּוֹךְ הָאֵשׁ יִצָּאָה מְנוֹרַת זָהָב טָהוֹר עֲשׂוּיָה וְגַמּוּרָה.

הקרדיט למי?

ואם נשים לב נראה שמהפסוקים נראה שכאלו משה רבנו עשה את המנוחה "כן עשה את המנוחה", ולמרות שהוא לא ממש עשה את המנוחה, אלא היא נהיתה מאליה, מכל מקום כיון שהוא עשה את חלקו, ועשה כל מה שבכחו - נחשב שהוא עשה הכל.

חסד ה' בעבודת השם

ככה זה גם בכל עבודת השם, שהאדם לא באמת יכול להתגבר על היצר הרע, שהרי היצר הרע הוא אש (עי' קדושין דף פא עמוד א), ואלמלא שהקדוש ברוך הוא עוזר לאדם אינו יכול לו (קדושין דף ל עמוד ב), וכל מעשה האדם בדרגות עליונות כלם הם בבחינת "אקרא לאלקים עליון לאל גמר עליו" (תהלים נז, א), שהאדם מתחיל את עבודת השם שלו, והקדוש ברוך הוא מסייע בעדו להצליח. וכן כתב הרב משה חיים לוצאטו בספרו הקדוש מסלת ישירים (פרק כו) שענין הקדשה כפול הוא, שתחלתו עבודה וסופו גמול, תחלתו השתדלות וסופו מתנה. והינו, שתחלתו הוא מה שהאדם מקדש עצמו, וסופו מה שמקדשים אותו, והוא מה שאמרנו חכמינו זכרונם לברכה (יומא דף לט עמוד א), אדם מקדש עצמו מעט - מקדשים אותו הרבה. מלמטה - מקדשים אותו מלמעלה.

יְגַעַת וּמִצָּאתָ

וּבְדַרְךָ זֶה פְּרִשׁוּ מֵה שְׂאֵמְרוּ חַז"ל בַּגְּמָרָא (מַגְלָה דְּף ו עמוד ב) יְגַעַת וּמִצָּאתָ תֵּאֱמִין, שְׁלֹכְאוֹרָה מְצִיאָה כִּיּוֹן שֶׁהִיא בָּאָה בְּהֶסֶח הַדַּעַת (עֵין סְנֵהֲדִרִין דְּף צו עמוד א), הָאָדָם לֹא צָרִיךְ לְהִתְיַגֵּעַ עָלֶיהָ, וְאִם כֵּן לֹא יִתְכַּן לֹמֵר יְגַעַת - וּמִצָּאתָ, אֲלֵא הֲלִכְתָּ - וּמִצָּאתָ?! וְהִבְאוּר בְּזָה, שְׂכַאֲשֵׁר אָדָם מִתְיַגֵּעַ מִיַּד מִמְּצִיאִים לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם וְעוֹזְרִים לוֹ לְהַגִּיעַ לְדַרְגוֹת שֶׁהוּא לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַגִּיעַ אֲלֵיהֶן, וְהַחֲדוּשׁ הַגְּדוֹל, שֶׁהַכֹּל נִזְקָף לְזִכְוֹתוֹ, שֶׁמִּחְשֵׁיבִים שֶׁהוּא מִמֶּשׁ הַתְּעֵלָה לְרוֹם דַּרְגוֹת אֱלֹהִים, לְמִרְוֹת שְׁלָלָא הַעֲזָרָה מִהַשָּׁמַיִם לֹא הָיָה יָכוֹל לְהִתְעַלּוֹת כִּי הוּא זֶה (עֵין בְּסִפְר לְקוּטֵי יְהוּדָה פְּרִשְׁת בַּחֲקֵתֵי עַמּוּד שֵׁיט, בְּשֵׁם הָאֲדָמוֹר הַשְּׁפֹת אֶמֶת מַגּוּר וְצ"ל).

עוֹלָם הַשִּׁקָּר וְהַפְּרִסוּמוֹת

בְּרַעֲיוֹן הַזֶּה טָמוּן עִמָּךְ נוֹסֵף. כִּיּוֹם לְצַעֲרֵנוּ בְּעוֹלָם הַשִּׁקָּר הַכֹּל הוֹלֵךְ לְפִי אֲמוֹת מִדָּה שְׁקֵרִיוֹת שֶׁל פְּרִסְמָת וְכָבוֹד, 'אִם לֹא פְּרִסְמָת - לֹא עֲשִׂיתָ, וְכֹל מֵעַמֵּד צְבוּרֵי נֶהֱפֹךְ לְעוֹד סִבָּה לְגֵרִיפֹת כָּבוֹד וְתַעֲוֹד וְסִפּוּר כָּל פְּעֵלָה שְׁעוֹשִׂים שְׁיֻכְלוּ לְפָרְסָם, וּבִפּוֹלִיטִיקָה - [שֶׁהַמְּלָה הַזֹּאת בְּכֹלל מְקוֹרָה בְּשִׁפְהָ הַיְּוֹנִית שֶׁתְּרַגּוּמָה קְרִצָּה, מוֹצֵצֵת דָּם] יֵשׁ תַּחֲרוֹת גְּלוּיָהּ וְסִמּוּיָהּ מִי יִקְבֵּל יוֹתֵר כָּבוֹד וְיוֹתֵר קְרִדִּיט. וְהַכְּתוּב מְזַהֵר שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּבַחֲיִנָּת "וְהִצִּיעַ לְכַת עִם אֱלֹקֵיךָ" (מִיכָה ח), וּבְזָה הָאָדָם מִמֶּשׁ נִדְמָה לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִדּוֹתָיו (עֵין שֶׁבֶת דְּף קִלְג עַמּוּד ב), שֶׁהֲרִי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִרְוֹת

שהוא זה שעוזר לאדם להתגבר על יצרו הרע, וללא עזרת הבורא האדם לא היה מצליח להתגבר על כלום, עם כל זה הקדוש ברוך הוא נותן להם את כל הקרדיט כאלו הם עשו לבד. וכמו שאמרו בגמרא בסכה (דף נב עמוד א) שגם הקדוש ברוך הוא תמה עם הצדיקים איך הצליחו לכבש את היצר הרע, שנגאמר "כה אומר ה' צבאות כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם גם בעיני יפלא" (זכריה ח, ו). והבורא יתברך לא זוקף לעצמו את הצלחת הצדיקים והקדושים בהתגברותם על יצרם, אלא הוא עוד מתפלא איך הם יכלו באמת להתגבר על היצר הרע, שאפלו יוצרו קראו רע (עין סכה דף נב עמוד א).

"והלכת בדרכיו"

כמה עלינו ללמד מהנהגת השם הזו ולקיים את מצות "והלכת בדרכיו" (דברים כח, ט), כמה שפחות לדבר ולפרסם ויותר לעשות בהצנע לכת, וכמו שהורו לנו חז"ל (אבות א, טו) אמר מעט ועשה הרבה. ולא כמו דרךם של הרשעים שאומרים הרבה ואפלו מעט לא עושים (תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פז עמוד א).

דבורים דבורים דבורים

אחד הדברים הנפלאים שקבלתי מההורים שלי היקרים שיהיו בריאים, ויזכו לחיים ארכים מלאים תורה ומצות

- שׂרֹב הָעוֹלָם מְדַבְּרִים הַרְבֵּה, וְהַסְבָּה לָזֶה שְׁהַמְלִים לֹא עוֹלוֹת כֶּסֶף. וְאִם כָּל מְלָה הֵיטָה עוֹלָה דוֹלָה, אֲנָשִׁים לֹא הִיוּ מְדַבְּרִים בְּכֻלָּל.

וּבְאֲגַרְת הַגֵּר"א הַגָּאוֹן מוֹיִלְנָא כּוֹתֵב לְאַשְׁתּוֹ, שְׁעַל כָּל דְּבוּר שֶׁל בְּטָלָה הָאָדָם יַעֲנֵשׁ בְּכַף הַקֶּלַע. וְגַם הָאָדָם מְקַרֵּב אֶת מִיתָתוֹ עַל יְדֵי דְבָרֵי בְּטָלָה, כִּי לְכָל אָדָם נִקְצֵב סֶךְ שֶׁל מְלִים שְׂיֵאמַר בִּימֵי חַיָּיו כְּמוֹ שֶׁכָּתֵב הָרַב חַיִּים יוֹסֵף דָּוִד אַזּוּלְאֵי (הַחִיד"א) (בְּסֵפֶר נַחַל קְדוּמִים פְּרֻשֶׁת חֻקַּת אוֹת ב וְעַיִן בְּקִנְטְרִס מְזֻהָב וּמְפֹז בְּבֵאוּר סֶדֶר פְּטוּם הַקְטָרֶת עֲמוּד קִיט), בְּשֵׁם רַבֵּי חַיִּים וַיִּטְאֵל, מֵה גַם "שְׂבָרֵב דְּבָרִים לֹא יִחְדַּל פִּנְשֵׁע" (מְשַׁלֵּי י, יט) וְהָאָדָם בְּטוּחַ יִכְשֵׁל בְּלִשׁוֹן הָרַע אוֹ בְּדַבּוּרִים אֲסוּרִים, וְכִמוֹ שֶׁבְּסוּף הַפְּרָשָׁה מְסַפֵּר עַל מְרִים שֶׁנִּכְשְׁלָה בְּלִשׁוֹנָה וְדַבְּרָה עַל מִשָּׁה רַבְּנוֹ (בְּמַדְבָּר יב, א), וְנִעֲנְשָׁה בְּצָרְעַת (בְּמַדְבָּר יב, י).

דִּי לְהַתְלוּנָה

דְּבַר נּוֹסֵף שְׁגַם כֵּן קָשׁוּר לְדַבּוּרִים וּלְפְרֻשֶׁת הַשְּׁבוּעָה זֶה תְּלֻנוֹת. יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁפְּשׁוּט אוֹהֲבִים לְהַתְלוּנָה, לֹא מִשְׁנָה כְּמֵה יִהְיֶה לָהֶם טוֹב, הֵם יִתְלוּנָה. הָרַב יַעֲקֹב גְּלִינְסְקִי זָכָר צָדִיק לְבָרְכָה מְסַפֵּר, שֶׁבְּהִיוֹתוֹ בְּחוּר צָעִיר הוּא הָיָה צָרִיךְ לְנִסְעַ בְּרַכְבָּת בְּרוּסְיָה נְסִיעָה שֶׁל כְּמֵה יָמִים, יַחַד אִתּוֹ בְּקֶרוֹן הָיָה גוֹי כְּפָרִי מְגֻשָּׁם, שֶׁכָּבֵר מִתְחַלֵּת הַנְּסִיעָה הַתְלוּנָה כְּמֵה הוּא צָמָא, וְכָל כְּמֵה דְקוֹת הוּא צוֹעֵק: אוֹי כְּמֵה אֲנִי צָמָא, כְּמֵה אֲנִי צָמָא.

אִי אֲפָשׁוּר לִישׁוֹן, לְנוּחַ אוֹ לְלַמֵּד עִם צְעָקוֹת כְּאֵלוֹ.

בתחנה הקרובה, כשעצרה הרכבת רץ הרב גלינסקי לברז
קרוב ומלא לו דלי שלם במים. הגוי שתה את כל הדלי,
וכלם חשבו שהנה יבא השקט לקרון.

פתאום כלם שומעים את הגוי צועק: אוי כמה הייתי צמא.

תלנות עם ישראל במדבר

לפעמים אנחנו דומים לאותו גוי, שלא משנה מה קורה
- אנחנו מתלוננים, וזה מה שהתורה מספרת: "ויהי העם
כמתאננים רע באזני ה'" (במדבר יא, א), התלוננו על ענוי הדרך
שלא נחו שלשה ימים (רש"י שם), ושוב התלוננו על המון:
"ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המון עינינו" (במדבר יא,
ו), אותו מן שכל הטעמים שבעולם היו בו, הם מחפשים מה
לקטר ולהתלונן, ולמרות כחו הסגלי שלא יצטרכו לצאת
לשרותים כשאוכלים אותו, שהרי מחנה ישראל היה שלש
פרסאות (מדרש אגדה בוצר במדבר פרשת מסעי פרק לג סימן מט)
כשנים עשר קילומטר, ולא היו שרותים בכל המחנה, מכיון
שהיתה קדושה גדולה במחנה (עי' ספר החנוכה מצוה תקסו), ובכל
פעם היו צריכים לצאת מחוץ לענון (עי' רש"י דברים כג, יג) וכמו
שצוה התורה "ויד תהיה לה מחוץ למחנה ויצאת שמה
חוץ. ויתד תהיה לה על אזנה והיה בשבתה חוץ וחרפתה בה
ושבת וכסית את צאתה. כי ה' אלקיה מתהלך בקרב מחנה
להצילה ולתת איביה לפניה והיה מחניה קדוש ולא יראה בה
ערות דבר ושב מאחריה" (דברים כג, יג - טו), ובמקום להודות
להשם על הנס המפלא הזה, שאין להם כאבי בטן, אין

קְלִקוּל קָבָה, לֹא צָרִיכִים לְבַזֵּב זְמַן עַל שְׁרוּתֵיכֶם, הֵם עוֹמְדִים וּמִתְלוֹנְנִים: עֵתִיד הַמָּן שֶׁיִּתְפַּח בְּמַעֲיָנוּ (יוֹמָא דְּף עַה עֵמוּד ב, וּבְרִשׁׁי בְּמִדְבַר פָּרָק כֹּא פְּסוּק ה). וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כּוֹעֵס עַל מַעֲשִׂים כְּאֵלוֹ, וְכִמוּ שֶׁרְאִינוּ שֶׁכָּל הַמִּתְלוֹנְנִים נֶעְנְשׁוּ (בְּמִדְבַר יֵא, א, לֵג).

שִׂמְחוּ בְּחֻלְקֵיכֶם

וּתְלַנֵּת עִם יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר בְּאֶמְרָם "מִי יֵאָכְלוּ בְּשׂוֹר" (בְּמִדְבַר יֵא, ד), מְסַמְּלֵת אֶת הַמְּצָב שֶׁל רַב אֲנָשֵׁי הַדּוֹר, שֶׁתְּמִיד רוֹצִים אֶת מַה שֶׁאֵין לָהֶם, תְּמִיד מְקַנְאִים בְּמַה שֶׁיֵּשׁ לַשֵּׁנִי, וְכִמוּ שֶׁהַמָּן הִיָּה הַדְּבָר הַכִּי טוֹב לְעַם יִשְׂרָאֵל, כִּכָּה גַם כָּל אֶחָד וְאֶחָד צָרִיךְ לְדַעַת שֶׁהַמְּצָב הַקֵּים שְׁלוֹ זֶה הַמְּצָב שֶׁהַכִּי טוֹב לוֹ. וּבְמִקוֹם לְהִיּוֹת שִׂמְחָה בְּחֻלְקוֹ (עֵינֵי אָבוֹת פָּרָק ד מִשְׁנָה א), הוּא כָּל הַיּוֹם אוֹכֵל אֶת עֲצָמוֹ עַל מַה שֶׁאֵין לוֹ, וְהוּא בְּתַלְוֹת עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְמַה הוּא לֹא מִבִּיא לוֹ עוֹד דְּבָרִים, וְכָל חַיֵּי טְרוּנֵיּוֹת וְקִנְיֵיּוֹת וְהַתְלוֹנְנוֹת עַל הַהִשְׁגָּחָה הָעֲלִיוֹנָה.

הַסֵּבֵר בְּדַרְכֵי הַהִשְׁגָּחָה

וְכָלֵל גְּדוּל לְמַדּוֹ אוֹתָנוּ רַבּוּתֵינוּ (בְּרִכוֹת דְּף ס עֵמוּד ב) כָּל מַה שֶׁהַשֵּׁם עוֹשֶׂה הַכֹּל לְטוֹבָה. גַּם אִם אֵתָה לֹא מִבִּין. וְכִדֵּי לְתַת דְּגָמָא אֵיךְ מִתְנַהֲלִים הָעֲנִיָּיִם הַשְּׂמִימִיִּים נִבִּיא מַה שֶׁמְסַפֵּר בְּמִדְרָשׁ (אוֹצֵר הַמִּדְרָשִׁים אֵיזֶנְשְׁטֵיין עֵרָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי עֵמוּד 211

ובספר המעשיות לרבנו נסים גאון, על רבי יהושע בן לוי שהיה נפגש עם אליהו הנביא, פעם אחת בקש להתלוות לאליהו הנביא, לראות איך הוא מתנהל בעולם בשליחות השם. הסכים אליהו הנביא בתנאי שהוא לא ישאל שום שאלות על מעשיו.

הלכו השניים והתארחו בבית של עני אחד, כשראה העני שני תלמידי חכמים הוא טרח לארח אותם יפה, ולחלק אתם את כל המעט שיש לו. בלילה, כשכלם הלכו לישון, קם אליהו הנביא והורג את הפרה היחידה שיש לבעל הבית העני.

רבי יהושע בן לוי מתפלא, מספן, למה לעשות ככה לעני? אבל הוא זוכר את התנאי שאסור לו לשאל.

בלילה השני הלכו והתארחו בבית של עשיר אחד קמץ, שלא רצה לארח אותם בכלל, ובליט בררה הכניס אותם ולא נתן להם כלום. באמצע הלילה קם אליהו הנביא ובדרו נס בונה לו קיר יפה בבית שהעשיר הקמץ היה צריך לבנות.

רבי יהושע בן לוי לא מאמין למראה עיניו, אבל הוא שותק.

בלילה השלישי הם מגיעים לקהלה של עשירים, וכשהם רואים שני תלמידי חכמים, הם לא מוכנים לקבל אותם, כמו סדום, מגרשים אותם. כשראה את זה אליהו הנביא עמד וברך אותם: יהי רצון שכלכם תהיו מנהיגים. ושוב רבי יהושע בן לוי חושק שפתיים כדי לא לשאל את אליהו הנביא על המעשים המוזרים שהוא עושה. משם הם הלכו לקהלה אחרת שכלם עניים שארחו אותם יפה, וסדרו להם

מקום לישון, וכבדו אותם כבוד גדול. בבקר אליהו הנביא ברח אותם ואמר להם: יהי רצון שתזכו רק למנהיג אחד.

פה כבר רבי יהושע בן לוי לא היה יכול לסבל, הוא פנה לאליהו הנביא ובקש הסבר על כל המעשים המוזרים שעשה אליהו הנביא בימים האחרונים. אמר לו אליהו הנביא: אני אסביר לך את המעשים, אבל יותר לא תוכל ללכת אתי.

מה שהרגתי את הפרה בלילה הראשון שהתארחנו אצל העני, מכיון שבשמים היה קטרוג על האדם הזה מאיזו עברה שהוא עשה לפני הרבה שנים, ונגזר עליו שתמות אשתו, ואני הצלחתי לבטל את הגזרה כשהרגתי לו את הפרה היחידה, וככה אשתו נצלה. מה עדיף, האשה או הפרה?

ואצל העשיר הקמץ שבניתי לו את הקיר שהוא היה צריה, עשיתי את זה כדי שהוא לא יתחיל לחפור ולבנות בעצמו שם, כי היה שם מטמון ואוצר גדול, ומכיון שהוא עשיר קמץ לא מגיע לו להתעשר יותר, ולכן בניתי לו את הקיר שלא ימצא לעולם את האוצר.

ואצל הקהלה העשירה שלא רצו לאחר אותנו וברכתני אותם שיהיו כלם מנהיגים, זו לא ברכה, זו קללה! שמכיון שהם יהיו כלם מנהיגים הם כל הזמן יריבו ביניהם וכל אחד יאמר 'אני אמלך', וכל חיייהם יהיו צער ומריבות כעונש על הקמצנות הנוראה שלהם. ואלו את הקהלה העניה שארחו אותנו כל כך יפה, ברכתני אותם שזכו למנהיג אחד שינהיג אותם על מי מנוחות, וכל חיייהם יהיו שלום ושמחים, דשנים ורעננים ורגועים.

רבי יהושע בן לוי נרגע, ושב לביתו, ואנחנו נושאָרנו עם
ספור נפלא שמראה לנו כמה אנחנו לא מבינים, ולעולם לא
נבין את דרכי ההשגחה.

נסתרות דרכי ה'.

ולכן אסור להתלונן אף פעם על המצב ולבכות סתם, אלא
להודות להשם על חסדיו ונפלאותיו, כי "חנוך ורחום הוא"
(יואל ב, ג).

פְּרָשַׁת שְׁלַח

הַתְּהַפְּכוֹת הַמְּרַגְלִים

בַּפְּרָשָׁה אֲנַחְנוּ לּוֹמְדִים עַל מַעֲשֵׂה הַמְּרַגְלִים שֶׁטָּעוּ אֶת טְעוֹת חַיֵּיהֶם, וּבִמְקוֹם לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלִיחוֹתָם וְלִהְיוֹת שְׁלִיחִים טוֹבִים, דְּבָרוּ לְשׁוֹן הָרַע עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (בַּמִּדְבָּר יג, לב), חָלְלוּ שֵׁם שְׁמַיִם (עַיֵן בְּסֵפֶר חֲנוּכַת הַתּוֹרָה פְּרָשַׁת שְׁלַח אוֹת קל), וְגָרְמוּ תַקְלָה גְדוֹלָה.

וּבְאִמַּת בְּפִעַל אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְהַגִּיעַ לְמִצֵּב כְּזֶה, הֲרִי מַלְשָׁה רַבָּנוּ לֹא בָּחַר סֵתָם אֲנָשִׁים "כְּלָם אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הַמָּה" (בַּמִּדְבָּר יג, ג), וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה הָיוּ כְּלָם אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים (עַיֵן רַש"י שָׁם), וְצַדִּיקִים (מִדְּרַשׁ אֲגָדָה בּוֹבֵר בַּמִּדְבָּר פְּרָשַׁת שְׁלַח פָּרָק יג סִימָן ג), וּבִיָּמִים סְפוּרִים נִהְפְּכוּ מִקְצָה לְקְצָה?

סִבַּת חֲטֵא הַמְּרַגְלִים

עַל הַשְּׂאֵלָה הַזֹּאת חָז"ל עָנּוּ בַּזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (זֶהר פְּרָשַׁת שְׁלַח דף קנח עמוד א) וְאָמְרוּ, שֶׁהַסִּבָּה הָאֲמִתִּית שֶׁהֵם מָרְדּוּ בַּהֵשֵׁם, וְהוֹצִיאוּ דַבַּת הָאֶרֶץ רָעָה, מִכִּיּוֹן שֶׁהֵם חָשְׁשׁוּ שֶׁהֵם כָּבֵר לֹא יִקְבְּלוּ אֶת אוֹתוֹ הַכְּבוֹד כְּשִׁיכְנִסוּ לְאֶרֶץ, שֶׁכֵּן עֲכָשׁוּ כְּשֶׁהֵם

במדבר הם נשיאי השבטים וכלם מכבדים אותם, וכלם צריכים אותם, אבל בארץ כל אחד יהיה תחת גפנו ותחת תאנתו, וכל אחד יעסק בשלו, וימנע מהם הכבוד הגדול שיש להם עכשו.

וכן מבאר בספר מסלת ישרים (פרק יא), שהמרגלים שהוציאו דבה על הארץ וגרמו מיתה להם ולכל דורם, מיראתם פן ימעט כבודם בכניסת הארץ, שלא יהיו הם נשיאים לישראל ויעמדו אחרים במקומם.

הרצון לכבוד גרם להם לצאת מהעולם ולמות מיתה משנה, שהתארכה לשונם ועלו בה תולעים שהיו נכנסים ויוצאים עד שמתו (עיו רש"י במדבר פרק יד פסוק לו).

הסבה לעניש החמור

הנהגת השם יתברך בדרך כָּלֵל, שלא להעניש עוברי עברה על המקום, שהרי אם על כל חלול שבֵּת במזיד - ימות המחלל, לא תהיה בחירה, ולכן הקב"ה מאריך אפו וגובה את שְׁלוֹ (בראשית רבה וילנא פרשת תולדות פרשה סז סימן ד), ונותן רשות לשטן לתעתע באדם שהמות או היסורין אינם קשורים לחטא, וחז"ל בארו ואמרו (שבֵּת דף נה עמוד א), אין יסורין בלא חטא, ואין מיתה בלא עון.

פעמים בודדות מצאנו שהקב"ה בחר להעניש את החוטאים על המקום, ואחת מהפעמים היתה כאן בחטא המרגלים. הקדוש ברוך הוא לא חכה 'להזדמנות' להעניש אותם, אלא הם נענשו על המקום בעניש נורא ואים ולעיני כל ישראל.

ואחת הסבות לזה, מכיון שהם היו מתחלטים מנהיגי הקהל, צדיקים וכשרים, היה חטש גדול יותר שהם ינפיעו על כלל ישראל, וכפי שאכן קרה שנים ישראל התפתו להאמין לשקרניהם (עין במדבר פרק יד פסוקים א - ד), והגיעו מזה לכפירה בהנחם (עין סוטה דף לה עמוד א), והם נהפכו להיות מחטיאי הרבים שאין מספקין בידם לעשות תשובה, ומתו (עין בספר צור המור לרבי אברהם סבע פרשת שלח על הפסוק צור המור ויאמר ה' סלחתי כדברך).

כְּשֶׁהטוֹב הוֹפֵךְ לְרָע

ובאמת כשאדם בתחלתו טוב ואחר כך נהפך לרע סכנתו מרבה, ומעין מה שאמרו חז"ל (פסחים דף מט עמוד ב, ובאש"י): תהלים פרק קיט פסוק נב, שנה ופרש קנשה מכלם, שזו אחת מהסבות שאנשים מכירים אותו כאחד 'ששנה', ולא יודעים שהוא כבר 'פרש', ואדם כזה הוא גרוע יותר מרשע מפרסם שכלם יודעים שצריך להתרחק ממנו. וזו הסבה שהחזיר, למרות שיש הרבה חיות טמאות, הוא המאוס מכלם אצל עם ישראל, שהוא מראה את הטלפים שלו שהוא מפריס פרסה (עין ויקרא יא, ז), וכאומר כשר אני, ולכן ממנו יש להזהר יותר (עין מדרש רבה פרשת תולדות פרשה סה סימן כו).

כְּפִיּוֹת טוֹבָה

עוד לקח ומוסר גדול אנחנו לומדים מפרשת המרגלים,

שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עַל חַיֵּיהֶם שֶׁל הַמְּרַגְּלִים, וְכַדִּי שֶׁלֹּא יִגְלוּ אוֹתָם, בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם הִגִּיעוּ, הַקְּדִים לְהַגְעֶתָם מִיתַת אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם, כִּדִּי שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה עֲסוּקִים בְּאַבְלָם, וְלֹא יִשְׁימוּ לִבָּם 'לְאוֹרְחִים' הַלֵּא מְכָרִים (מִסֻּכַּת סוּטָה דף לה עמוד א).

וּבְמָקוֹם לְהִתְבּוֹנֵן וְלְהוֹדוֹת לַהֵשֶׁם עַל חֹסֶד עֲצוּם וְגָדוֹל כְּזֶה, הִפְּכוּ הַמְּרַגְּלִים אֶת הַטוֹב לְרַע וְאָמְרוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁהָאָרֶץ הַזֹּאת "אֲכַלֶּת יוֹשְׁבֵיהָ" (בַּמִּדְבָּר יג, לב). כְּמָה כְּפִיּוֹת טוֹבָה יֵשׁ בָּזֶה.

תפסיקו להתלונן

וּמִמַּעֲשֵׂה הַמְּרַגְּלִים יֵשׁ לָנוּ לְלַמֵּד גַּם בְּעֲצָמָנוּ שֶׁלֹּא לְנַהֵג כְּכֹה, שֶׁהָרִי כָּבֵד לְמַדוּנֵנוּ חַז"ל (בְּרִכוֹת דף ס עמוד ב) שֶׁכָּל מֵה שֶׁהֵשֶׁם עוֹשֶׂה זֶה לְטוֹבָה, וּבְכֻלָּל הַזֶּה כָּלְלוּ חַז"ל אֶת כָּל סוּגֵי הַבְּעִיּוֹת וְהַצָּרוֹת שֶׁיְכוּלִים לִהְיוֹת לְאָדָם, וְקִבְּעוּ שָׂזָה לְטוֹבָה, וְכִשְׁאָדָם מִתְלוֹנֵן עַל 'הָרָעָה' הַזֹּאת, מִבְּלִי לְהִתְבּוֹנֵן שֶׁכָּל מַעֲשֵׂי הַשֵּׁם הֵם לְטוֹבָה, הוּא דוֹמָה בְּמַעֲשֵׂה זֶה לְמְרַגְּלִים.

וּלְצַעֲרָנוּ רַב הָעוֹלָם מִתְרַעְמִים עַל הַשֵּׁם, וְשׂוֹאֲלִים לָמָּה, וְהֵיוּ שֶׁהִמְלִיצוּ עַל זֶה שֶׁגוֹי שׂוֹאֵל לָמָּה, אָבֵל יְהוּדִי לֹא שׂוֹאֵל לָמָּה, וְרָמַז לָזֶה בְּפָסוּק "לָמָּה, יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם" (תְּהִלִּים עט, י), וְהַסְּבָה לָזֶה מִכִּיּוֹן שֶׁהָאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהִדְּעָה שָׁלוּ וְהָרְאִיָּה שָׁלוּ וְהַמְחַשְּׁבָה שָׁלוּ הִיא לֹא שׂוֹנָה מְאֻלְקִים, וְאִם בְּעֵינֵי זֶה רָע, לֹא יְכוּל לִהְיוֹת שֵׁיִצָּא מִזֶּה טוֹב.

וְכִבֵּר אָמַר הַנְּבִיא בְּשֵׁם ה' "כִּי לֹא מִחֲשׁוֹבוֹתֵי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דְרִכְיֶכֶם דְּרִכְיֶי נָאֵם ה'. כִּי גָבְהוּ שָׁמַיִם מְאֻרָן כֵּן גָּבְהוּ

דַּרְכֵי מַדְרֵיכֵיכֶם וּמַחְשְׁבֹתֵי מַמְחֻשְׁבֹּתֵיכֶם" (ישְׁעִיָּהוּ נה, ח - ט), וְאִם הָאָדָם יָבִין אֶת זֶה בְּבֵת אַחַת יַעֲלְמוּ לוֹ כָּל שְׁאֵלוֹת הַלְמָה, עַל אֱלֹקִים.

חֲרִיבֵן הַגְּאוּהָ

וּבְאֵמַת הַמַּחְשְׁבָה הַגְּאוּתָנִית הַזֹּה, שֶׁהָאָדָם מַתְיַמֵּר לְהַבִּין אֶת דַּרְכֵי ה', וְלִכְן יֵשׁ לוֹ שְׁאֵלוֹת, אַחֲרִיתָהּ אָסוֹן גְּדוֹל, שֶׁגַּם בְּעִנְיַי הַתּוֹרָה הָאָדָם יִתְחִיל לְהַכְנִיס אֶת הַהֶגְיוֹן שְׁלוֹ לְכָל דָּבָר, וּמָה שֶׁלֹּא יֵרָאֶה לוֹ יִקְצֹץ בְּנֻטְיָעוֹת (עֵינֵי חֲגִיגָה דף יד עמוד ב), וְכִמּוֹ שֶׁמִּסְפָּר בְּסוּף הַפְּרָשָׁה שְׁלֹנוּ, "וַיְהִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקְנֵשׁ יַעֲצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת" (במדבר טו, לב), וְאוֹתוֹ מְקוֹנֵשׁ הָיָה צֶלְפָּחֵד (עֵינֵי שַׁבָּת דף צו עמוד ב) שֶׁהִתְכַּוֵּן לְשֵׁם שָׁמַיִם, לְהִרְאוֹת עַד כַּמָּה חֲמוֹר חֲלוּל שַׁבָּת, שֶׁהָיָה אוֹמְרִים יִשְׂרָאֵל כִּיֹּן שֶׁנִּגְזַר עָלֵיהֶן שֶׁלֹּא לְכַנֵּס לְאָרֶץ מִמַּעֲשֵׂה מִרְגְּלִים שׁוֹב אֵין מְחִיבִין בְּמִצְוֹת, עֶמֶד וְחֲלָל שַׁבָּת כְּדִי שִׁיְהָרֵג וַיִּרְאוּ אַחֲרֵים וְלֹא נִשְׂאוּ עַד סוּף אַרְבָּעִים שָׁנָה (עֵינֵי תוֹסֵפוֹת מִסַּכֶּת בָּבָא בְּתָרָא דף קיט עמוד ב דְּבוֹר הַמַּתְחִיל אֶפְלוֹ קֶטְנָה), וּמָה הָיָה סוּפּוֹ שֶׁל הַמְקוֹנֵשׁ? "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מוֹת יוֹמַת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בְּאֲבָנִים כָּל הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה. וַיִּצְיֵאוּ אֹתוֹ כָּל הָעֵדָה אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאֲבָנִים וַיָּמַת כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה" (במדבר טו לה - לו), הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּבִיכּוֹל לֹא מַתְחַשֵּׁב בְּרָצוֹן שְׁלוֹ שֶׁהִתְכַּוֵּן לְשֵׁם שָׁמַיִם, וּמִצְוָה לְהַעֲנִישׁ אֶת צֶלְפָּחֵד בְּעֵנֶשׁ הַחֲמוֹר בְּיוֹתֵר - סְקִילָה (עֵינֵי סְנֵהֲדָרִין דף מ עמוד ב), וְלִלְמַדְנוּ שֶׁאֵין דָּרָךְ לְקַדֵּשׁ

את השם על ידי שעוברים על רצונו, כי ברגע שעברת על רצון השם כבר חללת שם שמים, ועל כגון זה ראוי להמליץ את מאמר חז"ל על היסורים, לא הם ולא שכרם (ברכות דף ה עמוד ב), שאל לו לאדם לקדש את שם השם באפן שכזה. ואם אתה חושב שיש לך איזה רעיון לקדש את השם באפן לא קונבנציונאלי עשה לך רב והסתלק מהספק (אבות פרק א משנה טז), ואל תחליט לבד.

"ולא תתרו"

וכל הרעיון הזה נכלל בצווי האלקי שבסוף הפרשה "ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם" (במדבר טו, לט), האדם עם העינים הגשמיות החמריות שראו מראות אסורות, רוצה לראות "מראות אלקים" (עין יחזקאל א, א), ועם הלב המלא בתאוות וברגשות אסורים הוא רוצה להרגיש את אלקים, ולהיות כמהו בהבנת כל עניו ועניו, ועל זה מזהירה התורה, "ולא תתרו אחרי לבבכם" - אל תלך אחרי הלב שלך שטייט אותך שיש סכוי שתבין את מחשבת האלקים, כי מחשבות כאלו הן מחשבות שמסיתות אותך מדרך הישר "אשר אתם זנים אחריהם".

פְּרָשָׁת קָרַח

המחלוקת של קרח

פְּרָשָׁת הַשְּׁבוּעַ שְׁלֹנוּ הִיא פְּרָשָׁת קָרַח, שְׁעוֹסֶקֶת בַּמַּחְלָקָת הַגְּדוּלָה שֶׁעָשׂוּ קָרַח וְעֵדְתוֹ נֶגֶד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.

שָׁמַעְתִּי מֵהָרֶב אֱלִימֶלֶךְ בִּידְרָמוֹן שִׁיחִיָּה, שֶׁדִּרְשׁוֹן צָרִיף לְדַעַת לְדָרֵשׁ מֵעֵנִינִי הַזְּמַן, פֶּסַח בְּפֶסַח, שְׁבוּעוֹת בְּשְׁבוּעוֹת, יָמִים נוֹרָאִים בְּזְמַן הַיָּמִים הַנוֹרָאִים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בַּגְּמָרָא (מַגְלָה דִּף לֵב עַמּוּד א) מֹשֶׁה תִּקְוֶה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שִׁיְהוּ שׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין בְּעֵנִינוּ שֶׁל יוֹם, הַלְכוֹת פֶּסַח בְּפֶסַח, הַלְכוֹת עֶצְרַת בְּעֶצְרַת, הַלְכוֹת חָג בְּחָג. אָבֵל פְּרָשָׁת קָרַח אֶפְשָׁר לְהַגִּיד כָּל הַשְּׁנָה, לְמָה? כִּי כָּל מִי שֶׁמְסַתְּכָל בְּפְרָשָׁת קָרַח, רוֹאֶה שֶׁזֶּה אֶקְטוּאֵלִי בְּכָל זְמַן, הַמַּחְלָקָת, וְהַרְדִּיפָה נֶגֶד הַצְּדִיקִים, תָּמִיד קִיָּמַת וּמִפִּילָה חֲלָלִים.

וּמִסְפָּרַת הַתּוֹרָה "וַיִּקַּח קָרַח בֶּן יִצְחָר בֶּן קָהָת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן פֹּלֵחַ בְּנֵי רְאוּבֵן וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמֹשִׁים וּמְאַתָּים נְשִׂאֵי עֵדָה קָרְאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי שֵׁם" (בַּמִּדְבָּר טז, ב) קָרַח כְּשֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְהַקִּים אֶת הַמִּפְלָגָה שְׁלוֹ, הוּא לֹא לֹקַח אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים, הוּא הוֹלֵךְ לְאֲנָשִׁים הַחֲשׁוּבִים בְּיוֹתֵר שֶׁהִסְפִּימוּ לְלַקֵּחַ אֹתוֹ, "נְשִׂאֵי

עדה" - שְׁהִיוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל (עֵין דַּעַת זְקֵנִים מִבְּעֵלֵי הַתּוֹסֵפוֹת פְּרֻשֶׁת קֶרַח פָּרָק טז פְּסוּק ב), "קִרְאֵי מוֹעֵד" - שְׁהִיוּ מִזְמָנִים לְאֵהָל מוֹעֵד לְהִיּוֹת בְּעֵת עֲבוֹדַת הַקְּרָבָנוֹת (אָבוּ עֲזָרָא בַּמְדַּבֵּר פָּרָק טז פְּסוּק ב, וְעֵין בְּפָנִים יְפוֹת בַּמְדַּבֵּר פְּרֻשֶׁת קֶרַח פָּרָק טז פְּסוּק ב), "אֲנָשֵׁי שֵׁם" - אֲנָשִׁים חֲשׂוּבִים וְחֲכָמִים כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל (עֲבוֹדָה זָרָה דף נה עמוד א) כְּלוּם מִתְקַנָּא אֱלָא חֲכָם בְּחֲכָם (עֵין פָּנִים יְפוֹת בַּמְדַּבֵּר פְּרֻשֶׁת קֶרַח פָּרָק טז פְּסוּק ב), וְאָמְרוּ בַּגְּמָרָא שְׁאוֹתָם הַמְּאֲתִים חֲמֻשִׁים אֵינֵשׁ הָיוּ (סְנֵהֲדָרִין דף קי עמוד א) הָאֲנָשִׁים הַכִּי מִיְחָדִים שְׁבַעֲדַת יִשְׂרָאֵל, וְהָיוּ יוֹדְעִים לְעֵבֶר שְׁנַיִם וְלִקְבָע חֲדָשִׁים, וְהָיָה לָהֶם שֵׁם בְּכָל הָעוֹלָם. וְאָפְלוּ אֶת אוֹתָם הָאֲנָשִׁים הַגְּדוֹלִים וְהַחֲשׂוּבִים הָאֵלוּ הַצְּלִיחַ קֶרַח לְהַסִּיתָ לְדַבֵּר עֲבָרָה שְׁכַזָּה, לְצֵאת נֶגֶד ה' וְנֶגֶד מְשִׁיחוֹ.

סוד ההצלחה של קרח

והשאלה המתבקשת היא איך הוא הצליח?

והנה אמרו בגמרא בסנהדרין (דף קי עמוד א) "עֲשֵׂר שְׁמוֹר לְבַעְלֵיו לְרַעְתּוֹ" (קהלת ה, יב), אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: זֶה עֲשָׂרוֹ שֶׁל קֶרַח. וְאָמַר רַבִּי לְוִי: מִשׁוּי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת פְּרָדוֹת לְבָנוֹת הָיוּ מִפְּתָחוֹת שֶׁל בֵּית גִּנְזֵיוֹ שֶׁל קֶרַח, וְכָל אוֹתָם הַמְּפִתָּחוֹת הָיוּ מֵעוֹר שֶׁלֹּא שׁוֹקְלִים הִרְבֵּה. וְאָמַר רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא: שְׁלֹשׁ מִטְמוֹנוֹת הַטְּמִין יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם, וְאַחַת מֵהֶן נִתְּגַלְתָּה לְקֶרַח. וְהַעֲשִׂירוֹת הַגְּדוֹלָה הִזּוּ הִיָּתָה לְרַעְתּוֹ, מִכִּיּוֹן שֶׁהוּא לָקַח אֶת הַכֶּסֶף הַזֶּה וְשִׁחַד אֶת כָּל אוֹתָם הָאֲנָשִׁים הַחֲשׂוּבִים שֶׁשִׁתְּמְכוּ בוֹ (סֵפֶר עֲטוּרוֹת אֲד"ר עַל בַּעַל הַטּוֹרִים פְּרֻשֶׁת קֶרַח בַּמְדַּבֵּר

פָּרַק טז פְּסוּק א, וּכְבֹר קְבֵעָה הַתּוֹרָה "שֶׁהַשְּׁחִד יַעֲוֹר עֵינֵי חֻכְמַיִם וַיִּסְלַף דְּבָרֵי צְדִיקִים" (דְּבָרִים טז, יט). וּמִיַּד הוֹתֵהֶפֶךְ לָבָם לְשׂוֹנָא אֶת מַטְשָׁה רַבְּנֵנוּ שֶׁהוֹצִיא אוֹתָם מִמִּצְרַיִם.

"אהב כסף לא ישבע כסף"

וּכְשֶׁנִּשְׁנַעֲמִיק נִרְאָה דְּבַר נִפְלָא וְנוֹרָא נּוֹסֵף בְּזָה, הֲרִי אוֹתָם נְשִׂיאֵי הַעֲדָה הָיוּ מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וּכְבֹר אָמְרוּ חַז"ל (בְּכוֹרוֹת דף ה עמוד ב), שֶׁאֵין לָהּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הָיוּ עֲמוֹ תְּשׁוּעִים חֲמוּרִים לוֹבִים טְעוּנוֹתִים מִכֶּסֶף וְזִהְבָה שֶׁל מִצְרַיִם - שֶׁהֵם חֲמוּרִים חֲזָקִים שֶׁיִּכּוֹלִים לְסַחֵב הַרְבֵּה. וְזֶה חוּץ מִבְּזַת הַיָּם שֶׁהִיָּתָה גְדוֹלָה מִבְּזַת מִצְרַיִם (רַש"י שְׁמוֹת פָּרַק טו פְּסוּק כב), כִּכָּה שֶׁכָּל עַם יִשְׂרָאֵל הָיָה מְשַׁפֵּעַ בְּסִכּוּמֵי גְדוּלִים וְעֲצוּמֵי שֶׁל כֶּסֶף וְזָהָב, וּבְכָל אֶפֶן קֶרַח הִצְלִיחַ לְקַנּוֹת אֶת אוֹתָם "נְשִׂיאֵי הַעֲדָה קִרְאֵי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי שֵׁם" בְּכִמָּה מְטַבְּעוֹת, לְלַמְּדֵנוּ אֶת הַכֹּל הַנוֹרָא "אהב כסף לא ישבע כסף" (קֹהֶלֶת ה, ט).

וּלְהִיכֵן הוֹבִילָה אוֹתָהּ תַּאֲוֹת מָמוֹן? לְעִמְקֵי הָאֲדָמָה, שֶׁהֵם נִשְׂרָפִים כְּבָר אֶלְפֵי שָׁנִים וְצוּעֵקִים "מִשֶּׁה אָמַת וְתוֹרְתוֹ אָמַת וְאֲנַחְנוּ בְּדָאִים" (עַיֵן בָּבָא בְּתָרָא דף עד עמוד א).

תְּהִיָה הַגּוֹן וַיִּשָׁר

וּכְמָה הַדְּבָרִים הִלְלוּ אֶקְטוּאָלִיִּים לַיּוֹם יוֹם שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָת, כְּמָה פְּעָמִים יֵשׁ לָנוּ אֶפְשָׁרוֹת לְזִכּוֹת בְּסִכּוּמֵי כֶּסֶף

גדולים אבל לא כל כן בדברי הישרה, חז"ל מלמדים אותנו שרוב העולם נכשלים בגזל (בבא בתרא דף קסה עמוד א), רוב העולם בוחרים את "אלהי הכסף ואלהי הזהב" (שמות כ, כ), מאשר "אלקים חיים" (דברים ה, כג), וכשיש להם הזדמנות להרויח הם הולכים על זה בלי להתבלבל ולא מעניין אותם האם זו דרך התורה, האם זה מתר מבחינה הלכתית?

הלוואה ברבית גדולה לגוים

יש איזה ביזנס גדול בארצות הברית של הלוואה ברבית בצורה אכזרית, יש אנשים שכל הקרינה שלהם בנויה על החיים של אחרים, כי כשהם לא משלמים את הרבית הגדולה שעולה לפעמים מעל 80% בשנה, הם מעקלים את הבית ואת כל הנכסים של הבן אדם ומשאירים אותו עני ואביון ללא רחמים.

הרבית הזו לא רק שהיא אסורה כשמלוים ככה ליהודים, כמפורש בתורה, אלא אפילו כשמלוים לגוים ברבית, שלדעת הרמב"ם (ספר המצות לרמב"ם מצות עשה קצח) זו מצוה, יש גבול לרבית, שיותר ממה שמקבל במדינה - זו כבר בעיה של גזל הגוי, וכפי שבררנו את ההלכה הזו עם כמה תלמידי חכמים שאין היתר להתעסק במסחר האכזרי הזה.

וכבר אמרו חז"ל (פסיקתא זוטרותא פרשת כי תצא דף מד עמוד ב), למה נסמכה פרשת עמלק לפרשת מדות? שכל זמן שישיראל עושין רצון המקום אין אמה שולטת בהם. באו

לשנות מן המצות - אויבים שולטין עליהם.

הרי שאנו לומדים מדברי רבותינו שבשעה שהיהודי מרמה את הגוי בכסף הוא נותן כח לעמלק.

הרבה פעמים אִנְחֵנו רואים בהסטוריה, לפני 900 שנה באנגליה ולפני 70 שנה בגרמניה, ובעוד מקומות שהגוים השתמשו בסבה הזו שעם ישראל נצל אותם כשהלוו ברבית גבוהה יותר מהממצע, כדי לפרע פרעות בישראל (עין בספר אנטישמיות בהונגריה עמוד 60 הערה 33 ובעמוד 162 הערה 33).

ובאמת כבר לפני כ־250 שנה, הגאון רבי יחזקאל לנדאו בדרשותיו בספר דרשות הצל"ח השלם (הוצאת מכון הצל"ח אֶלְעֵד עמוד תקלט) הזהיר על זה וכתב, שאסור לקח רבית מהאמות אשר אנו חוסים בצלם והם מטיבים עמנו, והם בעלי אמונה שמאמינים בהבורא יתברך ובתורת משה שהיא מן השמים, והלוקח ברבית מאמות זמננו יותר מתקון המדינה עושה שתי רעות, אחת מצד נטילת הרבית עצמו, ועוד שהוא בכלל רודף את כלל ישראל להבאיש ריחנו בעיני העמים, וראוי לנו לילך במדותיו של הקדוש ברוך הוא כי חפץ חסד הוא. ובעונותינו הרבים אצל הרשעים נהפוך הוא ורחמי רשעים אכזרי, ונראה בחוש דבר זה אצל מלוי ברבית שמתחלה נראית כמדת הרחמים שמלוה לעני בשעת דחקו, אבל לבסוף נראה שהוא פרעניות ואכזריות מרבה נשך ונושך ברבית עד שלא יוכל העני שיאת, ולבסוף הנושה בא לקחת את כל אשר להעני בנשך.

ולצערנו זה לא העסק היחיד הלא כשר בעולם הביזנס, ותאות הממון "רבים חללים הפילה, ועצמים כל הרגיה" (משלי ז, כו).

כמה אתה מאמין?

ההתנהגות הזו מלבד שהיא פסולה, היא מראה לכל אחד כמה הקושר שלו באמת עם אלקים, כמה הוא אוהב את אלקים וכמה הוא בוטח בו. כיום יש לצערנו הרבה אנשים 'מדמיינים' שהם אוהבים את אלקים, וכשאמתה מוכיח להם שהרצון של אלקים הוא שישמרו שבת, ישמרו את הברית, ילכו בצניעות, פתאום כל אהבת השם שלהם נעלמת. ועל זה אומר הכתוב "בכיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני" (ישעיהו פרק כט פסוק יג). כמה גם בענייני ממון, האדם נכר בכיסו (ערובין דף סה עמוד ב), אתה רואה איך הוא מתנהג ומתנהל בענייני ממון, והאם הוא באמת מאמין ביסוד העשירי שבבעקרי האמונה שכתב הרמב"ם (בפרוש המשניות לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י) שהוא יתעלה יודע מעשה בני אדם ולא הזניחם, ולא כדעת האומר "עזב ה' את הארץ" (יחזקאל ט, ט), אלא כמו שאמר "גדל העצה ורב העלילה אשר עיניה פקחות על כל דרכי בני אדם" (ירמיה לב, יט), וכשאדם גונב, או 'מעלים', או עובד בעבודה הנוגדת את דרך ה' ורצונו, הוא מראה בזה שהוא לא מאמין בהשגחה הפרטית שהקב"ה משגיח על בריותיו, וכן הוא כופר במה שאמרו חז"ל (בבא בתרא דף י עמוד א), שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה ועד ראש השנה.

הגזלן חוזר בגלגול

ולא סתם חז"ל אמרו שרוב העולם נכשלים בגזל (בבא בתרא דף קסה עמוד א), כי הם הכירו את התאוה הזו של הממון,

שְׁקִימָת בְּכָל אֶחָד וְאַחַת. וְלָכֵן הִזְהִירוּ עַל זֶה בְּתוֹקֶף.

וּכְדֵי שְׁיִהְיֶה כַח לְאָדָם לְהִתְגַּבֵּר בְּנִסְיוֹנוֹת הוּא צָרִיף לְדַעַת מֵהוּא הוּא יִפְסִיד אִם הוּא יִכְשֹׁל, וּבַעֲוֹן הַגְּזֹל הַגְּזֹל מִפְּסִיד הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי אֶפְלוּ אִם הוּא שׁוֹמֵר שׁוֹבֵת וְכִשְׁרוֹת וְהַנִּיחַ תְּפִלִּין וְהַפֵּל טוֹב וְיִפֶּה, כְּנִשְׁהוּא מְגִיעַ לְשָׂמִים אוֹמְרִים לוֹ: "אֲתָה לֹא יָכוֹל לְהַכְנִס לְגֵן עֵדֶן, יֵשׁ לָךְ דָּם עַל הַיָּדַיִם", חֲזוֹ"ל קוֹרְאִים לְכֶסֶף דְּמַיִם (עֵין בְּבִבְא קִמָּא פֶּרֶק י מִשְׁנָה ב, וּבְבִבְא בְּתֵרָא פֶּרֶק ה מִשְׁנָה א. וּבִסְפֵר בִּינָה לְעֵתִים לְהַגְּאוֹן רַבִּי עֲזַרְיָה פִּיג'וֹ מִנְצִיָּה דְרוּשׁ סֵט הָאֲרִיף בְּזֵה), וְהַגְּזֹל אֶת הָעֵנִי כְּאֵלוֹ נוֹטֵל אֶת נַפְשׁוֹ (רַשִׁ"י שְׁמוּאֵל ב פֶּרֶק יב פְּסוּק ה), כִּי בְּרָגַע שְׁאָדָם הַשְׁקִיעַ אֶת הַחַיִּים שְׁלוֹ, וְיָרַק דָּם בְּשִׁבִיל לְהַשִּׁיג אֶת הַכֶּסֶף, וְאַתָּה לְקַחְתָּ לוֹ אֶת זֶה, זֶה בְּדִיוֹק כְּמוֹ שְׂרָצְחָתָ אוֹתוֹ. וְהָעֲנֵשׁ שֶׁל זֶה שְׁיִצְטָרֵף לְחֹזֵר בְּגִלְגוּל, שְׁזֵה עֲנֵשׁ יוֹתֵר קָשָׁה מִהַגְּיָהֵנָם (סְפָר נוֹצֵר חֶסֶד לְהַגְּאוֹן רַבִּי יִצְחָק מְקַאֲמֵרְנָא בְּבִאוּרוֹ נוֹצֵר חֶסֶד עַל מְסַכְת אָבוֹת פֶּרֶק ה עֲמוּד קֶלַג), כְּדֵי לְהַחְזִיר אֶת הַגְּזֹלָה לְבַעֲלֶיהָ (עֵין בְּבִאוּר הַגְּר"א מִשְׁלֵי פֶּרֶק יד פְּסוּק כה).

הַסּוֹס הַחֲרוּץ

מִסְפָּר עַל אֶחָד מִתְלַמִּידי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקְּדוּשָׁה, שְׁהִיָּה עֲשִׂיר גְּדוּל, וְהִיוּ לוֹ הַרְבֵּה סוֹסִים.

יוֹם אֶחָד הַבַּעַל שֵׁם טוֹב מְגִיעַ אֵלָיו וּמְבַקֵּשׁ לְקִנּוֹת מִמֶּנּוּ סוֹס טוֹב. הַתְּלַמִּיד קָפֵץ עַל הַהִזְדַּמְנוֹת וְאָמַר לְרַבּוֹ שְׂזוֹ זְכוּת גְּדוּלָה בְּשִׁבִילוֹ לְתַת לוֹ סוֹס בְּחָנָם, וְלָכֵן אִיזָה סוֹס שְׁהָרַב רוּצָה הוּא יָכוֹל לְקַחְתָּ.

הבעל שם טוב נכנס לארזות הסוסים ובוחר סוס אחד, התלמיד מחויר ומתחיל לגמגם: "רַבְבֵּי רִק לְלֵא אֶת הַסּוּס הַזֶּה". והוא מסביר לרבו: "הסוס הזה הוא סוס שאין כמהו בעולם, הוא בקשי אוכל ועובד הכי קשה ויותר טוב מכלם, יש לי אותו רק חצי שנה, והוא הספיק לעבד יותר מכל הסוסים שכאן".

הבעל שם טוב שאל את תלמידו: "אתה זוכר את אחד העובדים שלך שנפטר לפני חצי שנה? האם הוא היה חייב לך כסף?"

והתלמיד מאשר שהוא הלך לו פעם סכום כסף והוא לא החזיר עד היום, ומכיון שהוא נפטר הוא לא הלך לבקש את כספו בחזרה מהיורשים.

"האם אתה מוכן למחל לו על החוב?" - שאל הבעל שם טוב. התלמיד חשב לרגע ואמר: אני מוכן למחל לו על החוב בלב שלם, מחול מחול מחול".

לפתע הם רואים את הסוס החרוץ והמיחד נופל על הרצפה ומת.

התלמיד נבהל ובקש הסבר... והבעל שם טוב גלה לו שבסוס הזה היה מגלגל אותו עובד שהיה אצלו, ובא בגלגול של סוס להחזיר את החוב, ועכשו כשמחלת לו נגמר תקונו ומת הסוס (ספר האמת היחידה פרק ב עמוד ג).

כמה האדם צריך להזהר לא לגנוב לא מיהודי ולא מגוי, ולפעמים גזל הגוי יותר חמור כי יש בזה חלול השם (תוספתא בבא קמא פרק י הלכה טו), וזה גורם לשנאה ולפעמים אפלו לגזרות ורציחות קשות על אחינו בית ישראל.

פְּרָשַׁת חֻקֵּת

חֻקֵּת הַתּוֹרָה

פְּרָשַׁת חֻקֵּת פּוֹתַחַת בְּפָסוּק "זֹאת חֻקֵּת הַתּוֹרָה" – הַפְּרָשָׁה שֶׁעוֹסֶקֶת בְּפְרָשַׁת פָּרָה אֲדָמָה תֹּאֲרָה כְּ"זֹאת חֻקֵּת הַתּוֹרָה", וְכִבֵּר הַקְּשׁוֹ הַמְּפָרְשִׁים (עַיֵן שְׁל"ה פְּרָשַׁת חֻקֵּת תּוֹרָה אִוֵּר אוֹת ב, כְּלִי יִקָּר פְּרָשַׁת חֻקֵּת פָּרָה יֵט פָּסוּק ב) שֶׁהִיא צָרִיךְ לֹאמַר זֹאת חֻקֵּת הַפָּרָה! וּמִפְּנֵי מָה קָרָא לְפְרָשָׁה זוֹ חֻקֵּת הַתּוֹרָה?

וְהַהֲבִדֵּל בֵּין חֹק לְמִשְׁפָּט הוּא, שֶׁהַחֹק הוּא לֵלֵא טַעַם, חֻקָּה חֻקֵּתִי, גְּזֵרָה גְּזֵרְתִּי, וְאִין לָהּ רְשׁוֹת לְהַרְהֵר אַחֲרֶיהָ (בַּמִּדְבָּר רַבָּה פְּרָשַׁת חֻקֵּת פְּרָשָׁה יֵט סִימָן א), לְעַמַּת זֶה הַמִּשְׁפָּט נִקְרָא הַדִּין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טַעַם וְהַטָּעָה.

וּבְאֵמֶת גַּם הַמִּשְׁפָּטִים שֶׁנִּרְאִים לָנוּ שֶׁיֵּשׁ לָנוּ הַשְּׂגָה בָּהֶם, אִין לָנוּ אֵת עֵמֶק הַהֲבָנָה בְּתַכְלִית וְטַעַם הַדִּבְרִים, וְגַם אוֹתָם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לֹא בְּגִלְל שֶׁהַשִּׁכּוֹל מְחִיב, אֲלֵא מִכִּינּוֹן שְׂזָה רְצוֹן הַשֵּׁם, וְאֲפֹלוּ שֶׁיֵּשׁ טַעַמִּים שׁוֹנִים לְמִצְוֹת שֶׁכְּתוּבוּ רַבּוֹתֵינוּ הֵם רַק לְהַרְגִיעַ אֵת הַמְּחַשְׁבָּה, אֲבָל הַטַּעַמִּים הָאֲמִתִּיִּים נִסְתָּרִים מֵאֵתָנוּ (עַיֵן בְּסֵפֶר הַחֲנוּךְ בַּהֲקִדְמָה לְסִפְרוֹ הָעֵרַת הַמְּחַבֵּר דְּבוּר הַמִּתְחִיל וְדַעֲתִי, וּבְמִצְוֹה קִיז), וְאַחֲרֵי שֶׁהָאָדָם מִבִּין שֶׁכָּל דִּינֵי הַתּוֹרָה הֵם חֻקִּים, הוּא יָכוֹל לְהִתְבּוֹנֵן וְלִתֵּת בָּהֶם טַעַם לְשִׁבַּח קִצֵּת לְשִׁכּוֹל הָאֲנוּשִׁי. וְרַמְזוֹ לָזֶה מֵאֲמַר הַכָּתוּב "כִּי חֹק

לְיִשְׂרָאֵל הוּא, מְשַׁפֵּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב" (תהלים פא, ה), שְׂאֲחָרֵי שְׂהָאָדָם מִבֵּין שְׂחַק לְיִשְׂרָאֵל הוּא - שְׂכָל דִּינֵי הַתּוֹרָה הֵם חֻקִּים, הוּא יָכוֹל לְהַבִּין וּלְהַתְּבוּן בְּאֵילוּ מִצְוֹת יֵשׁ גַּם הַבְּנָה מְסִימַת עַל פִּי הַשְּׂכָל הָאָנוּשִׁי, וְזֶה "מְשַׁפֵּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב".

לָזֶה רְמִזָּה הַתּוֹרָה בְּאִמְרָה "זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה" - הַחֻקָּה הִיא לֹא רַק בְּפִרְשֵׁת פֶּרֶה אֲדָמָה, אֲלֵא בְּכָל הַתּוֹרָה, וְהַסְּבָה שְׂשׁוּמָרִים אֶת כָּל דִּינֵי הַתּוֹרָה, גַּם אֶת הַמִּצְוֹת הַשְּׂכָלִיּוֹת, הִיא אֲךָ וְרַק לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂצֻהָ עַל כֶּף - שְׂאֲמַרְתִּי וְנַעֲשֶׂה רְצוֹנִי (ספרי במדבר פֶּרֶשֶׁת שְׁלַח פֶּסְקָא קז).

קרח ופֶּרֶה אֲדָמָה

וְאִם נִתְּבוּנוּ גַם בְּסִדְרֵי הַפִּרְשִׁיּוֹת נִרְאָה, שְׂפִרְשֵׁת חֻקַּת בָּאָה אַחֲרֵי פִרְשֵׁת קֶרַח, וְהַסְּבָה לָזֶה, שְׂפִרְשֵׁת חֻקַּת בָּאָה לַעֲנוֹת עַל הַטְּעָנוֹת שֶׁל קֶרַח וְכִפֵּי שְׂהַמְדָּרֵשׁ (מְשַׁלֵּי בּוֹבֵר פֶּרֶשָׁה יא סִימָן כו) מְסַפֵּר, שְׂכִשְׁבָא קֶרַח מִבֵּית הַמְדָּרֵשׁ, אֲמָרָה לוֹ אֲשֵׁתוֹ: מָה הִלְכָה חֲדָשׁ לָכֶם מִשָּׁה בְּבֵית הַמְדָּרֵשׁ? אָמַר לָהּ: פִּרְשׁ לָנוּ עַל מַעֲשֵׂה הַתְּכַלֵּת. אֲמָרָה לוֹ: מַעֲשֵׂה הַתְּכַלֵּת מֵהוּ? אָמַר לָהּ: כֶּף דָּרַשׁ וְאָמַר נֶאֱמַר לִי מִפִּי הַגְּבוּרָה שְׂתַעֲשׂוּ לָכֶם צִיצִית עַל כַּנְּפֵי בְּגָדֵיכֶם, וְכִדֵּי שְׂיִהֵא חוּט אֶחָד תְּכַלֵּת, שְׂנֶאֱמַר "וְנִתְּנוּ עַל צִיצֵת הַכֶּנֶף פֶּתִיל תְּכַלֵּת" (במדבר טו, לח), בְּאוֹתָהּ שְׂעָה הִיְתָה מְשֻׁחֶקֶת וְאוֹמְרַת לוֹ: רְאוּ כִמָּה הוּא יוֹשֵׁב וּמְשַׁחֵק בָּכֶם, תִּדְעַע שְׂכֹן הוּא אִם עוֹשֶׂה אֲנִי לָךְ טְלִית שְׂכָלָה תְּכַלֵּת מָה יֹאמַר עַל זֶה?

עֲמִדָּה וְעִשְׂתָּהּ לוֹ טְלִית שְׁכֵלָה תְּכַלֵּת, נִתְעַטֵּף בָּהּ וְעָמַד
לִפְנֵי מֹשֶׁה, אָמַר לוֹ מָה הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ? אָמַר לוֹ אֶתֵּה
אֲמַרְתָּ מַעֲטָ וְאֲנִי עָשִׂיתִי הַרְבֵּה.

עוד אמר לוֹ קַרַח: כָּתוּב "וְכִתְבֹתֶם עַל מְזֻזֹת בַּיִתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ"
(דְּבָרִים ו, ט) בַּיִת שֶׁהוּא מְלֵא סִפְרֵי תוֹרָה, צָרִיךְ מְזֻזָּה אוֹ לֹא?
אָמַר לוֹ מֹשֶׁה רַבְּנוּ: הֵן, אָמַר לוֹ קַרַח: יִשְׁמְעוּ אֲזֻנֶיךָ מָה שֶׁפִּיךָ
מוֹצִיא. אָמַר לוֹ מֹשֶׁה: קַרַח עֲבַרְתָּ עַל מְצֻוֹתַי שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְנִתְגָּאִיתָ בְּעִשְׂרֶךָ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עָמַד לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּכַעַס, אָמַר לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם קִיָּמִים הֵם
דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ הֵבֵא עֲלֵיהֶם גְּזֵרָה, שֶׁנֶּאֱמַר וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא ה'
וּפְצָתָהּ הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ וְגו' (בַּמִּדְבָּר טז, ל), וְאִי זֶה, זֶה פְּתַחַהּ
שֶׁל גִּיהֵנִם, שֶׁבִּקֵּשׁ שֶׁפְּתַחַהּ שֶׁל גִּיהֵנִם תִּבְרָא בְּאוֹתוֹ מְקוֹם.

וּבְאֵמֶת אִם נִתְבַּוְּנֵן נִרְאָה שֶׁלְקַרַח הָיוּ טַעֲנוֹת 'הַגִּיּוֹנוֹת', מָה
הַהֲגִיּוֹן שֶׁטְלִית שְׁכֵלָה תְּכַלֵּת תִּהְיֶה חִיּוּב בְּפִתִּיל תְּכַלֵּת?

מָה הַהֲגִיּוֹן שֶׁבַּיִת מְלֵא סִפְרֵי תוֹרָה יִהְיֶה חִיּוּב בְּמְזֻזָּה?

וּמָה הָיָה בְּסוֹפוֹ, הוּא עִם כָּל 'הַהֲגִיּוֹן' שֶׁלּוֹ שָׁקַע בְּמַעֲמָקֵי
הַגִּיהֵנִם.

זֶה הַהֲסַמְכָה שֶׁל פְּרָשַׁת חֻקֵּי אַחֲרֵי פְּרָשַׁת קַרַח, לְלַמֵּד
אוֹתָנוּ אֵל תִּהְיֶה קַרַח, אֵל תִּנְסָה לְהַבִּין אֶת אֱלֻקִּים, תַּעֲשֶׂה
אֶת רְצוֹנוֹ כִּי הוּא צָוָה וְלֹא כִּי זֶה מְסַתְּדֵר לָהּ בְּמִחָה.

הַרְעִיּוֹן הַזֶּה נִכְלָל בְּצוּוֵי הָאֱלֻקִּי לְשִׁמְעַע בְּקוֹל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל
וּמִנְהִיגֵי הַדּוֹר, וְאֲמָרָה הַתּוֹרָה "לֹא תִסּוּר מִן הַדְּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ
לָךְ יָמִין וּשְׂמָאל" (דְּבָרִים יז, יא), וְדַרְשׁוּ חַז"ל (סִפְרֵי דְבָרִים פְּרָשַׁת
שׁוֹפְטִים פֶּסְקָא קַנַּד אוֹת יא) אֲפֹלוֹ אִם יִאֲמְרוּ לָךְ עַל יָמִין שֶׁהוּא

שִׁמְאֵל, וְעַל שִׁמְאֵל שֶׁהוּא יָמִין צָרִיף לְשִׁמְעֵ לָהֶם. וְהִסְבֵּה לָזֶה כִּי אוֹתָם תִּלְמִידֵי חֲכָמִים וּמְנַהֲיָגֵי הַדּוֹר רוּחַ ה' בְּפִיהֶם שֶׁלֹּא יִכְשְׁלוּ בְּהוֹרָאָה (עֵינֹ שִׁמּוּאֵל ב פָּרָק כג פְּסוּק ב, וְעֵינֹ בְּסִפֵּר יִלְקוּטֵ יוֹסֵף קַצּוֹר שֶׁלְחָן עֶרְוֹד יוֹרֵה דְעָה סִימָן רמח, רמו - הַלְכוֹת תִּלְמוּד תוֹרָה סְעִיף ע), וְלָכֵן גַּם אִם הֵהָגִיוֹן לֹא כָּל כָּף מִסְתַּדֵּר, צָרִיף שֶׁהָאָדָם יִכְפִּיף אֶת עַצְמוֹ לָזֶה.

הרב של עצמו

לְפַעֲמִים בְּנֹאָדָם מִתְחִיל לְלַמֵּד תוֹרָה עִם הָרַב שֶׁלוֹ וְהוּא שֵׁם לֵב שֶׁהָרַב שֶׁלוֹ קִצַּת עָסוּק, וַיֵּשׁ לוֹ עוֹד תִּלְמִידִים, אֲזִי הוּא מַחְלִיט לְהִיּוֹת 'הָרַב שֶׁל עַצְמוֹ', וּמִתְחִיל לְהַמְצִיא תוֹרָה מִשְׁלוֹ, וּמוֹרָה לְמֵרוֹת שֶׁלֹּא הֵגִיעַ לְהוֹרָאָה שֶׁעָלָיו נֹאמַר "רַבִּים חָלְלִים הִפִּילָה" (מְשָׁלִי ג, כו), כְּזֶה אָדָם עֲדִיף שֶׁהוּא בְּכָלֵל לֹא יִחְזוֹר בְּתִשׁוּבָה, כִּי הוּא חִלּוֹל הַשֵּׁם מְהֵלֵךְ, וְזֶה מֵה שֶׁקוֹרָה בְּעוֹלָם לְצַעֲרָנוּ הָרַב. אֲנַחְנוּ שׁוֹמְעִים יוֹתֵר וַיּוֹתֵר סְפוּרִים, אֶתְהָ רוּאָה אָדָם שֶׁנִּרְאָה דְתִי, אֶפְלוֹ חֲסִיד הוּא נִרְאָה, הוּא הוֹלֵךְ לִישִׁיבָה, אֲבָל הוּא עוֹשֶׂה דְבָרִים שֶׁהֵם נֶגֶד כָּל גְּדוּלֵי הַדּוֹר, נֶגֶד כָּל הַהֲלָכוֹת. לְפָנַי כְּמָה יָמִים רָאִינוּ אֵיזָה וַיִּדְאוּ שֶׁל אֶחָד שֶׁקוֹרָא לְעַצְמוֹ רַב, פֶּה בְּאִמְרִיקָה, וְהוּא מְסַפֵּר סְפוּר אִישִׁי שֶׁהוּא לִקַּח אֶת הַמְשִׁפָּחָה שֶׁלוֹ לְקוֹלְנוּעַ בְּשִׁבְתָּ! עִם הַשְּׁטֵרֵימֵל וְעִם הַכֵּל, מֵאִיפֹה זֶה בָּא? זֶה לֹא בָּא מִחֹסֶר לְמוּד, הֵאָנְשִׁים הֵאָלָה לְמוּדוֹ, לְמוּדוֹ מִשְׁנָה, גְּמָרָא, הַלְכָה, תִּשְׁאָלוּ אוֹתָם שְׁאֵלוֹת, יֵשׁ הַרְבֵּה פְּעֻמִּים שֶׁהֵם יַעֲנוּ אֶת הַתִּשׁוּבָה, אֲבָל מֵהָ קֵרָה? אֵיפֹה קֵרָה הַקָּצֵר הַזֶּה? זֶה קֵרָה בְּרָגַע שֶׁהָאָדָם הַזֶּה לֹא עָשָׂה לְעַצְמוֹ רַב, אוֹ שֵׁישׁ לוֹ אֵיזָה רַב

מחמד שאומר לו מה נשהוא אוהב לשמע, מה אתה רוצה שיהיה מתר או אסור? מתר אז מתר, אסור אז אסור, אני אמצא לה מתירים ואוסרים, תגיד לי מה אתה רוצה. כזה רב עדיף כבר לקנות עציץ שיהיה הרב שלך, עציץ יחזיק יותר זמן מהרב הזה... רב נוח כזה שרואה אותך נוסע בשבת ולא אומר לה כלום זה לא רב, זה ערב רב.

עשה לה רב

ולפעמים האדם 'קונה' את הרב שלו בכמה תרומות או הוראת קבע, והרב חונש להעיר לו שלא יפסיד את התרומה, ולכן אמרו חז"ל עשה לה רב וקנה לה חבר (אבות פ"ק א משנה ו), לא קנה לה רב, אסור לה לקנות את הרב שלך, ולתת לו שחד כדי שלא יוכיח אותך.

הפרצופים של היצר הרע

סבה נוספת שצריך רב שגדול ממך, היא כדי שידריך אותך איך להתנגד ליצר הרע, שהרי ליצר הרע יש כמה שמות כמו שאמרו בגמרא (ס"ה דף נב עמוד א) שינש שבעה שמות ליצר הרע: הקב"ה קראהו "רע" (בראשית ח, כא), ומשה רבנו קרא לו "ערל" (דברים י, טז), דוד המלך קרא לו "טמא" (עין תהלים נא, יב), שלמה קרא לו "שווא" (משלי כה, כא) ישעיהו הנביא קרא לו "מכשול" (ישעיהו נז, יד), יחזקאל קרא לו "אבן"

(יחזקאל לו, כו), ויואל קרא לו "צפוני" (יואל ב, ט). ושמעתי מהרב נסים יגן זצ"ל ששהסביר בזה שהיצר הרע כל הזמן משתנה לפי איך שאתה משתנה, פעם אחת הוא בתפקיד של יצר הרע - מלמד אותך להיות רע, ופעם אחת הוא בתפקיד של ערל - שאוטים את לבך מלקלט את דברי המוסר, ופעם אחרת הוא מטימא אותך בדברים אסורים (עין ויקרא יא, מג וביומא דף לט עמוד א), ולפעמים הוא מכשיל אותך במצות שהן 'מצות מהשטן' - כמו למשל אחד ששומר את העניים שהוא מכיר, ולא רוצה שאף אחד יעזר להם, כדי שפשהוא יתן להם מתנות לאביונים הם יהיו 'אביונים מהדרים'. וגם הוא מגיע לאדם לפעמים כאבן שמכביד את לבו ונהפך לבו ללב אבן (עין יחזקאל יא, יט), ולפעמים הוא מגיע כצפוני שהוא צפון בלב, ואי אפשר לשים אליו לב, רק בהתמדה חזקה בלמוד המוסר. וכן הלאה, ואם לא יהיה רב שמכיר אותך עם החלשות שלך והכחות שלך, היצר הרע יכניע אותך בקלות. וזו הסבה שלא מספיק שהאדם יבחר לו את הרמב"ם או את מרן השלחן ערוך לרב, כי למרות כל גדלותם בתורה, הם לא מכירים אותך ואת היצר הרע שלך הפרטי, ולכן צריך רב חי שיכול להדריך אותך בכל ההתמודדות והנסיונות.

הרב לרב

וזו הסבה שגם תלמיד חכם ורב, צריך שיהיה לו רב, שהרי היצר הרע מתגרה בתלמידי חכמים יותר מכלם (סכה דף נב עמוד א), וכל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו (סכה דף נב עמוד א).

הַגָּאוֹן מוֹיִלְנָא הִיָּה אוֹמֵר לְתַלְמִידִים שְׁלוֹ, מָה אַתֶּם חוֹשְׁבִים, שְׂאִין לִי יֵצֵר הָרַע? הַיֵּצֵר הָרַע שְׁלִי שׁוֹרֵף אוֹתִי כָּל יוֹם! אָבֵל אֲנִי מִתְגַּבֵּר עָלָיו (אור דְּנִיָּאל פְּרָשַׁת כִּי תֵצֵא עִמּוּד שֶׁמָה). אָבֵל יֵשׁ כָּלִים לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו, מָה הַכָּלִים? הַגְּמָרָא (סְכָה דָף נב עִמּוּד ב) אוֹמֵרֵת: אִם פָּגַע בָּךְ מִנּוּל זֶה מְשִׁכְהוּ לְבֵית הַמְדָרְשׁ, קַח אוֹתוֹ לְבֵית הַמְדָרְשׁ, תִּלְמַד תּוֹרָה, תִּלְמַד מוֹסֵר, תִּתְחַזֵּק.

פְּרִשְׁת בְּלֶק

מעשה בלעם

בפרשה שלנו אנחנו לומדים את כל המעשה ששכר בלק את בלעם לקלל את עם ישראל, והקדוש ברוך הוא מנע ממנו.

בלעם מבין שאם הקדוש ברוך הוא לא יתן לו אפשרות לצאת - הוא לא יצליח, וכמו שאמר לשליחי בלק "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי ה'" (במדבר כב, יח), זה לא שבבלעם הרשע נהפך פתאום לצדיק, הרי אין לו חלק לעולם הבא (סנהדרין דף צ עמוד א), אלא שהוא הפיר שפחו וגבורתו של הבורא ברוך הוא - מלא עולם, ולכן ידע שהמלחמה עם ה' אבודה מראש.

מבלעם אנחנו צריכים ללמד את הידיעה הברורה הזו, שאין לעשות דברים שנוגדים את רצון ה' גם אם הפתוי הוא מלא הבית כסף וזהב...

מוסר מבלעם

ולפי זה יש להבין מה קרה אחר כך שבבלעם הולך לקלל את

עם ישראל, הרי הקדוש ברוך הוא מראש אמר לבלעם "לא תאר את העם כי ברוך הוא" (במדבר כב, יב), אז מה בלעם מתעקש ומנסה לשכנע את הקדוש ברוך הוא, ובסוף הולך (במדבר כב, כא), הרי כבר הקדוש ברוך הוא אמר לו שהוא לא יצליח לקלל את העם?

והבאור הפשוט בזה, שבלעם חשב שאפשר לשנות את דעת הקדוש ברוך הוא, למרות שהוא אמר לא, אפשר לגרם לו להגיד כן, לשיח אותו בשבעה מזבחות (במדבר כג, א), ועוד ארבעים ושנים קרבנות (עין נזיר דף כג עמוד ב), ולכן כשנחה עלינו הנבואה הוא מיד אמר "לא איש אל ויכזב וכן אדם ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה" (במדבר כג, יט), ואת הלמוד הזה למד בלעם עם הרבה בזיונות שקבל מבלק וכל עמו (במדבר כד, יא).

וכמה מוסר אנחנו יכולים ללמד מבלעם...

תַּאֲוֹת הַמָּמוֹן

ובמה דברים אמורים?

ידועים דברי חז"ל (ביצה דף טז עמוד א) שמזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה עד ראש השנה, חוץ מהוצאות שבת, ראשי חודשים וימים טובים, שזה לא נכלל בכלל החשבון. עוד אמרו חז"ל (מדרש תנאים לדברים פרק טו סימן ט) לעולם אין אדם מעני מן הצדקה. ואדרבה, יש לנו את הבטחת הקדוש ברוך הוא "הביאו את כל המעשר אל בית

האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אָמר ה' צבאות
אם לא אֶפְתַּח לָכֶם אֶת אַרְבוֹת הַשָּׁמַיִם וְהִרִיקְתִּי לָכֶם בְּרָכָה
עַד בְּלִי דָי" (מלאכי ג, י), וְהַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת "עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר" (דברים
יד, כב), וְדָרְשׁוּ חַז"ל: עֲשֹׂר בְּשִׁבִיל שְׁתַּתְּעֲשֹׂר (עין שַׁבַּת דף קיט
עמוד ב). עוֹד אָמַר הַכָּתוּב "דַּרְשֵׁי ה' לֹא יִחְסְרוּ כָּל טוֹב" (תהלים
לד, יא), "נָעַר הִיִּיתִי גַם זָקֵנְתִי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נֶעְצָב וְזָרְעוּ
מִבְּקוֹשׁ לֶחֶם" (תהלים לו, כה), וְלִצְעָרְנוּ אֲנַחְנוּ רוֹאִים בְּעוֹלָם
שְׂאֵפְלוֹ הַמֵּאֲמִינִים וְשׁוֹמְרֵי תוֹרָה וּמִצְוֹת הֵם מְאֹד מִתְקַשְׁיִם
בְּעֵינֵינוּ הַבְּטָחוֹן בַּבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, וְעוֹשִׂים הַשְּׁתַּדְּלוֹת גְּדוֹלָה
בַּפְּרִנְסָה הַרְבֵּה מֵעֵבֶר לְמָה שְׂצָרִיךְ בְּקַלְלַת "בְּזַעַת אֶפִּיךָ
תֹּאכַל לֶחֶם" (בראשית ג, יט). וְהֵלֵא "לֹא אִישׁ אֶל וַיִּכְזֹב" וְאִם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַבְּטִיחַ עַל יְדֵי עֲבָדָיו הַחֲכָמִים שֶׁלֹּא
יִחְסַר לְדוֹרְשָׁיו וְלֵאלּוֹ שֶׁהוֹלְכִים בְּדַרְכָּיו כְּלוּם, לְמָה צָרִיךְ
לְדַאֵג וְלִטְרוּחַ יוֹתֵר מִמָּה שְׂצָרִיךְ?

וְאִדְרָבָה, בְּמָקוֹם לְהַשְׁקִיעַ שְׁעוֹת נוֹסְפוֹת שְׁתַּהֲיֶה לָּךְ
מִשְׁפָּרַת יוֹתֵר גְּדוֹלָה, תַּשְׁקִיעַ שְׁעוֹת נוֹסְפוֹת לְהִיּוֹת מְדוֹרְשֵׁי
ה' וּמִמִּילָא לֹא יִחְסַר לָּךְ כָּל טוֹב.

הַהֲבִטָּחָה לְהַצְלָחָה

וּבְאֵמַת כָּכֵל שֶׁהָאָדָם מַשְׁקִיעַ יוֹתֵר בְּעֵינָיו הָעוֹלָם הַזֶּה, כִּכָּה
פְּחוֹת יֵשׁ לוֹ הַבְּטָחָה שְׂיִצְלִיחַ, שֶׁהָרִי הָרִמְב"ם (הלכות שְׁמִטָּה
וְיֻבֵל פָּרָק יג הַלָּכָה יג) כּוֹתֵב, כָּל אִישׁ וְאִישׁ מִכָּל בְּאֵי הָעוֹלָם אֲשֶׁר
נִדְּבָה רוּחוֹ אוֹתוֹ וְהִבִּינוּ מִדְּעוֹ לְהַבְדִּיל לְעַמּוֹד לְפָנָיו ה' לְשִׁרְתּוֹ
וְלַעֲבֹדוֹ לְדַעָה אֶת ה' וְהִלָּךְ יִשָּׂר כְּמוֹ שֶׁעָשָׂהוּ הָאֱלֹהִים, וּפְרָק

מֵעַל צָוְאוֹרוֹ עַל הַחֲשׂבוֹנוֹת הַרְבִּים אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ בְּנֵי הָאָדָם, הָרִי זֶה נִתְקַדֵּשׁ קִדְשֵׁי קִדְשִׁים וַיְהִי ה' חֶלְקוֹ וַנִּחַלְתּוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים וַיִּזְכֶּה לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה דָּבָר הַמְסַפֵּיק לוֹ כְּמוֹ שְׂזָכָה לַכֹּהֲנִים וּלְלוֹאִים.

הָרִי שֶׁהֵבֵטְחָה לַחַיּוֹת חַיִּים מְסַפְקִים, שְׁלֵא חָסֵר דָּבָר מִכָּל מַה שְׂצָרִיָּה, זֶה בְּכֹל לֹא קָשׁוֹר לְשַׁעוֹת הָעֲבוּדָה וְגַדֵּל הַמְשַׁכֶּרֶת, אֲלֹא לַהֲיֹת מֵהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִבְדְּלִים לְעֵמֶד לְפָנָיו ה' לְשִׁרְתּוֹ.

הַשְּׂתַדְלוֹת בַּפְּרָשָׁה

וְאִם הָאָדָם יִתְבוּנֵן בְּדַעְתּוֹ, תִּכְרַח הַבְּנָתוֹ לְהַבִּין עַד כִּמָּה לֹא צָרִיךְ לְטַרַח יוֹתֵר מִדִּי בְּעֵינַי פְּרָנְסָה, שֶׁהָרִי אָמְרוּ חַז"ל (עין מַעֲנִית דף ח עמוד ב) מֵאֵן דִּיהֵיב חַיִּי יְהִיב מִזּוּנֵי - מִי שֶׁנֹּתֵן אֶת הַחַיִּים הוּא נֹתֵן אֶת הַמְּזוֹנוֹת, וְאוֹמֵר הַכָּתוּב "פּוֹתַח אֶת יָדָהּ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן" (תְּהִלִּים קמ"ה, טז), "וְהַבּוֹטֵחַ בַּה' חֶסֶד יְסוֹבְבוֹ" (תְּהִלִּים לב, י), וְאֶפְלוֹ אִם הָאָדָם חוֹשֵׁשׁ מֵעֲבָרוֹת שְׂבִידוֹ (עין סְנֵהֲדָרִין דף צח עמוד ב), חִדְשׁ דָּוִד הַמֶּלֶךְ שְׁכָל בּוֹטַח בַּה' חֶסֶד יְסוֹבְבוֹ, וְאֶפְלוֹ רָשַׁע בּוֹטַח חֶסֶד יְסוֹבְבוֹ (מִדְרַשׁ תְּהִלִּים בּוֹבֵר מִזְמוֹר לב אוֹת ג), וְלִכֵּן כְּשֶׁאָדָם מִתְנַהֵל בְּחַיִּים שְׁלוֹ בְּצוּרָה שְׂמֵרָאָה שֶׁהוּא בּוֹטַח בְּהַשֵּׁם, הוּא לֹא חוֹשֵׁשׁ לְהוֹצִיא הוֹצָאוֹת שְׁלֵל מִצּוּרָה, שְׂאֵם בְּאֵמֶת יֵשׁ לְאָדָם אֲמוּנָה הוּא לֹא מִסְתַּכֵּל עַל הַחֲשׂבוֹן כִּמָּה עֲלָתָהּ לוֹ הַשְּׂבָת, כִּמָּה עֲלָתָהּ לוֹ הַיְשִׁיבָה, אִם צָרִיךְ לְשַׁלַּח אֶת הַבָּנִים שְׁלוֹ לַיְשִׁיבָה הַכִּי טוֹבָה וְזֶה עוֹלָה אֶלֶף דּוֹלָר הוּא מְשַׁלֵּם בְּשִׁמְחָה, הוּא רוֹצֵה לַחְגֹּג כָּל שְׂבָת כְּאֵלוֹ הִיא הַשְּׂבָת הַכִּי טוֹבָה שֶׁהִיָּתָה בְּהִסְטוֹרִיָּה

- הוא משקיע, הוא רוצה לקנות תפלין, הוא משקיע את הכי טוב, הוא רוצה לקנות מזוזה - הוא לא קונה בנשבעים דולר וזה בקושי כשר, אלא קונה מזוזה מכבדת, בזה הוא לא רק מראה שהוא באמת מאמין בבורא, אלא גם הוא זוכה שחוסד יסובבנו.

מצב הרוח

בזמן הבעל שם טוב היה אדם אחד שהיה שואב מים, בקר אחד שאל אותו הבעל שם טוב "מה שלומך?" ושואב המים ענה לו בשמחה: "ברוך השם יש עבודה, הגב הכפוף עוד סוחב, איזו ברכה". למחרת שוב פגש אותו הבעל שם טוב והתענין בשלומו, ושואב המים לא הפסיק להתלונן: "קשה לי, אני בקושי מרויח, הגב שלי בקושי סוחב"

אמר לו הבעל שם טוב "מה השתנה מאתמול, הרי אתמול היית מרצה מעצמך?" לא הייתה לשואב המים תשובה. והבעל שם טוב הסביר: חז"ל אומרים (ביצה דף טז עמוד א) שהשם יתברך דן את האדם בראש השנה כמה הוא ירויח, ומצד שני ראינו בחז"ל (עבודה זרה דף ג עמוד ב), שהוא דן את האדם כל יום. והשאלה מתבקשת, מה יש לדון בכל יום, אם כבר נקבע בראש השנה כמה תרויח? (עין בספר חסידים סימן תשסג, ובמגן אברהם סימן תקצא סעיף קטן ט, ובספר דף על הדף בראש השנה דף טז עמוד א על דברי המשנה בראש השנה כל באי עולם עוברו לפניו וכו', שהביאו תשובה מפלאה המיחסת לרבנו הרי"ף זצ"ל בענין זה).

מהתשובות שלך הבנתי, שאת הסכום שנקבע לאדם בראש השנה הוא ירויח, והקדוש ברוך הוא לא חוזר בו חליקה, "לא איש אל ויכזב" (במדבר כג, יט), רק השאלה איך הוא ירויח, האם העבודה תהיה קשה לו, ויתנו לו להרגיש את הקשי, או שיקלו עליו משמים שלא ירגיש את העבודה, והכל יעבר לו בקלות ובשמחה. בדיוק כמוה, שאתמול נגזר עליך שתהיה שמח בעבודה שלך, והיום נגזר עליך ההפך".

איך תרויח?

מזה למדנו גם כן דבר נפלא, שהקדוש ברוך הוא לא גוזר לאדם איך הוא ירויח את מזונותיו הקצובים לו, וזה תלוי במעשיו שבכל יום הוא נשפט, ולפי זה הוא משיג את פרנסתו.

לדגמא אם נגזר על אחד שיהיה לו אקף דולר, זה יכול לבא לו מירשה, או זכיה, או עבודה קשה, או שיעשה תאנה ויקבל פצויים, הכל לפי מעשיו.

סופו של בלעם

נמשיך בספור עם בלעם שהולך לקלל את עם ישראל (במדבר כב, כא), משמים מנסים למנע ממנו, ושולחים לו מלאך עם חרב שלופה לעצר אותו (במדבר כב, כג). בלעם, הנביא הגדול

שֶׁל אַמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁעָלְיוֹ אָמְרוּ חַז"ל (ספרי דברים פרשת וזאת הברכה פסקא שנו אות י) "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה" (דברים לד, י), בישראל לא קם, אבל באמות העולם קם, ואיזה זה? זה בלעם בן בעור. והוא הנביא הגדול, לא רואה את המלאך שהאֵתוֹן שָׁלוֹ רָאָתָה וְלָכֵן בָּכַל פֶּעַם מִנְסָה לְבָרַח מִמֶּנּוּ (עי' במדבר כב, כג וְהִלָּאָה), כְּשֶׁלֹּא יָכֹלָה יוֹתֵר לְבָרַח כִּי הִדְרִיךְ הִיָּתָה צָרָה הִיא רִבְצָה (עי' במדבר כב, כז). בְּלָעַם לֹא מִבִּין מָה קָרָה לְאֵתוֹן שָׁלוֹ, וּבְכָל פֶּעַם שֶׁהִיא לֹא הוֹלֶכֶת כְּרִצּוֹנָה הוּא מִכָּה אוֹתָהּ.

בִּפְעַם הַשְּׁלִישִׁית הָאֵתוֹן פּוֹתַחַת אֶת הַפֶּה, וּמוֹכִיחָה אֶת בְּלָעַם "מָה עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתַנִּי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים" (במדבר כב, כח). בְּלָעַם לֹא מִתְרַגֵּשׁ מֵאֵתוֹן מִדְּבָרָת, כִּי הוּא גַם כֵּן מִמַּשׁ כְּמוֹהָ בְּאוֹתָהּ דִּרְגָה וְאֶפְלוּ פְּחוֹת מִמֶּנָּה, "אֲשֶׁר בְּשֵׁר חֲמוּרִים בְּשֵׁרָם" (יחזקאל כג, כ) וְהוּא מִתְנַפֵּחַ אֶתָּה לָמָּה הִיא לֹא הוֹלֶכֶת כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ (במדבר כב, כט). הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְגַלָּה אֶת הַמְּלָאךְ לְעֵינַי בְּלָעַם (במדבר כב, לא), וּבְלָעַם מִבִּין שֶׁהָאֵתוֹן לֹא אֲשִׁמָּה וּמִשְׁמִים מוֹנְעִים אוֹתוֹ. בְּמָקוֹם לַעֲצוֹר וּלְחִזוֹר, הַשְּׁנוּאָה שָׁלוֹ לָעַם יִשְׂרָאֵל מְקַלְקֶלֶת אֶת הַשְּׁוֹרָה (עי' מדרש אגדה בויבר שמוֹת פְּרִשְׁת בְּשִׁלַח פָּרַק יד סִימָן ה), וַיַּחַד עִם תְּאֵאוֹתוֹ לְכַסֵּף וְכָבוֹד הוּא מְחַלֵּט לְהַמְשִׁיךְ וַיְהִי מָה.

וְמָה הָיָה בְּסוֹפוֹ?

חוּץ מִכָּל הַבְּזִיוּנוֹת הַנוֹרָאִים שֶׁהוּא לֹא הִצְלִיחַ לְקַלֵּל אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁךְ אֶת לְשׁוֹנוֹ כְּמוֹ דָג בְּחֻכָּה (פְּסִיקְתָא זוֹטְרָתָא בְּמִדְבָר פְּרִשְׁת בָּלַק דָּף קכז עמוד ב), שֶׁיּוֹצִיא רַק אֶת הַמַּלְאִים שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה, וְהוּא בָּרַךְ אֶת עַם

יִשְׂרָאֵל כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים (עֵינֹ בַּמִּדְבָּר כג, יא וְהִלָּאָה), סוּפוּ הָיָה
נִשְׁהוּא נִהְרַג בְּחָרָב (בַּמִּדְבָּר לא, ח), וְהִתְקַיֵּם בּוֹ מֵאֲמַר חֲכָמֵינוּ
(אָבוֹת פֶּרֶק ד מִשְׁנֵה כא, וְעֵינֹ בְּסִנְהֶדְרִין דְּף קו עֲמוּד א) הַקְּנֵאָה, הַתְּנֵאָה
וְהַכְּבוֹד מוֹצִיאֵינוּ אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם.

פְּרִשֵׁת פְּנַחֶס

מעשה פנחס

הפרשה פותחת בפסוק "וידבר ה' אל משה לאמר. פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי" (במדבר כה, י - יא), הקב"ה אומר למשה רבנו שהסבה היחידה שאנחנו עוד קיימים היום, לא רק אז בדורו של משה, אלא עד היום, זה רק בזכות המעשה של פנחס בן אלעזר. וכתב רבנו בחיי (במדבר פרק כה פסוק יא) שהשבת החמה גרמה קיומן של ישראל, שאלמלא כן היו כליו, ואם כן פנחס גרם לישראל ארך ימים ושנות חיים מאותו זמן עד סוף העולם, ואותן השנים אין להן סוף ותכלית, ולכן זכה לחיות לאין תכלית, מדה כנגד מדה, כי פנחס זה אליהו (עיי' פרקי דרבי אליעזר פרק מז, ובבא מציעא דף קיד עמוד ב רש"י דבור המתחיל לאו כהו מר, ובבבלי הטורים במדבר פרק כה פסוק יב), ואליהו לא מת (עיי' אוצר המדרשים איזנשטיין חסר ויתר עמוד 197).

ומה באמת קרה שם?

פנחס ראה מעשה של חלול השם הנורא, שזמרי בן סלוא שהיה נשיא שבט שמעון (עיי' במדבר כה, יד) הלך עם גויה בשם כזבי (במדבר כה, טו), ועשה מעשה שלצערנו היום

נְהִיָּה סְטִנְדֵרְטִי, כָּל שְׁנֵי וַחֲמִישֵׁי יֵשׁ עוֹד בְּשׁוֹרוֹת רְעוֹת עַל
הַתְּבוּלָלוֹת נוֹרָאָה שֶׁל יְהוּדִים וְיִהוּדִיּוֹת שֶׁמִּתְחַתְּנִים עִם גּוֹיִם
וְגוֹיֹת, וּבִדְוֹר שֶׁל מִשָּׁה רִבְּנוּ כְּשֶׁזָּה קָרָה בְּרַבִּים, הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן גְּזֵרָה בְּלִי אֲזָהָרָה, וְהִתְחִילוּ לָמוֹת בְּמַגֵּפָה עִם
רַב מִיִּשְׂרָאֵל (בַּמִּדְבָּר כה, ט).

שֶׁמֵּעֵתִי בְּשֵׁם הָרַב שֶׁמִּשׁוֹן דָּוִד פִּינְקוּס זצ"ל - שֶׁזָּה הָעֲנֻשׁ
הַיְחִידִי בַתּוֹרָה שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָעֲנִישׁ
אֶת עַם יִשְׂרָאֵל וְהַחֲלִיט לְהַשְׁמִיד אוֹתָם בְּלִי שׁוּם אֲזָהָרָה.
וְאִם לֹא הָיָה פְּנִיחָס עוֹמֵד עַל כְּבוֹד ה' וְהוֹרֵג אֶת זְמֵרֵי וְאֶת
כְּזָבִי, לֹא הָיָה אֶת עַם יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם. לְלַמְּדֵנוּ עַד כְּמָה חֲמוֹר
עוֹן זֶה וְעַד כְּמָה חֲמוֹר הַחֲלוּל הַשֵּׁם שֶׁיִּצְאָ מִמֶּנּוּ.

מְחָאָה בְּעוֹבְרֵי עֲבָרָה

וְהִרְבֵּה אֲנָשִׁים אוֹמְרִים שֶׁהַיּוֹם לֹא צָרִיךְ כָּל כָּף לְמַחוֹת
בְּעוֹבְרֵי עֲבָרָה אוֹ לְהוֹכִיחַ אוֹתָם, וּבְאֲמַת אִם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ סְכָנָה
לֹא צָרִיךְ לְמַחוֹת בָּהֶם (עֵינֵי בְּרַמ"א בְּשִׁלְחוֹ עֲרוּךְ חֲשׁוֹ מִשְׁפָּט סִימָן יב
סְעִיף א), אֲבָל לְצַעֲרֵנוּ אֲנַחְנוּ רוֹאִים שֶׁגַּם אִם אֵין שׁוּם חֲשֵׁשׁ
- אֲנָשִׁים לֹא מוֹחִים עַל כְּבוֹד הַשֵּׁם. וּכְבָר אָמְרוּ בְּגִמְרָא
(בְּרִכּוֹת דף כ עמוד א), שֶׁהַטַּעַם שֶׁלְּרֵאשׁוֹנִים הָיוּ נֶעְשִׂים נְסִים
וְכִשְׁבָּקְשׁוּ מִהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁיַּעֲשֶׂה לָהֶם נְסִים - נֶעְנֶנוּ,
לְמַרְוֹת שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם הִרְבֵּה תּוֹרָה כְּמוֹ הַדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים,
לְפִי שֶׁהֵם מְסָרוּ אֶת נַפְשָׁם עַל קִדְשׁ הַשֵּׁם, לְגִדֹר פְּרִצוֹת
עִמָּנוּ וְלְהוֹכִיחַ אֶת הַחוֹטְאִים.

וּבְעֵינֵינוּ זֶה יִשְׁנָה תְּשׁוּבָה מְעִינֵינָת מִהַגְּאוֹן רַבִּי שְׁלֵמָה קְלוּגֵר
זצ"ל בְּשׁוֹ"ת טוֹב טַעַם וְדַעַת (כָּרָךְ א מִהַדּוּרָה קִמָּא סִימָן רכט)

וזה לשונו: על דבר שאלתו באיש אחד שנסא נכרית וילדה נקבה, ובא לבית הכנסת לקרא לה שם להילדה פנהוג ורום מעלתו [הוא הרב השואל שם - רבי יצחק אייזיק שוחט ובודק בעיר קראקא] קנא קנאת ה' צבאות ומחה בו ובישו, ועמדו עליו המערערים ושאל אם כהוגן עשה? הנה ידידי מי יתן והייתי במקומו הייתי מנשק עפר רגלו, ומי יתן שיהא חלקי עמו לעולם הבא, כי עשה מעשה של פנחס הקנאי ממש, כי פנחס קנא קנאת ה' צבאות בפני כל המון בית ישראל, ולא חשש שבייש את זמרי.

הרי לנו מה שכתב אותו גאון וקדוש, מהי הדרך שצריך לנהג בעוברי עברה כשעוברים במזיד בפרהסיא על רצון השם.

אנשים מיחדים

ואם נשים לב נראה שיש אנשים שזכו לזכות עצומה וגדולה, ונזכרים כף לדורי דורות, ויש אנשים שגורשמו ונחלקו ונזכרו בהפך, והסבה לזה שמגלגלים זכות על ידי זכאי, וחובה על ידי חייב (שבת דף לב עמוד א), והינו שהקדוש ברוך הוא הוא רואה בשמים למי יש זכות והוא נותן לו עוד מצוה ועוד דבר טוב, ששכר מצוה מצוה (אבות פרק ד משנה ב), ולמי שיש חובה הוא מושה על עצמו עוד עברות ועוד דברים רעים, ששכר עברה עברה (אבות פרק ד משנה ב).

המוסר של החפץ חיים

מספר על החפץ חיים ששאל פעם רב אחד, למה אני כהן ואתה לא כהן?

אותו רב לא הבין את השאלה, והחפץ חיים הסביר: "לפני כשלתת אלפים שנה, כשעם ישראל חטא בעגל, היו שם שבת לוי שלא חטא, וכשמשוה רבנו צעק "מי לה' אלי" (שמות לב, כו), וצוה עליהם ללכת להרג את החוטאים - הם עשו את צווי השם, ובגלל שהאבא של האבא שלי עד אותו דור - רץ וקיים את הצווי של משה רבנו "ויאמר להם כה אמר ה' אלהי ישראל שימו איש חרבו על ירכו עברו ושובו משער לשער במחנה והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרבו" (שמות לב, כז), אבא שלך לא רץ לקיים את צווי משה רבנו, וזו הסבה שאני זכיתי להיות משבט הכהונה ואתה לא, ללמדך שכשניש הזדמנות לעשות רצון השם עושים ולא מחכים, והזכות עומדת לעד" (עין ספר אב אחד לנו פורים פסח עמוד פד).

וזה מה שהיה עם פנחס, שראה מעשה ונזכר הלכה (סנהדרין דף פב עמוד א), והלך לקדש את שם השם בלי מחשבות וחסושות והקב"ה נותן לו מתנה: "לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום" (במדבר כה, יב), הוא יהיה לו שלום - הוא יהיה לעולם (עין אוצר המדרשים אייזנשטיין חסר ויתר עמוד 197), ומכיון שהוא הציל את עם ישראל הוא זכה ונמשח לכהן, מה שלא היה לפני כן (עין בזבחים דף קא עמוד ב, וברש"י במדבר פרק כה פסוק יג), ולחיות לנצח. והוא יהיה אליהו הנביא זכור לטוב המבשר את הגאולה (עין מלאכי ג, כג), ועד היום הקדוש ברוך

הוא משלם לו על המעשה הנפלא שעשה.

מעלת ראובן

יצא ונלמד את ההסטוריה של עמנו, בציוני דרך של האנשים הנפלאים שהתורה מספרת לנו עליהם.

ראובן - התורה מזכירה אותו "ראובן בכר ישראל" (שמות ו, יד), כדי ללמדנו שהוא למד דרך תשובה שהוא הראשון שעשה תשובה (בראשית רבה פרשת וישב פרשה פד סימן יט), הוא הבין את הטעות שלו כשבבל יצועי אביו (עין בראשית מט, ד), ונהיה בעל תשובה. והוא נזכר לדורי דורות במעלה הזו.

מעלת שרח בת אשר

עוד מספרת לנו התורה על אשה מפלאה משבט אשר, "ושם בת אשר שרח" (במדבר כו, מו), מי הייתה האשה הזו? היא הייתה נכדתו של יעקב אבינו. וחז"ל (עין הדר זקנים על התורה בראשית פרשת ויגש פרק מה פסוק כו) מספרים, שהשבטים רצו לספר ליעקב אבינו שהם מצאו את יוסף ושהוא חי כמלך בארץ מצרים, והם חששו שלא יבהל מהבשורה הטובה, ושרח בת אשר התנדבה לשיר ולנגן לסבא יעקב את השיר - עוד יוסף חי, הוא מלך במצרים, יש לו שני בנים מנשה ואפרים. יעקב אבינו מהשמחה הגדולה ברו אותה שלא תמות לעולם, והיא זכתה לאריכות ימים וחיתה עד תקופת דוד המלך (בראשית רבה, פרשת ויגש פרשה צד סימן כו), והצילה

כַּמָּה פְּעָמִים אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, וּבְזִכּוֹתָהּ מֵצֵא מִשָּׁה רַבְּנוּ אֶת
הָאָרוֹן שֶׁל יוֹסֵף (עֵינֵינוּ מְכִילֵתָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִי יוֹחָאֵי פְּרָק יג פְּסוּק יט),
וּמִשְׁתַּמִּים גְּלָגְלוּ אֶת הַזִּכּוֹת שֶׁהֵיָא תִּזְכָּה לְבִשׁוֹר לְסַבָּא יַעֲקֹב
אֶת הַבְּשׂוּרָה וְלִזְכוֹת בְּבָרְכָה הַמְרַבָּה לְחַיִּים אַרְפִּים, וְלַהֲפָנִס
לְגוֹ עֵדוֹ בְּחַיֵּיהָ (מִסְכַּת כְּלָה רַבְתִּי פְּרָק ג הֲלָכָה כג).

מעלת בני קרח

בְּנֵי קֶרַח הָיוּ יַחַד עִם אֲבֵיהֶם בְּמַחְלַקַת נֶגֶד מִשָּׁה וְאַהֲרֹן,
אָבֵל בְּרָגַע הָאֲחֵרוֹן הֵם חָזְרוּ בְּתִשׁוּבָה וְלָכֵן אוֹמְרֵת לָנוּ
הַתּוֹרָה "וּבְנֵי קֶרַח לֹא מֵתוּ" (בְּמִדְבָר כו, יא). קֶרַח וְעֵדְתוֹ כָּלֵם
מֵתוּ, חֵלְקֵם נִשְׂרָפוּ (בְּמִדְבָר טז, לה), חֵלְקֵם נִבְלְעוּ בְּאֲדָמָה עִם
כָּל נִכְסֵיהֶם (בְּמִדְבָר טז, לב), וּבְנֵי קֶרַח לְמִרוֹת שֶׁהִפְּרִיזוּ אֶת
אָבֵא שְׁלֵהֶם שֶׁהִיָּתָה לוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ (בְּמִדְבָר רַבָּה פְּרָשַׁת קֶרַח
פְּרָשָׁה יח סִימָן ח), וְהָיָה הָעֵשִׁיר הַגָּדוֹל בְּעַם יִשְׂרָאֵל (תְּלִמוּד
יְרוּשְׁלַיִם סְנֵהֲדָרִין פְּרָק י הֲלָכָה א), וְהָיוּ לוֹ כָּף הַרְבֵּה מַעֲלוֹת,
הֵם הִבִּינוּ שֶׁכִּשְׂיוֹצָאִים נֶגֶד מִשָּׁה רַבְּנוּ, פְּרוּשׁוֹ לְצֵאת נֶגֶד
הַשֵּׁם, וְלָכֵן הֵם הִחְלִיטוּ לַעֲזֹב אֶת אֲבֵיהֶם בְּטַעוֹתוֹ וּלְפָרֵשׁ
מֵעֵדְתוֹ, הֵם בְּטַח לָקְחוּ בְּחִשְׁבּוֹן שֶׁהוּא יִנְשָׁל אוֹתָם בִּירִשָׁה
מִכָּל הַמְּלֵיאָרְדִים שָׁלוּ, אָבֵל זֶה לֹא הָיָה אֲכַפַּת לָהֶם, וּכְשֶׁהֵם
הִבִּינוּ וְהִפְּרִיזוּ בְּאֲמַת, מִיָּד עָשׂוּ תִּשׁוּבָה, נִצְלוּ, וּמְקוֹם נִתְבַּצֵּר
לָהֶם בְּגִיּהָנָם (סְנֵהֲדָרִין דָּף קי עֲמוּד א, וּבְמִדְרַשׁ אֲגָדָה בּוּבָר בְּמִדְבָר
פְּרָשַׁת פִּינְחָס פְּרָק כו סִימָן יא), וּמֵהֶם יֵצֵא שְׁמוּאֵל הַנְּבִיא (עֵינֵינוּ
מִדְרַשׁ רַבָּה פְּרָשַׁת קֶרַח פְּרָשָׁה יח סִימָן ח) שֶׁשִּׁקּוּל כְּמִשָּׁה וְאַהֲרֹן
(בְּרָכוֹת דָּף לֹא עֲמוּד ב).

איך תכתב בספר?

ולעמדתם התורה מזכירה כמה אנשים, שאפלו שבמשך החיים שלהם הם עשו הרבה מעשים טובים, אבל בתורה הם נזכרים לפי מעשה העברה שעשו, אם זה בני אהרן (במדבר ג, ד), וצלפחד שחלל את השבת (עין במדבר טו, לב, ובשבת דף צו עמוד ב) אפלו שבמדרש (עין תוספות מסכת בבא בתרא דף קיט עמוד ב דבור המתחיל אפלו קטנה) מבאר שהתכוון לשם שמים. וכן המרגלים שהיו בהתחלה אנשים צדיקים (במדבר יג, ג, וברש"י שם, ובמדרש אגדה בוצר במדבר פרשת שלח פרק יג סימן ג), וזמרי בן סלוא שנכשל בעברה כמספר בפרשה הקודמת, כל אלו נזכרים בתורה לדורי דורות. ללמדנו שהקדוש ברוך הוא לא נשא פנים לאיש, ובתורתו תורת אמת (מלאכי ב, ו), כתב את כל מה שאפשר היה ללמד ממנו, מבלי לכסות על אף אחד.

כמה עלינו להזהר שלא נכתב בספר השמימי (עין אבות פרק ב משנה א), כעוברים את רצון השם אלא כעושים רצונו.

פְּרָשָׁת מִטּוֹת

פְּרָשַׁת נְדָרִים

הַפְּרָשָׁה שְׁלֵנוּ עוֹסֶקֶת בְּעֵינֵי נְדָרִים, שְׁכַאֲשֶׁר אָדָם נוֹדֵר וְהוּא מוֹצִיא כַּמָּה מַלִּים מִפִּיו הוּא מְחַיֵּב לְקַיֵּם אֶת דְּבָרָיו, "כֹּכֵל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה" (בַּמִּדְבָּר ל, ג), בַּמַּלִּים יֵשׁ כַּח גְּדוּל, לְהַמִּית וּלְהַחִיֹּת, שְׁנֹאֲמַר "מָוֹת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן" (מִשְׁלֵי יח, כא), וְלִכְּן הִזְהִירוּ חַז"ל (שְׁבַת דף לב עמוד ב) שֶׁבַעֲוֹן נְדָרִים אֲנִשְׁתּוּ וּבְנֵי שׁוּל אָדָם מֵתִים כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים, זֶה לֹא צְחוּק.

מִדַּת הָאֱמֶת

מִצְוֵי הַתּוֹרָה "כֹּכֵל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה" (בַּמִּדְבָּר ל, ג), יֵשׁ לָנוּ לְלַמֵּד אֶת מִדַּת הָאֱמֶת, שְׁחַז"ל כָּבַר הַפְּלִיגוּ בְּמַעֲלָתָהּ וְאָמְרוּ שְׁחֹתְמוּ שׁוּל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֱמֶת (שְׁבַת דף נה עמוד א, וּבִירוּשָׁלַיִם סְנֵהֲדִרֵין פָּרַק א הַלְכָה א), וּמִי שֶׁנִּפְרַע מֵאֲנִשֵׁי דוֹר הַמַּבּוּל הוּא יִפְרַע מִמִּי שֶׁלֹּא עוֹמֵד בְּדַבְּרוֹ (עֵין בְּבֵא מְצִיעָא דף מח עמוד א). וּמִדַּת הָאֱמֶת קִשָּׁה לְהַשְׁיָגָה בְּשִׁלְמוֹת, וְרַק כְּשֶׁרוֹאֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהָאָדָם טוֹרַח לְהַשְׁיָגָה, מְסִיעֵ לוֹ וְנוֹתֵן לוֹ אֶת מִדַּת הָאֱמֶת כְּמַתְּנַת חֲנָם (סֵפֶר הַלֵּילוֹת בֵּין אָדָם לְחִבְרוֹ פָּרַק כ

סעיף ח בשם רבי משה מקוברין זצ"ל, ואחת הסבות שכל כף קטשה להשיג את מדת האמת, כי היא מלחמה תמידית בכל רגע ובכל שעה, כי העולם שלנו הוא 'עלמא דנשקרא' - עולם הנשקר (עין מדרש רבה פרשת אמר פרשה כו סימן ז).

עולם הנשקר

היום נעסק קצת להפיר את עולם הנשקר הזה, כלם מכירים אותו, אבל לא כלם מכירים ויודעים שהוא נשקר...

בכל פרסמת או מודעה שרוצים לשוק איזה מוצר, משתמשים בכל האמצעים כדי לגרם לאדם להוציא את כספו על המוצר, רב ככל האמצעים הם נשקריים ואין להם שום בסוס. הם יכולים לקחת לפרסמת אנשים יפים כדי שישקרו מוצר כושל והרסני, וכלם ילכו אחרי ההבל ויהבלו (עין מלכים ב פרק יז פסוק טו), לא סתם אומר שלמה המלך "נשקר החן והבל היפי" (משלי לא, ט), ההצגות האלו הן נשקר שנועד לנשקר על כל העולם ולגרף כסף על חשבון הפתאים המאמינים לכל דבר (עין משלי יד, טו).

גלוי הנשקר

בואו נתבונן בנשקר הגדול הזה שמקיף את כל העולם, כשאדם רואה פרסמת מפתה, או כל דבר אחר שבועולם הנשקר, הוא מתלהב, הוא לא יודע כמה הכנות מאחורי הקלעים היו רק כדי לתפס את הרגע הזה, וכמה צבע

מָרְחוּ עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁיִּרְאֶה יוֹתֵר טוֹב וַיִּכֶּה מִמֶּה שֶׁהוּא, וְהוּא מְקַבֵּל אֶת הַתְּמַצִּית שֶׁל כָּל הָעֲבוּדָה הַזֹּאת. וְהַתְּמַצִּית הַזֹּאת מְחַלְחֶלֶת לוֹ כְּמוֹ רֵעַל בְּגוֹף, הִיא גּוֹרֶמֶת לוֹ לְקַנְאָה, תְּאֵנָה וְרִדִּיפַת כְּבוֹד – כִּי הוּא רוֹצֵה גַם אֶת הַתְּמַצִּית הַשְּׁקֵרִית הַזֹּאת. מֵה שֶׁהוּא לֹא מִבִּין שֶׁהוּא לְעוֹלָם לֹא יִגִּיעַ לָזֶה, אֲבָל לִיִּצְרָה הָרַע וְשִׁלּוּחֵיו זֶה לֹא אֶכְפֹּת, הֵם מְכַנְּסִים אֶת הָאָדָם לְעוֹלָם שֶׁל אֲשׁוּלִיּוֹת וְהָאָדָם נוֹפֵל שׁוֹב וְשׁוֹב בְּאוֹתוֹ הַשְּׁקֵר רַק בְּצוּרוֹת שׁוֹנוֹת. חֲזו"ל (סוֹטָה דף ח עמוד א) הִגְדִּירוּ אֶת זֶה בְּמִשְׁפָּט אֶחָד: אִין יִצְרָה הָרַע שׁוֹלֵט אֲלֵא בְּמָה שֶׁעִינָיו רוֹאוֹת, כְּשֶׁהֵעִין רוֹאֶה הֵלֵב חוֹמֵד וְכִלֵּי הַמַּעֲשֶׂה גּוֹמְרִים (רש"י בְּמִדְבָר טו, לט) כָּל זֶה נִכְלָל בְּכָלֵל הָאֲסוּר שֶׁל "וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם" (בְּמִדְבָר טו, לט), הָעֵינַיִם וְהֵלֵב הֵם שְׁנֵי סְרֻסְרֵי עֵבְרָה (מִדְרַש רַבָּה פְּרָשַׁת נִשְׂא פְּרָשָׁה י סִמּוֹן ב), שְׁגוּרָמִים לְאָדָם לְחַיּוֹת בְּדַמְיוֹן וְלִהְתְּאוֹת אֶל עוֹלָם הַשְּׁקֵר הָאֲסוּר.

הֵייתִי מְלִיוֹנָר

בְּעֶבֶר כְּשֶׁהֵייתִי אֶחָד הַמְּלִיוֹנָרִים הַגְּדוֹלִים בְּוֹל סְטְרִיט [זֶה הַמָּקוֹם שֶׁל הַבוֹרְסָה בְּנִיּוֹ יוֹרְק שֶׁמְגַלְגְּלִים שָׁם מְאוֹת מְלִיאָרְדֵי דוֹלָרִים בְּכָל שְׁעָה], הַתְּעַסְקָתִי עִם אֲנָשִׁים עֲשִׂירִים וּמְפָרְסָמִים, וּמְנַסִּיּוֹן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם: מֵעוֹלָם לֹא רְאִיתִי אֶפְלוֹ אֶחָד מֵהֶם שֶׁהוּא בְּאֶמֶת שׁוֹמֵחַ וּמְאֻשֵּׁר, כָּל אֶחָד הוּא טְרָגֵדִיָּה מְהֻלַּכֶת, כָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ סְפוּרֵי זְעוּעוֹת, מִבְּחוּץ הַכָּל נִרְאֶה יָפֵה וְטוֹב, אֲבָל מִבְּפְנִיִם הַכָּל רְקוֹב בְּצוּרָה כָּל כֹּף טְרָאגִית וְנוֹרָאָה.

חיי הזוּעָה שֶׁל הַרְשָׁעִים

אחד הזמרים הגוים הכי מפרסמים בעולם מת מיתה משנה, וגלו אחרי שהתפגר כמה אדם רע מעללים הוא היה. וכמוהו היו וישנם אלפי אנשים מפרסמים שרובצים על עשר אגדי, ולאט לאט מתברר כמה אנשים רעים וחטאים הם, וגם מהכסף שלהם אין להם שום רוח, הם מסכסכים עם המשפחה שלהם, הם מכורים לתאוותיהם בצורה הגרועה ביותר - באפן חמור יותר ודוחה יותר מחיות השדה, וגם המות שלהם הוא טרגדיה, חלקם מתאבדים, חלקם נרצחים, וחלקם מתים מרובי התאוות שלהם במחלות שונות. זה לא סתם ספורים, עשינו על זה שעור שלם עם הוכחות שהאנשים הכי מפרסמים בעולם - הם האנשים הכי מסכנים, שהם כל כף עניים שאין להם כלום חוץ מכסף. אין להם לא חיי משפחה, כי כלם בסוף מתגרשים, ולפי מחקר שהתפרסם זו מחלת הכלל - כי יותר משמונים אחוז באמריקה מתגרשים תוך חמש שנים מהחתונה!!! יש צ'אנס יותר גדול שמטוס נוסעים ינחת לה על הראש באמצע הרחוב מאשר שהאדם ישאר נשוי יותר מחמש שנים! למה? זה עולם התאוות, היום הוא אוהב אותה והוא רוצה אותה, אחרי חמש שנים זה כמו בגד, הוא רוצה בגד חדש, כמה מסכנים הילדים שבאים מהורים כאלה, שכל מה שיש להם בראש זה תאוות, תאוות, תאוות.

להתעורר על החיים

וזה מה שהזהיר הכתוב "אל תקנא בעשוי עוולה" (תהלים לו, א)

- להיות כְּעוֹשֵׁי עוֹלָה (בְּרִכּוֹת דף ז עמוד ב), אֲפֵלוּ שֶׁהֵם נִרְאִים לָךְ שְׂמִיחִים וּמְאֻשְׁרִים, הַכֹּל שֶׁקָּר וְזִיוָף, וּבְמִסְתָּרִים תִּבְכֶּה נַפְשָׁם.

וּכְשֶׁאָדָם יִכְנִיס אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה טוֹב טוֹב לְרֹאשׁ שְׁלוֹ, הוּא יִתְעוֹרֵר וְיִתְחִיל לְהִבִּין לְהִיכֵן הַחַיִּים שְׁלוֹ הוֹלְכִים, הָאֵם הוּא רוֹצֵה לְסַיֵּם אֶת הַחַיִּים שְׁלוֹ כְּמוֹ אוֹתָם הַמְּפָרְסְמִים שֶׁל עוֹלָם הַשֶּׁקֶר, אוֹ שֵׁשׁ אֶפְשָׁרוֹת לַחַיּוֹת חַיִּים אַחֲרֵים, רְגוּעִים וּשְׂמִיחִים.

וְהַכְּתוּב אוֹמֵר "לַעֲשׂוֹת חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ וְתִמְכִּינָהּ מְאֻשֵׁר" (מְשַׁלֵּי ג, יח), הַמְּחַזִּיקִים בַּתּוֹרָה הֵם מְחַבְּרִים לַעֲשׂוֹת הַחַיִּים וְהַתּוֹמְכִים בָּהּ הֵם הַמְּאֻשְׁרִים הָאֲמִתִּיִּים, וְכַדִּי לַעֲלוֹת עַל דְּרָךְ הַיִּשָּׁר לֹא צָרִיךְ הִרְבָּה - "בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ" (דְּבָרִים ל, יד), מִתְחִילִים לְלַמֵּד תּוֹרָה וְלִלְכֹת לְפִי הַתּוֹרָה וּלְאֵט לְאֵט הָאָדָם מִתְחִיל לַחַיּוֹת חַיִּים מְאֻשְׁרִים.

"כְּפִי תִהְיֶה"

נִחְזֹר לְכַח הַפֶּה, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְשַׁמֵּר וּלְעֲשׂוֹת כָּל מַה שֶׁהוּא מוֹצִיא מִפִּיו. מִצָּאֵנוּ הַבְּטָחָה נִפְלְאָה שֵׁשׁ לָהּ מִשְׁמַעוֹת אַחֲרַת לְמַלִּים "כִּכֹּל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה", וְהִינוּ שֶׁכָּל מַה שֶׁהָאָדָם יֹאמֵר בְּפִיו - הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲשֶׂה, וְהַפֶּה שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם נִהְיֶה כְּבִיכּוֹל כְּמוֹ פִּי שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִמְרוּ חַז"ל (בְּבֵא מְצִיעָא דף פה עמוד א), שְׁמִי שְׂמִיחִיר אֲנִישִׁים בַּתְּשׁוּבָה עָלָיו נֹאמֵר הַכְּתוּב "כֹּה אָמַר ה' אִם תָּשׁוּב וְאָשִׁיבָךְ לְפָנַי תַּעֲמֹד וְאִם תּוֹצִיא יָקָר מְזוּלָל כְּפִי תִהְיֶה" (יִרְמְיָהוּ טו, יט), שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר גְּזֵרָה וְהוּא מְבַטְּלָהּ. וְגַם זֶה קָשׁוּר

למדת האמת, כי אדם שהאמת בווערת בו, הוא לא יכול לראות איך שאנשים חיים בטקור, ולכן הוא משקיע את כל כחותיו להוציא יקר מזולל.

תינוקות שנשבו

לצערנו אין הרבה אנשים שבוערת בהם מדת האמת, ולכן הם מחפשים תרוצים למה לא לדבר עם אנשים ולשכנע אותם להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם (מלאכי ג, כד). אחד התרוצים ששמעתי זה שכלם 'תינוקות שנשבו', הם לא גדלו בבית חרדי, הם לא יודעים, מסכנים. ובאמת גם אם נאמר שהם תינוקות שנשבו - מה שלא תמיד נכון, כי לתינוק שנשבה יש גדר הלכתי (עין בשבת דף סח עמוד ב, וברמב"ם הלכות שגגות פרק ב הלכה ו) - למה להשאיר אותם בטבאי למה לא לחלץ אותם מציד היצר הרע שצד אותם? ואשרי הזוכה שיהיה חלקו ממצדיקי הרבים כפוכבים לעולם ועד (עין דניאל יב, ג), ויתקיים בו "ככל היצא מפיו יעשה".

פְּרָשַׁת מִסְעֵי

מ"ב מִסְעוֹת

"אֵלֶּה מִסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל" - בַּפְּרָשָׁה שְׁלָנוּ מְזָכְרִים מ"ב הַמִּסְעוֹת שְׁעַם יִשְׂרָאֵל עָבְרוּ בַּמִּדְבָּר. וְלַפְעָמִים עוֹלָה מִחֻשְׁבָּה פְּגוּמָה, בְּשִׁבִיל מָה צָרִיךְ אֶת כָּל הַשְּׂמוֹת שֶׁל הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּיךָ? מָה כָּבֵר אֶפְשָׁר לְלַמֵּד מִזֶּה?

וּבְאֵמַת בְּטַעַם כְּתִיבַת הַמִּסְעוֹת פִּרְשׁ רַש"י (בַּמִּדְבָּר פָּרַק לֵג פְּסוּקֵי א) לְהוֹדִיעַ חֲסָדָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאֵף עַל פִּי שְׂנֵאָזֵר לְטִלְטֵלֵם בַּמִּדְבָּר, לֹא הָיוּ מְטִלְטְלִין תָּמִיד בְּלֹא מְנוּחָה, כִּי בְּכָל הַזְּמַן הַגָּדוֹל הָיָה לֹא הָלְכוּ אֶלָּא מ"ב מִסְעוֹת (וְעֵין בְּדַרְשׁוֹת ר"י אֲבֵן שׁוֹעִיב פְּרָשַׁת מִטּוֹת וּמִסְעֵי, וּבִסְפֵר כֹּד הַקַּמַח עֲרֹב סָכָה).

הַסּוּדוֹת בַּמִּסְעוֹת

הַרְבֵּה אֲנָשִׁים לֹא מְשֻׁכְּלִים וּמְבִינִים, שְׁגִם בְּפִסּוּקִים שְׂנֵאָזֵים רַק כְּשִׂמוֹת שֶׁל מְקוֹמוֹת, יֵשׁ בָּזֶה דְּבָרִים עֲמָקִים וְסוּדוֹת גְּדוֹלִים. וְגַם בְּכָל מ"ב הַמִּסְעוֹת הַכְּתוּבִים בַּתּוֹרָה רְמוּזִים דְּבָרִים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים, וּבִזְהַר חֲדָשׁ (דף ס עמוד א) מְבַאֵר, שֶׁמ"ב הַמִּסְעוֹת הֵם מ"ב עֲלִיּוֹת שְׁעָלוּ מִמַּעַלָּה לְמַעַלָּה. וְכֹן

אלו המסעות היו כנגד שם מ"ב של הקדוש ברוך הוא (עי' במלבי"ם במדבר פרק לג פסוק ה בשם המקבילים).

ובספר נעם אלימלך (פרשת מסעי במדבר פרק לג פסוק ב) כתב, ש"מ"ב המסעות שונתבו כאן הם רמז למ"ב עולמות, ויש עולם שהוא דין ויש עולם שהוא רחמים, וכאשר יש בני אדם המקלקלים במעשיהם אשר לא טובים ופוגמים חלילה באיזה עולם, זה נקרא בשם מסעי.

הרי לנו שגמרז במסעם של בני ישראל, גם את המסעות המקלקלים שעברו עליהם, שכן היו מקומות שעם ישראל היה דבק בהשם כמו בהר סיני, שעליו נאמר "ויחן שם ישראל נגד ה'הר" (שמות יט, ב), והיו באחדות גמורה כאיש אחד בלב אחד (עי' מכלתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא דבחדש פרשה א), והיו מקומות שחטאו, או שנסו את הקדוש ברוך הוא, שגמרז "וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי" (במדבר יד, כב, ועי' באבות פרק ה משנה ד).

המסע הפרטי שלך

וכתב בספר אוהב ישראל מאפטיא (פרשת מסעי פרק לג פסוקים א - ב), שכייון שהתורה הקדושה היא נצחית ושיכת בכל זמן ועת, גם אלו המ"ב מסעות שיכים בכל דור ודור, כי התורה הקדושה רומזת לנו בכאן דרכי ה' וסודות נפלאים. אך הדברים נתלבשו בספורי מעשיות כמו בשאר מקומות והכונה בדבריו שהמסע הכללי של עם ישראל - מלמד גם למסע הפרטי של כל אחד ואחד. החיים הם מלאי

תהפוכות, לפעמים האדם מרגיש קרוב להשם והימים שלו מגדירים 'ימי האהבה' ולפעמים הוא מרגיש רחוק מהשם והימים שלו מגדירים 'ימי השנאה' (ענין בספר הישר המיחס לרבנו תם שער ו), ופעמים ומתקיים בו "ויחננו במתקה" (במדבר לג, כח) - הכל מתוק לו והכל מסתדר לו. ולפעמים "ויחננו בחרדה" (במדבר לג, כד) - הוא בלחצים וחרדות אין סופיים. ועל האדם לזכור שבכל מסע ומסע בחיים הוא צריך להיות עובד השם, וכל נסיון שמגיע אליו והוא מתגבר עליו, הוא מקרב אותו יותר להשם. ובכל נסיון ומסע ממ"ב המסעות הפרטיים שלו - הוא צריך להמשיך להתמיד בתורה ולעבד את השם. ורמז לזה "ודברת ב"ם" (דברים ג, ז) בדברי תורה (יומא דף יט עמוד ב), בכל שלב מהמ"ב מסעות הפרטיים של כל אחד ואחד.

נתוב הכחות

ובאמת לא רק בכל מסע ומסע צריך האדם לעבד את השם, אלא גם בכל כחותיו וכשרונותיו, שהרי דרשו חז"ל (ברכות דף נד עמוד א) "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך" (דברים ג, ה) - בשני יצריך, ביצר הטוב וביצר הרע. איך עובדים את השם עם היצר הרע?

התשובה לזה פשוטה, את אותן התכונות הבהמיות והמדודות הגרועות מנתבים לתורה.

אדם שיש לו חרדות - יפנה אותן ליראה מהשם יתברך. ומנסיון נראינו אצל בעלי תשובה רבים - ככל שהוא לומד

על יראת שמים וענשי הגיהנם, החרדה עוברת לו. והסבה לזה, שהחרדה היא פעלה של היצר הרע שמעניש את האדם בגלל חטאיו, ולכן כשאדם מתחיל להתחזק ולפחד מהבורא יתברך, כל פחד שמגיע מטמאה מסתלק.

מי שאוהב להתגאות ולהשוין - יקים את מאמר הכתוב "ויגבה לבו בדרכי ה'" (דברי הימים ב, יז, ו). וכן אדם שמקנא לא יקנא בעושי עולה (תהלים לו, א, ועין בברכות דף ז עמוד ב), אלא בעושי משפט וצדקה, ובקנאת סופרים שתרבה חכמה (בבא בתרא דף כא עמוד א). ואם האדם ילך בדרכו הזו נמצא שבכל פעלה ופעלה שהוא עושה, הוא עובד את השם יתברך בכל לבו ונפשו (ועין קדשת לוי במדבר פרשת מסעי דבור המתחיל והנה במ"ב) וממילא גם הקדוש ברוך הוא נמצא אתו בכל עניניו שזו מדה כנגד מדה (מסכתות קטנות מסכת פלה רבתי פרק א הלכה ג), וברכת ה' עליהם.

רב העולם - מספנים

וכמה מספנים האנשים - שלצערנו זה רב העולם, שלא רק שלא מנתבים את המדות המגנות שלהם למקומות טובים, עוד הם מגדילים אותם ונהפכים לבעלי תאוה יותר גרועים מבהמות (עין רמב"ן דברים פרק כט פסוק יח), והם מביאים על עצמם יסורים מכערין (עין ברכות דף ה עמוד א), ואין להם לא שקט ולא שלוה בכל ימי חייהם. ומכיון שהם לא מכניסים את הקדוש ברוך הוא לחיים שלהם, גם הקדוש ברוך הוא לא משפיע חסדו עליהם, ואפלו אם יש להם כסף, הכל זה

בְּבַחֲיִנַת "עֵשֶׂר שָׁמוֹר לְבַעְלֵיו לְרַעְתּוֹ" (קהלת ה, יב), "וּמְשַׁלֵּם לְשִׁנְאָיו אֶל פָּנָיו לְהֶאֱבִידוֹ" (דברים ז, י).

עֵנִי אוֹ עֵשִׂיר בְּדָכָאוֹן

דָּרָךְ אֲגַב, אִם תִּשְׁאַלוּ אֲנָשִׁים מָה עֲדִיף לְהִיּוֹת, עֵנִי בְּדָכָאוֹן אוֹ עֵשִׂיר בְּדָכָאוֹן, רַב הָאֲנָשִׁים יִגִּידוּ לָךְ: עֲדִיף לְהִיּוֹת עֵשִׂיר בְּדָכָאוֹן, כִּי לְפָחוֹת יֵשׁ לוֹ כֶּסֶף, וּכְשֶׁהוּא יֵצֵא מִהַדְּכָאוֹן - לְפָחוֹת יִהְיֶה לוֹ כֶּסֶף. אֲבָל זֶה לֹא נִכּוֹן, זֶה שֶׁהוּא עֵשִׂיר אֵין לוֹ תִּקְוָה, הוּא לֹא מִצְפֶּה לְמַשָּׂהוּ שְׂיוּצִיָּא אוֹתוֹ מִהַדְּכָאוֹן, יֵשׁ לוֹ כֶּבֶד הַכֹּל עֵכָשׁוּ וְזֶה לֹא עוֹזֵר לוֹ! אֲבָל לְעֵנִי יֵשׁ לוֹ תִּקְוָה - כִּי הוּא אוֹמֵר: "אֲנִי עֵכָשׁוּ עֵנִי וְאֵין לִי כֶּסֶף, אֲבָל יוֹם אֶחָד אֲנִי אֶצְלִיחַ לְזִכּוֹת בְּלוֹטוֹ, וְזֶה יוּצִיָּא אוֹתִי מִהַדְּכָאוֹן" וַיֵּשׁ לוֹ תִּקְוָה שְׁלֵעֵשִׂיר אֵין!

מִתְאַבֵּד עִם מֵאָה מְלִיוֹן דּוֹלָר

לְפָנֵי כַּמָּה שָׁנִים פָּרְסְמוּ עַל אֵיזָה גוֹי מְפָרְסֵם שֶׁהִיָּה לוֹ כֶּסֶף בְּשִׁפְעַע - לְמַעַלָּה מִמֵּאָה מְלִיוֹן דּוֹלָר, קָרִיָּה, מְשִׁפְחָה טוֹבָה, הַכֹּל מִבְּחוּץ הִיָּה נִרְאָה טוֹב. הוּא נִכְנָס לְדָכָאוֹן וְלִמְשֻׁבֵּר וְאַחֲרֵי זְמַן קָצֵר הוּא תָּלָה אֶת עַצְמוֹ, - וְהוּא לֹא הִיָּחִיד שֶׁהִמְצֵב הִגְשָׁמִי שָׁלוּ הִיָּה כָּל כֶּף טוֹב וְאַבֵּד אֶת עַצְמוֹ לְדַעַת. וְהִשְׁאֵלָה מִתְבַּקֶּשֶׁת - אֵיךְ אָדָם שֶׁנִּרְאָה שְׁכָל כֶּף טוֹב לוֹ, הוֹרֵג אֶת עַצְמוֹ?

והתשובה נמצאת במה שדברנו, כשאדם כל הזמן מרכז בעצמו, בתאוות שלו, בחיים שלו, בכסף שלו, היחיד שהוא יכול לסמוך עליו זה על עצמו, וברגע שהוא שבור - והוא משענת קנה רצוץ (ענין מלכים ב פרק יח פסוק כא) כל עולמו חרב עליו, והוא מאבד את נשפיות הדעת וטוב מותו מחייו.

לכל מבחן יש סוף

לא רק זה, כשאדם זוכר ויודע שיש בורא לעולם נשם אותו בנסיון הזה או במשבר הזה, והוא בודק אותו לראות האם הוא יעמד במבחן, הוא מבין שזה רק מבחן, והמבחן הזה בסוף יגמר. עצם המחשבה הזו תתן לאדם כח להתמודד בכל הנסיונות שאתגרי החיים מביאים לו.

דְּבָרִים
דְּבָרִים

פְּרָשָׁת דְּבָרִים

ספר דברים

אֲנַחְנוּ זֹכִים לְהִתְחִיל סֵפֶר חֲדָשׁ, סֵפֶר דְּבָרִים. שׁוֹנֵה סֵפֶר דְּבָרִים מִכָּל אַרְבַּעַת הַסְּפָרִים הָאַחֲרִים, שֶׁכֵּן כָּאֵן מִשָּׁה רַבְּנוֹ לֹא אָמַר אֶת מֵה שֶׁהֵשִׁים אָמַר לוֹ, אֶלֶּא אֶת הַמוֹסָר הָעֲצָמִי שֶׁהוּא בָּא לְלַמֵּד אֶת עַם יִשְׂרָאֵל. וְלִכֵּן הַסְּפָר הַזֶּה פּוֹתַח בְּפָסוּק: "אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן" (דְּבָרִים א, א).

נְסִי עַם יִשְׂרָאֵל

בְּסֵפֶר הַזֶּה הוּא מְזַכֵּיר לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶת הַנְּסִים שֶׁהֵם עָבְרוּ (עֵין דְּבָרִים ב, לג), תְּזַכֵּרְתָּ הוֹדָאָה לְעַם יִשְׂרָאֵל שִׁיּוּדוֹ לְהַשִּׁים עַל כָּל הַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת.

וּבְאַמַּת זֶה הַנְּהִיגָה טוֹבָה, שֶׁכָּל גַּם שֶׁקוֹרָה לָכֶם, תִּרְשָׁמוּ אוֹתוֹ, וּמִדֵּי פַעַם תִּעֲנִינוּ בוֹ, זֶה יִגְרַם לָכֶם הַסְּתַכְלוֹת אַחֲרֵת עַל הַחַיִּים, וַיִּכְנִיס בְּכֶם הַרְבֵּה שְׂמֻחָה. וְגַם יִזְכִּיר לָכֶם אֶת הַכָּלֵל הַחֻשׁוֹב, שֶׁאֵין לְאָדָם חֵלֶק בְּתוֹרַת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ עַד שֶׁנֶּאֱמַר

בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של
עולם (רמב"ן שמות פרק יג פסוק טז).

תזכרת לתשובה

כמו כן מזכיר משה רבנו את אותן הפעמים שהם חטאו
והכעיסו את ה' ומוכיח אותם, כמו שבאר רש"י (דברים פרק
א פסוק א) אלה הדברים - לפי שהן דברי תוכחות ומנה כֹּאן
כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהו, לפיכך סתם את
הדברים והזכירם ברמז מפני כבודו של ישראל: במדבר - לא
במדבר היו, אלא בשביל מה שהכעיסוהו במדבר שאמרו
"מי יתן מותנו במדבר" (שמות טז ג), בערבה - בשביל הערבה
שחטאו בבעל פעור בשטים בערבות מואב. מול סוף - על
מה שהמרו בים סוף בבואם לים סוף שאמרו "המבלי אין
קברים במצרים" (שמות יד יא), וכן בנסעם מתוך הים, שנאמר
"וימרו על ים בים סוף" (תהלים קו ז). בין פֹּאֲרוֹ וְבֵין תִּפְּלֹ וְלִבָּן
- שתפלו על המן שהוא לבן, שאמרו "ונפשנו קצה בלחם
הקלקל" (במדבר כא ה) ועל מה שעשו במדבר פֹּאֲרוֹ על ידי
המרגלים: וחצרות - במחלקתו של קרח. ודי זהב - הוכיח
על העגל שעשו בשביל רב זהב שהיה להם, שנאמר "וכסף
הרביתי לה וזהב עשו לבעל" (הושע ב י). ולמרות שדבר
משה רבנו ברמז, הבינו עם ישראל את התוכחה, ונשאו
היתה תזכרת לשוב בתשובה על חטאי העבר, ומשה רבנו
נצל את ההזדמנות הזו - זמן קצר לפני פטירתו (ספרי דברים
פרשת דברים פסקא ב), שאז היו הלבבות פתוחים יותר לחזק
את עם ישראל.

בְּכֹל סֵפֶר דְּבָרִים יִשְׁנֶם רַק אַרְבָּעָה מְקוֹמוֹת בּוֹדְדִים שְׂבָהֶם ה' יִתְבָּרַךְ מִצְוָה בְּצוּיִם חֲדָשִׁים אֶת מֹשֶׁה רַבְּנוּ, וְהֵם: הָרֵאשׁוֹן - הַצְּוִי עַל מְנוּי יְהוֹשֻׁעַ לְמַמְשִׁיךְ דְּרָכּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה (דְּבָרִים לֵא, יד). הַשְּׁנִי - גְלוּי הָעֵתִיד לְמֹשֶׁה רַבְּנוּ, שְׁעַם יִשְׂרָאֵל יַעֲזֹב דְּרָךְ ה' אַחֲרֵי מִיתָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, וְשִׁיעֲנֻשׁוּ בְּגִלְלָה זֶה (דְּבָרִים לֵא, טז - יז), הַשְּׁלִישִׁי - הַצְּוִי לְמֹשֶׁה רַבְּנוּ לַעֲלוֹת אֶל הַר נֹבֹ וּלְהִתְכַוֵּן לְמִיתָתוֹ וּקְבוּרָתוֹ (דְּבָרִים לֵב, מ - מו), וְהָרְבִיעִי - כְּשֶׁהִקְדוּשַׁת בְּרוּךְ הוּא מְרָאָה לוֹ אֶת הָאָרֶץ וְאוֹמֵר לוֹ "זוֹ הָאָרֶץ וְשָׂמָּה לֹא תַעֲבֹר" (דְּבָרִים לד, ד).

אַזְהָרָה עֵתִידִית

וְהִמְתַּבְּוֵן יִרְאָה שְׂשׁוּנִים מִתּוֹךְ אַרְבַּעַת הַמְּקוֹמוֹת הָיוּ שְׂיָכִים לְמֹשֶׁה רַבְּנוּ בְּלִבָּד (לַעֲלוֹת אֶל הַר נֹב, וְשִׁלָּא נִכְנַס לְאָרֶץ), וְהַשְּׁנִיִּים הָאֲחֵרִים הָיוּ שְׂיָכִים לְכֹלֵל יִשְׂרָאֵל וְלַעֲתִידִים (מְנוּי מִנְהִיג הַדּוֹר הַבָּא - יְהוֹשֻׁעַ, וְשִׁידְעוּ שִׁיעֲנֻשׁוֹ עַל חֲטָאוֹתָם).

וְכֹאֲשֶׁר מֹשֶׁה רַבְּנוּ שׁוֹמֵעַ שְׁעַם יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי פְטִירָתוֹ יַעֲזֹבוּ דְרָךְ ה', הוּא מְזַהֵר שׁוֹב וּמִתְרִיעַ בְּאֶפְסֹן בְּרוּר בְּיֹתֵר עַל כָּל הַעֲנָשִׁים שְׂיָבֹאוּ עַל עַם יִשְׂרָאֵל בְּעַקְבוֹת מַעֲשִׂים אֵלֵיוּ.

כּוֹפְרֵי הַתּוֹרָה שְׂבַעֵל פֶּה

בְּמִשְׁפַּח הַהִסְטוֹרִיָּה הָיוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁהִסְכִּימוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה שְׂבַכְתָּב, מִכֵּיִן שֶׁהִיא קְלָה לְבַצּוֹעַ, אִין בָּהּ כָּל כֹּף

הוראות ברורות ואתה יכול להחליט מה שאתה רוצה. לצערנו עד היום ישנן כתות נוצריות במסוה של יהודים מנתיחיים, שמפיצים את דברי ההבל שלהם כל הזמן - לא להאמין בתורה שבעל פה.

בפרשה שלנו עצמה ישנם פסוקים מפרשים שמראים שעם ישראל גם בהיותם במדבר, היו צריכים באור על דברי התורה שבכתב, והלכו לפי הסבריו של משה רבנו בקיום מצות התורה, וכמו שאומרת התורה "בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר" (דברים א, ה), ובשבעים לשון פרשה להם (רש"י שם), כדי שהתורה תהיה להם ברורה ביותר בכל השפות ועם כל הפרושים.

התורה שבכתב חסרה פרטים

ובאמת כל מי שקרא אי פעם את ספר התורה, יראה מיד שחסרים בו הרבה פרטים בבצוע המעשים המצויים, ובהיות אותן המצות ומנגד הענשים ברורים מאד - "מחלליה מות יומת" (שמות לא, יד), "ונכרתה הנפש ההיא" "הכרת תכרת" (במדבר טו, לא) "וסקלתם באבנים" ועוד. איך אפשר לקיים את מצות התורה בלי הסבר מדיק בדיוק על כל דבר מה לעשות? לדגמא הצויי על שמירת שבת נכתב בתורה "ששתי ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם קדש, שבת שבתון לה, כל העשה בו מלאכה יומת" (שמות לה, ב), הענש על חלול שבת הוא מות, אבל לא מפרש בתורה שבכתב מה המלאכה האסורה שמקבלים עליה את הענש

הַמְקַסֵּמְלִי - מוֹתָ?! לְפִי הִנָּאמָר בְּפִסּוּק לְבַד, אִיךָ נִדַע אִיזוֹ פְּעֻלָּה מְגִדֶּרֶת כִּי מְלֹאכָה שֶׁהַעוֹבֵר עָלֶיהָ עֲנִשׁוֹ מוֹתָ? וְלִמְרוֹת שֶׁהַתּוֹרָה כּוֹתֶבֶת שֶׁבְּשִׁבְתָּ צָרִיךְ לָנוּחַ (שְׁמוֹת כג, יב), גַּם מְנוּחָה זוֹ לֹא הִגְדֶּרָה מֵהִי, מִמָּה לָנוּחַ? אִיךָ לָנוּחַ? בְּבֵיתָ? בְּמִשְׁרָדָּךְ? בַּיָּם? כָּל הַמֵּידָע הַזֶּה חָסֵר מִן הַסֵּפֶר. וּמִכָּאן מוֹכַח, כִּי יַחַד עִם הַפִּסּוּק הַנִּכְתָּב בַּתּוֹרָה, נִמְסַר לְמִשָּׁה בְּעַל-פִּיהָ מִפִּי ה' - פְּרוֹט הַפְּעֻלוֹת הַנִּכְלָלוֹת בְּמִשְׁגַּח "מְלֹאכָה".

מצות מילה

גַּם הַמִּצְוָה הַבְּסִיסִית שֶׁל כָּל יְהוּדֵי, מִצְוֹת בְּרִית מִלָּה שֶׁהַמְּבַטְלָה נֶעְנָשׁ בְּכָרֶת (בְּרֵאשִׁית יז, יד), וְרַב עִם יִשְׂרָאֵל מְקִימִים אוֹתָהּ, נִכְתָּבָה בַּתּוֹרָה: "וּנְמַלְתֶּם אֶת בְּשָׂר עַרְלַתְכֶם" (בְּרֵאשִׁית יז, יא). מָה מְלִים? וְכִיצַד מְלִים? לֹא מִפְּרִשׁ, הַפְּרוֹשׁ שֶׁלָּהּ נִמְצָא בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּיהָ, וּבְמִסְרָת שֶׁקִּבְּלוּ רַבּוֹתֵינוּ אִישׁ מִפִּי אִישׁ עַד מִשָּׁה רַבֵּנוּ.

יום כפור

גַּם הַשְּׂמִירָה עַל הַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ בְּשָׁנָה, יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁרַב עִם יִשְׂרָאֵל צָמִים בוֹ, לֹא מִפְּרִשׁ בַּתּוֹרָה הַצּוּוֵי לְצוּם, אֶלָּא רַק בְּצוּוֵי כָּלְלִי "וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם" (וַיִּקְרָא כג, כז), אִיךָ מְעַנִּים? לֹא הַתְּפָרֶשׁ, וְהָאֶפְשָׁרִיּוֹת רַבּוֹת -בְּעַמִּידָה בְּמִשְׁךָ שְׁעוֹת רַבּוֹת, חֲשִׁיפָה לַחַם הַשְּׂמֶשׁ, הַלְקָאָה עֲצָמִית וְעוֹד.

למרות כל זאת בעם ישראל יש דעה אחרת לגבי מהות הענוי - המנעות מאכילה ושתייה.

ההסבר הזה העבר איש מפי איש עד משה רבנו שהסביר בדיוק את רצון האלקים בצווי זה. וכפי שביארו זאת חז"ל בגמרא במסכת יומא (דף עד עמוד ב).

כך גם לדגמא מצות ארבעת המינים שכתובה בתורה באופן לא ברור (ויקרא כג, מ) וחז"ל מבארים לנו בדיוק מהם ארבעת המינים. כמו כן כל פרטי צווי השחיטה היהודית כלם נתנו במסרת התורה שבעל פה, ורק רמזים בפסוק "וזבחתי מבקרה ומצאנה, אשר נתן ה' לה, כאשר צויתך" (דברים יב, כא).

משה רבנו מנהיג לדורות

ומשה רבנו אבי הנביאים, שיודע את כל השבונשים העתידיים שעתידיים להיות מכופרי בני עמנו, מזהיר וחוזר ומזהיר כל הספר הזה, לבל נלך אחרי ההבל, נזהר ונשמר.

מהנהגה הזו של משה רבנו אנחנו רואים מה זה באמת מנהיג אמת. בדרך כלל מנהיג הדור דואג לדורו ולא לדורות, אצל משה רבנו זה היה אחרת, הוא דאג לכלל ישראל עד סוף כל הדורות, מכיון שנשמתו היתה כלולה מכל נשמות ישראל (עני באלשיך שמות פרק יב, ובאור החיים בראשית פרק מט פסוק יא), הוא דאג גם לדורות האחרים, ולכן טרח וכתב עוד ספר מוסר מיחד אישי שממנו עם ישראל ילמדו בכל

הדורות, מה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת וְכִיצַד צָרִיךְ לְהִזָּהֵר.
וְאַנְחֵנוּ כְּעַם ה' תִּפְקִידֵנוּ רַק לְשִׁמְעַע וּלְצִיִּית לְמַלְיִם הַקְּדוֹשׁוֹת
שְׁיוֹצָאוֹת מִפִּיּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ.

פְּרֶשֶׁת וְאֶתְחַנֵּן

מֹשֶׁה רוֹצֵה לְהַכְנִיס לְאֶרֶץ

הַפְּרָשָׁה שְׁלֵנוּ פּוֹתַחַת בְּפָסוּק "וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעֵת הַהִיא לֵאמֹר" (דְּבָרִים ג, כג), מֹשֶׁה רִבְּנוּ עוֹמֵד וּמִתְחַנֵּן לַה' שְׂיִזְכֶּה לְהַכְנִיס לְאֶרֶץ, וְהוּא מִתְפַּלֵּל וְחוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה תְּפִלוֹת כְּמִנְיֵן וְאֶתְחַנֵּן" (מִדְרַשׁ אֲגָדָה פְּרֶשֶׁת וְאֶתְחַנֵּן פָּרָק ג סִימָן כג), כִּי לְהַכְנִיס לְאֶרֶץ, עַד שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לוֹ "אֵל תּוֹסֵף דִּבֵּר אֵלַי עוֹד בְּדִבְרֵי הַזֶּה" (דְּבָרִים ג, כו).

וּכְבָּר אָמְרוּ בְּגִמְרָא בְּסוּטָה (דף יד עמוד א) דִּרְשׁ רַבִּי שְׁמַלְאִי: מִפְּנֵי מָה נִתְאַוָּה מֹשֶׁה רִבְּנוּ לְהַכְנִיס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל? וְכִי לֶאֱכֹל מִפְּרִיָּהּ הוּא צְרִיב? אִם לְשִׁבְעַת מִטוֹבָהּ הוּא צְרִיב? אֶלָּא כִּי אָמַר מֹשֶׁה: הֲרֵבָה מִצּוֹת נִצְטוּוּ יִשְׂרָאֵל וְאִין מִתְקִימִין אֶלָּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֶכְנִס אֲנִי לְאֶרֶץ כִּי שְׂיִתְקִימוּ כָּלָן עַל יָדִי; אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כָּלוּם אַתָּה מִבְּקִשׁ אֶלָּא לְקַבֵּל שְׂכָר, מִעֲלָה אֲנִי עֲלֶיךָ כְּאֵלוּ עֲשִׂיתָם.

מַעֲלוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

נִתְבוֹנֵן בְּעִמְקֵי שֵׁל דְּבָרֵי חַז"ל הַלְלוּ: אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יֵשׁ בָּהּ

מַעֲלוֹת גְּדוּלוֹת הֵן בְּרוּחַנִיּוֹת וְהֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת, מִי שֶׁגָּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל זֹכֶה לְדַרְגָּה גְבוּהָה רוּחַנִית (עֵינֵי כְּתוּבוֹת דָּף קִיא עֲמוּד א), וְאֶפְלוּ מִי שֶׁרַק הוֹלֵךְ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל זֹכֶה לְתוֹסֶפֶת קִדְשָׁה (עֵינֵי כְּתוּבוֹת דָּף קִיא עֲמוּד א), הָאֲוִיר שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְחַכֵּים (בְּבֹא בְּתָרָא דָּף קנח עֲמוּד ב), יֵשׁ בָּהּ יִפִּי מִיַּחַד (עֵינֵי רד"ק תְּהִלִּים פָּרָק קלב פָּסוּק ב), וְיֵשׁ קִדְשָׁה מִיַּחַד בְּפָרוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (עֵינֵי בְּפָרִי מְגִדִים אֶרֶח חִיִּים אֲשֶׁל אֲבָרְהָם סִימֵן רח סְעִיף קָטן טז), וְעוֹד וְעוֹד, וְלִמְרוֹת כָּל הַמַּעֲלוֹת הַלְלוּ, הַסִּבָּה הָאֲמִתִּית שֶׁבִּגְלָלָה רָצָה מִשֶּׁה רַבְּנוּ לְהַכְנִיס לְאֶרֶץ הַיָּא - כְּדִי שְׂיִזְכֶּה לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת יְשׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל כָּלֹּת מִצְוֹתֶיהָ.

הַסְּבוֹת לְעֵבֶר דִּירָה

בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים?

כָּל אָדָם לִפְנֵי שְׁקוּנָה בֵּית אוֹ עוֹבֵר דִּירָה, הוּא בּוֹדֵק כַּמָּה דְּבָרִים, הָאֵם הַשְּׂכֵנִים טוֹבִים? הָאֵם הַבֵּית מְשֻׁפָּץ? הָאֵם זֶה קָרוֹב לְמִרְכָּז הָעִיר? הָאֵם יֵשׁ לוֹ חֲנִיָּה קְרוֹבָה לְבֵיתוֹ? כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה - הֵם חֵלֶק מִמְּכַלּוֹל הַסְּבוֹת אֵם לְעֵבֶר אֵל הַבֵּית הַזֶּה אוֹ לֹא.

וְלִמְרוֹת חֲשִׁיבוּתָם - כָּלֵם סְבוֹת גְּשְׁמִיּוֹת.

מִשֶּׁה רַבְּנוּ מְלַמֵּד אוֹתָנוּ, שֶׁהַסִּבָּה לְרִצּוֹת לְעֵבֶר מְקוּם אוֹ לְהַגִּיעַ לְמְקוּם מְסִיִּם, צְרִיכָה לְהִיּוֹת סְבָה רוּחַנִית - 'הַרְבֵּה מִצְוֹת נִצְטוּוּ יִשְׂרָאֵל וְאִין מִתְקַיְמִין אֵלָא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֶכְנִס אֲנִי לְאֶרֶץ כְּדִי שְׂיִתְקַיְמוּ כָּלֵן עַל יְדֵי', כִּכָּה גַם כְּשֶׁאַתֶּם בָּאִים

לעבר דירה, הדבר הראשון שצריך לבדוק, האם המקום הזה קרוב למקומות של תורה, למקוה, למוסדות למוד טובים וקדושים לילדים, זה ההבדל בין מחשבה של גוי למחשבה של יהודי שמחפש סבה רוחנית בכל דבר.

חסכון במזוזות

ובדרך זו צריך לנהג בכל דבר ודבר, להגביר את הכח הרוחני על הגשמי. כשאדם קונה בית בהרבה כסף, לא פעם הוא נקלע לחובות, וכשמגיע הזמן לקבע את המזוזה הוא מחליט כאן לחסוך, הוא קונה מזוזה מאיזה סוחר שהוא אפילו לא מכיר, הוא לא בודק את המזוזות, והוא שם אותן בבית רק כדי לצאת ידי חובה, ואחרי זמן קצר כשמתחילים לו בעיות, הוא מחליט ללכת 'לבדק מזוזות' והוא מגלה שכלן פסולות...

מזוזה או יהלום?

ומספר בתלמוד ירושלמי במסכת פאה (פרק א הלכה א) שפעם אחת שלח ארטבון לרבי יהודה הנשיא - רבנו הקדוש - מרגלית אחת יקרה מאד, ובקש שישלח לו בתמורתה גם כן דבר ששוה הרבה ומיוחד כמוה. שלח לו רבנו הקדוש בתמורה מזוזה. התפלא ארטבון ואמר לו: אני שלחתי לך אבן טובה שאין כמוה בעולם, ואתה שלחת לי מזוזה ששוה

כִּמָּה מְטִבְעוֹת? עֲנֵה לּוֹ רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ: הַמְּזוּזָה שֶׁשְּׁלַחְתִּי לָךְ כָּל נֶכְסִי וּנְכֻסְיָהּ לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׂאֵתָה שְׁלַחְתָּ לִּי חֶפֶץ שְׂאֵנִי צְרִיף לְשֹׁמֵר עָלָיו, וְאֲנִי שְׁלַחְתִּי לָךְ מְזוּזָה שְׂאֵתָה יִשָּׁן וְהִיא תִשְׁמֹר עָלֶיךָ.

”חֲכָם לֵב יִקַּח מִצּוֹת”

וּמָטָה רַבְּנוּ, שֶׁיִּדְעַ מֶה הָעֵרָף שֶׁל כָּל הַמִּצְוֹת, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר בְּגִמְרָא בְּסוּטָה (דף יג עמוד א) ”חֲכָם לֵב יִקַּח מִצּוֹת” (משלי י, ח), לָכוּ בִקְשׁ מֵהַשָּׁם וְהִתְחַנֵּן חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה תְּפִלוֹת כְּדִי לְזַכּוֹת לְקִיָּם עוֹד מִצּוֹת, שֶׁלֹּא הִיָּה יְכוֹל לְקִיָּמוֹ.

לְצַעֲרֵנוּ רַב הָעָם עֲדִין לֹא הִשְׁכִּילוּ אֵיפֹה בְּאֵמֶת כְּדֹא לְהִשְׁקִיעַ אֶת הַחַיִּים שְׁלָהֶם, הֵם מְעַדִּיפִים לְהִשְׁקִיעַ בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁנִּמְשָׁל לְפָרוֹזְדוֹר, וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא שֶׁנִּמְשָׁל לְטֹרְקְלִין (אבות פֶּרֶק ד מִשְׁנֵה טז). וְאֶפְלוּ אִם הֵם כְּבָר מְשֻׁקִיעִים קִצָּת בְּרוּחָנִיּוֹת זֶה בְּטִל ‘בְּשָׂשִׁים’ בִּיחַס לְהִשְׁקָעָה שְׁלָהֶם בְּעַנְיָנִים גְּשָׁמִיִּים.

”וּמִשְׁלֵם לְשִׁנְאָיו”

זוֹ הַסְּבָה שֶׁהִרְבֵּה אֲנָשִׁים לְמִרוֹת שְׂאִין לָהֶם כְּמַעַט שׁוֹם זְכִיּוֹת, הֵם זֹכִים לְעִשָּׂר מִפְּלֶג, לְחַיִּים לְלֹא דְאָגוֹת, לְמִרוֹת שֶׁבְּעִינֵי בְּשׂוֹר – לֹא נִרְאָה שֶׁבְּאֵמֶת מַגִּיעַ לָהֶם. וְהַסְּבָר שֶׁל זֶה הוּא שֶׁכִּיּוֹן שֶׁכָּל הַהִשְׁקָעָה שֶׁל הַחַיִּים שְׁלָהֶם בְּעַנְיָנֵי הָעוֹלָם

הזה, ולא מענין אותם עניני העולם הבא, לכן הם מקבליים את שכרם בעולם הזה. ולעממתם אלו שכן מעריכים את חיי העולם הבא, וטורחים להשיג עוד מצוה ועוד מצוה - זוכים לשלמות השכר בעולם הבא.

וזה מה שאמר הכתוב בסוף הפרשה: "וידעת כי ה' אלקיך הוא האלקים האל הנאמן שומר הברית והחסד לאהביו ולשומרי מצותיו לאלף דור. ומשלים לשנאיו אל פניו להאבדו לא יאחר לשנאו אל פניו ישלם לו. ושמרת את המצוה ואת החקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוה היום לעשותם" (דברים ז, ט יא), והבאור בפסוקים שה' שהוא האלקים - שהוא תקיף ובעל היכלת ובעל הכחות כלם (עין שלחו ערוך ארח חיים סימן ה סעיף א), שומר את הברית והחסד לאוהביו ולשומרי מצותיו לאלף דור, הזכיות שלהם נשמרות לעתיד, הן לחיי העולם הבא שלהם, והן לצאצאיהם ולצאצאיהם צאצאיהם. ולעממתם לשונאיו, הקדוש ברוך הוא משלם במזמן בעולם הזה "ומשלים לשנאיו אל פניו" - והסבה לזה "להאבדו" מחיי העולם הבא (רש"י דברים פרק ז פסוק י), ולכן מזהיר הכתוב ומצוה שלמרות שתראה אנשים שמקבליים שכר בעולם הזה, "אל תקנא בעשי עולה" (תהלים לו, א), אלא "ושמרת את המצוה ואת החקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוה היום לעשותם" - היום לעשותם ומחר לקבל שכרם (ערוכין דף כב עמוד א).

"להאבדו" - מהחיים הטובים

ובאמת לא פעם אנחנו רואים איך הקדוש ברוך הוא "משלים לשנאיו אל פניו להאבדו" - לא רק בעולם הבא, אלא גם

בְּחַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה. לְפַעֲמִים אָדָם זֹכֵה וּמִקְבֵּל הַרְבֵּה כֶּסֶף,
וּמְאוֹתוֹ הַיּוֹם נִהְרָסִים לוֹ חַיֵּי הַנְּשׂוֹאִין, חַיֵּי הַמְּשֻׁפָּחָה, מִסֵּ
הַכִּנְסָה רוֹדְפִים אוֹתוֹ, 'הַחֲבֵרִים' נִזְכָּרִים בּוֹ וּמְצַיִקִים לוֹ,
וְזֶה אוֹמֵר כְּלָה שְׁלִי וְזֶה אוֹמֵר כְּלָה שְׁלִי (עֵינֵי בָבָא מְצִיעָא דְּרַב ב
עֲמוּד א), כָּל אֶחָד רוֹצֵה לְקַחַת מִמֶּנּוּ חֵלֶק, וְהוּא חַי חַיִּים שֶׁל
מְרִיבוֹת לְלֹא הַפְּסָקָה, וּכְבָר אָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם
"טוֹב פֶּת חֲרָבָה וְשִׁלּוּהָ בָּהּ מִבַּיִת מְלֵא זְבַחֵי רִיב" (מִשְׁלֵי יז, א),
וְכָל הַכֶּסֶף שֶׁהוּא קִבֵּל וְזָכָה נִהְפֵךְ עָלָיו לְרָעָה לְהֶאֱבִידוֹ מִחַיֵּי
שִׁלּוּהָ, מִחַיֵּי שְׁלוֹם הַשְּׁקֵט וּבִטָּח.

פרשת עקב

הבטחות נפלאות

הפרשה עוסקת בהבטחות נפלאות אם עם ישראל ישמרו תורה ומצוות. ואומרת התורה "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם ושמר ה' אלקיך לך אתהברית ואת החסד אשר נשבע לאבתך" (דברים ז, יב), אין 'והיה' אלא לשון שמחה (פסיקתא זוטרותא פרשת ואתחנן דף יא עמוד ב), יש שמחה גדולה גם בעולם הזה וגם בעולם הבא כשאדם עושה רצון השם, בבחינת "ישמחו השמים ותגל הארץ" (תהלים צו, יא), שיעל ידי שמירת התורה והמצוות האדם זוכה לקבל שפע רוחני וגשמי, וזוכה לברכת ה' עד בלי די (עין ויקרא פרק כו פסוק ג והלאה).

והתורה במשך שנים עשר פסוקים (מפרק ז פסוק יב עד פסוק כד), מתארת את הברכות הגדולות שיגיעו לאדם ששומע בקול ה' והולך בדרך השם.

ושוב בתחלת הפרק הבא מזהירה התורה "כל המצוה אשר אנכי מצוה היום תשמרון לעשות", ומבטיחה - למען תחיון ורבייתם ובאתם את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם" (דברים ח, א), וממשיכה עוד ועוד בתאור ההבטחות.

"פֶּן תִּשְׁכַּח"

וּבְאֶמְצַע כָּל תְּאוֹר הַהִבְטָחוֹת מִזְהִירָה הַתּוֹרָה "הַשְּׁמֶר לָךְ פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לְבִלְתִּי שָׁמֵר מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְךָ" (דברים ח, יא), וְהִשְׁאֲלָה מִתְבַּקְּשָׁת, הֲרִי כָּאן הַתּוֹרָה עוֹסֶקֶת בְּאָדָם שֶׁכִּבֵּר שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת וְלִכֵּן מְקַבֵּל אֶת כָּל הַבְּטָחוֹת הַתּוֹרָה, אִיךָ יִתְכַּן שֶׁהוּא יִשְׁכַּח אֶת הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא, הֲרִי הוּא רוֹאֵה בְּעֵינָיו שֶׁהִשְׁפַּע מֵגִיעַ לוֹ מִהַבּוֹרָא יִתְבַּרֵּךְ עֲבוּר מַעֲשָׂיו?

הָאָדָם נוֹלַד גְּאוּתוֹ

אֲלֵא שֶׁהַתּוֹרָה הַכִּירָה אֶת לֵב הָאָדָם, שֵׁשׁ בּוֹ אֶת מִדַּת הַגְּאוּתוֹ, וְלִכֵּן דּוֹקָא כְּשֵׁשׁ לוֹ הַכֵּל וְטוֹב לוֹ, צְרִיךְ לְהִזְהִיר אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא לִשְׁכַּח אֶת הַשֵּׁם, וְכִמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב "וַיִּשְׁמַן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט" (דברים לב, טו).

אִזְהָרָה מִהַתּוֹרָה

וְכִבֵּר כָּתַב רַבֵּי מֹשֶׁה מְקוּצֵי לִפְנֵי כ' - 800 שָׁנָה בְּסִפֵּר מִצְוֹת גְּדוּל בַּהִקְדָּמָה לְחַבְרוֹ, שֶׁשְׁכַּח לְמִנּוֹת אֶת עֶוֹן הַגְּאוּתוֹ כְּאֶחָד מִהֶלְאוּיוֹ בַּתּוֹרָה וּמִשְׁמִימִים הִזְהִירוֹ אוֹתוֹ עַל זֶה: וְגַם בְּעֵנִין לְאוּיִן בָּא אֵלַי בְּחִלּוּם עֵנִין מִרְאָה בְּזָה הַלְשׁוֹן, הִנֵּה שְׁכַחְתָּ אֶת הָעֶקֶר "הַשְּׁמֶר לָךְ פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים ח, יא), כִּי לֹא הָיָה בְּדַעְתִּי לְחַבְרוֹ בְּמִנְיֵן הֶלְאוּיוֹ, וְגַם רִבְנּוֹ מִשֵּׁה

שיחות על סדר הפרשיות

(הרמב"ם) לא הזכירו במנין. ואתבונן אליו בבקר והנה יסוד גדול הוא ביראת השם, וחיבתיו בעקרים גדולים במקומו.

ולכן מנה אזהרה זו (בסימן סד) : "השומר לה פן תשכח את ה' אלהיך" (דברים ח, יא), אזהרה שלא יתגאו בני ישראל כשהקדוש ברוך הוא משפיע להם טובה ויאמרו שברוח שילקו ובעצם ידם ועמלם עשו והרויחו כל זה, ולא יחזיקו טובה להקדוש ברוך הוא מחמת גאונם שעל זה עונה זה המקרא.

שכחת השם

ובאמת הענין הזה של שכחת השם, יש בו כפיות טובה מאין כמותה. אדם ללא תורה נהפך להיות כמו פרעה, על פרעה אמרו חז"ל במדרש תנחומא (פרשת שמות סימן ה, וברבנו בחיי שמות פרק א פסוק ח) כל הכופר בטובתו של חברו סופו שיכפור בטובתו של מקום. בהתחלה הוא כפר בטובת יוסף שכלכל את כל ארץ מצרים בשנות הרעב (עין בראשית מז, פסוק טו והלאה), וכפי שאמר הכתוב "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" (שמות א, ח), ואחר כך כפר בטובתו של מקום ואמר "מי ה' אשר אנשמע בקלו" (שמות ה, ב).

אל תהיו פרעה

אף אחד לא רוצה להיות פרעה הרשע, אבל כשאדם כופר בטובת השם יתברך, ולא זוכר את חסדיו המרבים,

הוא צועד באותה הדרך - דרך חטאים (תהלים א, א) של פרעה הרשע.

זו הסבה שהקדוש ברוך הוא עשה לאדם כל כך הרבה תזכורות במשך כל היום לזכר "כי ה' אלקיך הוא הנותן לך כח לעשות חיל" (דברים ח, יח). ומיד כשפותחים את העינים בבקר אומרים: "מודה אני לפניך מלך חי וקים שהחזרת בי נשמתך בחמלה רבה אמונתך" (ספר סדר היום בתחלת ספרו, ומשנה ברוך סימן א סעיף קטן ח), ללמד ולהזכיר לאדם להודות לקדוש ברוך הוא על מה שהחזיר לו את נשמתו, ושהחזר הנשמה היא בחמלה - כי הקדוש ברוך הוא לא חיב לאדם כלום.

"ידע שור קנהו"

ובאמת האדם נולד כפוי טובה, "ידע שור קנהו וחמור אבוס בעליו - ישראל לא ידע עמי לא התבונן" (ישעיה א, א), אם האדם לא ילמד על חובת הכרת הטוב וישנה את המדות שלו, הוא יכפור בטובתו של חברו וסופו שיכפור בטובתו של מקום.

תורת החסידות

לאחרונה ישנה תופעה נוראה של כמה אנשים שקוראים לעצמם 'רבנים חסידיים' שהגדילו לעשות והם אומרים שאלקים צריך אותנו, ולכן הוא לא יכול להעניש אותנו על

כלום. מלבד שיש בזה כפירה בכמה מעקרי האמונה כמו שדברנו על זה בשעורים, זה גם מראה לנו איך חז"ל ממש צדקו כשאמרו שכל הכופר בטובתו של חברו, סופו שיכפר בטובתו של מקום, וזה בדיוק מה שיקרה לאותם רבנים חסידיים – שלא למדו מוסר, ולא רסנו את מדת הגאווה שלהם, ולא הגדילו את מדת הכרת הטוב שלהם, ולכן הם כופרים בטובתו של מקום, ואומרים לקדוש ברוך הוא: "לא בקשנו לבא לעולם – אתה החלטת, וזו הבעיה שלך", אלו דברי חצפה נוראים ודברי כפירה וטפשות. ולצערנו הם מתפרסמים שוב ושוב ואנשים קונים את דברי השקר שלהם, כי זה מתאים להם לחיות בדמיון הזה שאלקים צריך אותם, ושהוא לא יכול להעניש אותם. ועלינו מוטלת חובת המחאה, ולומר להם את הכתוב: "אתה כי הזהרת רשע ולא שבו מרשעו ומדרכו הרשעה הוא בעונו מות ואתה את נפשך הצלת" (יחזקאל ג, יט).

ספרי היראה

והסבה שמגיעים לשבושים שפאלה וכדומה לאלה היא מכיון שלא לומדים מוסר אמתי בספרי היראה כמו שכתבנו, אם זה ספר 'ראשית חכמה', ו'מסכת גיהנם', וספר 'רוחות מספרות' – של רבי יהודה פתיה זצ"ל, ושאר הספרים שמזכירים לאדם שהעולם לא הפקר, ושעל הכל יביא האלקים במשפט (קהלת יב, יד).

"מה ה' אלקיך שאל מעמך?"

וּכְבַר אָמַר מֹשֶׁה רַבְּנוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל: "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שָׂאל מֵעַמּוֹ כִּי אִם לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בְּכָל דַּרְכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וּלְעַבְדוֹ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ, לְשִׁמֹר אֶת מִצְוֹת ה' וְאֶת חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ" (דברים י, יב - יג), הַצְּוִי הָרִאשׁוֹן הוּא "כִּי אִם לִירְאָה אֹתוֹ", וְרַק אַחֲרֵי שֶׁתִּקְנֶה לָּךְ אֶת מִדַּת הִירְאָה תוּכַל לְלַכֵּת בְּכָל דַּרְכָיו וּלְעַבְדוֹ אֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְאַהֲבֵה אֹתוֹ.

חיים בדמיונות

הַיּוֹם אָנֹשִׁים מְדַמְיִינִים שֶׁהֵם כְּבָר אוֹהֲבִים אֶת ה', אֵי אֶפְשֶׁר לְעוֹלָם לְהַגִּיעַ לְאַהֲבַת הַשֵּׁם לְלֹא שֶׁקֵּדְמָה לָּהּ יִרְאֵת הַשֵּׁם (מְאוּר וְשִׁמְשׁ פְּרִשְׁת תּוֹלְדוֹת), וְהֵם קוֹרְאִים לָזֶה 'תּוֹרַת הַחֲסִידוֹת' - וְזוֹ טְעוּת גְּדוֹלָה, שְׁמִי שֶׁבְּאַמַּת לוֹמֵד בְּסִפְרֵי הַחֲסִידוֹת יִרְאֶה כִּמָּה הַזְּהִירוֹ עַל עֲנָשִׁים, וְכִמָּה דִּבְרוּ בְּשִׁבַח הִירְאֵת שְׁמִים, וְנִשְׁהַדְּרוּ לְהִתְחִיל בִּירְאֵת שְׁמִים הִיא יִרְאֵת הָעֲנָשׁ, וְכִמוֹ שֶׁכְּתַבְּבִסְפֵר עֲרַבִי נַחַל (בְּרֵאשִׁית - דְּרוֹשׁ יג) לְהַגְּאוֹן רַבִּי דָּוִד שְׁלֵמָה אֵיבְשִׁיץ זצ"ל מְגִדוֹלֵי מְאוּרֵי הַחֲסִידוֹת בְּמֵאָה ה' - 18, שֶׁהִיָּה מִתְלַמְּדֵי רַבִּי יַחִיאֵל מִיכָל מְזִלְאֻטְשׁוֹב זצ"ל - תְּלַמִּיד הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, הִנֵּה נוֹדַע שֶׁבְּעִבּוּדַת ה' צָרִיף הָאָדָם לִילֵף מִמְּדֻרְגָה לְמְדֻרְגָה, וְלָזֶה כְּאֲשֶׁר נִדְּב לֵב הָאָדָם לְגִשְׁתׁ אֶל עִבּוּדַת ה', צָרִיף לְהַרְגִיל אֶת עַצְמוֹ בִּירְאֵת הָעֲנָשׁ, שֶׁהִיא הַקְּטִנָּה בְּמְדֻרְגוֹת, וְכִאֲשֶׁר הִרְגֵל בָּזֶה אִיזָה זְמַן, עַד שֶׁרוּאָה בְּעַצְמוֹ נִשְׁוֹב לֹא יִכְשַׁל בְּחֻטְא בְּשׁוֹם

אפן מחמת יראה זו, ידע כי הגיע זמן לעלות למדרגה יותר גבוהה, ואז יתחיל למאס ביראה זו, ומשלים אל לבו, היתכן לעבד למלך מלכי המלכים המלך הקדוש מחמת יראה של ענש, וכי אם לא היה ענש לא היה עובדו? (פרוה השם שזכינו להוציא מטעם ארגון "בעזרת השם" חוברת שלמה הנקראת 'גיהנם על פי הבעל שם טוב', שם הרב אפרים כהלון שליט"א הוכיח שכל הדברים הללו לא נכונים). ומהזכחה הכי פשוטה שהם רחוקים מדרגת אהבת השם, שאפלו בבקר קנשה להם לקום לתפלה, והם ממשיכים ללכת אחרי תאות לבם. אדם שיאמר לאשתו שזהו אוהב אותה, אבל כל היום הוא עושה מעשים נגד רצונה ומצער אותה, האם היא תאמין לו?

ואפלו שהרמב"ם (רמב"ם הלכות תשובה פרק י הלכה א) כותב, שרק את עמי הארץ והנשים מלמדים על יראת הענש, לצערנו רב עם ישראל עונה על ההגדרות האלו, ולכן החובה הקדושה לבא ולדבר ולפרסם את הענינים הללו, ללא שום שנוי כדברי רבותינו הקדושים.

פְּרָשַׁת רְאָה

הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה

הַפְּרָשָׁה שְׁלֹנוּ פּוֹתַחַת בַּפְּסוּק "רְאָה אֲנֹכִי נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקְלָלָה אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם, וְהַקְּלָלָה אִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְסָרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם" (דברים יא, כו - כז). בַּפְּסוּקִים הָאֵלֶּה הַשֵּׁם יִתְּבַרֵּךְ מִסְבִּיר לָנוּ אֶת תְּכַלִּית הָעוֹלָם הַזֶּה, וְלָמָּה בָּאנוּ לָעוֹלָם? לְזָכוֹת לְקַבֵּל בְּרַכַּת הַשֵּׁם וְלִלְכֵת בַּדְרָכָיו. וּבְלִשׁוֹן הַמְּסַלֵּת יִשְׂרָאֵל (פְּרָק א דְּבוּר הַמַּתְחִיל יְסוּד הַחֲסִידוּת) הָאָדָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא לְהַתְעַנֵּג עַל ה' וְלִהְנוֹת מִזֵּיו שְׂכִינָתוֹ.

הַרְבֵּה אֲנָשִׁים חוֹשְׁבִים שְׂכָל אֶחָד יָכוֹל לַחֲיוֹת וְלַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁהוּא רוֹצֵה, וְאֶפְלוּ הַמְצִיאָיו מִשְׂפָּט 'אִישׁ בְּאֲמוּנָתוֹ יִחְיֶה' שֶׁהוּא סְלוּף שֶׁל הַפְּסוּק "צִדִּיק בְּאֲמוּנָתוֹ יִחְיֶה" (חֲבֻקָּק ב, ד), 'לְחֵיוֹת עִם חֲפָזֵי בְּאֲרָצֵנוּ' - לִיִּבְרָלִים, לֵאלֹהֵי שׁוֹם עַל תּוֹרָה וּמִצְוֹת. וְזֶה גֵרַם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִסְתִּיר פָּנָיו מֵעַם יִשְׂרָאֵל בְּצוּרָה קָשָׁה, וְשָׂאִין בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ.

המעשה והתוצאה

ואת זה התורה באה ומלמדת באפן פשוט ובצורה ברורה: "את הברכה אשר תשמעו" (דברים יא, כז), אם תרצו לזכות לברכה - החובה עליכם פשוט לשמע לדבר ה'. "והקללה אם לא תשמעו אל מצות ה' אלקיכם" (דברים יא, כח), והקללה מגיעה אם לא שומעים לדבר השם. כשאדם שם את היד שלו על קרח היד שלו מתקררת, זה לא שהקרח מעניש אותו, זו פשוט התוצאה, היד שלך מתקררת, ואדם ששם את היד שלו באש היד שלו נשרפת, האם האש מענישה אותו? לא, פשוט זאת התוצאה. ברגע שהאדם חי את חייו על פי רצון ה' ועושה רצונו כרצונו - החיים שלו הם ברכה. ברגע שהוא עושה נגד רצון ה', ' החיים שלו הם קללה.

מהי ברכה

ובאמת אנשים אפלו לא יודעים מה זה ברכה, הם רואים אנשים שלא שומרים תורה ומצוות שמשודרים שהמצב הכלכלי שלהם טוב, וכלם בטוחים שהם זכו בברכה ה', וכנגדם יש הרבה צדיקים שהחיים שלהם לא נראים כל כך מברכים? צריכים להבין מה זה ברכה וקללה?

הברכה היא לא שהאדם מקבל את כל מה שהוא רוצה, אלא שהקדוש ברוך הוא נותן לו ברכה בכל מה שיש לו. עשירות זה לא תמיד ברכה לכל אדם, יש אנשים שחיו באהבה ואחזה שלום ורעות עד שזכו בלוטו, והפסידו את שלות חייהם ושלום משפחתם, ובריאותם, ובסוף מתו

בוֹדְדִים וְכְאוּבָיִם. הִיָּה לָהֶם כְּסָף - וְהִרְבֵּה! אָבֵל לֹא הִיָּתָה לָהֶם בְּרָכָה בְּכֶסֶף. וְיָכוֹל לִהְיוֹת אֲבָרָה בְּכוֹלֵל שְׂבִקְשֵׁי מְקַבֵּל מְלָגָה שֶׁל אַרְבַּע מֵאוֹת דּוֹלָר בְּחֹדֶשׁ, וַיֵּשׁ לוֹ שְׂבָעָה - שְׂמוֹנֶה יְלָדִים, וְכָל חֹדֶשׁ הוּא סוֹגֵר אֶת הַחֹדֶשׁ בְּנִס וּבֵאֶפֶן מְפֹלָא, כִּי יֵשׁ לוֹ בְּרָכָה בְּכֶסֶף, וְאַחֲרֵי כֵּמָה שָׁנִים הוּא גַם קוֹנֵה בַיִת, וַיֵּשׁ לוֹ מְכוֹנִיָּת, וְכִשְׁהוּא מִחְתֵּן יְלָדִים יֵשׁ לוֹ גַם סְכוּם יָפָה לְתַת לְכָל אָחָד, וְהִסְבֵּה לְשִׁפְעַת הָזֶה - לֹא בְּגִלְלַת הַכֶּסֶף הַגָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ לוֹ, כִּי אֵין לוֹ! אֵלֹא שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּרָכָה בְּכֶסֶף.

הַעוֹלָם הַזֶּה שְׂלָהּ

מִסְפָּר עַל הָאֲדָמוֹר הַקָּדוֹשׁ רַבִּי מְנַחֵם מְנַדֵּל מְקוֹצֵק זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לְבָרָכָה, מְגִדוּלֵי הָאֲדָמוֹרִי"ם שְׁחִינֵי בַמָּאָה ה-18, שֶׁפִּעַם אַחַת רָאָה אוֹתוֹ גְּבִיר גָּדוֹל שֶׁיָּרַד קִצַּת בְּשִׁמְרִית תּוֹרָה וּמִצּוֹת, עָצַר הַגְּבִיר אֶת הַכַּרְכָּרָה וְהַעֲלָה אֶת הָאֲדָמוֹר אֵלָיו. כְּשֶׁיָּשָׁב הָאֲדָמוֹר לִידוֹ שָׁאַל אוֹתוֹ הַגְּבִיר: "רַבִּי, מָה עִם הַעוֹלָם הַזֶּה שְׂלָהּ? לָמָּה אֲתָה לֹא דוֹאֵג לָךְ לַעֲזוּזִים וּמְשֻׁרְתִים וְכַרְכָּרָה?"

שָׁאַל אוֹתוֹ הָאֲדָמוֹר: "וּמָה עִם הַעוֹלָם הַזֶּה שְׂלָהּ?" הַגְּבִיר הִתְפַּלֵּא: "אֲנִי עֹשִׂיר גָּדוֹל, יֵשׁ לִי סוּסִים וּמְשֻׁרְתִים לְרַב, בָּתִּים, חֲצֵרוֹת וְטִירוֹת".

הָאֲדָמוֹר עָצַר אוֹתוֹ וְאָמַר: "זֶה הַעוֹלָם הַבָּא שְׂלָהּ! לֹא הַעוֹלָם הַזֶּה...".

"כי האדם יראה לעינים"

לצערנו אנשים מתפעלים רק ממראה עינים "כי האדם יראה לעינים" (שמואל א, טז, ז), וכשהם רואים מישהו שנוסע במכונית של רבע מליון דולר, הם בטוחים שהוא האיש המברך ביותר, ונשיש לו הצלחה בכל החיים שלו. ובאמת ככה זה נראה מבחוץ, ברוח השם שזכינו לחזור בתשובה, בעבר הייתי עם הרבה מהאנשים והשחקנים המפרסמים ביותר בעולם, ומעולם לא הכרתי אפילו אחד מהם שהוא מאשר, כסף יש כמו חול, אבל אין ברכה בכסף. וכשהם מתבגרים, כל אחד מת באפן משונה, אחד מחמרים מסכנים שהכניס לגופו, האחר סתם התאבד, וכן הלאה.

אני מבטיח לכם מנסיון ומידע, ואם תעקבו אחרי החיים של האנשים המפרסמים האלה שדרך החיים שלהם נוגדת את רצון ה', תראו איך הסוף שלהם מלא בושה וגעל נפש. כמה גרושין, כמה מחלות, כמה בושות, כמה חשיפות לא נעימות יש עליהם בחדשות, כל אחד ואחת הקב"ה בסוף מביש אותם כמו פרעה, למה? כי כל החיים שלהם קללה, בדיוק כמו המן שבהתחלה גדל מעל כל השורים (עין אסתר ג, א) ובסוף נדחף אל ביתו "אבל וּחפוי ראש" (עין אסתר ו, יב) ותלו אותו ואת בניו על העץ" (אסתר ט, כה).

עם סגלה

דבר נוסף שאנחנו צריכים ללמד מהפסוקים הראשונים בפרשה, שאם אדם רואה שישיש בחיים שלו קללה, "ובכל

אֲנֹכִי יִפְנֶה יִרְשִׁיעַ" (שְׁמוּאֵל א, יד, מז), הוּא צָרִיךְ לְבַדֵּק לָמָּה עָשָׂה ה' לּוֹ כִּכֵּה? וּבְלִשׁוֹן חַז"ל בְּגִמְרָא בְּבִרְכוֹת (דף ה עמוד א) אִם רוּאָה אָדָם נְטִיסוּרִין בָּאִים עָלָיו יִפְשֹׁט בְּמַעֲשָׂיו. הַכִּי קָל לְחַפֵּשׁ קִמְעוֹת וּסְגָלוֹת, אָבֵל כָּאֵן הַתּוֹרָה לֹא כּוֹתֶבֶת נְשִׁנְטִיג אֶת הַבְּרָכָה מִקְמַע אוֹ סְגָלָה, אֵלָּא "אֶת הַבְּרָכָה אֲנֹכִי תִשְׁמָעוּ אֶל מִצְוֹת ה'". וְהַסְגָּלָה הַכִּי טוֹבָה הִיא, מֵה נְשִׁהֲקִדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לְעַם יִשְׂרָאֵל "וְהִיִּיתֶם לִי סְגָלָה מִכָּל הָעַמִּים" (שְׁמוֹת יט, ה), עַל יְדֵי שְׁנִילוֹךְ בְּדַרְךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, וְנִתְחַזַּק בְּעַבּוֹדַת הַשֵּׁם.

הַשֵּׁם יִזְכְּנוּ!

פְּרֵשֶׁת שׁוֹפְטִים

מִצְוֹת הָעֵמֶדֶת שׁוֹפְטִים

הַצּוּי הָרֵאשׁוֹן שֶׁבַּפְּרָשָׁה הוּא לְהַעֲמִיד שׁוֹפְטִים: "שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים תִּתֶּן לָהּ בְּכָל שְׁעָרֶיהָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיהָ נָתַן לָהּ לְשִׁבְטֶיהָ וְשֹׁפְטוֹ אֶת הָעָם מִשֹּׁפֵט צָדֵק" (דְּבָרִים טז, יח), הַצּוּי לְהַעֲמִיד שׁוֹפְטִים שֶׁיִּשְׁפְּטוּ לְפִי דִינֵי הַתּוֹרָה בְּלִבָּד - הוּא צּוּי אֱלֹקִי, וּמִצְוָה מְשֻׁשׁ-מֵאוֹת וְשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת (סֵפֶר הַמִּצְוֹת מִצְוֹת עֲשֵׂה קעו).

וּמַעֲנִינוּ לְהַזְכִּיר אֶת לְשׁוֹן הַרְמַב"ם בְּסֵפֶר הַמִּצְוֹת (מִצְוֹת עֲשֵׂה קעו) שֶׁכָּתַב עַל מִצְוָה זוֹ: וְהַמִּצְוָה הַקַּע"ו הִיא שֶׁצּוֹנְנוּ לְמִנּוֹת שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים, שֶׁיִּכְרִיחוּ לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְיִחְזְרוּ הַנוֹטִים מִדֶּרֶךְ הָאֵמֶת אֵלֶיהָ עַל כָּרְחָם וַיִּצְווּ לַעֲשׂוֹת הַטּוֹב וְיִזְהָרוּ מִן הָרַע וַיַּעֲמִידוּ הַגְּדָרִים עַל הָעוֹבֵר עַד שֶׁלֹּא יִהְיוּ מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְאִזְהָרוּתֶיהָ צְרִיכוֹת לְאֲמוּנַת כָּל אִישׁ וְאִישׁ.

וְהַשְּׂאֵלָה מִתְבַּקֶּשֶׁת, לְמָה הַשֵּׁם הָיָה צָרִיךְ לְצוּוֹת אוֹתָנוּ עַל זֶה, בְּכָל מְדִינָה בְּעוֹלָם יֵשׁ בַּיִת מִשֹּׁפֵט?

וְהַשְּׂאֵלָה הַיּוֹתֵר קָשָׁה, שֶׁהַרְמַב"ם פָּסַק (פָּרָק כו מֵהַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין הַלָּכָה ז) שֶׁכָּל הַדָּן בְּדִינֵי גוֹיִם וּבְעֵרְכָאוֹת שֶׁלָּהֶם אֵף עַל פִּי שְׁהִיוּ דִינֵיהֶם כְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל הָרִי זֶה רָשָׁע, וְכֹאֵלוּ חִרְף וְהָרִים

יד בתורת משה רבנו. וכן מבאר בטור ובשלחן ערוך (חשו משפט סימן כו סעיף א), והשאלה למה? גם הם שופטים!!!

“המקום אשר יבחר ה'”

כדי להבין את הרעיון בזה נביא עוד כמה פסוקים בענין הזה שמזכרים בפרשה: “כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין ודין ודין נגע לנגע דברי ריבת בשעריה וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך בו. ובאת אל הכהנים הלויים ואל המשפט אשר יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט. ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא אשר יבחר ה' ושמרת לעשות ככל אשר יורה” (דברים יז, ח - י), מה נכתב כאן? שאם יפלא - לא יהיה ידוע (רש”י דברים יז, ח) איזה דין בתורה, יצטרכו לעלות אל בית המקדש הגבוה מכל הארצות (קדושין דף סט עמוד א), שם הוא “המקום אשר יבחר ה'” - ששם הסנהדרין יושבים בלשכת הגזית (עין יומא דף יט עמוד א, וברמב”ם הלכות ביאת המקדש פרק ו הלכה יא). זהו פשטם של דברים.

המקורות בדינים

אבל הדרש של הדברים, שהתשובה לכל הספקות והשאלות - היא לא מהמלח או הרגש האנושי, אלא “מהמקום ההוא אשר יבחר ה'”, הדין לא יכול ללכת לפי מה שנראה לו, אלא

אך ורק לפי צוויי התורה וחקיקה, ומאותו מקור ו"מקום אשר
יבחר ה'" - להאיר את עינינו להורות על פיו - יורה, בין אם
זה נראה לו ובין אם זה לא נראה לו.

ההבדל בין בית דין לבית משפט

וזה בדיוק ההבדל בין בתי הדין היהודיים לערכאות
של גוים, בעוד שבתי הדין היהודיים כל החכמה שלהם
מבוססת על החכמה האלקית בצווי התורה, בתי משפט
אחרים מבססים על הגיון אנושי, רגש אנושי, ושאר דברים
אנושיים, וכשמסתמכים על מח אנושי אפלו החכם ביותר,
ישנו טעויות. לא כן כשמסתמכים על חכמה אלקית ופוסקים
בדיני התורה.

ולכן כשאדם בוחר ללכת ולסמוך על בתי משפט חלוניים או
של גוים - הוא מרים יד בתורת משה, כי איך יתכן שאתה
מעדיף מח וחכמה אנושיים על חכמה אלקית?

"על פי התורה"

וזה מה שמסים הכתוב ואומר: "על פי התורה אשר יורוה
ועל המשפט אשר יאמרו לה תעשה, לא תסור מן הדבר
אשר יגידו לה ימין ושמאל" (דברים יז, יא), מכיון שכל הוראת
הדינים היא על פי התורה, אסור לה לסור מן הדבר אשר
יגידו לה ימין ושמאל - כי אם תסור אתה עובר ממש על
פי ה' ורצון הנשם.

אָסוּר לְלַכֵּת לְבֵית מִשְׁפָּט

וּבִאֲמַת אָפְלוּ אִם הָעֵרְכָאוֹת דְּנִים כְּדִינֵי תוֹרָה אָסוּר לְלַכֵּת אֲלֵיהֶם, כְּמוּבָא בַּמִּדְרָשׁ תַּנְחוּמָא (פְּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים אוֹת ג), שְׂאֵפְלוּ יִדְעַת בְּדִין אֶחָד שְׁהֵם דְּנִין אוֹתוֹ כְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל, אֵל תְּבִיאֵהוּ בְּעֵרְכָאוֹת שְׁלָהֶם. שְׁהַמְבִיא דִינֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי עֵכוֹם מְחַלֵּל אֶת הַשֵּׁם וּמִיָּקָר אֶת שֵׁם הָאֱלִילִים לְהַחְשִׁיבָם. וְכִשְׁפָּסְקוּ שְׁלֵא עַל פִּי דִין תוֹרָה וְהוֹצִיאוּ מִמּוֹן מִהַחֲזִיב הָרִי מִמּוֹן זֶה גִזַּל בְּיָדוֹ חוּץ מִעֲוֹן חִלּוּל הַשֵּׁם, וּמִכֵּיּוֹן שְׁחֹשֵׁב שְׂזָה מַגִּיעַ לוֹ – כִּי כִכָּה פָּסֵק 'הַשּׁוֹפֵט' – הוּא גַם לֹא חוֹזֵר עַל זֶה בְּתִשׁוּבָה וְהָעוֹן חָקוּק עַל עֲצָמוֹתָיו לְעוֹלָם (רַבְנּוּ בַּחֲזִי בְּכַד הַקָּמַח אוֹת ד, וְיִלְקוּט מֵעַם לוֹעֵז (שְׁמוֹת פָּרָה ב פְּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים עֲמוּד תַּרְפַּח). וְכִבָּר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה בַּגְּמָרָא בְיוֹמָא (דף פו עמוד א), שְׁמִי שְׁיֵשׁ עֲוֹן חִלּוּל ה' בְּיָדוֹ, אֵין כַּח לֹא בְּתִשׁוּבָה לְתַלּוּת, וְלֹא בְיוֹם הַכְּפוּרִים לְכַפֵּר, וְלֹא בְיִסּוּרִין, אֶלָּא כָּלן תּוֹלִין וּמִיתָה מְמַרְקָת, שְׁנֵאָמַר "וְנִגְלָה בְּאֲזְנֵי ה' צְבָאוֹת אִם יִכְפֹּר הָעוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תִּמְתּוּן" (ישעיה כב, יד). וְלָכֵן בְּיִשְׂרָאֵל שְׁצָרִיף לְהַזְהִיר בְּעֵנֵינִים אֵלוֹ עַד מָאֵד, וּבְמִיָּחַד שְׂאֵין שׁוּם בְּרָכָה בְּכִסְף שְׁהָרִיחַ מִפְּסֵק שֶׁהוּא לֹא לְפִי הַתּוֹרָה, וְכִבָּר הָאָרִיף בְּזֶה בְּסִפְרָא מֵעַם לוֹעֵז (שֵׁם) וּבְשׁוֹ"ת אֶף טוֹב לְיִשְׂרָאֵל (חֶלֶק ב סִימּוֹן כ).

עֲנֵשׁ מוֹת לְמִי וְלָמָּה?

וּבְכִלְל הַצּוּוֵי הַזֶּה נִכְלַל לְשִׁמְעַ אֶל חֲכָמֵינוּ בְּכָל דִּינֵי הַתּוֹרָה וּשְׁבַעֵל פָּה, כְּמִבְאָר בַּגְּמָרָא בְּשׁוֹבַת (דף כג עמוד א). הַרְבֵּה

אנשים כשהם שומעים על אסור שהוא מדרבנן הם נרגעים, וחושבים שזה לא נורא. וחכמינו זכרונם לברכה גלו לנו ואמרו, שלמרות שבדיני התורה יש עברות שלא חייבים עליהן מיתה, באסורים דרבנן כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה (ברכות דף ד עמוד ב, ועין בערוגין דף כא עמוד ב). וזה בדיק הצווי שהתורה מזהירה "והאיש אשר יעשה בזדון לבלתי שמע אל הכהן העמד לשרת שם את ה' אלקיך או אל השפט ומת האיש ההוא ובערת הרע מישראל" (דברים יז, יב).

הפרכה לכופרים

זו אחת ההפרכות כנגד הכופרים בתורה שבעל פה ואומרים, שאין שום ראיה מהתורה שבכתב לתורה שבעל פה, וכאן אזהרת הפסוקים שנשמע לפסק הדינים שהם מורים מתוך התורה שבעל פה ולא מתוך התורה שבכתב, שהרי הכתוב אומר "כי יפלא ממך" - שהדין יפלא ממך ואתה לא תדע, והרי בתורה שבכתב לא יתכן שלא ידעו, כי זה כתוב ניתי ספר ונחזי' - נביא את החמש ונראה.

מה עוד שהתורה מחייבת ענש מות על מי שלא שומע בקול חכמינו זכרונם לברכה, וכמו שאמרנו שזה ענש הרבה יותר חמור מכמה אסורים מפרשים בתורה שאין ענש מות עליהם. ללמדנו כמה חשובה השמיעה בקול רבותינו הקדושים.

מי הם הכנפים של עם ישראל?

ואם נשים לב, בכל ההסטוריה של עם ישראל כשהם שמעו לזקני הדור וגדולי הדור, הם עלו והתעלו ברוחניות וגשמיות, וברגע שהחליטו לשמע לכל מיני חכמים בעיניהם, ועזבו מקור מים חיים והלכו לחצב להם בורות נשברים אשר לא יכלו המים (עיו ירמיה ב, יג), מיד ירדה קרנם והפסידו את כל מעלתם.

וזה מה שאמר רבי עקיבא במדרש רבה (פרשת שמיני פרשה יא אות ח) נמשלו ישראל לעוף, מה העוף הזה אינו פורח בלא כנפים כך ישראל אין יכולים לעשות דבר חוץ מזקניהם. והזקנים האלו הם הדיינים והחכמים הגדולים שבִּישְׂרָאֵל, שבלעדיהם אין העולם מתקיים, וכמו שאמרו בפסיקתא רבתי (פסקא כח) בענין החרבון, "אהלי שדד וכל מיתרי נתקו" (ירמיה י, כ) - אלו סנהדריו, שכשם שאין האהל עומד בלי מיתרים, כך אלמלא זקנים של סנהדריו גדולה אין העולם מתקיים אפלו שעה אחת. וכן כתב הגאון יעב"ץ בסדורו, שפרוש 'ועל זקני עמך ישראל', הינו זקני תורה (שו"ת יחיה דעת חלק ה סימן ט). וכששומעים להם, עם ישראל עולה ופורש כנפים ומתעלה ומצליח בכל מעשיו.

"קסם על שפתי מלך"

והסבה לכך שיש לגדולי ישראל סיעתא דשמיא מיוחדת, וכמו שפרש אדוננו הגר"א בבאורו על משלי בפסוק "קסם על שפתי מלך במשפט לא ימעל פיו" (משלי טז, י), שיש

סיעתא דנשימא לחכמי ישראל שלא יכשלו בלשונם. ורוח
ה' דבר בם ומלתו על לשונם (עין בשו"ת יביע אמר חלק י' יורה
דעה סימן כד עמוד רלח, ובילקוט יוסף קצור שלחן ערוך יורה דעה סימן
רמה, רמו - הלכות תלמוד תורה סעיף ע). ולכן אמרו חכמינו (מדרש
רבה פרשת שמות פרשה ג סימן ח) שכל הנוטל יעצה מן הזקנים
אינו נכשל.

ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פְּרָשָׁת כִּי תֵצֵא

פְּרָשָׁת יַפֶּת תֹּאֵר

הַפְּרָשָׁה שְׁלָנוּ מִתְחִילָה בַּפְּרָשָׁה שֶׁנִּקְרָאת 'יַפֶּת תֹּאֵר', "כִּי תֵצֵא לְמַלְחָמָה עַל אִיבֶיךָ וּנְתַנּוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשָׁבִיתָ שְׁבִי' (דְּבָרִים כ"א, י), הַתּוֹרָה מְגַלֶּה שֶׁיְהִי לָעַם יִשְׂרָאֵל עוֹד הַרְבֵּה מִלְחָמוֹת, אָבֵל אֵין מָה לְדַאֵג מִכִּיּוֹן "שָׁה' אֱלֹהֵיכֶם יִלְחַם לָכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם" (שְׁמוֹת י"ד, יד), וְהַנֶּצְחוֹן יִהְיֶה בְּמַתָּנָה מֵהַשָּׁמַיִם, "וּנְתַנּוּ ה' אֱלֹהֵיךָ" - לֹא נִצְטָרֵךְ לַעֲבֹד קִשָּׁה כְּדֵי לְזַכּוֹת בַּנֶּצְחוֹן.

אֵיךְ מְנַצְחִים בְּמַלְחָמָה?

וְכֵדֵי לְנַצֵּחַ כְּמוֹכֵן צָרִיךְ לְלַכֵּת לְפִי דִינֵי הַתּוֹרָה גַּם בְּעֵת הַמַּלְחָמָה, שֶׁהָרִי הַזֶּהרֵנוּ "וְלֹא יִרְאֶה בְּךָ עֲרוֹת דָּבָר וְשָׁב מֵאֲחֵרֶיךָ" (דְּבָרִים כ"ג, טו), וְלָכֵן מְצִוָּה הַתּוֹרָה שֶׁקֹּדֶם הַיְצִיאָה לְמַלְחָמָה יִהְיֶה הַכְּרוֹז יוֹצֵא וְאוֹמֵר "הִירָא וְרַךְ הַלֵּבֵב יִלֹךְ וְיָשֵׁב לְבֵיתוֹ" (דְּבָרִים כ"ח, ח), מָה זֶה הִירָא וְרַךְ הַלֵּבֵב? חַז"ל מְבַאֲרִים לָנוּ (סוֹטָה דף מד עמוד א), שֶׁהוּא הִירָא מֵהַעֲבֵרוֹת שֶׁבִּידוֹ. וְאֶפְלוּ אִם דָּבָר בֵּין הַנְּחִת תְּפִלִּין שֶׁל יָד לְשֵׁל רֹאשׁ, חוֹזֵר מֵעוֹרְכֵי

המלחמה (סוטה דף מד עמוד ב). וכשיוצאים כאלה צדיקים למלחמה, הנצחון ברור ומזהיר - "ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שבי".

"וראית בשביה"

אבל כאן הספור רק מתחיל. "וראית בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה ולקחת לה לאשה" (דברים כא, יא), הכל מתחיל מ"וראית בשביה" (דברים כא, יא) - שעין רואה ולב חומד וכלי המעשה גומרים (עין רש"י במדבר פרק טו פסוק לט), והתורה יודעת שאפילו שאלו שאלו שיצאו להלחם הם צדיקים גמורים, מכל מקום אין אפוטרופוס לעריות, ואם הם יגיעו למצב של "וראית בשביה אשת יפת תאר" - השלב הבא יהיה "ולקחת לה לאשה", ומכיון שהתורה מכירה את הכחות של האדם, בסיטואציה הזו בלבד התירה לו. וכפי שמבאר רש"י (דברים פרק כא פסוק יא), "ולקחת לה לאשה" - לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע. שאם אין הקדוש ברוך הוא מתירה ישאנה באסור.

המעשה והתוצאה

וממשיך רש"י ואומר: אבל אם נשאה, סופו להיות שונאה, שנגמר אחריו "כי תהיין לאיש וגו'" (דברים כא, טו), וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה, לכה נסמכו פרשיות הללו.

מִדְּבָרֵי רַשׁ"י רוּאִים שְׁלֵמֵרוֹת שְׁהַתּוֹרָה הַתִּירָה לְאָדָם אֶת
אֲשֶׁת יֶפֶת תֵּלָאָר בְּתַנְאִים מְסִימִים הַמְפֹרְשִׁים בְּפִסּוּקִים
הַבָּאִים (דְּבָרִים כ"א, יב - יד), מְכַל מְקוֹם מִי שֶׁמְשַׁתְּמֵשׁ בַּהֲתַר
הַזֶּה, בְּסוֹף יִתְחַרְט, שְׁיִגִיעַ הַזְמַן וְיִשְׁנֵא אֶת אֲשֶׁתוֹ, וְיולִיד
מִמֶּנָּה בֶן סוֹרֵר וּמוֹרֵה שְׁעֵנְשׁוּ מוֹת בְּסִקִּילָה (עֵינֵי דְבָרִים כ"א, כ"א)
שֶׁהִיא הַמִּיתָה הַכִּי חֲמוּרָה (עֵינֵי סִנְהֶדְרִין דָּף מ"ט עמוד ב).

יֵצֵר הָרַע - רַק רַע

וּכְשֵׁרוּאִים אֶת הַתּוֹצְאָה הַחֲמוּרָה שֶׁל הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה, שְׁאֵפְלוּ
שֶׁהוּא לֹא מַעֲשֵׂה עֲבָרָה - שֶׁהֲרִי הַתּוֹרָה הַתִּירָה אוֹתָהּ לוֹ -
הוּא מַגִּיעַ לְזַמְנִים קָשִׁים בְּחַיִּים בְּגִלְל הַחֲלָטָה שֶׁל רָגַע לְלַכֵּת
אֲחֵרֵי תַאֲוֹת עֵינָיו וְלִבּוֹ, מְבִינִים לָמָּה חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנוּם לְבָרְכָה
מְכֻנִים כָּאֵן אֶת הַיֵּצֵר הָרַע "אוֹיְבֵךְ", "כִּי תֵצֵא לְמַלְחָמָה עַל
אוֹיְבֵיךְ" - זֶה הַיֵּצֵר הָרַע (עֵינֵי בּוֹהַר חֲדָשׁ פְּרֻשֵׁת כִּי תֵצֵא דָף צו עמוד
א), וְקִנְשָׁה יֵצֵר הָרַע, שְׁאֵפְלוּ יוֹצְרוֹ קָרְאוּ רַע (קְדוּשֵׁין דָּף ל עמוד
ב), וּמְכִינֵן שְׁשׁוּרְשׁוֹ רַע, לֹא יִתְכַן שְׂאֵם יִשְׁמַע הָאָדָם לְדְבָרָיו
יֵצֵא מִזֶּה מִשְׁהוֹ טוֹב.

וּכְבָר אָמְרוּ בְּגִמְרָא בְּבָבָא בְּתַרְא (דָּף טז עמוד א) שֶׁהוּא הַיֵּצֵר
הָרַע וְהוּא הַשְּׁטָן וְהוּא מְלֶאךְ הַמָּוֹת, שֶׁבְּתַחֲלָה מִסִּית אֶת
הָאָדָם לְדַבֵּר עֲבָרָה וְלַעֲשׂוֹת רַע, אַחַר כֵּן מְשַׁטִּין וּמְקַטְרֵג
עַל הָאָדָם כְּדִי לְהַעֲנִישׁוֹ, וּלְבִסּוֹף נוֹטֵל רְשׁוֹת וְנוֹטֵל נְשָׁמָה,
שֶׁזֶה הַתְּכָלִית שֶׁלּוֹ לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם.

בן סורר ומורה

ובואו נתבונן רגע על המשך הפרשה כשהיא מספרת על בן סורר ומורה שנולד מאותו 'השדוף המפקפק' של החיל הצדיק ואשת יפת תאר, "כי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אתו ולא ישמע אליהם" (דברים כא, יח), הבן הזה מתנהג בצורה תאנתנית, אוכל כמיות גדולות של בשר ושונה כמיות גדולות של יין (עין סנהדרין דף ע עמוד א), ומתחצף להורים שלו, בקצור 'פרא אדם'. והתורה שמכירה את האדם ידעה שכשהוא יגדל - יהפך לשודד וילסטם את הבריות, ועדיף שימות זכאי ואל ימות חייב (סנהדרין דף עב עמוד א). ולכן הצווי הוא "ותפשו בו אביו ואמו והוציאו אתו אל זקני עירו ואלו שער מקומו. ואמרו אל זקני עירו בננו זה סורר ומורה איננו שמע בקלנו זולל וסבא. ורגמהו כל אנשי עירו באבנים ומת ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו" (דברים כא, יט - כא).

כמה צער ועגמת נפש יש להורים שקוברים ילד? שכל מי שמת לו בן בחייו לא רואה פני גיהנם (עין בספר ראשית חכמה פרק ג פרק גדול בנים אות כח), כי הצער הנורא בעולם הזה מכפר. [וכמוכן לא מדבר באדם שעושה עברות במזיד והולך אחרי תאות לבו ללא הבחנה], וכזה צער ויותר יש לאותם הורים שהלכו אחר תאות לבם, והתחילו את 'השדוף' לא בדרך קדושה.

קדושה בהבאת הילדים

את הדבר הזה כל אחד צריך לדעת, לא יתכן שיצאו לך בנים צדיקים וקדושים, אם אתה הבאת אותם לעולם לא בדרך הקדושה, ואפלו אם המחשבות לא קדושות באותה שעה כמה זה משפיע על הילדים, וכמו שכתב האור החיים (ויקרא פרק יב פסוק ב) : והנה בעת ההזרעה אמרו זכרונם לברכה (זהו פרשת קדושים דף פ עמוד א) כי כפי הכונה אשר יכונן המזריע ימשיך לזרע הנפש, אם יחשב מחשבות רעות ומזהמות ימשיך לטפה נפש טמאה ואם יחשב בטוהרה ימשיך נפש קדושה, וצא ולמד מבניו של הצדיק המפלא חזקיה המלוך עליו השלום אשר נשא בת נביא (עין בברכות דף י עמוד א) ולצד שחשבה האשה בעבדי מרדכי בלאדן המשיכה נפש רעה לשני בניה (עין סנהדרין דף קד עמוד א). אם כן עקר הלידה שהיא המשכת הנפש לעבר היא בשעת ההזרעה.

ולכן כשאדם לוקח את האשת יפת תאר, שהיא בכלל גויה טמאה ואפלו שהוא מגיר אותה בעל כרחיה (לדעת כמה מהראשונים עין תוספות קדושין כא ב ד"ה בביאה, ובאנציקלופדיה תלמודית הערות כרך כה, יפת תאר, טור נא הערה 601, ויש חולקים עין ברמב"ם הלכות מלכים פרק ח הלכה ה ובאנציקלופדיה תלמודית שם הערה 604, וגם לדעת הרמב"ם הלא בביאה הראשונה היא בגייתה עין שם) ונשארה עליה רוח הטמאה, והמחשבות הטמאות שלה משפיעות על התולדות שיוצאים מהם. ואדם שזרע קוצים לא יצמחו לו תפוחים.

הנער של ימינו

זו הסבה העקרית שכיום הנער ברמה כל כף נוראה של טמאה, ועם כל כף הרבה שגעונות וחספא, כי אם ההורים לא שומרים על עצמם בקדושה ובצניעות, הם מיצרים פרות באושים, שאחריהם עדי אובד.

היתה אשה אחת לפני שלשים שנה שבאה אלינו לבית, וראיתי שיש לה כל מיני צלקות בפנים, שאיתי מה קרה לאשה הזאת? והתברר שהיה לה בן סורר ומורה! הבן שלה מרביץ לה ה' ישמר, ואם ככה זה היה לפני שלשים שנה אז מה היום? עוד מקרה שהגיע אלי לאחרונה - בחור אחד שההורים שלו עשו לו הפתעה וקנו לו רכב במתנה, אמנם יד שניה, אבל הרכב במצב טוב ונראה חדש. במקום לומר תודה ולנשק את היד של ההורים, הוא לקח מחבט בייסבול והתחיל להרס את כל האוטו ולקלל את ההורים שלו, ולצעק עליהם: "קמצנים, זה לא רכב חדש כמו שלכם, זה לא בשבילי, זה לא טוב.. " ילד כזה כל החיים שלו כבר הרוסים מראש, ומסתבר מאד שהוא יגמר את החיים שלו באיזה בית כלא, או ימות בתגרת רחוב.

זו התוצאה של המעשה של ההורים שהביאו את הילד לא בקדושה, ולא היה להם זמן לחנך אותו, כי הם היו עסוקים יותר מדי בעצמם, או לעשות כסף.

נטיות 'ושאר ירקות'

זהו גם ההסבר לסמיכות הפסוק "לא יהיה כלי גבר על אשה

וְלֹא יִלְבַּשׁ גְּבֵר שְׂמֹלֶת אִשָּׁה כִּי תוֹעֵבֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כָּל עֲשֵׂה אֱלֹהִים" (דברים כב, ה) שְׁנֹכַחַת חֲמִשָּׁה פְּסוּקִים לְאַחַר פְּרָשַׁת בְּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה. וְהַמְצִיאֹת הַיּוֹם הִיא הַהוֹכָחָה הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר לָזֶה, כַּמָּה בְּנֵי נֶעֱר חַיִּים בְּתוֹעֵבוֹת שְׂכָאָלָה וְעוֹשִׂים מַעֲשֵׂה נָשִׁים, וְכַמָּה נָשִׁים עוֹשׂוֹת מַעֲשֵׂה גְבָרִים, וְעֲלִיָּהֶם נֹאמֵר "כִּי דוֹר תִּהְיֶה כֹּהֵם בְּנִים לֹא אֱמֹן בָּם" (דברים לב, ט). וְגַם זֶה הַתּוֹצֵאָה שֶׁל הוֹרִים שֶׁלֹּא דָּאֲגוּ לָהֶם שֶׁלֹּא יִהְיוּ בְּנִים סוֹרְרִים וּמוֹרִים שְׂכָאָלָה.

"וְעֲשִׂיתָ מֵעֵקֶה"ה

וְאֵת זֶה הַתּוֹרָה רוֹמְזֵת בְּהַמְשׁוֹךְ הַפְּרָשָׁה בְּפָסוּק "כִּי תִבְנֶה בַּיִת חֲדָשׁ וְעֲשִׂיתָ מֵעֵקֶה לְגִגֶּה וְלֹא תִשִּׂים דְּמַיִם בְּבֵיתְךָ כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ" (דברים כב, ח). הַפְּשׁוּט מְדַבֵּר עַל אֲזִהָרָה לַעֲשׂוֹת מֵעֵקֶה כִּדִּי שֶׁלֹּא יִפְלוּ אֲנָשִׁים מֵהַגֵּי. אֲבָל רַבּוֹתֵינוּ רָמְזוּ בְּזֶה "וְעֲשִׂיתָ מֵעֵקֶה לְגִגֶּה" – מֵעֵקֶה"ה רָאשֵׁי תִבּוֹת הַרְהוּרֵי עֵבְרָה ק'שִׁים מ'עֵבְרָה (עֵינִי בְּסִפּוֹר עֶשֶׂר עֶטְרוֹת מֵעֶרְכַּת ג אֹת נב בְּשֵׁם הָרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי שְׁלֵמָה לֵיב מְלֻנְטִשְׁנָא זצ"ל), שְׂאֵם הָאָדָם לֹא יִשְׁמֹר אֶת עֲצָמוֹ שֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ הַרְהוּרֵי עֵבְרָה, הַשְּׁלֵב הַבָּא "כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ" – בְּוֹדָאֵי שְׁתִּתְּהִי תִקְלָה שְׁתִּצָּא לוֹ מְזָה, אִם שֶׁהוּא יִפֹּל בְּעוֹנוֹ, אִם שֶׁבָּנוּ יִהְיֶה סוֹרֵר וּמוֹרֵה. וְלָכֵן אָמַר הַכָּתוּב "כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל" (דברים כב, ח), הַכָּתוּב קָרָא נוֹפֵל עוֹד לְפָנָי שֶׁנֶּפֶל (עֵינִי שְׁבַת דָּף לב עֲמוּד א), מִכִּיּוֹן שְׂאֵם הַהוֹרִים לֹא שׁוֹמְרִים עַל קְדוּשַׁת מַחְשְׁבוֹתֵיהֶם וְגוֹפִים – הַנִּפְּלָה כְּבָר מוֹכְנָה מִרָאשׁ.

שערי תשובה לא ננעלו

ולמרות כל זה צריכים לדעת שיש דרך תשובה. גם אם לאדם כבר יש ילדים שהוא הביא לא בקדושה, הוא יכול לחנך אותם ולהדריך אותם לדרך הטובה בקדושה וטהרה, שהרי אפילו ממזר תלמיד חכם, גדול מכהן גדול עם הארץ (עי' הוריות דף יג עמוד א). ואסור לאדם להתיאש מהילדים שלו ולומר שפיון שהם באו בדרך לא קדושה, אין מה לעשות, זה לא נכון. וכבר מגיל קטן יתקן אותו, יקח אותו לבית הכנסת, ישלח אותו ללמד במקומות קדושים וטהורים, ולא יזכר בו רק בגיל עשרים כשהבן עצמאי, ולא אכפת לו מההורים שלו.

ולכו בין הפרשה של בן סורר ומורה, לבין הפסוק שהזכרנו שמצוה שלא יהיה כלי גבר על אשה ולהפך, ישנה פרשת השבת אבדה של השבת שור וטה או שאר חפצים שנאבדו לבעליהם (דברים כב, א - ד), שרומזת על החיוב שלנו להשיב את עם ישראל לאביהם שבשמים. וכפי שכתב האור החיים (דברים פקד כב פסוק א) "לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת" (דברים כב, א) - שפרשה זו באה לרמז בפרטות חיוב התוכחות שצריכין בני אל חי צדיקי עולם לעשות לעם ה', ואותם צוה ה' "כי תראה את שור" - אלה הם בני אדם שנמשלו כבהמות במעשיהם, שהם נדחים וצוה ה' לבל יתעלם אלא ישיבם לקדוש ברוך הוא. שצריך החכם להשתדל עם בני ישראל בכח התורה והמוסר עד יום פקדה שיירש ה' נשמתו.

הַתְּשׁוּבָה בְּדוֹר הָאֲחֵרוֹן

וְהִדְבַרְתֶּם הַקְּדוּשִׁים הָאֵלֶּה שֶׁכָּתַב הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ לֹא שְׂיִכִּים רַק עַל זְמַנּוֹ שֶׁל הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ לִפְנֵי כְּשִׁלְשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, אֲלָא גַם לִיְמֵינוּ אָנוּ, שֶׁכָּבוּ הַמְּאֹרוֹת וְהָעַם יוֹשֵׁב בַּחֲשׂוֹ, וְהֵיצֵר הָרַע שִׁיּוּדַע שֶׁאָנוּ קְרוֹבִים לַגְּאֻלָּה מִתְעַצֵּם בְּכָל עֵז וְתַעֲצוּמוֹת לֹאֲבֹד עוֹד וְעוֹד אֲנָשִׁים מִהַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה, וּמִגְבִּיר אֶת כָּל כְּחוֹת הַטְּמָאָה עַד לְשַׁעַר הַגְּבוּהָ שֶׁל הַטְּמָאָה שֶׁעַר הַחַמְּשִׁים (עֵין אוֹר הַחַיִּים שְׁמוֹת פָּרָק ג פְּסוּק ח), כְּדִי לַעֲכָב אֶת הַגְּאֻלָּה, וְלֹאֲבֹד כַּמָּה שִׁיּוּתֵר מֵאֲחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִזְכוּ לַגְּאֻלָּה זֶה. וְגַם עַל הַזְּמַן הַזֶּה הַתְּכַוֵּנָה הַתּוֹרָה, וְכַפִּי שֶׁהָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ בְּעֵצְמוֹ שָׁם מִמְּשִׁיב לְפָרֵשׁ וְאוֹמֵר: וְאָמְרוּ "וְאִם לֹא קְרוֹב אַחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יִדְעָתוּ וְאֶסְפְּתוּ אֶל תּוֹף בֵּיתְךָ וְהָיָה עִמָּךְ עַד דִּרְשׁ אַחִיךָ אֹתוֹ וְהִשְׁבַּתוּ לוֹ" (דְּבָרִים כב, ב) הוּא מְדַבֵּר עַל זְמַן גְּלוּת הָאֲחֵרוֹן כִּי לֹא קְרוֹב, וְזֶה יִסּוּבֵב הַרְחַקָת הַלְּבָבוֹת מִהַאֲמוּנָה כְּאֲשֶׁר עֵינֵינוּ רוֹאוֹת בְּדוֹרוֹת הַלְּלוֹ, עִם כָּל זֶה יֵצוּ ה' "וְאֶסְפְּתוּ אֶל תּוֹף בֵּיתְךָ" - זֶה בֵּית הַמְּדַרְשׁ וְיִלְמְדוּ אוֹרְחוֹת חַיִּים וְדַרְךְ יִשְׁכֵּן אוֹר לְבַל יִטָּה מִנֵּי אֶרֶץ וְלֹא יִמְצָאֵהוּ אוֹיְבוֹ - הֵיצֵר הָרַע - בְּמַחְשְׁבוֹת וְטַעֲנוֹת כּוֹזְבוֹת כִּי אוֹר תּוֹרָה תִּצְלִיֵהוּ, וְזֶה יִהְיֶה עַד שִׁיתְרַצֶּה ה' וְיִדְרֹשֶׁהוּ, בְּגֻאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה בְּמַהֲרָה בְּיְמֵינוּ אָמֵן.

פֶּרֶשֶׁת כִּי תבוא

מצות בכורים

המצוה הראשונה בפרשה שלנו היא מצות בכורים: "והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה. ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצה אשר ה' אלקיך נתן לך ושמרת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם" (דברים כו, א - ב). המצוה הזו כשמה 'בכורים', להביא את הפרי הראשון משבעת המינים (בכורים פרק א משנה ג) שגדל אל הכהן, ובלשון רבותינו במשנה במסכת בכורים (פרק ג משנה א), כיצד מפרישין את הבכורים? יורד אדם בתוף שדהו ורואה תאנה שבכרה, אשכול שבכר, רמון שבכר, קושרו בגמי ואומר: הרי אלו בכורים.

הסמליות שבמצוה

הנתינה הראשונית הזו של הפרי הראשון מסמלת את ההבנה שבעל העץ והפרות יודע, שכל הפרות האלו וכל ההצלחה שלו היא מהבורא יתברך, ודוקא בשעה שהפרות מתחילים לגדל, והרוחים קרובים, ויש חשש גדול ל"וישמון ישרון ויבעט" (דברים לב, טו), התורה עושה תזכורת לאדם,

תִּזְכְּרֶת חֲשׁוּבָה מְאִין כְּמוֹהָ, לְמִי עָלְיוֹ לְהוֹדוֹת, שְׁלֹא יִחְשׁוּב
חֲלִילָה שֶׁ"כֹּחֵי וְעֶצֶם יָדַי עָשָׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה" (דְּבָרִים ח, יז).

וְדוּי בְּכוּרִים

וְכֹאשֶׁר הוּא מְגִיעַ אֶל הַקֹּדֶשׁ, וְנוֹתֵן אֶת הַבְּכוּרִים לַכֹּהֵן,
הַתּוֹרָה מְצַוָּה עַל מְצֻחָה נוֹסֶפֶת: מְצֻחַת וְדוּי בְּכוּרִים (עֵין דְּבָרִים
כו, יג - טו. וְעֵין מִסַּכַּת בְּכוּרִים פָּרָק ב מִשְׁנָה ב וְפָרָק ג מִשְׁנָה ו וְבִסְפָר
הַפֶּתַח וְהַקְּבָלָה דְּבָרִים פָּרָק יב פְּסוּק ו), הָאָדָם צָרִיךְ לְבֹא וְלוֹמַר
לְפָנַי הַיְשָׁם שֶׁנִּזְהַר בַּפְּרוֹת הָאֵלֹהִים, וְלֹא עָשָׂה שׁוּם עֲבָרָה בָּהֶם,
וּמִסֵּים בְּמִשְׁפָּט "שִׁמְעֵתִי בְּקוֹל ה' אֱלֹהֵי עֲשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר
צִוִּיתָנִי" (דְּבָרִים כו, יד).

הַתְּבַטְלוֹת לְבוּרָא

הַמִּשְׁפָּט הַזֶּה מוֹרָה עַל הַתְּבַטְלוֹת שֶׁל הָאָדָם כְּלַפֵּי בוּרָאוֹ,
וְהַכְּרָה מַחְלָטוֹת שֶׁאֲנַחְנוּ עֹבְדֵינוֹ וְצָרִיכִים לַעֲשׂוֹת אֶת מַה
שֶׁהוּא מְצַוָּה אוֹתָנוּ, רַק בְּגִלְלַת הַסֶּבֶה שֶׁהוּא מְצַוָּה אוֹתָנוּ,
גּוֹרְמַת לְנַחַת רוּחַ גְּדוּלָה בְּנַשְׁמִים, (עֵין סְפָרִי בַּמִּדְבָּר פְּרָשַׁת שְׁלַח
פְּסָקָא קז), וְהַזְמֵן הַזֶּה הוּא עֵת רְצוֹן גְּדוּלָה, וְלִכֵּן מִיָּד מֵבִיא
הַבְּכוּרִים מִתְּפִלָּל וְאוֹמֵר: "הַשְּׁקִיפָה מִמַּעַן קִדְשׁוֹ מִן הַשָּׁמַיִם
וּבְרַךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כְּאֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתְּחֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ" (דְּבָרִים כו, טו).

כח עושי מצוה

ומובא במדרש תנחומא (פרשת כי תבוא סימן א) דבר מכלא: אמר אבהו בשם רבי יוסי בר חנינא, בא וראה כמה מתחטטאין וכמה יש להן פתחון פה לעושי מצות, אדם יש לו יסק אצל מלכות, פעמים שהוא נותן כמה ממון עד שמגיעין אותו אצל המלך - הוא צריך לשחד אנשים עד שהוא מגיע אל המלך. כיון שהגיע אצל המלך ספק עושה שאלתו ספק לא עשה. אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן, אלא יורד אדם לתוך שדהו, רואה אשכול שבכר, תאנה שבכרה, רמון שבכר, מניחו בסל והולך לירושלים, ובא ועומד באמצע העזרה ומבקש רחמים על עצמו ועל ישראל ועל ארץ ישראל, שנאמר "השקיפה ממעון קדשך וגו'" (דברים כו, טו), ולא עוד אלא שהיה אומר איני זו מכאן עד שתעשה צרכי היום הזה, שכתוב אחריו "היום הזה ה' אלהיך מצוה לעשות" (דברים כו, טז). אמר רבי שמעון בן לקיש, יצתה בת קול ואמרה לו תזכה לשנה הבאה ותביא כהיום הזה, כאדם שהוא נותן פרי חדש לחברו ואומר לו יהי רצון שתשנה ותתן לי לשנה האחרת.

שכר המצוה

נתבונן יחד בתמורה למצוה שהאדם עשה, הוא הביא את הפרי הראשון לכהן, ובתמורה לזה כמה הוא זוכה? להבטחה לחיים, פרנסה, בריאות וכל טוב, לו ולכלל ישראל ובאפן מיד.

הַרְבֵּה אֲנָשִׁים חוֹשְׁבִים הַיּוֹם שֶׁהַעֲקָר שִׁיְהִיָּה לָהֶם כֶּסֶף, וְלוֹ חֲכָמוֹ יִשְׁכִּילוּ יְבִינוּ לְאַחֲרִיתָם (דְּבָרִים לֵב, כֵּט), מֵהַ יוֹעִיל הַכֶּסֶף לֵאלֹהֵי חַיִּים? מֵהַ יוֹעִילוּ הַשְּׁטָרוֹת לֵאלֹהֵי בְּרִיאוֹת? וּמֵהַ יוֹעִילוּ הַיְהִלּוּמִים אִם הָאָדָם יְהִיָּה אֶפּוֹף בְּצָרוֹת מִבַּיִת וּמִחוּץ?

אִיךָ זֹכִים לְכֹל הַבְּרָכוֹת?

אִיךָ זֹכִים לְכֹל זֶה?

”שִׁמְעֵתִי בְּקוֹל ה' אֱלֹהֵי עֲשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתַנִּי” - לֹא מִסְפִּיק לְשִׁמְעַת בְּקוֹל ה', ' צָרִיךְ גַּם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מַה שֶׁהוּא מְצַוֶּה, הַכּוֹנֵן אֶת הָרְצוֹן וְהַתְּכַלִּית בְּכָל מְצֻוֶה, אִזּוֹ זֹכִים לְ”וַבִּרְיָ אֶת עַמּוֹ אֶת יִשְׂרָאֵל”, תִּזְכֶּה לְפָרְנֶסָה בְּשִׁפְעַת, בְּרָכָה, אֲשֶׁה טוֹבָה, בַּעַל טוֹב. יְהִיו לָכֶם חַיִּים טוֹבִים לֵאלֹהֵי פְּחָדִים אוֹ חֲרָדוֹת.

רְדִיפַת הַתְּאֻוֹת

מֵהַ קוֹרֶה הַיּוֹם בְּעוֹלָם? כָּלֶם רוֹדְפִים רַק אַחֲרֵי הַתְּאֻוֹת שֶׁלָּהֶם, תְּאֻוֹת מָמוֹן, נָשִׁים, כְּבוֹד, אֲכָל, זֶה מֵהַ שֶׁמִּנִּיעַ אֶת רֵב כְּכֹל הַמִּין הָאָנוּשִׁי כְּבָר אֲלֵפֵי שָׁנִים. לָאֵן הַמְרוּץ הַסּוֹסִי הַזֶּה הוֹבִיל אֶת הָעוֹלָם לְאַסּוֹנוֹת, רְצִיחוֹת, מִלְחָמוֹת, חֲסוּלִים מִמְּקָדִים, וּמְרִיבוֹת אֵין סוֹפִיוֹת.

למה יש מלחמות?

אין מלחמה בעולם שלא תפסק אם נוציא ממובילי המלחמה את שלשת הדברים שמוציאים את האדם מן העולם: קנאה, תאנה וכבוד (אבות פ'ק ד משנה כא). והתורה כספר אלקי - יש בה הוראות איך צריך להתנהל העולם, ולכן היא צווי ה' בפרשה שלנו "וְכַתַּבְתָּ עַל הָאֲבָנִים אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּאֵר הַיֵּטֵב" (דברים כז, ח), ופרשו חז"ל בגמרא בסוטה (דף לב עמוד א), שהצווי הזה היה לתרגם את התורה לשבעים שפות, כדי שגם אמות העולם יבואו ויקראו ויראו איך צריך להתנהג בהנהגת העולם.

תו דעתך שלא תחריב

וכבר מבאר במדרש (עין קהלת רבה פרשה ז אות א) שכשקדוש ברוך הוא ברא את אדם הראשון, הראה לו את כל אילנות הגן, ואמר לו: ראה מעשי עד כמה מתקנים, הכל לשמושה ומזמנים. תו דעתך שלא תחריב את עולמי, שאם קלקלת אין מי שיתקן אחריך.

הדעת שצריך לתת כדי לא להחריב את העולם היא, איך להתמודד עם שלש המדות הרעות הנזכרות: קנאה, תאנה וכבוד המוציאים את האדם מן העולם. הדעת גורמת לאדם להתבונן ולהבדיל בין אור לחשך, ובין טוב לרע. שהרי אם אין דעת הבדלה מנין (עין בירושלמי ברכות פ'ק ה הלכה ב) ?

שְׁלִטוֹן הַדַּעַת

וְזֶה מֵה שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (מְדַרְשׁ רַבָּה פְּרָשַׁת וַיִּקְרָא פְּרָשָׁה א סִימָן ו, וּבְנִדְרִים דָּף מֵא עֲמוּד א), דַּעְהָ קִנְיַת מֵה חֲסֵרֶת, דַּעְהָ חֲסֵרֶת מֵה קִנְיַת. אִם יֵשׁ לָךְ דַּעַת לֹא חֲסֵרֶת דְּבָר, אַתָּה תוּכַל לְחַיּוֹת בְּטוֹב וּבִנְעִימִים. אָבֵל אִם חֲסֵרָה לָךְ הַדַּעַת לֹא מְשַׁנָּה כַּמָּה כֶּסֶף וְקִנְיָנִים יֵשׁ לָךְ, כַּמָּה אַתָּה מְצַלַח, תְּמִיד תִּהְיֶה חֲסֵר, בְּגִלְל הֶרְדִּיפָה אַחֲרֵי הַתְּאוּוֹת וְרִגְשׁוֹת הַקִּנְיָנָה שֶׁיֵּאָכְלוּ אוֹתָךְ כָּל הַזְּמַן. וְלִכֵּן גַּם אָמְרוּ בְּבִרְכוֹת (דָּף לֵג עֲמוּד א) שֶׁכָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ דַּעַת כְּאֵלוֹ נִבְנָה בַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ בְּיָמָיו - כִּי עַל יְדֵי הַדַּעַת שָׁבוּ הוּא יוֹדֵעַ לְשַׁלֵּט בְּתַאֲוֹתָיו, וְזוֹכֵה לְקָרֵב אֶת הַגְּאֻלָּה, וּלְבַנוֹת אֶת בַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ.

מַעֲמַד הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה

וְהַתּוֹרָה שֶׁיּוֹדַעַת שֶׁ"עִיר פָּרָא אָדָם יוֹלֵד" (אִיּוֹב יא, יב), מְזַהֶרָה בְּדִיוֹק עַל אוֹתָם הַדְּבָרִים הַנּוֹרְאִים שֶׁאֲנַחְנוּ לְצַעֲרָנוּ שׁוֹמְעִים וְרוֹאִים הַיּוֹם שֶׁקוֹרִים בְּעוֹלָם שֶׁבָּחַר לְחַיּוֹת לְלֹא צוֹ אֱלֹקֵי. וְכִפִּי שֶׁמִּסְפָּר בַּפְּרָשָׁה שֶׁלָּנוּ שֶׁמִּשָּׁה רַבָּנוּ מַעֲמִיד אֶת עַם יִשְׂרָאֵל עַל הַהָרִים לְבָרֵךְ אֶת שׁוֹמְרֵי צְוֵי הַתּוֹרָה, וּמַנְגִּיד לְקַלֵּל אֶת עוֹבְרֵי הָעֵבֶרָה (דְּבָרִים כז, יב - יג).

עֲבוּדָה זָרָה בְּדוֹרָנוּ

נִתְבַּוְּנוּ נָא בְּאֶרְוָרִים שֶׁנֶּאֱמָרִים מִפִּי הַלּוֹיִם (דְּבָרִים כז, יד)

במעמד הנורא לפני כל עם ישראל, וּבַד בְּבַד נַחֲשֵׁב עַל
מִצַּב הַדּוֹר שְׁלָנוּ:

”אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסֶּכֶה תּוֹעֵבַת ה' מַעֲשֵׂה יָדַי
חָרַשׁ וְשֵׁם בִּסְתֵר וְעֵנּוּ כָּל הָעַם וְאָמְרוּ אָמֵן” (דברים כז, טו), עֵוֹן
עֲבוּדָה זָרָה רְגִילִים לַחֲשֹׁב שְׂאִינוּ שִׁיף בְּדוֹרֵנוּ, וּבְאַמֶּת בְּרוּךְ
הַשֵּׁם שֶׁהַסְּנֵה־דָרְיוֹ בְקִשׁוֹ רַחֲמִים שִׁינָתֵן לָהֶם יִצַּר הָרַע שֶׁל
עֲבוּדָה זָרָה וְנָתַן לָהֶם (עֵיזֵבְיוֹמָא דְף סט עמוד ב, וּבְסֵנְה־דָרְיוֹ דְף סד
עמוד א), שְׂאֵם לֹא כֵן עַד הַיּוֹם הָיוּ רָצִים לַעֲבֹד אֱלִילִים (עֵיזֵ
סֵנְה־דָרְיוֹ דְף קב עמוד ב), וּבְאַמֶּת גַּם זֶה שִׁיף לְצַעֲרֵנוּ כִּיּוֹם, אוֹתָם
נוֹצְרִים מְשַׁקִּיעִים מֵאוֹת מְלִיוֹנֵי דוֹלָרִים כָּל שָׁנָה כְּדִי לְהַכְנִיס
אֶת הָאֲמוּנָה שְׁלָהֶם לְעַם יִשְׂרָאֵל. יֵשׁ הַרְבֵּה מִבְּנֵי הַנְּעָר שְׁלָנוּ
שֶׁהוֹלְכִים שְׂבִי אַחֲרֵי הָעֲבוּדָה זָרָה הַזֶּה שֶׁל הַנְּצֻרוֹת וְהַהֲבָלִים
שֶׁל הַיְהוּדִים הַמְּשִׁיחִיִּים [שְׂכַפֵּר עֲשִׂינוּ עֲלֵיהֶם סְדָרָה שֶׁל
סָרְטִים לְהוֹכִיחַ אֶת הַשִּׁקְרִים וְהַבּוֹרוֹת שְׁלָהֶם]. הַרְבֵּה מִבְּנֵי
הַנְּעָר הַחֲלוּנֵי, הוֹלְכִים לְהַזִּיז וּמִתְחַבְּרִים שָׁם לְאִיזוֹ כֵּת שֶׁל
עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְהֵם מְרַגְּשִׁים שֶׁהֵם ‘רוֹחֲנִיִּים’. זֹאת לֹא
‘רוֹחֲנִיּוֹת’, זוֹ טְמֵאָה וּקְלָלָה!

יְלֵד חֲצָפֹן

”אָרוּר מִקְלָה אָבִיו וְאִמּוֹ וְאָמַר כָּל הָעַם אָמֵן” (דברים כז, טז),
קָלַלְתָּ הָאָרוּר יוֹצֵאת מִפִּי הַלּוֹיִם עַל אוֹתוֹ בֶּן שְׂמִבְיָה אֶת
אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, “מִקְלָה” – לְשׁוֹן קָלוֹן שֶׁהוּא מְזַלְזֵל בְּכַבּוּדָם
(עֵיזֵ בְּפֵרוּשׁ רִשׁ”י דְּבָרִים פָּרָק כז פְּסוּק טז, וּבְפֵרוּשׁ הָאֲבֵן עֶזְרָא שָׁם).

מָה נֹאמַר עַל אוֹתוֹ יְלֵד שְׁלֵא שׁוֹנָה מֵהַרְבֵּה יְלָדִים אַחֲרֵים
שֶׁגִּדְל וְלֹא רַק שְׁלֵא מְכַבֵּד אֶת אָבִיו וְאִמּוֹ, אֲלֵא גַם מְבֹיָה

אוֹתָם וּפּוֹגַע בָּהֶם, וּמִתִּיחַס אֲלֵיהֶם כַּפָּרִימִיטִיבִיִּים חֲשׂוֹכִים
שֶׁתִּקְוִיעִים לוֹ בְּאִמְצַע הַחַיִּים... "אָרוּר - וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן".

וּכְבָר חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנוּם לְבָרְכָה לְפָנַי כְּאֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה
בְּמִשְׁנָה, כּוֹתְבִים שֶׁבְזָמַן 'עֲקֹבְתָא דְמִשְׁיחָא' - קִדְם שְׁיָבֵא
הַמְּשִׁיחַ הַחֲצֵפָה תִּהְיֶה גְדוּלָה וַיְבִן יְקוּם בְּאֲבִיו וַיִּתְנַגֵּד לוֹ, וְכֵן
בַּת בְּאִמָּה וְכֻלָּה בְּחֻמוֹתָהּ.

הַקּוּמְבִינְטוֹר

וּמִמְשִׁיכִים הַלְוִיִּים וְאוֹמְרִים: "אָרוּר מִסִּיג גְּבוּל רֵיעָהוּ וְאָמַר
כָּל הָעָם אָמֵן" (דְּבָרִים כז, יז) בְּעוֹלָם הַתְּחִרְוֹתֵי שְׁלָנוּ קוֹרְאִים
לְמִי שֶׁמְצַלִּיחַ לְגֵרָם לְמִתְחַרָה שְׁלוֹ לְפִשְׁט רָגֶל 'חֲרִיף',
'מְמַלְח', 'גְּאוֹן', 'יֵשׁ לוֹ מְזֹל'... הַסְּטַנְדֵּרְט בְּעוֹלָם הַיּוֹם הוּא
לְהִיּוֹת נוֹכַל, כְּמַעַט וְאִי אֶפְשָׁר לְמַצֵּא אָדָם שֶׁהוּא יָשָׁר בְּעֵנֵינוּ
שֶׁל כֶּסֶף וְאֶפְשָׁר לְסַמֵּךְ עָלָיו, לְמָה? אֲנָשִׁים חוֹשְׁבִים שֶׁבְּאֶפְסָן
טְבַעֵי הַדָּרָךְ הֵכִי טוֹבָה לְהַצְלִיחַ זֶה לַעֲשׂוֹת קוּמְבִינָה,
וּבְעוֹלָם הַשָּׂקֵר מְעַרִיצִים אִישׁ כְּזֶה שִׁיּוּדֵעַ 'לְהַסְתֵּדֵר' בְּחַיִּים,
וְהַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת עָלָיו מֶלֶךְ אַחַת, "אָרוּר" - הוּא מְקַלֵּל מִפִּי
שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ.

זְהִירוֹת, עֲצָה רָעָה

וְכַמוֹהוּ גַם הַמְּשִׁגָּה עֵוֵר בְּדָרָךְ (דְּבָרִים כז, יח) - שֶׁכְּבָר מְזָכֵר
בַּתּוֹרָה "לְפָנַי עֵוֵר לֹא תִתֵּן מְכַשֵּׁל" (וַיִּקְרָא יט, יד) וּבְכֻלָּל זֶה

הנותן לחברו עצה שאינה הוגנת (ספרא קדושים פרשה ב אות יד), וכל שכן אם הוא נראה כרב, וגורם לאנשים להשאיר בחטאים שלהם ושללא יחזרו בתשובה. אדם כזה הוא לא רב, הוא ערב רב, והוא גורם לעכוב הגאולה (עין בזהר פרשת בראשית דף כז עמוד ב), שהרי כל גאלת עם ישראל תלויה בחזרה בתשובה של כלל ישראל (עין יומא דף פו עמוד ב).

הקלה לשופטים

גם המטה משפט גר יתום ואלמנה (דברים כז, יט), הוא בכלל האורים. כל שופט שעושה שקולים של כדאיות, ופוסק לטובת העשירים, האליטות, המקשרים, הפוליטיקאים, ומטה את הדין כנגד העני הגר היתום והאלמנה, הוא מקלל עד סוף ימיו. וככל שעוברות השנים, אנוחנו רואים שמערכת המשפט 'הישראלית' נגועה בדבר הזה כמו צרעת ממארת המתפשטת במהירות בכל הגוף.

הנאוף חסר הגבולות

חדשים לבקרים אנונו שומעים על עברות נאוף מכל הסוגים והמינים שעליהם הזהירה התורה כמה וכמה פעמים (עין שמות כ, יג, ויקרא יח, ו והלאה, דברים ה, ז), וגם בפרשה שלנו מזכרים ומקללים (עין דברים כז, כ - כג). מה זה כל הדברים האלה? זה כל מיני תאוות, דברים מגעילים

שְׁלַצְעָרְנוּ הֵם בְּרֹאשׁ שֵׁל הַרְבֵּה אֲנָשִׁים הַיּוֹם שֶׁדִּבְקִים בְּכָל הַזָּבֵל שֶׁבַעוֹלָם. כָּל אָדָם שֶׁחָקַר אֶת הָעֵנָן אוֹ רָאָה אֶת הַסֵּרֵט שֶׁלָּנוּ עַל 'תְּקוּן הַבְּרִית' - רָאָה שֶׁחָקְרָנוּ אֶת הָעֵנָן הַזֶּה לֹא רַק מִבְּחִינָה תּוֹרֵנִית אֲלָא גַם מִבְּחִינָה מַדְעִית, וְהָרְאִינוּ אֵיזָה חֲרָבָן כָּל הַתַּאֲוֹת הַלְלוּ וְהַדְמִיּוֹנוֹת הַלְלוּ מִבִּיאִים לְעוֹלָם. וְכַמָּה אֲמַתִּיִּים דְּבָרֵי רְבוּתֵינוּ שֶׁאָמְרוּ בַּגְמָרָא בְּסִפְכָה (דף נב עמוד ב) וּבְסִנְהֶדְרִין (דף קז עמוד א), אֲבָר קֶטָן יֵשׁ לוֹ לְאָדָם, מִשְׁבִּיעוֹ רָעַב, מִרְעִיבוֹ שִׁבְעַ. וְכִשְׁהוּא מִשְׁבִּיעוֹ הוּא מְדַרְדֵּר אֶת עֲצָמוֹ לְדְבָרִים הַכִּי שֶׁפְּלִים שֶׁאֶפְשָׁר, שֶׁהַמַּח הָאֲנוּשִׁי אֶפְלוּ לֹא תָאֵב אֲלֵיהֶם (עין רמב"ן דְּבָרִים פָּרָק כט פְּסוּק יח), וְגַם עַל אֱלוֹ הַדְּבָרִים הַתּוֹרָה מְזַהֵרָה וְאוֹמֶרֶת "אֲרוּר שֹׁכֵב עִם אִשְׁתּוֹ אָבִיו" (דְּבָרִים כז, כ), "אֲרוּר שֹׁכֵב עִם בְּהֵמָה" (דְּבָרִים כז, כא), "אֲרוּר שֹׁכֵב עִם אֲחֵתוֹ" (דְּבָרִים כז, כב), "אֲרוּר שֹׁכֵב עִם חֵתְנָתוֹ" (דְּבָרִים כז, כג). אִם אָדָם לֹא שׁוֹמֵר עַל עֲצָמוֹ הוּא יְכוּל לְהִיּוֹת יוֹתֵר גְּרוּעַ מִבְּהֵמָה, וְלְהִיּוֹת כְּמוֹ בַלְעָם הַרְשָׁע, שֶׁהָאֲתוֹן הֵיטָה אֲנִשְׁתּוֹ (עין בְּסִנְהֶדְרִין דף קה עמוד ב). וְזֶה מֵה שֶׁרְאוּ אִים בְּדוֹר שֶׁלָּנוּ, לְאִיזוֹ דִּיּוּטָא תַחְתּוֹנָה אֲנָשִׁים מַגִּיעִים.

מְלֶאךָ אוֹ שׁוֹד

הַחֲזוֹן אִישׁ בְּאֶגְרוֹתָיו (חֶלֶק א אֲגֵרָת יג) כּוֹתֵב: וְאִמְנָם הָאִישׁ הַזּוֹכֵה לִידֵיעַת הַתּוֹרָה הוּא הוֹלֵךְ בֵּין אֲנָשִׁים וְנִדְמָה כְּבָנֵי אָדָם, אֲבָל בְּאֶמֶת הוּא מְלֶאךָ. הוּא לֹא כּוֹתֵב אֵיךְ נִחְשָׁב אָדָם שֶׁלֹּא הוֹלֵךְ לְפִי הַתּוֹרָה וְשֶׁאֵין לוֹ יְדִיעַת הַתּוֹרָה, הוּא

גם הולך בין אנשים ונדמה כבני אדם אבל באמת הוא חייה רעה ונשד מזיק.

"ארור אשר לא יקים"

ומסיימים הלויים "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם ואמר כל העם אמר" (דברים כז, כו), מה זה להקים את התורה? בארו חז"ל בירושלמי סוטה (פרק ז הלכה ד), שהקמת התורה - הוא כל דבר שהאדם היה יכול לעשות למען התורה, אם זה למנע אנשים מחטאים או לזכות את הרבים, או לתמוך מכספו למקומות תורה, ואם היה בידו לעשות כן ולא עשה, הרי הוא בכלל ארור - מקלל בכל הקללות הכתובות בתורה. והקללות האלו רדפו וירדפו את כל מי שבחר לעזב את דרך התורה, ובחר ללכת אחרי תאוות לבו, וכפי שהתורה כותבת בהמשך הפרשה "והיה אם לא תשמע בקול ה' אלקיך לשמור לעשות את כל מצותיו וחקתיו אשר אנכי מצוה היום ובאו עליך כל הקללות האלה והשיגוך" (דברים כח, טו - יז) ובהמשך מונה התורה צ"ח קללות המתעטדות להגיע אל אותם החוטאים.

הברכות

ואחרי כל הקללות האלה התורה 'לא שוכחת' גם לומר את השכר לעושי רצון השם שיזכו בשפע אין סופי רוחני

וְגִשְׁמִי (עֵינֹ דְבָרִים כח, א וְהִלָּאָה), לְלֹא פְחָדִים וְחֲרָדוֹת (עֵינֹ וַיִּקְרָא
כו, ו), וַיִּזְכּוּ לְהַצְלָחָה וּבִרְכָה בְּכֹל מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם (דְבָרִים כח, יב -
יג). וְהַבּוֹחֵר יִבְחַר.

פְּרֵשֶׁת נִצְבִּים

תוכחה עתידית

הפרשה שלנו מלאה תוכחה עתידית לעם ישראל, שבמשך הדורות יבואו לחטא, ולכן הקדוש ברוך הוא כורת עם עם ישראל את הברית (דברים כט, יא), והברית היא עם כל נשמות ישראל שהיו ושתידים להיות עד סוף כל הדורות (עין יונתן בן גזיאל דברים כט, יד), וכפי שאומר הכתוב "ולא אתכם לבדכם אנכי כרת את הברית הזאת ואת האלה הזאת. כי את אשר ישנו פה עמנו עימד היום לפני ה' אלקינו ואת אשר איננו פה עמנו היום" (דברים כט יג - יד).

תזכרת לראש השנה

לא סתם פרשת ניצבים היא לפני ראש השנה (עין תשובות הגאונים החדשות - אפק סימן כה תשמו), כדי להזכיר לנו את הברית שהתחייבנו אז, ונעלינו לשמור אותה ולחזור בתשובה מהר לפני בא יום המשפט - יום ראש השנה (עין בראש השנה דף ח עמוד א).

הסְטוּרִית עִם יִשְׂרָאֵל

וּבִאֲמַת מִי שְׁקוּרָא אֶת הַפְּרָשָׁה רוֹאֶה שְׁהַכֵּל מִמֶּשׁ כְּדַבְּרֵי נְבוּאָה עַל מֵה שְׁעַם יִשְׂרָאֵל יְחֻטְאוּ בְּמִשְׁוֹ הַדּוֹרוֹת, וְהַעֲנִשׁ שְׁיִקְבְּלוּ כְּפִי הַיְדוּעַ לְכֹל מִי שְׁיַעֲיֵף עֵינָיו קֶצֶר עַל תּוֹלְדוֹת עַמּוֹנוּ.

וְהַכְּתוּב מְזַהֵר וְאוֹמֵר "פֶּן יֵשׁ בְּכֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה אוֹ מִשְׁפָּחָה אוֹ שְׂבִיט אֲשֶׁר לְבָבוֹ פִּנָּה הַיּוֹם מֵעַם ה' אֲלֵקִינוּ לְלַכֵּת לְעַבֹד אֶת אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָהֵם, פֶּן יֵשׁ בְּכֶם שֶׁרֵשׁ פְּרָה רֹאשׁ וְלַעֲנָה" (דְּבָרִים כט, יז), הָאֲזַהֲרָה הַיָּא עַל שְׁנֵי סוּגֵי אֲנָשִׁים, הָאֶחָד הוּא אָדָם שֶׁבוֹחֵר לְעֹזֵב אֶת דְּרֹךְ הַחַיִּים וְלַכֵּת לַחֲצַב בּוֹרוֹת נְשָׁבְרִים אֲשֶׁר לֹא יִכְלוּ הַמַּיִם (עֵינֵי יִרְמְיָהּ ב, יג) וְלַעֲבֹד עֲבוּדָה זָרָה, וְהַשְּׁנִי שְׁיֵשׁ בְּלָבוֹ רַק שֶׁרֵשׁ קֶטֶן וְנִסְתָּר (עֵינֵי חֲזַקוּנֵי דְּבָרִים פָּרָק כט פְּסוּק יז), שֶׁסּוֹפּוֹ שֶׁל הַשֶּׁרֵשׁ הַזֶּה לְגַדֵּל עֲשׂוּבִים מְרִים, שְׁיִזְרִידוּ אֶת הָאָדָם לְדְרָאוֹן עוֹלָם. וְהַתּוֹרָה שְׁיִוַּדַּעַת אֶת כַּחוֹ שֶׁל הַיִּצָּר הָרַע, מְתִיחֶסֶת בְּמִלָּא הַחֲמָרָה גַּם לְאוֹתוֹ אָדָם שְׁיֵשׁ בְּלָבוֹ 'רַק' שֶׁרֵשׁ.

אַל תַּעֲשׂוּ מֵה שְׁבִיט לְכֶם!

וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַחוֹקֵר כְּלִיּוֹת וְלֵב, הוּא יוֹדֵעַ "כִּי יִצָּר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו" (בְּרֵאשִׁית ח, כא), וְהַיִּצָּר מְסִית אֶת הָאָדָם לְדַבֵּר עֲבֵרָה שְׁיִלְךָ בְּשִׁרְיֹת לֵבוֹ, לַעֲשׂוֹת מֵה שֶׁהוּא רוֹצֶה מְתִי שֶׁהוּא רוֹצֶה, אֵיפֹה שֶׁהוּא רוֹצֶה, לְלֹא קִבְּלַת מְרוּת, "וְהָיָה בְּשִׁמְעוֹ אֶת דְּבָרֵי הָאֱלֹהִים הַזֹּאת וְהִתְבָּרַךְ בְּלָבּוֹ לְאִמּוֹ שְׁלוֹם יִהְיֶה לִי כִּי בְּשִׁרְרוֹת לְבִי אֲלֹךְ" (דְּבָרִים כט, יח), וְהַיִּצָּר

שלא מסתפק בזה לגרם לאדם לעשות מה שבא לו, עוד מסית את האדם להתאוות גם לדברים שהנפש לא מתאוה אליהם מצד עצמה, רק ברבוי הטמאה והחטאים הוא משתבש להתאוות לדברים האלו (עין רמב"ו דברים פ"ק כט פסוק יח), וזה מה שממשיך הכתוב ואומר "למען ספות הרעה את הצמאה" (דברים כט, יח), אדם כזה "לא יאבה ה' סלח לו כי אז יעשו אף ה' וקנאתו באיש ההוא ורבצה בו כל האלה הכתובה בספר הזה ומחה ה' את שמו מתחת השמים. והבדילו ה' לרעה מכל שבטי ישראל ככל אלות הברית הכתובה בספר התורה הזה" (דברים כט, יט - כ). זאת הקללה הכי נוראה בתורה לאדם יחיד שלא מוכן לקבל את מרות הבורא, ולהסכים לברית הנכרתת בין הקדוש ברוך הוא לעם ישראל, הוא מקבל ענש וטפול אישי נורא שכל הקללות הכתובות בספר התורה יחולו על ראשו, ולמרות שתמיד התורה דואגת שלא ימחה שם ישראל (עין דברים כה, ו), כאן התורה מבטיחה שימחה שמו מישראל.

לא לומדים לקח

לצערנו למרות כל מה שעבר על עמנו, עדין לא כלם לומדים את הלקח, יש הרבה יהודים ויהודיות שהולכים ומתבוללים, אם זה לנצרות שהסמל שלהם הוא העץ - הצלב שימח שמו וזכרו נתלה עליו (עין סנהדרין דף מג עמוד א), ואם זה האסלאם שהסמל שלהם היא האבן השחורה במקפה, והם הולכים ומתבוללים ומשתכנעים בגלל הבטחות,

שְׁקָרִים, כְּסָף אוֹ זָהָב, וּמִתְפַתִּים לַעֲזֹב אֶת הַיְהוּדוֹת, וְגַם עֲלֵיהֶם שְׂיִכַת הָאֲזִהָרָה הַזֶּה שֶׁבַּפְּרָשָׁה שְׁלָנוּ. וְגַם דְּבָרֵי יַחְזִיקָאֵל הַנְּבִיא שֶׁהוֹכִיחַ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁעָבְדוּ אֶת פְּסִילֵי הָעֵץ וְהָאֲבָן, וְאוֹמֵר לָהֶם בְּשֵׁם הַשֵּׁם: "וְהַעֲלֵה עַל רוֹחֲכֶם הִיזוּ לֹא תִהְיֶה אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים נִהְיָה כְּגוֹיִם כְּמִשְׁפָּחוֹת הָאֲרָצוֹת לְשֵׁרֵת עֵץ וְאֲבָן. חִי אֲנִי נְאֻם ה' אֱלֹקִים אִם לֹא בִידְ חִזְקָה וּבִזְרוּעַ נְטוּיָה וּבְחִמָּה שְׁפוּכָה אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם" (יחזקאל כ, לב - לג)

זְהִירוֹת נְצִרוֹת

אֲנָשִׁים - וְאֶפְלוּ שׁוֹמְרֵי תוֹרָה וּמִצְוֹת - לֹא מְבִינִים אֶת הַקֶּרֶף הַבְּעֵיָה שֶׁל הַהִתְבּוֹלְלוֹת אֶפְלוּ בְּאֶרֶץ. לֹא מִזְמִינֵי בּוֹצֵה שֶׁל מְסִיוֹנִיִּים אֲרוּרִים שֶׁקוֹרְאִים לַעֲצָמָם 'יְהוּדִים מְשִׁיחִיִּים' חָגְגוּ אֶת הַיְהוּדִי הַשְּׁלֵשִׁים אֶלְף שָׁנָה הַצְּלִיחוּ לְהַטְבִּיל לְנִצְרוֹת. רַב הַפְּעִילוֹת שֶׁלָּהֶם הִיא בְּאֶרֶץ, וּבְמִקוֹם שֶׁהִמְמַשְׁלָה תַעֲצֹר אוֹתָם - יֵשׁ אֲנָשִׁים בְּמִמְשָׁלָה שֶׁעוֹד עוֹזְרִים לָהֶם בְּשֵׁם הָאֱהָבָה בֵּין הָעַמִּים, הָאֲחָדוֹת וְהַשְּׁלוֹה. הַפְּעִילוֹת שֶׁל הַמְסִיוֹנִיִּים הִיא בְּכָל הָאֶרֶץ וְאֶפְלוּ בְּרִכּוּזִים הַחֲרָדִיִּים, וְאֵת זֶה רַב עִם יִשְׂרָאֵל לֹא מְבִין, שֶׁהַנּוֹצְרִים מְשִׁקִיעִים הַכִּי הַרְבֵּה בְּעַם יִשְׂרָאֵל וּבְצַבּוֹר הַדָּתִי. לֹא מִזְמֵן הֵם הַדְּפִיסוֹ אֶת הַבְּרִית הַחֲדָשָׁה בִּיִּדְיֵשׁ, וְחִלְקוּ בְּחִנָּם בְּאֶלְפֵי עֶתְקִים בְּרִכּוּזִים חֲרָדִיִּים, לְמִי הֵם תַּרְגְּמוּ אֶת זֶה בִּיִּדְיֵשׁ, לְגוֹי בְּטָקְסָס? הַגּוֹי לֹא מְדַבֵּר יִיִדְיֵשׁ! הֵם עָשׂוּ אֶת זֶה בְּשִׁבִיל הַצַּבּוֹר הַחֲרָדִי. וְחוּץ מִזֶּה הֵם פְּתָחוּ כַּמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁהֵם

עוזרים בהם לנזקקים, או בתי כנסת, ולא רק באמריקה, גם בארץ, שם הם שותלים את האנשים שלהם שמתחפשים לרבנים [ברוך השם שהתחילו להתגלות כמה מהם] והם נוצרים מסיונרים גמורים, שבאים להרס את כפרם בית ישראל, כמו הארור הזה שהתגלה לפני כמה זמן, שהציג את עצמו שהוא כהן מצאצאי הבן איש חי, והיה סופר סת"ם ועושה בריתות, וחפה וקדושין, והוא התגלה בחסדי השם כגוי נוצרי אדוק ומסיונר ארוה, ששנים רבות פעל בתוך הצבור החרדי.

זהירות אסלאם

גם דת האסלאם שלפעמים נראית כל כך רחוקה מהצבור הישראלי, נכנסת עמק עמק ללב הצבור. מלמדים בבתי הספר הממלכתיים את דת האסלאם, את עקרונות האסלאם, נבחנים על זה, וגם לוקחים אותם לסיור למוזי במקומות 'המקדשים' לאסלאם. הבנות מכירות ערבים שמחזרים אחריהן ותוך זמן קצר הן נופלות ברשתם. לא מזמן התפרסמו הנתונים המזעזעים, שקרוב לששים אלף בנות יהודיות כבר התחתנו עם ערבים וחיות אתם בכפרים שלהם, ומביאות להם ילדים, ואותם ילדים מקבלים חנוך מיחד איך לשנא את היהודים ולרצח אותם.

ואותם ילדים מסכנים שהם ממש עונים על ההגדרה של 'תינוק שנשבה' (עי' בשבת דף סח עמוד א) - למרות שהם יהודים גמורים, כי היהדות נקבעת לפי האמא (עי' קדושין דף

סח עמוד ב, הם גדלים כְּעֶרְבִים שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל דְּבַר, וּכְבָר
אֵי אֶפְשָׁר לְהַצִּיל אוֹתָם.

”על אלה אני בוכיה עיני עיני ירדה מים” (איכה א, טז).

מה כואב לה יותר?

והמצב הולך ומדרדר מיום ליום, ומה אנחנו עושים בשביל
למנע את זה?

האם כואב לנו על אותם יהודים מתבוללים, יותר משׁהיה
כואב לנו אם היינו מפסידים כסף, או איזו מסכה.

המצב של התורה והדת יורד מדחי אל דחי והשממה
הרוחנית בכל העולם היהודי פורחת ואין איש שם על לב,
ולצערנו מתקים בנו מאמר ירמיהו הנביא: ”שמה לשממה
אבלה עלי שממה נשמה כל הארץ כי אין איש שם על לב”
(ירמיהו יב, יא). אין מספיק אנשים שמוכנים למסור את הנפש,
להלחם באפיקורסים ובמינים האלה, אין הרבה כאלה, כלם
רוצים נחת, ”שלום יהיה לי” (דברים כט, יח), אין להם כח ורצון
להלחם מלחמת השם.

מצות התשובה

ותכף אחרי האזהרות האלו, כתובה בפרשה מצות התשובה:
”והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה

אשר נתתי לפניך והשבת אל לבבך בכלהגוים אשר הדיחך ה' אללקיך שמה. ושבבת עד ה' אללקיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך" (דברים ל, א - ב), ברוך השם אנחנו רואים ושומעים כל יום איה אנשים מקבלים עליהם מצות עשה של התשובה וחוזרים בתשובה, אבל זה לא מספיק. וכיון שכל הגאולה תלויה בתשובה (עי' סנהדרין דף צז עמוד ב), מוטלת החובה על כל אחד ואחת לעשות כל מה שהם יכולים לגרם לאנשים שיחזרו בתשובה, ויתקרבו לתורה ולמצות.

לזכות את הרבים לשם שמים

וכל אדם שמוכן לקבל על עצמו לבא לזכות את הרבים, אם הוא רוצה לראות הצלחה במעשה ידיו, הוא חייב לעשות את הדברים לשם פועלם (עי' נדרים דף סב עמוד א), לא לשם כבוד ולא לשם פרנסה, וכפי שחכמינו זכרונם לברכה בגמרא בנדרים (דף סב עמוד א) לומדים מהפסוק שבפרשתה שלנו הסמוך למצות התשובה, שהצווי של "לאהבה את ה' אלהיך לשמע בקלו ולדבקה בו" (דברים ל, כ) הוא - שלא יאמר אדם: אקרא שיקראוני חכם, אשנה שיקראוני רבי, אשנן שאהיה זקן ואשב בישיבה, אלא למד מאהבה וסוף הכבוד לבא והכונה שכשאתדם עושה מצות ולומד תורה או עוסק בזכוי הרבים, התכלית היחידה שצריכה להיות לו, שכל מה שהוא עושה זה אף ורק בשביל האהבה שהוא אוהב את השם, והרצון שלו היחידי להדבק בו יתברך.

וכבר הזהיר רבי חיים ויטאל תלמיד רבנו האריז"ל (בהקדמתו

לספר עץ חיים) על אֲנָשִׁים שְׁהִיּוּ שׁוֹמְרֵי תוֹרָה וּמִצְוֹת וְאֶפְלוּ לומדים ומלמדים תורה, ומקיימים ישיבות, שִׁבְכָל מַעֲשֵׂיהֶם דומים לדור הפלגה שאמרו "הֲבֵה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם" (בראשית יא, ד). כִּמָּה צָרִיךְ לְהִזָּהָר מִזֶּה. וְה' יִצִּילֵנוּ.

מתוך שלא לשמה בא לשמה

ובאמת למרות שלא כל אחד יכול על ההתחלה לעשות הכל לשם שמים, וזו לא סבה שלא לעשות, וכבר אמרו רבותינו בגמרא בסוטה (נדף כב עמוד ב) לעולם יעסק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, מכאן מקום הוא צריך להכניס גם בלא לשמה את הלשמה כמו שבאר רבי חיים מוולוז'ין בנפש החיים (שער ד) שזו הכוונה מתוך שלא לשמה בא לשמה, שבתוך הלא לשמה הוא יכון לשמה, עד שיזכה שכל מעשיו יהיו לשם שמים. וה' יזכנו.

פְּרֵשֶׁת זִילְזָל

מצות הקהל

בפרשה שלנו אנחנו לומדים על מצוה שמגיעה אחת לשבע שנים והיא לא מצות השמטה, אלא מצות הקהל. וכפי שמבאר בכתוב "ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בחג הסכות. בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלקיך במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כלישׂראל באזניהם. הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרף אשר בשׂעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת. ובניהם אשר לא ידעו ישמעו וילמדו ליראה את ה' אלקיכם כל הימים אשר אתם חיים על האדמה" (דברים פק לא י - יג).

הבאת הקטנים

וצריך להבין את המצוה הזו, שעליה אמרו בגמרא בקדושין (דף לד עמוד א) שילמרות שהיא מצות עשה שהזמן גרמא גם נשים חייבות בה, ולא רק נשים, אלא יש חיוב להביא גם את הטף - הילדים הקטנים, בשביל מה?

וּבְאֵמַת הַכְּלִי יִקָּר (כְּלִי יִקָּר דְּבָרִים פָּרָק לא פְּסוּק יג) מִפְּרָשׁ
שֶׁהַפְּסוּק "וּבְנִיָּהֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ וְלִמְדוּ" - הַכְּנֻה
רַק עַל יְלָדִים שֶׁהִגִּיעוּ לְחַנוּךְ שֵׁישׁ לָהֶם דַּעַת לְשִׁמְעַ וְלִהְבִּין.
וְהַרְמַב"ו (רַמְב"ו דְּבָרִים פָּרָק לא פְּסוּק יב - יג) כָּתַב, שֶׁפְּרוּשׁ
"וּבְנִיָּהֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ וְלִמְדוּ" - הֵם הַטָּף, שֶׁאֵינָם
יוֹנְקֵי שָׂדִים, אֲלֵא הֵם קְטַנֵּי הַשָּׁנִים הַקְּרוּבִים לְהַתְחַנֵּךְ. וְסִיֵּם,
אֲבָל רְבוּתֵינוּ (חֲגִיגָה דף ג עמוד א) אָמְרוּ, הַטָּף לָמָּה בָּאִים לְתַן
שֹׁכֵר לְמַבְיֵאֵיהֶם, כְּלוּמַר שֶׁלְדַעַת רְבוּתֵנוּ הַטָּף הֵם קְטַנֵּי
קְטַנִּים, שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְחַנוּךְ כָּלֵל. (וְעֵין בְּשו"ת יבִיעַ אֶמֶר חֶלֶק י -
יזֶרָה דְּעָה סִימָן כב)

וְגַם לְפִי הַדְּבָרִים הַלְלוּ עֲדִין צְרִיכִים לְהִבִּין, בְּמָה הִתְיַחֵדָה
הַמְצוּה הַזֹּאת שֶׁהַתּוֹרָה מְצוּה לְהִבִּיא אֶת הַקְּטַנִּים כְּדִי לְתַן
שֹׁכֵר לְמַבְיֵאֵיהֶם, בְּשׂוֹנָה מְכַל מְצוּה אַחֲרַת בַּתּוֹרָה, שֶׁהַתּוֹרָה
לֹא צִוְתָה שֶׁיִּבְיֵאוּ אֶת הַקְּטַנִּים, אוּ יִגְרְמוּ לָהֶם לַעֲשׂוֹת מְצוֹת
כְּדִי לְתַן שֹׁכֵר לְמַבְיֵאֵיהֶם אוּ מַעֲשֵׂיהֶם, וּמָה נִשְׁתַּנְּתָה מְצוּה
זֹאת מְכַל הַמְצוֹת?

כְּבוֹד הַתּוֹרָה

וּבְסֵפֶר הַחַנוּךְ (מְצוּה תרי"ב) בְּשׂוֹרְשֵׁי הַמְצוּה בָּאָר אֶת הָעֵנִין
וְכָתַב: לְפִי שֶׁכָּל עֶקְרָן שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל הִיא הַתּוֹרָה, וּבָהּ
יִפְרְדוּ מְכַל אָמָה וְלִשׁוֹן לְהִיּוֹת זֹכִין לְחַיֵּי עַד תַּעֲנוּג נְצַחִי
שֶׁאֵין לְמַעֲלָה הֵימָנוּ בַּנְּבִרָאִים, עַל כֵּן בְּהִיּוֹת כָּל עֶקְרָן בָּהּ,
רְאוּי שֶׁיִּקְהָלוּ הַכֹּל יַחַד בְּזִמְן אֶחָד מִן הַזְּמַנִּים לְשִׁמְעַ דְּבָרֵיהָ,
וְלְהִיּוֹת הַקּוֹל יוֹצֵא בַּתּוֹךְ כָּל הָעָם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטָף לֵאמֹר:

מה הקבויץ הרב הָזָה שְׁנִיתִקְבָּצֵנוּ יַחַד כְּלָנוּ? וְתִהְיֶה הַתְּשׁוּבָה לְשִׁמְעַ דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא כָּל עֲקָרָנוּ וְהוֹדְנוּ וְתִפְאָרְתָנוּ! וְיִבֹאוּ מִתּוֹךְ כּוֹ לְסַפֵּר בְּגִדְל שְׁבַחָהּ וְהוֹד עֲרָפָהּ, וְיִכְנִיסוּ הַכֹּל בְּלִבָּם חֲשָׁקָהּ, וְעַם הַחֲשָׁק בָּהּ יִלְמְדוּ לְדַעַת אֶת הַשֵּׁם וְיִזְכּוּ לְטוֹבָה וְיִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.

מָה קָרָאנוּ כָּאן בְּדְבָרֵי הַחֲנוּכָה? שֶׁהַתּוֹרָה מְצוּהָ עָלֵינוּ, לְבַא וְלַעֲשׂוֹת כְּנֶס גָּדוֹל עִם הַרְבֵּה 'רַעַשׁ', שֶׁכֻּלָּם יִתְקַבְּצוּ "וּבְנֵי מִרְחֹק יָבִאוּ" (עֵינֵי יִשְׁעִיָה ס, ד), וּמִכָּל הָרַעַשׁ הָזֶה תִּתְעוֹרֵר שְׂאֵלָה אַחַת, מָה הַקְּבוּיץ הַרַב הָזֶה שְׁנִיתִקְבָּצֵנוּ יַחַד כְּלָנוּ? זֶה מִלְחָמָה? מִחֲלָקִים דּוֹלָרִים? מִיִּשְׁהוּ חָשׁוּב מִגִּיעֵ?

וְהַתְּשׁוּבָה תִּהְיֶה לְשִׁמְעַ אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה!

וּבְכַח הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת לְהַכְנִיס חֲשָׁק בְּלִב כָּלֵם, שֶׁיִּלְמְדוּ לְדַעַת אֶת הַשֵּׁם.

שָׂכָר וְעֵנֶשׁ בְּרָכוֹת וְקִלְלוֹת

וּבְאַמַּת חֵלֶק מִהַקְּרִיאָה הַזֹּאת שֶׁהַמְּלֶכֶה קוֹרָא יֵשׁ בָּהּ גַּם אֶת פְּרִשַׁת בְּרָכוֹת וְקִלְלוֹת שֶׁבְּסֵפֶר דְּבָרִים (עֵינֵי בְּסֵפֶר הַחֲנוּכָה מְצוּהָ תִּרִ"ב בְּדִינֵי הַמְּצוּהָ), וְכֻלָּם נֶאֱסָפִים לְשִׁמְעַ אֶת הָעֵנֶשִׁים אִם לֹא יִשְׁמְעוּ לְלַכֵּת בְּדַרְךָ ה', וְגַם אֶת הַבְּרָכוֹת אִם יִזְכּוּ לְשִׁמְעַ וְלַכֵּת בְּדַרְךָ ה'.

מִי זֶה כְּלָם? גַּם הַיְלָדִים שׁוֹמְעִים אֶת הַבְּרָכוֹת וְהַקִּלְלוֹת וּמִתְחַנְכִּים לְגִדְל בְּדַרְךָ הַתּוֹרָה.

בדור שִׁלְנוּ אֲנַחְנוּ שׁוֹמְעִים כָּל מִינֵי שְׁטוֹת חֲנוּךְ אֵיךְ לְחַנֵּךְ
אֶת הַיְלָדִים שִׁיגְדְלוּ בְּדֶרֶךְ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר, כְּאִן הַתּוֹרָה מְלַמֶּדֶת
אוֹתָנוּ בְּדֶרֶךְ הַפְּשׁוּטָה בְּיוֹתֵר שְׁנֵי כָּלְלִים שֶׁנִּצְרָכִים לְצַרְוֵנוּ זֶה,
הָאֶחָד הוּא כְּבוֹד הַתּוֹרָה, וְהַשֵּׁנִי לְדַבֵּר אִתָּם עַל שְׂכָר וְעִנְשׁ,
לֹא רַק בְּעוֹלָם הַבָּא אֲלָא גַם בְּעוֹלָם הַזֶּה.

צָרִיךְ לְדַבֵּר עִם יְלָדִים עַל שְׂכָר וְעִנְשׁ כְּמוֹ שֶׁהַתּוֹרָה מְדַבֶּרֶת,
שֶׁהָרִי אִם בֶּן חֲמֵשׁ שָׁנִים לְמִקְרָא (אָבוֹת פָּרָק ה' מִשְׁנָה כ"א) הַיְלָד
בְּיָדָיו גַּם קוֹרָא אֶת כָּל הָעִנְשִׁים שֶׁכְּתוּבִים בַּתּוֹרָה שִׁיגְיֵעוּ
לְעַם יִשְׂרָאֵל אִם הֵם לֹא יִשְׁמְרוּ רְצוֹן הַשֵּׁם.

עִנְשִׁים וְגִיּוֹנִים

זוֹ הַבְּעִיָּה גַם שָׁל הַרְבֵּה מְבַגְרִים שֶׁלֹּא מוֹכְנִים לְשִׁמְעַ שׁוֹם
מָלָה עַל עִנְשׁ, רַק שְׂכָר. אָבֵל אֵיךְ מִשָּׁה רַבְּנוּ לְמַד תּוֹרָה?
אֵיךְ כָּל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל לְמַדוּ תּוֹרָה? אֵינן אֶחָד מֵהֶם שֶׁלֹּא דִבֵּר
עַל שְׂכָר וְעִנְשׁ בְּכָל סֵפֶר, בְּכָל שְׁעוֹר שָׁלוּ. הַרְמַב"ם מְדַבֵּר
עַל גִּיּוֹנִים (פְּרוּשׁ הַמִּשְׁנָה לְרַמְבַּ"ם מִסֵּכַת סִנְהֵדְרִין פָּרָק י' מִשְׁנָה א' וְעוֹד),
הַרְמַב"ן בְּשַׁעַר הַגְּמוּלָה וּבְשַׁעַר חֲבוּרֵינוּ, סֵפֶר שַׁעְרֵי תְּשׁוּבָה
כָּלוּ מְלֵא בְּעִנְשִׁים עַל גִּיּוֹנִים (עֵין בְּשַׁעַר ג' אוֹת י"א אוֹת ק"מ וְעוֹד).
בְּסֵפֶר רֵאשִׁית חֲכָמָה כָּלוּ מְלֵא בְּדַבְרֵי רְבוּתֵינוּ שֶׁמְדַבְּרִים
עַל שְׂכָר וְעִנְשׁ. וְזֶה לֹא תְלוּי מְאִיזוֹ עֵדָה אִתָּה, סִפְרֵי אוֹ
אֲשֶׁכְּנִי, אוֹ אִם אִתָּה חֲסִידֵי, הוֹצֵאנוּ בְּחִסְדֵי הַשֵּׁם קְנֻטְרִים
שֶׁנִּקְרָא 'הַגִּיּוֹנִים עַל פִּי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב' שֶׁהֵרֵב אֶפְרַיִם כַּחֲלוֹן
כָּתַב שָׁבוּ מְלַקֵּט מִכָּל גְּדוּלֵי וּמְאוּרֵי הַחֲסִידוֹת מִזְמַן הַבַּעַל
שֵׁם טוֹב, דְּבָרוֹת קֹדֶשׁ עַל חוֹבַת הַלְמוּד בְּעִנְיֵנוּ יִרְאֵת הָעִנְשׁ,

וְעֹנְשֵׁי הַגֵּיהֶנֶם, וְשָׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְשׁוֹם מַעְלָה רוֹחֲנִית
לְלֹא הַלְמוּד הַזֶּה.

וְאֵת זֶה אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים מִהַתּוֹרָה עֲצֻמָּה שְׁמַלְאָה בְּעֹנְשֵׁים
וְאִם הַדָּרָךְ הַזֶּה לֹא הֵיטֵה מִתְאַיְמָה לְכֹלֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לֹא הֵיטֵה כּוֹתֵב אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה. וְכִלְל גָּדוֹל
בִּידְנֹנוּ שֶׁזֶּאת הַתּוֹרָה לֹא תִהְיֶה מְחֻלַּפֶת (רמב"ם פְּרוּשׁ הַמְּשֻׁנִּיּוֹת
בְּסִנְהֶדְרֵינוּ פָּרָק י בִּיסוּד הַתְּשִׁיעִי), וְזוֹ הַדָּרָךְ הַיְשָׁרָה שֶׁיִּבְחַר בָּהּ
הָאָדָם.

עולם השקר מתעתע

רק הַדָּרָךְ הַזֶּה יְכוּלָה לִהְיוֹת מְשֻׁקֵּל נֶגֶד לַיִצָּר הָרַע שֶׁמְנַסֶּה
לְהַפִּיל אֶת הָאָדָם כָּל הַזְּמַן לְתַאֲוֹת וּלְבוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים (יְרֵמְיָה
ב, יג). כִּי בְּאִמַּת עוֹלָם הַשֵּׁקֶר מִתְעַתֵּעַ, כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁיֵּשׁ אֲנָשִׁים
רְשָׁעִים שְׁנוֹסְעִים עַל מְכוּנִיּוֹת פָּאָר, וְלֹא חֹסֵר לָהֶם כְּלוּם,
וְהַיִצָּר הָרַע עוֹבֵד שְׁעוֹת נוֹסְפוֹת לְהִרְאוֹת כְּמָה הַחַיִּים שֶׁל
הַחוּטָאִים יָפִים וּמְאֻשָּׁרִים, כְּדִי לְגַרֵם לָנוּ לְקַנֵּא בָהֶם. וְאַפְלוּ
דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם מַעֲיֵד עַל עֲצָמוֹ "וְאֲנִי כַמַּעֲט נָטִיו
רַגְלִי כְּאִן שֶׁפָּכוּ אֶשְׁרִי. כִּי קִנְאֵתִי בְּהוֹלְלִים שְׁלוֹם רְשָׁעִים
אֶרְאֶה" (תְּהִלִּים פָּרָק עג, ב - ג), מָה זֶה נָטִיו רַגְלִי? הַתְּמוֹטְטֵתִי
מִבְּחִינָה רוֹחֲנִית, וְכֹל הַחֲסוֹן הַרוֹחֲנִי שְׁלִי - "אֶשְׁרִי", הֵיטֵה
מִתְפָּרֵק (עֵין רַש"י תְּהִלִּים פָּרָק עג פְּסוּק ב וּבְפְרוּשׁ הַרד"ק שָׁם), וְכֹל
זֶה רַק בְּגִלְל הַסִּבָּה שֶׁהַרְשָׁעִים נִרְאִים שֶׁיּוֹשְׁבִים שְׁקֵטִים
וְשֶׁאֵנִים, וּמִשְׁמִינִים בְּתַאֲוֹתֵיהֶם (עֵין שָׁם פְּסוּק ז וּבְפְרוּשׁ רַש"י),
וּבְסוּף הַמְזֻמּוֹר הַזֶּה דָּוִד הַמֶּלֶךְ מִתְבּוֹנֵן וְרוֹאֶה אֶת סוּפָם

שְׂאֲחָרִיתֶם עֲדֵי אוֹבֵד (שם מפסוק יח וְהִלָּאָה).

הַחֲרָבָן שְׂבַע עוֹלָם הַשָּׁקֵר

וּבְאֵמַת מִי שֶׁמִּכִּיר אֶת הַנִּפְשׁוֹת הַפּוֹעֵלוֹת בְּעוֹלָם הַחֲלוּנֵי וְהַגּוֹי, רוֹאֵה שֶׁהַרְבֵּה לִפְנֵי אַחֲרִית יְמֵיהֶם, אוֹתָם רְשָׁעִים שֶׁהוֹלְכִים אַחֲרֵי הַתְּאוּוֹת שְׁלָהֶם, הֵם נוֹפְלִים וְנֶאֱבָדִים. אֲנִי הַכִּרְתִּי אִישִׁית הַרְבֵּה מֵהָאִישִׁים הַכִּי עֲשִׂירִים וְהַכִּי מִפְּרִסְמִים שְׂאוּלֵי יֵשׁ כָּאֵן כְּמָה כְּאֵלֶּה שְׂרוּצִים אֶפְלוּ לֵהִיּוֹת כְּמוֹהֶם, וְהַחַיִּים שְׁלָהֶם נוֹרְאִים וְרַעִים לְמִרוֹת שְׂבַתְמוֹנוֹת הֵם נִרְאִים נוֹצְצִים. אֵלֶּה שְׁלֹא הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַשֵּׁם, הֵם חַיִּים מִצָּרָה לְצָרָה וּמִבְּעָיָה לְבְּעָיָה, הַבֵּית שְׁלָהֶם נִהְרָס, הַיְלָדִים שְׁלָהֶם עוֹזְבִים אוֹתָם, הֵם בְּעֶצְמָם נוֹפְלִים לְהַתְּמַכְרִיּוֹת שׁוֹנוֹת, אוֹ שְׂנוֹתְפָסִים שֶׁהֵם עֲבָרוּ עַל כָּל מִינֵי חֻקִּים בְּגִלּוֹל הַתְּאוּוֹת שְׁלָהֶם, הֵם לֹא יוֹדְעִים מָה זֶה אֲשֶׁר וּמָה זֶה אֶהְבָּה אֲמַתִּית.

וּלְעַמְתָּם אֵלֹו שְׂבוֹחִים לְלֶכֶת בְּדֶרֶךְ ה', הֵם חַיִּים אֶת הַחַיִּים שְׁלָהֶם בְּשִׁלּוֹה וְנַחַת, וְלֹא רַק הֵם אֶלָּא גַם הַיְלָדִים שְׁלָהֶם, "לְמַעַן תַּחֲיֶה אֶתְּה וְזָרְעֶךָ" (דברים ל, יט).

חֹבֶת זְכוּי הַרְבִּים

כְּמָה אֲשֶׁר יֵשׁ לְאֵלוֹ שֶׁמִּצָּאוּ אֶת הַחַיִּים וְדִבְקִים בְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, "כִּי מִצָּאֵי מִצָּא חַיִּים" (משלי ח, לה), וְעַלִּינוּ מוֹטֵלַת הַחֹבֶה לְבֹא וּלְלַמֵּד אֶת כָּל אֵלוֹ שֶׁהַתְּרַחֲקוּ וְלֹא

מכירים את הדרך הנפלאה הזו, וחכמינו זכרונם לברכה מחמירים מאוד עם מי שלומד תורה ולא מלמדה לאחרים, עד שאמרו בגמרא בסנהדרין (דף צט עמוד א) שיעליו נאמר "כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפך הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה" (במדבר טו, לא), ועוד אמרו בגמרא בעבודה זרה (דף יז עמוד ב) שאדם שלומד רק בשביל עצמו, ולא בשביל ללמד אחרים, הוא סומך על זה שכל אחד לומד בעצמו, אדם כזה דומה כמי שאין לו אלוה, למה? כי אדם כזה שלומד את התורה של הקדוש ברוך הוא, צריך ללמד מי זה הקדוש ברוך הוא וללכת בדרךיו (עין דברים כח, ט), ומה ההנהגה והמדה הכי גדולה של הקדוש ברוך הוא? מדת הנתינה, שהקדוש ברוך הוא נותן ונותן ונותן, ולא מקבל כלום. והאדם הזה שלומד את התורה לעצמו, 'ומתקמצן' על הזמן שלו, או על הכחות שלו, הוא עושה ההפך מהנהגת השם. ולכן כתב הגר"א (הקדמת תקוני הזהר דף ב עמוד ב) שהקמצן שלא מחזיק לומדי תורה, אף על פי שהוא לומד תורה בעצמו הקדוש ברוך הוא שונא אותו ואת תורתו.

וההסבר בזה כמו שאמרנו כי הוא מתנהג ההפך ממדתו יתברך. ועל אחת כמה וכמה שהקדוש ברוך הוא שונא מי שקמצן בזכוי הרבים. ולכן ענשו כרת ה' יצילנו.

ולכן אדם שלומד תורה צריך לדעת שהוא חייב להשתמש עם התורה שלו להשפיע על כל מי שהוא יכול להשפיע, שאם יש לו כח דבור שידבר, ואם אין לו כח דבור אז שיעשה משהו אחר, אבל שישפיע, שיעשה משהו, ושלא יחשב שהוא בסדר. וכשאדם מוכן למסור את הנפש בשביל

לזכות את עם ישראל הוא מצליח ורואה תוצאות.

הבטוחים שלך

וכשהאדם משקיע בזכוי הרבים הוא צריך לזכור, שלמרות שזה קשה, ולפעמים אין גם הכרת הטוב, ויש מזה הרבה 'כאבי ראש', אלה תעודות הבטוח שלך, 'בטוח חיים', 'בטוח בריאות', 'בטוח פרנסה' ו'בטוח חנוך'. כי כשהילדים רואים את האבא שמשקיע את כוחותיו בזכוי רבים, וכמה אכפת לו מכל יהודי - וכמוכן גם מבני משפחתו - הם ילמדו את הדרך הטובה הזו ויהיו גם הם ממזכי הרבים שעליהם נאמר שאין חטא בא על ידם (אבות פרק ה משנה יח).

פרשת האזינו

השוואה בפרשה

יש הרבה מה לדבר מהפרשה הזו, כל מארעות השוואה כתובים בה במפרש כמו שמבאר בקנטרס השוואה שהוצאנו מטעם ארגון בעזרת השם. אבל אנחנו נדבר על פסוק אחד שיש בו תוכחה גדולה לכל אחד ואחת מאתנו.

שכחת הבורא

משה רבנו מוכיח את עם ישראל ואומר להם "צור ילדך תנשי ותשכח אל מחלוק" (דברים לב, יח), תנשי פרושו שכחה (רש"י שם) כמו הכתוב "נשיתי טובה" (איכה ג, יז) נשכחתי מטובה בגלות (עין פסיקתא זוטרתא איכה פרק ג סימן יז). וכאן מוכיח משה רבנו את עם ישראל שהקדוש ברוך הוא ברא באדם מתנה גדולה והיא מתנת השכחה, שייכול לשכח את הבעיות, הצרות, היסורים והכאבים שהיו לו, וכמאמר חז"ל בגמרא בפסחים (דף נד עמוד ב) גזרה על המת שישתכח מן הלב, והאדם משתמש במתנה הזו נגד ה' "ותשכח אל מחלוק".

תהיה משגֶּע אָבֵל לא נגדי

הַמַּגִּיד מְדוּבָּנָא בְּסִפְרוֹ מִשְׁלֵי יַעֲקֹב (פְּרָשַׁת הָאֲזִינוּ סִימָן תלו) כְּדַרְכוֹ, הַסִּבִּיר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּמִשְׁלַל לְאָדָם אֶחָד שֶׁהָיוּ לוֹ הֶרְבֵּה חוֹבוֹת, הוּא כְּבָר אָבֵד אֶת הַטַּעַם לְחַיּוֹת, וְלֹא יָדַע מָה לַעֲשׂוֹת. יוֹם אֶחָד הוּא פָּגַשׁ אֶת אֶחָד הַחֲבֵרִים שֶׁלּוֹשְׁתְּהִיא פִקֻּחַ מְאֹד וּבִקֵּשׁ אֶת עֲצָתוֹ. הַחֲבֵר הַפִּקֻּחַ חָשַׁב רְגָעִים אֶחָדִים, וַיַּעַץ לוֹ: פְּשוּט תַּעֲשֶׂה אֶת עֲצָמָה מְשֻׁגָּע, כֹּל מִי שִׁיבֵא לְבַקֵּשׁ מִמֶּה כֶּסֶף יִרְאֶה אֶת הַמַּצָּב שֶׁלָּהּ וַיְבִין שֶׁאֵין לוֹ מָה לַעֲשׂוֹת.

תוֹךְ כִּי דְבוּר נִזְכָּר הַחֲבֵר הַפִּקֻּחַ שֶׁהוּא גַם חָיֵב לוֹ סְכוּם נִכְבָּד שֶׁל כֶּסֶף, הוּא הַזְכִּיר לִידִידוֹ שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַפְּרָעוֹן...

אֵיךְ שֶׁשָּׁמַע הָאִישׁ אֶת הַתְּבִיעָה, הִתְחִיל לְהִתְנַהֵג כְּמִשְׁגָּע, צָרַח, קָפַץ, הִשְׁתוֹלֵל וַיִּרַק. שְׁתֵּי סְטִירוֹת בְּכָל צֶד שֶׁל הַלְחִי הִרְגִיעוּ אוֹתוֹ לְרַגַע, הַחֲבֵר הַפִּקֻּחַ שֶׁהָבִין אֶת 'הַתְּרִגִּיל' שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לוֹ כְּעַס מְאֹד וְאָמַר לוֹ: "אַתָּה לֹא מִתְבַּיֵּשׁ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּעֵצָה שֶׁאֲנִי נֹתֵתִי לָךְ נְגִדִי?".

אוֹתוֹ דִּבֶּר אֲנַחְנוּ, אוֹמֵר הַמַּגִּיד מְדוּבָּנָא - עַם כַּח הַשְּׂכָחָה אֲנַחְנוּ שׁוֹכְחִים אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

לְצַעֲרֵנוּ וּלְבִשְׁתֵּנוּ וּלְחִרְפֵּנוּ לֹא רַק בְּכַח הַשְּׂכָחָה אֲנַחְנוּ מְשַׁתְּמָשִׁים נֶגֶד הַשֵּׁם, אֲלֵא בְּעוֹד הֶרְבֵּה דְבָרִים וְאֲנַחְנוּ לֹא שֹׁמְמִים לֵב.

כח הכבוד

כח הכבוד הוא כח גדול ונורא ששׂיף לבורא עולם, "הבו לה' כבוד" (תהלים כט, א), והקדוש ברוך הוא נתן לבני אדם את הזכות להשתמש בכבוד לתועלת, לכבד זקנים (ויקרא יט, לב) תלמידי חכמים (עי' רמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"ק ו הלכה א), כבוד התורה (עי' אבות פ"ק ד משנה ו) וכדומה. רב העולם לוקח את הזכות והמעלה הזו של מידת הכבוד, ומשתמש בה לדברים שאסור לו להשתמש בהם.

כבוד לרשעים

אחת הדגמאות של השתמשות בכבוד באפן אסור היא נתינת כבוד לרשעים. מגיע רשע לכנס של קהלה יהודית אורתודוקסית וכלם מתחנפים ומכבדים אותו, כי הוא איש מפרסם או כי הוא תורם כסף, לא רק שלא מוכיחים אותו אלא עוד נותנים לו כבוד.

וכבר הזהירו על זה רבותינו (ספר יראים סימן רמח) ואמרו על הכתוב "לא תחניפו את הארץ". ותניא בספרי (פרשת מסעי פסקא קסא) הרי זו אזהרה לחנפים. והחנפה שהזהירה עליה התורה היא כל השומע דבר עולה ושאינו הגון או רואה דבר רע ואמר טוב הוא ואינו שותק מתוך יראה לא מגופו ולא מממונו אלא מתוך רשע לבבו או חושב בלבבו שייפסיד בקטיטתו חסדו ואהבתו של הרשע נקרא חניף, ועובר בלא תחניף. (ועי' ברמב"ו על התורה במדבר לה, לג, ובש"ת דברי יציב לקוטים והשמטות סימן קיב).

ספר תורה בשרותים

שְׁמַעְתִּי סְפוּר מְדַהִים עַל הַגָּאוֹן רַבִּי יַעֲקֹב נֵיִמָן זְכָר צַדִּיק לְבַרְכָּה, הוּא הָיָה תַלְמִיד חָכֵם עָצוּם, וּבִקְהֵלָה שָׁלוּ הָיוּ כָּל מִינֵי אֲנָשִׁים שֶׁהִתְרַחְקוּ מִדְּרוֹךְ הַתּוֹרָה וְהִמְצִיאוּ וְאָהְבוּ אֶת אֱלֹהֵי הַכֶּסֶף וְאֱלֹהֵי הַזָּהָב יוֹתֵר מֵאֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁעָלְיוּ נֶאֱמַר "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נָאִם ה' צָבָאוֹת" (תְּחִי ב, ח), שֶׁבְּאִמַּת כָּל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב שָׁלוּ אָבָל לְפַעֲמִים אֲנָשִׁים שׁוֹכְחִים אֶת זֶה אֶז נֹתְנִים אֶת הַכְּבוֹד לְכֶסֶף וְלַזָּהָב עֲצָמָם.

יוֹם אֶחָד אֲנָשִׁי הִקְהֵלָה מְגִיעִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְהֵם מְגַלִּים מַשְׁהוּ נֹרָא, אֶחָד מֵהַגּוֹיִם פָּרַץ בְּלִילָה אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת, שָׁבַר אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ, לָקַח מִשָּׁם אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה וְהִכְנִיס אוֹתוֹ לְתוֹךְ הַשְּׂרֻתִים...

כָּלֵם הָיוּ מְזַעְזָעִים, בְּזִיוֹן הַתּוֹרָה כְּזֶה, מָה סֵפֶר הַתּוֹרָה עוֹשֶׂה בְּשְׂרֻתִים, כָּלֵם יוֹדְעִים שֶׁאֶפְלוּ לְבַרְךָ אֲסוּר בְּמָקוֹם כְּזֶה מְטוֹנָף (עֵינֵי שְׁלַחַן עֲרוּךְ אֶרֶץ חִיִּים סִימָן פה סְעִיף א), קַל וְחֹמֶר שֶׁאֲסוּר לְהִכְנִיס לְשָׁם סֵפֶר תּוֹרָה.

כָּלֵם מְזַעְזָעִים וּמְבַהֲלִים חוּץ מֵהָרֵב נֵיִמָן, שֶׁדָּפַק עַל הַבֵּימָה וְאָמַר: רַבּוֹתֵי הַיְקָרִים, שְׁכַחְתֶּם! שְׁכַחְתֶּם שְׁלַפְנֵי כְּמָה יָמִים הִגִּיעַ לְקֵהֵלָה אֵיזָה אֶפִּיקוֹרְס עָשִׂיר, וּבְגַלְלֵי שֵׁישׁ לוֹ הִרְבֵּה כֶּסֶף לֹא רַק שֶׁכִּבְדַּתֶּם אוֹתוֹ אֲלָא אֶפְלוּ פְתַחְתֶּם אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ וַיִּצְאֲתֶם עִם סֵפֶר תּוֹרָה לְכְבוֹדוֹ, נִתְתֶּם כְּבוֹד לְאֶפִּיקוֹרְס, וּבְזִיתֶם אֶת הַתּוֹרָה, לֹא שֶׁאֲלַתֶּם אוֹתִי אִם זֶה מִתָּר, הִחַלְטֶתֶם עַל דַּעַת עֲצָמְכֶם. מִשְׁמִים רוֹצִים לְלַמֵּד אֶתְכֶם כְּמָה חֲמוּר הִמְעֵשָׂה הַזֶּה, שֶׁאִם כְּכֹה אֲתֶם מְשַׁתְּמָשִׁים בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה לְתַת כְּבוֹד לְאֶפִּיקוֹרְסִים רְשָׁעִים, עֲדִיף שֶׁהַתּוֹרָה תִּהְיֶה בְּשְׂרֻתִים! (עֵינֵי בְטָאוֹן הַעֲדָה

פרשת קדושים תשס"ג עמוד יג).

כח התאווה

גם בכח התאווה שהקדוש ברוך הוא נתן לאדם לצרף קיום העולם - האדם משתמש בה נגדו, אם זה בתאות האכילה, שאלקים נותן לה תאבון שתוכל לאכל כדי לעבד אותו יתברך (עין בספר חובות הלבבות שער עבודת האלקים פרק ד), האדם הופך את האכילה לתרבות, לוקח לו חמש שעות להכין את האכל שלו, כי הוא חיב את הבשר בדיוק בעשון ובטעם המיוחד, לא חבל על הזמן שלך? כמה הלכות או דפי גמרא היית יכול ללמד בזמן הזה?

ואם זו תאות נשים שנועדה לקיום המין האנושי, שלמרות שהיא לא הגיונית בכלל (עין שבת דף קנב עמוד א) הקדוש ברוך הוא גזר שהיא תהיה לתועלת העולם, והאדם הולך כסוס שוטף במלחמה (ירמיה ח, ו), ממקום למקום לחפש עוד תאווה ועוד תאווה, ומצער את הבורא ברוך הוא.

האסור והמתר

הגמרא במסכת חלין (דף קט עמוד ב) אומרת, שלמרות שהתורה אסרה לנו הרבה דברים, תמיד היא השאירה פתח לאדם שיהיה לו את אותו הדבר בהתר. ככה שאת אותה התאווה שיש לה לעשות באסור תוכל לעשות אותה בהתר,

וְאִם הִתְגַּבְּרַתְּ לֹא לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ בְּאִסּוּר אֶתָּה עוֹד מִקְבֵּל
שְׂכָר עֲצוּם וְרַב עַל זֶה (עֵין מִכּוֹת דָּף כג עמ״ד ב). לְדַגְמָא הִתּוֹרָה
אֶסְרָה אֲכִילַת דָּם (דְּבָרִים יב, כג), וְהִתִּירָה אֶת אֲכִילַת הַכֶּבֶד
בְּצִלְיָה (עֵין שְׁלַחן עֲרוּךְ יוֹרֵה דְעָה סִימָן עג) שְׁכָלוּ דָם. הִתּוֹרָה
אֶסְרָה אֲשֶׁת אִישׁ, וְהִתִּירָה גְרוּשָׁה בְּחַיֵּי בַעְלָהּ (עֵין דְּבָרִים כד,
ב). בְּגִמְרָא יֵשׁ עוֹד דְּגִמְאוֹת. הַסְּבָה לָזֶה הִיא כְּדִי לְהִרְאוֹת
לָנוּ שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא בָּא בְּטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו (עֲבוּדָה
זָרָה דָּף ג עמ״ד א), הוּא לֹא בָּא לְהַקְשׁוֹת לָנוּ עַל הַחַיִּים. וְהוּא
נוֹתֵן לָנוּ אֶת כָּל הַכֹּלִים כְּדִי לְהַצְלִיחַ וְלַעֲמֹד בַּנְּסִיווֹת כְּנֶגֶד
הַיֵּצֶר הָרָע.

שְׁמִירַת הָעֵינַיִם

אֶחָד הַנְּסִיווֹת הַכִּי קָשִׁים בְּדוֹר שְׁלָנוּ זֶה שְׁמִירַת הָעֵינַיִם,
הִיא אִם כָּל חֲטָאֵת בְּעֵינַיִי שְׁמִירַת הַבְּרִית, שְׁאָדָם לֹא מִתְחִיל
לְחֲטֹא פְתָאוּם, אִין יֵצֵר הָרָע שׁוֹלֵט אֶלָּא בְּמָה שְׁעֵינַיִן רוֹאוֹת
(סוֹטָה דָּף ח עמ״ד א), עֵין רוֹאָה וְלֵב חוֹמֵד וְכִלֵּי הַמַּעֲשֶׂה גּוֹמְרִים
(רש"י בַּמִּדְבָּר פָּרָק טו פְּסוּק לט), וְאִם הָאָדָם רַק יִתְבּוֹנֵן בְּמַעֲרַכַת
הַמְּשַׁכְּלֶלֶת הַזֹּאת שְׁנִקְרָאת 'עֵין', וְכִמָּה חֲסָדִים הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא עָשָׂה אֶתּוֹ בְּבְרִיאָה הַנִּפְלְאָה הַזֹּאת, זֶה יִתֵּן לוֹ כַּח לֹא
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּעֵינַיִם נֶגֶד רְצוֹן הַשֵּׁם.

שְׁכָלוֹל הָעֵין

בּוֹאוּ נִתְבּוֹנֵן יַחַד, הָעֵין הִיא יוֹתֵר מְשַׁכְּלֶלֶת מִכָּל הַמַּחְשְׁבִים

בְּכָל הָעוֹלָם, שְׁלֹא מִתְקַרְבִּים לְאָבֶר הַנִּפְלֵא הַזֶּה, אֵיךְ הָעֵין בְּנוֹיָה וּמִתְפַּקְדָּת, אֵיךְ שִׁינְרֻדוֹת דְּמַעוֹת בְּשִׁעָה שֶׁהָעֵין צָרִיכָה לְהִתְנַקּוֹת, וְאֵיךְ כְּשֶׁמִּמְצָמְצִים בְּעֵין הִיא נִשְׁטַפֶּת כְּדִי לְשֹׁמֵר עַל הַלַּחְוֹת שְׁלָה. אֵיךְ הָאִישׁוֹן מְשַׁנָּה אֶת עֲצָמוֹ בֵּין אֹר לְחֹשֶׁךְ.

גַּם אִם נִקַּח אֶת כָּל הַמִּחְשָׁבִים בְּכָל הָעוֹלָם הֵם לֹא יִצְלִיחוּ לִיַּצֵּר עֵין כְּזֹאת, הֵם יִצְלִיחוּ לַעֲשׂוֹת מְשֻׁהוּ דוֹמָה, כְּמוֹ מִצְלָמָה, אָבֵל אֵין דְּבָר שֶׁהוּא כְּמוֹ הָעֵין שֶׁעוֹשֶׂה הַכֹּל בְּאֶפֶן אוֹטוֹמָטִי וּמַעֲבִיר יְשִׁירוֹת לַמַּח, וּמַעֲבֵד בְּצוּרָה נִפְלְאָה וּמְהִירָה כָּל כָּף.

שְׁכֻלּוֹל הַמַּח

אִם הָאָדָם יִסְתַּכֵּל עַל הַמַּח, עַל הַוְרִידִים שֶׁבַּמַּח, הַמַּח עֲצָמוֹ בְּנוֹי מֵהַרְבֵּה וְרִידִים קִטְנִים. אִם נִקַּח אֶת כָּל הַוְרִידִים שֶׁיֵּשׁ בַּמַּח שֶׁל הָאָדָם הֲכִי טַפֵּשׁ בְּעוֹלָם אֶפְשָׁר לְהַקִּיף אֶתָּם אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּמָה וְכְמָה פְּעַמִּים! כְּמָה נִימִים שֶׁזָּזִים בַּמַּח יְכוּלִים לְשַׁתֵּק אֶת הָאָדָם בְּאֶפֶן טוֹטְאֵלִי. וְהָאָדָם בְּכָל רִגְעֵי מִקְבֵּל הַזְרָמָה שֶׁל חַיִּים מֵהַבוּרָא בְּרוּךְ הוּא.

וּבַמְקוֹם לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּעֵין לְרֹאוֹת דְּבָרֵי תוֹרָה וּלְהַתְפַּעֵל מֵהַבְּרִיאָה, וּבַמַּח לְחֹשֵׁב מִחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת שֶׁל קְדֻשָּׁה וְאֵיךְ לַעֲזוֹר לְזוּלָת, הָאָדָם עוֹסֵק בְּהִסְתַּכְּלוֹת בְּדַבְּרִים אֲסוּרִים, וּבְהַרְהוּרֵי עֲבָרָה הַקְּשִׁים מַעֲבָרָה (יוֹמָא דִּף כֵּט עַמּוּד א).

כְּמָה עָלִינוּ לְהַזְהֵר לֹא לְהִיּוֹת כְּפוּנֵי טוֹבָה כְּלַפִּי הַבוּרָא בְּרוּךְ

הוא, שְׁנַתְּנוּ לָנוּ מִתְּנוּת חַנּוּם עַד בְּלִי דָי, וְלֹא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאוֹתָנוּ
הַמִּתְּנוּת נִגְדוּ חֲלִילָה.

פרשת וזאת הברכה

פטירת משה רבנו

בפרשת שלנו משה רבנו נפרד מעם ישראל קדם פטירתו (דברים לד, ה). וכאן בסיומה של התורה, כדאי לסקר ולזכר מיהו המנהיג הנפלא הזה שנקרא בשתי מלים 'משה רבנו'.

שמונה שמות למשה

המדרש מלמד אותנו שהיו למשה רבנו שמות נוספים, וזה לשון המדרש באוצר המדרשים (אייזנשטיין ערך משה עמוד 358), "ותקרא שמו משה כי מן המים משיתהו" (שמות ב, י), ואביו קרא לו חבר כי בעבורו נתחבר עם אשתו (עין שמות ב, א ובפרוש רש"י שם, ובמכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פ"ק טו פסוק כ, ובמדרש רבה שניאן פרשת שמות פרשה א סימן כב). ואמו קראה לו יקותיאל כי הניקה אותו משדיה (עין שמות ב ז - ט). ואחותו קראה לו ירד כי ירדה אליו אל הנקה לראות מה יהיה בסופו (עין שמות ב, ד), ואהרן קרא לו אבי זנוח כי זנח אבי את אמי והשיבה בעבור זה (עין שמות ב, א), וקתה זקנו קרא לו אביגדור כי בעבורו גדר אלהים פרץ

בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹא יוֹסִיפוּ עוֹד הַמִּצְוִיִּים לְהַשְׁלִיךְ בְּנֵיהֶם
 הַיְאֹרָה (עַיֵן סוּטָה דף יב עמוד א), וּמִנִּיקְתּוֹ קָרָאָה לוֹ אָבִי סוֹכּוֹ
 כִּי הָאֱלֹקִים יִצְפִּינָהוּ בְּסִכָּה מְרִיב הַמִּצְוִיִּים, וַיִּשְׂרָאֵל קָרָאוּ
 לוֹ שְׁמֵעִיָּה בּוֹ נִתְנָאֵל כִּי בִּזְמַנּוֹ שָׁמַע אֱלֹהִים אֶת נִאֲקָתָם
 (שְׁמוֹת ב, כד).

הָרִי לָנוּ שְׁהִיּוֹ לְמִשְׁחָה רַבְּנוּ שְׁבַעַה שְׁמוֹת חוּץ מִשְׁמוֹ מִשְׁחָה,
 וְהַתּוֹרָה קְבַעָה וְחֻקָּהּ שְׁדוּקָה הַשֵּׁם שְׁקָרָאָה לוֹ בְּתִיָּה "מִשְׁחָה"
 – כִּי מִן הַמַּיִם מְשִׁיתָהוּ" הוּא יְהִיָּה לְדוֹרוֹת עוֹלָם (מִדְרַש רַבָּה
 פְּרָשַׁת שְׁמוֹת פְּרָשָׁה א סִימָן כו).

זְכוּת בְּתִיָּה בֵּת פְּרַעָה

בְּמָה זְכוּתָה בְּתִיָּה בֵּת פְּרַעָה לְגַדֵּל אֶת מִנְהִיג יִשְׂרָאֵל, וְגַם
 לְקַבֵּעַ אֶת שְׁמוֹ לְדוֹרוֹת?

בְּתִיָּה בֵּת פְּרַעָה הִיְתָה צְדָקָת, וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהִכִּירָה אֶת
 הַשֶּׁקֶר שְׁאֵבִיָּה פְּרַעָה עוֹשֶׂה מַעֲצָמוֹ עֲבוּדָה זָרָה (פְּסִיקְתָא
 זוֹטְרֵתָא פְּרָשַׁת וְאָרָא פְּרָק ח סִימָן טז), שֶׁהוּא הִיָּה מִתְאַפֵּק כָּל הַיּוֹם
 וְסוֹבֵל רַק כְּדִי שִׁיאֲמְרוּ עָלָיו שֶׁהוּא אֱלֹהִים, וְהִרְאָהָ שֶׁהוּא
 לֹא צָרִיף לְלַכֵּת לְפָנָיו אֶת גּוֹפּוֹ. זֶה הַסִּבָּה שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא אָמַר לְמִשְׁחָה שִׁישְׁכִּים בְּבִקֹּר לְהַפְגִּישׁ עִם פְּרַעָה בְּבִקֹּר
 כְּשִׁיוֹצֵא הַמִּימָה (שְׁמוֹת ז, טו), לְהִרְאוֹת לוֹ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּדִיוֹק
 בְּשִׁבִיל מָה הוּא הוֹלֵךְ לִיאֹר. וְהַמִּצְוִיִּים הַטְּפֹנְשִׁים כָּלֵם חֲשָׁבוּ
 שֶׁהוּא בְּאֵמַת אֱלֹהִים, וְלֹא יָדְעוּ אֶת הַסּוּד הַזֶּה, אֲבָל בְּתִיָּה
 שְׁחִיָּה אִתּוֹ בְּבִית יוֹדְעָה וְהִכִּירָה אֶת חַיֵּי הַשֶּׁקֶר שֶׁל אָבִיָּה,
 עֲזָבָה אֶת גְּלוּלֵי בֵּית אָבִיָּה.

שיחות על סדר הפרשיות

וזה מה שאומר הכתוב "ותרד בת פרעה לרחץ ביאר" (שמות ב, ה) ודרשו חז"ל בגמרא במגלה (דף יג עמוד א) שירדה לרחץ מגלולי אביה, היא באה להתגיר, בתוך טמאת מצרים, ובעוד שעם ישראל דוים וסחופים (עי' יבמות דף מז עמוד א), היא בוחרת להסתופף בחצרות השם, ולעזב ארמונות של מלכים וחי שקר, לדבק באמת.

ובגלל ההקרבה הגדולה הזו לדבק באמת בכל מחיר, והיותו הגדול הזה לכבוד השם, זכתה לגדל את מושיען של ישראל, ולקבע את שמו.

חי משה רבנו

מי שמפיר ויודע רואה ששהחיים של משה רבנו לא היו רגועים ושלמים, הוא עמד בנסיונות תמידיים אם הוא יהרהר אחרי הבורא יתברך, והוא לא רק שלא יהרהר, אלא עוד עלה והתעלה והתקדש.

משה רבנו גדל בבית פרעה והוא שורד כמה וכמה נסיונות חסול (עי' שמות יח, ד, ועוד במדרש רבה פרשת שמות פרשה א סימן כו), ובורח ממצרים (שמות ב, טו) המדרש מספר (ספר הישר ספר שמות הוצאת מישור עמוד רסח) שמשה רבנו היה שנים ארכות מלך בכוש, וגם שם הוא קדש שם שמים ושמר על עצמו בקדשה. ולמרות שמנסים לפתות אותו שיתחתן עם המלכה הגויה, הוא מסרב, ובמשך ארבעים שנה הוא עומד בנסיון כמו של יוסף הצדיק (ספר הישר ספר שמות הוצאת מישור עמוד רעד) ושומר על עצמו בקדשה.

הַמְחֻשְׁבָּה הָאֲנוּשִׁית שְׁאֲחֲרֵי שֶׁהוּא עֹמֵד בְּנִסְיוֹן כְּזֶה מְגִיעַ לוֹ פָּרֶס, אָבֵל לֹא! הוּא מְגִיעַ לְמִדְיָן, וּמְצִיל אֶת בְּנוֹת יִתְרוֹ מִיַּד הָרוּעִים שֶׁמְתַעֲלָלִים בָּהֶן (שְׁמוֹת ב, יז), וְכִשְׁהוּא מְגִיעַ אֶל יִתְרוֹ לֹא רַק שֶׁהוּא לֹא מְקַבֵּל פָּרֶס אוֹ מַחְמָאָה עַל הַצֵּלַת הַבְּנוֹת מֵהָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים, הוּא נֹזֵק לְכֹלָא לְעֵשׂוֹר שְׁנַיִם עַל יְדֵי יִתְרוֹ חֲמִיו לְעֵתִיד (עֵיִן תְּרַגּוּם יוֹנְתָן שְׁמוֹת ב, כא) מִשּׁוּם שֶׁהוּא הָרַג אִישׁ מִצְרַיִם (שְׁמוֹת ב, יב), בְּזִמּוֹן הַזֶּה צִפְרָה בָּתוֹ שֶׁל יִתְרוֹ מְפָרְנֶסֶת אֶת מֵשֶׁה רַבְּנוֹ וְדוֹאֶגֶת לוֹ.

אַחֲרֵי עֵשׂוֹר שְׁנַיִם שֶׁיִּתְרוֹ חָשַׁב שֶׁשֵׁמֶשׁה רַבְּנוֹ כָּבָר מִתּוֹ, הוּא בּוֹדֵק אֶת בֵּית הָאֲסוּרִים וְרוֹאֶה אוֹתוֹ חַי וְקַיִם, הוּא מוֹצִיא אֶת מֵשֶׁה רַבְּנוֹ מֵהַכֶּלֶא, וּמֵשֶׁה מְסַתּוֹבֵב בְּחֻצַּר שֶׁל יִתְרוֹ וְכִשְׁהוּא רוֹאֶה אֶת מֵשֶׁה הָאֱלֹקִים תְּקוּעַ בְּחֻצַּר וְעָלּוּ חֲקוּק שֵׁם ה', הוּא מוֹצִיא אֶת הַמֵּטָה בְּקִלּוֹת, דִּבֶּר שֶׁכָּל גְּבוּרֵי מִדְיָן לֹא הִצְלִיחוּ. וְכִהְבֵּטַחְתָּ יִתְרוֹ שְׁמִי שֶׁיּוֹצִיא אֶת הַמֵּטָה הַתְּקוּעַ יִזְכֶּה בְּבִתּוֹ צִפְרָה - הוּא זוֹכֵה לְהִתְחַתֵּן עִם אוֹתָהּ צְדָקְנִית שֶׁדָּאָגָה לוֹ בְּמִשְׁוֹף עֵשׂוֹר שְׁנַיִם בְּהִיּוֹתוֹ בְּבֵית הָאֲסוּרִים.

אֵין מִתְנוֹת חֲנָם

גַּם מִזֶּה אֲנַחְנוּ לוֹמְדִים שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא נוֹתֵן סֶתֶם מִתְנוֹת, הֲרֵי הָיוּ לִיִּתְרוֹ שְׁבַע בְּנוֹת (עֵיִן שְׁמוֹת ב, טז), וְרַק צִפְרָה זָכְתָה לְהִתְחַתֵּן עִם מֵשֶׁה רַבְּנוֹ אִישׁ הָאֱלֹקִים (עֵיִן תְּהִלִּים צ, א), כִּיּוֹן שֶׁהִיא עֲשֻׁתָּה וְטִרְחָה בְּשִׁבְלֹו מֵה שֶׁשָּׂאָר שֵׁשׁ אַחֵיוֹתֶיהָ לֹא עָשׂוּ. [גַּם יִתְרוֹ מֵה שֶׁזָּכָה לְהִיּוֹת חוֹתֵן מֵשֶׁה, מְלַבֵּד מֵה שֶׁעֲזַב אֶת הָעֲבוּדָה זָרָה (עֵיִן רִשׁ"י שְׁמוֹת פָּרָק ב פְּסוּק טז) לְמִרְוֹת

שיחות על סדר הפרשיות

כָּל גְּדֻלּוֹתוֹ בְּהִיּוֹתוֹ כְּמֶר מְדִיָּן (שְׁמוֹת ב, טז) וּבִזְהָ דוֹמָה הָיָה לְבִתְיָהּ, הוּא זֶה שֶׁגַּם הִצִּיל אֶת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ מִמָּוֶת כְּמִבְּאֵר בְּמִדְרַשׁ רַבָּה (פְּרָשַׁת שְׁמוֹת פְּרָשָׁה א סִימָן כו) עֵינֵינוּ שָׁם].

מֹשֶׁה רַבְּנוֹ מִתְחַתֵּן וְעוֹבֵד אֶצֶל חוֹתָנוּ יִתְרוֹ בְּרַעֲיִת הַצֵּאָן. בִּינְתִים נוֹלָדִים לוֹ שְׁנֵי בָּנִים, גִּרְשָׁם (שְׁמוֹת ב, כב, ושְׁמוֹת יח, ג) וְאַלְיָעָזָר (שְׁמוֹת יח, ד), וּבְאַחַד הַיָּמִים הוּא זֹכֶה לְגִלּוֹי אֱלֹקֵי בְּסֻנָּה (שְׁמוֹת ג, ב), הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַוֶּה עָלָיו לְלַכֵּת אֶל פְּרַעֲהַ וְלַעֲשׂוֹת אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים וּלְשַׁחֲרַר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם (שְׁמוֹת ג, י).

שְׁמוֹנִים שְׁנוֹת הַכְּנָה

בֵּן כְּמָה הָיָה מֹשֶׁה רַבְּנוֹ בְּאוֹתוֹ הַזִּמָּן?
בְּגִיל שְׁמוֹנִים (שְׁמוֹת ז, ט).

שְׁמוֹנִים שְׁנוֹת הַכְּנָה עַד הִרְגַע שֶׁהוּא זָכָה לְגִלּוֹי אֱלֹקֵי, שְׁמוֹנִים שְׁנוֹת עֵמֶל שֶׁל נְסִיוֹנוֹת וּקְשָׁיִים, בְּהֵן הוּא לֹא הִרְהַר עַל שׁוֹם דְּבַר שֶׁקָּרָה לוֹ, לְמִרּוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ הִרְבֵּה סְבוֹת.

מֹשֶׁה רַבְּנוֹ מְקַבֵּל אֶת הַשְּׁלִיחוֹת וְהוֹלֵךְ יַחַד עִם אֶהֱרֹן לְפְרַעֲהַ (עֵינֵינוּ שְׁמוֹת ה, א). אֶת סַפּוֹר עֵשָׂר הַמִּכּוֹת (עֵינֵינוּ שְׁמוֹת ז, יד וְהִלָּאָה) וְקִרְיַעַת יָם סוּף מְכִירִים כָּלָם. גַּם אֶת שְׁאָר הַנְּסִיִּים שֶׁמֹּשֶׁה רַבְּנוֹ עָשָׂה בְּמִדְבָּר אִם זֶה מִלְחָמַת עֵמֶלֶק (שְׁמוֹת יז, ח) אוֹ הַכָּאֵת הַסֵּלַע שֶׁיִּצְאוּ מִפְּנֵי מִים (בְּמִדְבָּר כ, יא), וּשְׁאָר מְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁעָשָׂה בְּשִׁבִיל עַם יִשְׂרָאֵל, עַד כִּדֵּי כֹּף שֶׁכִּשְׁחָטְאוּ בַעֲגָל, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְהַשְׁמִיד אוֹתָם הוּא לּוֹקֵחַ אֶת הָעֶנֶשׂ עַל עֲצָמוֹ וְאוֹמֵר "מִחֲנֵי נָא מִסַּפְרָךָ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ" (שְׁמוֹת

לב, לב). וּכְמֵאֲמַר הַכָּתוּב "וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידֵם לְגִלֵי מִשֵּׁה בְּחִירוֹ
עֲמַד בְּפָרֶץ לְפָנָיו לְהַשִּׁיב חַמְתּוֹ מִהַשְּׁחִית" (תהלים קו, כג).

כְּפִיּוֹת הַטּוֹבָה שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל

וְעַם יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר הָיוּ כְּפִיּוֹי טוֹבָה וְהָיוּ מְצַעְרִים אֶת
מִשֵּׁה רַבֵּנוּ, הַתְּלוּנָנוּ (שְׁמוֹת יז, ג) וְגִדְפוּ אוֹתוֹ (עֵין בַּמִּהְרֵשׁ"א
חֲדוּשֵׁי אֲגָדוֹת מִסֻּכַּת מוֹעֵד קָטָן דָּף טז עֲמוּד א דְּבוּר הַמִּתְחִיל לֹא מִתְחַזֵּי)
וְנִסּוּ לְהַרְגֵּ אוֹתוֹ (עֵין שְׁמוֹת יז, ד) חֲשָׁדוּהוּ בְּאַשְׁתֵּ אִישׁ (מִדְרַשׁ
רַבָּה פְּרָשַׁת קִרַח פְּרָשָׁה יח סִימָן כ), הֶעֱלִילוּ עָלָיו שֶׁהוּא גּוֹנֵב מֵהֶם
כְּסָף (תְּלֻמוּד יְרוּשְׁלָמִי מִסֻּכַּת שְׁקָלִים פָּרָק ה הַלְכָה ב), קִרַח וְעֵדְתוֹ
מִבְּזִים אוֹתוֹ וּמְשַׁפִּילִים אוֹתוֹ (בַּמִּדְבָּר טז, ג), דָּתוֹ וְאַבְיָרָם שֶׁכָּבַר
מִמְצָרִים הִלְשִׁינוּ עָלָיו שֶׁהָרַג אִישׁ מְצָרִי (עֵין רִשׁ"י שְׁמוֹת פָּרָק יח
פְּסוּק ד) מִמְשִׁיכִים לְבִזּוֹת אוֹתוֹ (בַּמִּדְבָּר טז, יג - יד), וּמִשֵּׁה רַבֵּנוּ
שׁוֹמֵעַ אֶת עֲלִבוֹנוֹ וְשׁוֹתֵק.

"וְלֹא קָם נְבִיא כְּמִשֵּׁה"

כָּל הַמַּעֲלוֹת הָאֵלוּ וְהָעֲבוֹדָה הַעֲצָמִית הַזֹּאת מִסִּתְּיָמָת כְּאֵן
בְּפְרָשָׁה בְּשִׁבַח הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא "וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל
כְּמִשֵּׁה אֲשֶׁר יָדְעוּ ה' פְּנִים אֶל פְּנִים" (דְּבָרִים לד, י), מִשֵּׁה רַבֵּנוּ
הוּא הָאָדָם הַיְחִיד בַּהִסְטוֹרִיָּה שֶׁדָּבַר עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
פְּנִים אֶל פְּנִים כְּדָבַר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ (עֵין שְׁמוֹת לג, יא), בְּשִׁעָה
שֶׁהָיָה עֵר. הוּא לֹא רָאָה חֲלִילָה דְמוּת כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֵין לוֹ גּוֹף וְאֵין לוֹ דְמוּת הַגּוֹף וְלֹא יִשְׁגוּהוּ מִשִּׁיגֵי הַגּוֹף

שיחות על סדר הפרשיות

(רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק א הלכה ז), אבל הבהירות של הנבואה שלו, ואמצעי התקשורת שהיה לו בפניה ישירה אל הקדוש ברוך הוא (עי' ספרי במדבר פרשת בהעלתך פסקא סח), לא היה לאף נביא, שכל שאר הנביאים היו רואים את הנבואה בחלום או באמצעים לא ברורים (עי' במדבר יב, ו), והתורה רוצה להזכיר לנו את מעלת משה רבנו שזכר שלא היה ולא יהיה נביא שזכה או שיזכה לדרגת הנבואה כמשה רבנו. וכל זה בגלל עבודתו הרוחנית האין סופית.

עבודה בחנם

עוד נזכיר שאם כל מסירות הנפש והעבודה והטרחה הרבה שמשה רבנו עשה הוא עשה בהתנדבות מלאה, ללא שום משכורת, במשך ארבעים שנה, יום יום שעה שעה, ולא נהנה מכלל ישראל בכלל (במדבר טז, טו, ועי' במגלה דף ט עמוד ב).

דור 'האינסטנט'

הדור שלנו הוא דור של 'אינסטנט', רוצים הכל מהר, להכין אכל מהיר, בניה מהירה, להיות עשירים מהר, ולהיות גם כמו משה רבנו באפן מהיר. וכפי שהגדיר את זה הגאון רבי אליהו דסלר בשם הגאון רבי ישראל סלנט, שבדור שלנו בחורים רוצים לסיים את כל הש"ס בליה אהד ועוד להספיק לישן בו (ספר שפתי חיים מדות ועבודת ה' חלק ב עמוד

קכח). מִי שֶׁמֵּתְבוֹנֵן בְּחַיִּים שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ יוֹדֵעַ, שֶׁהַעֲבוּדָה הַרוֹחֶנֶת הִיא עֲבוּדָה אֶטִּית וְעִקְבִּית, וְכִפִּי שֶׁלְמִד אוֹתָנוּ הַתֵּנָא רַבִּי פְּנִיחָס בֶּן יְאִיר בְּבִרְיָתָא בְּגִמְרָא בְּעֲבוּדָה זָרָה (דף כ עמוד ב) הַמְּפָרְסְמֵת שֶׁלוֹ שְׁתוּרָה מְבִיאָה לַיַּד זְהִירוֹת, וְזְהִירוֹת לְזִרְיּוֹת וְכֵן הַלָּא, שֶׁלֵּב אַחֲרֵי שֶׁלֵּב, וְהַשֶּׁלֶב הָאֲחֵרוֹן הוּא הַשֶּׁלֶב שֶׁל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וּבְדוֹרָנוּ אֲנָשִׁים יִשָּׂר רוּצִים לְהַתְחִיל מֵהַסּוּף, מֵהַשֶּׁלֶב שֶׁל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, בְּעוֹד שֶׁאֶפְלוּ תוֹרָה אֵין לָהֶם.

נִיצוּץ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ

רְבוּתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים מְחֻדָּשִׁים (עֵינֵינוּ בְּתַקוּנֵי הַזֶּהר הַקְּדוּשׁ דף קיב עמוד א, וּבְדַבְרֵי הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ שְׁמוֹת כו, כז) שֶׁבְּכָל תְּלִמִּיד חָכָם שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה לְשִׁמְיָהּ יֵשׁ נִיצוּץ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ. גַּם בְּדוֹר שֶׁלָּנוּ שֶׁהַטְּמָאָה גְּדוּלָה בְּיוֹתֵר בַּחוּץ, וְהַנְּסִיוֹנוֹת גְּדוּלִים, יָכוֹל לְהִיֹּת אֲבָרָה שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה לְשִׁמְיָהּ, שֶׁיְהִיָּה בּוֹ נִיצוּץ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ. וְהַכֹּל תְּלוּי אִם יִצְעֵד בְּדַרְכּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁמְסַר אֶת עֲצָמוֹ לְכָלל יִשְׂרָאֵל בְּחַנּוּם, בְּעִנּוּהַ, בְּהַתְמָדָה וּבְמִסִּירוֹת. וְהַכִּי חָשׁוּב בְּסִבְלָנוֹת וְלִדְעַת שֶׁבְּדַרְגוֹת רוֹחֶנִיּוֹת הַכֹּל מֵגִיעַ שֶׁלֵּב אַחֲרֵי שֶׁלֵּב.

ה' יִזְכְּנוּ.

ברכת סיום

בסיומה של הסדרה הזו של הדרשות על פרשת השבוע,
אני רוצה לברך את כל השומעים והקוראים והלומדים
והמתחזקים מהדברים שלנו, שיזכו לעלות במעלות התורה
והיראה, ויזכו לשפע רוחני וגשמי, ושכל משאלות לבם
יתקיימו לטובה.

חזק חזק ונתחזק.

BeEzrat HaShem

”

”הרב ראובן ירון... חזק ואמץ, אל תערוץ ואל תחת... ואת אחיי אנוכי מבקש לסייע בידו, לתמוך בו...”

[הרב אליהו בן חיים - אב בית דין ניו יורק]

”הרב ירון ראובן שליט”א, ה' וישרהו ויחיהו... אנחנו קוראים לכל הציבור לתמוך בו, לעזור לו, לסייע לו, וכל העוזרים והמסייעים יבורכו מפי עליון ויזכו לחיים טובים ולשלום.”

[הרב יוסף חיים מזרחי - דיין בירושלים]

”פה שיוכל לתאר את הרב ירון ראובן זה שהוא היה שם ועשה את זה... וזה פה שהופך אותו למרצה משכנע באופן פדהים... אני יכול לומר עוד ועוד אבל שמו הולך לפניו.”

[הרב יעקב ספיבק - ראש כולל "אשל אברהם" נשיא אגודת הרבנים בארצות הברית]

”ידידנו הרב ירון ראובן... שעוסק בהפצת תורה בכל העולם, בכל התחומים; בהלכה, בפוסק, בהשקפה, ביראת שמים... גם עוסק בגמ"ח בחלוקה של פלגות ותפיכה של משפחות נזקקות...”

[הרב גדעון בן משה - אב בית דין ירושלים וראש מוסדות "יורו משפטיר"]

”הרב ירון ראובן... שעושה רבות למען משפחות נזקקות, למען אברכים בני תורה... אנחנו מברכים אותם שבעז"ה ימשיכו בפעילות שלהם פתוך בריאות איתנה, פתוך נהורא מעליא, וירחיבו את הפעילות הזו, ויזכו לכל הברכות הכתובות בתורה.”

[הרב דוד עידן - אב בית דין וראש כולל "כסא רחמים"]

”הרב ירון ראובן... שעוסק בעזרה לאברכים ובני תורה, כדי לאפשר להם להמשיך ללמוד תורה. הוא גם ידוע מאוד בקירוב הלבבות של אחינו מעם ישראל לאביהם שבשמים. אני מברכו בכל הברכות הטובות שחיות בתורה.”

[הרב קלמן מאיר בר - הרב הראשי לנתניה]

”הרב ירון ראובן פארצות הברית שבזכותו נעזרו עשרות משפחות של אברכים, הוא מרביץ תורה גדול שדואג להפצת התורה במסירות נפש השם ישלם שכרו הטוב ויפלא כל משאלות ליבו לרפואה שלימה נחת ושובע שפחות.”

[הרב יהושע דוד רוזנברג - רב שכונת קרית נורדאו נתניה ור"מ מאור ישראל]

”הרב ירון ראובן שמשלב תורה עם גמילות חסדים... אני ממליץ מכל הלב לתמוך בו אם זה בתרופות לארגון "בעזרת השם", ואם זה בתפיכה לחזק אותו בכל פה שהוא עושה. כי כל פה שהוא עושה, זה לשם שמים.”

[הרב חיים כחלון - רב בישיבת "מאור ישראל" בנתניה]

”הארגון הנפלא הזה "בעזרת השם" בראשותו של הרב ירון הצדיק איזה לב טוב יש לו איזו דאגה לזולת אשרי חלקם של התומכים בו ויהי חלקי עמכם.”

[הרב יוסף עבאדי - מראשי ישיבת אוהל יוסף]

”בעיון בספר התרשפתי מהדברים מאוד דברים הכתובים בעזרה זורמת וקלילה חלקם דברים היוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב. מברך בהצלחה רבה יפוצו פעינותיו החוצה כשאיפת ליבו הטאהור.”

[הרב משה עטיה - מרבני בני ברק]

מתוך ההסכמות

”והיה אור הלבנה כאור החמה

ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים...
[ישעיהו ל כו]

BeEzrat HaShem Inc

MAKING JEWS MORE JEWISH!!!

www.BeEzratHaShem.org
Yaron@BeEzratHaShem.org

”

”פריצה יקר מאוד שהגיע בפיוחד מפלורידה לתת לנו כמה פילים של תורה... הרב ירון ראובן... שתמיד אופר את האמת, בכנות, מבלי לפחד, מוסר את נפשו להציל נפשות...”

[הרב יוסף מזרחי - מגדולי מזכה הרבים בעולם]

”אני מברך את הרב ירון ראובן וכל מי שתומך בו; שהקב"ה יפלא משאלות לבו לטובה... ויזכה בעז"ה לבני, חיי ומזונני, ויזכה לראות דורות ישרים מבורכים”.

[הרב יצחק ירושלמי - הצדיק הירושלמי]

”הרב ירון ראובן... שפמש עוזר גם לתורה, גם עזרה לזולת, גם תומכים באברכים, בכל דבר שבקדושה. פמש”.

[הרב בנימין אלימי - ראש ארגון "בני הישיבות"]

”הרב ירון ראובן הוא אדם יקר שאוהב את עם ישראל ומוסר את כל החיים שלו בשביל להשיב את הבנים של הקב"ה אליו. ופי שאוהב את הבנים של הקב"ה ה' אוהב אותו. וכל מי שיעזור לו למפעל הענק שלו בודאי ובודאי שהקב"ה יאהב אותו”.

[הרב שלמה בר כוכבא מורה צדק בירושלים]

”הנני רוצה לברך את ידידי היקר, הרב הגאון, פעוז ופגדול, מגדולי מזכי הרבים בארץ ובעולם, הרב ירון ראובן, על כל הפעילות שהוא עושה למען עם ישראל; בתורה, במצוות, בחסדים, בזיכוי הרבים, בקדושת עם ישראל, בפלחמה בטומאה, בפלחמה במיסיונרים וברפורמים...”

[הרב אפרים כחלון - מרבני ארגון "בעזרת השם" ומורה צדק בירושלים]

מתוך
ההסכמות

ארגון

בעזרת השם

להפצת יהדות בארץ ובעולם

